DUKE
UNIVERSITY
LIBRARY

Treasure Room

PETRI BVNGI BERGOMATIS NVMERORVM MYSTERIA.

OPVS MAXIMARVM RERVM DOCTRINA, ET COPIA REFERTVM:

In quo mirus in primis, idemq; perpetuus Arithmeticæ Pythagoricæ cum Diuinæ Paginæ Numeris conſenſus, ex abditis plurimarum diſciplinarum fontibus hauſta, multiplici ratione probatur.

Hac ſecunda editione ab Auctore ipſo diligentiſſime recognitum, & tertia amplius parte locupletatum.

BERGOMI, Typis Comini Venturæ.

∞ IↃ XCI.

NOs Frater Benedictus de Vrgnanis, Lector Theologus, & Vicarius Sancti Officij Bergomi, ſumma diligentia inſpeximus, maximaque attentione perlegimus librum ab admodum R. D. Petro Bungo Canonico de Myſterijs omnium Numerorum, cum ex ſacrorum Scriptorum auctoritate, tum ex Philoſophorum, atque in primis Ariſtotelis, Platonis, & Pythagoræ ſententia confectum. in quo quidem nihil non comperimus, quod ſanæ & incorruptæ doctrinæ non ſit conueniens, & conſonum, atque omni exquiſita eruditione & pręclariſſimis argumentis ex puriſſimis tum Græcorum, tum Latinorum auctorum fontibus depromtis elucubratum. Quod opus, noſtra quidē ſententia, digniſſimum eſt, quamobrem ab omnibus Lectoribus, & Concionatoribus prę manibus habeatur, & plurimi æſtimetur. Præter cætera enim pæne innumerabilia, quæ hic noſter Auctor egregie præſtitit, illa nobis ſumme obſeruanda, atque adeo admiranda viſa ſunt: quod primum is omnes Sacræ ſcripturæ locos, quibus vtitur, ſic interpretatus eſt, vt eorum ſententia ei Numero, quo de agitur, recte ac appoſite accommodarit. deinde ſcientiam Pythagoræ, Poetarum, ac reliquorum item prophanorum Scriptorum, & do-

ctrinam ſacræ paginæ connectit; vt inter vtranque, quod ad veritatis ſenſum attinet, nihil prorſus videatur intereſſe. Itaque vt is Liber prœlo mandetur, & typis imprimatur, non modo libere concedimus; verum etiam magnopere optamus; cum multiplex omnibus ſtudioſis vtilitas promanatura ſit, ex eo, quòd innumeris Doctorum ſententijs plenum; varijs exemplis locupletatum; multis Philoſophorum placitis inſignitum; non contemnendis hiſtorijs decoratum; & denique precioſiſſima ſelectiſsimarum materiarum ſupellectile cumulatum eſſe videatur. Dat. Bergomi prid. kalen. Nouembris. Anno ſalutis per Chriſtum reſtitutæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo primo.

Nos Fr. Benedictus de Vrgn. qui ſupra.

Locus Sigilli.

R.MO IN CHRISTO
Patri, ac Domino
D. LVDOVICO MADRVTIO
S. R. E. CARDINALI,
ac Principi Tridenti Illuſt.mo

PETRVS BVNGVS S. P. D.

EST hoc generi hominum prope natura datum, vt quo artium & inſtitutorum genere Patres et maiores aliquorum præſtiterint, hoc qui ſunt eorum ſtirpis, quod natura ipſa duce, quæ plurimum valet, & aſsiduis domeſticorum ſermonibus excitentur, cupidiſsime perſequantur. Ego his parentibus ortus ſum, qui non modo ſe in his locis, quæ ditionis tuæ ſunt, natos commemorabant, ſed etiam qui ſe in fidem clientelamq. maiorum tuorum contulerunt, eosq. mirifice coluerunt. id illi ſummo conſilio feciſſe exiſtimari ſunt. ſummam. n. ſapientiam &

ſpectatam Gaudentij aui tui grauitatem admirabantur, eumque non ſolum reliquis Germanis, ſed haud ſcio an cunctis gentibus anteponendum ducebant. Ne hæc quidem Ferdinandum Imperatorem ſummũ illum virum latuere, qui ad ſanctiora conſilia Gaudentium ſemper adhibuit, cuiq; cum nihil eſſet antiquius, quam vt liberi ſui optimis diſciplinis, & maximarum rerum ſcientia inſtruerentur, Maximilianum & Ferdinandum Gaudentio potiſsimum regendos et educandos cõmiſit. Nicolaum patrem tuum, gloria belli et militaribus factis inſignem, omnibus ſermonibus celebrabant. Hunc Germanico bello Germanorũ copijs Carolus V. Imperator præfecit, eiuſq; opera forti & fideli vſus eſt. idem Tribunus celeberrimi nominis Parmenſi bello exſtitit; & Senenſi Iacobus Medices, penes quem ſumma rerũ erat, omnem victoriæ ſpem in eius virtute collocarat. ſed ibi, dum omnia ſua conſilia ad gloriã & dignitatem refert, dum non minus eius virtus ab hoſtibus timetur, quam ab amicis bonitas diligitur, exſtinctus eſt. Aliprandus patruus tuus vir conſilij magni & virtutis habitus eſt, honeſtiſsimumque locum in Caroli V. Imperatoris exercitu obtinuit. is eo prælio, quod Ceriſolæ commiſſum eſt, & non tam adhortando, quam pugnando militum animos, quibus præerat, accendit, ſuoque corpore dimicans, conſerta cum Heluetiorum duce manu, miſcuit certamen, obtruncatoque hoſte, ipſe pugna ſine vllo vulnere exceſsit. idem in his bellis, quæ in Germania, & apud Belgas a Carolo Imperatore geſta ſunt, magnos honoris militaris

gradus

gradus aſſecutus eſt, nec alius vir fuit, cuius ſtrenue ac ferociter facta in bello plura memorari poſſent. Verum cum magnam de ſe exſpectationem adhuc iuuenis concitaſſet, Vlmæ immaturo interitu hinc ereptus eſt. Chriſtophorus ſummus et ampliſsimus Cardinalis, & ad homines iuuandos tutandosq. natus Carolo V. Imperatori, & Philippo Regi eius filio, carus & iucundus fuit. huic illi regendarum ciuitatum ſcientiſsimo rerum Mediolanenſium ſummam imperiumq. permiſerunt. hanc ille prouinciam tanta ratione, tanto conſilio adminiſtrauit, vt illius auctoritate, iuſtitia, abſtinentia, et temperantia reuixiſſe putarentur; magnoq. eſſet apud Imperatorem & Regem nomine & gloria, et collatus in eum honos ei, qui contuliſſet, magnam iudicij laudem afferret. Multas prӕterea legationes obire a Summis Pontificibus coactus eſt; delatoſq nouos honores meritorum magnitudine anteibat. In ſummos hos viros maiores mei omnia ſua ſtudia, & officia contulerunt. hæc vero eorum pulcherrima inſtituta non ſolum ad intuendum, ſed etiam ad imitandum mihi propoſita ſunt: & quamquam exigua vis ingenij data ſit, tamen vt eorum veſtigijs in te colendo inſiſtam, quædam neceſsitas mihi impoſita eſt: præſertim, quod eos honores adeptus es, vt auitum & paternum ſplendorem æquaris: nam cum adhuc ætate iuuenis eſſes, ſed ſenili prudentia in magna clarorum virorum copia ipſe potiſsimum a Ferdinando Imperatore & conuentu Auguſtano delectus es, qui ad Franciſcum ſecundũ Gallorum regem legatus mitterere, et de grauiſsimis

rebus ageres. A Pio IIII. ita in Cardinalium collegium es cooptatus, vt non beneficium tibi dediſſe, ſed vt meritum debitumq. honorem tibi perſoluiſſe videretur. Concilio Tridentino tanta cum laude affuiſti, vt nullius ſententia grauior haberetur. Cum te Romam contuliſti prope vna totius Germaniæ voce eius prouinciæ patrocinium ſuſcipere coactus es. Quare quod non modo tot tantaq. ornamenta. quot et quanta vel ab honoris cupidiſsimo viro poſſunt optari, in te congeſta ſunt, ſed etiam meum ſtudium fidemq. amplexus es, res poſtulare viſa eſt, vt quidquid ſum, & quantus quantus eſſe poſſum, totum me tibi addicerem. quæ cum ita ſint, me omnia ſtudia, atq; obſequia tibi præſtaturũ polliceor; idq. effectu rum confirmo, vt neq; a meis maioribus, neq; a me ipſo degeneraſſe videar; veterumque beneficiorum magnitudinem memoria colam ſempiterna, & nouæ gratiæ a te initæ munus omnibus meis viribus tuendum et illuſtrandum curabo. Interim cum aliquod perpetuæ meæ in te obſeruantiæ teſtimonium exſtare cuperem, hunc de Numerorum Myſterijs librum, in quo plurimum temporis contriui (vtinam cum laude aliqua) in tuo nomine diuulgandum eſſe duxi. etenim numerus nihil aliud eſt, quam ordo: ordo verò diuino beneficio nobis datus eſt. quare eo libentius hoc feci duas item ob cauſſas. quarum altera eſt, quod hæc, quæ in recondita & arcana numerorum ſcientia verſabantur, meaq. interpretatione illuſtrata erant, cum tuis ſtudijs congruebant. etenim illud ſatis conſtat, ordinem, ſi vſquam, in vita & moribus

ribus

ribus tuis elucere, teque omnia myſteria, quæ penitus in media Theologia & Philoſophia abdita ſunt, & retruſa, tui ingenij acie penetraſſe. quare hinc futurum intelligebam, vt quæ de ſummis & diuinis rebus traderentur, ea ſummi & diuini hominis titulo cohoneſtarentur. altera, quod hoc opus, poſitum in ampliſsimi & illuſtriſsimi hominis auctoritate, plus neſcio quo pacto videbatur habere grauitatis. Omnia vero, vt ſpero, proſperè procedent, ſi operis mei tenuitatem humanitatis tuæ magnitudo ſubleuabit, meq. dignum iudicabis, a quo donum animo ac voluntate eius, qui libens dat, quam re maius ampliusq. accipias. Id autem ſi conſequar, vt induſtria mea tibi probetur, & operam hoc in libro bene a me poſitam ducas, meos labores ſatis magno fructu compenſatos exiſtimabo, & meis conſilijs beneuolentiæ tuæ ſpem quaſi numen aliquod propitium affuiſſe arbitrabor.

AVCTOR
ad Librum.

QVam Germania, & Itali, Tridentum
Certatim celebrant, colunt, frequentant:
Circum quamque Atheſis fluit ſonorus,
Vade vrbem numero, & ſacra Matheſi
Plenus miſterijs liber profundis,
Quæ Graij, & Latij docent magiſtri
Dextro ſydere, paſsibusq; lætis:
Romam ſeu potius petas beatam,
Dignum Principis atrium Madruti,
Inter Cardineos Patres micat qui
Ceu sydus Veneris, Iouisq́; fauſtum:
Te non aſpera ſaxa, iterq́; longum,
Montes, flumina, non lacus, lacunæ,
Surgentis furor æquoris, Pyratæ,
Non peſtis peregrini & acra lamo
Tardent: vel ſalebroſa ſenticeta:
Commentaria noſtra ſarcinæ, quæ
Tanti ponderis, vt grauare poßint,
Non ſunt: nauiter, i, liber Madruti
Te ſiſtas ſacra ad ora Cardinalis:

Quo

Quo nil cultius eruditiusue:
Quo nil munificum, magisq́ prudens.
Is te comiter obuijs fouebit
Vlnis, depoſita ſeueritate,
Vnguento exotico ſtatim refectum;
Auro, & purpurea toga, vmbelicis
Cultus, cum reliquis eris Sophorum
Libris, delitiæ tui patroni
Dignantis legere hos Petri labores
Publicis ſtudiis minus grauatum
Dum paſces, titulum ingeras clientis
Bungi perpetuo ſuum fidelis
Erga Madrutium, & bene ominare
Vt magnum videas herum gerentem
Gemmatos apices, & ipſe honore
Donatus, recolas Patrum ſupremum.
I fælix liber optimi patroni
Et ter magnanimi cliens futurus.
Romam & ſi dominam videre geſtis
Neptuni aut titulo tridentis vrbem.

ILL. COM. ET EQVITIS
DEAVRATI
BARTHOLOMAEI BVNGI I.V.D.
Prothonot. Apoſt. & in Eccl. Cathed. Berg. Canonici & Primicerij,

In commendationem Operis Carmen Elegiacum.

INcolere Aonides priſci finxere Poetæ
Parnaſſum Clario concomitante Deo:
Aut in Pierio verſus reſonare receſſu:
Phœbo dulciſſonam ſollicitante lyram;
Et modo balſameas in monte Helicone coronas
Texere, mox Pindi concelebrare nemus;
Moxq. per Aonias ſaltus diſcurrere, ſummis
Verſibus Aonium moxq́; replerė nemus;
Hiq. Aganippæos fontes, quos Pegaſus vngue
Fecit, in his vates montibus eſſe ferunt
Ambroſiam, Nectarque, & quæ Hæbe pocula miſcet
Dilecto ſummo cum Ganymede Ioui;
His nec abeſſe locis Maiæ, Atlantisq. nepotem
Qui fert humanis nuntia magna patris;
Et circa hos fontes planta ſaliente choreas
Ducere, Leucadio plectra tenente Deo.
Hic & Hamadryades Nymphas, Dryadesq. puellas,
Hic & ſyluicolas, monticulasq. Deos:

Sed

Sed priſci quondam finxerunt talia vates:
Illa quis hoc noſtro tempore vera putet?
Verum eſt Parnaſſus, Pindusq;, Heliconis & antra,
Pierus, Aonius, quos coluere Deæ;
Quosq́; colunt; ſed ſunt præclara volumina Bungi,
Quæ modo de Numeris nobile fecit opus.
Illum delectat verſu Diuina Poeſis?
Inueniet Muſas, Leucadiumq; Deum.
Si quem delectant magni mandata tonantis,
Verbaq́; quæ vatum ſcripta ſacrata canunt,
Inueniet Maiæ doctum Atlantisq; nepotem
Qui ſecreta almi deteget alta Dei:
Hic ſophicos vult ſcire modos? hæc ſcripta reuoluat,
Hic Plato pandit iter, Pythagorasq́; ſophus.
Hunc iuuat æthereas animo percurrere ſedes?
Stelliferos axes continet iſte liber.
Quamue Monarcha diu regnet per ſæcula ſeptem?
Omnia metiri perdocet iſtud opus.
Muſica quin etiam Muſas comitatur, & illam
Clauſiſti libro Muſice ſumme tuo.
Siue iuuat veterum monimenta euoluere patrum,
Vel ſcire antiquum dogmata vera virum;
Claudit opus BVNGI, *doctæ clariſſima gentis*
Facta, nouo & reſerat cernis vt ipſe modo.
Annibal Aeneados quot duro ſub Marte profudit,
Quo'ue modo vita ceſſerat ille breui.
Hic tandem poſuit ſedes Phœbœa caterua,
Cum, quicquid donat, donet & iſtud opus.

CAMILLI CAMILLII CARMEN ELEGIACVM.

Acra prophetarũ diũ, BVNGE, volumina paſſim
Voluis, & hinc promis viribus apta tuis.
Alte quid poſſit Numerorum Myſticus ordo
Veſtigas mentis lumine valde nouo.
Tu ſi quid factum fuerit bis, terque, quaterq;,
Colligis euentum, iudiciumque doces.
Vt Deus immenſam Numeris, & pondere iuſto
Firmauit molem, compoſuitque manu.
Sic tu nunc mentes Numerorum pondere firmas,
Quas PETRE ingenio iuuas, & arte pari.
His te luminibus, quæ nam generoſa Dearum
Edidit in lucem, collis amica tui?
Collis amica tui, ſurgens vbi BERGOMON alta
Reddere iam Numeris mœnia clara poteſt.
BVNGOS in cœlis quo nunc hæc cernere vultu,
Quo vultu & patrios credis amare lares?
Tu quod gens campos olim dominata per amplos
Perdidit, inſtauras, tollis & ingenio.
Gens olim fœcunda viris, nunc nacta nepotem
Vnum, multorum ſuppleat ille vicem.
Suppleat ille vicem generoſos lætus auosq;
Vincat, quem tollit durus ad aſtra labor.
Vnum te præſens noſtra hæc mirabitur ætas,
PETRE decus gentis, PETRE decus patriæ.

R. D. MARCI MARINI
BRIXIENSIS,
Canonici Regularis S. Saluatoris.

הוי כל־צמא טהר טמא חושו אל מי הם תרים׃
כי דל יחוס פטרוס בונגוס מים דלה זרים קרים׃
הן הכה צור מעין נצור הוציא מים מי מסתרים׃
אנא אהבי באו רעי מים תשתו בלתי מרים׃

IOSEPHI VNICORNI
BERGOMATIS.

DVm NVMERI *in Sacris numeras*
*M*YSTERIA *verbis,*
Enumeras laudes, optimè B*V*NGE,
tuas:
Fallor, non numeras, Numerus numerare videtur,
Attamen innumeras quĩ numerare poteſt?

ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ ἈΝΑΚΡΕΟΝΤΙΚῸΝ
ἜΠΟΣ.

ΑΡιθμέους' ἀριθμοὶ
Ἀκάμαντα ἄστρ' Ὀλύμπου,
Γαίηντε, καὶ ταλάσσην,
Ποταμούστε, καὶ τὸ εἶαρ,
Θέροστε, καὶ ὀπώρην.
Τί πλείω; πάντ' ἀριθμοὶ
Ἀριθμέουσ', Ἐπαίνους
Οὐ σοῖο ἀλλὰ Βούγγε,
Ἀριθμεῖν δύνονται,

ANTONII MARIAE AVGVSTI
BERGOMATIS
AD PETRVM BVNGVM
Eccleſiæ Bergom. Seniorem Canonicum & Cantorem.

PLurima ſi quis erit caræ qui debeat Vrbi;
Tu debes patrio plurima BVNGE ſolo.
Si cuius proauos vocet armis Patria claros;
PETRE, tuos ſolum Patria Bunge vocat.
Si quis, quem clarum geſtis Vrbs reddat auorũ;
Solus, quem decoret Bergomon alter eris.
Si quis, nobilitate, ſuæ. quod clareat: Vrbi
Debeat; ingenuus debita Bungus habet.
Si quemquam ingenuis ſelectum Patria ciuem,
[illegible]us excoluit; tu Petre ſolus ades.
Bergomon, inſignis toto vt colereris in Orbe
Fecit; vt alta petas Bergomon aſtra facit.
Te tua demeruit tantum ſibi Patria Bunge:
Quantum Arpinatem martia Roma ſibi.
Nobilis illa negat ſuperari, Bunge, voluntas,
A Patria meritis, officijsq́; tua.
Acceptasq́; vices adeo officioſa rependit:
Vt ſibi eam fuerit demeruiſſe parum.
Laudibus attollis, diademate Bunge perenni,
Cingis; & egregio nomine ad aſtra leuas.
Bergomon infandi manibus gens priſca Tyranni,
Stirpis origo tuæ: texerat enſe ferox.
Vendicat ereptum priſcam madefacta cruore,
In libertatem; municipesque fouet.
Alta ſuo haud tantum Sicyonia debet Arato;
Annibali Pœni; Priamidæq; Phryges.

Bergomon Vrbs quantum Bunggo debet amori,
Quo viguit, creuit, denique tuta fuit.
Tu modo priſcorum qui facta imitaris Auorum:
Aeterno Patriam munere Bunge reples.
Nomine ſi qua fuit reliquas quæ intermicet Vrbes:
Nomine ſola tuo Bergomon alta micat.
Inclyta ſi qua fuit reliquis virtute ſuperſtes:
Vrbs; tua nunc per te Bunge ſuperſtes erit.
Sordida cum populos miſere detorquet egeſtas;
Vndique collectis dextera præſtat opem.
Cum ſecunda Cæres fructus mortalibus aufert;
Qui tua non adeat limina nullus adeſt.
Grandia virtutum ſi ſtemmata dantur Athenis;
Per te Bergomeis nobile ſtemma datur.
Vnica Muſarum laus, exſtas, gloria, ſplendor,
Immortale decus, præſidiumq; ſalus.
Quicquid docta tenet, cognoſcis, turba Sophorum;
Cognoſcis quicquid Bunge Mathema docet.
Solus Theſpiadum ſacro modulaminis hauſtu:
Pectora repleſti, vate docente Deo.
Munera pro patria hæc pretioſa expendis honore;
Vt decet ingenuos, ò Petre Bunge, viros.
Serta ferant omnes; Bungi redimite capillos.
Lætus, is, populus voce, triumphe, canat.
Compita carminibus repleant, & tympana pulſent;
Suſpendantq; cauis pendula dona tholis.
Indomiti ſilices Bungorum geſta recenſent;
Et Petrus eximium nomen ab Orbe ferat.

PETRVS POSTEKALSKI.

Quis neget en iterum, poſt ſecula longa, dolorem
Immenſum cerebri ſuſtinuiſſe Iouem?

Quo

Quo rurſum, vt liber fieret, ceu Pallada quondam,
Nunc Heroa PETRVM in lumina dia tulit,
Ornatum ſtudijs, virtute, & rebus honeſtis,
Palladis vt fratrem noſcere iure queas.
Palladis ingenium nam toto vt fertur in Orbe,
Sic Petri ingenium maximus Orbis amat:
Pallas Pieridum genitrix ceu dicta ſororum eſt,
Pieridum genitor dicitur eſſe Petrus.
Cęlibe ceu vita Pallas, ſic cęlibe Petrus
Gaudet: fit ſtudio tutus vterque pio.
At cum tale decus Petro, cum gloria tanta,
Tantus & immenſi ſurgat honoris apex.
Aut ſummi Petrus Iouis eſt generoſa propago,
Aut Iouis alma Petro filia mater erit.
Nam licet hæc crebro cęleſtia munera promſit,
Ille dedit rari ſæpe laboris opus.
Tale tamen numquam lucis prodiuit in auras,
Palladium cerebrum quod peperiſſe putes.
Quales Petrus, ſoboles non inficianda tonantis,
De Numeris profert nobile dogma pijs.
Nobile dogma, prius non vllo tempore viſum,
Non prius in Phœbi lumina clara datum.
Fœlix ſorte tua, fœlix qui dignus haberis
BVNGE Iouis dici filius atque nepos.
Fœlix magnorum myſteria ſacra Deorum
Qui pandis, Superum concilijque præes.
Semper honos, nomenque tuum laudeſque manebunt,
Dum current vndæ, dum vehet aſtra polus.
Seraque poſteritas quoties tua ſcripta videbit,
Incendet ſobolem talibus ipſa ſuam;
Laudetur, vigeat Bungus, relegatur, ametur,
Bungus diuinas qui patefecit opes.

HIERONYMI MONETAE MEDIOLANENSIS.

Hexaſticon.

Si quæ Panthoides numeris myſteria clauſit
Voluas, nil numeris tetrius eſſe poteſt:
At ſi quæ Bungus numeris arcana recluſit
Spectes, nil numeris clarius eſſe poteſt.
Vincere quid ni igitur ſamios dicaris honores?
Tu lux Bunge nitens, nox magis ille fuit.

ALEXANDRI MONETAE Mediolanenſis.

HEXASTICON.

Pythagoram merito quondam eſt venerata vetuſtas,
Miram quod numeri vim prior aperuit.
Aſt en Pythagoram iſta nouum nunc protulit ætas,
Cui mage quam veteri iure ligata manet.
Tu Bunge ille es, qui numerum myſteria pandis
Claudunt quos grauido Biblia ſacra ſinu.

IOANNES BONVS NOVARIENSIS.

Si, dum ſenſa aperit numerorum myſtica Bungus,
Te a Bungo victum dixero Pythagora.
Quid reſponſurus ſis per tua dogmata, noui;
Quæ nunc in Bungo eſt, ipſa mea eſt anima.

Idem in Zoilum.

Zoile ne aſſuetis clamoribus obſtrepe: tradit
Hic ſua, ſi neſcis, dogmata Pythagoras.

IO. BAPTISTAE MAGENI
BERGOMATIS.
Carmen.

PHæbe nouos plectro lætus qui pandis honores,
Orbique profers lumina.
Aonidum cœtus deno qui perficis orbe,
Ornas & tua præſentia,
Pelle procul turbam, vulguſq. hinc pelle profanum,
Veterno putri deditum.
At ſi quem doctas iuuat exercere per artes
Mentis vires Palladiæ,
Te Duce iucundo numeroſa volumina noſtri
Doctoris legens perlegat.
Inuide quid rabido laceras hæc munera dente,
Magnis oblata Patribus?
Cur fruſtra natum dicas, aut viuere fruſtra,
Cunctis bonum quem noueris?
Quem ſæuus durum nullus fregit labor, aut quem
Nunquam vicit inertia.
Inſomnes nunquam ſpreuit qui ducere noctes,
Curis qui nunquam vacuus?
Quales aſtra ſuper maiorum rettulit ætas
Virtute cinctos inclyta.
Quod patriæ, quod amicis, quodq. ſodalibus ortos,
Sibi non ſolis noſcerent.
Vnde triumphales currus, ac vnde trophæa,
Parta prius victoria,
Pyramides, ludos, turres, ſublimia templa,
Fumantia iiſq; altaria,
Inſignes ſtatuas erexit marmore, & ære
Regina Roma Gentium.

Heroas

Heroas ſic viſa ſibi, ſic tollere Martes,
Sic atque magnos Principes.
Emeriti dignos Petri nunc eſſe labores
Bongi neget quis laurea?
Abdita qui numeri reſerans arcana, receſſus
Oſtendit nobis myſticos?
Vnde haurire queat verum ſibi quiuis honorem,
Quamuis artem præ ſe ferat,
Cuius fama vigens totum cum ſparſerit orbem,
Suis adaucta laudibus,
Quid mirum cælo noua ſi qua refulſerit & lux
Miro, nouoq. lumine?

DE MYSTERIIS NVMERORVM.

Poſtquam ſtelligeras arces, terraſq́; fretumq́;,
Condidit Altitonans, pecudesq́;, homineſq́; creauit
Tantum opus æterno placuit feciſſe parenti,
Sed placuit feciſſe hominem, magis omnibus vnum,
Qui formæ ſpeciem diæ vultumq; referret,
Cuiq́; ipſe æternus Cęli in regione paraſſet
Sedes, atq́; iterum vitam poſt fata dediſſet
Hunc vt diuinum melius monſtraret amorem
Cunctis præpoſuit rebus, terræq́;, mariq;,
Aeriјsq́; plagis, magnasq́; vt ad æthera mentes
Erigeret, ſolum fecit ratione vigere:
Promptius hoc vt perficeret, quid celſa polorum
Tecta tenent, quid terra ſinu, quidq́; æquora claudunt
Omnia noſſe dedit numeris, tellure relicta
Quorum præſidio totum percurrere Olympum,
Infixasq́; polo ſtellas, igneſq́; vagantes
Corporis obtutu poſſet, mentisq́; tueri.

His

His fretus Samij atq; Itali doctiſſimus orbis
Naturas rerum denſo caligine tectas,
Humanosq; animi penetrauit acumine mores:
Quin etiam aerias oras, animoq; rotundum
Percurrit cœlum, & ſtellas numerare nitentes
Sciuit, quidq; ferat verſo temone Bootes,
Quidue Arcti, quidue enſe ferat metuendus Orion.
Cætera quid memorem, ſtellatum acuerat agmen
Per numeros, & quid cœlo quæq; aſtra notarent:
Hinc illum imparibus numeris aptaſſe videmus
Naturæ formas varias, alijq; viciſſim
Materiam ſophiamq; omnem ſtatuiſſe ſub illis.
An quæcumq; petunt ſenſus, fugiuntue, nec vlla
Vi, niſi cæleſti capiuntur mente Sophorum
Ille Deus non ſub numeris myſteria duxit?
Sed moror innumeros numerans ex ordine fructus
Quos numeri pariunt ſolus queis optimus auctor
Eſſe Deus voluit, ſacrataq; verba repleri
Quæ veteres quondam diuino lumine vates
Afflati varias ſparſerunt voce per oras.
Quare quò præſtant fluxis cæleſtia rebus,
Hoc etiam numeri, queis pagina ſacra coruſcat
Præ numeris, qui ſe naturæ in mole recundunt
Nam quęcumq; globo terræ clauduntur in amplo
Formata ad ſolam numerorum dicere formam
Haud dubitem, tua poſt monimenta Auguſta, Boeti.
Quatuor hinc elementa ſui primordia ſumunt
Principij, tellusq;, aerq;, ignisq;, fretumque.
Hinc & ver cinctum viridanti tempora ſerto,
Frugifera hinc æſtas flauos decorata capillos,
Hinc Autumne gerens fructus mortalibus ægris
Omnigenos, & Hyems brumalibus horrida villis

Prin-

Principium trabis, hinc vaſti conuerſio Cæli.
Deniq; ſyderei ſummus moderator Olympi
Innumeris terras fluctusq;, incluſit & aſtra:
Quos ſemel humanæ ferret pro munere genti.

PETRI RONCALLI
IOHAN. MARTINI FIL.
Octaſticon.

Quamuis mortali claudaris carcere Bunge
Audes per ſuperas attamen ire domos:
Stelliferos axes animo ſpeculare profundo,
Et quid portendant ſydera cuncta, tenes:
Quicquid & antiqui quondam cecinere prophetæ,
Non latet ingenium, maxime Bunge, tuum.
Sic cæli potius quàm diceris incola terræ,
Corpus habet terras, ſpiritus aſtra colit.

D. GVLIELMI DE FRANCHIS
ROMANI
Monachi Vallis Vmbroſæ.

דעך הזהיר נגהות
הספירות הגדולות
את תבקש השחקים
את תלמד לנערים
ספרך מלא פלאות
כל־ אשר טובות בחכמות
ואני לא טוב לספר
לי אשר את־ זאת אדבר

כ אשר חפש תהלות
כל ברוב חכמה ובינה:
עם אשר תחתיו נגידים
לעשות טוב עם אמונה:
יש בך כל־ מין לשונות
גם ספירות גם נגינה:
כל־ יקר לכן תכבר
כי חכמים את מכונה:

AD BENEVOLVM Lectorem.

QVod nil fere iucundius pleriſque videatur, quam aliena loqui, & aliena curare, (ſunt enim vitia maxime communia inuidia, maleuolentia, obtrectatio) diu multumq. dubitaui, num meas has qualeſcunq; lucubrationes naufrago aliorum iudicio committerem. Nam præterquam quod improba quorundam cenſorum impudentia eouſque proceſſerit, vt Pythagoricam diſciplinam, Mathematicasq; ſcientias, & ipſam etiam Theologiam ludibrio habeat; vt Philoſophiam omnem ex malo exiſtimet ſe in hominum concilia inſinuaſſe, ſapientiæq. ſtudia, ingenij iactantioris ſomnia & meras nugas eſſe dictitet; me etiam deterrebat ingenij mei mihi perſpecta tenuitas, & nulla in ſcribendo exercitatio. Quamquam is mihi iamdiu ſuſceptus labor de Myſterijs, quæ latent in ratione Numerorum, orationis elegantiam haud requirere videatur. Verum nōnulli

amici, quibuſcum hæc communicaui, animos mihi addiderunt, quidquid id eſſet, quantulumcunque eſſet, laudabile eſſe dicentes, aliquid in commune laboraſſe. Commemorabant illud Platonis, qui ſic ad Architam ſcribit: Illud te conſiderare oportet, quia vnuſquiſque noſtrum non ſibi ſoli natus eſt; ſed partem ortus noſtri patria vendicat ſibi, partem parentes, partem reliqui nobis amici. Et (vt placet Stoicis) quæ gignuntur in terris ad vſum hominum creantur omnia; Homines autem hominum cauſſa ſunt generati, vt ipſi inter ſe alij alijs prodeſſe poſſent. Me etiam interrogabant; num meminerim illius Euangelici ſerui, qui iram commouit aduerſus ſe Domini, propterea quod talentum ſibi creditum ſuffodiſſet, & nihil ex eo lucri Dominicis theſauris intuliſſet. Ita illi mecum. quare humanitatis eſſe viſum eſt, in re propria alienum potius ſubſequi iudicium, quam ſuum. ceſſi igitur, & quæ per ocium conſtruxi, in lucem emitto. Nec vero mihi quiſquam improbe dentatus impingat, quod aliena crebrius hic interſeram, quaſi aliorum opibus ipſe locupletari non erubeſcam. Cum enim duplex ſit probandi modus, vnus videlicet ratione, alter auctoritate conſtans; atque in reliquis diſciplinis primum locum teneat ratio, poſtremum auctoritas; in hoc non tam rationis, et garruli Syllogiſmi vis, quam auctoritatis ſibi locum vendicat. Triumphant in natura, & humanis inuentionibus, atque figmentis, ſi fas eſt, Syllogiſmorum artificia; ſed in Pythagorica diſciplina, quæ Diuina ſcrutatur

myſte-

myſteria, locum ſibi minimum ſperent ac tenuem. Gregorius ille Theologus, qui eminet inter noſtrates in omni theologicæ facultatis genere, omnique verborum, ac ſententiarum venuſtate, ſimul & grauitate, Oratione prima in Iulianum, diſciplinam Chriſtianam teſtatur eſſe Pythagoricam. Atqui apud Pythagoricos tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam ſine ratione valeret auctoritas. Illis etenim ΑΥΤΟΣ ΕΦΑ, *IPSE DIXIT, primum & maximum erat e dogmatibus, & aureis verbis, aut etiam plumbeis præſtantius. Poſt primam enim & initiandis decantatam taciturnitatis Philoſophiã, quo ſermonis menſuram ſilentio exercerent, præſcriptum ipſis erat, vt ſi quis eos de dogmatibus ſuis interrogaret, aut de eorum ſcientia aliquam exigeret rationem, nil aliud reſponderent, quam quod ita viſum fuiſſet Pythagoræ, eſſetque aſſertio illa dogmatis ratio inculpabilis, & irreprehenſibilis, more profecto Cabaliſtarum, qui ferme non aliter cognoſcendarum rerum rationes citant, quam* אח״אמרו חכמים *DIXERVNT SAPIENTES, a quibus illam doctrinæ præſtantiam acceperunt. Et iure optimo quidem ipſequoq; Cabaliſta nominandus erat, quamuis vt poſt diuturnam e longinquo peregrinationem aliquid admiratione dignum referret in patriam, quod facilius vulgo crederetur, ipſe nomen Cabalæ ſuis incognitum, primus in nomen Philoſophiæ Græcum mutauerit. Ita veterem diſciplinam noui nominis conatus eſt ornamento veſtire. Atque hinc animaduertere licet, om-*

nem fere Pythagoræ Philoſophiam ab Hebræis ortam eſſe. Præclariſſimorum autem virorum, quorum ſententijs, atque ſermonibus tanquam opimis apparatibus, & bellarijs ſympoſium hoc noſtrum inſtructum eſt, nomina, vt ipſi noſtræ, ſi qua erit, & nos eorum laudis participes eſſemus, appoſuimus. Quod ſi quibuſdam in locis aliquid non citato Auctoris nomine, aſcripſerimus, Lectorem exiſtimare volumus, id nos non agere, vt tamquam noſtrum vſurpemus (ſicut temere quidam ſunt arbitrati) ſed quod res ita per ſe ſit facilis, clara, & dilucida; vt illam auctoritate comprobare nobis non neceſſe videatur. In hoc autem opere conſtruendo vſi ſumus characteribus Chaldæorum, vtpote Additioni, Subductioni, Multiplicationi, & Progreſſioni quam aptiſſimis. in titulo vero cuiuslibet numeri, de quo diſſerimus, varietatis gratia, quæ maxime Lectorum fallit tædium, maluimus Romanis litteris vti, quas ex pluribus auctoribus collegimus; & præcipue ex ijs, qui de Romanis rebus ſcriptitarunt. Quo circa etiam fere omnes huius numeri notas, quas legendo obſeruauimus, in calce huius noſtri operis inſtar appendicis & corollarij cuiuſdam appoſuimus, nonnullarum earum ſimul rationes afferentes; vt eorum quoque, qui talem cognitionem aliunde haurire minus potuerunt, inſcitiæ aliquo modo hoc labore noſtro conſulatur.

ROMANORVM Numeratio

QVINQVE CONSTAT REGVLIS.

H*Arum prima eſt uariari Numerorum figuras: primum quinto loco, mox decimo, deinde quinquageſimo, tum centeſimo, eodē in reliquis ordine ſeruato.*

I *notat vnum. Quid enim magis conueniens, quam quod ea littera, cuius minimus eſt character, ſignificaret etiam illum numerum, qui minimus eſt, nempe vnum? Repetitur autem hæc nota vſque ad tria, vel etiam quattuor.*

V *accipitur pro quinque. eſt enim apud Romanos vocalium quinta, talis exiſtens in ordine, qualis eſt in numero. Hæc vero minime duplicatur, niſi inuerſo modo, vt patet hoc charactere.*

X, *a quo ſignificantur vnitates decem. nam bis quinque; tot conficiunt. Poteſt autem et hic quattuor vicibus repeti.*

L *ſignificat quinquaginta, quia, vt ait Beda, numerus principalis in lege Domini eſt quinquagenarius. Eſt enim rationi conſentaneum, vt numerus Iubilæi, qui principatum in lege obtinet, per litteram* L, *quæ prima eſt in Legis nomine, ſignificaretur. nec ipſa repeti poteſt. licet Beda vſus ſit hoc charactere* L X L. *pro numero 90.*

C *notat centum. nam prima littera eſt in nomine centum. Vſus enim obtinuit apud Veteres, vt per primam litteram nomina ſignificarentur. Ter autem, vel ad ſummum quater iterari poteſt. Non me fugit interpretem Philonis Iudæi lib. Biblicarum antiquitatum hanc notam decies iteraſſe hoc numeri calculo: Tribum Leui perſpexit; & factus eſt omnis numerus eorum* CXXCCXDDCXXCCDCCCC. *Sed mihi & obſcurus admodum, & de menda vehementer ſuſpectus.*

D *ſignificat quingenta, quod conueniens eſſet in numero prioris litteræ, hoc eſt,* C *finito, illam litteram, quæ ſequitur in ordine litterarum, nempe* D, *tenere numerum ſequentem. Atque hinc nata conſuetudo a ſimilitudine formæ characterum Romanorum pro* D *clauſo ſcribere* IↃ *apertum. Cum vero a dextra parte alium ſemicirculum addidiſſent hoc modo* IↃↃ, *notari volebant quinque millia, eadem ratione per quincuplum aſcendendo.*

M *notat mille, nam prima littera in hoc nomine. Eiuſdem formæ ſimilitudine pro* ↀ *notabant* CIↃ. *quod ſi binos alios ſemicirculos prædictis collaterales, vt hic* CCIↃↃ, *adiecissent, ſignificabant decem millia. idem in cæteris augendo per decuplum. nam* CCCIↃↃↃ, *ſignificat centum millia. quod ſi quater fuerant repetiti hoc inquam modo* CCCCIↃↃↃↃ, *decies centena millia ſignificari volebant. nec vltra proceſſerunt Romani; ſed cum plura ſignificare voluiſſent, notas duplicabãt. Nos attamen vltra progredi poſſe docuit Gulielmus Xylander Plutarchi interpres hoc charactere* IↃↃↃↃↃ, *notãs exercitũ Xerxis.*

Secun-

Secunda regula eſt augeri numerum repetendo litteras illas, quas iterari poſſe diximus.

Tertia eſt minorem numerum ante proxime maiorem collocatum, ſemper tantum detrahere maiori, quantum ipſe minor ſignificat. Fit autem hæc numerorum variatio cum detractione quarto loco, deinde octauo, et nono, eodem modo ſemper obſeruato.

Quarta eſt poſiti characteres ante M *vel* CIↃ, *ideſt a ſiniſtra parte locati, tot millenarios præſignant, quot ipſe numerus præ ſe fert vnitates.*

Quinta, quælibet numerorum figura, ſi ſuperponatur ei C *vel* M, *tot reſpectiue centenarios vel millenarios ſignificat, quot per ſe ea notat vnitates. Illud quoque obſeruandum quod monet Valerius Probus, haud raro Romanos vnam notam numeri alicuius poſuiſſe, & lineam ſeu virgulam proſtratam ſuperaddidiſse, eaq; tot millia præſignabat, quot ipſa numeri nota præ ſe ferebat (tametſi hæc regula in ſepulchrorum lapide non legatur perpetuo ſeruata, cum reperiatur non raro in his linea ſuperextenſa in lungum, licet numerus minime augeatur) Duplatis pariter lineis ſuperextenſis fiunt totidem millies millia.*

Hæc autem vt melius intelligantur, ſubijciemus præcipuas numerorum antiquas notas, & earum valorem.

I	1	IIII	
II	2	IV	4
III	3	Iv	

V	5
VI	6
VII	7
VIII IIX	8
IX	9
X	10
XI	11
XII	12
XIII	13
XIV	14
XV	15
XVI	16
XVII	17
XVIII XIIX	18
XIX	19
XX	20
XXIIX	28
XXX	30
XXXIIII	34
XL	40
L	50
LX	60
LXX	70
LXXX XXC	80
XC	90

C	100
IXX	120
CXXC	180
CC C̄C S	200
CCC	300
CD Cᴅ	400
D IↃ Ↄ	500
DC IↃC	600
DCC IↃCC	700
CC∞ DCCC	800
C∞ CM	900

CIↃ
CLↃ̇
∞
M
MS — *1000.*
MIL
Ī
CXↃ
IXI
8

M. L.
ML — *1050.*

$\overline{\text{I I}}$
CIↃ CIↃ — *2000.*
∞ ∞

IICC — *2200.*

CIↃ CIↃ CIↃ ∞ ∞ ∞ $\overline{\text{III}}$ IIIM	*3000.*
CIↃ IↃↃ ∞ IↃↃ	*4000.*
$\overline{\text{V}}$ $\overset{\text{M}}{\text{V}}$ I,ↃↃ IↃↃ ICC V CIↃ V M	*5000.*
IↃↃ CIↃ IↃↃ ∞	*6000.*
VII CIↃ IↃↃ CIↃ CIↃ IↃↃ ∞ ∞	*7000.*
CIↃ CIↃ CCIↃↃ ∞ ∞ CCIↃↃ	*8000.*

CIↃ CCIↃↃ ∞ CCIↃↃ	9000.
CC·I·ↃↃ C·C·I·Ↄ·Ↄ $\overline{X}$ $\overline{X}$ CC·I·CC ↃMC ↃMↃ IMI	10000.
CCIↃↃ CIↃ CC·I·ↃↃ ∞	11000.
CCIↃↃ CIↃ CIↃ CC·I·ↃↃ ∞ ∞	12000.
CC·IↃↃ CIↃ CIↃ CIↃ CCIↃↃ ∞ ∞ ∞	13000.
CCIↃↃ CIↃ IↃↃ CCIↃↃ ∞ IↃↃ	14000.
CCIↃↃ IↃↃ	15000.

CCIƆƆ IƆƆ CIƆ ccIɔɔ Iɔɔ ∞	16000.
CCIƆƆ .IƆƆ CIƆ CIƆ ccIɔɔ Iɔɔ ∞ ∞	17000.
CCIƆƆ CIƆ CIƆ CCIƆƆ ccIɔɔ ∞ ∞ ccIɔɔ	18000.
CCIƆƆ CIƆ CCIƆƆ ccIɔɔ ∞ ccIɔɔ	19000.
CCIƆƆ CCIƆƆ XXM	20000.
C·C·I·Ɔ·Ɔ CCIƆƆ CIƆ cc.I.ɔɔ ccIɔɔ ∞	21000.
CCIƆƆ CCIƆƆ CIƆ CIƆ ccIɔɔ ccIɔɔ ∞ ∞	22000.
CCIƆƆ ccIɔɔ CIƆ CIƆ CIƆ ccIɔɔ ccIɔɔ ∞ ∞ ∞	23000.

CCIↃↃ CCIↃↃ CIↃ IↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ ∞ IↃↃ	*24000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ XXV M	*25000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ CIↃ CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ ∞	*26000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ CIↃ CIↃ CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ ∞ ∞	*27000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ CIC CIↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ ∞ ∞ CCIↃↃ	*28000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ ∞ CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ CIↃ CCIↃↃ	*29000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ X X X ↀ	*30000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ	*35000.*
CCIↃↃ IↃↃↃ X L ↀ	*40000.*

CCIↃↃ .IↃↃↃ .IↃↃ	*45000.*
DMIↃↃↃ IↃↃↃ D. DↃↃ L̅ L. M.	*50000.*
IↃↃↃ IↃↃ	*55000.*
IↃↃↃ CCIↃↃ LX. M	*60000.*
IↃↃↃ CCIↃↃ IↃↃ	*65000.*
IↃↃↃ. CCIↃↃ. CCIↃↃ. LXX. M	*70000.*
IↃↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ	*75000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ CCCIↃↃↃ X̅X̅C̅	*80000.*
CCIↃↃ CCIↃↃ CCCIↃↃↃ IↃↃ	*85000.*

$\overline{\text{CCIↃↃ}}$ cccıↄↄↄ 90000.
$\overline{\text{X C}}$

CCIↃↃ cccıↄↄↄ ıↄↄ 95000.

$\overline{\text{C}}$
CM.
C.ML,
$\overline{\text{CI}}$
$\overline{\text{CM}}$.
C.
.C.

100000.

CCCIↃↃↃ

$\overline{\text{C C}}$	
C C. M M.	*200000.*
$\overline{\text{S}}$	
D.	
IↃↃↃↃ	
D M.	*500000.*
q M D	
q Ↄ	
C M Ↄ	
C q Ↄ	
$\overline{\text{M S}}$	
C q Ↄ	1000000.
$\overline{\text{M}}$ M	
CCCCIↃↃↃↃ	

NOMENCLATVRA
ALPHABETICA
AVCTORVM
QVI IN HOC OPERE appellantur.

Aydimon.
Aben Ezra.
Abraham Aſtronomus.
Aegeſippus hiſtoricns.
Adamantius Sardianus.
Aegyptij ſacerdotes.
Aelianus ſophiſta.
Aelius Lampridius.
Aelius Spartianus.
Aemilianus.
Aeſchylus Athenienſis.
Aetius Amidenus medicus.
Afranius comicus.
Agnellus Archiep. Rauenn.
Albertus Crantius.
Albertus Magnus.
Albinus Flaccus cognomento Alcuinus.
Albricus philoſophus.
Albumaſar aſtrologus.
Alcabitius aſtrologus.
Alcander.
Alcęus poeta antiquus.
Alexander ab Alexandro.
Alexander Aphrodiſeus.
Alexander Polyhiſtor.
Aloyſius Lilius.
Aloyſius Luiſinus Vtinenſis.
Aloyſius Regius.
Almanſor aſtrologus.
Alphonſus Caſtrenſis.
Aluarus Pelagius.
Ambroſius Mediolanenſis.
Ambroſius Catarinus.
Ambroſius Pareus.
Amniianus Marcellinus.
Ammonius Hermeas.
Amphilochius Epiſ. Iconij.
Anaſtaſius Synaita.
Andreas Baccius Elpidianus.
Andreas Cęſarien.
Andreas Tiraquellus. I.C.
Angelomus monachus Luxouienſis.
Annales Conſtantinop.
Annius grammaticus.
Anſelmus Cantuarienſis.
Anſelmus Laudinienſis qui ſcripſit Gloſ. interl.
Antigonus ſcholiaſtes Nicandri.
Antoninus Archiep. Florent.
Antiphon.
Antonius Panormitanus.
Antonius Sabellicus.
Apollinis oracula.
Apollonius Tyaneus.
Appianus Alexandrinus.
Apuleius Madaurenſis.
Aquila ſacrorum codicum interpres.
Architas Tarentinus.
Aratus Solenſis.
Arethas Cęſareæ Cappadociæ Ep.
Ariſteas philadelphi cubicularius.

Ariſtides Adrianenſis.
Ariſtobolus hiſtoricus.
Ariſtophanes poeta comicus.
Ariſtoteles.
Arnobius Theologus.
Artapanus.
Aſconius Pedianus.
Aſrael ſeu Alphonſus Rex.
Athanaſius Alexandrinus.
Atheneus Naucratita.
Auerroes.
Auguſtinus Hipponenſis.
Auguſtinus Steuchus.
Aul. Gellius.
Auicenna.
Auctor libri Altercat. Synagogæ, & Eccleſiæ.
Auctor virorum illuſtrium.

BArtholomeus Caſſaneus.
Baptiſta Fulgoſius.
Bartholomeus Cepola.
Bartholus de Saxo Ferrato. I. C.
Baſilius Magnus.
Bernardus Abbas.
Bernon Augienſis.
Beda presbyter.
Boetius Seuerinus.
Cabaliſtæ.
Carolus Borromeus Card.
Carolus Bouillus.
Caſsiodorus.
Catena græca in Iob.
Catullus.
Cenſorinus.
Cerealis Epiſc. African.
Chromatius Ep. Romanus.
Chryſippus.
Cicero.
Claudius Claudianus.
Claudius Quadrigarius.
Clemens Alexandrinus.
Clemens Pontifex.
Columella.
Concilia multa.
Conradus a Liechthenauu abbas Vrſpergen.
Conſtantius felix.
Cornelius Ianſenius.
Cyprianus.
Cyrillus Alexand.
Cyreneus.

DAmaſcius Platonicus.
Dauid de Pomis.
Dauid Kimhi.
Demetrius ſcholiaſtes Nicandri.
Dicearchus.
Diogenes Laertius.
Dion Caſsius.
Dionyſius Areopagita.
Dionyſius Carthuſianus.
Dionyſius hiſtoricus.
Diodorus Tarſenſ. Epiſc.
Diodorus Siculus.
Dionyſius Halicarnaſeus.
Didymus Alexandr.
Dominicus de S. Gem. I. C.
Donatus grammaticus.
Drogon.

EPicharmus comicus.
Epiphanius Cyprius.
Eraſmus Reinholdus Saluendenſis.
Ericius theologus.
Euclides Megarenſis.
Eupolemus.
Euripides.
Euſebius Ceſarienſis.
Euſebius Emiſſenus.
Eutropius hiſtoricus.
Euthymius monachus Zigadenus.

FAbius Paulinus.
Feſtus Pompeius.
Flauius Vopiſcus.

Fran-

Franciſcus Cataneus Diacetus.
Franciſcus Guicciardinus iunior.
Franciſcus Spinula.
Fulgentius Placiades.

GAlenus.
Galfridus.
Gaudentius Ep. Brixien.
Gil. Genebrardus.
Gennadius ſcriptor eccleſiaſticus.
Giorgius Cedrenus.
Ederus.
Lilius Britannus.
Peurbachius.
Trapezuntius.
Gregorius Nazianzenus.
Nyſſenus.
Magnus.
Guido Bonatus.
Gulielmus Budęus.
Hamerus.
Franchus.

HAymo Fuldenſis.
Hector Pintus.
Hierocles philoſophus Alexandrinus.
Helias Iudæus.
Heracletus.
Hecatęus Abderita.
Henricus Glareanus.
Hermes aſtronomus.
Hermes Triſmegeſtus.
Hermippus.
Herodianus hiſtoricus.
Herodotus hiſtoricus.
Heſiodus.
Heſichius grammaticus Alexandrinus.
Heſichius Hieroſolymitanus.
Hiſtoria tripartita.
Hierocles Alexandrinus philoſophus.
Hieronymus Stridonenſis.
Hieronymus Cardanus.
Hilarius Pictauienſis.
Hippodamus Pythagoricus.
Hippocrates.
Hippolytus theologus.
Hippon Metapontinus.
Homerus.
Homeri ſcholiaſtes.
Horatius Flaccus.
Horus Apollo.
Hoſtienſis ſumma.
Hugo Eterianus.
Hugo de Foilleto.
Hugo Victorinus theologus.

IAcobus Faber ſtapulenſis.
Iacobus Geauſchelius Vitoduranus.
Iamblichus Syrianus.
Iodocus Clictoueus.
Iohannes Baptiſta Egnatius.
Boccatius.
Bodinus.
Boemus Aubanus.
Caſsianus.
Chriſtophorſomus Anglus.
Cryſoſtomus.
Damaſcenus theologus.
Deæ Londinenſis.
Franciſchus Picus.
Goropius.
Laurentius Ananias.
Lucidus.
Maxentius.
Monte regius.
Nauclerus.
Picus Mirandula.
Rauiſius textor.
De Silua.
Roſinus.
Scotus.
Viguerius.

Ioſephus hiſtoricus.
Ioſeph Moletius.
Iouianus Pontanus.
Ireneus theologus.
Rab.Iſaac.
Iſidorus Hiſpalenſis.
Iulius Africanus.
Iulius Hyginus.
Iulius Hilarion.
Iulius Maternus.
Iulius Pollux.
Iulius Camillus.
Iuſtinus philoſophus & martyr.
Iuſtus Ep. Orgelitanus.
Iuuenalis.

LAbeo.
Lactantius Firmianus.
Lambertus Hortenſius.
Laurentius Surius Carthuſianus.
Laurentius a Villa Vincentio.
Leander Mileſius.
Leo Baptiſta Albertus.
Leo pontifex.
Leontius Aduocatus Byzantinus.
Liuius hiſtoricus.
Lodouicus Viues.
Ludouicus Cęlius Rhodiginus.
Ludouicus Fidelis.
Ludouicus Viualdus de monte regali.
Lucanus.
Lucas a S. Sepulcro.
Lucretius.
Lucianus.
Lucius Florus.

MAcrobius.
Manfredus.
Manethon Sebennita.
M.Manilius.
Marſilius Ficinus.
Martialis.
Martianus Capella.
Martinus Cromerus.
Maximus philoſophus & martyr.
Maximus Tyrius platonicus.
Meletius.
Melito Sardenſis.
Menander.
Michael Stiphelius.
Michael Neander.
Michael Pſellus.
Micrologus.
Minar Siſennius.
Rab. Moſes Gerundenſis.
Rab. Moſes Aegyptius.
Muſæus poeta vetuſtiſsimus.

NEantes Cyzicenus.
Nicander Colophonius.
Nicandri ſcholiaſtes.
Nicephoras Caliſtus.
Niceras Setronius.
Nicolaus Cuſa.
Lyrenſis theologus.
Nicomachus.
Nonius Marcellus.
Numenius Apamenſis.

OEcumenius.
Olaus Magnus.
Olympiodorus monachus.
Onomacrites Athenienſis.ſeu
Orpheus.
Origenes Adamantius.
Ouidius.

PAlladas poeta epigrammatarius.
Papinius Statius.
Paulus Comitolus Peruſinus.
Paulus Germanus Foroſempronienſis.
Paulus Iouius.
Paulus Oroſius.
Paulus Patauinus. I.C.
Paulus Diaconus.
Pandectæ iuris.

Pau-

Pauſanias Cęſarien.
Petronius Arbiter.
Petrus Aponenſis.
Appianus.
Berthorius.
Brutus Ep. Catharen.
Crinitus.
Galatinus.
Lombardus Pariſien.
Pitatus.
Philaſtrius Brixien.
Philon Alexandrinus.
Philo Carpathiorum Ep.
Philo Iudęus hiſtoricus.
Philolaus Pythagoręus.
Phornutus, ſeu Phurnutus.
Pierius Valerianus.
Plato.
Plautus.
Plinius ſenior in naturalibus hiſtorijs.
Plotinus platonicus.
Plutarchus.
Pomponius Lętus.
Gauricus.
Mela.
Polidorus Virgilius.
Polychromus.
Porphyrius platonicus.
Primaſius.
Priſcianus.
Proclus Lycius.
Procopius Gazęus.
Propertius.
Proſper Aquitanicus.
Ptolęmeus Alexandrinus.

QVintus Curtius.

RAbanus Moguntinus.
Raphael Volaterranus.
Raymundus Lullius.
Richardus de ſancto Victore.
Rufinus Aquilegienſis.
Rupertus Tuitienſis abbas.

SAnctes Pagninus.
Rab. Salomon.
Salonius Ep. Vienen.
Saluſtius.
Sedulius.
Seneca philoſophus tragędiographus.
Septuaginta interpretes.
Serapidis oraculum.
Seruius Grammaticus.
Seuerus Græcus.
Sibillini libri.
Simon Lemnius.
Simon Portius.
Solon.
Soranus Epheſius.
Strabo geographicus.
Strabus monachus Fuldenſis.
Stratonius Cumarum Epiſcopus.
Stephanus Ep. Eduenſis.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.
Symmachus interpres Bibliorum.
Symphorianus Champerius.
Syneſius Cyrenenſis.

TErentianus Maurus.
Terentius Comicus.
Tertullianus Florens.
Theocritus.
Theocriti ſcholiaſtes.
Theodoretus Cyrenenſis.
Theodorus Heracleotes.
Theodotion Epheſinus.
Theophilactus Bulgarienſium Ep.
Theorianus grecus theologus.
Theophilus Alexandrinus.
Theophilus Antiochenus theolog.
Theophraſtus.
Thomas Aquinas.
Thomas Gianinius.

Tibullus.
Tichonius Affer.
Timęus Locrenſis.
Trebellius Pollio.
Trogus Pompeius.

VAlerius Flaccus.
Valerius Maximus.
Valerius Probus.
Varro.
Vectius Prætextatus.
Verrius Flaccus.
Victorinus Pictauienſis.
Victorinus Rhetor.
Virgilius.
Vitruuius.

XEnocrates Chalcedonius philoſophus.
Xenophon.
Xenophanes.
Xiſtus Pythagoricus.

ZFnodotus Epheſ.
Zoroaſter.

VET. ET NOVI
TESTAMENTI
LOCA
PER ORDINEM LIBRORVM
ſparſim in hoc opere declarata.

GEN. 1.

IN principio creauit Deus cœlum et terrã.pag.24. & 224.

Fiat lux, & facta eſt lux. 24.131 275.

Vidit Deꝰ lucẽ qđ eſſet bona. 131

Factum eſt veſpere, & mane dies vnus. 27.131.

Vocauit Deus firmamentum cœlum, et factum eſt veſpere, & mane dies ſecundus. 69

Congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt in locum vnum. 104

Vidit Deus quod eſſet bonum. 69.131

Fiant luminaria in firmamento cœli. 24 131.

Fecit Deus duo luminaria. 25.195

Factum eſt veſpere, & mane dies quartus. 195

Factum eſt veſpere, & mane dies quintus. 254

Fecit Deus beſtias terræ &c. 25.254

Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram. 29.273.& ſeq.

Creauit Deus hominem ad imaginẽ, &c. 29.138.139.140.141.142.143.147. 148.149.150.153.156.157.159.160.

Ad imaginem Dei creauit illum; maſculũ & fœminam creauit eos. 27.29.364

Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. 39.69.76.131.220 269

Factum eſt veſpere, & mane dies ſextus. 23.264 & ſeq. 285.630.

Gen. 2.

Perfecti ſunt cæli, & terra, & omnis ornatus eorum. 769.284

Compleuit Deus die ſeptimo opus ſuum. pag. 284 630

Requieuit die ſeptimo ab vniuerſo opere, quod patrarat. 283.284

Benedixit diei ſeptimo, & ſanctificauit illum. 283.285.369 630

Iſtæ ſunt generationes cæli & terræ, quando creatæ ſunt, in die quo fecit Dominus Deus cœlum & terram. 25.26.27

Fons aſcendebat e terra irrigans vniuerſam ſuperficiem terræ. 60

Inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ. 240

Plantauerat Dominus Deus paradiſum voluptatis a principio, in quo poſuit hominem quem formauerat. 125

Fluuius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum paradiſum, qui inde diuiditur in quattuor capita. 244. & ſequen.

Ex omni ligno paradiſi comede; de ligno autem ſcientiæ boni, & mali, ne comedas: in quacunque enim die comederis, morte morieris. 44. 59

Non eſt bonum hominem eſſe ſolum, faciamus ei adiutorium ſimile ſibi. 29. 57

Cum obdormiſſet Adam, tulit Deus unã de coſtis eius &c. 93

Aedificauit Dominus Deus coſtã, quam tulerat de Adam in mulierem. 27 29. 57. 93.

Gen. 3.

Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ. 470

Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradiſi? 40. 44

Vidit mulier quod bonum eſſet lignum ad veſcendum, & pulchrum oculis, aſpectuq; delectabile. 454

Tulit de fructu illius, & comedit, deditq; viro ſuo, qui comedit. 565

Cum audiſſent vocem Domini Dei deambulantis in paradiſo ad auram poſt meridiem. 281

Mulier quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi. 560

Quia feciſti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & beſtias terræ. 633

Ipſa conteret caput tuum. 348

Quia audiſti vocem vxoris tuæ, & comediſti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo. 560

In laboribus comedes ex ea. 278

Fecit Dominus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas. 78

De tentatione facta per ſerpentem. 442

Adam cognouit vxorem ſuam Euam, quæ concepit, & peperit Cain 400

Gen. 4.

Factum eſt poſt multos dies, vt offerret Cain de fructibus. 669

Vbi eſt Abel frater tuus? &c. 315

Nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? 315 560.

Maledictus eris ſuper terram, quæ aperuit os ſuum & reliq. 315. 560

Omnis qui occiderit Cain, ſeptuplum punietur. 306 315. 560

Poſuit Dominus in Cain ſignum, ut non interficeret eum omnis, qui inueniſſet eum. 206. 315 588

Genuit Ada Iabel. Sella quoque genuit Tubalcain. ſoror vero Tubalcain Noema. 378. 379

Occidi virum in vulnus meum, & adoleſcentulum in liuore meo. 560

Septuplum vltio dabitur de Cain. 306. 558. 559. 560 617

De Lamech vero ſeptuagies ſepties. 232. 306. 558. & ſeq. 560. 561. 617.

Vocauit nomen eius Seth. 364

Seth natus eſt filius, quẽ uocauit Enos. 364

Gen. 5.

Hic eſt liber generationis Adam, in die qua creauit Deus hominẽ. 26. 364 378

Maſculum, & fœminam creauit eos. 27. 364.

Vocauit nomina eorum Adam. 364 528

Adam genuit filium, vocauitque nomen eius Seth. 364

Seth genuit Enos, & reliqua. 364

Vixit Iareth poſtquam genuit Enoch octingentis annis. 636

Enoch genuit Matuſalem. 365

Ambulauit Enoch cum Deo, et non apparuit, quia tulit eum Deus. 171. 366 548 588. 654

Matuſalem genuit Lamech. 365

Lamech genuit filium, vocauitq; nomen eius Nohe. 365

Nohe cum quingentorum eſſet annorum. pag. 580

Reliqua ad hoc caput ſpectantia, habentur. pag. 429

Gen. 6.

Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt; eruntque dies illius centum viginti annorum. pag. 429. 508. 586. 587. 655

Videns Deus quod multa malitia hominum eſſet in terra. 417 668

Pœnitet me feciſſe eos. 600

Nohe vir iuſtus atque perfectus fuit in generationibus ſuis. 324

Fac tibi arcam de lignis leuigatis. 460

Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ. 602. 605

Quinguaginta cubitorum latitudo. 531

Triginta cubitorum altitudo illius. 478

In

In cubito conſummabis ſummitatem eius. 668.

Ingredieris arcam tu, & filij tui, vxor tua, & vxores filiorum tecum. 46

Gen. 7.

Te vidi iuſtum coram me in generatione hac. 324

Ex omnibus animantibus mundis tolles ſeptena & ſeptena maſculum, & feminam. 69.318

De animantibus vero immundis duo, & duo maſculum, & feminam. 68.69

Poſt dies ſeptem ego pluam ſuper terram. pag. 284

Ego pluam ſuper terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. 501. 508. 587.

Erat Nohe ſexcentorum annorum, quando diluuij aquæ inundauerũt ſuper terram. 429. 580. 622

Cum tranſiſſent ſeptem dies, aquæ diluuij inundauerunt ſuper terram. 284

Anno ſexcenteſimo vitæ Nohe 429.580

Menſe ſecundo ſeptimo decimo die menſis rupti ſunt omnes fontes abyſſi magnæ etc. 417.622

Facta eſt pluuia ſuper terram quadraginta diebus, et quadraginta noctibus. pag. 501 508.587

Ingreſſus eſt Nohe, & Sem, & Cham, & Iaphet filij eius, & vxor illius, & vxores filiorũ eius cum eis in arcã. 324

Factum eſt diluuium quadraginta diebus ſuper terram. 587

Quindecim cubitis altior fuit aqua ſuper montes quos operuerat. 262. 408

Vniuerſi homines, & cuncta in quibus ſpiraculum vitæ eſt in terra, mortua ſunt, & deleuit Deus omnem ſubſtantiam, quæ erat ſuper terram, ab homine vſque ad pecus. Remanſit aũt ſolus Nohe, & qui cum oo erant in arca. 46

Obtinuerunt aquæ terram centum quinquaginta diebus. 408.590

Gen. 8

Reuerſæ ſunt aquæ de terra euntes, & redeuntes, & cæperunt minui poſt centum quinquaginta dies 408. 590

Requieuit arca menſe ſeptimo, viceſimo ſeptimo die menſis. 461

Cum tranſiſſent quadraginta dies, aperiens Nohe feneſtram arcæ quam fecerat, emiſit columbam, vt videret ſi iam ceſſaſſent aquæ ſuper faciem terræ. Quæ cum non inueniſſet vbi requieſceret pes eius, reuerſa eſt ad eum. 318. & 502.

Expectatis vltra ſeptem diebus alijs, rurſum dimiſit columbam ex arca. at illa venit ad eum ad veſperam portans ramum oliuæ. 318

Expectauitque nihilominus ſeptem alios dies, & dimiſit columbam. 318

Sexcenteſimo primo anno, vitæ Nohe primo menſe, prima die menſis imminutæ ſunt aquæ ſuper terram. 623

Menſe ſecundo, ſeptimo & viceſimo die menſis areſacta eſt terra. 461.462

Gen. 9.

Vixit Nohe poſt diluuium trecentis quinquaginta annis. 611

Gen. 10.

Hæ ſunt generationes filiorũ Nohe. 555

De diuiſione regionũ filiorum Nohe. 555

Nati ſunt Heber filij duo, nomen vni Phaleg, eo quod in diebus eius diuiſa ſit terra. 76 555

Gen. 11.

Erat terra labij vnius, & ſermonum eorundem. 29. 31

Ecce vnus eſt populus, & vnũ eſt labium omnibus. 29. 31

Deſcendamus & confundamus ibi linguã eorum, vt non audiat vnuſquiſq; vocem proximi ſui. 30

Idcirco vocatũ eſt nomẽ eius Babel, q̃a ibi cõfuſum eſt labiũ vniuerſæ terræ. 50.555

Thare genuit Abrã, Nachor, et Arã. 429

Mortuus eſt Abram ante Thare patrem ſuum in terra natiuitatis ſuæ in Hur chaldæorum. 429

Facti ſunt dies Thare ducentorũ quinq; annorũ; & mortuus eſt in Haram. 615

Gen. 12.

Egredere de terra tua & de cognatione tua. 395

Septuaginta quinq; annorũ erat Abram cum egrederetur de Haram. 558

Deſcendit Abram in Aegyptum. 333

Gen. 13.

Aſcendit Abram de Aegypto. 333

Leua oculos tuos, & vide a loco in quo nũc es ad aquilonem & meridiẽ, ad orientem & occidentem. 217

Fa-

Gen. 14.

Factum eſt in illo tempore, vt Amraphel rex Senaar, & Arioth rex Ponti, & Chodorlaomor rex Elamitarũ, & Thadal rex Gentium inirent bellum contra Baſa regem Sod. & rel. 349. 375. 455.

Quartodecimo anno venit Chodorlaomor, & reges qui erant cum eo, & percuſſerunt Raphaym. 405

Numerauit Abram expeditos vernaculos ſuos cccxviij &c. 608. 609 676

Dedit ei decimas ex omnibus 332. 375

Gen. 15.

Suſpice cœlum, & numera ſtellas, ſi potes. & reliqua. 430

Scito prænoſcens quod peregrinũ futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubijcient eos ſeruituti, & affligent quadringentis annis. 511. 601. 615

Tu ibis ad patres tuos in pace, ſepultus in ſenectute bona. 574

Gen. 16.

Tulit Agar Aegyptiam ancillam ſuam, poſt annos decem quam habitare ceperant in terra Chanaam, & dedit eam viro ſuo vxorem. 375

Octoginta & ſex annorum erat Abram quãdo peperit ei Agar Hiſmaelẽ. 568

Gen. 17.

Non vltra vocabitur nomen tuũ Abram, ſed appellaberis Abraham. 528

Circuncidetur ex vobis omne maſculinum, & circuncidetis carnem præputij veſtri. 330

Infans octo dierum circuncidetur in vobis. 330. 506. 507

Sarai vxorẽ tuam non vocabis Sarai, ſed Saram. 528

Putaſne centenario naſcetur filius? 580

Super Hiſmael exaudiui te, benedicam ei, & duodecim duces generabit. 395

Hiſmael filius Abrahæ tredecim annos impleuerat tp̃e circunciſionis ſuæ. 401

Gen. 18.

Apparuit Abrahæ Dominus in conualle Mambre ſedenti in oſtio tabernaculi ſui in ipſo feruore diei &c. 72

Cumque eleuaſſet oculos apparuerunt ei tres viri ſtantes prope eum. 72. 186

Riſit Sara occulte dicens: poſtquam conſenui, & Dominus meus vetulus eſt, voluptati operam dabo. 72. 543

Si inuenero Sodomis quinquaginta iuſtos in medio ciuitatis dimittam omni loco propter eos. 531

Non delebo ſi inuenero ibi quadraginta quinque. 526

Non faciam ſi inuenero ibi triginta. 479

Non interficiam propter viginti. 432

Non delebo propter decem. 313

Gen. 19.

Venerũt duo Angeli Sodomã veſpere. 72

Dominus pluit ſuper Sodomã &c. 72. 454

Gen. 21.

Circuncidit eum octauo die, ſicut præceperat ei Deus. 330. 506 & ſeq.

Cum eſſet cẽtum annorum, hac quippe ætate patris natus eſt Iſaac. 580

Septẽ agnos accipies de manu mea vt ſint mihi in teſtimoniũ; quoniam ego fodi puteum iſtum; iccirco vocatus eſt ille locus Berſabee, quia ibi vterq; iurauit. 312

Gen. 22.

Abraham de nocte conſurgens, ſtrauit aſinum, ducens ſecũ duos iuuenes. 64. 77

Die tertio, eleuatis oculis, vidit locum procul. 17. . 648

Dixit Abraham ad pueros ſuos, expectate hîc cum aſino, ego et puer illuc vſq; ꝓperantes, poſtq̃ adorauerimus reuert. 64

Extendit manum & arripuit gladium, vt immolaret filium ſuum. 164

Nunc cognoui quod times Dominum. 491

Gen. 24.

Tulit decẽ camelos de grege domini. 375

Poſtquam biberunt cameli protulit vir armillas pondo ſiclorum decem. 375

Soror noſtra es, creſcas in mille millia. 641

Rebecca conſpecto Iſaac, deſcendit de camelo. 648

Gen. 25.

Fuerunt dies vitæ Abrahæ 175 anni. 589

Deficiens mortuus eſt in ſenectute bona. 574 589.

Hi ſunt filij Hiſmael. & hæc nõia ꝑ caſtella & oppida eorum duodecim principes tribuum ſuarum. 395

Iſaac cum quadraginta eſſet annorum, duxit vxorem Rebeccam. 501

Dedit Dominus conceptum Rebeccæ, ſed collidebantur in vtero eius paruuli. 53

Duæ gentes ſunt in vtero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur. 63 64

De natiuitate Iahacob, & Eſau. 469

Ne

Gen.26.
Ne deſcendas in Aegyptum. 333
Seminauit Iſaac in terra illa, & inuenit ipſo anno centuplum. 573
Fodit alios puteos, quos foderant ſerui patris ſui Abraham. 163.& ſeq.
Foderunt in torrente, & reperierunt aquam viuam; ſed & ibi iurgium fuit paſtorum; foderunt autem & alium, & pro illo quoque rixati ſunt; profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt. 106.163
Eſau quadragenarius duxit vxores duas. 501
Gen.27.
Affer mihi duos hedos optimos, vt faciam ex eis eſcas patri tuo; abijt, & attulit. 77
Gen.28.
Vidit Iahacob in ſomnis ſcalã ſtãtẽ ſuper terrã, et cacumẽ illius tãgens cælũ, Angelos quoq; Dei aſcẽdẽtes & 316.409
Dilataberis ad orientem, & occidentem, & ſeptemtrionem, & meridiem. 217
Gen.29.
Seruiuit Iahacob ꝑ Rachel vij annis. 313
Seruiẽs apud eum ſeptem annis alijs. 426
Gen.30.
Appellauit nomen eius Dan. 280
Gen.31.
Aſſumptis fratribus ſuus perſecutus eſt eum diebus ſeptem. 313
Idcirco viginti annis fui tecũ. 426.615
Sicque per viginti annos in domo tua ſeruiui tibi, quatuordecim pro filiabus, & ſex pro gregibus tuis. 426
Immutaſti mercedẽ meã decẽ uicib. 374
Gen.32.
Venimus ad Eſau fratrem tuum, & ecce properat in occurſum tibi cum quadringentis viris. 426.615
Timuit Iahacob valde, et perterritus diuiſit populum qui ſecum erat. 427
Separauit de his quæ habebat munera fratri ſuo capras ducentas, hircos viginti, oues ducentas arietes viginti 427 596
Camelos fœtas cũ pullis ſuis triginta 479
Tauros viginti, aſinas viginti. 427
Ecce vir luctabatur cum eo vſq. mane, qui cum videret, & reliqua. 427
Nequaquam Iahacob appellabitur nomẽ tuum, ſed Iſrael. 427
Cur q̃ris nomẽ meũ qđ ẽ mirabile. 235.427
Vocauit Iahacob nomẽ loci illius Phanuel, dicẽs: vidi Dominũ facie ad faciẽ. 428
Ipſe vero claudicabat pede. 80
Gen.33
Eleuãs Iahacob oculos ſuos vidit veniẽtẽ Eſau, & cũ eo quadringentos viros. 426
Progrediẽs Iahacob adorauit pronus in terram ſepties, donec appropinquaret frater eius. 313
Gen.35.
Nõ vocaberis vltra Iahacob; ſed Iſrael erit nomen tuum. 427
Erant autem filij Iahacob duodecim. 397
Gen.37.
Ioſeph cũ ſexdecim eſſet annorũ &c. 414
Ioſeph accuſauit fratres ſuos apud patrẽ crimine peſſimo. 381
Vendiderunt eum Hiſmaelitis viginti argenteis. 428.481.615
Gen.39.
Fuit Dominus cum Ioſepho. 204
Erat Ioſeph pulchra facie, & decorus aſpectu. Poſt multos itaq; dies iniecit domina ſua oculos ſuos in Ioſeph, & ait: dormi mecum. 204
Gen.41.
Poſt duos annos vidit Pharao ſomniũ. 74.
Triginta annorum erat Ioſeph quãdo ſtetit ĩ cõſpectu regis Pharaonis. 476.562
Gen.42.
Audiẽs Iahacob quod alimẽta venderentur in Aegypto, dixit filijs ſuis; Quare negligitis, audiui quod triticum venundetur in Aegypto, deſcendite, et emite. 333
Deſcendentes igitur fratres Ioſeph decem &c. 333.375
Frater veſter vnus ligetur ĩ carcere. 333
At illi portantes frumenta in aſinis ſuis profecti ſunt. 373
Simeon tenetur in vinculis. 333
Gen.43.
Inſtrue conuiuium, quoniam hodie mecũ ſunt comeſturi meridie. 281
Gen.45.
Beniamin dedit trecentos argenteos cum quinque ſtolis optimis. 259
Addens ei aſinos decem. 375
Aſcendentes ex Aegypto venerunt in terram Chanaan. 335

Gen. 46.

Hæc ſunt nomina filiorum Iſrael, qui ingreſſi ſunt in Aegyptum. 553

Omnes animæ filiorum Liæ & filiarum, triginta tres. 487

Hi filij Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ ſuæ, & hos genuit Iahacob, omnes animæ ſeptem. 312

Oēs animæ domus Iahacob, quæ ingreſſæ ſunt in Aegyptū, fuere ſeptuaginta 553

Gen. 47.

Quintam partem Regi dabitis. 455

Ex eo tempore vſque in præſentem diem in vniuerſa terra Aegypti Regibus q̄nta pars ſoluitur. 455

Gen. 49.

Catulus Leonis Iuda, ad prædam fili mi aſcendiſti, requieſcens accubuiſti, vt Leo, & quaſi Leæna, quis ſuſcitabit eum? 107.287

Gen. 50.

Præcepit ſeruis ſuis medicis, vt aromatibus condirent patrem, quibus iuſſa explētibus tranſierunt quadraginta dies. Iſte quippe mos erat cadauerum conditorum. 482.511

Fleuitq; eum Aegyptus lxx diebus. 482

Celebrantes exequias planctu magno atq; vehementi impleuerūt ſeptē dies. 320

Vixit Ioſeph centum decē annis. 562

EXHO. I.

Hæc ſunt noīa filiorū Iſrael: Dan &c. 280

Erant omnes animæ eorum qui egreſſi ſunt de femore Iahacob ſeptuaginta. 553

Filij Iſrael creuerunt, & quaſi germinātes multiplicati ſunt. 569

Exh. 2.

Egreſſus eſt poſt hæc vir de domo Leui &c. & videns eum elegantem abſcondit tribus menſibus. 569.570

Cum circumſpexiſſet huc atque illuc, & nullum adeſſe vidiſſet, percuſſum Aegyptium abſcondit ſabulo. 7

Exh. 3.

Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iahacob. 163 664

Deducam eum de terra illa in terrā quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Hethæi & Amorrhæi, et Pherezæi, & Heuæi, & Iebuſæi. 670

Ego ſum qui ſum, ſic dices filijs Iſrael. Qui eſt miſit me ad vos. 226

Ibimus viā triū dierū in ſolitudinem, vt immolemus Domino Deo noſtro. 648

Exh. 4.

Mortui ſunt omnes qui quærebant animam tuam. 61

Exh. 5.

Vir quidā nomine Ananias cum Saphyra vxore ſua vendidit agrum. 7

Exh. 7.

Erat Moyſes 80. annorum &c. 562.656

Vocauit Pharao ſapientes, & maleficos, et fecerunt ipſi per incantationes Aegyptias & arcana quædam ſimiliter. 107

Exh. 8.

Fecerunt ſimiliter malefici incantationibus ſuis, vt educerentur cyniphes, & non potuerunt, & dixerunt malefici ad Pharaonem: Digitus Dei eſt hîc. 107

Exh. 10.

Sederunt locuſtæ in cunctis finibus Aegyptiorum innumerabiles. 672

Exh. 12.

Menſis iſte vobis principium menſium primus erit in menſibus anni. 450

Decima die menſis tollat vnuſquiſque agnum &c. 333.376

Si autem minor eſt numerus, vt ſufficere poſſit ad veſcendū agnū, aſſumet etc. 675

Erit agnus abſque macula maſculus. 379

Seruabitis eum vſque ad quartamdecimā diem menſis huius. 403. & ſeq. 455

Et ſument de ſanguine eius, ac ponent ſup vtrumq; poſtem, & in ſuperliminaribꝰ domorū, in quibus comedent illum. 77.

Septem diebus azyma comedetis. In die primo non erit fermentatum in domibus veſtris. 309

Primo menſe xiiij. die menſis ad veſperā, comedetis azyma vſq; ad diē 21. eiuſdē menſis ad veſper. 402 & duob. ſeq. 435

Septem diebus fermentatum non inuenietur in domibus veſtris. 309

Profecti ſunt filij Iſrael de Rameſſe in Sochot ſexcenta fere millia peditum virorum. 622

Vulgus promiſcuum innumerabile aſcēdit cum eis. 672

Habitatio filiorum Iſrael, quæ manſerūt in Aegypto, fuit 430. annorum. 618

Exh. 13.

In die ſeptimo erit ſolennitas Domini, azyma comedetis ſeptem diebus. 309

Vene-

Exho. 15.
Venerunt in Helim filij Iſrael, vbi erant duodecim fontes aquarum, et ſeptuaginta palmæ. 395. 553

Exh. 16.
Egrediatur populus, & colligat quæ ſufficiunt per ſingulos dies &c. die autem ſexto parent, quod inferant, & ſit duplum, quàm colligere ſolebant per ſingulos dies. 278. 284. 285
Filij Iſrael comederunt manna quadraginta annis. 503

Exh. 17.
Caſtrametati ſunt in Raphidim, vbi non erat aqua ad bibendum populo. 69. 381
Eſt ne Deus in nobis? 381
Vocauit nomen loci illius tentatio, propter iurgium filiorum Iſrael. 69. 381

Exh. 18.
Prouide de omni plebe viros ſapientes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas; & conſtitue ex eis quinquagenarios. 532

Exh. 19.
Menſe tertio egreſſionis Iſrael de terra Aegypti &c. 104
In die tertio deſcendit Dominus &c. 104
Eſtote parati in diem tertium. 104
Iam aduenerat tertius dies, & mane inclaruerat, & ecce cæperunt audiri tonitrua. 104
Deſcende & conteſtare populum, ne forte velit tranſcendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. 661

Exh. 20.
Ego ſum Dominus Deus tuus. 369
Viſitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationẽ. 305
Faciens miſericordiam in millia his qui diligunt me. 638
Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanum 369
Memento vt diẽ ſabbati ſanctifices. 369
Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptimo autem die ſabbatum domini Dei tui eſt. 285
Sex diebus fecit Deus Cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis ſunt, & requieuit die ſeptimo. 284
Honora patrem tuũ, & matrem tuã. 369

Exh. 21.
Si emeris ſeruum hebræum, ſex annis ſeruiet tibi, in ſeptimo egredietur liber gratis. 285. 278. 311
Si bos cornupeta ſeruum ancillamq; inuaſerit, triginta ſiclos argenti domino dabit. 482

Exh 22.
Decimas & primitias tuas non tardabis offerre. 332. 366

Exh. 23.
Sex annis ſeminabis terram tuam, & congregabis fruges eius. anno autem ſeptimo dimittes eam, & requieſcere facies. 285
Sex diebus operaberis. 285
Septima die ceſſabis. 285
Tribus vicibus per ſingulos annos mihi feſta celebrabitis. 105
Septem diebus comedes azyma. 309
Ter in anno apparebit omne maſculum tuum coram Domino. 105
Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini. 332
Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via, & introducat in locũ quem præparaui tibi, obſerua eum, & audi vocem eius, eſt.n. nomen meum in illo. 557

Exh 24.
Aſcende ad Dominum tu, et Aaron, Nadab, & Abiu, & ſeptuaginta ſenes ex Iſrael. 551
Immolauerunt victimas pacificas Domino vitulos duodecim. 395
Habitauit gloria Domini ſuper Sinai, tegens illum nube ſex diebus. 278
Ingreſſus Moyſes medium nebulæ aſcendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus pag. 295. 504

Exh. 25
Facies propitiatorium de auro mundiſſimo, duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius. 8
Facies & lucernas ſeptem, & pones eas ſuper candelabrum vt luceant. 137

Exh. 26.
Decẽ cortinas de byſſo retorta facies. 370
Longitudo cortinæ vnius habebit viginti octo cubitos. 473

Quin-

Quinquagenas anſulas cortina habebit in vtraque parte. 532
Facies & ſaga cilicina vndecim. 377
Facies & tabulas ſtantes tabernaculi &c. quarũ viginti erunt in latere meridiano & reliqua. 434
Erunt ſimul tabulæ octo, baſes earum argenteæ ſexdecim. 414
Facies & velum de hiacyntho, & purpura quod appendes ante quatuor columnas de lignis Sethim &c. intra quod pones Arcam teſtimonij, quo & Sanctuarium, & ſanctuarij ſanctuaria diuidentur. 137
Pones contra menſam candelabrum in latere Tabernaculi. 138

Exh. 27.

Facies atrium Tabernaculi, in cuius auſtrali plaga contra meridiem erunt tentoria de byſſo retorta, centum cubitos vnum latus tenebit in longit. 578. 580
In latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum. 580
Columnæ viginti, & baſes æneæ eiuſdem numeri, & capita earum. 434

Exh. 28.

Rationale iudicij quadrãgulum erit menſuram palmi habebit tam in longitudine, quam in latitudine. 459

Exh. 29.

Septẽ diebus conſecrabis manus eorũ. 318
Septem diebus expiabis altare. 318.

Exh. 30.

Quãdo tuleris ſummã filiorum Iſrael iuxta numerum dabunt ſinguli pretiũ pro animabus ſuis Domino, & non erit plaga in eis cum fuerint recenſiti. 334
Qui habetur in numero à triginta annis, & ſupra dabit pretium. 334

Exh 31.

Dedit Dominus Moyſi in monte Sinai duas tabulas teſtimonij lapideas ſcriptas digito Dei. 370

Exh. 32.

Fac nobis Deos. 60
Fecit ex eis vitulum conflatilem, dixeruntq́, Hi ſunt dij tui Iſrael. 60
Ceciderunt in die illa quaſi viginti tria millia hominum. 441. 666

Exh. 33.

Facies mea præcedet te. 219
Oſtende mihi gloriam tuam. Reſpondit Dominus, Ego oſtendam omne bonum tibi. 188. 265
Non poteris videre faciem meam, non.n. videbit me homo & viuet. 188. 265
Videbis poſteriora mea: faciem aũt meã videre non poteris. 188. 219. 220. 265

Exh. 34.

Excidit duas tabulas lapideas, quales antea fuerant. 63
Qui cuſtodis miſericordiam in millia. 638
Qui reddis iniquitatem patrum, filijs, ac nepotibus in tertiã & quartã prog. 305
Tribus temporibus anni apparebit omne maſculinum tuum in cõſpectu Dei. 105
Fuit ibi cum Domino Moyſes quadraginta dies, & 40. noctes, panem non comedit, & aquam non bibit. 295
Qui videbant faciem egredientis Moyſi eſſe cornutam: ſed operiebat ille rurſus faciẽ ſuã, ſi quando loquebatur ad eos. 6

Exh. 36.

Vna cortinarum habebat in longitudine viginti octo cubitos. 473
Fecit ſaga vndecim de pilis caprarũ. 377
Fecitq́, anſas quinquaginta ĩ ora ſagi. 532
Ex tabulis viginti ad plagã meridianam erant contra auſtrũ cũ 40. baſibus 434
Fecit ex vtraque parte per ſingulos angulos, vt octo eſſent ſimul tabulæ, & haberent baſes argenteas ſexdecim. 414
Fecit & tentorium in introitu tabernaculi, & columnas quinque. 456

Exh. 38.

Fecit & atrium, in cuius auſtrali plaga erant columnæ æneæ viginti, cum baſibus ſuis, capita columnarum &c. 434

Exh. 39.

Poſuit in rationali gemmarum ordines quatuor &c. ipſiq́, lapides duodecim ſculpti erant nominibus duodecim tribuum Iſrael, ſinguli ꝑ noĩa ſing. 395

LEVIT. I.

Maſculum immaculatum offeret. pag. 379.

Leuit. 4.

Cum intinxerit digitum in ſanguinem, aſperget eum ſepties coram Domino. 318. 388.

Leuit. 5.

Anima quæ ieiunauerit, & protulerit labijs

bijs ſuis, vt vel male quid faceret, vel bene et non fecerit: et idipſum iuramento et ſermone firmauerit, oblitaq; poſtea intellexerit delictum ſuum, agat pœnitentiã pro peccato, & offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum Domino. 75

Ipſum quod intulit dãni, reſtituet, & quintam partem ponet ſupra, tradens ſacerdoti. 260

Leuit. 6

Anima cõuicta delicti reddet omnia, quæ per fraudem voluit obtinere integra; & quintam inſuper partem domino, cui damnum intulerat. 260

Leuit. 12.

Mulier, ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus iuxta dies ſeparationis mẽſtruæ. 309 506

Die octauo circuncidetur infantulus. 309 330. 506.

Ipſa vero triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. 487 506. 656.

Si fœminam pepererit, immũda erit duabus hebdomadibus. 309

Sexaginta ſex diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. 487. 565 656

Leuit. 13.

Homo in cuius cute & carne ortus fuerit diuerſus color, ſiue puſtula &c. 669

Recludet eum ſacerdos ſeptem diebus, & conſiderabit die ſeptimo, & ſiquidem lepra vltra non creuerit, nec tranſierit in cute, rurſum recludet eum ſeptem diebus alijs. 319

Leuit. 15

Si ſanatus fuerit qui huiuſcemodi ſuſtinet paſſionem, numerabit ſeptem dies poſt emundationem ſui. 318

Die octauo ſumet duos turtures, aut duos pullos columbæ. 564

Mulier quæ redeunte menſe patitur fluxum ſanguinis, ſeptem diebus ſeparabitur. 318

Si coierit cum ea vir tempore ſanguinis menſtrualis, immundus erit ſeptem diebus. 319

Mulier quæ patitur multis diebus fluxum ſanguinis, & reliqua. 669

Si ſteterit ſanguis, & fluere ceſſauerit, numerabit ſeptẽ dies purificatiõis ſuæ. 319

Leuit. 16.

Menſe ſeptimo, decima die menſis affligetis animas veſtras. 333

Leuit. 19.

Diliges amicum tuum ſicut te ipſum. 42

Veſte quæ ex duobus texta eſt, non indueris. 79

Quarto anno oĩs fructus eorum ſanctificabitur laudabilis Domino, quinto autem anno comeditis fructus. 260

Leuit. 21.

Ne contaminetur ſacerdos in morte ciuiũ ſuorum niſi tantũ in cõſanguineis &c. pag. 319

Virginem ducet vxorem: viduam autem, & repudiatam, & ſordidam, atq; meretricem non accipiet. 95

Homo de ſemine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo, nec accedet ad miniſterium ſi cæcus fuerit, ſi claudus &c. 207

Leuit. 22.

Maſculus immaculatus erit. 379

Leuit. 23.

Sex diebus facietis opus. 278. 379

Dies ſeptimus, quia ſabbati requies eſt, vocabitur ſanctus. 283. 285

Menſe primo quartadecima die ad veſperum phaſe Domini eſt, & quintadecima die menſis huius ſolennitas azymorum Domini eſt. 410

Septem diebus azyma comedetis. 309

Die nono menſis ſeptimi a veſpere uſq; ad veſperũ celebrabitis ſabbata ueſtra. 333

Leuit. 24.

Accipies quoq; ſimilam, & coques ex ea duodecim panes. 397

Leuit. 25.

Sex annis ſeres agrum tuum, et ſex annis putabis vineam tuam. 278

Septimo anno ſabbatum erit terræ requietionis Domini. 311. 534

Numerabis tibi ſeptem hebdomades annorum, ideſt ſepties ſeptem, quæ ſimul faciunt quadraginta nouem &c. ſanctificabisque annum quinquageſimum, & vocabis remiſſionem cunctis habitatoribus. 311. 534 595

Leuit. 26.

Perſequentur quinque de veſtris centum alienos, et centum de vobis decem milia. 260. 579. 666

Addam

Addam correctiones veſtras ſeptuplum propter peccata veſtra. 3 4
Addam plagas veſtras vſque in ſeptuplum. 314
Percutiam vos ſepties propter peccata veſtra. 315
Corripiam vos ſeptem plagis propter peccata veſtra. 315

Leuit. 27.

Homo qui votum fecerit, ſi fuerit maſculus, a viceſimo anno, vſq; ad ſexageſimum annum dabit quinquaginta ſiclos argenti; ſi mulier, triginta. 543.545
Ab vno menſe vſq; ad annum quintum pro maſculo dabuntur quinq; ſicli. 261
Addet ſuper æſtimationem quintam partem. 261
Dabit quintam partem æſtimationis ſupra. 261
Omnes decimæ terræ ſiue de pomis arborum, ſiue de frugibus Domini ſunt, & illi ſanctificantur. 332
Quicquid decimum venerit, ſanctificabitur Domino. 332

NVM. 1.

Locutus eſt Dominus ad Moyſen in deſerto Sina, in tabernaculo fœderis dicēs: Tollite ſummā uniuerſæ cōgregationis filiorum Iſrael per cognationes, & domos ſuas, & nomina ſingulorum quicquid ſexus eſt maſculini a viceſimo anno, & ſupra omnium virorum fortium ex Iſrael. 431.675
Tribum Leui noli numerare, neque pones ſummam eorum cū filijs Iſrael. 436

Num. 2.

Singuli per turmas, in ſigna, atq; vexilla, & domos cognationum ſuarum caſtrametabuntur filij Iſrael. &c. 397

Num. 3.

Omnes Leuitæ quos numerauerūt Moyſes, & Aaron iuxta præceptum Domini per familias ſuas in genere maſculino a menſe vno, & ſupra fuerunt vigintiduo milia. 436
Recenſuit Moyſes ſicut præceperat Dominus primogenitos filiorum Iſrael, & fuerunt maſculi per nomina ſua, a menſe vno, & ſupra vigintiduo milia ducenti ſeptuaginta tres. 436

Num. 4.

Tolle ſummam filiorum Caath de medio uitarum per domos, & familias ſuas a triceſimo anno & ſupra, vſq; ad quinquageſimum annum. 476.479

Num. 6.

Omni tempore ſeparationis ſuæ nouacula non tranſibit per caput eius, vſq; ad completum diem quo Domino conſecratur, ſanctus erit creſcente cæſarie capitis ſui. 600
In octaua die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ. 564

Num. 7.

Fuerunt in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta ſiclorum. 479
Phiala argentea habens ſeptuaginta ſiclos. 547

Num. 8.

Cum poſueris ſeptem lucernas, candelabrum in auſtrali parte erigatur. 288
Tolle Leuitas ex medio filiorum Iſrael, & radant omnes pilos carnis ſuæ. 600
Hæc eſt lex Leuitarum a vigintiquinque annis, & ſupra ingredientur vt miniſtrent in tabernaculo fœderis. 476.451
Cum quinquageſimum annum ætatis impleuerint, ſeruire ceſſabunt. 533

Num. 9.

Faciant filij Iſrael phaſe in tempore ſuo quartadecima die menſis huius ad veſperam. 402. & ſeq.

Num. 11.

Quis dabit nobis ad veſcendum carnes? Recordamur piſcium, quos comedebamus in Aegypto gratis. &c. 400
Congrega mihi ſeptuaginta viros de ſenioribus Iſrael, quos tu noſti, quod ſenes populi ſint. 551.574

Num. 12.

Excluſa eſt Maria extra caſtra ſeptem diebus. 319

Num. 13.

Mitte viros qui conſiderent terram Chanaan, quam daturus ſum filijs Iſrael, ſingulos de ſingulis tribubus. 395.508
Vocauit Oſee filium Nun Ioſue. 230.
Reuerſi exploratores terræ poſt quadraginta dies. 508.420

Num. 14.

Dominus patiens & multæ miſericordiæ,

auferens iniquitatē & ſcelera; qui viſitas peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem. 305

Tentauerunt me iam per decem vices. pag. 374

Filij veſtri erunt vagi in deſerto annis quadraginta iuxta numerum quadraginta dierum, quibus conſideraſtis terram. 420

Annus pro die imputabitur. 420

Quadraginta annis recipietis iniquitates veſtras. 503

Num. 16.

Fuerunt qui percuſſi ſunt quatuordecim milia hominum. 405

Num. 19.

Qui tetigerit cadauer hominis, & propter hoc ſeptem diebus fuerit immundus. pag. 319

Iſta eſt lex hominis, qui moritur in tabernaculo, omnes qui ingrediuntur tentorium illius, & vniuerſa vaſa, quæ ibi ſunt, polluta erunt ſeptem diebus. 319

Num. 20.

Cum eleuaſſet Moyſes manum percutiens virga bis ſilicem, egreſſæ ſunt aquæ &c. pag. 69. 78

Gradiemur via publica nec ad dextram, nec ad ſiniſtram declinantes. 470

Omnis multitudo videns occubuiſſe Aaron, fleuit ſuper eo triginta diebus. pag. 482

Num. 21.

Percuſſus eſt Seon rex Amorræorum in ore gladij. 88

Occurrit eis Og rex Baſan cum omini populo ſuo. percuſſerūt igitur & hunc cum filijs ſuis, vniuerſumque populum eius. pag. 88. 338.

Num. 22.

Cur percutis me etiam iam tertio? 105

Cur tertio verberas aſinam tuam? 105

Num. 23.

Ecce populus vt leena conſurget, & quaſi leo erigetur, non accubabit, donec deuoret prædam. 107

Num. 24.

Ad maledicendum inimicis meis vocaui te, quibus e contrario tertio benedixiſti. 105

Num. 25.

Occiſi ſunt vigintiquatuor milia hominum. 441. 448

Num. 26.

Numerate omnem ſummam filiorum Iſrael a viginti annis & ſupra per domos & cognationes ſuas cunctos qui poſſunt ad bella procedere. 431

Num. 27.

Nomina filiarum Salphaad ſunt, Mala, & Noa, & Egla, & Melcha, & Zerſa. 454

Num. 29.

Decima dies menſis huius ſeptimi erit vobis ſancta atque venerabilis. 375

Quintadecima die menſis ſeptimi, quæ vobis ſancta erit, atque venerabilis, omne opus ſeruile non facietis in ea, ſed celebrabitis ſolennitatem Domino ſeptem diebus. 410

Offeretis holocauſtum in odorem ſuauiſſimum vitulos de armento tredecim & reliqua. 550

Num. 31.

Cum pugnaſſent contra Madianitas atque viciſſent, omnes mares occiderunt & reges eorum Eui, & Sur, & Recem & Hur, & Rebe, quinque principes gentis. 455

Manete extra caſtra ſeptem diebus. pag. 318. 319

Separabis partem Domino ab his qui pugnauerunt & fuerunt in bello vnam animam de quingentis. 620

Ex media parte filiorum Iſrael accipies quinquageſimū caput hominū & boum &c. et dabis ea Leuitis. qui excubant in cuſtodijs tabernaculi Domini. 533. 620

Num. 33.

Hæ ſunt manſiones filiorum qui egreſſi ſunt de Aegypto per turmas ſuas in manu Moyſis. 512

Num. 35.

Præcipe filijs Iſrael vt dent Leuitis de poſſeſſionibus ſuis vrbes ad habitandum & ſuburbana earum per circuitum vt ipſi in oppidis maneant, & ſuburbana ſint pecoribus ac iumentis, quæ a muris ciuitatum forinſecus per circuitum mille paſſuum ſpatio tenduntur. 640

DEVTER. 1.

Hæc ſunt verba quæ loquutus eſt Moyſes ad omnem Iſrael trans Iordanem &c. vndecim diebus. 88.381

Deuter. 2.

Circumiuimus montem Seyr longo tempore. 424

Tempus quo ambulauimus de Cades Barne vſq; ad tranſitum Zareth, triginta & octo annorum fuit, donec conſumeretur omnis congregatio &c. 424

Deut. 3.

Egreſſus eſt Og rex Baſan in occurſum nobis cum populo ſuo ad bellandum, Dixitq; Dominus, Ne timeas eum, quia in manu tua traditus eſt cum omni populo ac terra ſua, faciesq. ei ſicut feciſti Seon regi Amorræorum. 88

Non fuit oppidum, quod nos effugeret, ſexaginta vrbes vaſtantes omnem regionem Argob regni Og in Baſan. 545

Lectus Og regis Baſan ferreus monſtratur nouẽ cubitos habens lõgitudinis. 338 (240 539

Deuter. 4.

Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt.

Deuter. 5.

Ego ſum Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum ſuper filios in tertiam, & quartam generationem his qui oderunt me. 305

Et faciens miſericordiam in multa milia diligentibus me. 638

Non declinabitis neq. ad dexteram, neq. ad ſiniſtram, ſed per viam quam præcepit vobis Dominus. 470.668

Deuter 6.

Audi Iſrael Dominus Deus veſter Deus vnus eſt. 17

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. 369

Deuter. 7.

Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terrã quam poſſeſſurus ingredieris, & deleuerit Gentes multas coram te Hethæum &c. ſeptem Gẽtes multò maioris numeri, quam tu es. 670

Deus eſt cuſtodiens pactum, & miſericordiam diligentibus ſe, & his qui cuſtodiunt præcepta eius, in mille generationes. 638

Deuter. 8.

Recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per deſertũ, vt affligeret te. 503

Miſertus eſt tui Deus, ne diceres in corde tuo, fortitudo mea, et robur manus meæ, hæc mihi omnia præſtiterunt, ſed recordaberis domini Dei tui. 20

Deuter. 10

In ſeptuaginta animabus deſcenderunt patres tui in Aegyptum. 557

Deut. 15.

Septimo anno facies remiſſionem. &c. 534

Obſerua diem ſabbati, vt ſanctifices eum, ſex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptimus dies ſabbati. &c. 278.283.285.

Deuter. 16.

Septem diebus comedes abſq. fermento afflictionis panem. 314

Tribus vicibus per annum apparebit omne maſculinum tuum in conſpectu domini Dei tui, in loco quem elegerit in ſolennitate azymorum, & in ſolennitate hebdomadarum, & in ſolennitate tabernaculorum. 105

Deuter. 21.

Si egreſſus fueris ad pugnam contra inimicos tuos &c. captiuosq; duxeris, & videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaueris eam, & reliqua. 484 485

Deuter. 22.

Non indueris veſtimento, quod ex lana linoque contextum eſt. 79

Deuter. 23.

Non ingredietur mamzer, hoc eſt de ſcorto natus, in eccleſiam Domini vſq. ad decimam generationem. 375

Ammonites & Moabites etiam poſt decimam generationem non intrabunt eccleſiam Dei. 305

Deut. 25.

Pro menſura peccati, erit & plagarũ modus, ita dumtaxat vt quadragenarium numerum non excedant. 508

Deuter. 27.

Hi ſtabunt ad benedicendum Domino ſuper monte, & reliqua. 480

E regione iſti ſtabunt ad maledicendum. &c. 480

Deut. 28.

Si audieris vocem domini Dei tui, veniēt ſuper te oēs benedictiones iſtæ. &c. 480

Deuter. 32.

Conſtituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Iſrael. 659

Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit vſq; ad inferni nouiſſima. 74

Foris vaſtabit eos gladius, et intus pauor, iuuenem ſimul, ac virginem. 313

Deut. 34.

Moyſes centum & viginti annorum erat, quando mortuus eſt. 585. 586 656

Fleueruntq; eum filij Iſrael in campeſtribus Moab triginta diebus, & completi ſunt dies planctus lugentium Moyſen. 482. 483

IOS. 1.

Præparate vobis cibaria, quoniam poſt diem tertiam tranſibitis Iordanem. 105

Rubennitis quoq; & Gadditis, et dimidiæ tribui Manaſſe ait: Mementote, &c. pag. 375

Ioſ. 2.

Patrem tuū ac matrem, fratreſq;, & omnem cognationem tuam congregabis in domum tuam; qui oſtium domus tuæ egreſſus fuerit, reus ſibi erit. 46

Ioſ. 3.

Venerunt ad Iordanem Ioſue, & omnes filij Iſrael, & morati ſunt ibi per tres dies. 105

Ioſ. 4.

Alios duodecim lapides poſuit Ioſue in medio Iordanis alueo. 397

Duodecim lapides quos de Iordanis alueo ſumſerant, poſuit Ioſue in Galgalis 397

Ioſ. 6.

Tulerunt ſacerdotes arcam Domini, & ſeptem ex eis ſeptem buccinas &c. circumieruntq; ciuitatem ſecundo die ſemel, & reuerſi ſunt in caſtra, & ſic fecerunt ſex diebus. 279

Ioſ. 7.

Vere ego peccaui domino Deo Iſrael, vidi enim inter ſpolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos ſiclos argenti, & concupiſcens abſtuli. 598

Ioſ. 10.

Miſit Adoniſedech rex Hieruſalē ad Oham regem Hebron, & ad Pharam regē &c. dicens: Ad me aſcendite, & ferte præſidium, vt expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Ioſue, & ad filios Iſrael. congregati igitur aſcenderunt quinque Reges. 455

Ioſ. 17.

Ceciderūt funiculi Manaſſe decem. 375

IVDIC. 1.

Septuaginta reges amputatis manuum, & pedū ſummitatibus, colligebant ſub menſa mea ciborum reliquias. 550

Iudic. 3.

Seruierunt filij Iſrael Eglon regi Moab decem & octo annis, & poſtea clamauerunt ad Dominū, qui ſuſcitauit eis Saluatorem vocabulo Aioth, qui vtraque manu pro dextra vtebatur. 422. 423

Humiliatus eſt Moab in die illo ſub manu Iſrael, & quieuit terra octoginta annis à prælijs. 564

Samgar filius Anath percuſſit de Philiſthyin ſexcentos viros vomere. 621

Iudic. 4. (569

Siſara nongentos habebat falcatos currus. Per uiginti annos vehementer oppreſſerat eos. 428

Iudic. 6.

Fecerunt filij Iſrael malum in conſpectu Domini, qui tradidit illos in manu Madian ſeptem annis. 317

Inſtar locuſtarum vniuerſa complebant innumera multitudo hominum, & camelorum. 672

Dixit Gedeon ad Dominum: ſi ſaluum facis per manū meam populum Iſrael, ſicut locutus es, ponam hoc vellus lanæ in area. ſi ros in ſolo vellere fuerit, & in omni terra ſiccitas, ſciam quod per manū meam liberabis Iſrael. factumq; eſt ita. Dixitq. rurſus ad Dominū: Ne iraſcatur furor tuus contra me, ſi adhuc ſemel tentauero ſignum quærens in vellere. Oro vt ſolum vellus ſiccum ſit, & omnis terra rore madens Fecitque Dominus nocte illa vt poſtulauerat. pag. 70. 604

Iudic. 7.

Qui manu & lingua lambuerint aquas, ſicut ſolent canes lambere, ſeparabis eos ſeorſum: qui autem curuatis genibus biberint, in altera parte erunt. fuit

itaq. numerus eorũ, qui manu ad os proij ciẽte aquas lambuerant, treceti viri. 604
Cameli autẽ innumerabiles erãt ſicut arena quæ iacet in littore maris. 672

Iudic. 8.

Habuit Hierobaal ſeptuaginta filios, qui egreſſi ſunt de ſemore eius. 550

Iudic. 9.

Dederunt illi ſeptuaginta pondo argenti. 550
Occidit fratres ſuos filios Hierobaal ſeptuaginta uiros ſuper vnum lapidẽ. 550

Iudic. 10.

Iair Galaadites iudicauit Iſrael per viginti duos annos, habens triginta filios ſedẽtes ſupra triginta pullos aſinarũ, et principes triginta ciuitatum. 479

Iudic. 11.

Dimitte me vt duobus mẽſibus circumeã mõtes, & plangã virginitatẽ meam. 75
Expletis duobus menſibus reuerſa eſt ad patrem ſuum. 75

Iudic. 12.

Ceciderũt in illo tempore de Effraim quadraginta duo millia. 515. 666
Sepultus in ciuitete ſua Galaad. 60
Iudicauit Iſrael Abeſſan de Bethleem, qui habuit triginta filios, & totidem filias, quas emittens foras maritis dedit, & eiuſdẽ numeri filijs ſuis accepit vxores introducens in domum ſuam. 480
Abdon filius Hellel Pharathonites habuit quadraginta filios, & triginta ex eis nepotes aſcendentes ſupra ſeptuaginta pullos aſinarum. 551

Iudic. 13.

Filij Iſrael fecerunt malũ in cõſpectu Domini, qui tradidit eos in manus Philiſtinorum quadraginta annis. 509
Cur quæris nomen meum quod eſt mirabile. 235

Iudic. 15.

Perrexit Sanſon & cepit trecentas vulpes, caudasq; earum iunxit ad caudas, & facies ligauit in medio, quas igne ſuccendens dimiſit. 603
Ligauerunt Sanſonem duobus nouis funibus. 74

Iudic. 16.

Vocauit Dalila tonſorem, & raſit ſeptem crines eius, & cepit abigere eum, & a ſe repellere, ſtatim enim fortitudo ab eo diſceſſit. 288

Iudic. 20.

Decem viri eligantur e centum, ex omnibus tribubus Iſrael, & centum de mille, & mille de decem milibus. 375
Cætera ad hoc caput ſpectantia habentur. pag. 107

1. REG. 1.

Fuit vir vnus. 16
Nunquid non ego melior tibi ſum, quam decem filij. 374

1. Reg. 2.

Donec ſterilis peperit plurimos. 306
Et quæ multos habebat filios infirmata eſt. pag. 306. 668

1. Reg. 3.

Samuel dormiebat in templo Domini, vbi erat arca Dei, & vocauit Dominus Samuel, & reliqua. 81. 105

1. Reg. 4.

Cæſa ſunt in illo certamine paſſim per agros quaſi quattuor milia virorum. 649
Erat Heli nonaginta octo annorum, & oculi eius caligauerant, & videre non poterat. 570. *in Appen.*
Heli iudicauit Iſrael quadraginta annis. pag. 510

1. Reg. 6.

Fuit arca Domini in regione Philiſtinorum ſeptem menſibus. 309
Iuxta numerum prouinciarum Philiſtinorum quinque anos facietis. 454
Percuſſit Dominus de viris Bethſamitibus, eo quod vidiſſent arcam Domini, & percuſſit de populo ſeptuaginta viros, & quinquaginta milia plebis. 666

1. Reg. 9.

Aſſumens Samuel Saulem, & puerum eius introduxit eos in triclinium, et dedit eis locum in capite eorum qui fuerant inuitati. erant enim quaſi triginta viri. 479

1. Reg. 11.

Fuerunt Iſrael trecenta millia: virorum autem Iuda triginta milia. 662

1. Reg. 13.

Filius vnius anni erat Saul cum regnare cæpiſſet. 59
Elegit ſibi Saul tria milia ꝙ Iſrael. 76. 647
Congregati ſunt ad prœliandum contra Iſrael

ſrael triginta millia curruũ, & ſex millia equitum. 76

Recenſuit Saul populum, qui inuenti fuerant cum eo, quaſi ſexcentos viros. 621

1. Reg. 14.

Erat populus cum Saul quaſi ſexcentorũ virorum. 621

Facta eſt plaga prima qua percuſſit Ionathas, & armiger eius quaſi viginti virorum. 429

Erant cum Saul quaſi decem milia virorum. 658

Saul confirmato regno, ſuper Iſrael pugnabat per circuitum adverſus omnes inimicos eius, contra Moab, & filios Ammon, & Edom, & Reges Saba, & Philiſtæos. 455

1. Reg. 16.

Erat David rufus, & pulcher aſpectu, decorusq; facie. 204

Ecce vidi filium Iſai Bethleemitem ſciẽtem pſallere &c. virum pulchrum, & Dominus eſt cum eo. 204

1. Reg. 17.

Lorica hamata induebatur Goliath, porro pondus loricæ eius quinq; milia ſiclorum æris erat. 649

Procedebat Philiſtæus mane, & veſpere, & ſtabat quadraginta diebus. 502

Accipe fratribus tuis ephi pollentæ, & decem panes iſtos, & decem formellas caſei. 376

Tulit David baculum ſuum, quem ſemper habebat in manibus. 502

Elegit ſibi quinq; limpidiſſimos lapides de torrente. 260

Erat adoleſcens rufus, & pulcher aſpectu. 204

Miſit manum ſuam in peram, tulitque vnum lapidem, & funda iecit, & circunducens percuſſit eum in fronte. 204

1. Reg 18.

Percuſſit David ex Philiſtijm ducentos uiros, et attulit eorum præpucia. 597. 598

1. Reg. 19.

Tulit Michol ſtatuam, & poſuit eam ſuper lectum. 604

1. Reg 20.

Surrexit David de loco qui vergebat ad Auſtrum, & cadens pronus in terram adorauit tertio. 105

1. Reg. 22.

Conuenerunt ad David omnes qui erant in anguſtia conſtituti & oppreſſi ære alieno, & amaro animo, & factus eſt eorum princeps, fueruntq; cum eo quaſi quadringenti viri. 616

1. Reg. 24.

Aſſumens Saul tria milia electorum virorum ex omni Iſrael &c. 647

1. Reg. 25.

Cum audiſſet David in deſerto, quod tonderet Nabal gregem ſuum, miſit decem iuuenes. 379

Feſtinauit Abigaib, & tulit ducentos panes, et duos vtres vini & ducentas maſſas caricarum, & impoſuit ſuper aſinos & reliqua. 596

1. Reg. 30.

Duæ vxores David captiuæ ductæ fuerãt Achinoen Iezraelites, & Abigail 71

2. Reg. 3.

Ioab & Abiſai frater eius interfecerunt Abner. 528

2. Reg. 4.

Duo autem viri principes latronum erãt filio Saul. 75

Cum feſtinaret vt fugeret, cecidit, & claudus effectus eſt, habuitque vocabulum Miphiboſeth. 207

2. Reg. 5.

Filius triginta annorum erat David cum regnare cepiſſet, & quadraginta annis regnauit. 476. 548

In Hieruſalem regnauit triginta trib. annis ſuper omnem Iſrael & Iudam. 487

Non ingredieris huc, niſi abſtuleris cæcos & claudos &c. cæcus & claudus non intrabunt in templum. 210

2. Reg. 6.

Cõgregauit rurſum David omnes electos ex Iſrael triginta milia. 661

2. Reg. 12.

Accidit die ſeptimo vt moreretur infantulus. 319

2. Reg. 14.

Abſalon quando tondebat capillum, ſemel autem in anno tondebatur, quia grauabat eũ cæſaries, põderabat capillos capitis ſui ducentis ſiclis. 598

2. Reg. 15.

Cum Abſalon ierunt ducenti viri de Hieruſalem vocati. 597

Dereliquit rex decem mulieres concubinas ad cuſtodiendam domum. 376

2. Reg 18.

Accidit vt occurreret Abſalon ſeruis Dauid ſedens mulo. Cumq; ingreſſus fuiſſet mulus ſubter condenſam quercũ, & magnam, adhæſit caput eius quercui: & illo ſuſpenſo inter cælum, et terram, mulus cui inſederat pertranſiuit. pag. 198

2. Reg. 18.

Fili mi Abſalon &c. 104

2. Reg 19.

Rex operuit caput ſuum, & clamabat voce magna, fili mi Abſalon &c. 104

Feſtinauit Semei, &c. & deſcendit cum viris. Iuda in occurſum regis Dauid, &c. & viginti ſerui erant cum eo. pag. 428

Decem partibus maior ego ſum apud regem. 376

2. Reg. 21.

Dentur nobis ſeptem viri de filijs eius, crucifigamus eos Domino. 313

2. Reg. 23.

Dauid ſedens in cathedra ſapientiſſimus princeps inter tres, ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus. 445

Octingentos interfecit impetu vno. pag. 565.636

2. Reg. 24.

Addidit furor Domini iraſci contra Iſrael, commouitq; Dauid in eis dicentem ad Ioab. Vade numera Iſrael, & Iudam. 317

Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum quantus nunc eſt, iterumq; centuplicet. 573

Luſtrata vniuerſa terra affuerunt poſt nouem menſes, & viginti dies in Hieruſalem. 334 430

Inuenta ſunt de Iſrael octingenta milia. pag. 636

Trium tibi datur optio &c. 317

Tribus menſibus fugies aduerſarios tuos. pag. 570

Melius eſt vt incidam in manus Domini. pag. 317

Mortui ſunt ex populo a Chan vſq; Berſabeæ ſeptuaginta milia virorum. pag. 317.666

3. Reg. 2.

Dies quibus regnauit Dauid ſuper Iſrael quadraginta anni ſunt. 476.548

In Hieruſalem triginta tribus annis regnauit. 481

3. Reg. 3.

Venerunt duæ mulieres meretrices ad Regem. 75

3. Reg 4.

Erat cibus Salomonis per dies ſingulos triginta cori ſimilæ, & ſexaginta cori farinæ. 545

Locutus eſt Salomon tria milia parabolas. 648

Fuerunt carmina eius quinq; milia. 649

3. Reg 5.

Præcipe vt præcidant mihi ſerui tui cedros de Libano. 460

Elegit rex Salomon operarios de omni Iſrael, & erat indictio triginta milia virorum. 662

Fuerunt Salomoni ſeptuaginta milia eorum, qui onera portabant, & octoginta milia latomorum. 410.551

Abſque præpoſitis, qui præerant ſingulis operibus numero trium milium. pag. 648

Præcepit Rex vt tollerent lapides grandes in fundamentum templi, & quadrarent eos. 460

3. Reg 6.

Domus quem ædificabat rex Salomon Domino habebat ſexaginta cubitos in longitudine. 545

Triginta cubitos in altitudine. 478

Porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis iuxta menſuram latitudinis templi. 431

Quadraginta cubitorum erat ipſum templum præ foribus oraculi. 503

3. Reg. 7.

Aedificauit domum ſaltus Libani cẽtum cubitorum longitudinis. 580

Quinquaginta cubitorum latitudinis. 531

Triginta cubitorum altitudinis. 478

Linea duodecim cubitorum ambiebat columnam vtramq;. 398

Fecit quoq; mare fuſile &c. retiacula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. 478

Duo ordines ſculturarum hiſtriatarum erant

erant fuſiles, & ſtabant ſuper duodecim boues, e quibus tres reſpiciebant ad aquilonem, & tres ad occidentem, & tres ad meridiem, & tres ad orientem. 395

Duo milia bathos capiebat, & tria milia metretas. 478

Conſtituit decem baſes, quinq; ad dexteram partem templi, & quinque ad ſiniſtram. 259

Mare poſuit ad dexteram partem templum contra orientem. 576

Meſit Hyram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri. 586

3. Reg. 10.

Regina Saba dedit Regi centum viginti talenta auri. 586

Erat pondus auri quod offerebatur Salomoni per annos ſingulos ſexcentorum ſexaginta ſex talentorum auri. 627

3. Reg. 12.

Dereliquit Roboam conſilium ſenū quod dederāt ei, et adhibuit adoleſcētes &c. pag. 475

Receſſit Iſrael a domo Dauid vſq; in præſentem diem. 475

Conſtituerunt eum Regem ſuper omnem Iſrael, nec ſequutus eſt quiſpiam domum Dauid præter tribum Iuda ſolam. 67. 475

Fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite vltra aſcēdere in Hieruſalem, ecce dij tui. 67

Aſcendens altare ſimiliter fecit in Bethel, vt immolaret vitulis quos fabricatus fuerat. 60

3. Reg. 17.

Expandit ſe atque menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus &c 105

3. Reg. 18

Vſquequo claudicatis in duas partes, ſi Dominus eſt, ſequimini eum: ſi autem Baal, ſequimini illum. 80

Prophetæ lucorum quadringenti viri ſunt. 615

Implete quattuor hydrias aqua, & fundite ſuper holocauſtum &c. etiam tertio id ipſum facite. 105. 106

3. Reg. 19.

Ambulauit Helias in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus vſq; ad montē Dei. 295. 504

Zelo Zelatus ſum pro Domino &c. Derelinquā mihi in Iſrael ſeptem milia virorum, quorum genua non ſunt incuruata ante Baal. 657

3. Reg. 21.

Adductis duobus viris filijs diaboli fecerunt eos ſedere contra Naboth. At illi ſcilicet vt viri diabolici dixerunt cōtra eum teſtimonium. 74

3. Reg. 22.

Congregauit rex Iſrael prophetas quadringentos circiter viros &c. 615

Egreſſus eſt ſpiritus & ſtetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum, cui locutus eſt Dominus, In quo? & ille ait, Egrediar & ero ſpiritus mēdax in ore omnium prophetarum eius. 339

4. REG. 1.

Deſcendit ignis de cælo, & deuorauit quinquagenarium, & quinquaginta qui erant cum eo. Rurſumq; miſit & reliq. vſq; Deſcendite cum eo. 532

4. Reg. 2.

Dixit Heliſeus. Obſecro vt fiat in me duplex ſpiritus tuus. 74. 75

Aſcendit Helias per turbinem in cælum. pag 171.

Apprehendit Heliſeus veſtimenta ſua, & ſcidit illa in duas partes. 74

Aſcendit Heliſeus in Bethel, cumq; aſcēderet per viam pueri parui egreſſi ſunt de ciuitate, et illudebant ei dicentes; Aſcende calue, aſcende calue. 64 516

Maledixit eis in nomine Domini, egreſſique ſunt duo urſi de ſaltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros pag. 64. 516

4. Reg 4.

Oſcitauit puer ſepties, aperuitque oculos. 287

4. Reg. 5.

Vade et lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua. 319

4. Reg. 6.

Facta eſt fames magna in Samaria, & tandiu obſeſſa eſt donec venundaretur caput aſini octoginta argenteis. 564

4. Reg. 8.

Vocauit Dominus famem, & veniet ſuper terram ſeptem annis. 317

4. Reg 10.

Erant Achab ſeptuaginta filij in Samaria. 551

4 Reg. 14.

Interrupit murum Hieruſalem a porta effraim vſq; ad portam anguli quadringentis cubitis. 615

4. Reg. 17.

Anno nono Oſee cepit rex Aſſyriorum Samariam, & tranſtulit Iſrael in Aſſyrios. 334

Fecerunt ſibi Iſraelitæ conflatiles duos vitulos. 67

4. Reg 18.

Nono anno Oſee regis Iſrael capta eſt Samaria. 334

Anno quartodecimo regis Ezechiæ aſcẽdit Sennacherib rex Aſſyriorum ad vniuerſas ciuitates Iuda munitas & cepit eas. 405

4. Reg. 19.

In nocte illa venit angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque milia. 666

4 Reg. 20.

Addam diebus tuis quindecim annos. pag. 409

Facile eſt vmbram creſcere decem lineis nec hoc volo vt fiat, ſed vt reuertatur retrorſum decem gradibus. 376

4. Reg. 25.

Factum eſt anno nono regni eius menſe decimo, decima die menſis venit Nabuchodonoſor rex Babylonis, ipſe & omnis exercitus eius in Hieruſalem, & circundederunt eam &c. 333

Clauſa eſt ciuitas atq. vallata, vſque ad undecimum annum regis Sedechiæ nona die menſis. 334. 382

Menſe quinto ſeptima die menſis, ipſe eſt annus nonusdecimus regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps exercitus ſeruus regis Babylonis in Hieruſalem, & ſuccendit domũ Domini. etc. pag. 424

1. PARAL. 1.

Adam, Seth, Enos, Caynam, Malalehel, Iared, Enoch, Matuſalem, Lamech, Nohe, 364

Heber nati ſunt duo filij, nomen vni Phalech, quia in diebus eius diuiſa eſt terra. 76. 555

1. Paral. 12.

Nouiſſimus centum militibus præerat. pag. 580

Et maximus mille. 641

1. Paral. 21.

Conſurrexit Satan contra Iſrael, & incitauit Dauid vt numeraret Iſrael, & reliqua. 317. 570

Augeat Dominus populum ſuum centuplum, quam ſunt. 573

1. Paral. 25.

Huius capitis expoſitio habetur. 444

1. Paral. 29.

Septem milia talentorum argenti probatiſſimi ad deaurandos parietes templi. pag. 657

Dauid filius Iſai regnauit ſuper vniuerſum Iſrael, & dies quibus regnauit ſuper Iſrael fuerunt quadraginta anni. pag. 476. 548

In Hebron regnauit ſeptem annis, & in Hieruſalem annis triginta tribus. pag. 481

2. PARAL. 1.

Aſcendit Salomon ad altare æneum coram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo mille hoſtias. 640

2. Paral. 3.

Altitudo domus centum viginti cubitorum erat. 586

2. Paral. 4.

Capiebat tria millia metretas. 478

2. Paral. 9.

Dedit Regi centum viginti talenta auri. pag. 627

Erat autem pondus, quod afferebatur Salomoni per ſingulos annos ſexcenta ſexaginta ſex talenta auri. 627

Fecit Rex alios duodecim leunculos ſtantes ſuper ſex gradus. 396

2. Paral. 29.

Expiauerunt templum diebus octo. 564

2. ESDR. 3.

Statuerunt valuas eius, et ſeras, & vectos, & mille cubitos in muro. 640

4. ESDR. 5.

Ieiunia ſeptem diebus. 314

4. Eſdr. 14.

Duodecim partibus diuiſum eſt ſeculum, &c. 398

Priora

Priora quæ ſcripſiſti, in palam pone, et legant digni, & indigni; nouiſſimos autem ſeptuaginta conſeruabis, vt tradas eos ſapientibus de populo tuo. pag. 552

Tob 4.

Premium bonum tibi theſauriʒas in die neceſſitatis, quoniam eleemoſina ab omni peccato, & morte liberat. 504

TOBIAS 9.

Dicatur benedictio ſuper vxorem, & videatis filios veſtros, & filiorum veſtrorum vſq; in tertiam, & quartam generationem. 305

Tob 12.

Bona eſt oratio cum ieiunio & eleemoſina. pag. 504

IVDITH. 1.

Turres ciuitatis poſuit in altitudine cubitorum centum. 578

Iudith. 2.

Omnem expeditionem ſuam fecit præire in multitudine innumerabilium camelorum. 672

Iudith. 5.

Cum operuiſſet omnem terram fames, deſcenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos &c. 615

Dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos ſequeretur. 672

Iudith. 7.

Aequo animo eſtote fratres & hos quinq; dies expectemus a Domino miſericordiam: ſi aũt tranſactis quinque diebus non venerit adiutorium, trademus vrbem. 575

Iudith 8

Quod eſt hoc verbũ in quo conſenſit Oʒias vt tradat ciuitatem Aſſyrijs, ſi intra quinque dies non venerit nobis adiutorium? 456

Iudith 9.

Tu feciſti priora, & illa poſt illa cogitaſti, & hoc factum eſt quod ipſe voluiſti. pag. 25

Iudith. 16.

Luxit eam omnis populus diebus ſeptem. pag. 320

HESTER. 2.

Bagathan, & Thares duo eunuchi Regis, qui ianitores erant, voluerunt inſurgere in Regem, & occidere eum. 78

Heſter. 9.

Duodecimi menſis, quem Adar vocari diximus, tertiadecima die quãdo cunctis Iudæis interfectio parabatur, & hoſtes eorum inhiabant ſanguini, verſa vice ſuperiores Iudæi eſſe ceperunt, & ſe de aduerſarijs vindicare. pag. 398

Heſter. 10.

Duo dracones ego ſum & Aman. 75

IOB 1.

Fuit poſſeſſio Iob ſepem milia ouium. pag. 657

Et tria milia camelorum. 648

Quingenta iuga boũ, & quingentæ aſinæ. pag. 619

Iob 3.

Noctem illam tenebroſus turbo poſſideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in menſibus. 672

Iob 5.

In ſex tribulationibus liberabit te, & in ſeptima non tanget te malum. pag. 278. 284

Iob 9.

Si voluerit contendere cũ eo non poterit ei reſpondere, vnum pro mille. 639

Qui facit Arcturum. 307

Iob 13.

A facie tua non abſcondar. 75

Iob 19.

En decies confunditis me. 374

Iob 21.

Poſt ſe omnem hominem trahet, & ante ſe innumerabiles. 672

Iob 25.

Nunquid eſt numerus militum eius? pagina. 659 673

Ecce Luna etiam non ſplendet, & ſtellæ non ſunt mundæ in conſpectu eius. pag. 196

Iob 33.

Hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per ſingulos, vt reuocet animas eorum a corruptione. 106

Iob 34.

Conteres multos & innumerabiles. 672

Iob 39.

Contemnit Onager multitudinem ciuitatis. 667

Behemot

Iob 40.
Behemot quem feci tecum. 27
Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus illius in vmbilico ventris. 56
Iob 42.
Facti ſunt Iob quatuordecim milia ouiū. pag. 406
Et ſex milia camelorum. 622
Vixit Iob poſt flagella centum quadraginta annis. 405
PSAL. I.
De titulo & ordine Pſal. 65
Pſal. 2.
Quare fremuerunt gentes, & populi meditaui ſunt inania. 65
Aſtiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduerſus Dominum pag. 61. 65
De titulo & ordine ſecundi Pſal. 65
Pſal. 3.
De tertio Pſalmo plura habes. 65. 66
Pſal. 4.
Filij hominum vſquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendatium. 59. 482
Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. 238
Pſal. 5.
Virum ſanguinum & doloſum abominabitur Dominus. 60
Pſal. 6.
Domine ne in furore tuo arguas me. 327
De ſexto Pſalmo. 280
Pſal. 7.
In eo parauit vaſa mortis. 339.
De hoc Pſal. 285
Pſal. 8.
Domine Dominus noſter. 327
Ex ore infantium & lactentium perfeciſti laudem. 477
Pſal. 9.
Increpuiſti gentes, & perijt impius. 337
Iudicabit orbem terræ in æquitate, &c. pag. 337
Cuius maledictione os plenum eſt & amaritudine. 337
Pſal. II.
Saluum me fac Domine &c. 378
Diminutæ ſunt veritates a filijs hominum. 60
Labia doloſa in corde, & corde locuti ſunt. 79
Eloquia Domini eloquia caſta, argentum igne examinatum probatum terræ purgatum ſeptuplum. 310
In circuitu impij ambulant. 632
Pſal. 13.
Dixit inſipiens in corde ſuo, non eſt Deus, &c. 400
Pſal. 15.
Conſerua me Domine &c. 19
Multiplicatæ ſunt infirmitates eorū. 668
Nec memor ero nominum eorum pro labia mea. 673
Pſal. 16.
De abſconditis tuis adimpletus eſt venter eorum. 338
Ego autem in iuſtitia apparebo in conſpectu tuo, ſatiabor cum apparuerit gloria tua. 503
Pſal. 17.
De titulo Pſalmi decimi ſeptimi. 593
Poſuit tenebras latibulum ſuum. 188
Pſal. 18.
Præſentis Pſalmi expoſitio habetur 423
In omnem terram exiuit ſonus eorū, &c. pag. 649
In ſole poſuit tabernaculum ſuum. 121
Exultauit vt Gigas, &c. 626
Nec eſt qui ſe abſcondat a calore eius. pag. 134
Lex Domini immaculata conuertens animas. 60
Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. 77
Pſal. 20.
De hoc pſalmo 432
Pſal. 21.
De ordine pſalmi vigeſimi primi 435
Salua me ex ore leonis. 604
Qui requirunt eum, viuent corda eorum in ſeculum. 166
Pſal. 22,
De ordine pſalmi vigeſimi ſecundi. 440
Pſal. 24.
De loco pſalmi vigeſimi quarti. 447
Pſal. 26.
Vnam petij a Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini. 59
Ne tradideris me in animas tribulantium me, quoniam inſurrexerunt in me

me teſtes iniqui. 61

Pſal. 28.

Huius pſalmi titulus. 473

Adorate Dominũ in atrio ſancto eius. 473

Pſal. 28.

Dominus diluuium inhabitare facit. 622

Pſal. 30.

In te Domine ſperaui non confundar in æternum. 485

Pſal. 31.

Beati quorum remiſſe ſunt iniquitates; & quorum tecta ſunt peccata. 36

Pſal. 32.

In pſalterio decem chordarum pſallite illi. 371

Verbo Domini cœli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis uirtus eorũ. 25. 233

Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mandauit & creata ſunt. 25

Gigas non ſaluabitur in multitudine virtutis ſuæ. 667

Pſal. 33.

Benedicam Dominum in omni tempore, ſemper laus eius in ore meo. 310

Guſtate & videte quoniam ſuauis eſt Dominus. 123. 261

Pſal. 34.

De hoc pſalmo. 489

Ego autem cum mihi moleſti eſſent induebar cilicio. 377

Pſal. 36.

Melius eſt modicum iuſto, ſuper diuitias peccatorum multas. 669

Pſal. 38.

Notum fac mihi Domine finem meũ. 632

Pſal 39.

Multiplicati ſunt ſuper numerum. 674

Circundederunt me mala quorum non eſt numerus. 672

Pſal. 40.

Beatus vir qui intelligit ſuper egenum, & pauperem, &c. 504

Numquid qui dormit, non adÿciet, vt reſurgat. 93

Pſal. 44.

Speciosus forma præ filÿs hominum. 204

Conſtitues eos principes ſuper omnem terram. 397

Pſal. 50.

De ordine pſalmi quinquageſimi. 66. 532. 589

Miſerere mei Deus. 590

In iniquitatibus conceptus ſum. in Apen.

In peccatis concepit me mater mea. 55

Ne proÿcias me a facie tua. 75

Libera me de ſanguinibus. 60

Pſal. 51.

De titulo & ordine pſalmi quinquageſimi primi. 66

Veſpere mane & meridie narrabo opera Domini. 124

Pſal. 54.

Viri ſanguinum et doloſi non dimidiabũt dies ſuos. 60. 154

De titulo huius pſal. 66

Pſal. 55.

Multi debellantes aduerſum me. 669

Pſal. 57.

Exurge pſalterium & cithara. 299

Pſal. 60.

De hoc pſalmo habes. 544

Pſal. 64.

Te decet hymnus Deus in Sion. 188

Pſal. 67.

Deus qui inhabitare facit vnius moris in domo. 47

Currus Dei decem millibus multiplex millia lætantium. 658

Pſal. 68.

Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei qui oderint me. 668

Ne auertas faciem tuam a puero tuo. 75

Pſal. 71.

Deſcendet ſicut pluuia in vellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. pag. 604

Orietur in diebus eius iuſtitia & abundãtia pacis donec auferatur Luna. 403

Pſal. 78.

Redde vicinis noſtris ſeptuplum in ſinu eorum. 317

Pſal. 80.

De octogeſimi pſalmi titulo. 562

Pſal. 82.

Idumei Iſmaelite &c. 381

Pſal. 83.

De titulo huius pſal. 562

Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum. 406

Aſcenſionẽ in corde ſuo diſpoſuit &c 409

Melior eſt dies vna in atrÿs tuis ſuper milia. 59. 536. 588

Fun-

Pſal. 86.
Fundamenta eius in mõtibus ſanctis. 397
Pſal. 88.
Aquilonem & mare tu creaſti. 125
Viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; miſericordiam autem meam non diſpergam ab eo. 587
Pſal. 89
Mille anni ante oculos tuos tanquam dies heſterna. 637
Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni. 551. 591. 592
Si autem in potentatibus, octoginta &c. pag. 247. 591. 592
Pſal. 90.
De hoc pſal. 569
Cadent a latere tuo mille. 637 423
Et decem millia a dextris tuis. 423. 658
Pſal. 91.
In decachordo pſalterio &c. 371
Pſal. 94.
Sicut iuraui in ira mea, ſi introibunt in requiem meam. 631
Quadraginta annis proximus fui generationi huic. 502. 510
Pſal. 96.
Nubes & caligo in circuitu eius. 188
Pſal. 100.
De pſalmo centeſimo. 589
Miſericordiam & iudicium cantabo tibi. 590
Pſal. 101.
Ne reuoces me in dimidio dierum meorum. 154
Initio tu Domine terram fundaſti, & opera manuum tuarum ſunt cæli. 26
Tu autem idem ipſe es, &c. 17
Pſal. 103.
Qui tegis aquis ſuperiora eius. 240
Qui ambulas ſuper pennas ventorum. pag. 240
Qui facis angelos tuos ſpiritus, & miniſtros tuos ignem vrentem. 110 240
Hoc mare magnum, et ſpacioſum manibus, illic reptilia quorum non eſt numerus. 672
Pſal. 104.
Memor fui in ſeculum teſtamenti ſui verbi, quod mandauit in mille generationes. 639
Venit locuſta & brucus cuius non erat numerus. 672
Pſal. 105.
Mutauerunt gloriam ſuam in ſimilitudinem vituli. 666
Pſal. 106.
De regionibus congregauit eos a Solis ortu & occaſu, ab aquilone & mari. 503
Pſal. 108.
Conſtitue ſuper eum peccatorem &c. 480
In generatione vna deleatur nomen eius. pag. 515
Operiātur ſicut diploide cõfuſione ſua. 73
De hoc pſalmo plura. 480
Pſal. 109.
Iudicabit in nationibus implebit ruinas. pag. 338
Pſal. 111.
Gloria & diuitiæ in domo eius, & iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. 118
Pſal 112.
De pſalmo duodecimo ſupra centeſimum. 581
Pſal. 114.
De pſalmo centeſimo decimo quarto. 404
Pſal. 117.
Lapidem quē reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli. 288
Pſal. 118.
Bonum mihi lex oris tui ſuper milia auri & argenti. 640
Quomodo dilexi legem tuā Domine. 488
Septies in die laudem dixi tibi. 310
Lex tua meditatio mea eſt. 487
Erraui ſicut ouis quæ perijt, quære ſeruum tuum. 571
Pſal. 120.
Per diem ſol non vret te. 122
Pſal. 129.
De hoc pſal. 377
Pſal. 131.
Adorabimus in loco vbi ſteterunt pedes eius. 126
Pſal. 138.
Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur. 674
Deduc me domine in via æterna. 471
Pſal 142.
Spiritus tuus bonus deducet me. 119
Pſal 143.
Eripe me, et libera me de aq̃s multis 669

In

In pſalterio decachordo pſallam tibi. pag. 371

Pſal. 145.

Laudabo Dominum in vita mea. 487

Pſal. 146.

Qui numerat multitudinem ſtellarum, omnibus eius nomina vocans. pag. 430. 674

Sapientiæ eius non eſt numerus. 672

Pſal. 147.

Qui emittit eloquium ſuum terræ. 136

Qui dat niuem ſicut lanam. 136

Mittit cryſtallum ſuam ſicut bucellas. pag. 136

Pſal. 148.

Aquæ quæ ſuper cælos ſunt laudent nomẽ Domini. 240

Ipſe dixit & facta ſunt. 25. 26

Pſal. 150.

De pſalmo centeſimo quinquageſimo. pag. 589

Laudate Dominum in ſanctis eius. 590

Omnis ſpiritus laudet Dominum. 590

PROVER. 1.

Vt detur paruulis aſtutia, & adoleſcenti ſcientia. 604

Prouer. 9.

Sapientia ædificauit ſibi domum, excidit columnas ſeptem. 288

Prouer. 14.

Aſtutus conſiderat greſſus ſuos. 603

Prouer. 16.

Melius eſt parum cum iuſtitia, quàm multi fructus cum iniquitate. 669

Prouer. 18.

Turris fortiſſima nomen Domini, ad ipſam currit iuſtus. 366

Prouer. 20.

Pondus & pondus, menſura et menſura: vtrunque abominabile eſt apud Deum. pag. 79

Abominatio eſt apud Deum pondus, & pondus, ſtatera doloſa non eſt bona. 79

Prouer. 22.

Ecce deſcripſi eam tibi tripliciter in cogitationibus, & ſcientia 163

Prouer. 23.

Noli ſubtrahere a puero diſciplinam. ſi enim percuſſeris eum virga, &c. pag. 587

Prouer. 24.

Septies in die cadet iuſtus, & reſurget. pag. 309. 313

Prouer. 30.

Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo neceſſaria. 90

Sanguiſugæ duæ filiæ dicentes: affer affer. pag. 92

ECCLES. 1.

Omnia flumina intrant in mare. 358

Stultorum infinitus eſt numerus. 670

In multa ſapientia, multa eſt indignatio. pag. 669

Eccleſ. 3.

Omnia pergunt ad vnum locum, de terra facta ſunt, & in terram pariter reuertuntur. 358

Eccleſ. 4.

Melior eſt pugillus cum requie, quàm plena vtraque manus cum labore & afflictione animi. 597 8.80

Melius eſt duos eſſe ſimul, quam vnum habent enim emolumentum ſocietatis ſuæ. ſi vnus ceciderit ab altero fulcietur, Væ ſoli &c. 433

Funiculus triplex difficile rumpitur. 106.

Eccleſ. 5.

Vbi multa ſunt ſomnia, plurimæ ſunt vanitates, & ſermones innumeri. 672

Eccleſ. 7.

Noli eſſe iuſtus multum. 470

Sapientia confortauit ſapientem ſuper decem principes ciuitatis. 337

Eccleſ. 9.

Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. 36

Eccleſ. 10.

Væ tibi terra, cuius rex puer eſt. 475

Eccleſ. 11.

Da partes ſeptem, necnon & octo. 408. 536.

Si ceciderit lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. 124

Lætare iuuenis in adoleſcentia tua. pag. 155

CANT. 1.

Indica mihi quem diligit anima mea, vbi paſcas, vbi cube in meridie. 281

In-

Cant. 2.

Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. 40

Cant. 3.

Lectulum Salomonis ſexaginta fortes ambiunt. 546

Cant. 4.

Veni de Libano ſponſa mea, veni de Libano. 262

Hortus cõcluſus ſoror mea ſpõſa. 244. 262

Cant. 6.

Sexaginta ſunt reginæ. 546. 566

Octoginta concubinæ. 565

Adoleſcentularũ nõ eſt numerus. 566. 673

Vna eſt columba mea perfecta mea. 566

Viderunt eam filiæ Syon, & beatiſſimam prædicauerunt reginæ, et concubinæ laudauerunt eam. 566

Cant. 8.

Vinea fuit pacifico, in ea quæ habet populos, tradidit eam cuſtodibus, vir affert pro fructu eius mille argẽteos. 597. 638

Vinea mea coram me eſt, mille tui pacifici, & ducenti his qui cuſtodiunt fructus eius. 597. 638 642

SAP. 1.

Peruerſæ cogitationes ſeparant a Deo. 39

Sap. 3.

Iudicabunt nationes, & dominabuntur populis. 398

Sap. 6.

Exiguo conceditur miſericordia; potentes autem potenter tormenta patiẽtur. 574

Sap. 7.

In ventre matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine. 521

Sap. 8.

Sobrietatem & ſapientiam docet, & iuſtitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil eſt in vita hominibus. 243

Sap. 11.

Omnia in menſura, & numero, et pondere diſpoſuiſti. 67. 130

ECCLI. 1.

Ne acceſſeris ad Deũ duplici corde, nec fueris hypocrita in conſpectu hominum. 79

Eccli. 2.

Ve duplici corde, & labijs ſceleſtis, & peccatori terrã ingrediẽti duabus vijs. 80

Eccli. 3.

Cor ingrediens duas vias, non habebit ſucceſſus. 80

Eccli. 5.

Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. 540

Eccli. 5.

Omnis peccator probatur in duplici lingua. 80

Deuoratio peſſima ſuper bilinguem. 80

Eccli. 6.

Omnis peccator inuidus & bilinguis. 80

Eccli. 7.

Non ſemines mala in ſulcis iniuſtitiæ, & non metes ea in ſeptuplum. 317

Eccli. 11.

Fili ne in multis ſint actus tui. 669

Eccli 14.

Memor eſto quoniã mors non tardat. 540

Ante obitum tuũ operare iuſtitiam, quoniam non eſt apud inferos inuenire cibum. 278. 540

Eccli. 18.

Qui viuit in æternum creauit oĩa ſimul. 25

Eccli. 21.

Quaſi romphæa bis acuta omnis iniquitas. pag. 74

Eccli. 22.

Luctus mortui ſeptem dies; fatui aũt & impij omnes dies vitæ illorum. 320

Eccli 24.

Gyrum cæli circuiui ſola, & profundum abyſſi penetraui. 184

Eccli. 27.

Stultus ſicut Luna mutatur. 17. 669

Eccli. 33.

Contra malum, bonum eſt; & contra vitam, mors: ſic & contra virum iuſtũ, peccator. Et ſic intuere in omni opere Altiſſimi. Duo contra duo, & vnum contra vnum. 62

Eccli. 40.

Super peccatores ſeptuplum. 314

Eccli. 42.

Melior eſt iniquitas viri, quám benefaciens mulier. 379

Eccli. 44.

Enoch placuit Deo, & tranſlatus eſt in paradiſum, ut det gentibus ſapientiam. 171

Eccli. 48.

Qui receptus es in turbine ignis in curru

equorum

equorum igneorum; qui inſcriptus es in iudicijs temporum &c. 171

ESAI. 2.

Innumerabiles quadrigæ eius. 672

Eſai. 3.

Dominator Dominus exercituum auferet ab Hieruſalem principem ſuper quinquaginta. 532

Dabo pueros principes eorum, & effæminati dominabuntur eis. 475

Eſai. 4.

Apprehendent ſeptem mulieres virum vnum. 309

Eſai. 5.

Decem iugera vinearum faciunt lagunculam vnam. 376

Eſai. 6.

Seraphin ſtabant ſuper illud, ſex alæ vni, & ſex alæ alteri. 278

Eſai. 7.

Ecce virgo concipiet, & pariet filium. pag. 231

Eſai. 8.

Adducet Dominus ſuper eos aquas fluminis fortes, & multas. 669

Eſai. 9.

Vocabitur nomen eius admirabilis conſiliarius. 499

Omnis hypocrita eſt, & nequam. 79

Eſai. 11.

Requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, ſpiritus ſapientiæ, & intellectus, ſpiritus conſilij, & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ, & pietatis, & replebit eum ſpiritu timoris Domini. 69 286. 287

Eſai. 13.

Vox multitudinis in montibus. 667

Vaſa furoris eius. 339

Eſai 14.

Aſcendam ſuper altitudinem nubium. pag. 339

Eſai. 19.

In die illa erunt quinque ciuitates in terra Aegypti, loquentes lingua Chanaan. pag. 454

Eſai. 23.

Transfretantes mare repleuerunt te in aquis multis. 669

In obliuione eris o Tyre ſeptuaginta annis, ſicut dies regis vnius. poſt ſeptuaginta autem annos etc. 550

Eſai. 24.

Claudentur impij in carcere, & poſt multos dies viſitabuntur. 669

Eſai. 28.

Mittam ego in fundamentis Sion lapidē, lapidem probatum. 288

Eſai. 30.

Erit lux Lunæ ſicut lux Solis, & lux Solis erit ſeptempliciter ſicut lux ſeptem dierum in die qua alligauerit Dominus vulnus populi ſui. 308

Nutrimēta eius ignis, & ligna multa. 668

Eſai. 38.

Ego adijciam ſuper dies tuos quindecim annos. 409

Reuerſus eſt Sol decem lineis. 119 376

Eſai 40

Quoniam completa eſt malitia Hieruſalem, dimiſſa eſt iniquitas illius, ſuſcepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis ſuis. 74

Appendit tribus digitis molem terræ. 106

Eſai. 41.

Ego Dominus, primus & nouiſſimus ego ſum. 638

Eſai. 44.

Ego primus, & ego nouiſſimus. 638

Eſai. 45.

Aperiatur terra, & germinet ſaluatorem. pag. 240

Eſai. 48.

Dominus exercituum nomen eius. 224

Ego vocabo eos, & ſtabunt ſimul. 24

Ego Dominus Deus tuus. 224

Eſai. 53.

Sicut ouis ad occaſionem ducetur, & quaſi agnus coram tōdente obmuteſcet. 287

Eſai. 54.

Multi filij deſertæ magis, quàm eius quæ habet virum. 668

Eſai. 57.

Humiliata es vſq; ad inferos, in multitudine viæ tuæ laboraſti. 470. 667

Eſai. 59.

Iniquitates veſtræ diuiſerunt inter vos, & Deum veſtrum. 39

Eſai. 60.

Erit tibi Dominus in lucem ſempiternā. pag. 536

Eſai. 62.

Super muros tuos Hieruſalem conſtitui cu-

cuſtodes, tota die, & tota nocte in perpetuùm non tacebunt. 642

Eſai. 65.

Puer centum annorum morietur. 260. 573.

Peccator centum annorum maledictus erit. 260

IEREM. 1.

Ab Aquilone pandetur omne malum ſuper omnes habitatores terræ. 125

Ierem. 2

Duo mala fecit populus meus, &c. 67

Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ. pag. 240

Populus meus oblitus eſt mei diebus innumeris. 672

Ierem. 4.

Malum ego adduco ab Aquilone. 125

Laua a malitia cor tuum Hieruſalem. pag. 166

Contritio ſuper contritionem. 73

Ierem. 5.

Percuſſiſti eos, & non doluerunt. 73

Eſai. 9.

De malo ad malum egreſſi ſunt. 17

Aſcendit mors per feneſtras. 455

Ierem. 10.

Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra Aquilonis. 125

Ierem. 15.

Infirmata eſt quæ peperit ſeptem. 306

Occidit ei Sol cum adhuc eſſet medius dies. 122

Ierem. 16.

Reddam primum duplices iniquitates, & peccata eorum qui contaminauerunt terram meam in morticinijs idolorum. pag. 73

Ierem. 17.

Duplici contritione contere eos. 73

Ierem. 25.

Seruient omnes gentes iſtæ regi Babylonis ſeptuaginta annis, cumque impleti fuerint &c. 311. 549

Ierem. 29.

Cũ cœperint impleri in Babylone ſeptuaginta anni, viſitabo vos, & ſuſcitabo ſuper vos verbum meum bonum, vt reducam vos ad locum iſtum. 548. 549

Ierem. 32.

Qui facis miſericordiam in milib. 76. 638

Reddis iniquitatem patrum in ſinu filiorum eorum poſt eos. 76

Ierem. 39.

Anno nono Sedechiæ regis Iuda menſe decimo venit Nabuchodonoſor. 334

Ierem. 41.

Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri raſi barba. pag. 565

Ierem. 50.

Aperuit Dominus theſaurum ſuum, & protulit vaſa iræ ſuæ. 339

Ierem. 52.

Sedechias vndecim annis regnauit in Hieruſalem. 382

Factum eſt autem in anno nono regni Sedechiæ in menſe decimo. 334

EZECH. 1.

Factum eſt in triceſimo anno. 376

Similitudo vultus eorum facies hominis, & facies leonis à dextris ipſorum. quatuor facies autem bouis à ſiniſtris ipſorum quatuor, & facies aquilæ deſuper ipſorum quatuor. 243

Ezech. 4.

Dormies ſuper latus tuum ſiniſtrum &c. Ego autem dedi tibi annos iniquitatis eorum numero dierum trecentos, & nonaginta dies. 569

Dormies ſuper latus tuum dextrum ſecundo, & aſſumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus. 510

Diem pro anno dedi tibi. 618

Trecentis, & nonaginta diebus comedes illud. 569

Cibus tuus quo veſceris erit in pondere viginti ſtateres in die, a tempore vſq; ad tempus comedes illud. 428

Ezech. 7.

Venit finis ſuper quatuor plagas terræ. pag. 217

Ezech. 8.

Factum eſt in anno ſexto, ſexto menſe, in quinta menſis. 455

Septuaginta viri de ſenioribus Iſrael. etc. pag. 550

Ecce in oſtio templi Domini inter veſtibulum & altare quaſi vigintiquinque viri dorſa habentes cõtra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum Solis. 431 451

Vnus-

Ezech. 9.

Vnuſquiſque vas interfectionis habet in manu ſua. 339

Vniuſcuiuſq; vas interitus ĩ manu eius. 339

Tranſi per mediam ciuitatem in medio Hieruſalem, et ſigna Tau ſuper frõtes virorum. 605.606

Ezech. 11.

Eleuauit me Spiritus, & introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ reſpicit ad Solis ortum, et ecce in introitu portæ viginti quinq; viri. 451

Vidi in medio eorum Iechoniam filium Azur et Pheltiam filium Banaiæ principes populi, dixitque ad me: Fili hominis hi ſunt viri qui cogitant iniquitatem &c. 76

Ezech. 14.

Et ſi fuerint tres viri iſti in medio eius Nohe, Daniel, & Iob, ipſi iuſtitia ſua liberabunt animas ſuas. 117

Ezech. 16.

Multiplicaſti omnes fornicationes tuas &c. 667

Multiplicaſti fornicationem tuam ad irritandum me. 667

Ezech. 18.

Vir ſi fuerit iuſtus. & reliqua. 415

Ezech. 20.

Ego dedi eis præcepta non bona. 457

Ezech. 23.

Duæ mulieres filiæ matris vnius fuerunt, & fornicatæ ſunt. 75

Ezech. 24.

Factum eſt verbum Domini ad me in anno nono in menſe decimo, decima die menſis. 334

Ezech. 27.

In multitudine operum tuorum, in multitudine diuerſarum operum. 667

Ad nihilum deducta es, & non eris vſq; in perpetuum. 548

Ezech. 29.

Dabo terrã Aegypti in ſolitudinẽ &c. & nõ habitabitur quadraginta annis. 510

Dabo terrã Aegypti deſertã in medio terrarum deſertarũ &c. & erunt deſolatæ quadraginta annis. 510

Ezech. 37.

A quatuor ventis veni Spiritus. 218

Ezech. 39.

Egredientur habitatores de ciuitatibus Iſrael, & ſuccendent, & comburent arma &c. & ſuccẽdent ea igni ſeptem annis. 318

Ezech 40.

Quartodecimo anno poſtquam percuſſa eſt ciuitas &c. 406

Menſus eſt latitudinem ædificij calamo vno, altitudinem quoq; calamo uno, &c. & menſus eſt limen portæ calamo vno, latitudinem, id eſt, limen vnum calamo vno in latitudine &c. 232

Et menſus eſt portam a tecto thalami, vſque ad tectum eius, latitudinẽ viginti quinq; cubitorũ oſtiũ cõtra oſtium. 453

Et fecit frõtes per ſexaginta cubitos. 546

Menſus eſt latitudinem a facie portæ inferioris, vſq; ad frontem atrij interioris extrinſecus centum cubitos ad oriẽtem & aquilonem. 580

Septem graduum erat aſcenſus eius. 312. 409.

Et menſus eſt a porta vſq; ad portam centum cubitos. 500

Octo gradus erant quibus aſcendebatur per eam. 409

Menſus eſt longitudinem veſtibuli viginti cubitorum, & latitudinem vndecim cubitorum. 382

Ezech. 41.

Introduxit me in templum, & menſus eſt frontes ſex cubitos latitudinis hinc, & ſex cubitos latitudinis inde latitudinem tabernaculi. 278

Menſus eſt longitudinem oſtiorũ, viginti cubitorum; & latitudinem viginti cubitorum ante faciem templi. 431

Latera autem latus ad latus bis triginta trium. 487

Et menſus eſt domus longitudinẽ centum cubitorum & quod ſeparatum erat ædificium, & parietes eius longitudinis centum cubitorum. 580

Ezech. 42.

Cõtra viginti cubitos atrij interioris. 431

Ezech. 43.

De ſinu terræ vſque ad crepidinem nouiſſimam duo cubiti. 78

Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis quadrangulatũ æquis lateribus. 396

Ezech. 45.

Cum ceperitis terrã diuidere ſortito, ſeparare

parate primitias Domino ſanctificatum de terra longitudine vigintiquinque milia. 453
Septimo menſe, quintadecima die menſis in ſolennitate facient ſicut ſupradicta ſunt per ſeptem dies. 410
Ezech. 48.
Omnis longitudo vigintiquinq; milium. pag. 453
Quinq; milia, quæ ſuperſunt in latitudine per vigintiquinque milia, prophana erũt vobis in habitaculũ. 451 453. 649
DAN. 1.
Tenta nos obſecro ſeruos tuos diebus decem. 374
Omne verbũ ſapientiæ & intellectus quod ſciſcitatus eſt ab eis Rex inuenit in eis decuplum ſuper cunctos auolos, & magos qui erãt in vniuerſo regno eius. 375
Dan. 3.
Præcepit vt ſuccenderetur fornax ſeptuplum, quàm ſuccendi conſueuerat. 318
Dan. 4.
Cum beſtijs ferisq; erit habitatio tua, & fenum vt bos comedes, & rore cœli infunderis, ſeptemquoq; tempora mutabuntur ſuper te. 318. 514
Dan. 5.
Baltaſar rex fecit grande conuiuium optimatibus ſuis mille, et vnuſquiſque ſecundum ſuam bibebat ætatem. 641
Dan. 7.
Habebat cornua decem; conſiderabam cornua, et ecce cornu aliud. 381
Milia milium miniſtrabant ei, & decies centena milia aſſiſtebant ei. 659. 665
Tradentur in manu eius vſq; ad tempus, & tẽpora, & dimidiũ tẽporis. 514. 512
Dan. 8.
Vſq; ad veſperam & mane dies 2300, & mundabitur ſanctuarium. 490
Dan. 9.
Septuaginta hebdomades abbreuiatæ ſunt ſuper populum &c. 548. 549. 618
Dan. 10.
Ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus. 435
Princeps regni Perſarum reſtitit mihi viginti & vno diebus. 435
Dan. 12.
A tempore cum ablatũ fuerit iuge ſacrificium, & poſita fuerit abominatio in deſolationem dies mille ducenti nonaginta. 569. 643
Beatus qui expectat, & peruenit vſq; ad dies mille trecentos triginta quinq;. 527
Dan. 13.
Conſurrexerũt aduerſus duos presbyteros. conuicerat. n. eos Daniel ex ore ſuo falſum dixiſſe teſtimonium. 74
OSE. 3.
Fodi eam mihi quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei. pag. 407. 596
Dies multos exſpectabis me, non fornicaberis. 597
Dies multos ſedebunt filij Iſrael ſine rege, & ſine principe, & ſine ſacrificio, & ſine altari. 669
Oſe. 4.
Non viſitabo ſuper filias veſtras cum fuerint fornicatæ. 587
Oſe. 6.
Viuificabit nos poſt duos dies, in die tertia ſuſcitabit nos. 170
Oſe. 8.
Multiplicauit Ephraim altaria ad peccandum. 667
Oſe. 10.
Vitis frondoſa Iſrael, fructus adæquatus eſt ei, ſecundum multitudinem fructus ſui multiplicauit altaria, iuxta vbertatem terræ ſuæ exuberauit ſimulachris, diuiſum eſt cor eorum. 67
Iuxta deſiderium meũ corripiã eos, cõgregabuntur ſuper eos populi, cũ corripientur propter duas iniquitates ſuas. 67
IOEL. 1.
Gens aſcendit ſuper terram meam fortis, & innumerabilis. 672
Ioel. 2.
Quaſi mane expanſum ſuper montes populus multus & fortis. 669
Sol & Luna obtenebrati ſunt. 422
Multa ſunt nimis caſtra eius. 669
AMOS. 1.
Hæc dicit dominus Deus: ſuper tribus ſceleribus Damaſci, & ſuper quatuor non conuertar eum. 306
Amos. 2.
Aſcendere vos feci de terra Aegypti. pag. 333
Eduxi vos in deſertum quadraginta annis. 503

Et

Amos. 8.

Et erit in die illa dicit Dominus, occidet Sol in meridie, & tenebreſcere faciam terram in die luminis 122

ION. 3.

Adhuc quadraginta dies Niniue ſubuertetur. 510

MICHE. 5.

Erit iſte pax Aſſyrijs, cum venerit in terram noſtram, & quando calcauerit in domibus noſtris, & ſuſcitabimus ſuper eum ſeptem paſtores, & octo primates homines. 407

AGG. 1.

In anno ſecundo Darij regis, in menſe ſexto factum eſt verbũ Domini. 78. 278

Agg. 2.

In vigeſima et quarta noni menſis, in anno ſecundo Darij &c. 78 334. 447

Vt exprimeretis quinquaginta lagenas, & fiebant viginti. 533

ZACHAR. 1.

In die viceſima & quarta vndecimi mẽſis Sabbath, in anno ſecundo Darij factũ eſt verbũ Domini ad Zachariã. 78. 381

Domine exercituum vſq; tu non miſerebe ris Hieruſalem & vrbiũ Iudæ, quibus iratus es? Iſte iam ſeptuageſimus annus eſt. 550

Zachar. 3.

Lapis quem dedi corã Ieſu ſuper lapidem vnum ſeptem oculi ſunt. 288

Zachar. 4.

Ecce candelabrum aureũ totum &c. & ſeptem lucernæ eius ſuper illud. 288

Zachar. 5.

Ego video volumen volans: longitudo eius viginti cubitorum, & latitudo eius decem cubitorum. 431

Zachar. 6.

Iſti ſunt quatuor venti cæli. 202

Zach. 7.

Cũ ieiunaretis & plãgeretis in quinto et ſeptimo p̃ hos ſeptuaginta annos 548. 549

Zachar. 8.

In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex oĩbus linguis gentiũ, & apprehendent fimbriã viri Iudæi. 376

Ecce vir, oriens nomen eius. 126

Zachar. 11.

Appenderunt mercedẽ meam triginta argenteis. 481

Zachar. 14.

Et ſtabunt pedes eius in die illa ſuper montem Oliuarum, qui eſt contra Hieruſalem ad orientem. 126

MALACH. 3.

Ego enim Dominus & non mutor. 17

Malach. 4.

Orietur vobis timentibus nomen meum, Sol iuſtitiæ &c. 121

Ego mittam vobis Heliam prophetam antequam veniat dies Domini magnus & horribilis &c. 171

1. MACHAB. 7.

Exijt Angelus, et percuſſit ex caſtris Sennacherib centũ octoginta quinq; milia. (999

2. MACHAB. 3.

Alij apparuerunt duo iuuenes qui circumſteterunt, & ex vtraque parte flagellabant, ſine intermiſſione multis plagis verberantes. 73

2. Machab. 5.

Contigit per vniuerſam Hieroſolymorum ciuitatem videri diebus quadraginta per aera equites. 509

Erant toto triduo octoginta milia interfecti. 565

Iudas Machabeus, qui decimus fuerat, ſeceſſerat in deſertum locum. 376

2. Machab. 7.

Fili mi miſerere mei, quæ te in vtero nouem menſibus portaui. 517

MATTH. 1.

Abraham genuit Iſaac: & reliqua. 421

Ioram genuit Oziam. 421

Omnes generationes ab Abraham vſque ad Dauid generationes quatuordecim, & a Dauid vſque ad tranſmigrationem Babylonis generationes quatuordecim, & a tranſmigratione Babylonis vſq; ad Chriſtum generationes quatuordecim. 405. 406. 421. 513

Cũ eſſet deſponſata mater Ieſu Maria Ioſeph antequam conuenirent inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto. 37

Vocabis nomen eius Ieſu. 230

Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum a peccatis eorum. 230

Matth. 2.

Surgens accepit puerum & matrem eius nocte, & ſeceſſit in Aegyptum. & erat ibi vſque ad obitum Herodis. 314

Occidit omnes pueros qui erant in Bethleem,

thleem, & in omnibus finibus eius a bimatu & infra. 76
Defuncti ſunt qui quærebant animam pueri. 61

Matth. 3.

Venit Iohannes baptiſta prædicans in deſerto. 477
Baptizatus Ieſus confeſtim aſcendit de aqua, & ecce aperti ſunt cæli. 478

Matth. 4.

Ieſus ductus eſt in deſertum a ſpiritu vt tētaretur a diabolo. 502
Cū ieiunaſſet quadraginta diebus, & quadraginta noctib poſtea eſuriyt. 502. 505
Accedens tentator dixit ei &c. tunc reliquit eum diabolus. 107
Hæc omnia tibi dabo ſi cadens adoraueris me. 339

Matth. 5.

Vos eſtis lux mundi. 397
Nolite putare quoniam veni ſoluere legem aut prophetas; non veni ſoluere, ſed adimplere. 372. 407
Si quis percuſſerit te in dexteram maxillam tuam, præbe ille & alteram. 423
Quicunq; te angariauerit mille paſſus, vade cum illo & alia duo. 648
Diligite inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt vos etc. 42. 279
Eſtote perfecti ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt. 279

Matth. 6.

Sic ergo vos orabitis: Pater noſter qui es in cælis. &c. 47. 99. 120 225. 311
Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie, & dimitte nobis debita noſtra. 47
Sed libera nos a malo. 47. 284
Nemo poteſt duobus dominis ſeruire. 43

Matth. 7.

Nolite ſanctum dare canibus &c. 2
Intrate per anguſtam portam, quia lata porta & ſpacioſa via eſt, quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt qui intrant per eam. 470. 668

Matth. 8.

Domine non ſum dignus vt intres ſub tectum meum. 100
Non inueni tantam fidem in Iſrael. 574
Filij regni eijcientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & ſtridor dentiū. 75
Filius hominis non habet vbi caput ſuum reclinet. 59

Matth. 9.

Vt ſciatis quia filius hominis habet poteſtatem. 59
Nō veni uocare iuſtos, ſed peccatores 571

Matth. 10.

Hos duodecim miſit Ieſus etc. 396. 555
Nolite poſſidere aurum etc. neque duas tunicas. 78
Ecce ego mitto vos, ſicut oues in medio luporum. 553
Eſtote prudentes ſicut ſerpentes 504 604
Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. 460
Veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt. 676
Multis paſſeribus meliores eſtis vos. 669
Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. 42
Qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus. 42. 605

Matth. 12.

Dominus eſt filius hoīs: et ſabbati. 490. 532
Si autem ego in ſpiritu Dei eijcio dæmones. 144
Qui non eſt mecum, contra me eſt; & qui non congregat mecum, ſpargit. 67
Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ſic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus. 8
Aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum, nequiores ſe. 309. 348

Matth. 13.

Multi prophetæ, & iuſti cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt. 620
Hic eſt qui audit verbum, & intelligit, & fructum affert, & facit aliud quidem centeſimum. 116. 574. 575
Aliud ſexageſimum. 116. 543. 574. 575
Aliud vero triceſimum. 474 574

Matth. 14.

Veſpere facto acceſſerunt ad Ieſum diſcipuli eius dicentes: deſertus eſt locus, & hora iam præteriyt, dimitte turbas. 456
Nō habemus hic niſi quinq. panes. 259. 456
Cum iuſſiſſet turbā diſcumbere ſuper fœnum &c. 578
Tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. 650
Manducantium fuit numerus quinque milia virorum. exceptis mulieribus, & paruulis. 456. 650

Quar-

Quarta vigilia noctis venit ad eos ambulans ſupra mare. 217

Matth. 15.

Miſereor turbæ, quia triduo iam perſeuerant mecum. 170

Ait illis Ieſus, Quot panes habetis? At illi dixerūt ſeptē, et paucos piſciculos. 649

Accipiens Ieſus ſeptem panes &c. & quod ſuperfuit de fragmentis tulerūt ſeptem ſportas plenas. 288

Erant autem qui manducauerunt quatuor milia hominum extra paruulos & mulieres. 649

Matth. 16.

Cauete a fermento Phariſæorum. 603

Caro & ſanguis non reuelauit tibi. 60

Ego dico tibi quia tu es Petrus, & ſup hāc petram ædificabo eccleſiam meā 46.461

Si quis vult poſt me venire abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. 605

Matth 17.

Poſt dies ſex aſſumſit Ieſus Petrum, & Iacobum, et Iohannem fratrem eius, & duxit illos in mōtē excelſum &c. 99.326

Matth. 18.

Si fuerit alicui centum oues, & errauerit vna ex eis, nonne relinquit nonaginta nouem in montibus, & vadit quærere eam quæ errauit? 574.676

Si duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumq; petierint &c 47

Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vſq; ſepties? Dicit illi Ieſus: Non dico tibi vſq; ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties. 306.533.561.617.618.

Cum cepiſſet rationem ponere, oblatus eſt ei vnus qui debebat decē milia talēta. 658

Matth. 19.

Quid me interrogas de bono. Vnus eſt bonus Deus. 237

Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. 398

Cētuplum accipiet & vitam æternam poſſidebit. 578

Matth. 20.

Simile eſt regnum cælorum homini patrifamilias, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam ſuam. 382

Conuentione facta cum operarijs ex denario diurno miſit eos in vineā ſuam. 367

Iterum exijt circa ſextam, & nonam horam, & fecit ſimiliter, circa vndecimam vero exijt, & inuenit alios ſtantes, &c. dixit illis: Quid hic ſtatis tota die otioſi. 332.382

Ecce aſcendimus Hieroſolymam. 333

Ecce duo cæci ſedentes ſecus viam. 75

Matth. 22.

Multi ſunt vocati, pauci vero electi. 470 674

Mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & ſtridor dentium. 75

In reſurrectione neque nubent, neque nubentur, ſed erunt ſicut angeli Dei. 333

Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. 42.105.369.433

Diliges proximum tuum ſicut te ipſum. pag: 42.433.500

Matth. 23.

Patrem nolite vocare vobis ſuper terram, vnus.eſt.n.pater veſter, qui in cælis eſt. nec vocemini magiſtri, quia magiſter veſter vnus eſt Chriſtus. 225

Ve vobis ſcribæ et Phariſæi. 564

Matth. 24.

Qui perſeuerauerit vſq; in finē, hic ſaluus erit. 460

Orate vt non fiat fuga veſtra in hyeme, vel ſabbato. 631

Niſi breuiati fuiſſent dies illi non fieret ſalua omnis caro. 644

Mittet angelos ſuos cum tuba, & voce magna, & congregabunt electos eius a quattuor ventis cæli. 202.218

De die autem illa & hora nemo ſcit, neque Angeli cælorum, niſi ſolus pater. 491

Duo erunt in agro, vnus aſſumetur; & vnus relinquetur. Duæ erunt molentes in mola, vna aſſumetur, & altera relinquetur. Duo in lecto vnus aſſumetur, & alter relinquetur. 62.63.117

Matth. 25.

Simile eſt regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades ſuas, exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ; quinque autem ex eis erat fatuæ, & quinque prudentes. 260 375

Amen dico vobis, Neſcio vos. 343 63

Abijt qui quinq; talenta acceperat, & operatus eſt in eis, & lucratus eſt alia quinque. 260

Inutilem ſeruum eijcite in tenebras exteriores. 452

Illic erit fletus, & ſtridor dentium. 75

Cum venerit filius hominis in maieſtate ſua, & omnes angeli cum eo, tunc ſedebit ſuper ſedem maieſtatis ſuæ, & congregabuntur ante eũ omnes gentes. 398

Statuet oues a dextris, hedos aut a ſiniſtris. 62.63.79 125 377 577

Dicet Rex his qui a dextris eius erunt Venite benedicti &c. 62.544.577

Dicet Rex his qui a ſiniſtris erũt, Diſcedite a me maledicti &c. 62.77.125.577

Matth. 26.

Videntes diſcipuli indignati ſunt. 61

Mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum, ad ſepeliendum me fecit. 481

Abijt vnus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes ſacerdotum &c. 45

Conſtituerunt ei triginta argenteos. 480

Prima die Azymorum acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum &c. 207 402

An putas quia non poſſum rogare Patrẽ meum, & exhibebit mihi modo pluſquã duodecim legiones angelorum? 556

Venerunt duo falſi teſtes. &c. 74

Surgens princeps ſacerdotum ait illi: Nihil reſpondes ad ea &c. 207

Matth. 27.

Principes ſacerdotum, & ſeniores perſuaſerunt populis, vt peterent Barrabam, Ieſum vero perderent. reſpondens autẽ Præſes ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti. At illi dixerunt: Barrabam. 75

Idipſum autem, & latrones qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei. 61

A ſexta autem hora tenebræ factæ ſunt. pag. 216 281.448

Circa hora nonam clamauit Ieſus voce magna &c 216.337

Ecce velum templi ſciſſum eſt in duas partes a ſummo vſq; deorſum. 78.138

Seductor ille dixit adhuc viuens: Poſt tres dies reſurgam. 107.331

Matth. 28.

Vndecim diſcipuli abierũt in Galileã. 377

Angelus Domini deſcendit de cælo, & accedens reuoluit lapidem etc. 70

Nolite timere vos. ſcio.n quod Ieſum qui crucifixus eſt, quæritis &c. 70

Euntes docete omnes gentes, baptiZantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. 218

Docentes eos ſeruare omnia quæcumque mandaui vobis. 478

Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſq; ad conſummationem ſeculi. 502

MAR. 1.

Erat Ieſus in deſerto quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, & tentabatur a Satana. 502.505

Mar. 3.

Fecit vt eſſent duodecim cum illo, & vt mitteret eos prædicare. 396

Mar. 4.

Aliud cecidit in terram bonam, & dabat fructum aſcendentem, & creſcentem, & afferebat vnum triceſimnm. 116.543.574.575

et vnum ſexageſimũ. 116.543.574.575

& vnum centeſimum. 116.574 575.

Mar. 5.

Exeuntes ſpiritus immundi, introierunt in porcos, & magno impetu grex præcipitatus eſt in mare ad duo milia. 646

Mar. 6

Præcepit eis ne quid tollerent &c. et ne induerentur duabus tunicis. 78.79

Acceſſerunt diſcipuli eius dicentes: Deſertus eſt locus hic, & iam hora præterijt, dimitte illos &c. 456

Præcepit illis vt accumbere facerent omnes ſecundum contubernia ſuper viride foenum. & diſcubuerunt in partes per centenos, & quinquagenos. 578

Et acceptis quinque panibus. 259 456

Suſtulerunt reliquias fragmẽtorum duodecim cophinos plenos. 650

Erant autem qui manducauerunt quinq; milia virorum. 456.650

Mar. 7.

Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus. 2

Mar. 8.

Miſereor ſuper turbam, quia ecce iam triduo ſuſtinent me. 170

Acceptis ſeptem panibus etc. 649

Erant qui manducauerunt quaſi quatuor milia. 649

Cauete a fermento Phariſeorum. 603

Oportet filium hominis pati &c. et poſt tres dies reſurgere. 331

Si quis vult me ſequi, deneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me. pag. 42.605

Mar. 9.

Poſt dies ſex aſſumſit Ieſus Petrum, Iacobum, & Iohannem, & reliqua. pag. 99.326

Mar. 10.

Magiſter bone, quid faciam vt vitam æternam percipiam? Ieſus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? nemo bonus niſi vnus Deus. 237

Nemo eſt qui reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores &c. qui non accipiet centies tãtum nunc in tempore hoc etc. & in ſeculo futuro vitam æternam. pag. 578

Mar. 12.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua. hoc eſt primum mandatum; ſecundum autem ſimile eſt illi, diliges proximum tuum tanquam te ipſum. 500

Cum veniſſet vna vidua paupercula miſit duo minuta &c. 500

Mar. 13.

Erunt enim dies illi tribulationis, quales non fuerunt ab initio creaturæ, quam condidit Deus vſq; nunc, neq. fiẽt. 643

Congregabit electos ſuos a quattuor ventis a ſummo terræ vſque ad ſummum cæli. 202.218

De die autem illo, & hora, nemo ſcit, neq; angeli in cælo, neque Filius, niſi Pater. pag. 491

Mar. 14

Erat Paſcha, & Azyma poſt biduum. pag. 402

Erant autem quidam indigne ferentes intra ſemetipſos. 61

Poterat vnguentum iſtud venundari pluſquam trecentis denarijs. 607

Primo die Azymorum quãdo Paſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi ut manduces Paſcha? 402

Exurgens autem ſummus ſacerdos in medium, interrogauit Ieſum. 207

Mar. 15.

Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. 280

Qui cum eo crucifixi erant, conuiciabantur ei. 61

Facta hora ſexta tenebræ factæ ſunt ſuper totam terram, vſq; in horam nonam. pag. 216 281.337.448

Hora nona exclamauit Ieſus etc 216.337

Velum templi ſciſſum eſt in duo. 78.138

Mar. 16.

Viderunt iuuenem ſedentẽ in dextris etc. pag. 70.577.

Apparuit primo Mariæ Magdalenæ, de qua eiecerat ſeptem dæmonia. 309

Euntes in mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturæ. 273

Quæ crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. 577

Dominus quidem Ieſus poſtquam locutus eſt eis, aſſumptus eſt in cælum, & ſedet a dextris Dei. 577

LVC. 1.

Apparuit Zachariæ Angelus Domini ſtans a dextris altaris. 577

In menſe ſexto miſſus eſt Angelus Gabriel a Deo. 280

Vocabis nomen eius Ieſu. 230

Dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid patris eius. 445

Et factum eſt in die octauo, venerunt circuncidere puer. 330.506.507

Eliſabet cognata tua, et ipſa concepit filium in ſenectute ſua. 543

Luc. 2.

Natus eſt vobis hodie ſaluator qui eſt Chriſtus Dominus. 331

Poſtquam conſummati ſunt dies octo, vt circunciderетur puer, vocatum eſt nomen eius Ieſus. 331

Quod vocatum eſt ab Angelo priusquam in vtero conciperetur. 230

Cum factus eſſet Ieſus annorum duodecim. 396 477

Anno quintodecimo Imperij Tyberij Cæſaris. 489

Luc. 3.

Sub principibus ſacerdotum Anna, & (Caipha. 64

Et ipſe Ieſus erat incipiens quaſi annorum triginta. 477. 489

Vt putabatur filius Ioſeph, qui fuit Heli &c. 378

Enoch qui fuit Iareth. 548

Ieſus filius Ioſeph &c. qui fuit Dei. 232. 519. 561

Luc. 4.
Agebatur in ſpiritu in deſerto dieb. quadraginta, & tentabatur a diabolo, & nihil manducauit. 505. 592
In diebus Heliæ clauſum eſt cælum annis tribus & menſibus ſex cum facta eſſet fames magna. 515
Luc. 5.
Duc in altum & laxabo retia veſtra in capturam. 673
Rumpebatur autem rete eorum. 593
Luc. 6.
Dominus eſt filius hominis, et ſabbati. 490
Vocauit Dominus diſcipulos ſuos, & elegit duodecim ex ipſis, quos et Apoſtolos nominauit. 396. 553. 555
Qui te percuſſerit in maxillam vnam, præbe ille & alteram. 423
Luc. 7.
Miſit ad Ieſum centurio &c. nec in Iſrael tantam fidem inueni. 574
Duo debitores erant cuidam fœneratori, vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. 75 533. 619
Non habentibus illis vnde redderet, donauit vtriſq; quis ergo &c. 6. 9. 620
Remittuntur ei peccata multa, quoniã dilexit multum. 26
Luc. 8.
Maria quæ vocatur Magdalena, de qua ſeptem dæmonia exierant. 309
Aliud cecidit in terram bonam, et ortum fecit fructum centuplum. 573
Occurrit illi vir quidam qui habebat dæmonium iam temporis multis. 669
Multis temporibus arripiebat illum. 669
Mulier quædam erat in fluxu ſanguinis ab annis duodecim. 398
Luc. 9.
Dies cœperat declinare, & accedẽtes duodecim dixerũt illi, Dimitte turbas &c. pag. 456
Non ſunt nobis pluſquam quinque panes. pag. 259. 456
Erãt aũt fere viri quinq̃, milia. 456. 650
Facite illos diſcumbere per conuiuia quinquagenos. 578
Sunt aliqui hic ſtantes, qui non guſtabant mortem donec &c. 326
Factum eſt poſt hæc verba fere dies octo, et aſſumpſit Petrum, & Iacobum, & Iohãnem, & aſcendit in mõtem &c. 99. 326
Factum eſt dum oraret, ſpecies vultus eius altera &c. 326
Luc. 10.
Deſignauit Dominus & alios ſeptuaginta duos. 552. 554
Miſit illos binos ante faciem ſuam. 500. 553.
Reuerſi ſunt autem ſeptuaginta duo cum gaudio. 552. 554
Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones. 348
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo etc. & proximum tuum ſicut teipſum. 500
Altera die ꝓtulit duos denarios &c. 500
Martha ſolicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum eſt neceſſarium. 50
Luc. 11.
Si indigito Dei eijcio dæmonia, profecto peruenit in vos regnum Dei. 157
Qui non eſt mecum, contra me eſt; & qui non colligit mecum, diſpergit. 68
Cum immundus ſpiritus exierit de homine &c. et aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecum nequiores ſe. 348
Luc. 12.
Attendite a fermento Phariſæorũ. 603
Capilli capitis veſtri omnes numerati ſunt. 676
Omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi, ei autem qui in Spiritum ſanctum blaſphemauerit, non remittetur. 539
Et ſi venerit in ſecunda vigilia, & ſi in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati ſunt ſerui illi. 155. 217
Omni cui multam datum eſt, multum quæretur ab eo, &c. 620
Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt accendatur. 539
Erunt ex hoc quinque in domo vna diuiſi, tres in duos, & duo in tres diuidentur. (68. 454
Luc. 13.
Niſi pœnitentiam habueritis omnes ſimiliter peribitis. 421
Arborem fici habebat quidam plantatam &c. 156. 276. 421
Ecce anni tres ſunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, ſuccide ergo illam. 156 276
Ecce mulier quæ habebat ſpiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata

clinata

clinata, nec omnino poterat ſurſum reſpicere. 276. 421. 610
Cui ſimile æſtimabo regnum Dei? ſimile eſt fermento quod acceptum mulier abſcondit. 603
Contendite intrare per anguſtam portam, quia multi dico vobis, quærent intrare, & non poterunt. 470
Neſcio vos vnde ſitis. 334
Ecce eijcio dæmonia, & ſanitates perficio hodie & cras, & tertia die conſummor pag. 104. 590

Luc. 14.

Iuga bouũ emi quinq; et eo ꝓbare illa. 456
Exi in vias, & ſepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea. 338
Qui non baiulat crucem ſuã, & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. 605

Luc. 15.

Quis ex vobis homo q̃ habet cẽtũ oues &c. parabolæ expoſitio. 571. 574 602. 659
Ita gaudium erit in cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiã agente, quam ſuper nonaginta nouem iuſtis. 571
Quæ mulier habens drachmas decẽ, & ſi perdiderit drachmã vnã. &c. 338. 364

Luc. 16.

Homo quidam etc. parabolæ de villico myſtica expoſito. 533. 562
Centum cados olei. 580
Filij huius ſeculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. 470
Nemo ſeruus poteſt duobus dominis ſeruire. 43
Habeo quinque fratres. 456

Luc. 17.

Si ſepties in die peccauerit in te, & ſepties in die conuerſus fuerit &c. 306
Occurrerunt illi decem viri leproſi. 341. 669.
Nonne decem mandati ſunt, & nouem vbi ſunt? 342
Venient dies quando deſideretis videre vnum diem filij hominis. 59

Luc. 18.

Quid me dicis bonum? nemo bonus niſi ſolus Deus. 237
Nemo eſt qui reliquit domum &c. 578

Luc. 19.

Vocatis decẽ ſeruis ſuis, dedit eis decem nas &c. 376
Nolumus hunc regnare ſuper nos. 515
Iactantes veſtimenta ſua ſupra pullum impoſuerunt Ieſum. 479

Luc. 21.

Vidit et quandam viduam pauperculam mittentem era minuta duo, et dixit, Vere dico vobis, quia vidua hæc pauper pluſquam omnes miſit. 500

Luc. 22.

Appropinquabat dies feſtus Azymorum qui dicitur Paſcha. 402
Venit dies Azymorũ in qua neceſſe erat occidi Paſcha. 402

Luc. 23.

Vnus de his qui pendebant latronibus, blaſphemabant eum. 61
Erat autem fere hora ſexta, & tenebræ factæ ſunt in vniuerſam terram vſque in horam nonã. 216. 281. 337 448. 501
Velum templi ſciſſum eſt medium. 78. 138

Luc. 24.

Et factum eſt dum mente conſternatæ eſſent de iſto, Ecce duo viri ſteterunt ſecus illas &c. 70
Quid quæritis viuentem cum mortuis, nõ eſt hic, ſurrexit. recordamini qualiter locutus eſt vobis etc. 70
Duo ex diſcipulis ibant ipſa die in caſtellum, quod erat in ſpacio ſtadiorum ſexaginta ab Hieruſalem. 71
Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipſe ſum. 258
Sic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere a mortuis tertia die. 107
Eduxit eos foras in Bethaniam, & eleuatis manibus ſuis, benedixit eos. 410

IOHAN. 1.

Quod factum eſt in ipſo vita erat. 233
Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. 123
Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem. 139. 448
De plenitudine eius (ſcilicet Chriſti) nos omnes accepimus. 288
Hora erat quaſi decima. 376

Iohan. 2.

Die tertia nuptiæ factæ ſunt in Chana Galileæ &c. 57. 104. 170
Implete hydrias aqua &c. 104
Soluite templum hoc & tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudæi, Quadraginta, & ſex annis ædificatum eſt templum etc. 277. 530

Qui

Iohan. 3.

Qui non credit, iam iudicatus eſt, quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei. 77

Non enim ad menſuram dat Deus ſpiritum. 288

Iohan. 4.

Ieſus fatigatus ex itinere ſedebat ſic ſupra fontem, hora aũt erat quaſi ſexta. 279

Quinque viros habuiſti &c. 456

Cum veniſſent ad Ieſum Samaritani, rogauerunt eum vt ibi maneret, & manſit ibi duos dies. 500

Heri hora ſeptima reliquit eũ febris. 286

Iohan. 5.

Eſt Hieroſolymis probatica piſcina &c. quinque porticus habens. 259 456. 499

In his iacebat multitudo magna. 259

Angelus Domini deſcendebat ſecundum tempus. 499

Et qui prior deſcendiſſet in piſcinam. 259

Erat autem quidam homo ibi triginta & octo annos habens in infirmitate. &c. pag. 499. 500

Surge tolle grabatum tuũ, et ambula. 500

Iohan. 6.

Dixit ad Philippum Ieſus: Unde ememus panem vt manducent hi? 595

Ducentorum denariorum panes non ſufficiunt eis. 595

Eſt puer vnus hic, qui habet quinq; panes hordeaceos, & duos peſces &c. 259. 650. 651

Erat fenum multum in loco. 578

Diſcubuerunt viri quaſi quinque milia. pag. 456. 650

Impleuerunt duodecim cophinos fragmẽtorum. 398. 650

Cum diſcipuli aſcendiſſent nauim, mare autem vento magno flante exurgebat, cum remigaſſent ergo quaſi ſtadia viginti quinq; aut triginta, vident Ieſum ambulantem ſupra mare, & proximum naui fieri, & timuerunt. 457

Hoc eſt opus Dei, vt credatis in eũ, quem miſit ille. 627

Spiritus eſt qui viuificat; caro non prodeſt quicquam. 141

Multi diſcipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. 668

Iohan. 8.

Dixerunt Iudæi ad Ieſum, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidiſti? 488. 532

Antequã Abraham fieret ego ſum. 532

Iohan. 10.

Ego ſum oſtium, per me ſi quis introierit, ſaluabitur. 139. 287

Fiet vnum ouile, & vnus paſtor. 46

Ego & pater vnum ſumus. 45. 69

Iohan. 11.

Nonne duodecim ſunt horæ diei? 394

Venit Ieſus & inuenit Lazarum quatuor dies iam in monumento habentem. 144

Erat Bethania iuxta Hieroſolymã quaſi ſtadijs quindecim. 410

Iohan. 12.

Ante ſex dies Paſchæ venit Ieſus Bethaniam. 280

Dixit vnus ex diſcipulis Iudas Scariothis qui erat traditurus Ieſum. 61

Quare hoc vnguentum non venijt trecentis denarijs? 481

Nunc princeps huius mundi eijcietur foras 339

Iohan. 13.

Cum diabulus iam miſiſſet in cor vt traderet eum Iudas. 45

Vos vocatis me magiſter, & domine, & bene dicitis, ſum etenim. 225

Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. 505

Ego ſcio quos elegerim. 674

Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. 43

Iohan. 14.

Creditis in Deum, & in me credite. 627

Ego ſum via, veritas, & vita. 470 668

Pacem meam do vobis. 410

Pater maior me eſt. 9

Venit princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. 107. 393

Iohan. 15.

Sine me nihil poteſtis facere. 366

Iohan. 16.

Cum venerit Paraclitus arguet mundum de peccato. &c. 144

Oĩa quæcumq; habet Pater, mea ſunt. 491

Iohan. 17.

Non pro eis autem rogo tantum, ſed & pro eis qui credituri ſunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, & vt ipſi in nobis vnum ſint. 45. 118

Iohan. 18.

Adduxerunt Ieſum ad Annam primum

Erat enim ſocer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius. 64

Adducunt Ieſum a Caipha in prætorium, erat aũt mane, & ipſi non introierunt in prætorium, vt non cõtaminarentur; ſed vt manducarent Paſcha. 402

Iohan. 19.

Non habemus regem niſi Cæſarem. 509

Erat tunica inconſutilis, deſuper contexta per totum. dixerunt ergo ad inuicem: Non ſcindamus eam, ſed ſortiamur de illa cuius ſit. 47

Vnus militum lancea latus Chriſti aperuit, & continuo exiuit ſanguis & aqua. 93

Iohan. 20.

Vna ſabbati Maria Magdalena &c. 107

Exijt ergo Petrus & ille alius Diſcipulus, & venerunt ad monumentum, currebant autem duo ſimul. 70

Maria ſtabat ad monumentum foris plorans, dum ergo fleret, inclinauit ſe, & proſpexit in monumentũ, & vidit duos Angelos &c. 70

Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos &c. 46

Poſt dies octo iterũ erãt Diſcipuli eius intus, et Thomas cũ eis, venit Ieſus etc. 564

Iohan. 21.

Erant ſimul Simon Petrus & Thomas. &c. 99.308

Mittite in dexterã nauigij rete. 593. 673

Aſcendit Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piſcibus centum quinquaginta tribus. 593.674

Et cum tanti eſſent, non eſt ſciſſum rete. pag. 593

Domine tu omnia noſti. 491

Conuerſus Petrus vidit illum Diſcipulum quem diligebat Ieſus &c. 171

Sic eum volo manere, donec veniam. 171

ACT. 1.

Præbuit ſeipſum viuũ poſt paſſionem ſuam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis. 502. 507

Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate pag. 491. 653

Videntibus illis eleuatus eſt &c. 71

Ecce duo viri aſtiterunt iuxta illos in veſtibus albis, qui & dixerunt: Viri Galilei &c. 71

Reuerſi ſunt Hieroſolymam a monte qui vocatur Oliueti, ſabbati habẽs iter. 631

Erat turba hominum ſimul fere centum viginti. 410.585

Oportet ex his viris qui nobiſcum ſunt congregati in omni tempore quo intrauit, & exiuit inter nos &c. teſtẽ reſurrectiõis eius nobiſcũ fieri vnũ ex iſtis. 382

Cecidit ſors ſuper Mathiam; & annumeratus eſt cum vndecim Apoſtolis. 382

Act. 2.

Cum complerentur dies pentecoſtes. 69. 507.539.

Apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam ignis. 31 539

Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto. 266

Cœperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus ſanctus dabat eloqui illis &c. 31

Erant aũt in Hieruſalem habitantes Iudæi viri religioſi ex omni natione. 31

Non ſicut vos æſtimatis hi ebrij ſunt, cum ſit hora diei tertia. 216

Appoſitæ ſunt in die illa animæ circiter ter mille. 478.648

Act. 3.

Petrus autem & Iohannes aſcẽdebant in tẽplum ad horam orationis nonam. 353

Act. 4.

Multi eorũ, qui audierant verbum, crediderunt, & factus eſt numerus virorum quinque milia. 651

Nec.n. aliud nomen eſt ſub cælo datũ hominib. in quo oporteat nos ſaluos fieri. 231

Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania. Aſtiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduerſus Dominum, & aduerſus Chriſtum eius. Cõuenerunt n. viri in ciuitate iſta ſanctum puerum tuum Ieſum quem vnxiſti Herodes & Põtius Pilatus. 61

Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. 17.31

Act. 5.

Audiens Ananias hæc verba cecidit, & expirauit. 7

Ante hos dies exſtitit Theodas dicens ſe eſſe aliquẽ cui conſenſit numerus virorum circiter quadringentorum. 616

Illi quidem ibant gaudentes a conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliam pati. 50

Act. 7.

Erit ſemen tuum accola in terra aliena, et ſerui-

ſeruitute eos ſubijcient, & male tractabunt eos annis quadringentis. 615
Mittēs Ioſeph accerſiuit Iahacob patrem ſuum, & omnem cognationem ſuam in animabus ſeptuaginta quinque. 557
Deſcendit Iahacob in Aegyptum. 333
Eodem tpe natus eſt Moyſes, qui nutritus eſt trib. menſib in domo patris ſui. 569
Eruditus eſt Moyſes oī ſapientia Aegyptiorum, & erat potens in verbis. 6
Cum impleretur ei quadraginta annorum tempus. 585. 656
Cum vidiſſet quendam iniuriam patientē vindicauit illum, & fecit vltionē ei qui iniuriā ſuſtinebat percuſſo Aegyptio. 7
Expletis annis quadraginta apparuit illi in deſerto mōtis Syna Angelus. 585 656
Ego ſum Deus patrum tuorum Deus Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iahacob. 163. 164
Fac nobis deos qui præcedant nos. 60

Act. 8.

Tanquam ouis ad occiſionem ductus eſt, & ſicut agnus coram tondente ſe ſine voce non aperuit os ſuum. 287

Act. 9.

Saule Saule cur me perſequeris? 562. 593

Act. 10.

Aſcendit Petrus in ſuperiora, vt oraret circa horam ſextam. 282
Cecidit ſuper eum mentis exceſſus, & vidit cælum apertum, & deſcendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor initijs ſubmitti de cælo. 217. 245
Hoc autem factum eſt per ter. 105. 218
Ecce viri tres quærunt te. 105
Orās erā hora nona ī domo mea. &c. 353

Act. 11

Venerunt mecum, & ſex fratres iſti, & ingreſſi ſumus in domum viri. 288

Act. 17

Præteriens & videns ſimulachra veſtra, inueni & aram, in qua ſcriptum erat: Ignoto Deo. quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis. 235
In ipſo enim viuimus, et mouemur, & ſumus. 139

Act. 19.

Tentauerunt quidam, & de circumeuntibus Iudæis exorciſtis inuocare ſup eos qui habebant ſpiritus malos nomen Domini Ieſu &c. Erant autem cuiuſdam Iudæi nomine Sceue principis Sacerdotum ſeptē filij qui hoc faciebant. 288
Multi ex eis qui fuerant curioſa ſectati contulerunt libros, et combuſſerunt eos coram omnibus, & computatis precijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium. 666
Vox facta eſt vna oīum quaſi per horas duas clamātiū: Magna Diana Ephes. 75

Act. 23.

Erant autem pluſquàm quadraginta viri qui hanc coniurationem fecerant. 509

Act. 24.

Confiteor hoc tibi, quòd ſecundum ſectam, quam dicunt hæreſim ſic deſeruio patri & Deo meo, credens omnibus, quæ in lege & prophetis ſcripta ſunt. 342

ROM. 1.

Iudæo primum & Græco. 607
Inuiſibilia. n. ipſius a creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciūtur, ſempiternaquoq; eius virtus et diuinitas. 109
Cum cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, ſed euanuerūt in cogitationib ſuis. 341
Obſcuratū eſt inſipiens cor eorū 166. 341
Mutauerūt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis. 341

Rom. 3.

Iuſtificati gratis per gratiam ipſius per redemptionem, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem. 9

Rom. 4.

De fide Abrahæ. 434

Rom. 5.

Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum qui datus eſt nobis. 37
Vbi abundauit delictum, ſuperabundauit gratia. 620

Rom. 7.

Non. n. quod volo bonum, hoc facio, ſed quod nolo malum hoc ago. 40
Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? 46. 382

Rom. 8.

Nam quod impoſſibile erat legi in quo infirmabatur per carnem, Deus filium ſuum mittens etc. 456

Qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtũ a mortuis, reuiſicabit et mortalia corpora veſtra propter inhabitantem ſpiritum eius in vobis. 330

Quicunq; ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei. 185

Spe ſalue facti ſumus. 231

Nam quos præſciuit & prædeſtinauit conformes fieri imagini &c. 674

Quis nos ſeparabit a charitate Chriſti? 45

Rom. 9.

Non omnes qui ex Iſrael ſunt, hi ſunt Iſraelitæ &c. 664

Rom. 10.

Corde creditur ad iuſtitiam, ore aũt confeſſio fit ad ſalutem. 408.478

Rom. 11.

Reliqui mihi ſeptem millia virorũ, qui nõ curuauerunt genua ante Baal. 657

Nam & ſi tu ex naturali exciſus es oleaſtro, et contra naturam inſertus es in bonam oliuam &c. 38.39

Rom. 13.

Qui diligit proximum, legem impleuit. 43

1. COR. 1.

Obſecro vos fratres per nomẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis oẽs, & nõ ſint in vobis ſchiſmata, &c. 18.47

Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephe. 45

1. Cor. 2.

Spiritus omnia ſcrutatur, etiam profunda Dei. 124 245

Quis ſcit hominum, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt? 245

1. Cor. 3.

Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus &c. nondum. n. poteratis, ſed nec nunc quidem poteſtis. adhuc. n. carnales eſtis. 123

Ego plantaui, Apollo rigauit; Deus autem incrementum dedit. 117

Tẽplum Dei ſanctũ eſt, quod eſtis vos. 273

1 Cor. 5.

Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſinceritatis. 403

1 Cor. 6.

Neſcitis quoniã Angelos iudicabim⁹? 398

Qui adhæret Deo vnus Spiritus eſt. 559

An neſcitis quoniã membra veſtra tẽplũ ſunt Sp. ſancti, qui in vobis eſt: &c. 406

1. Cor. 7.

Bonum eſt homini mulierem non tangere. pag. 57.454

Volo vos ſine ſolicitudine eſſe. Qui ſine vxore eſt ſolicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo; Qui aũt &c. 56

Qui matrimonio iungit virginem ſuam bene facit; et qui nõ iungit melius facit. 58

1. Cor. 9.

Omnes quidem currunt, ſed vnus accipit brauium. 17

1. Cor. 10.

Petra autem erat Chriſtus. 461

Ceciderũt vna die viginti tria milia. 441

Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum. 80

1. Cor. 12.

Alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientiæ; alij autem ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum &c. 20

1. Cor. 13.

Ex parte cognoſcimus, & ex parte prophetamus; cũ aũt venerit, quod perfectum eſt, euacuabitur, quod ex parte eſt. 45

Nunc cognoſco ex parte; tunc autem cognoſcam ſicut & cognitus ſum. 45

Nunc manent fides, ſpes, charitas tria hæc. 106

1. Cor. 14.

In eccleſia uolo quinq; verba ſenſu meo loqui; vt & alios inſtruam. 260

Nolite pueri effici ſenſibus, ſed malitia paruuli eſtote. 650

1. Cor. 15.

Nouiſſime omnium tanquam abortiuo, viſus eſt & mihi. 593

Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtellarum. 581

Seminatur in corruptione, ſurget in incorruptione &c. 363

Factus eſt primus homo Adã in animam viuentem; nouiſſimus Adam in Spiritum viuificantem. 638

Caro & ſanguis regnum Dei poſſidere nõ poſſunt. 60

1. Cor. 16.

Permanebo autem Epheſi vſq; ad Pentecoſten. oſtium. n. mihi apertum eſt magnum & euidens, & aduerſarij multi. pag. 533

Vigilate, ſtate in fide, viriliter agite, & confortamini. 651

2. COR. 2.
Chriſti bonus odor ſumus Deo. 261
2. Cor. 3.
Non quia ſufficientes ſumus cogitare aliquid a nobis; ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. 20.332
Littera occidit, ſpiritus autem viuificat. pag. 141.593
2. Cor. 4.
Id enim quod in præſenti momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate etc. 507
2. Cor. 5.
Omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti. 398
2. Cor. 6.
Tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes. 578
Quæ participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas &c. 80.339
Vos enim eſtis templum Dei viui ſicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis. pag. 273.274
2. Cor. 11.
Deſpondi vos vni viro virginem caſtã 95
Ipſe enim ſatanas transfigurat ſe in angelum lucis. 80
A Iudæis quinquies quadragenas, vna minus, accepi. 509
Damaſci præpoſitus gentis Aretæ regis, cuſtodiebat ciuitatem Damaſcenorum, *vt me comprehenderet; & per feneſtrã in ſporta dimiſſus ſum per murum, & ſic effugi manus eius.* 604
2. Cor. 12.
Scio hominẽ in Chriſto ante annos quattuordecim, ſiue in corpore, ſiue extra corpus neſcio, Deus ſcit, raptum huiuſmodi vſq; ad tertium cælum. 120.405
Propter quod ter Dominum rogaui, vt diſcederet a me, & dixit mihi, ſufficit tibi gratia mea. 107
Cum eſſem aſtutus, dolo vos cœpi. 603
GAL. 1.
Veni Hieroſolymam videre Petrum, & manſi apud eum diebus quindecim. 407
Gal. 2.
Iacobus, & Cephas, & Iohannes dextras dederunt mihi, et Barnabæ ſocietatis. pag. 358
Gal. 3.
Abrahæ dicta ſunt promiſſiones, et ſemini eius. Hoc autem dico teſtamentum confirmatum a Deo; quæ poſt quadrintos, et triginta annos facta eſt lex, non irritum facit ad euacuandum promiſſionem. 618
Si vos Chriſti, ergo ſemen Abrahæ eſtis. (pag. 664
Gal. 5.
Nolite iterum iugo ſeruitutis contineri. Ecce ego Paulus dico vobis quoniam ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. 403
Omnis lex in vno ſermone impletur, diliges proximum tuum ſicut teipſum. 37
Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum; ſpiritus autem aduerſus carnem. Hæc.n. ſibi inuicem aduerſantur, vt non quæcunque vultis, illa faciatis. 365
Manifeſta ſunt opera carnis, quæ ſunt fornicatio, & reliqua. 671
Fructus ſpiritus eſt charitas, gaudiũ etc. pag. 37.396
Gal. 6.
Alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. 500

EPHES. 1.
Eramus natura filij iræ, ſicut & cæteri. pag. 77
Epheſ. 2.
Vos qui aliquando eratis longe, facti eſtis prope in ſanguine Chriſti. Ipſe enim eſt pax noſtra, qui fecit vtraq; vnum, & medium parietem materiæ ſoluens inimicitias in carne ſua, legem mandatorum decretis euacuans vt duos conderet in ſemetipſo. 39.69
Epheſ. 4.
Soliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. 69
Vnicuiq; noſtrum data eſt gratia ſecundum mẽſuram donationis Chriſti. 265
Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti. 46.485.486
Epheſ. 6.
Honora patrem tuum, & matrem tuam, quod eſt mandatum primum in promiſſione. 369
PHILIP. 1.
Coarctor e duobus deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum Chriſto. 46

Philip. 2.

Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. pag. 144 172. 231

Deus eſt qui operatur in nobis, & velle, & perficere. 332

Inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo. 674

Philip. 3.

Eadem vobis ſcribere mihi quidem non pigrum; vobis autem neceſſarium. 618

Chriſtus reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ. 330

COLOSS. 1.

In ipſo conplacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipſum pacificans per ſanguinem crucis eius, ſiue quæ in terris, ſiue quæ in cælis ſunt. 638

Coloſſ. 2.

Et ſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum, gaudens, & videns ordinem veſtrum. 41

1. TESSAL. 5.

Deus pacis ſanctificat vos per omnia vt integer ſpiritus veſter, et anima, & corpus ſine querela in aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti ſeruetur. 156

2. THESSAL. 2.

Homo peccati & filius perditionis aduerſatur, & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus. 633

1. TIMOTH. 3.

Oportet Epiſcopū irreprehenſibilem eſſe, vnius vxoris virum. 94

Diacones ſint vnius vxoris viri. 94

Vt ſcias quomodo oporteat te conuerſari in domo Dei. 308

1. Timoth. 5.

Vidua eligatur non minus ſexaginta annorum. 543

Quæ fuerit vnius viri vxor. 94

2. TIMOTH. 2.

Nemo militans Deo, implicat ſe negocijs ſecularibus. 79

Cognouit Dominus qui ſunt eius. 674

2. Timoth. 4.

In reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die. 576

TIT. 1.

Si quis ſine crimine eſt, vnius vxoris vir. pag. 94

HEB. 1.

Qui cum ſit ſplendor gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius. 134

Portans omnia verbo virtutis ſuæ. 356

Heb. 2.

In primo quidem tabernaculo ſemper introibunt ſacerdotes, ſacrificiorum officia conſummantes: in ſecundo autē ſemel in anno ſolus pontifex non ſine ſanguine quem offeret pro ſua, & populi ignorantia, hoc ſignificante Spiritu ſancto. 9

Hebr. 4.

Ingrediemur in requiem eius qui credidimus, quemadmodum dixit: ſicut iuraui &c. 630

Viuus eſt ſermo &c. pertingens vſque ad diuiſionem animæ & ſpiritus. 156

Hebr. 12.

Quem .n. diligit Dominus caſtigat, flagellat autem oēm filium quem recipit. 587

Acceſſiſtis ad Syon montē, & ad ciuitatem Dei viuentis Hieruſalem cæleſtem, et multorum millium Angelorum frequentiam. 659

Deus noſter ignis conſumens eſt. 240

Hebr. 13.

Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus. 57

IACOB. 1.

Vir duplex animo, incoſtans eſt in omnibus vijs ſuis. 79

Iacob. 2.

Quicunque totam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus. 36

Quid proderit fratres mei ſi fidem quis dicat ſe habere; opera autem non habeat? fides ſi non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa. 605. 664

1. PETR. 1.

In ſanctificationem ſpiritus, in obedientiam, et aſperſionem ſanguinis Ieſu Chriſti. 286

1. Petr. 3.

Mortificatos quidem carne, viuificatos autem ſpiritu. 141

Cha-

1. Pet. 4.

Charitas operit multitudinē peccatorū. 36

1. Pet. 5.

Deus ſuperbis reſiſtit; humilibus autem dat gratiam. 259

Aduerſarius veſter diabolus tanquam leo rugiēs circuit quærens quē deuoret. 604

2. Pet. 2.

Originali mundo non pepercit Deus, ſed octauum Nohe iuſtitiæ præconem cuſtodiuit, diluuium mundo impiorum inducens. 324

2. Pet. 3.

Vnus dies apud Dominum, ſicut mille anni, & mille anni ſicut dies vnus. 654

1. IOHAN. 2.

Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo ſunt, ſi quis diligit mundum, nō eſt charitas patris in eo, quoniam omne quod eſt in mundo concupiſcentia carnis eſt. 39.450.631

Antichriſtus venit, nunc antichriſti multi facti ſunt. vnde ſcimus quia nouiſſima hora eſt, ex nobis prodierunt, ſed non erant ex nobis; nam ſi fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtiq; nobiſcum. 68

1. Iohan. 3.

Scimus quoniam cum apparuerit, ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. 308

Omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit, & peccatum eſt iniquitas. 39

Scitis quia ille apparuit, vt peccata tolleret. 39

In hoc apparuit filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli. 39

Qui non diligit, manet in morte. 49

1. Iohan. 4.

Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet. 37.139

Timor non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem. 43

1. Iohan 5.

Tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, verbum, & Spiritus ſanctus. & hi tres vnum ſunt. 45

Tres ſunt qui teſtimonium dant in terra, ſpiritus, aqua, & ſanguis, & hi tres vnum ſunt. 9.137

IVD.

Commonere vos volo, ſcientes ſemel omnia, quoniam Ieſus populum de terra Aegypti ſaluans, ſecundo eos qui non crediderunt, perdidit 73.513

Arbores autumnales bis mortuæ &c. 74

APOC. 1.

Iohannes ſeptem eccleſiis, quæ ſunt in Aſia. 307

Gratia vobis & pax ab eo qui eſt, qui erat, & qui venturus eſt, & a ſeptem ſpiritibus, qui in cōſpectu throni eius ſunt. 286

Ego ſum alpha & omega, principium & finis. 359

Fui in inſula quæ appellatur Pathmos. pag 307

Habebat in dextera ſua ſtellas ſeptē. 308

Ego ſum primus & nouiſſimus. 359.638

Apoc. 2.

Ecce miſſurus eſt diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini, & habebitis tribulationem diebus decem. 374

Eſto fidelis vſq; ad mortem. 374

Apoc. 4.

Ecce ſedes poſita erat in cælo. &c. 444

In circuitu ſedis ſedilia vigintiquattuor. pag. 443

Et ſupra thronos vigintiquattuor ſeniores ſedentes. 443

Animal primum ſimile leoni, et ſecundū animal ſimile vitulo, & tertium animal habens faciē quaſi hominis, et quartum aīal ſimile aquilæ volanti. 107.243

Quattuor animalia ſingula eorum habebant alas ſenas. 446

Apoc. 5.

Vidi in dextera ſedentis ſuper thronum librum ſcriptum intus & foris, ſignatum ſigillis ſeptem. 309

Vicit leo de tribu Iuda. 287.604

Vidi agnum ſtantem tanquam occiſum habentem cornua ſeptem, & oculos ſeptē, qui ſunt ſeptem ſpiritus Dei, miſſi in omnem terram. 286

Audiui vocem angelorum multorum in circuitu throni, et animalium, & ſeniorum, & erat numerus eorum millia millium. 593.659

Apoc. 6.

Et vidi cum aperuiſſet ſigillum ſextum, & ecce terræmotus magnus factus eſt, Sol factus eſt niger &c. 280

Apoc. 7.

Audiui numerum ſignatorū centum quadraginta quattuor millia ſignati ex omni

ni tribu filiorum Iſrael. 396.663

Ex tribu Iuda duodecim millia ſignati. pag. 396.661

Ex tribu Manaſſe duodecim millia ſignati. 280

Vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus etc. pag. 593

Benedictio & claritas, & ſapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo noſtro. 308

Apoc. 8.

Vidi ſeptem Angelos ſtantes in conſpectu Dei. 309

Datæ ſunt illis ſeptem tubæ &c. 284

Apoc. 10.

Et cum clamaſſet, locuta ſunt ſeptem tonitrua. 312

In diebus vocis ſeptimi Angeli, cum ceperit tuba canere, conſummabitur myſterium Dei. 284

Apoc. 11.

Ciuitatem ſanctam calcabunt menſibus quadraginta duobus. 514.612

Dabo duobus teſtib. meis, & prophetabũt diebus mille ducentis ſexaginta. 489

Videbunt de tribubus, & populis, et linguis, & gentibus corpora eorũ per tres dies, & dimidium. 612

Decima pars ciuitatis cecidit. 338

Septimus Angelus tuba cecinit, & factæ ſunt voces magnæ in cælo dicentes: Factum eſt regnum huius mundi Domini noſtri, & Chriſti eius. 284

Aduenit tempus mortuorum iudicari, & reddere mercedem ſeruis tuis prophetis, & ſanctis, & timentibus nomen tuum, puſillis, & magnis. 574

Apoc. 12.

In capite mulieris corona ſtellarum duodecim. 397

Ecce draco magnus ruffus habens capita ſeptem. 309.313

Et cornua decem. 375

In capitibus ſuis ſeptem diademata. 313

Peperit filium maſculum. 59

Mulier fugit in ſolitudinem, vbi habebat locum paratum a Deo, vt ibi paſcat eã diebus mille ducentis ſexaginta. 489. 514.611.642.

Datæ ſunt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ, vt volaret in deſertum in locum ſuum, vbi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. 514 612

Apoc. 13.

Vidi de mari beſtiam aſcendentem habentem capita ſeptem, & cornu decem. pag. 375

Vidi vnum de capitibus beſtiæ quaſi occiſum in mortem. 632

Data eſt beſtiæ poteſtas facere mẽſes quadraginta duos. 514

Vidi aliam beſtiam aſcẽdentem de terra, & habebat cornua duo ſimilia agni. 79

Et fecit terram, & inhabitantes in ea adorare beſtiam primam. 632

Vt faciant imaginem beſtiæ, quæ habet plagam gladij. 633

Faciet ne quis poſſit emere aut vendere niſi qui habet characterem, aut nomen beſtiæ, aut numerum nominis eius. 629

Hic ſapientia eſt. Qui habet intellectum computet numerum beſtiæ, Numerus enim hominis eſt, & numerus eius ſexcenti ſexaginta ſex. 275.496 623

Apoc 14.

Ecce agnus ſtabat ſupra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quattuor millia habentes nomen eius, & nomen patris eius ſcriptum in frontibus ſuis. pag. 58.663

Nemo poterat dicere canticum niſi illa centum quadraginta quattuor millia. pag. 663

Exiuit ſanguis de lacu vſq; ad frena equorum per ſtadia mille ſexcenta. 644

Apoc. 15.

Vidi aliud ſignum in cælo magnum, & mirabile, Angelos ſeptem habentes plagas ſeptem nouiſſimas, quoniam in illis conſummata eſt ira Dei. 314

Exierunt ſeptem Angeli veſtiti lapide mundo, & candido. 60

Apoc. 16.

Audiui vocem magnam de templo dicentem ſeptem Angelis: Ite & effundite ſeptem phialas iræ Dei in terram &c. pag. 313

Apoc. 17.

Vidi mulierem ſedentem ſuper beſtiam coccineam, plenam nominibus blaſphemiæ, habentem capita ſeptem, & cornua

nua decem. 375
Septem capita ſeptem montes ſunt. 309
Beſtia quæ erat & non eſt, & ipſa octaua eſt. 564

Apoc. 18.

Quoniam peruenerunt peccata eius vſq; ad cælum, & recordatus eſt Dominus iniquitatum eius, reddite illi ſicut & ipſa reddidit vobis, et duplicate duplicia ſecundum opera eius, in poculo quo miſcuit vobis, miſcete illi duplum. 74

Apoc. 20.

Apprehendit draconem ſerpentem antiquum qui eſt diabolus, & ſatanas, & ligauit eum per annos mille. 312.639
Regnabunt cum eo mille annis. 312.640
Cum conſummati fuerint mille anni ſoluetur ſatanas de carcere ſuo. 639
Et vidi mortuos magnos, & puſillos ſtantes in conſpectu throni. 574

Apoc. 21.

Ego ſum Alpha & ωmega initium & finis. 359.638
Venit ad me vnus de ſeptem Angelis habentibus phialas plenas ſeptem plagis nouiſſimis. 314
Habebat murum magnum, & altum habentem portas duodecim, & in portis angulos duodecim. 398
Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim. 397
Ciuitas in quadro poſita eſt, & longitudo eius tanta eſt quãta et latitudo: Et menſus eſt ciuitatem de arundine aurea per ſtadia duodecim millia, & longitudo, & altitudo, & latitudo eius æqualia ſunt. pag. 460.661

Apoc. 22.

Ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim per menſes ſingulos. 396
Ego ſum Alpha & ωmega, primus & nouiſſimus, principium & finis. 359.638

A P P E N D I X.

Qua nonnulla prætermiſſa adduntur; & alia, quæ mendoſe legebantur, corriguntur.

Numerus cum duplex eſt, prior paginam, poſterior verſum notat: cum ſimplex, verſum paginę pręnominatæ. L. Legendum. D. Delendum. A. addendum.

PAg. 5 1. L audi 7. 23. A. Chriſtianã fidem. 8. 5. A. ingeniũ nõ. 9. L. Multis alÿs, atq.
alÿs. 9. 20. A. in Appen. 22. A. in Appẽ. 25. A. in Appen 33. A. in Appen. 11. 20. L.
CCCC. 21. L CCCCXXX. 22. L. CDXC. 32 D. ∞CC. 642. 14. 1. L. fecit. 15. 32.
L. ducta numerum 27. 3 L Numẽ. 42. 11. L. Imperatoris, hoc eſt Dei, ex hac vita, tan-
quam ſtatione & præſidio deceſſiſſent. Unde declamantibus celebrata lex: Qui ſibi ma-
num admouerit, inſepultus eſto. Digniſs 45. 29. L. vnum 31. L. ſicuti eſt. Et. 51. 30. L. Pſal. 50.
quæ. 59. 1. L. ſecundum 61. 1. veniunt. A. Et de legitimo matrimonio procreatus dicit in Rom. 5.
eodẽ Pſal. In iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis mater mea me in vtero aluit,
non dicens: In iniquitate, vel peccato, cum & hoc recte dici potuiſſet.

Additio inſerenda Vnitati.

EOrum quæ agimus vnũquodq; vnico tantum modo recte conſit. multipliciter errari in eo poteſt. ſicut ſcopum attingere, vnicum eſt & ſimplex: ab eo autem varie excedendo deficiendoq; aberratur, Plutar. de Virtute morali. Idem lib. de a[…]endis Poetis eleganter ſcribit eſſe multas corporis partes, per quas ſeſe inſinuant vitia: virtuti verò vnicam eſſe anſam. Antiphanes Delius medicus vel vnam hanc eſſe dixit morborum cauſſam, ciborum varietatem: refert Clemens Alexan. Pedag lib. 2. c. 1.

pag. 65. 26. L. redegerunt. 71. 5. L ſententia. 82. 7. L. aũt tertio, Deo 8. L. dextera. 13. faciũt. A. Augures quoq; ſi impari numero ex cælo intonuiſſet, proſperos euentus & ſummã felicitatẽ nunciari putabant. ſi autem ab Occaſu tonitrua increpitaſſent, aut per ſeptentrionem in Occaſum tranſcurriſſent, aut multiplicati ictus pari deſiÿſſent numero, diros euentus, & calamitates portendebãt. ſic Marco Craſſo caſtra, quæ trans Euphratem metatus fuerat, Bis icta fulmine cladem quam paullo poſt perpeſſus eſt, deſignauere. Refert Iohan Roſinus lib. Roman. Antiquit. In volatu etiam auium numeri ratio obſeruata. Binarius n. ingruentem calamitatem, aut fatale exitium afferre præmonet et vaticinatur. Conſiderabant ſiquidem Augures quot inuicẽ volaſſent, hoc modo Grues, quando binæ ſimul cõuolaſſent, mala minitari dicebant, rationem de numeris hic transferendo. Quare Bubo Bis conſpectus publicis auſpicÿs dirũ fuit mortalibus omen. Quod & Agrippæ exitus comprobauit, qui Tiberio imperante cum iuxta palatium in vinculis ad arborem teneretur, inſigni amictus veſte, vt eius fortuna ferebat: Germanus augur qui in vinculis etiam tenebatur, cum ſupra Agrippæ caput in arbore cui alligatus erat, Bubonem vidiſſet, ad colloquium eius admiſſus, affirmauit illum præſentẽ vinculorum iniuriam euaſurum, & Iudæorum regno feliciter potiturum: item liberos quibus regnum relinqueret procreaturum. ſed ſi in poſterum capiti ſuo iterum eiuſmodi auem impẽdere vidiſſet, ſciret morti ſe propinquum fore. quæ paullo poſt omnia, vt Augur prædixerat, euenerunt, vt refert Baptiſta Fulgoſus Memorabiliũ lib 8. c. 11. tranſcripſit autem ex Ioſephi Antiquitatum Iudaicarum lib. 18. c. 13 & rurſus eiuſdẽ operis lib. 19. c 7. Idem Bubo bis auditus anno ſcilicet Urbis conditæ 619. & ſequenti exercitus Romani oppreſſionem ad Numantiam portendiſſe creditus eſt. Binarÿ. 84. 22. L ab ipſis. 87. 14. L. armamentarium. 89. 5. L. Scyllam. 92. 8. L. deuouemus. 104. 13. L. Electa Dei

familia, egreſſa Aegypto, Tertio menſe ad montem 116 25.D.Ternarius num.in his qui ſer. diuina præcepta. 122.26. L Pſal.120.28.L.pro.29. L.Iobel 2.30. L.vident. 135.18.L.decupla.136.2.L.in fontibus & puteis 24.cryſtallũ.137.1. L.aquarũ.18.L. vltramundanum. 142.4.D.quæ his 143.27.L.Tres ſunt animæ operationes non organicæ quas.144 4.L.ſi (vt refert Plin.7.c.52.) verum.150 9.L.deicitur.24. L.animal; 31.conſummantur. 156.3.L.vineæ.25.L.iecur.168.31.L.feminæ.173.31 L inæqualitatem; ſed.174 6.L.eſt æqualitatem.14.L.:ita.177.30.L.&c compoſitus.178 19.L.Iſidorum ſignificat potentiam 180.15.L pernecеſſaria 184 27.L..Hic.188.6.L.interpunctos 26 ſilentiũ 192.11.L.immo 195.7.L.participes.202.28.amara;210.9 & 13.L epigrammatum 211.31.L.dixit Quin prodis mi Spuri, 212.24.L.Bartholomæi 213.7.L. ſtatua 216.2.L.admodum 23.intelligi 217.17.L.Virgine. tertia 22. L. D.23. D.22. 220.9.L.ſuperſubſtãtialiter. 221.7.peculiarium 8.alterationis 224.8. L.afflatus 225. 11.L creaturas 19.incomprehenſibilem 228.9.album 229.25. L.definitionum 28.chaldæa 233.12.D.ter.238.32.L.Aegyptijs 239.7.L.ſignificãdũ.242.2.L.fluctuum 243.9. L.vocãt.) Stoici 244 1.diuinas lin. 1.potentiam 245.3. L.lauacro. 27.hæc 247 9.L.Pythagoram 15.L.ſubſtantiam 248 6. L.cap.250.15.L.ſubſtitit 22. L.ſolicitudo 253.3. L.perfecti, & Iunonis perfectæ 256.16.L.ſiquidem 258.13.L.ſubalternis 15.L. Illud ſuperaddere non inutile 259.12. L. Geneſeos 260.11.L.poſſumus 29 L per quem 261. 19.L.accõmodare 262.16.L.conflatum 265.16.L.machinetur 26. L.ipſum. ſibi 267. 1.L.ſiquidem 268.12.L.cõſonantior 14.D.ſolum 276.8.L.eſt ter.9. L.ducentum ſexdecim 277 29 L.conſummatum 280,22. L.eum per lignum 281.32. pronunciaſſe 282. 9.L.pleniſſimus 285 27.L. conſumationem 287 2.L.oſtium 12. L. tres 288.17.L.Salomon: Sapientia ædificauit 21.L.elucebant 289 20. A.Septem homini munera a planetis totidem tribui ſeu roborari videntur; contemplationis acumen, gubernandi poteſtas, animi robur, claritas ſenſuum, amoris ardor, interpretandi ſubtilitas, fœcunditas generandi. Contemplationis donum Saturnus miniſtrat; imperandi potentiam, Iupiter; Mars, animi magnitudinem; ſenſuum opinionisq; claritatem, Sol; amorem Venus inſpirat; pronuntiandi & interpretandi ſolertiam Mercurius adiuuat; generationis officiũ Luna 291.32 L.dictu 296.12. A. Quæ ratio etiam afferri poteſt quod Deus apud Iudæos Octauo die circuncisionem adminiſtrare voluerit, & ſimul imponi nomina, vtpote corpuſculo infantis per dies iam octo confirmatiore 297. 1. A. Eodem ſpectat quod ætatis anno decimoquarto pueri apud Romanos impuberes & ingenui quaſi pueritiæ annos egreſſi bullam aureã apud lares familiares ſuſpendebãt, et togam puerilem ſiue purpura prætextatam commutabant cum alio togæ genere, quæ & virilis, & pura, ſiue candida fuit dicta. Perſius Sat.5.

Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſsit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit.

Hoc eſt, poſtquam ex ephœbis exceſſi, depoſita bulla, atq; toga. Admonebantur autem pueri veſte illa candida, vt puerilibus nugis, atq; ineptijs valedicentes, vitæ, morumq; candori, ac puritati ſtuderent. Huic autem togæ comparari poſſunt monialium veſtialia, quibus quando initiantur, veſtiuntur. De quo habitu ſic Alcinus.

Sed tibi cum geminum tetigerunt tempora luſtrum,
Mox ſtola syncero velat te candida cultu.

7 *A. Ante hunc quidem ætatis annũ pueri ob caloris naturalis abundantiã copioſiore alimento indigent, ac proinde non ſunt inedia nimia, ieiunijsq; affligendi, nec alimentis craſſis & noxijs difficilisq; concoctionis cibandi, (quod tamen a nonnullis puerorum non tam educatoribus, quam tortoribus atq; carnificibus lucri quæſtusq; gratia fieri conſueuit.)*

conſueuit.) Ex his.n.vitioſi humores, & animis ſtupor, ſtoliditaſq; ingenerantur. Nã qualis eſt cibus, talis ſanguis eſſe ſolet, qui quidem ſeruit ſpiritui; ſpiritus, ſenſibus; ſenſus, rationi & intellectui. 298.24. *putarunt.* A. *Derbices ſimiliter gens Scythica, Hircanis proximi, eos qui ſeptuageſimum annum iam exceſſiſſent, iugulabant, & in conuiuijs appoſitos, neceſſarios, & propinquos ad epulas conuocabant.* 300.3. L. *repræſentandis* 14. L. *quãto* 16. L. *Philoſophia* 17. L. *auſcultatione* 302.20 *ſuboriri.* A. *Omnis ſiquidem pueritia (C. Celſo teſtante lib.2.c.1.) ſeptimo anno periclitatur, poſtmodum circa pubertatem. Plurimos autem noui qui ætatis anno primo, et vigeſimo ſint periclitati, deinde vigeſimo octauo, nec vnquam poſt reuolutum annum vel ſeptimum vel nonum ab ancipiti morbo fuiſſe immunes, qui annorum decurſus tametſi non nimis anxie ac ſuperſtitioſe obſeruandus, metuendusq; ſit viris Chriſtianis; nihil tamen vetat circa ea tempora moderate, ac circunſpecte vitam victuſq; rationem inſtituere, ne qua humorum copia coaceruetur, quæ his annis fomitem miniſtret, morborumque ſeminaria præbeat, Leuinus Lemnius lib.2.c.32.de occultis naturæ miraculis. Ex hac autem annorum obſeruatione mos inoleuit apud pleraſq; gentes, vt herus fundiq; dominus nouos contractus ineat cum colonis ſeptimo quoq; anno. Eadem ratione ſyluæ, quæ ex dura materia conſiſtunt, vt ſunt quercus, ilex, robur, vlmus, fraxinus, ſeptimo anno mutilari truncariq; poſtulant.* 22. L. *quæq;* 303.26. L. *ſanctificat* 306.21. L. *hoc* 309.13. L. *innumeris* 27 L. *feminam* 28. L. *in numeris* 317.3. L. *Ne ſemines mala* 321.3. *peccauit.* A. *Quare in Canonicis decretis diſt.44 præcipitur vt nullus presbyter ad ſeptimana defuncti ſolennia celebranda vocatus, ſe inebriari nullatenus audeat. Nos videmur ſeptimo die ſacrificium pro mortuis facere, ſicut in nuptijs apud priſcos ſeptima dies inſtaurationem voti habebat, vt quemadmodum hoc die initium propagandi generis celebre erat, ſic etiam eodem die finis cuiuſq; ſolẽnis haberetur* 325.25. L. *ſurdos, octo raucos, octo inſigniter nigros, octo inſigniter longos, octo præpingues & obeſos, & octo naſutos* 326.22. L. *quodam* 336.7. L. *eſſent* 339.10. L. *Og Regi* 345.3. L. *multiplicatam atq. inuicem ſibi connexam ſummam cõtineat* 17. *quippe quod in eo magnam mutationem ſubeant homines. nam vel calumnijs impeti ſolẽt, vel grauiſſimis morbis diuexari, vel periculis obijci, vel deniq. aliquod perpeti detrimẽtum, ac iacturam vel facultatum, vel valetudinis, vt qui* 347.24. L. *vellat* 348.8. L. *s'incontra.* 350.20. *celebrant.* A *Nicolaus Leonicenus in varijs ex Athenæo lib.3.* 64. *Meminit etiam Aelianus ſophiſta in varijs; & in Animalium hiſtoria poſt reliqua, Nouem (inquit) diebus lapſis, vnam forma inſignem ex pelago Lybico ſpectari aiunt reuolantem, quæ non ſit quemadmodũ reliquæ gregales huiæ columbæ (ſic habet Gillij translatio) ſed rubra, qualem nobis Anacreon canit eſſe Venerem; cum eam quodam loco purpuream, & auro ſimilem canit. Hanc ceterarum greges ſequuntur, & rurſus Erycini reuerſionis dies celebrãt. Scribit idem Aelianus quod Formica* 355.5. *illam.* A. *ceu leſſum plane tunc foret factum.* 356.6. L. *Philoſopho* 373.23. *accõmodatur* 26. L. *Aegyptios* 380.1. L. *in genere.* 381.19. D. *dicit* 393.21. *ponit.* A. *Acãthis auis minima duodenos ſimul parit pullos. Plinius* 400.11. *huomazo* A. *Ad huius numeri infelicitatem illud etiã referri põt quod apud Gallos Decimus tertius mali & infauſti ominis habetur in conuiuarũ ſeu inuitandorum numero, ita vt vnum aliquem conuiuam eo anno moriturum eſſe ſuperſtitioſo mentis errore nonnulli ſibi perſuadeant, vt teſtatur Petrus Menenius in Eunucho Terentij. Quamobrem ſi quando accidit, vt tredecim ad vnam menſam accumbant, vnus illorum ſurgere atq; diſcedere mali illius ominis euitãdi cauſſa cogitur. Vidi ego quoq; cum Venetijs eſſem nonnullos qui ob id ad conuiuantes duodecim numquam accedebant, ne numerum dictum complerent. Hæc adnotare malui, quã præterire, quæ ſi cui leuia ſuperſtitioſaq; videntur, is putet idem me ſentire; ſed cui nihil leue placet, graues opinor ſibi compedes optaret. Ab his igitur receptui &c.* 405.20. L. *cap.16.* 406.2. L. *Trinitati* 4. L. *quarti* 409.24. L. *emergit et* 421.9. L. *ſeptem* 424 30. L. *ominis* 436.5. L. *Numerorũ etenim libro, in quo* 7. L. *Iſrael, Moyſes ex diuino præcepto* 439.18. L. *Hebraicũ* 446.6. l.c.10

L. alas

L.*alas* 447.30.L.*cordi pag*.453.*A.Hieronymus Fracaſt.lib.de dieb.criticis.Circa maris* (*inquit*) *crementa,& decremtnta* (*quos æſtus vocant*) *maiores, et ventos, & tēpeſtates circa quintum Lunæ diem exurgere nautis omnibus notum eſt. Quod & Heſiodus quoq; notauit, cum Quintā eſſe fugiendam præcepit* 454.23.L.*tantum* 29.L.*parētes* 460.2.L.10.469 22.*D.ideſt* 25.L.*vixdū*.474.17.L.*ætas Trigeſimus eſt annus, quod ſane tēpus Geneam Græci ideſt,* γενεὰν *vocant: quia orbis ætatis in eo ſit ſpacio. Orbem autē vocant, dum natura humana ad ſementem reuertitur quod ex Zenonis, & Heracliti ſententia annorum triginta periodum conficit. Quibus aſſentire videtur Heſiodicum illud* 488.5.L.*calculo*.26.L.*triumuiratum* 511.25.L.*interregnum*.517.8.L.*Vt plurimū aūt mares præſertim formari volunt quadragintaquinq. diebus, vbi nono menſe lucis huius auſpicia ſunt accepturi. atq; hos ſuperuiuere. quod ſi formatio tranſiſſet ad quinquageſimum, quod accidit in feminis, quarum natura magis flaccida, decimo menſe naſci, eiuſmodiq; difficilem vitam agere. Atq; hanc.lin*.11.15 *conceptionem.A. Hæc ſunt Hippocratis verba lib.de natura fœtus: Si marem* (*inquit*) *trigeſimo die perfici contingat, motum accipit ſexageſimo, menſeq; ſexto in lucē prodit. quod ſi quinto & trigeſimo die formam acceperit, motu potitur ſeptuageſimo, menſe ſeptimo naſcens ſi vero die quadrageſimo quinto legitimam formā adeptus fuerit, nonageſimo die mouetur, ac nono menſe natiuitatem conſequitur. Ex quo dierum menſiumq; decurſu ac ſerie, liquido apparet formationis diem duplicatum motus diem conſtituere, motionis verò triplicatum naſcēdi tempus cōmoſtrare. Verbi cauſſa vbi quadrageſimus quintus formam perficit, is duplicatus, diem motus nonageſimum conſtituit, qui rurſus triplicatus, bis centum ſeptuaginta dies ſeu nouem menſes Græcos hoc eſt vulgares cōficit cuiq.menſi* 30.*dierum num. aſſignando pari modo de reliquis ratiocinandum. Inter omnes igitur pariendi fines, qui maxime videntur, iuxta id quod deprehenditur experimēto, naturales ſunt mēſes nouem. Quare &c.* 25.L.*adſcribunt* 520.2.L.*vniuerſas* 3.L.*radiatio* 11.L.*ſint*.522.12.*Philippica A.quinta liquet.quam orationem cū Cicero in Senatu haberet Kalendis Ianuarijs, Recordamini* (*inquit*) *qui dies nudius tertius decimus fuerit: quantus conſenſus veſtrum, quanta virtus. Dies.n.tertius decimus a* Kalēdis *Ianuarijs retro numerum agendo, eſt dies qui dicitur xij. Kal.Ianua.qui eſt vigeſimus Decembris.Fuit quidem creber apud antiquos hic loquendi mos.Nam* 24.L *quadragintaquinq;*.523.*inter* C.E.& B.R.*ſcribe* D.527.11 L.*pœnitentiā*.529.10.*ſimul* 540.28.L *quaſq* 542.15.L.*præterea* 544.15.*foret.A. Adde olim in Ceo inſula* (*Theophilus Chium vocat, Menander Iulidem* (*Cei vrbē*) *ſexagenarij* (*qui olim Romæ e ponte deijciebantur*) *cum ſe nō amplius ad rempublicam adminiſtrandam viderentur eſſe vtiles, lege conuocatis neceſſarijs poſt ſacrificium, & conuiuium coronati cicutam bibibant, atq; ita vitam ſuā finiebant*.545.5.L.*reſpondens* 6.L.*feciſtis* 20 L.*ſexageſimū* 29.L.*ſexageſimum* 559.19.L.*omnium* 30.L.*quaternario* 563 32 L.*octonariū*.564 28.L.*inclamant* 565.16 L.*letalis* 567.3.L *prodidere, anno.ſ.vno* 22.L.*crebras*.27.L.*peruenerint pag*.571.Addēda.

DE NVM. XCVIII.

Octonario ſupra nonagenariū numero duo deſunt, vt ſit centenarius. Eius ætatis erat Heli quando ſupremum diem clauſit. quia perfectæ maturitatis exſtitiſſet, ſi ſacramentum geminum in Redemtoris noſtri cognouiſſet incarnatione, videlicet verā diuinitatem in humanitate. Nunc quia multa de lege veteri, plurima de mandatis cœleſtibus recte intelligit, octo & nonaginta annorū eſt 1.*Reg*.4.*Greg. Magnus pag*.573.29.L.*capit*.21.574 20.L.*ſubduplo* 575.17.L *hactenus* 588.18.L.*clarum ſit*.589.4.L *cui bonā*.596.24.L.*hieroglyphicum* 601.21.L.*anni* 215.608.11.L.*Qui cum per* 13.L.*viribus ſe eſſe iudicaret, delectis* 15.L.*inuaſit* 609.4.L.*ſi poetarum* 72.L.*octo* 29 L.*varijs vitijs* 610.1.L.*hunc in modum* 13.L.*concionis* 14.L.*patribus* 19.L.*væ ſanam* 29.L.*ac ſuperaſſe* 611 20.L.*pectoribus* 613.23.L.2.*trecenteſimam ſexageſimam*.

Ad-

Additio inſerenda pag. 616. *Hunc numerum nempe 365. ſignificantes Aegyptij Vulturem pingunt, quoniam animal hoc trecentos illos ac ſexaginta quinq. dies quibus annus completur, ita diſtribuit, vt centum quidem ac viginti diebus prægnans maneat, totidem pullos enutriat, reliquis vero centum & viginti ſui curam gerat, neq. vterum ferens, neq. alendis addictum liberis ſed ſeipſum duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinq; autem illos qui ſuperſunt anni dies in venti compreſſionem & coitum inſumit. femina quidem cum amore concipiendi exarſerit, vuluam ad Boream ventum aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinq;, quibus nec cibum nec potum omnino capit fœtus procreationi intenta. Quare in ſomnis apparens vultur, annum ſignificat Iohã. Tzezes. pag. 616. 31.* L. *erant in anguſtia, conſtituti* 618.25. L. *ſolares* 622.12. L. *accipiunt* 623.22. L. *nomen* 625.27. L. *HI.* 626.7. L *coniecturæ* 627.22. L. *Itemq; Creditis* 17. L. *enarrat, bellum Ioui* 22. *D. &* 633.21. *Ryphæis.*

Additio inſerenda pag 634. *Ciani ſeptingentorum annorum ſpacio neque adulteros, neq. Virginitatis corruptores habuerunt, Plutar. de Virtutibus mulierum. Gothi ſeptingẽtis annis glorioſe in multis bellis ſe geſſerunt, Pandulphus Collenutius Cõpendio hiſt. regni Neapol. lib.* 1. *pag.* 637.13. L. *princeps* 16. L. *demiſiſſe* 642.16. *A. Scripſit Varro Terentius in libris Antiquitatum (inquit Petrus Crinitus in opere de honeſta diſciplina 16.5.) fuiſſe Romæ Vettium inaugurandi diſciplina nobilem, eumque affirmaſſe futurum Rom imperij terminum, poſt M. & CC. annos: ſi modo (inquit) verum foret quod in hiſtorijs annalibusq; Romanis traditur de duodecim vulturibus, quas poeta Ennius corpora ſancta appellat. Sic autem Varro, Si verum eſt quod de Romuli augurio traditur in condenda vrbe, deq. xij. vulturibus, ad M. & CC. annos Romanus populus perueniet, cum CXX. annos in columis præteriſſet. Qua in re factum eſt quidem iudicium ex numero alitum, vt ſingulæ vultures centenos annos portenderent. Cenſorinus vero in perquirendis veterum monumentis vir diligens, & qui M. annos ab vrbe condita vixit, minime ad ſuum iudicium pertinere aſſeruit hoc ipſum dijudicare, ne in re parum comperta minus prudenter poſteritati faceret impoſturam: quod his fere hominibus accidit, qui maiore ſtudio, quam conſilio fortunæ aleam penſant, temporumque varietatem conſiderant. Ceterum tali ſententiæ Vettij videtur annorum numerus conuenire. Siquidem CC. annis poſt auctorem Cenſorinum adiectis, imperantibus Cæſaribus Conſtantijs, Romana illa dignitas conſumta eſt, quæ Italiæ fines egreſſa, Bizantium vrbem ſe recepit. Nam ingruentibus in Italiam Vnnis, Vandaliſque & Gothis, tum maxime Rom. imperium cladibus multis affectum eſt atque deletum. Quod autem xij. vultures auſpicij felicitatem Romulo prænotaſſent, cum hiſtoriæ multorum teſtantur, tum Q. Ennius in annalibus: qui Romulum inquit ipſum in Auentino monte ſeceſſiſſe, ad auſpicium capiendum de vrbe condenda, & nomine imponendo. itaque ſtudijs ſummis de hoc inter eos peractum refert.*

Certabant vrbem Romamne Remamue vocarent.
Omnibus cura viris vter eſſet induperator.

Hæc omnia Crinitus. Eadem partim Cælius Rhodiginus repetit Lectionum antiquarum libro 27.8. & inſuper, Scribit (inquit) libro decimo ſexto Paulus Diaconus, Adouacrem cum fortiſſima Herulorum manu Italiam irrupiſſe, quo percuſſus terrore Auguſtulus purpuram ſponte depoſuit: ac ita conditæ vrbis anno milleſimo ducenteſimo vigeſimo nono, Occidentis imperium finem eſt aſſecutum, anno ab incarnatione verbi quadringenteſimo ſeptuageſimo quinto. Ceterũ quod vultur vnus, vt Crinitus tradit, annos centum ſignificaſſe exiſtimetur in auſpicio Romuli, inde forſitan ſumtum eſt, quod vita ſingulorum centeſimum fere annum attingere putatur. quanquam Aegyptij vulture picto annum vnum duntaxat ſignificarint. 644. 19. L. CIↃ. IↃ. CC. XXIIX. *645. 19.* L. *ſeptem 646. 24.* L. *duorum millium. 647. 21.* L. *infirmos 648.6.* L. *ad 654. 10.* L. *ſabbatum. pag. 657. poſt ver. 7. A.*

DE

DE NVM. IↃↃ. CIↃ. IↃ.

GErmanus Conſtantinopolitanus Epiſcopus prædictis ſex mille annis ætatis Mundi quingentos ex auctoritate illuſtrium Greciæ patrum adiecit. Is.n. cum in lib. quem de Theoria Eccleſiaſticarum rerum, inſcripſit, cauſſam inquireret, cur Pontifex, populo benedicens, digitos attollat, ad ſupputationem numeri ſex milleſimi et quingenteſimi accomodatos, ſic loquitur: Quod Pontifex obſignet populum, id ſubindicat, futurum aduentum Chriſti anno ſexies milleſimo quingenteſimo fore, ex ſupputatione digitorum, ſignificāte ſexies milleſimum quingenteſimum. Id & Hippolytus e Roma, & ſanctus Cyrillus dicunt in libris ſuis de Antichriſto, anno ſexies milleſimo quingenteſimo futurū aduentū fore; itemq; Chryſoſtomus. quæ repetit F. Sixtus lib. Biblioth. ſanctæ. pag. 658. 18. L. viris 659. 20. L. quot in 32. L. conſtituunt 660. 1. D. cubum decem millium, & 669. 31. L viſitabuntur. qui. 672. 22. L. Pſal. 39. 675. 12. L. ad ſalutem, ſi ſciat quod pars aliqua populi numerata eſt in deſerto, pars vero innumerata relicta eſt? Si &c. Reliqua Lector ex ſenſu reſtituito.

PRAEFATIO.

Nic.Cuſ. exc. li.x. q me inueniet, & de coniecturis. lib.1.c.4.

NVMERVS *eſt rationalis fabricæ naturale quoddam pullulans principium. mente ſiquidem carentes, vti bruta, non numerant. adeoque Numerus, principium eorum, quæ ratione attinguntur, eſſe probatur, quod illo ſublato, nihil omnium remanſiſſe, ratione conuincitur. Nec eſt aliud, ratione Numerum explicare, quam rationem ſeipſa vti, atq; in ſui naturali ſuprema ſimilitudine cuncta figere. Quare Auenzoar Babylonij verbum fuiſſe ſcribit Albumaſar, Omnia ſcire eum, qui nouerit Numerare. quod etiam diuinum Platonem reſpondiſſe refert Ariſtoteles, quærenti Neocli, quare homo ſit animal ſapientiſſimum, ac prope diuinum, & quare eidem potius quam cuiquam ex ceteris animantibus credendum ſit; quia videlicet Numeros nouerit, quos, inquit, a natura hominis ſi remoueris, etiam ratio perpetuo perierit. Hinc Samius ille Pythagoras primus, & nomine, & re Philoſophus, omnem veritatis inquiſitionem in Numeris ponens, & Deũ, & animas noſtras, ac cuncta quæ ſunt in Mundo, e Numeris conſtare profitebatur, ex quibus Arithmeticam ſibi conſtituit omnium ſcientiarum matrem, ſine qua nihil propemodum ſciri dicebat. quam poſtmodum Plato ab Italicis Philoſophis, qui Pythagoricorum præceptorum ſectatores erant, edoctus, & clariorem reddidit, & apertiorem; tametſi, tam obſcure Numerorum myſteria tradidit, vt*

Nic.Cuſ. de docta ignorant. lib. 1.c.11.

etiam initiatos ipſos videatur voluiſſe cęlare, nedum profanum vulgus: ita viſus eſt Dominicum præceptum haud quaquam aſpernari, dicens: Non oportere ſanctum iactari canibus, nec margaritas mitti ante porcos. occulta enim (dicebat ille) non debent communicari omnibus. Quare a maxima illorum parte lectorem excludit: vnde natum adagium, Platonicis obſcurius eſſe numeris. quo vtitur Tullius ad Atticum ſcribens, dum rem obſcuriſsimam eßе, breuiter intendit ſignificare. Nec a Platone dumtaxat excultam accepimus Arithmeticam iſtam; ſed eandem probauerunt Aglaophemus, Philolaus, Iamblichus, omneſque Philoſophi, quotquot ad hęc vſq; tempora numerantur, probabitque Doctorum omnium poſteritas uſque ad fines ſeculorum. quandoquidem ſine illa, nec rite quidquam dici poteſt, nec agnoſci. econtra, quod ab ea verum probatur, nullo poteſt redargui pacto. De hac re longo ſermone ſcribit in Epinom. Plato, cum aſſerit inter omnes liberales artes, ac ſcientias contemplatrices, præcipuam maximeque diuinam eſſe Numerandi ſcientiam; nec artem, nec regimen, vllamve doctrinam poſſe ſine Numeris ſtare. Quem Iamblichus uolumine de Secta Pythagoræorum proſequitur. Nam Mundus uterq; Numeris eſt diſpoſitus, ut Timęus Locrenſis, & Plato, oſtendunt, circa quos Mundos tota naturalis uerſatur Philoſophia. Quomodo enim Ariſtoteles (qui ſingularis uideri uoluit, priores confutando) aliter nobis in mathematicis ſpecierum differentiam tradere potuit, quam quod ipſas Numeris comparat? quos ex noſtris etiam primi, intantum ſecuti ſunt, vt Aur. Auguſtinus, & poſt ipſum Boetius ille Romanorum litteratiſſimus, affirmarent indubie Numerum creandarum rerum in animo Conditoris principale exemplar fuiſſe. atq; in Numeris exempla indagandarum rerum per intellectum ſolerter Sapientes ipſi quęſierunt; & nemo antiquorum, qui magnus habitus ſit, res difficiles, alia ſimilitudine, quam mathematica, aggreſſus eſt: ita vt Carolus Bouillus aſtruat, Iacobum Fabrum per introductiones Numerorum, per Arithmeticæ præludia, Pythagorico

Matth. 7
Mar. 7.

gorico more, totius ſui Philoſophici profectus, ac litterarij ſtudij exſtitiſſe cauſſam; & Boetius aſſerere non dubitauerit, neminem diuinorum ſcientiam, qui penitus in mathematicis exercitio careret, attingere poſſe. ſic enim ſcribit quodam loco: Qui ſpernit Mathematicas ſcientias, ei denuntio, haud recte philoſophandum. Conſtat autem ſub mathematico genere, etiam Arithmeticam iſtam contineri. Caueas etenim, ne diuinam hanc, quam tractamus, mercatoriam eſſe cenſeas Arithmeticam: non mercatoriam quidem; ſed illam cogites, de qua in Epinomide dicitur: Opus eſt Numeris, non his, qui corpus habent; ſed qui omnem paris imparisve generationem, atque uirtutem ad perficiendam, cognoſcendamque rerum naturam conferunt. hi enim maxime omnium ingenium acuunt, memoriam confirmant, animum ad omnem ſpeculationem actionemque promtiſſimum efficiunt, eorumque conſideratio fert in contemplationem diuini exemplaris, ac multorum reddit elegantiſsimas cauſſas. velut cur ſint quatuor elementa, & ſeptem planetæ, quid dicant qui Numerorum ratione carent? Illi uero dicunt, quaternarium corporibus ortum & interitum habentibus atq; genitis & generantibus; ſeptenarium uero accommodatiſſimum numerum eſſe corporibus ingenerantibus, neq; ſimilia ſibi generantibus, cuiuſmodi ſunt cęleſtia; quia quaternarius primus numerus eſt qui generetur ab alio, & alium generet. fit enim a duobus bis, & generat octo acceptus bis. ſeptenarius ſolus eſt intra decem (hi autem ſunt omnes numeri) qui neque generatur ab alio, neque alium generat. atqui quoniam linearis eſt, fitque ex vnitatibus, illis maxime congruit corporibus incorruptibilibus; quæ ſingula, ſuo quodque orbe vnum, conſiſterent. Sed his miſſis, Arithmeticæ perſcrutemur originem. Sunt inter Eccleſiaſticos ſcriptores, qui Pythagoram, Platonem, omnesque Græcos, qui habiti ſunt diuiniores, omnem ſuam Philoſophiam ab Hebręis acceptam, Græcis aſſerunt tradidiſſe. De Pythagora Philoſophorum primo, & ceteris Græcis, ſcribit Numenius Apamenſis Syrus, Philoſophus

Orig. li. cont. Celſum. Auguſtin. in Ciuitate Dei. lib 8.

Pythagoræus, volumine de Bono, quod quæcumque Brachmanes Magi, Aegyptij, Iudæique inuenerunt, ea Græce ipſi expoſuerunt. Immo, ſi vera dicere licet, non eſt vſquam repertus Pythagoras quidquam rerum, aut diuinarum, aut humanarum vel a Græcis didiciſſe, vel a Romanis: ſed (vt Antiphon edidit in lib. de Vita illorum, qui virtute præſtiterunt) acceſſit diſcendi gratia Pythagoras ad Aegyptios, & Arabas, et ad Chaldęos, poſtquam e Syria, quæ et eſt, & nominatur Iudæa, diſceſſit. vnde Syrius ipſe quoque tum appellabatur, quem alij Tyrium dixere, alij Tyrenum; vt Barbarum, non Gręcum fuiſſe pręeadicarent hunc omnium Philoſophorum primum. Quare D. Ambroſius Pythagoram genere fuiſſe Hebræum non obſcure tradidit. Cui ſuum addidit calculum Alexander lib. de Symbolis Pythagoricis, ſcribens Pythagoram fuiſſe diſcipulum Iudæi cuiuſdam Nazareti. Narratur quoque apud Clementem Alexand. diſcipulus fuiſſe Sonchedis Archiprophetę Aegyptij, propter quem etiam fuit circumciſus, vt adyta ingrediens Aegyptiorum myſticam diſceret Philoſophiam. Plato autem diſcipulus fuiſſe dicitur Sechnuphidis Heliopolitani: quare in eius ſcriptis aperte teſtatur, illa, quæ ſunt in Philoſophia præſtantiſſima, ſe a Barbaris eſſe mercatum; quos ſemper magnifacit, vt qui meminiſſet ſe, & Pythagoram, plurima, illaque nobiliſſima dogmata a Barbaris didiciſſe. & in Dialogo de Anima videtur Plato agnoſcere prophetiam, introducens Prophetam, Lacheſis orationem enuntiantem apud eas, quę ſortiuntur animas; & in Timæo ſapientiſſimum introducit diſcentem à Barbaro. Cuias autem fuerit hic Barbarus edocent Iuſtinus Martyr in Paracleſi ad Gentes, Theodoretus de Curatione Græcarum affectionum, Euſebius Ceſarien. de Præparatione euangel. Ariſtobolus Iudæus ad Philomatrem lib. primo, & Hermippus in primo de Legislatoribus, ex Hebræorum libris multa eum in ſuos tranſtuliſſe teſtantes. quod quidem fieri potuiſſe temporum ratione monſtratur: quandoquidem Moſaica volumina ante Alexandrum, & ante Perſarum

ſarum imperium traducta fuerunt. Audias Origenem, cuius hæc ſunt verba lib. 6. contra Celſum, grꝗce quidem, ſed in hunc ſenſum: Illud, inquit, nolim inficiari, ſententias illas, quę in Phædro leguntur, Platonem hauſiſſe ab aliquibus Hebræis; aut vt quidam ſcripſerunt, etiam lectis Prophetarum libris, inſeruiſſe diſputationibus ſuis quædam de ſupercęleſtibus, ut illud: Supercęleſtia loca e noſtris Poetis cecinit nemo, neque in poſterum pro eorum dignitate decantaturus eſt; & quę deinceps ſequuntur. in quibus & illud: Subſtantia enim quę nec calorem, nec figuram ad mittit, nec tangibilis eſt, animæ haud dubia gubernatrix, ſola mente conſpicitur, circa quam veræ ſcientiæ genus hunc obtinet locum. Hactenus ille. Iam vero etiam apud Petrum Crinitum lib. de Honeſta diſciplina hunc in modum de Pythagora, & Platone diſſerit Io. Picus vir vndecunque doctiſſimus: Pythagoræ diuina illa Philoſophia, quam Magicen nuncuparunt, magna ex parte ad Moyſis diſciplinas pertinebat, vt qui ad Hebræos quoque, eorumque doctrinas in Aegyptum vſque perrexerit, pluraq; illorum ſacra, atque myſteria intellexerit. Nam Platonis etiam eruditio, vt conſtat, ad Hebraicam fere accedit veritatem, ex quo permulti eum germanum Moyſen dixerunt, ſed gręce loquentem. Hęc ibi. Liquet profecto Platonem quoq; ipſum in Aegypto peregrinatū, ibiq; non magis Aegyptiorum, quam Iudæorum ſcientias audiſſe. quod aſtruens Clemens Alexan. Stromatum lib. 1. Platonem vocat Hebræum Philoſophum. Notum ſane Numenij Philoſophi verbum: Quid eſt Plato, niſi Moyſes atticiſſans? Nec alicui ignotum eſſe dixerim illud de Philone Iudæo Platonis diſcipulo: Aut Plato Philoniſſat, aut Philon Platoniſſat. tanta eſt ſimilitudo & ingenij, & dictionis cum Platonica. Exſtat apud Hebræos, vt idem Picus in Heptaplo teſtatur, Salomonis illius, cognomento Sapientiſſimi, liber, cui Sapientia titulus, non qui nunc in manib. eſt Philonis Alexandrini opus, ſed alter Hieroſolyma, quam vocant, ſecretiore compoſitus lingua, in qua vir naturæ rerum, ſicuti puta-

tur, interpres, omnem ſe illiuſmodi diſciplinam fatetur de Moſaicę legis penetralibus accepiſſe. Quod ſi rudis ac popularis in ſuis libris apparet Moyſes potius, quam Philoſophus, vel Theologus, aut magnæ alicuius ſcientiæ artifex; reuocemus eo mentem, fuiſſe veterum Sapientum celebre inſtitutum, vt res diuinas diſſimulanter ſcriberent; hinc appellata myſteria, nec myſteria, quæ non occulta. arcana enim ſermonibus proponuntur obſcuris; tum quia (vt admonet Mercurius Triſm. in Aſclep.) religioſus ſermo, & Diuinitate plenus multorum publico interuentu violatur; tum quod Diuina nequaquam percipi poſſunt, niſi ab his, ut docet magiſter noſter Chriſtus, qui habent aures audiendi. quos videlicet Deus elegit ad intelligenda ſanctiſſima myſteria. nam vulgarium animarum oculi Diuinitatis radios ſufferre minime poſſunt. quod Moyſis etiam oſtenditur exemplo, in cuius cornutam faciem aſpicere non poterat populus, niſi prius obuelata fuiſſet. Quare tam Plato, quam Dionyſius ille Areopagita, prohibuerunt hæc myſtica his, qui eleuationes intellectuales ignorant, propalari, quia his nil magis riſu dignum, quam hæc alta, videtur. Animalis enim Homo, ut audiſti, Diuina non percipit; ſed exercitatum in his habentibus intellectum, nihil occurret deſiderabilius. Verum quam eruditus fuerit Moyſes in vniuerſa Aegyptiorum doctrina, teſtantur Clemens Alexandrinus, & Philon Iudæus, his ferme verbis: Moyſes ętate grandior cum eſſet, Arithmeticam, & Geometriam, Rithmicam, & Harmonicam, & præterea Medicinam ſimul, & Muſicam doctus eſt ab his, qui erant inſignes inter Aegyptios; & pręterea eam, quæ traditur per ſymbola, ſeu ſigna, Philoſophiam, quam in litteris oſtendunt Hieroglyphicis. Alium autem doctrinæ orbem, tamquam puerum regium, Græci eum docuere in Aegypto. Didicit autem litteras Aegyptiorum, & rerum ſcientiam a Chaldæis, & ab Aegyptijs. In Apoſtolorum quoq; Actis Stephanus teſtatur Moyſen ornatum fuiſſe cognitione multarum diſciplinarũ, & artium, e priſcorum monumentis petitarum; quas non attingat

littera-

litteratorum quilibet. ait enim: Et eruditus erat Moyſes in omni Aegyptiorum ſapientia. Eupolemus autem in libro de Iudææ Regibus dicit, Moyſen primum fuiſſe Sapientem, & Grammaticam primum tradidiſſe Iudæis; & Phęnices accepiſſe à Iudæis; Græcos autem, a Phœnicibus. Ad eorum autem deductus naturam, auxit prudentiam eam, quæ erat ſui generis; & maiorum ſuorum æmulatus eſt doctrinam, adeo vt etiam Aegyptium, qui Hebræum inuaſerat, percutiens interfecerit. Aiunt autem Myſtæ eum ſolo verbo occidiſſe Aegyptium: ſicuti certe poſtea Petrus in Actibus Apoſtolicis fertur, eos, qui pretium agri ſibi vſurpauerant, & erant mentiti, verbo interfeciſſe. Artapanus quoque, in opere de Iudæis, Moyſen refert in cuſtodia incluſum a Nechefre Rege Aegyptiorum, eo quod peteret, vt populus liberaretur ex Aegypto, noctu aperto carcere Diuina voluntate egreſſum, cum in regiam acceſsiſſet, dormienti Regi adſtitiſſe, ac eum excitaſſe; illum autem eo, quod factum fuerat, ſtupefactum, iuſsiſſe Moyſi, vt diceret nomen eius qui miſerat; & illum quidem cum ad aurem ſe inclinaſſet, dixiſſe; Regem autem, cum audiſſet, mortuum cecidiſſe; cum autem eum Moyſes tenuiſſet, rurſus reuixiſſe. Patet igitur, qualis, quantuſque fuerit Moyſes in omni doctrinæ genere. Quoniam vero haud me fugit, quod ab aliquibus imperite tumultuantibus iactatur, oportere videlicet in his dumtaxat hominem verſari, quæ neceſſaria ſunt, & quæ fidem contineant; externa vero, ſuperuacaneaque tranſilire, quæ nos fruſtra conterunt, & detinent in his, quę nihil conferunt veritati: operæ pretium facturum me exiſtimaui, ſi notum fecero, quam ſit vtile, quamq. Theologo neceſſarium, Numerorum cognitam habere naturam. Poſſem ego quidem non paucos locupletiſsimos auctores in medium adferre, qui hoc ipſum ſenſere; ſed mihi nunc ſit inſtar omnium auctoritas ſancti & magni viri Auguſtini, qui in libro 11. Ciuitatis Diuinæ hæc ſcripſit: Numeri ratio contemnenda nequaquam eſt, quæ in multis ſacrarum Scripturarum locis,

Exo. 2.

Cap. 5.

 quam

quam magni ſit æſtimanda elucet diligenter intuentibus. nec fruſtra in laudibus Dei dictum eſt: Omnia in Menſura, & Numero, & Pondere diſpoſuiſti. Et de doctrina Chriſtiana lib. ſecundo: Numerorum imperitia multa facit non intelligi, translate ac myſtice poſita in Scripturis. Ingenium quippe, vt ita dixerim, non poteſt non moueri, quid ſibi velit, quod & Moyſes, & Helias, & ipſe Dominus noſter quadraginta diebus ieiunauerunt. cuius actionis figuratus quidam nodus, niſi huius Numeri cognitione, & conſideratione, non ſoluitur. Et infra: Multis, atque alijs Numerorum formis, quædam ſimilitudinum in Libris ſanctis ſecreta promuntur, quæ propter Numerorum imperitiam legentibus ſunt clauſa. In libro denique Quæſtionum ſuper Geneſim, dum loquitur de Iſraelitico populo ingrediente Aegyptum, hæc in medium affert: Videndum eſt, quid ſibi velit, quod cum Ioſeph, & filij eius non amplius, quam octo commemorentur; Beniamin vero, & eius filij ſimul vndecim reperiantur, non decem & nouem omnes, ſicut ſunt octo & vndecim, ſed decem & octo referantur in ſummam; & poſtea Ioſeph cum filijs ſuis non animæ octo, ſed nouem fuiſſe dicantur, cum nouem inueniantur. Hæc, quæ indiſſolubilia videntur, magnam continent ſine dubitatione rationem: ſed neſcio vtrum poſſint cuncta ad litteram conuenire, præcipue in Numeris, quos in Scripturis eſſe ſacratiſſimos, & myſteriorum pleniſſimos, ex quibuſdam, quos inde noſce potuimus, digniſſime & firmiſſime credimus. Ex his etenim ſignantur myſteria, reconditam quæ continent doctrinam de Chriſto, & Eccleſia, de Euangelio, & rebus ſimilibus alibi in Scriptura proditis, & comprobatis. Qua quidem ratione Chriſtus, apud Matth. cap. 12. tres dies, quibus Ionas fuit in ventre Ceti, docet præſignaſſe myſterium mortis, ac ſepulturæ ſuæ ad triduum, & glorioſæ deinde reſurrectionis. Et
Exo. 25. *in veteri Teſtamento, Propitiatorium longitudine duorum cubi-*
Cap. 3. *torum & ſemis fieri demandatum, quo Chriſtum Hominem demonſtraret: Quod & apud Apoſtolum Epiſt. ad Rom. habetur:*

Qui

Qui quidem licet verus eſſet Homo, quem propoſuit Deus propitiatorium per fidem in ſanguine eius; aliquid tamen habuit, quod humanam naturam excederet, tria tamen non exæquaret. nam Pater eo maior eſt. Idem Paulus epiſt. ad Hebræos interpretatur, in eo quod Pontifex ſemel tantum in anno ingreditur in Sancta Sanctorum, latuiſſe myſterium, quod Chriſtus ſemel eſſet moriturus, ſeq; ad expiandum peccatum humani generis oblaturum victimam. Iohannes capite 5. prioris epiſt. tria recenſet, quæ teſtimonium de Deo dant in terra, Spiritum, dico, Aquam, & Sanguinem, ſubindicans in illis myſterium Triadis eſſe in Diuinitate repoſitum. Neque tamen quouis loco, aut quolibet Numero ſunt veſtiganda myſteria; ſed ſunt diuinæ quædam Numerorum virtutes religione, ac rerum ipſarum ordine celebratæ, quas qui intelligit, ad arcana ſecretiora penetrare vel facile poterit. Nos quidẽ quæ potuimus apud multos eoſq; probatos Auctores obſeruare, his collecta commentariis digeſſimus, et ſtudioſo Lectori vno quaſi obtutu intuenda propoſuimus, deſcribentes myſteria

Ioan. 14. cap. 2.

Vnitatis pag. 13. & ſequen. 65. 78. 80. 89. 92. 93. 95. 98. 99. 173. 174. 175. 176. 183. 193. 194. 245. 262. 269. 365. 367. 368. 499. 500.
II 32. 38. 48. 55. 59. 62. & ſequen. 95. 98. 153. 196. 248. 269. 345. 365. 500.
III 8. 66. 68. 72. 82. 95. & ſeq. 245. 246. 251. 269. 287. 366.
IV 3. 38. 98. 193. & ſeq. 262. 287. 366. 644.
V 98. 99. 249. & ſeq. 366. 452. 454. 455.
VI 256. 262. 263. 264. & ſeq. 284. 385. 366. 610.
VII 3. 69. 98. 99. 282. & ſeq. 346. 366. 534. 559. 628. 630.
IIX 256. 322. & ſeq. 346. 366. 564.
IX 113. 246. 332. & ſeq. 366. 517.
X 196. 355. & ſeq. 377. 503. 559. 573. 619.
XI 377. & ſeq, 559. 561.
XII 98. 256. 287. 377. 386. & ſeq.
XIII 399. & ſeq.
XIV 401. & ſeq.
XV 261. 406. & ſeq. 584.
XVI 411. & ſeq. 345. 486.
XVII 416. & ſeq. 593.

XIIX	276.421. & ſeq. 614.
XIX	423. 424.
X X	256.424. 481.382.& ſeq.596.
XXI	434. 435.
XXII	436. & ſeq.
XXIII	441. & ſeq.
XXIV	38. 443. & ſeq. 602.
XXV	345. 449. & ſeq. 583.
XXVII	247. 458. & ſeq.
XXIIX	464. & ſeq. 645.
XXX	473. & ſeq.
XXXII	486. 487.
XXXIII	487. 488.
XXXIV	488. & ſeq.
XXXV	492. & ſeq. 583.
XXXVI	345. 496. & ſeq.
XXXVIII	499. & ſeq.
X L	499. 500. 501. & ſeq.
XLII	512. & ſeq.
XLV	516. & ſeq. 583.
XLVI	277. 527. & ſeq.
XLIX	69. 345. 567.
L	66. 69. 531. & ſeq. 579. 619.
LIV	462.
LX	216. 540. & ſeq.
LXIII	345. 567.
LXIV	345. 462.
LXX	547. & ſeq.
LXXII	554. & ſeq.
LXXV	557. & ſeq.
LXXVII	232. 558. & ſeq.
XXC	216. 247. 562. & ſeq.
XXCI	245. 345. 566. 567.
XXCVI	568.
X C	568. & ſeq.
XCIIX	in Append.

XCIX 571.
C 197. 260. 367. 572. & ſeq.
CXII 580. 581.
CXX 262. 581. & ſeq.
CXL 405.
CXLIV 601.
CL 589. & ſeq.
CLIII 592. & ſeq.
CC 595. & ſeq.
CCXV 601. 602.
CCXVI 463.
CCLXXIII 436.
CCLXXVI 527.
CCC 481. 602. & ſeq.
CCCXIIX 609. & ſeq.
CCCL 621. 612.
CCCLX 276. 612. 613.
CCCLXV 613. & ſeq. Append.
CCCXC 569.
CIↃ. 614. & ſeq.
CIↃ. XXX. 616.
CIↃ XC. 617. 618.
IↃ. 619. 620.
IↃ C. 621. & ſeq.
IↃCLXVI. 275. 623. & ſeq.
IↃↃCC. 633. & ſeq.
IↃCCXXIX. 462. Append.
CC∞ . 636. 637.
C∞ . 569.
CIↃ. 197. 367. 637. & ſeq.
CIↃXCV. 641
∞ CC. 642.
CIↃCC. 642. Append.

CIↃ CCLX. *642. 643.*
CIↃ CCXC. *642. 643.*
CIↃ· C.D. *634.*
CIↃ· IↃ· C. *644.*
CIↃ IↃ CCXXIIX. *644.*
CIↃ CIↃ· *646. 647.*
∞ ∞ ∞ *647. 648.*
∞ IↃↃ *649. 651.*
IↃↃ· *649.* & ſeq.
IↃↃ XL. *652.*
IↃↃ ∞ *71. 621. 653.* & ſeq.
IↃↃ· CIↃ· CIↃ· *71. 537. 657.*
CCIↃↃ *260. 658.* & ſeq.
CCIↃↃ ∞ ∞ *661.*
CCIↃↃ. CCIↃↃ· CCIↃↃ· *661. 662.*
CCIↃↃ· CCIↃↃ· CCCIↃↃↃ· *565.*
CCCIↃↃↃ· CCIↃↃ· IↃↃↃ· CIↃ· IↃↃ· *663. 664.*
CCCCIↃↃↃↃ· *659. 660.*
CCCCCCIↃↃↃↃↃↃ· *659. 660.*
De Millenarij cubo. *660. 665.*
De Maioribus numeris. *666.*
De Multitudine *46. 666.* & ſeq.

DE VNITATE.

VNITAS numerorum fons, & origo, Diuinæ creaturarum origini, æternoq; principio ſimilis eſſe videtur. per ipſam enim humana mens in Dei contemplationem congruenter tolli poteſt. Deum autem dicentes Vnum; non numero, ſed ſimplici vniuerſitate intelligi volumus. Si quis enim dicat Vnum hominem, aut Vnum equum, hic Vnum pro numero poſuit, quia poſſit & alter homo, vel equus eſſe, & tertius: vbi autem ſecundus, vel tertius adijci non poteſt, Vnus ſi dicatur, non numeri, ſed vniuerſitatis eſt nomen. Deum quoque dicimus Vnum, non quid ſit exprimentes, ſed quomodo ſit id quod eſt enunciantes. Porro ſi Pythagoricũ, vel etiam Academicum percuncteris: Quid eſt Deus? reſpondebit, non ſolum a ſe tibi non poße dici quid ſit; ſed neque a te hoc iure quæri, cum hec de illo ſit indigna queſtio, qui ſuper omnem eſſentiã, ſuperq; omne intelligibile eſt; hoc a ſe dumtaxat poſſe aſſeuerari, eſſe illum Vnitati ſimillimum, immo eßentialiter, & ſimpliciter eße Vnum, a quo, & per quod, & in quo, & ad quod omnia ſunt, & ordinantur, & permanent, & continentur, & implentur, & conuertuntur; eſſeq. primum Vnum, et primum Ens. Sane Xenophanes ille Parmenidis præceptor, & idem Pythagoræ coæuus, quamquam vniuerſa celare mos illorum fuit; tamen viſus eſt perſpicue nobis explanare, quid ipſum Vnum eſſe intellexerit, de quo in re-

Io. Picus libro de Ente, & Vno.

rum

rum principiȷs verba fecerit. Dixit autem illud Vnum eſſe Deum, quo liquidius Pythagoræ arcana nobis pateſiunt, cum ſtatuit, Infinitum, & Vnum, & Numerum eſſe prima rerum principia. Nam perinde atq; Vnitas, numerorum; ita melior natura Deus, rerum omnium principium eſt. Et ſicut ab Vnitate omnes numeri principium accipiunt; ſic Vnitas Dei, vtpote principium & origo omnis creaturæ, genuit, peperitq; multitudinẽ entiũ, & in ipſo creationis ordine itum eſt ab ente Vno in numerum entium. Atq; ſicut Vnitas ab infinita Numerorum ſerie diſtat in infinitũ, licet omnes numeri ab ipſa Vnitate ſuſcipiant ortum; ita a creaturis, Deus. Nulla eſt.n. ſubſtantialis principȷj, & cauſſæ ratio ad ſuos effectus exteriores. Vtq. hęc numeros oẽs pares, & impares, ipſa neq; par, neq; impar, ſua indiuidua ſimplicitate complectitur; ſic ille res oẽs ſua impartibili infinitate claudit, & continet. Et ſicut a ſola ſimpliciſſima Vnitate pares, imparesve numeri proficiſcuntur; ſic ab Vno rerum principio procedunt, tum quæ mortalis ac viſibilis oculus noſter cognoſcit in mundo ſenſibili, tum quę interna mentis acies in intellectuali proſpicit mundo. Item ſicut ab Vniuerſi principio ſimplicia fiunt atq; compoſita; ita & ab Vnitate, numeri ſimplices, & compoſiti. Simplices, qui Vnitate ſimpliciter conſtant, atq; menſurantur, vt 3. 5. 7. atq; ſimiles; compoſiti vero, qui inſuper quodã minori numero menſurãtur, ut 4. binario, 6. binario, atq; ternario. Et ſicut omnis numerus non aliunde, quam Vnitatis participatione, & ſubſiſtit, & Vnus eſt numerus, adeoq; naturali quodammodo Vnitati cohęret, vt ab ea conuelli ac diſſeparari nequeat: ita & intellectus noſter, præcipua quadam & perpetua intentionis vi, in ſummam illam recurrit Vnitatem, vt totius ſuæ ſubſtantiæ, atq; ſcientiæ initium, illiq; inſeparabiliter cohæret, atq; inſeritur, illam iugiter admirans ac contẽplans. Et quemadmodũ a Deo quoquo modo vniuerſę creaturæ fęcundiſſimo progreſſu ſubſtantiam habent; pari analogia ab impartibili Vnitate, quaſi ſuo quodam motu, omnis procedit numerorum chorus, cum aliud eſſe non poſſit omnis numerus, quam Vnitas.

Vnitas. habet enim denarius id quod eſt ab Vnitate, ſine qua nec numerus quidem vnus, nec denarius eßet. quod .n. eſt denarius penitus habet ex Vnitate; neq; eſt quid aliud ab Vnitate; nec eſt quidquam recipiens ab Vnitate, quaſi ſibi pręter Vnitatem, eſſe aliquod conuenire poſſit: ſed omne id quod eſt, Vnitas eſt. Quod & Plato teſtatur in Parmenide, per Vnum intelligens eſſe diuinum, in quo omnia vitam habent, tamquā rami in radice. Et licet vniuerſę creaturæ inter ſe genere, ſpecie, numeroq; ſint differentes; vnicū tamen habent eße in ipſo primo, nō ſecus ac radij Solares in ipſo Sole, & riui in fonte, & uirtutes in ſapiētia. Ex quo quidē ſequitur oēs creaturas non a ſe ipſis, ſed a Deo bonorum oīum fonte, exſiſtentiā habere. Quare Luciferum de cęlo cecidiſſe ferunt hac potiſſime cauſſa, quod fortitudinem ſuam, non ab ipſo Deo, a quo cuncta bona, tanquā fonte perenni, promanāt, ſed a ſeipſo proficiſci, ſibi perſuaſit, pro certoq. habuit. Quod .n. nullus numerus ſeipſum ſecundum ſe metitur, ſed id ſoli tribuitur Vnitati, quis hinc aperte non videat, creaturas, nec ex ſeipſis eſſe, nec item per ſeipſas conſeruari? Audi Iamblichum hac in re a Proclo quoque comprobatum: Omnia ex Deo ita ſunt, vt nuſquam vel minima quęque deſerantur a Deo. vbiq;.n. Diuina viget Vnitas, per quam res quæq; conſiſtunt, ac perpetuo quodam, intimoq; circulo ad Deum ipſum, a quo, & in quo ſunt, mirabiliter reuoluuntur: alioquin in nihilum repente proruerent. Ab Vnitate Diuina cuncta prodeunt, prodeuntiaq. Vnitatem quandam ipſis impreſſam retinent Diuinæ Vnitatis imaginem, qua & reuocantur in illam, & reuocata perficiuntur. Hæc Iamblichus. Ad hæc, quod Vnitatis virtus in numeris non euacuari dignoſcitur, etiam quocumq; aſſignato numero, item nec magnitudinis, quacumq; poſita ſectione, illud in ſymbolo exprimunt, Diuinam virtutem in creaturis non terminari, magnitudinem item, atque perfectionem a creaturis non abſumi; tametſi ab eadem ſuam habeat quæque creatura perfectionem. Quod vero vnitas in ſe ducta ſe ipſam producit; in alium vero ducta, numerum ipſum in ſuo ſtatu conſeruat, quid

Nic. Cuſ. de filiatiōe Dei.

Carol. Bouil. de oppoſitis c. 10.

Io. Laurētius Ananias de natu. Dæmonum. lib. 1.

quid hoc eſt aliud, quam Deum Optimum Maximum ſemper eſſe ſeipſum, cum Diuina virtus ſit tamquam centrum in circulo? Quēadmodum enim circulus ſuper centro mouetur, centrum autem, cum ſit indiuiſibile, immobile vtiq. eſt: ita omnis diſpoſitio & motus a Deo eſt, & ipſe ĩmobilis eſt, iuxta illud Boetij de Cõſolatione. li. 3.

22.q.4.c. Cõmut.

O qui perpetua mundum ratione gubernas,
Terrarum, cęlique ſator, qui tempus ab ęuo
Ire iubes, ſtabiliſque manens das cuncta moueri.

Diuinę igitur Vnitatis emanationes intra ſe immanētes ſunt ſemper eædem; verum extra lucent, iuxta ſuſcipientiũ naturã, nihil tamen ſuſcipientes mutationis, dum per Vnitatem ducuntur. At cum per binariũ, aliumve numerũ ſuſcipiunt multiplicationẽ, tunc alterationib. corruptionibusq. materię mancipantur. Sunt igitur oĩa in Deo immutabilia, ſicut in Vnitate, numeri ſine alteratione; in ſe ipſis uero ſemper aliquo modo mutabilia, tum reſpectu ſuę naturæ, tũ etiam reſpectu noſtrę cognitionis. Eſt.n. in Deo Iuſtitia, Vltio, Vindicta, Clementia, Miſericordia, quo ad nos quidẽ diuerſa; in ipſo aũt eadem prorſus, ac indifferentia, quoniam Diuina Virtus nihil extra ſe recipit. Quod plane Clemẽs Alex. hęc ſcribens Stromate quinto teſtatur: Deus, inquit, eſt impatibilis, iraq. expers, & cupiditatis, & non per eã eſt metus expers, aut declinat quę ſunt moleſta & grauia; ſed neq; eſt tẽperans, aut imperat cupiditatib. neq;.n. in graue aliquod, aut moleſtũ Dei natura incidit; neq; fugit Deus timorẽ, ſicut nec cõcupiſcit. Qm̃ uero q Deo adhæret, Vnus ſpiritus efficitur cũ illo, myſtice apud nos ẽt dictũ eſt illud Pythagoricũ, Oportere hoĩem fieri Vnum. Eadẽ ferme ſcripta reliquit Origenes Adamãtius, cuius ego, ne plura dicerẽ, verba ſubieci: Vide ſi nõ hoc ipsũ ad laudem pertinet iuſti, quod dicitur de Elchana: Erat uir Vnus. Nos qui adhuc ſumus peccatores, nõ poſſumus iſtũ titulũ laudis acquirere, qa vnuſquiſq; noſtrũ nõ eſt Vnus. ſed multi. Intuere nãq; illius uultũ nunc irati, nunc iterũ triſtis paullo poſt rurſum gaudẽtis & iterũ turbati, & rurſum lenis, in alio tẽpore de rebus Diuinis, et

Origenes hom. vni. in li. Reg. explicãs, id quod habetur in cãtic. Annæ: Erat vir vnus.

de

de vitę æternę actibus conſulentis, paulo poſt vero vel quę ad auaritiam, vel quę ad gloriam ſeculi pertinent molientis. Vides quomodo qui putatur Vnus, vere non eſt vnus: ſed tot in eo perſonę eſſe videntur, quot mores conſpiciuntur, quia, & ſecundum ſcripturas, inſipiens ſicut Luna mutatur. Vnde & Luna cum videatur vna eſſe per ſubſtantiæ immutationem, tamen a ſemetipſa ſemper ipſa alia eſt, ſemperque diuerſa. Et ſic etiam in ipſa conſtat, quod Vna, multæ ſint. Sic & nos, qui adhuc inſipientes & imperfecti ſumus, quia ſemper mutamus ſententias, & ſemper diuerſa cupimus & ſentimus, & quod Ieremias diceret, Cap. 9.
de malo ad malum egredimur. ſ. de cogitatione in cogitationem, de deſiderio in deſiderium, de peccato in peccatum, Vnus dici non poſſumus. De Iuſtis autem non ſolum per ſingulos Vnus dicitur, verum etiam omnes conuenienter Vnus nominantur. Cur enim omnes non dicuntur Vnus, quorum cor & anima vna eſſe deſcribitur? Act. 4.
Vnam ſemper omnes ſapientiam meditantur, Vnum ſapiunt, Vnum ſentiunt, Vnum Deum venerantur & colunt, Vnum IESV Chriſtum Dominum confitentur, Vno ſpiritu Dei replentur? Vnde merito, & ipſi omnes non ſolum Vnum; ſed & Vnus dicuntur; ſicut & Apoſtolus deſignauit dicens: Omnes quidem currunt; ſed 1. Cor. 9.
Vnus accipit palmam. Vides aperte quia omnes iuſti; Vnus eſt, qui accipit palmam? Vere enim imitatur iuſtus, qui talis eſt, Vnum Deum. Nam vt ego arbitror, cum per Prophetam dicitur: Audi Deut. 6.
Iſrael Dominus Deus tuus, Vnus eſt Deus. non tantum numero, Vnus deſignatur vtique, qui ſupra omnem numerum eſſe credendus eſt; ſed per hoc magis Vnus dici intelligendus eſt, quod numquam a ſemetipſo alter efficitur; hoc eſt numquam mutatur, numquam in aliud vertitur: ſicut de eo Dauid proteſtatur dicens: Tu autem Pſal. 101
idem ipſe es, & anni tui non deficient. Sed & illud in hunc ſenſum reſpicit: Ego ſum Dominus Deus veſter, & non mutor. Immuta- Malac. 3.
bilis igitur eſt Deus, & per hoc Vnus dicitur, quod non mutatur. ſic ergo & imitator Dei iuſtus, qui ad imaginem eius conditus

eſt,

eſt, Vnus etiam ipſe cum ad perfectum venerit, appellatur, quia & ipſe cum in virtutis ſumma conſtiterit, non mutatur; ſed Vnus permanet ſemper. nam dum in ſceleribus verſatur vnuſquiſque, per multa diuiditur, & in diuerſa diſpergitur: & dum in multis eſt vitiorum generibus, dici non poteſt Vnus. Igitur quia ſecundum mirabilem hanc Unitatem Vnus eſt iuſtus, immo & plures iuſti Vnus ſunt. ideo & Sanctus Apoſtolus omnem cohortatur Eccle-
1.Cor.1. *ſiam dicens: Vt idem dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata. Hæc Origenes. Cum omnes numeri in ſe ducti non ijdem vnquam, ſed alij ſemper fiant producti, ſola (vt diximus) Unitas æterna immutabilis per ſe, ſuapteq; natura, eiuſdem, & ſemper ſibi ſimilis conſentientisque eſt ſubſtantiæ, ſibi conſtans, ſibique æqualis ſemper, omnino eadem, nulli obnoxia varietati, nullam inuehens alterationem, etiam ſi in ſe ipſam acuatur. Et quid hoc aliud, quam IESV Chriſtum, Filium Dei vnigenitum, ex Patre natum, ante omnia ſecula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, eſſe conſubſtantialem Patri? Vnum inquam, de Vno, quia & ſplendor Unus eſt lucis, & Vnum eſt Verbum cordis, nec in numerum pluralem defluit incorporea generatio, nec diuiſionem patitur, vbi qui naſcitur, nequaquam a generante ſeparatur. Vnicum dico, vt menti, ſenſum; vt ſapientiam, ſapienti; vt cordi, verbum; vt forti, virtutem. Sicut nullum numerum affirmare poteris ſupremum eſſe Vnitatis partum: ita & creaturam nullam rite obijcias fœcundorum Diuinæ Bonitatis proceſſuum periodum, quæ vel diuinam ſiſtat omnipotentiam, vel id ſit, quidquid poſſe Vis illa indefeſſa & ſemper plena creditur. Vniuerſi principio etiam ſimilis ob id eſſe Vnitas videtur, quod licet cunctis numeris ortum eſſe a ſola ſimpliciſſima Vnitate, nemo neſciat; difficile tamen dictu eſt, qua emerſerit latebra Vnitas: origo enim eius aut eſt profecto nulla, aut ipſa ſibi fons eſt, ſeque æternam ante cunctos numeros progenuit, e ſemetipſa incognito ortu prodijt, & in ſua Vnitate perſtitiſſe probatur.*

batur. Quis enim commode expreſſerit, quanto tempore ante dualitatem cæteroſque numeros ſeipſam produxit? Vel quis generationem enarrabit Filij Dei? Præterea cum Vnitas det eſſe numeris, ſequitur vt omnia quæ de numeris dicuntur, ab Vnitate, veluti ſuo principio, naſcantur. nam iuxta proloquium: Quod a nullo habet vt ſit tale, plenius & hoc habet, quam, quod ab alio: &, Propter quod quodque tale, illud magis. Vnitas igitur eſt trigonus, tetragonus, pentagonus, radix, pyramis, cubus, circulus, & ſphæra, atque in omni genere, quod imperfectionem non admittit, in illa iure locari poteſt, & debet. nam laterculus, aut altera parte longior eſſe non poteſt Vnitas, vt quæ imperfecti nihil admittat, quæ prima perfectorum eſt numerorum, non ſolum omnis perfectionis abunde capax; ſed a ſe in omni perfectionis genere perfectiſsima, & abſolutiſsima. Quemadmodum igitur, ſi quid artificioſum & notatu dignum in numeris inueniatur, omne illud ab Vnitate eorum principio naſcitur: ſic Deus eſt Sapiens, Bonus, Verus, & ipſa Sapientia, ipſa Bonitas, ipſa Veritas. & quæcunque habent creaturæ eius virtutes quaſi per partes diſtinctiue, habet ipſe ſolus altiori quodam modo: & has perfectiones habent creaturę eius, quia ipſe has tribuit eis: quoniam & ipſe Bonus, & creaturæ eius bonæ; quia Sapiens, ſapientes; quia Verus, ueræ; & ſimiliter de alijs: verumtamen Deus, proprie habet eas; creaturæ autem, ſecundum participationem. Quidquid enim in Mundo pulchrum vſquam eſt, & admirabile, in eo ipſo fonte Deo, vnde hæc profecta ſunt omnia, longe melius: ſicut & Platoni placet, omnino id totum exſiſtit. Sed & ipſam Virtutem à Deo fonte manari, & ſine auctore Deo illam non poſse ſeruari, teſtatur fatidicus Vates, loquens in perſona Iuſti de ſtatu ſuo: Conſerua (inquit) me Domine. Nam qui Vnus poteſt aliquid ex ſe acquirere, is Vnus poteſt & illud per ſe ſibi conſeruare. Qui ergo petit a Deo conſeruari in ſtatu uirtutis, ſignificat per hoc, quod nec a principio ipſam virtutem ex ſe acquiſiuit. qui autem recordatur vir-

Carolus Bouil. de num. pſ. prop. 41.

Pſal. 15.

virtutem ſe conſecutum, non virtute propria, ſed Dei, non debet de ea ſuperbire, ſed magis demiſſus coram Deo incedere; ſæ-
2.Cor.3 *pius illud Apoſtoli cogitans. Non quia ſimus idonei cogitare aliquid a nobis, tamquam ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo*
Cap. 8. *eſt. Et in Deuteronom. vox Dei eſt: Ne dicas in corde tuo, fortitudo mea, & potentia manus meæ fecit mihi virtutem hanc magnam; ſed memoraberis Domini Dei tui, quia tibi ipſe dat fortitudinem, & facere virtutem. Ceterum quod numerorum quidam ſint quadrati, quidam trigoni, quidam cubi iidemque quadrati, alij circulares, alij denique perfecti, quid hoc aliud,*
1.Cor.12 *quam quod dicit Apoſtolus, quoniam alij datur per ſpiritum ſermo ſapientiæ, alij autem ſermo ſcientiæ ſecundum eundem ſpiritum, alij fides in eodem ſpiritu, alij autem gratia ſanitatum in Vno ſpiritu, alij vero operationes virtutum, alij prophetia, alij diſcretio ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio ſermonum? Quæ omnia operatur Vnus & idem Spiritus, Vna & indiuidua Vnitas, diuidens ſeorſum vnicuiq;, & dimetiens omnem creaturam, nec minus cuiq; dans perfectionem, iuxta creaturæ exigentiam & capacitatem. Vnitas igitur principium & finis omnium, neq; ipſa principij aut finis patiens, ad ſummum nos ducit Deum, noſtrumq; intellectum a ſequentium numero rerum, & poteſtatum ſeparat, nec in inferiore poſt Deum gradu fruſtra eã deſideraueris. Ab Vnitate nempe cuncta procreantur, omniumq; numerorum ſola ſeminarium eſt, ſolaq́; menſura & incrementorum cauſſa, ſtatuſq; detrimentorum. Quæ tamen vbiq; pars eſt, vbiq; totum, dum per cuncta perpetua: neq; enim quę eſt ante exſtantia, & quæ poſt aſſumta non abſconditur, poteſt non eſſe perpetua. Hæc illa eſt Mens e ſummo nata Deo, quę vices temporum neſciens in Vno ſemper, quod adeſt, conſiſtit æuo. Cumq; vtpote Vna, non ſit numerabilis, innumeras tamen generum ſpecies & de ſe creat, & intra ſe continet. Hermes Triſmegiſtus, per Vnitatis & numerorum analogiam, ad ueram Vnitatem cogitandam, veroſque natura*

Macrob. lib. 1. de ſomno Scip.

numeros

numeros nos eleuans, hęc ſcribit in Pimandro: Vnitas omnium principium, radix atq; origo; abſq; vero principio nihil: initium autem eſt non principij, ſed alterius. Vnitas ergo eſt rerum omnium principium, omnemq; continet numerum, a nullo comprehenſa, omnemq; gignit numerum, ex nullo genita numero. Quidquid vtique genitum imperfectum, diuiduum creſcens, atq; decreſcens: ei vero quod perfectum, nihil horum accidit: id ſane quod augeſcit, virtute augetur Vnitatis; euaneſcit autem imbecillitate propria, cum vlterius Vnitatem capere nequeat. Hæc tibi pro viribus imago Dei ſubſcripta ſit. quam ſi diligenter cōſideraueris, oculiſq; internis prænoueris, crede mihi, fili, aſcenſum ad excelſa comperies. Hactenus Hermetis Crater. Quibus ſane verbis nihil dici excogitariue potuit præſtantius ad Vnitatis præſtantiam commendandam, cum non ſolum Vna Vnitate rerum omnium originem & principium nobiliſsimi Philoſophi contineri velint: ſed in ea quoq; ſimilitudinē ac imaginem Dei ineſſe, eamq; expeditiſſimam eſſe, vt antea demonſtratum eſt, cognoſcēdi Dei rationem cæterarumq; rerum, quę ſunt a Deo creatæ, ſi Vnum omnia eſſe prius cognitum fuerit. Ac Mundum quidem ipſum, quod eſt præſtantiſſimum et nobiliſſimum Dei opus, quem multi etiam Vnius ſolum Dei domicilium appellarunt, nullam ob aliam cauſſam adeo admirabilem eſſe Doctiſſimi quique tradunt, quam quod Unus tantum ſit. Nā qui plures eſſe Mundos aſſerunt, fine modoq; carent ignorantiæ. Si.n. poſset humanus architectus dominari materiæ, vbi plura feciſſet ædificia, quorum quodlibet in ſe foret Unum, cuncta tandem ſepiret Vno. Deus autem cū ſit Omnipotens, materiæ utiq; Dominus eſt. quare Vnum tantum protulit Mundum, ad cuius vniuerſi perfectionem vſus eſt omni eſſentia. integrum.n. haud quaquam eſset, niſi compactum & ex oīb. partib. cōſtitutum fuiſſet. Cum igitur quoduis corpus ſuum habeat proprium a natura locum, terrā neceſſe eſt vndequaq; ad mediū ferri, et aquā ſuper hāc utpote leuiorē ſubſidere. Quod ſi plures fuiſſent conditi Mundi, terram eueniret multifariā igni & aere ſuperiorē,

B multifa-

multifariam itidem fore inferiorem, quod de aere & aqua intelligas neceſſe erit, quæ alicubi ſuis in locis a natura tributis erunt, alicubi non erunt. Quæ cum de ſententia Philoſophi fieri non poſſint, neq; duos eſſe neque plures Deus ſtatuit Mundos; ſed vnum hunc ex vniuerſa compactum ſubſtantia, in quo corpora iuxta naturæ legem, locorum differentijs ſunt diſpoſita. Præterea cum Vnus tantũ ſit motus cęli regularis, erit dumtaxat vnum primum mobile, & vnus Mundus. Nam ſi eſſent plures Mundi, plures quoq; ac diuerſi motus locique extrà cęlum eſſent; ſed id abhorret natura. Vnus ẽt cum ſit Artifex, Vnus ſecundum exemplar, productus eſt Mundus. Hic Vnus, ait Philo Alex. creatus eſt Mũdus, quia et Vnus eſt illius Opifex Deus, qui hac Vnitate opus ſuũ ſibi ſimile reddidit. nam ſicut ipſe Vnus eſt Deus, ita & vnico contentus Mundo, pluribus abſtinuit. hoc. n. pacto concinne in imaginis ac ſimilitudinis Vnitate, ueritatis, & exemplaris natura elucet. Cum igitur Mundus quo ad fieri poteſt, diuinum referat intellectum, adeo vt qui formas in hac materia conſpicit, quaſi diuinum in ſpeculo contueatur vultum; illum ẽt repręſentat in ipſa infinita Vnitate omniũ effectrice ac conſeruatrice, qua nihil Deo ſimilius, vt nec nix, niui eſſe valeat. Quamobrem cum infinitus eſſet creationis actus, in Vnitate deſignatus eſt. nam cuncta creauit Deus ſimul, vt cum perfectorum perfectiſſima ſit Vnitas, omnem prorſus creaturam non tantũ creando excederet, verum etiam in modo creandi, ſui creatoris oſtenderet excellentiam. Et ne hæc potius ex ingenij mei riuulo, quam ex veritatis clariſſimis fontibus hauſiſſe videar, Maiorũ dicta in medium afferam. Concilium Lateranenſe Romæ ſub Innocentio III. celebratum, id comprobaſſe conſpicitur, ex his verbis, quæ in primo capite illarum Sanctionum ſunt poſita: Deus Vnum vniuerſorum principium, Creator omnium viſibilium & inuiſibilium, ſpiritualium & corporalium, ſua omnipotenti virtute, ſimul ab initio temporis, vtramq; de nihilo condidit creaturam ſpiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet, & Mundanam, ac deinde Humanam

quaſi

quaſi communem ex ſpiritu & corpore conſtitutam: hactenus Concilij verba, quæ habentur extra de ſum. Trin. & fi. cath. cap. 1. vbi D. Abbas notat omnia ſimul creata. Nec nobis obſtat quod habetur Gen. cap. primo ſex diebus conſtructum Mundum, hominemq; ſexta formatum die, cum hoc innuere videantur & verba Concilij, aſſerentia primo creatam ſpiritualem creaturam; poſtmodũ, corporalem; poſtremo, ſpiritualem et carnalem. Eſt enim humana rationalis fabrica ex ſpiritu conſtans & corpore, extra de celebr. Miſſ. capit. in quadam. & de hæreticis, cap. cum Chriſtus. nam, vt inquit Procopius, inter Grecos ſummus vir, quamuis omnia ſimul facta fuerint, haud tamen ſimul dici poterant cuncta, ſed tali neceſſe fuit vti diſtinctione. Quemadmodum notant Glo. 35. diſt. c. ſexto die, & Panormit. in ant. de ſumma Trin. & fi. cath. aſſerentes oportere, vt primo dentur extrema, ad hoc ut poſtea detur medium. Dierum igitur numerus, non temporis gratia a Moyſe fuit aſſumtus, ſed vt doceret rerum creatarum quaſdam conditiones & myſteria. Hinc Nicolaus de Cuſa Cardinalis: Aliqua, inquit, participant lucem in infimo gradu, vt elemẽta; aliqua, in ſenſitiua; aliqua, in rationali. Per gradus exprimuntur hi dies. nam omnia fecit Deus ſimul. Dixit enim & facta ſunt. ſed explicatio gradualis deſcribitur per Moyſen in participatione lucis & diei. Hunc in modum loquitur Nic. At Ariſtides Adrianen. in Hymno ad Iouem confidenter ait: Iuppiter fecit omnia, & a Ioue facta ſunt omnia, Fluuij, Terra, Mare, Cęlum, & quæcumque inter hæc, vel ſupra, uel infra eadem exſiſtunt. Et poſt pauca, ſubiungit: Quę quidem omnia non tanto temporis ſpacio, quanto nos de his diſſeruimus, abſoluit; ſed multo citius, quã vel excogitari poſſit. ſimul vt iſta fabricauit, rite ſingula diuiſit. Poſteaquam hoc modo, quaſi quandam condidit vrbẽ, colonos deinde introduxit, ut cum diſtincta eſſet materia, & Mundus apparatus, gentibus illum repleret, cuncta ordine apte faciendo. Hæc ille. Nõ diſſentiunt a nobis ex Hebręis qui melius ſenſerunt: apud eos enim nominatiſſimus eſt Rabbi Moyſes Aegyptius, qui

Lib. 3. excit. ecce euangelizo.

Cap. 31. lib. 2.

Cap. 31. Gen. 1. *lib. 2. Doctoris, hęc ſcribit: Quod debes ſcire eſt, quod illud quod dictum eſt: In principio creauit Deus Cælos & Terram, Sapientes dixerunt multis locis, quod eius expoſitio eſt: Cum Cęlis & cum Terra, hoc eſt, quod Creator creauit cum Cęlis quidquid eſt in Cęlo; & cum Terra, quidquid eſt in Terra. Tu vero ſcis quia dixerunt, quod Cæli & Terra ſimul ſunt creati, eo quod*
Eſa. 48. *Propheta dixit: Ego vocans eos ſtantes ſimul. omnia vero ſimul creata ſunt, & omnia primo apparuerunt. Et aſſimilauerunt hanc rationem agricolæ, diuerſa ſeminum genera ſeminanti ſimul in terra: pars autem oritur poſt vnum diem; alia vero pars poſt duos dies; alia poſt tres dies: ſed omnia ſemina proiecta fuerunt vna hora. Secundum igitur hanc opinionem ſine dubio ſolui poterit dubitatio illa, quæ inducit Sapientem quendam ad dicendum quod dixit, cui difficile fuit intelligere quomodo fuerit primus dies, & ſecundus, & tertius. Sapientes vero manifeſte dixerunt de ra-*
Gen. 1. *tione lucis, de qua facta eſt mentio in lege, quia fuit creata in prima die, quod ipſa ſunt luminaria, quæ creata fuerunt in prima die; ſed Deus non oſtendit ea vſque ad quartum diem. Hactenus Rabi*
In Gen. *Moyſes. Hanc autem Rabinorum ſententiam ſummopere laudat Gulielmus Hamerus hebraicæ linguæ peritiſſimus, illam dicens*
Greg. Mor. lib. 32. c. 10. *non ſolum veritati conſonam, ſed etiam veritatem ipſam: nam & Deus (inquit ille) omnia ſimul creauit verbo ſuo, & imperij ſui*
Auguſ. in Ge. lib. 1. ca. 15. itẽ in C. Dei lib. 11. c. 9. *dicto. Nec ab his diſſentit Diuus Auguſtinus, qui ſex dierum enumerationem non ad temporis retulit ſucceſſionem, ſed ad naturalem ordinem operum, qui diebus attribuitur, vel ad ordinem reuelationis ſex operum, quæ Deus vnum poſt aliud Angelis reue-*
Li. 1. par. 5. c. 4. *lauit. Inde & Hugo, qui a Sancto Victore nominatur, hæc ſcribit libro De fidei ſacramentis: Quod pertinet ad momenta temporum, & interualla, & ſpatia, hoc veritati vicinius profitemur, quod ſimul in tempore Vno, & in principio temporis, quando tempora ipſa cæperunt, facta eſt, ſiue creata pariter rerum omnium viſibilium materia, & inuiſibilium in Angelica creatura, &*

ſpirituali

ſpirituali natura, nec fuiſſe in tempore, nec cępiſſe alteram ſine altera, nec prius quam alteram, ſed vtramque ſimul in tempore, & cum tempore. Illis etiam ſe opponens, qui Angelos arguunt per multa ſecula ante mundum viſibilem exſtitiſſe, & computant ſpatia, & annos, & ſecula quibus Deo ſeruierunt, hæc affert: Sed nos magis approbamus quod dictum eſt pro captu intelligentiæ noſtrę, ſalua arcanorum reuerentia, in quibus nihil temere aſſerendum putamus, & ad hunc modum interim definimus, quod ſimul facta ſint omnia viſibilia & inuiſibilia, ſicut Scriptura dicit: Qui viuit in æternum creauit omnia ſimul. Vniuerſa quippe ſimul condita ſunt, quoniam & eodem tempore pariter cæpiſſe credimus & viſibilium omnium materiam, & inuiſibilium naturam. hæc ille. Eadem ferme leges apud Baſilium, Dionyſium, Bedam, Caſſiodorum, Albertum Magnum, & D. Thomam. Quamuis enim finita determinataq. virtus in actione tempus exquirat, tamen hoc non poſcit infinita, qualis eſt Dei. Cuncta enim iuſſu produxit & verbo, dicente Pſalmographo: Ipſe, nempe Deus, dixit & facta ſunt. Quid dico: Dixit & facta ſunt? cum ſola cogitatio perfectum opus Deo ſiſtat, ac repræſentet? Vnde in libro qui inſcribitur Iudith. c. 9. legitur, quod cogitauit Deus, ac præſto fuerunt ſibi omnia, quæ fecit. Credibile eſt vtiq. Deum in agendo nequaquam tempus exquirere. Immo iniuriam Deo videntur inferre, qui ſummum æternumq. Opificem, niſi per tempus, & ſucceſſione operari poſſe contendunt. Deus, inquit Nicol. de Cuſa, omnia ſimul creauit. opera enim Omnipotentis non cadunt ſub tempus, ſeu moram. Tale quid loquitur & Sanctus Ambroſius exponens Moyſis Geneſim his verbis: Pulchre addidit de celeritate conditionis: Fecit, ne mora in faciendo fuiſſe exiſtimaretur, vt vel ſic intelligerent homines, quam incomprehenſibilis operator eſſet, qui tantum opus breui exiguoque momento ſuæ operationis abſolueret, vt voluntatis effectus ſenſum temporis præueniret. Nemo operantem vidit, ſed agnouit operatum. Vbi igitur mora? cum legas:

Contra Hieron. cō. Epl̄æ ad Titū & Amb. li. 1. hexameron. Hugo de ſacram. fidei lib. 1. part. 5. c. 5.

Eccl. 18.

Tho. pt. 1. qō. 61. art. 3.

Pſal. 148

Excitat. lib. 7.

Hexam. lib. 1. c. 3. Gen. 2.

Pſal. 148. *Quia ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit, & creata ſunt? Nec artis igitur vſum, nec virtutis expendit, qui momento ſuæ voluntatis maieſtatem tantæ operationis impleuit, vt ea quę non erant, eſſe faceret tam velociter, vt neque voluntas operationi*
Pſal. 101. Li. 1. c. 6. Hexam. *præcurreret, neque operatio voluntati. Idem etiam explanans illud Prophetæ Regij: Principio Domine Terram fundaſti, & opera manuum tuarum ſunt Cęli: Simul illud, inquit, aduerte, quia Propheta Dauid Terram priori loco nominauit, & poſt eam*
Pſal. 148. *credidit opus eſſe Domini declarandum. Quando enim dixit: Et facta ſunt; nihil intereſt quid prius exprimas, cum ſimul vtrumque ſit factum. Eorum igitur refellenda ſimplicitas, qui exiſtimant ſex diebus, aut certo vtique tempore conditum Mundum, cum totus Mundus ſit viciſſitudo dierum ac noctium, quam Solis motus ſuper terram, ſub terramque meantis neceſſario conficit; Sol autem pars Cęli cenſetur, vt fateri neceſſe ſit tempus eſſe Mundo poſterius, quippe quod Mundi eſt effectus. Cęli ſiquidem motus temporis indicauit naturam. Accedit ad hoc, quod, ut docet Hiarchas Gymnoſophiſta, Brachmanorum princeps, non debebant huius mundani animalis membra produci ſeorſum, ſed ſimul. Animal quippe Mundum eſſe nullus antiquorum fuit inficiatus; præ-*
Plato in Timęo. *cipue Plato, a quo non diſcrepat Aurel. Aug. Sed vt quod diximus, haud ex humanis figmentis inuentum putetur, niſi etiã Moſaicis ſententijs videatur fuiſſe conſtructum, eundem audias qui diuerſis diebus creatum Cęlum, & terram, uirgultum, herbam, totamque narrauerat fabricam, ſimul Vno eodemque temporis a-*
Gen. 2. *tomo cuncta producta ſubiungentem his fere verbis: Iſtæ ſunt generationes Cęli & Terræ quando creatæ ſunt, in die quo fecit Dominus Cælum & Terram &c. Quod ideo dictum eſt, vt quomodo poſſemus, cogitaremus ſimul cuncta Deum effeciſſe, quamuis ſuperior ſex dierum enumeratio, veluti temporum interualla oſten-*
Aug. de Gen. ad litterã li. 5. c. 6. *diſſe videretur. Ad hoc ergo pertinere crediderim quod ſcribit D. Aug. Diuinam ſpaginam aliquando tamquam infirmis infirmiter*

loqui,

loqui, & tamen aliquid innuere quod intelligat, qui valuerit. Quare diuina oracula expendens diſertiſſimus Iudæorum Philo: Ne ſuſpiceris, inquit, intra certa temporis ſpatia lumen aliquid facere; ſed ignota, incerta, inſcrutabilia, incomprehenſibilia humano generi eſſe illius opera, ſubinfert has voces Propheticus ſermo: Iſtæ ſunt generationes Cęli & Terræ, quando creatæ ſunt. non definiens quando, incircumſcripte ſiquidem fit, quidquid ab hac cauſſa fit. Atque ita negatur hoc vniuerſum intra ſex conditum dies. Philonis æmulus Clemens Alexand. eandem ſuſtinuit ſententiam hæc ſcribens: Ne exiſtimemus Mundum in tempore factum a Deo, ſubiunxit Prophetia: Hic eſt liber generationis, & eorum quæ ſunt in ipſis, quando facta ſunt, quo die fecit Deus Cælum & Terram. Illud enim; Quando facta ſunt, enunciationem ſignificat indefinitam, & temporis expertem. hactenus ille. Huic quoque illud eſt conſonum, quod qui dixerat ex latere ſoporati Adæ formatam fuiſſe Euam, idem ſcribit, quod creauit Deus hominem ad imaginem ſuam, ad imaginem Dei creauit illum, maſculum & feminam fecit eos. Necdum enim facta deſcribitur Eua, & iam homo maſculus eſſe perhibetur & femina. Sic Behemot, id eſt, Diabolum cum Homine creatum perhibet liber cui titulus Iob. Exſuperantiſſimus igitur cum ſit Deus, Mundum ad ſui finxit imaginem; cum ipſe ſit Vnus, Mundum creauit Vnum; cum ipſe ſit infinitus, Mundum creauit rotundum; cum ipſe ſit æternus, Mundum creauit incorruptibilem, & æternum; cum ipſe ſit immenſus, Mundum creauit omnium maximum; cum ipſe ſit ſumma vita, Mundum etiam vitalibus ſeminibus exornauit, ex ſeſe cuncta gignentem. Et cum ipſe ſit omnipotens, ſola voluntate ſua, non vlla naturæ neceſſitate, Mundum, non ex præiacente materia, ſed ex nihilo condidit in inſtanti. Ad hoc Vnitatis ſacramentum illud itidem ſpectare cenſetur, quod in eadem Geneſi non fuit dictum, quod factus eſt dies primus, vt poſtulaſſe uidetur conſequentiæ ratio totius Scripturæ, cum ſecundus,

Lib. 1. alleg.

Gen. 2.

Stro. 6.

Gen. 2.

Gen. 1.

Iob. 40.

Gen. 1.

ac tertius, ſequenteſq. dies enumerentur; ſed factus eſt veſpere & mane dies Vnus. Quod optime quidem notauit Ioſephus, Antiquitatum volumine primo, hac de re ſic inquiens: Et hic quidẽ eſt dies primus; Moyſes autem eum dixit eſſe Vnum. & licet ſufficiat huiuſce rei cauſſam etiam nunc dicere, tamen quia pollicitus ſum rationem ſingularum cauſſarum ſeorſum tradere, illud ad huius rei interpretationem, me neceſſarium eſt differre. Quibus quidem uerbis Ioſephus numerorum rationem, & myſterium voluit indicare, vt quantum Monadis ipſius ſacramentum ſit, cogitaremus. Ceterum myſteriorum interpres Philo, hæc nobis de prima die conſideranda propoſuit. Singulis (inquit) diebus certas particulas attribuit Vniuerſi, primo ſolo excepto die, quem ne nominat quidem primum, ne cæteris adnumeretur; ſed Vnum nominans apto vtitur vocabulo; Vnionis conſiderata natura, appellationeq; eius, hic conuenientiſſima. Anaſtaſius Synaita, monachus & presbyter, qui poſt vere ſenſibilem ſecundum litteram creationem, totam Hexameron intellexit de Chriſto & Eccleſia, diem Vnum intellexit de futuro; qui perpetuus et continuus erit. hæc eius ſunt verba: Non dixit (inquit) diem primum, quod magis oportebat & diem extremum recenſeri oratione, ſed quoniam typice prænarrabat illum futurum, quem nõ metiuntur horę & puncti, & qui nocte non interrumpitur, eum nominauit Vnũ, vt qui ſe ſemper ſimiliter et eodem modo ſe habeat; & nõ primum, propterea quod nec omnino circumſcribatur vltimo. primum.n. & vltimũ ſunt eiuſmodi vt afferantur ad aliquid. illic autem nihil tale quale oritur Chriſtus. Inuenies autem eos etiã, qui ſunt extra gratiam, eadem fere dicere. Pythagorei.n. primum diem menſis, non primum, ſed ſimilem nominarunt, non, vt opinor, viſione apprehendentes vitam illam indiſſolubilem; ſed interim eam ſic nominarunt. Orpheus quoq; Deum vocabat Monada, vnitatem.i. indiuiduum. Neque.n. ſeſquialtera, aut ſeſquitertia, aut aliqua alia pars numeri eſt in ipſo. Differt autem Vnitas ab vno, quatenus archetypum differt ab imagine. Exemplar quidem eſt Vnitas, vnita-

tis

tis autem imitandum eſt vnum. quomodo Sol eſt imitãdum vnius Vnitatis, I E S V inquam. hactenus Anaſtaſius. Vnitas etiam cõmendata conſpicitur in Vnius hominis creatione. nam, cum inſtituerit Deus animantes alias ſolitarias, & quodammodo ſoliuagas. i. quæ ſolitudinem magis appetunt, ſicuti ſunt aquilæ, leones, lupi, & ſimiles alias; alias gregabiles, quæ congregatæ, atq; in gregibus uiuere malint, vt ſunt columbæ, ſturni, cerui, & huiuſmodi, vtrumque genus non ex ſingulis propagauit, ſed plura ſimul iuſſit exſiſtere. Hominum vero genus, quod naturaliter politicum eſt, ac ciuile, ſecundum Philoſophorum ſententiam, ex Vno eſt, ad commendandam Vnitatis concordiam, myſteriumq; propagatũ, quod ab Aug. in Ciuitate Diuina, & Hugone Sax. lib. de Sacramentis Fidei, fuit adnotatum. Quemadmodum.n. ab Vno cunctipotente Deo per creationem oẽs; ſic ab homine Vno, per propagationem. Imago Dei (inquit Aug.) eſt in homine, vt vnus factus ſit Dominus, ex quo ceteri oriantur, habens imperiũ Dei, quaſi vicarius eius, quia vnius Dei habet vir imaginem. Vnus itaq. creatus eſt Homo, qui quãdiu ſolus, & Vnus fuit, non prçuaricatus eſt, de pçnit. diſt. 2. c. quando Adam ſolus; ſed non relictus eſt ſolus, nam creatura Dei eſt femina ſicut vir, quæ de viro ſumta eſt, vt Vnitas commendaretur, quo videlicet eſſet concordia maior, ſciretq. alter alterã ſe genuiſſe, & hçc ſe ex illo profectã; atq; ita ut eadem uideatur res vir & vxor; nihilq; ſit quod illos diuidat & diſiungat, quo nihil propemodum eſſe poteſt rei familiari, et coniugali vitæ ſalutarius. Vnitatem quoque Dominus cõmendauit, quando a principio Vnam cunctis eſſe uoluit linguam. quod nihil humano generi prçſtãtius, quã quod inter nos mutuo loquimur, & (vt inquit Cicero) exprimere dicendo ſenſa poſſumus. Quo.n. alio ſymbolo homo homini congreditur; niſi linguæ beneficio? Atrox quidẽ ac inexpiabile diſſidium inter diuerſas gentes pariunt linguarum diuerticula. nã ſi duo ſibimet inuicẽ fiant obuiã, neq; præterire, ſed ſimul eſſe aliqua neceſſitate cogantur, quorum neuter norit linguã alterius, facilius ſibi animalia muta, et diuerſi

Gen. 1.

Ariſt. polit. 1.

Lib. 12. d C. Dei.

Li. quçſt. vete. & no. teſta.

33. q. vlt. cap. fi.

Aug. ĩ C. Dei lib. 22. c. 17.

Hugo a S. Vic.

Gen 11.

In Oratore.

Plato de rep. li. 5.

uerſi generis, quam illi, cum ſint homines ambo, ſociantur. Quando enim quæ ſentiunt, viciſſim communicare non poſſunt, propter ſolam linguarum diuerſitatem, nihil prodeſt ad ſociandos homines tanta ſimilitudo naturæ, ita vt libentius homo ſit cum cane ſuo, quam cum homine alieno. Hoc inquam inexpiabile diſſidium, quo homo ab homine diſciſſus eſt & diuulſus, non ſolum licet videre in diuerſis gentibus, vt parum videlicet inter illas conueniat, niſi linguarum intercedat commercium; verum etiam in legitimo, iuſtoq. imperio parum dicto audientes erunt ſubditi, ſi Princeps qui in plurimas dominatur gentes, non etiam omnium gentium quas ſuo complectitur imperio, lingua loquatur: Oratioque Principis, quæ multum valet ad ſubditorum animos conciliandos, ſi non intelligatur, omnes auertit ab ipſo. Mithridates ille clariſſimus Ponti rex tribus maximis bellis a Romanis victus & fractus, tamen amicos animos ſuorum, & ad parendum paratos ſemper ſenſit, quod vnicuiq; genti ſua loqueretur lingua. Ferunt hunc regem, viginti & duarum gentium, quas ſub ditione habuit, linguas percalluiſſe, earumque omnium gentium viris non vnquam per interpretem loquutum eſſe; ſed vt quiſq; ab eo appellatus fuit, ita ēt lingua eius tanquam gentilis eius fuiſſet, loquutum eſſe. Eſt quoq; noſtro æuo non diſſimile ſtudium, ſed maxime monarchis, complures callere linguas, vt popularibus ſuis quemadmodum ſua quemq. lingua loquentem audiant, ita etiam viciſſim reſpondeant. Inflixit mortalium generi graue hoc vulnus Nemrod, qui turrim ſperans ædificare, cuius ſummitas Cælos attingeret, hac animaduerſione percuſſus perhibetur, vt lingua damnatus non intelligeretur iubens, nec audiret quiſquam vocem proximi ſui. Cumque eo vſque Vnus fuiſſet populus, gens Vna, Vnumq. omnibus labium, tale vulnus mortalium generi inflixit linguarum diuiſio, vt cum linguarum varietate, variæ quoque diuerſæque cenſeantur Gentes, quæ cum lingua inter ſeſe non communicent, natura ipſa perpetuo inter ſe laborant diſsidio. Nec eſt audiendus Philaſtrius Epiſcopus

Auguſt. in C. Dei li. 16.

Au. Gel. libr. 17. noct. act.

Gen. 11.

pus Brixienſis aſſerens firmiter credendum, quod etiam ante turris ædificationem multis ſæculis plures fuerint ſermonum, ac linguarum diuerſitates, cum Alphonſus Caſtrenſis, Moyſis teſtimonio fretus, tam longe abſit ab hac Philaſtrij ſententia, vt illā non vereatur hæreticam dicere. Docet enim ſcriptura Diuina ante Babel tempora vnam tantum fuiſſe omnibus linguam, dum ait: Terram fuiſſe labij Vnius, & verborum eorumdem. Petrus Galatinus, de Arcanis catholicæ veritatis: Quemadmodum, inquit, ante linguarum diuiſionē in turri Babel factam, vniuerſa terra Vnius erat labij: ita in reſurrectione generali omnes homines Vna loquentur lingua, Hebraica. ſ. qua primi parentes in Paradiſo loquebātur; & qua electi omnes in ſtatu innocentiæ locuti fuiſſent, ſi ipſi primi parentes in gratia Dei ſtetiſſent. Idem ſcribunt Hieron. in Sophon. Orig. hom. 11. in Num. Haymo. 1. cor. 13. Viguerius e doctrina Scholaſticorum. Viualdus de Monte regali cap. 9. lib. de Laudibus & triumphis trium liliorum. & Iohannes de Silua ſuper Clemen. Rub. de Magiſtris. Quid vero de Vna lingua referat D. Cyprianus, ipſum loquentem audiamus: Poſt Chriſti aſcenſionem in Cælos, Spiritus ſanctus viſibiliter ſuper Apoſtolos in linguis igneis apparuit, & ad inſtar prioris ſæculi, vniuerſitatem fidelium Vnius labij eſſe voluit; vt quorum erat cor Vnum, & anima Vna, Vna eſſet & lingua; nec poſſet impedire intellectum credentium aliqua diuerſitas verborum; ſed Euangelica doctrina propria lingua prolata ad omnium auditum eandem efficientiam obtineret, ut Græcis, & Barbaris, omnibuſq. Gentibus verbum Euangelij ſic eſſet intelligibile, ac ſi in eorum auribus, linguæ in qua nati erant, idiomata reſonarent. Aderant Medi, & Elamitæ, Meſopotamiā incolentes, Arabes, & alij. hi omnes, dum Hebræa lingua Apoſtoli prædicarent, locutio Iudaica enunciationis ſuæ articulos curſu conſueto euoluens nullo exponebatur interprete; ſed verbo eorum per Spiritum ſanctum inerat virtus & gratia, ut habitantes Pontū & Aſiam, ſuam eſſe dicerent linguam, quam audiebant, quaſi primitiuæ

In catalogo hereſeon cap. 106.

Lib. 9. ad uerſus hęreſes.

Gen. 11.

Lib. 12. c. 13.

Vide Hyginum fabularū. c. 143.

Li. de Spiritu ſancto.

Act. 2.

Bed. cōment. in Act. 2.

mitiuæ linguæ libertas, ad antiquitatis reuerſa originem, confuſionis contumeliam euaſiſſet. Atq. hæc ita quidem ex verbis Cypriani. Neq; tamen illud tacendum videtur, quod cum natura vnicuiq. noſtrum duas dediſſet aures, duos oculos, nares duas, pedeſque totidem, vnicam tamen dare voluit linguam; nimirum nos edocens parce loqui. etenim nulla Vna ita oratio dicta profuit, vt multæ ſilentio preſſæ, quippe quod tacitum eſt, aliquando tamen dici poteſt; non item quod dictum eſt, taceri. Nam neq; auem e manib. dimiſſam facile eſt denuo comprehendere, neq. poteſt ſermo ex ore emiſſus rurſum capi & teneri. Proinde aiunt, quod nullum noſtrorum membrorum natura perinde atque linguam vallo coercuit, poſitis ante eam præſidij loco dentibus: vt ſi ratione intus reſonantia fræna premente obedire nolens proſiliret, morſibus eam lancinantes, eius compeſceremus intemperantiam. Sic Zeno Philoſophus ne corpus neceſſitate expugnatum arcanum animi vllum poſſet efferre, linguam dentibus abſciſſam in Tyrannum expuit. Poteſt autem Vnitas taciturnitatis hieroglyphicum dici, vti dualitas loquacitatis. Quemadmodum enim Vnitas in ſe ducta ſuos minime limites egreditur, ſed omnino Vnum perſeuerat, manetq. vnde & Monadis nomen inditum; dualitas vero principium eſt diuiſionis indefinitum, ſtatim enim a ſe deficit, duplicatione in multitudinem tendens, eodem ferme modo ſermo ab vno primoque nequaquam recedens, vere arcanus eſt, ac dicitur. Quod ſi alteri communicetur, iam famæ ordinem ſubit. Namq; & Mercurius filius Iouis & Maiæ, quaſi Mentis & Prudentiæ dicas, vnde oritur oratio,
Vlyſſ. A. 122. *pennatis talaribus præditus erat: vnde & alata verba dixit Homerus. Quare Antigonus ille rex filio quærenti quando caſtra eſſent moturi, reſpondit: Quid, metuis ne ſolus tu non audias tubam? vocem ei arcanam non credens, quem erat regni hæredem habiturus. Metellus ſenex militiæ ſimile aliquid interrogatus: Si, inquit, tunicam huius arcani cōſciam arbitrarer, e veſtigio exſutus concremarem. Omnino autem quo ore obiurgabis eum qui non tacuit id;*

quod

quod tu ei dixiſti? alium ſilere quod vis, prius ipſe ſile. Si enim tacitum & ignoratum oportuit, male alteri fuit indicatum: ſi vero rem arcanam ex te dimittens, in alio continere vis, iam tua prodita in alterius confugiſti fidem: qui ſi tui ſimilis eſt, iure peris; ſi melior, præter rationem ſeruaris, inuento qui tibi ſit quam tu ipſe fidelior. Quid vero dicemus de Virtutibus, quæ vniuerſas recte cogitandi & viuendi vias ac rationes continent? quarum alij plura, alij pauciora genera faciunt. ita ne virtus eſt multiplex, vt Vnitatem omnino repudiet? an cũ virtus apud homines ſit res omnium præſtantiſſima, ſic etiam Vnam eſſe præcipue oportet? ſic ſane Philoſophi quoque ſenſere, Vnam videlicet eſſe virtutem, cuius vis & vſus multiplex multis nuncupetur nominibus; quo nimirum modo etiam Drachma vna, atque eadem ſi detur nauclero, dicitur naulum; ſi publicano, vectigal; ſi pro re emta, pretium; ſi operario, merces appellatur. ita virtus vt ad varios vſus adhibetur, modo Iuſtitia, modo Prudentia, modo alijs atque alijs nominibus vocatur. Dum enim conſiderat, quid ſit agendum, vel non, Prudentiæ nomen habet; dum moderatur cupiditatẽ, modumque ac legitimum tempus definit, Temperantiæ; dum in perferendis rebus verſatur, Fortitudinis; dum commercia contractusq; hominum inuicem temperat, & æqualitatem conſtituit in his quæ ſunt ad alterum, Iuſtitiæ: vt vnica ſit virtus, quæ comparatione cum rebus, & actione tantum, diſcrimen admittere videatur. Inde Plato in Ciuili teſtatus eſt, virtutes omnes mutua inuicem amicitia vinciri. Et Stoici uirtutes probant eſſe connexas, omnesque habere, qui Vnam habuerit, deeſſeque cunctas, cui defuerit Vna. Quod aſtruit Nicolaus de Cuſa dicens, tãtam eſſe animæ ſimplicitatem, quod quælibet uirtus eſt in qualibet. Anima enim quando induit animum Temperantię, tunc & aliarum virtutum. Nam non eſt Temperantia ſine Prudentiã, Iuſtitia, & Fortitudine. Sic virtus Prudentiæ non eſt vera, niſi ſit ſobria, iuſta, & fortis. Ita Iuſtitia eſt ſobria, prudens, & fortis; Fortitudo prudens, ſobria, iuſta. & ſecũdum Gregorium

Seneca i Hippol.

Cle. Aleſtro. 1. Plato de legib. li. 4.

Lib. 6. ex cit.

Accepit Ieſus, &, Dominabũtur populis. Ariſtot. Eth. 6. & Gl. de pęnité. diſt. 2. citius.

ſine

ſine prudentia non eſt fortitudo, ſed temeritas. ſunt igitur Virtutes connexæ. Sic ille. Ceterum quia habitus iſti magis in concreto, quam in abſtracto percipiuntur. Catilina, vt de illo ſcripſerunt qui noſſe potuerunt, frigus, ſitim, famem poterat ferre, eratque patiens algoris, & vigiliæ ſupra quam credibile eſt, ac per hoc videbatur Fortitudine præditus; ſed hæc, Fortitudo non erat, nam prudens non erat, quia pro bonis mala deligebat; temperans non erat, turpiſſimis enim corruptelis fœdabatur; iuſtus non erat, quia contra patriam coniurauerat. Et ideo nec fortitudo aderat, nam ſi affuiſſet, virtus vtique fuiſſet: Si autem virtus, a ceteris virtutibus, tamquam inſeparabilibus comitibus, non relictus fuiſſet. Suffragatur Chryſippus virtutes dicens ſeſe inuicem conſequi, non modo quod vna præditus omnes habeat, ſed etiam quod ſecundum Vnam agens, ſecundum omnes agat; & neque virum dici poſſe perfectum putans in quo non ſint omnes virtutes; neq; actionem perfectam in quam vniuerſæ non concurrant virtutes. Conſentit & Diuus Ambroſius hæc ſcribens ſuper Lucam: Connexæ ſibi ſunt conchatenatæque virtutes, vt qui Vnam habet, plures habere videatur. Auguſtinus etiam in lib. de Trinitate ſexto probat, virtutes, quæ ſunt in animo humano, nullo modo ab inuicem ſeparari. Gregorius lib. moralium 13. dicit Vnam virtutem ſine alijs, aut omnino nullam eſſe, aut imperfectam. Tullius Tuſc. queſt. lib. 2. Si Vnam, inquit, virtutem confeſſus es te non habere, nullam neceſſe eſt te habiturum. Idemq; in libris de Officijs ait, qui Vnam habeat omnes habere virtutes. Quod tamen intelligendum eſt de morali virtute perfecta, quæ eſt habitus inclinans in bonum opus bene agendum. Quod ſi quis nobis obijciat, quattuor generales virtutes circulares quidem dici; ſed de ceteris idem iudicari non poſſe, quia Fortitudini videatur aduerſari Clementia; reſpondetur, quod Longanimitas media accedens, vtramq; cum altera coniungit. Longanimitas enim dilationem quandam iræ ſignificare videtur, congruum inferendæ pœnæ tempus exſpectans. at Clementia

tia

tia tranquilli animi ſtatum, ac perfectam iræ compreſſionem indicat. Atque ob eam cauſſam Longanimitas Prudentiæ laudem habet. Eadem eſt in Prudentia ratio. nam & Simplicitas rationalis animæ partis virtus eſt, & Calliditas, ac Sapientia. Hæ autem dijudicatricis virtutis interuentu inter ſe iunguntur, quod etiam in cæteris eſt videre. Quare ex Indis qui Pedalij vocantur, nihil fere in ſacrificijs aliud a Dijs immortalibus expoſcebant, quam Iuſtitiam, arbitrati omnium plane compotes ſe futuros, ſi eam modo Vnam forent aſſecuti. quæ ſi animo inſeritur, ſapientiæ nomen vēdicat: ſi in corporibus ſeſe promat, proſperior dicitur valetudo: ſi e domibus caput proferat, concordia nuncupatur: ſi in ciuitate celebretur, pax dicitur: ſi eniteſcat in Mundo, prouidentia nuncupatur. Omnes quidem virtutis ſpecies vno Iuſtitiæ nomine contineri teſtatur D. Hieron. ad Demetriadem. Et Cic. lib. Officiorum de ea ſic ſcribit: Iuſtitia hæc vna virtus ſola domina omnium & regina virtutum. Ambroſius item libro Hexameron hæc affert: Vbi Iuſtitia eſt, ibi concordia eſt ceterarum virtutum. non enim per ſe pars eſt Iuſtitia, ſed quaſi mater eſt omnium, vnde 24. quęſt. 1. vbi Iuſtitia eſſe non poteſt, ibi deeſt Fides, & Charitas. Quo fit vt ſit omnibus perfectior. Et apud Philoſophum ea Virtus, qua poteſt vir bonus vti, non ſolum ad ſe, ſed ad alium, eſt Virtus maxime perfecta: ſed Iuſtitia eſt huiuſmodi: ergo &c. Adhuc Seneca de Copia verborum, ad hunc modum loquitur: Iuſtitia eſt tacitæ naturæ conuentio in adiutorium multorum inuenta; & ſubdit: Iuſtitia non eſt conſtitutio noſtra, ſed Diuina lux, & vinculum ſocietatis humanæ. in hac non eſt vt exiſtimes quid expediat, niſi quidquid illa dictauerit. Quiſquis ergo hanc aſſequi deſideras, time Deum prius, & ama, vt ameris ab eo: amabis autem illum, ſi illum in hoc imitaberis, vt velis omnibus prodeſſe, nocere nulli. Et de iſto amore iuſtitiæ Hugo Victorius ſic ait: Sicut Iuſtitia amatori ſuo deeſſe non poteſt; ita illi a quo non amatur, nullatenus adeſſe poteſt. Ratio ſecundum eum eſt, quia Iuſtitiam De ſacr. lib. 1.

perfecte

perfecte amare eſt eſſe iuſtum, quam quo magis dilexeris, iuſtior eris. Hinc licet colligere, nihil aliud apud Philoſophos eſſe Iuſtitiam, quam dilectionem, amorem, & vt proprie dicam, Charitatem apud Chriſtianum. Vt enim Iuſtitia per legis imperium ordinat actus omnium virtutum in bonum commune: ſic Charitas ordinat omnes fidelium pias actiones in diuinum bonum. Quare Gregorius Theologus Oratione tertia de pace, ſic dicit: A nobis ſi quis ſciſcitetur quidnam colamus atque adoremus; promtum eſt reſpondere, quod charitatem veneremur. Quod ſi præterea rogemur quæ legis, ac Prophetarum ſumma ſit; haud quidquam aliud, quam charitatem, nos Euangeliſta reſpondere ſinet. Charitas enim omnia bona maxime continet, & eſt ſumma omnium, quæ per ſanctam declarantur ſcripturam. Charitate fit remiſſio
Luc. 7. *peccatorum, dicente Domino peccatrici Magdalenæ: Remittun-*
1. Pet.4.
Pſal. 31. *tur tibi peccata, quia dilexiſti multum. Charitas, Petri teſtimonio, operit multitudinem peccatorum: vnde beatos illos vocat Pſalmiſta, quorum remiſſę ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata. In charitate omnes virtutes, omnia dona, omnia chariſmata, omnia molimina, omnia opera, atq; præclara exercitia, vt radij Solares in ipſius Solis centro, & diuerſæ ac variæ lineæ in pyramidis cono vniuntur atq; ſimul coniunguntur: & vt ab eodem fonte diuerſi paſſim ſcaturiunt riuuli, vel vti ab eodem Sole diuerſi diſperguntur radij; non ſecus a Charitate omnia chariſmatum dona profluunt ac proficiſcuntur. Et vt a corde ſingula membra vitam deſumunt: ſic hominum opera Charitate vireſcunt, cum nulla ſit virtutis ſpecies, per quam homo Deo fiat familiaris, & ei coniungatur, & ſit ſupernæ gloriæ & regni hæres, niſi dependeat a Charitate, & ab ipſa comprehendatur inexplicabili ratione contenta, & cuſtodita, aduerſus quam ſi quis crimen admiſerit, iure merito quidem totius legis reus efficitur, atteſtante Iacobo Apo-*
Cap. 2. Eccleſ.9. *ſtolo in Epiſtola canonica. Nam per vnicum illum in vno defectum, non intelligit quodcumque minimum, ac veniale peccatum,*

quem-

quemadmodum impius Lutherus conqueritur; ſed illud Vnum graue, ac magnum delictum, quo contra legem Charitatis Dei ac proximi delinquitur. Sic enim locum hunc expoſuit Aurelius Auguſtinus ſermone quarto de tempore: Qui offenderit, inquit, in Vno, factus eſt omnium reus. Quid eſt hoc Vnum, niſi illud quod Apoſtolus dicit: Omnis lex in Vno ſermone impletur: Diliges Dominum tuum & proximum tuum? Idem confirmat Epiſtola vigeſima nona ad Hieronymum dicens: Qui in Vno offenderit, fit omnium reus, ſi contra Charitatem facit, vnde tota lex pendet. reus enim fit omnium, ſi contra eam faciat, ex qua pendent omnia. Charitas denique primus eſt fructus ſpiritualium donorum. Vnde eam non inordinatè, ita poſuit Paulus ad Galatas ſcribens: Fructus Spiritus eſt Charitas, gaudium, & reliqua. Hoc donum eſt a Deo, proteſtante Iohanne in Epiſtola maiori, capit. quarto, quia Deus Charitas eſt, & qui manet in Charitate, in Deo manet. Hoc donum a Deo ſibi conferri poſtulat Eccleſia. Quando enim Sancti ſpiritus ad ſanctificandum totius Eccleſiæ ſacrificium poſtulatur aduentus, nihil aliud peti mihi videtur, niſi vt per gratiam ſpiritualem in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia, Charitatis Vnitas iugiter infracta ſeruetur, quæ diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis. Quod & ſenſit Auguſtinus in libris de Baptiſmo, cum queſtionem de Hæreticorum receptione ſine Baptiſmatis iteratione tractaret, in tertio eiuſdem operis libro inter alia ſic inquiens: Spiritus autem ſanctus, quod in Catholica Eccleſia per manus impoſitionem dari dicitur, nimirum hoc intelligi maiores noſtri voluerunt, quod Apoſtolus ait: Quoniam Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum, qui datus eſt nobis. Ipſa eſt enim Charitas, quam non habent qui ab Eccleſiæ Catholicæ communione precisi ſunt. Matthæus eodem Spiritu ſancto repletus teſtatur, quod cum deſpon-

[Margin notes: Gal. 5. — Aug. — Cap. 5. — Rom. 5. — Rom. 5. — Cap. 1.]

deſponſata eßet Maria Ioſeph, priuſquam conuenirent, inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto. Quid vero factum eſt illius incarnationis Dominicæ myſterio, niſi vt vnirentur diuiſa, & diſſidentia pacarentur? Quemadmodum enim Vnitas habet potentiam quatternarij, vti ex puncto linea, ex linea ſuperficies, ex ſuperficie corpus; & quatternarius vim habet denarij colligendo vnitates, quæ eſt proportio analogica elementorum; ſed multiplicando vim habet 24. qui eſt numerus reuolutionis diurnæ; rurſuſque denarius ex progreſſu vim habet 55. qui characteres duplicati, ſi addantur, redeunt ad 10. cuius item characteres additi redeunt ad vltimam vnitatem, ex qua fluxerunt primo omnia, & ad quam omnia. Ita myſterium hoc in primis ſeculis apparuit, vt ab Vnitate Dei (licet contra legem eiuſdem vnius) in multitudinem Deorũ, lapſu temporum, Mundus in deterius laberetur. Sed tamen in profectu & ſucceßu mali, vt illud tandem tolleretur, itum eſt reciprocatione a multitudine in Vnitatem. Deus enim exterminandi cauſſa mali, dum latas præcidit illius habenas, lapſum a ſe Mundum, a multitudine reuocauit in Vnitatem. Nam per multitudinem impiorum gigãtum, quos diluuio tulit, in Vnum virum Nohe, relapſus Mundi ſtatus veterem ſui faciem immutauit. Rurſum a Nohe, labentibus iterum in ignorantiam veri Dei turbis, Deus medelam huic malo laturus, in Vnum Abraham fluxas perditi Mundi recollegit habenas. Vt tandem Vnius hominis veræ & perſonalis Vnio cum Deo fieret, IESV Chriſtus de Maria Virgine naſci dignatur. Ipſe enim eſt pax noſtra, qui dualitatem populorum reſpüens, illam vertit in Vnitatem; & diuerſitatem populorum tollens, e duplici ouili Vnum tantum e cunctis Mundi ouibus ouile confecit, Vnicum illi præficiens Paſtorem. Dualitas quidem viguit in Mundo quandiu differentia ſtetit Iſraelis, & Gentium. quandiu hę ſub Idolorum nube vixerunt; & Iſrael ſub veri Dei luce ſtetit, & vnius Dei cultor fuit. Sublata eſt dualitas ab Vnitate quando inſeruit Deus in ſanctam & proceram

Abrahæ

Abrahæ oliuam etiam filios alienigenarum, dans illis gratiam vt melius fierent Abrahæ filij per regenerationem, quam olim in naturali ſemine fiebant per circumciſionem. Voluit enim eo pacto Deus vniuerſa a ſe ipſo progreſſa, ſuæ tandem reminiſci originis, vt ſicut ab Vno pependit origo omnium, ita & in Vno figeretur ſtabilis palus, & meta vniuerſorum. Sed de hac Vnitate diſſerentem audiamus Paulum ad Epheſios, immo ad omnes Gentes ſcribentem. Vos qui quondam eratis longinqui, propinqui facti Cap. 2.
eſtis per ſanguinem IESV Chriſti. Ipſe enim eſt pax noſtra, qui fecit ex vtriſque Vnum, & interſtitium maceriæ diruit, ſimultatem per carnem ſuam, legem mandatorum in decretis ſitam abrogans, vt duos conderet in ſemetipſo in Vnum nouum hominem faciens pacem, & vt reconciliaret ambos in Vno corpore Deo per crucem, peremta inimicitia per eam, & veniens euangelizauit pacem vobis qui procul aberatis, & his qui prope; quia in ipſo habemus aditum vtrique in vno Spiritu ad Patrem. Diuus etiam Iohannes in maiori Epiſtola: Scis, inquit, quia Chriſtus 1. Ioh. 3.
apparuerit? Vt peccata tolleret, & diſſolueret opera Diaboli, quæ ſeparant nos a Deo. Et per quendam ſapientem dicitur: Per- Sap. 1.
uerſæ cogitationes ſeparant a Deo. Item Eſaiæ cap. quinquageſimo nono, vox Dei eſt: Peccata veſtra ſeparant Vos, & Me: Omnis autem, qui faciat peccatum; & iniquitatem facit; & 1. Ioh. 3.
peccatum eſt iniquitas. Quæ eſt autem iniquitas, niſi mala concupiſcentia? quam ex Deo non eſſe idem Iohannes manifeſtat his verbis: Si quis diligit Mundum, non eſt Charitas Patris in eo, 1. Ioh. 2.
quia omne quod eſt in Mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ambitio ſeculi, quæ non a Patre, ſed ex concupiſcentia Mundi eſt. Hic autem Mundi nomine, homines inſinuat iſtius Mundi ſectatores, qui non ideo pro dilectione Mundi puniendi, quaſi aliquam malam ſubſtantiam diligant, cum teſte Moyſe Dei interprete, nulla naturaliter ſit mala ſubſtan- Gen. 5.

tia, ſed quia dilectionis ordinem non tenentes, dum plus iuſto diligunt Mundum, minus Deum diligunt, quam par eſt. Atque hanc (ni me mea fallit opinio) fuiſſe putarim primi hominis
D. Hier. ad Cteſiphon. *præuaricationem, amorem ſcilicet inordinatum. Mortis enim diſſeminator inuidens, venenum ſuum, decipiendo primorum hominum credulam nouitatem, in corpora noſtra latenter tranſmiſit; & ex duabus ſubſtantijs vnicam hominis perfectamque naturam quadam diuiſionis diſcordia diſſecauit. Vt cum nobis Vna mens eſſet, id eſt, illa quam germanitas animæ & corporis gignebat, aliam voluntatem per vitiatam naturam contra ani-*
Li. 1. c. 13 *mam parturiret. Audi Iſidorum lib. de Summo Bono: Diuiſio & pugna, vt ſint in animo hominis, pęna peccati eſt, ex primo homine in omnes filios propagata; vt qui noluit eſſe cum Deo*
Gal. 5. *Vnitus, eſſet in ſemetipſo diuiſus. Eſt enim quædam inter ſpiritum & carnem colluctatio, & diſcordantibus aduerſus ſe inuicem quotidiana congreſſio, vt non quæ volumus ipſa faciamus, dum ſpiritus cæleſtia quærit, & diuina; caro terrena, & ſecularia concupiſcit. Rom. 7. Non enim quod volo bonum, hoc facio; ſed quod nolo malum, hoc ago. Peccati igitur initium, ſi attendatur, nihil aliud eſſe putarim, quam inordinatam rationalis creaturæ dilectionem, quæ ſponte perdendo dilectionis ordinem, perdidit &*
2. 2. qſt. 162. art. 1. *ſalutem. Peccatum (inquit D. Thomas) eſt actus deuians ab ordine debiti finis contra regulam naturæ rationis, vel legis æternæ. Et*
2. 2. qſt. 133. ar. 1. *alio loco, peccatum vocat omne quod eſt contra naturalem inclinationem, quia aduerſatur legi naturæ; ſecutus nimirum Aur. Aug. qui libro de libero arbitrio: peccatum dicit auerſionem ab incommutabili bono, et conuerſionem indebitam ad commutabile bonum. Ex quo efficitur, quod in diuinis oraculis, vt euitetur peccatum, aſſidue Charitatis ordo legitur commendatus. Et in perſona animæ*
Cap. 2. *amore incenſæ, & diligentis ex Charitate, dicitur in Canticis: Introduxit me Rex in cellam vinariã: ordinauit in me Charitatem.*

Cui

Cui ordini congratulatur Vas electionis, dicens Colloſſ. Nam & ſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum, gaudens & videns ordinem veſtrum. Beatus etiam Proſper lib. De vita contemplatiua, de hoc ordine hæc verba facit: Si Charitatem Deo exhibeamus ex toto corde, peccato vtique reſiſtimus. ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum. Quoniam ſi ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis vnde peccati deſiderijs ſeruiamus. Et quid eſt Deum diligere, niſi illi copulari, animo concipere fruendæ viſionis eius affectum, peccati odium, mundi faſtidium, diligere etiam proximum, quem in ſe cenſuit diligendum, in ipſo amore ſeruare legitimum modum, nec peruertere dilectionis ordinem conſtitutum? Hæc ille. Hunc ſane ordinem ſeruari videmus, vbi Homo præ omnibus diligit Deum Creatorem ſuum, a quo manat omne bonum; deinde ſeipſum, quo ad interiorem hominem, ſeu bonum animæ; poſtremo, bonum proximi ſui. quod confirmat his verbis Rabanus Maurus: Tria diligenda ſunt: vnum quod ſuper nos, id eſt, Deus; alterum quod nos ſumus, id eſt, anima, ad imaginem Dei creata; tertium quod iuxta nos eſt, id eſt, alter homo. Verum ſciſcitabitur fortaſſis quiſpiam, qua cauſſa in illo generali mandato, Dei atque proximi, non autem ſui ipſius, euidenti ſermone præcipiatur dilectio. Huic dubitationi, etſi difficultate non caret, hæc adhibetur reſponſio. In primis namq;, cum primum homo eorum, quæ ſaluti conducunt, notitiam aſſequutus eſt, tum citiſſime quodam naturæ ductu, ſeſe ad æternam natum protinus intelligit ac diligit felicitatem; quapropter vt ſe ipſum diligat, expreſſo non eget mandato. Vniuerſæ igitur Charitatis ordinem edocti, ſi legem diuinam naturæ tabulis inſcriptã ſequi voluerimus, primo Deum ipſum ſupra nos, ac ſupra omnia, ſecundo loco nos ipſos, tertio proximum diligemus. Sed quoniam Lectori erga Scripturas diuinas amor & ſtudium ſubiacet, hunc ordinẽ magis euidentibus Scripturæ ſacræ teſtimonijs approbabo. Primo igitur dilectioni Dei, et Chriſti nihil eſſe preferendũ, ipſo docēte et mo-

 nente

Matth.10 *nente addiſcimus. Qui diligit (inquit) patrem aut matrem ſuper me, non eſt me dignus; & qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus: & qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, nõ eſt me dignus. Poſt amorem Dei ſequitur amor ſui: vnde ſcriptum eſt quod volenti ordinate dare eleemoſinam, a ſe ipſo debet incipere, de penit. diſt. 3. qui vult. Quia prima charitas incipit a ſe ipſo 25. q. 5. ſi non licet. Et qui in ſe ipſum auſus eſt ſæuire, præſumitur quod in alios omnem tyrannidem exercere non dubitet. Vnde eos quondam publico fere hominum conſenſu ſepulturæ honore caruiſſe legimus, qui ſibi manus iniecissent, quique, vt eſt Pythagoræ ſententia, iniuſſu Imperatoris ex ſtatione & præſidio deceſſiſſent, hoc eſt, qui ſe interemiſſent. Digniſsimum enim eſſe ait Egeſippus, eos qui Dei patris imperium non exſpectarẽt, priuari quodam quaſi ma*
Cap. 19. *tris gremio terræ ſepulcro. De amore proximi in Leuitico ſcriptum*
Matt. 22. *eſt, dicente Domino: Diliges amicum tuum, ſicut te ipſum. ideſt, in his quibus diligis te ipſum, in habendis ſcilicet bonis æternis (neque enim intelligendum eſt, ſicut te ipſum, ideſt quantum te ipſum) Itẽ*
Matth. 5. *in Euangelio dicit Veritas: Diligite inimicos veſtros, & orate pro his qui vos perſequuntur, vt ſitis filij Patris veſtri, qui in cęlis eſt. in his mandatis vniuerſa lex pendet, & Prophetæ. Vere hoc mandatum legem complectitur & Prophetas: Et in hoc verbo omnium ſcripturarum volumina continentur. Hoc verbi clamat auctoritas; primum eſt hoc mandatum & vltimum; hoc in libro vitæ conſcriptum indeficientem hominibus exhibet lectionem. Legat hic Vnum verbum, & in hoc mandato meditetur Chriſtiana religio, & inueniet ex hac ſcriptura omnium doctrinarum regulas emanaſſe, & hinc naſci, & huc referri quidquid eccleſiaſtica continet diſciplina, & in omnibus irritum eſſe & inane quidquid non confirmat ordinata dilectio. Myſtice vero proximi nobis eſt mandata dilectio, ſcilicet, vt agnoſcamus illam nos debere diligere creaturam, vbi Charitatem ipſam poſſumus inuenire. omne namq; animal irrationale, ſicut non habet rationem, ſic non habet Charitatẽ,*

cum

cum nihil aliud ſit ratio, quam competens atque ordinata dilectio. Vnde Paulus ad Romanos ſcribens, conſtanter aſſeuerat quod proximum diligens legem implet. & Dominus apud Iohannem ſolam de proximi dilectione mentionem feciſſe legitur. Nam & qui diligit Deum, non poteſt eum contemnere præcipientem vt diligat proximum: Et qui ſancte & ſpiritualiter diligit proximum, quid in eo diligit niſi Deum? Cum enim amor accedere faciat ad amatum, odium auertere, ita natura comparatum eſt, vt ad quem ſe homo conuertit, illum præferat, & pro domino habeat. Non poteſt autem quis duos æque ſibi præferre. Cum enim duo amores æquales eſſe nequeant, alter non eſt verus amor: nam Vnus non compatitur alium. Qui igitur alium amorem nititur aſſimilare primo, ille odit primum cui detrahit, & quem abiicit: vnde quando ſtudet ſeruire alteri, ceſſat a ſeruitio primi. Quod in ſenſibilibus oſtendit oculus: nam non poteſt oculus ſimul, & æque attente duos intueri: & vbi amor, ibi attentio viſus. Qui igitur ſeruit Deo, & alteri quod non eſt Deus, non vtiq; Deo ſolum ſeruit: ſed ei quod non eſt Deus, Quod in Euangelio teſtatus eſt Dominus noſter dicens.

Cap. 13. Cap. 13. Nic. Cuſa excit. lib. 3. Idē li. 8. Carolus Bouil. de ſenſu c. 2. Matth. 6. Luc. 16.

Nemo poteſt dominis æque ſeruire duobus.
Vnius aut odijs cedet, vel cedet amori.

Dicit autem notanter, Duobus: nam poteſt homo alteri ſeruire, ſed propter Deum. Tunc enim quia Deus finis eſt, non ſeruit duobus, ſed vni. Idem enim eſt actus, quo amo id quod ad finem, & finem ipſum: ſed ſi alterum eſt extra ordinem finis, tunc peccatur, imo ſeruitur peccato. Quare in Epiſtola maiori dicit Apoſtolus, quod perfecta Charitas foras mittit timorem. nam qui timet, non perfecte diligit, cum timor dicat timentem nolle aliquid perdere propter amatum; nolle perdere dicit adhæſionem ad id quod nollet perdere. Sed perfecta Charitas refertur ad verum amatum. minus enim ille amat, quam amare poteſt, qui diuidit amorem, & diuerſa diligit. Hæc cum ita ſint, vt vno quidquid honeſti in vita eſt, con-

1. Ioh. 4.

tineatur: nemini dubium videri debet, quin vna quoque ſit methodus ac via, quæ nos ad virtutem ducat. vna enim perfecta res, cuiuſmodi virtus dicitur, Vnum ad ſe ingreſſum habere debet.

Iuuenal. ----- ſemita certe.
Tranquillę per Virtutem patet vnica vitæ.

Philo Alex. alle. lib. 1. *Eſt autem ratio, quæ ſenſus regat ac moderetur; corpus vero etiam impedit hanc, tantum abeſt vt adiuuet. Hæc enim fere ſumma eſt ſapientiæ, alienare ſe a corpore, atque eius concupiſcentijs. vt autem quis fruatur vitio, non ſolum mente, ſed & ſenſu, & ratione, & corpore opus eſt. Hæc enim vniuerſa mala ad explendam ſuam malitiam ſunt neceſſaria: alioquin quonam modo proditurus eſt arcana, ſi careat inſtrumento loquendi? Quomodo autem voluptatibus fruetur abſque ventre, ceteriſque ſenſibus? Inſinuat hoc liber Geneſeos cap. 2. vbi dum hortatur Dominus, vt ex omni arbore Paradiſi comedat, ſecundum ſeptuaginta Interpretes, Vnicũ hortatur, intellectum dico: dum vero interdicit vſum arboris eius, quæ boni, malique cauſſa dicitur, vt plures alloquitur, intellectum videlicet & ſenſum. Illic enim dicit: Ex omni comedes; hic: Ne comedatis. &; Quocumq; die comederitis: non: Comederis. &: Moriemini; non: Morieris. Recte, inquit Philo, Vnam ſolam rationem alloquitur de quærenda virtute. Sola enim hac ad eius acquiſitionem opus eſt; contra de vitio ad plures verba facit, animam, rationem, ſenſus corporis: nam hoc apparet in his omnibus. Inde & Serpens ait ad Mulierem: Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno Paradiſi? Peccantes, ait Origenes, vix fere accidit, vt ſine adiutore peccemus, ſed aut miniſtros peccati, aut adiutores ſemper requirimus. verbi cauſſa, ſi adulterium quis molitur, non poteſt hoc ſolus admittere; ſed neceſſe eſt etiam adulteram conſortem fieri, ſociamq. peccati. Tunc præterea & ſi non plures, eſſe tamen neceſſe eſt aliquem, vel aliquam in miniſterijs ad ſocietatem peccati. Et ut ad ea, quæ ſcripta ſunt veniamus, IESV Chri-*

Gen. 3.

Orig. in Exho. li. 8.

ſtus

ſtus Saluator noſter crucifixus eſt, huius piaculi auctor & pater ſceleris, ſine dubio Diabolus eſt. Sic enim ſcriptum legitur: Cum Diabolus iam miſiſſet in cor Iudæ Simonis Iſcariotis vt traderet Chriſtum. Iohã.13. Sed ſolus hoc Iudas implere non potuit. Quid ergo ſcriptum eſt: Abijt Iudas ad Scribas, & Phariſæos, & ad Pontifices, dicens eis: Quid mihi datis, & ego eum vobis tradam? Matt.26. Habes hic Diabolum, Iudam, Scribas, Pontifices, & Phariſæos. Atque hoc in ceteris cernere vel facile poteris. Vbi igitur peccata ſunt, ibi eſt multitudo; vbi autem Virtus, ibi ſingularitas, ibi Vnitas. Ac vt manifeſtius dicam, principium malorum omnium eſt multitudo; principium bonorum, coanguſtatio, & a turbis in ſingularitatem redactio. Et puta nos omnes, ſi veram felicitatem, ad quam cum Angelis factus eſt Homo, conſequi volumus, ad Vnitatem peruenire oportet, vt perfecti efficiamur in eodem ſenſu, & in eadem ſententia, & ſimus Vnum corpus, & Vnus cum Deo ſpiritus; vt apud Deum, non apud nos, Deum poſſideamus, cognoſcentes ſicut & cogniti ſumus. Ille enim nos, non per nos, ſed per ſe ipſum cognouit. Ita & nos cognoſcemus illum per ipſum, & non per nos. Hæc eſt tota merces, hæc eſt vita æterna, hæc eſt ſapientia quam Sapientes ſeculi non cognouerunt, vt ab omni multitudinis imperfectione redigamur in Vnitatem per copulam indiſſolubilem cum eo, qui eſt ipſum Vnum. Si vero tales ſumus, vt nos non circumſcribat diuina Vnitas, ſed & de nobis dici poſſit: Ego quidem ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, 1.Cor.1. & adhuc a malitia ſcindimur atq; diuidimur, non ſumus futuri vbi ſunt illi, qui rediguntur in Vnionẽ. Nam vti de Patre, Filio, & Spiritu ſancto ſcriptum eſt: Et tres Vnum ſunt; 1.Ioh.5. Sic qui Vnum ſpiritum habet, in Vnionem coarctatur. Ait quippe Saluator: Ego, & Pater Vnũ ſumus. Et pro Apoſtolis orans ad Patrẽ, dicebat: Iohã.10. & 17. Pater fac quemadmodũ ego et tu Vnũ ſumus, ita et iſti nobiſcum Vnum ſint. Hanc Vnitatẽ ſperabat Paulus dicens: Cognoſcam non ex parte, ſed ſicuti & cognitus ſum. 1.Cor.13 Et ſi ſperabat, nõne iure dicebat: Quis me ſeparabit a Charitate Chriſti? Rom.8.

& cu-

& cupiebat diſſolui, vt cum Chriſto fieret Vnum. Vnde & alibi dicebat: Donec occurramus omnes in virum perfectum, & in menſuram ætatis plenitudinis, & Vnitatem Chriſti. Amplius etiam ipſe Chriſtus oſtenſurus neceſſe nobis eſſe, ſi ſalutem adipiſci percupimus, fieri Vnum, & multitudinem Virtuti aduerſantem deuitare; ad Vnitatem redegit Eccleſiam ſuam, dicens: Et erit Unus grex, & Vnus paſtor. Et quamuis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam, parem tribuat poteſtatem, & dicat: Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum ſanctum, ſi cui remiſeritis peccata, remittentur illi; ſi cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt Vnitatem manifeſtaret, Unitatis eiuſdem originem ab Vno incipientem ſua auctoritate diſpoſuit, dicens Petro: Ego tibi dico quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni Cælorum, & quæ ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo. Hoc vtique erant ceteri Apoſtoli vt fuit Petrus, pari honore & poteſtate præditi: ſed exordium ab Vnitate proficiſcitur, vt Eccleſia Vna monſtretur. 24.q.1. loquitur. Extra hanc Eccleſiæ Unitatem neque gratia, neque remiſſio peccatorum, nec ſpiritualis vita haberi poteſt; ad ſalutem quoque æternam nec Sacramentorum perceptio, nec vlla operatio aliquid prodeſſe valet extra Eccleſiæ Vnitatem. Sicut enim ſalus & vita non poteſt membro ineſſe, niſi maneat in corporis Vnitate; ſic alicui aduenire non poteſt vera ſalus, niſi exſiſtat intra Eccleſiæ Vnitatem. Vna ſiquidem Arca Nohe, extra quam quiſquis perfidus euagatur, inuolutus fluctibus mergitur in profundum. Hoc etiam circa Raab expreſſum videmus, cui mandatur & dicitur: Patrem tuum, & matrem tuam, & fratres tuos, & totam domũ patris tui colliges ad te ipſam in domum tuam; & omnis qui exierit oſtium domus tuæ foras, reus ſibi erit. Quo ſacramento declaratur in Vna domo ſola, id eſt, in Eccleſia victuros oportere qui uolunt ſalui eſſe. Hæc eſt illa domus, in qua non niſi concordes atque vnanimes habitant, loquente in pſalmis Spiritu ſancto & dicente: Deus

Margin notes: Iohã.10. — Iohã.20. — Matt.16. — Aluarus Pelagius de Planctu Eccleſiæ lib. 1. art.63. G — Gen.6.7. — Ioſ. 2.

te: Deus qui inhabitare facit Vnanimes in domo. Hoc Vnitatis Pſal. 67.
ſacramentum, hoc vinculum concordiæ, & inſeparabiliter cohæ-
rentis oſtenditur quando in Euangelio tunica Chriſti non ſcindi- Iohã.19.
tur: ſed ſortientibus de Veſte, quis Chriſtum potius indueret, in-
tegra Veſtis accipitur, atque indiuiſa tunica poſſidetur. Vnita-
tem ille portabat de ſuperiori parte, ideſt, de cęlo, & a Patre ve-
nientem, quę ab accipiente, & poſſidente ſcindi non poterat. Vn-
de Apoſtolus Paulus hanc nobis inſinuans diuinam Vnitatem, ob-
ſecrat, & hortatur, dicens: Obſecro vos fratres per nomen Domi- 1.Cor.1.
ni noſtri IESV Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in
vobis ſchiſmata: ſitis autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem
ſententia. Ipſe deniq; Vnitatis magiſter Chriſtus Dominus hanc
vnitatem commendauit, quando nos edocens orare, ſingillatim no-
luit nec priuatim fieri preces. Neq; enim dicimus: Pater meus qui Matt.6.
es in cęlis; nec: Panem meum da mihi hodie; nec dimitti ſibi tan-
tum vnuſquiſque delicta poſtulat; aut ne in tentationem induca-
tur, atque vt liberetur a malo: ſed nobis eſt publica & communis
oratio. & quando oramus, pro populo toto oramus, quia totus popu
lus Vnum ſumus. Deus pacis, qui docuit Vnitatem, ſic nos orare
Vnum pro omnibus voluit, quomodo in Vnum omnes ipſe portauit.
Quod etiam apertius inſinuaſſe videtur, quando Vnanimitatem
ſuadens: Dico, inquit, vobis, quoniam ſi duobus ex vobis conuene- Matt.18.
rit in terra, de omni re quamcumque petieritis; continget vobis a
Patre meo, qui eſt in cælis: & vbicumque fuerint duo, aut tres
collecti in nomine meo, ego cum eis ſum. oſtendens non multitudi-
ni, ſed vnanimitati deprecantium plurimum tribui. Diuina Mo- Plutarchus in Hom.
nade Pythagoras quoque illuſtratus cum omnia redegiſſet in nu-
meros, & aſtrorum ſcilicet circuitus, & animalium generationes,
binas faciens rerum ſeries, ſeu familias, quas rerum principia vo-
cabat, bonorum vnam, malorum alteram, ipſam finitam Vnitatem
in bonorum ſerie collocauit, eam dicens dare cęlo temperiem, animis
virtutem, corporibus ſanitatem; domibus & ciuitatibus pacem,

& animo-

& animorum concordiam; omnemq. virtutem, & fortitudinem plebis eſſe ex Vnanimitate; quando ſcilicet eſt anima Vna in multis, ſiue cor Vnum, ibi pacem & firmitatem eſſe, vti inter membra Vnius hominis, quæ non habent niſi vnicam animam. At Dualitatem dicebat præbere contraria, aeri tempeſtatem, animis vitia, corporibus ægritudines, domibus, & ciuitatibus diſcordias & inimicitias. omne ſiquidem malum ex diſpari oritur voluntate. Nullum (inquit Plato) pernicioſius ciuitati malum, quam quod eam diuidit, & ex vna plures facit, vel melius quidquã eo quod ipſam vincit ſimul & Vnam efficit. Hæc comprobat & Speuſippus, rem proprie dici bonam atque perfectam dicens, quando ſit Vna; cum res quælibet in ſe habeat bonitatem ſuam per Vnitatem, qua ſuum ſuſcipit eſſe. Tamdiu enim eſt quidquid eſt, quamdiu Vnum eſt; cum autem deſinit eſſe Vnum, deſinit eſſe id quod eſt, vnde eſt hoc. Materia quippe non habet eſſe, niſi per vnionem ſui cum forma. Omne enim eſſe, ex forma eſt in rebus creatis; ſed nullum eſſe ex forma eſt, niſi cum forma eſt Vnita materiæ. Eſſe enim non eſt, niſi ex coniunctione formæ cum materia. Vnde Philoſophi dicunt, quod eſſe ſit exiſtentia formę in materia. cum autem forma vnitur materiæ, ex vtriuſque coniunctione neceſſario aliquid Vnum conſtituitur, in qua conſtitutione illud Vnum non permanet, niſi quamdiu forma manet in materia. Quia enim Creator Vnus eſt, rebus, quas condidit, hoc dono dedit, vt vnaquæque res eſſet etiam Vna. Forma quippe, haud tenet Vnitatem cum materia, niſi Vnitas adſit. Ideo materia quæ de natura ſua habet multiplicari, diuidi, & ſpargi, ne diuidatur & ſpargatur, neceſſe eſt vt ab Vnitate retineatur. Quo fit, vt deſtructio rei, non aliud ſit quàm ſeparatio formæ a materia; ſed ſeparatio ſiue diuiſio, et Vnitas contraria ſunt: ergo per Vnitatem res ad eſſe deducitur, & per Vnitatem in ſuo eſſe conſeruatur; & tamdiu eſt quidquid eſt, quamdiu Vnum eſt. Quando enim uniuntur elementa, tunc fit compoſitum, & eſt Vnum, vt lapis, lignum, aurum & ſimilia.

7.q.1. In apib.

De pęni. diſt. 1.

De Rep. lib. 5.

Ariſt. Ethi. lib. 1. cap. 6.

Sic

Sic quæ multa ſunt partibus, conſtat Vnum eſſe toto; quæ multa accidentibus, Vnum eſſe ſubiecto; quæ multa numero ſunt, vel eſſe poßunt, eſſe Vnum ſpecie; Et quæ multa formis, Vnum genere; quæ denique multa ſunt eruptionibus, Vnum eſſe principio. Adeo nihil eſt quod non aliqua ex parte Vnius ſit particeps, quippe quòd hoc ipſo quod eſt omni ex parte ſingulare, omnia & quæ tota ſunt, & contraria ſingulari etiam modo ante in ſe comprehenderit. Ac ſine Vno quidem multitudo non erit; Vnum aũt erit abſque multitudine; vt etiam Vnitas ipſa omnem numerum multiplicatum & auctum antecedit. Quod ſi quis cum omnibus omnia coniuncta eſſe ponat, toto Vnum erunt omnia. Omnis ſubſiſtentia (inquit Nicol. Cuſa) eſt Vnio, & ob hoc regnum æternum eſt pax, quies, & Vnio infinita. Auguſtinus loquens de cęleſti patria: Non erit, inquit, ibi aliqua inuidia diſparis claritatis, vbi in omnibus regnat Vnitas Charitatis. Et D. Gregor. Tanta vis Charitatis ibi omnes aſſociat, vt bonum quod quiſque in ſe non accipit, in alio ſe gaudeat accepiſſe. Regnum igitur vitę eſt in Charitate, quę eſt Vnio; regnum mortis, in odio, quę eſt diuiſio, dicente Iohanne: Qui non diligit, manet in morte, de conſecr diſt. 4. quomodo. Vita pręſens eſt Vnio: mors, diuiſio. vt enim ſcriptum reliquit Dionyſius de Eccleſiaſtica Hierarchia: Mors eſt in nobis, non eſſentiæ interitus, vt quibuſdam viſum eſt, ſed coniunctarum partium ſeparatio, ad id quod nobis obſcurum eſt atque inuiſibile ducens, animam quidem quaſi priuatione corporis euanidam, diſparentemq; effectam, corpus autem vt humo abditum. Idem teſtatur & Diuinus Plato in fine Gorgiæ cum ait: Mors eſt, vt mihi videtur, nihil aliud, quam rerum duarum, animæ, ſcilicet, & corporis, a ſe inuicem diſſolutio. Quando vnitur anima corpori, tunc fit Vnũ, quod eſt homo. Quoniam igitur in Vnione poſita eſt ſalus; contra in ſectione, diſtinctione, & diuiſione pernicies. ideo quo ad eius poſſunt efficere uniuerſa omnia, ſiue naturalia, ſiue quę arte conſtant, coniungunt ſeſe ac coadunant, atq; in Vnione ad ſui tutelam perſiſtũt.

Dionyſ. de Diuinis noib. cap. vlti.

Excit. li. 5. Beatus venter.

1. Ioh. 3.

Lapis

Lapis vt eſſet lapis, omnes eius partes, omniſq; natura in Vnum ſolidata eſt. Quid arbor? arbor quidem non eſſet, ſi vna non eſſet. Quid membra cuiuslibet animantis, ac viſcera, et quidquid eſt eorum, e quibus conſtat? Certe ſi Vnitatis patiantur diuortium, non erit animal. Voluptas ipſa non ob aliud delectat vehementius, niſi quod amantia ſeſe corpora in Vnum coguntur. Amor Vnum vult fieri cum eo quod amat, & ſi ei contingat, Vnum cum eo fit. Amici quidem quid aliud, quam Vnum eſſe conantur? & quanto magis Vnum, tanto magis amici fiunt. Populus Vna ciuitas eſt, cui eſt periculoſa diſſenſio. quid eſt autem diſſentire, niſi non Vnum ſentire? Ex multis militibus fit Vnus exercitus. Itemq; multitudo eo minus vincitur, quo magis in Vnum coit. vnde ipſa coitio in Vnum, cuneus nominatus eſt, quaſi couneus. Videmus enim ab Vnione generari virtutem, quia quanto Vnio ſtrictior eſt, tanto fortior eſt virtus. Et quo eſſentia eſt magis vnita, eo maioris cenſetur eſſe virtutis. Nam & infinita, & ſimpliciter maxima Vnio, quæ eſt Vnitas benedicta, & Vnum abſolute nominatur, infiniti vigoris eſt; quare etiam maxime neceſſarium. Hinc Chriſtum arbitror in Euangelio ſecundum Lucam, Vnum dixiſſe neceſſarium. Accedit ad hæc quod ſingula ſuo principio, quod Vnum eſt, deſiderant aſsimilari, quod aſsimilatio ſit cauſſa dilectionis. Quo fit vt cuncta videamus ad Vnitatem dirigere ſuum finem, & cogi, ſeu vniri, ſeu conſtringi Vno, vt ſint, & dum ſunt, ne defluāt in nihil. Quædam autem vt ſint, vniri. Quædam vero magis vniri vt ſint, & viuant. Adhuc etiam ſtrictius vniri quædam ut ſint, viuant, & intelligant. Animam quippe experimur magis vnitam, quam corpus, nam ipſa in vitam vnit ſuum corpus, illudque tenet ne defluat. Vnde & ter magnus Hermes noſtra corpora ex quattuor elementis dixit eſſe conſtructa; habere ſiquidem in ſe aliquid ignis, aliquid aeris, aliquid aquæ, aliquid terræ; & neque ignem eſſe, neque aerem, neque aquam, neque terram. Quæ vtique quam ſint veritati conſona nemo eſt qui non videat, cum in carne,

Nic. excitat. lib. 1. Tu qs es.

Cap. 20.

Nic. Cuſa. excit. lib. 5. hic eſt verus Proph.

ſit

ſit terræ ratio; in ſanguine, humoris; in ſpiritu, aeris; in vitali calore: ignis, ſed neq; ſanguis a corpore ſecerni poteſt; ſicuti neque à terra, humor; nec vitalis calor, a ſpiritu; nec ignis, ab aere: Adeo quattuor elementorum eſt in anima virtus vnita. Quam ſortaſſe licet inſpicere in figura interſectionis literæ X. quam Platonici, præcipue Proclus, Vnum eſſe, & multa ſignificarunt; Vnum quidem, quia a puncto interſectionis medio exeuntes quattuor lineæ, ceu quattuor elementa, & primæ quattuor qualitates, perpetuam rerum oſtendunt generationem; Vnum præterea colligendo rerum rationes per Vnitatem intellectus: multa vero, diuidendo rerum ſpecies & differentias. Pythagoras igitur Vnitatem appoſite profitebatur eſſe Deum, & bonum intellectum; Dualitatem vero, dæmonem, ac malum, in qua materialis eſt multitudo. Atque huius ſententiam ſecutus Homerus, Vnius naturam in boni quidem portione conſtituit; in mali vero, dualitatem: Vnitatem ſæpius dicens bonum, & concordiam talem affectum; dualitatem vero, vitioſitatem. Quare Vlyxem ſic concionantem facit:

Ioã. Dee lib. cui titulus eſt Monas hieroglyphica.

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη εἷς κοίρανος ἔστω, Ili.ε.
εἷς βασιλεύς.

Nec multos regnare bonum, rex vnicus eſto,
Vnius imperium.

Nam neque in bello dupliciter ire iuſſit, neq; in conſilio, ſed Vnam habentes mentem ac prudens conſilium. Vlyſſeæ γ. inquit Neſtor cum Telemacho loquens.

ἔνθ' ἤτοι εἷος μὲν ἐγὼ καὶ δῖος ὀδυσσεύς,
οὐδέ ποτ' εἰν ἀγορῇ, δίχ' ἐβάζομεν, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ, Od.γ.126
ἀλλ' ἕνα θυμὸν ἔχοντε νόῳ, καὶ ἐπίφρονι βουλῇ,
φραζόμεθ' ἀργείοισιν, ὅπως ὄχ' ἄριστα γένηται.

Quæ ſic tranſtulit Simon Lemnius
Atque ego, non vnquam, quoties ſe concio denſa
Contulit Argolidum, fueramus mente diremti
Diſcordesve animo, ſed par ſumus ore locuti
Conſilijsque ijdem fuimus, conſulta ferentes

Pruden-

Prudenter Graijs, quæcumque aut ferre ſalutem,
Siue trophæa manu poterant.

Hinc a diuino, ad humanum principatum deſcendendo, per analogiam quandam, neceſſaria concluditur Vnitas terreni principis, ſicut, & diuini, cuius gerit ſimulacrum; quo quidem modo procedit auctor quidam, dicens: Non poſſunt eſſe rectores multi in hoc Mundo; nec in Vna naui, gubernatores multi; nec in Vno regimine, multi reges: ſed Vnus rector in mundana fabrica, moderator Vnus; in bello Vnus eſt ſummus Imperator, & in quamuis grandi exercitu Vnius ſignum exſpectatur. Rex Vnus eſt apib. & dux Vnus in gregibus, & in armentis ductor Vnus. grues Vnum ſequuntur ordine iterato, formam trianguli efficientes; in naui, Vnus eſt gubernator; in ciuitate, Vnus pretor; in corpore, Vnum caput; in regno, Vnus Rex; in Eccleſia, Vnus Pontifex maximus. Quare βασύλειαν. *Baſylian, ſeu Vnius principatum cunctis Politijs anteponunt inſignes Philoſophi. Cum enim ciuilis rationis tres omnino ſint formæ, Monarchia, videlicet, quæ Vnius eſt principatus, vt regnum Neapolitanum, ceterorumque principatus; Ariſtocratia, que paucorum, vt Venetorum, vbi optimates cum Principe regunt; Democratia, quæ penes populum gubernationis ſummam ponit, quam vocant popularem, vt Lucenſium, vbi ad magiſtratus, & conſilium populus ſine diſcrimine admittitur: illa tamen Reipublice forma cenſetur optima, que Vnius eſt dominatio, quam poſſit, neque vis, neque gratia a recto inflectere, & que poſſit virtutis ſuſtinere contentionem. Cetere quidem id habent quod fere is, qui imperat, eſt ipſe quoque ſub imperio & poteſtate; nec habet ſolidam & ſtabilem vim, qualis eſt in Monarchia, ſed ſepe cogitur, licet inuitus, illud Aeſchyleum promere, quo vſus eſt Demetrius Poliorcetes amiſſo imperio:*

Tu me creaſti, tu fers exitium mihi.

Oportet (inquit Nicolaus Cuſ.) Vnum eſſe principem multis ex cauſſis, etiam ſi principatus ipſe ex pluribus heroicis Viris vni-

tus

D. Hier. Epiſt. ad Ruſticũ. Lact. Fir. de vera relig. c. 3. D. Amb. Hexam. li. 5. c. 15 21. Cic. de nat. Deo. lib. 2. Plato in Ciuili. Nic. Cuſ. lib. 3. de concor. cath.

tus & compactus foret; alioqui confuſio exoriretur, quando in imperando plures concurrerent; & confunderetur ordo, quando ſubiecti cui obedire potiſſimum deberent, neſcirent. Quid, ait Lact. ille Firmianus, faciet ſeruus, ſi multi domini diuerſa imperauerint? Lib. de vera ſap cap. 3. *Rurſus ſi tres Mundi partes Aſiam, Africam, & Europam Regibus diſtributas tribus ſubegeris, facile admodum continget, vt vel Vnus duobus, vel duo vni quandoque bellum inferant, aut ſaltem de finibus, aut alia quapiam de re diſceptare cogantur. Quare vel inter eos ad Vnum ex tribus, litis erit deferendum iudicium, vel ad quartum quendam, præter tres prædictos, iudicem conſtitutum. Quacumq; tamen id fiat ratione, iudicem neceſſe erit, ſi modo ſit acquieſcendum ſententiæ illius, imperium in eos, inter quos iudicatur, habere: alioquin nullius prorſus momenti erit iudicium, fruſtraq; iudicabitur, quod videri poſſit Regibus, vel magis, vel ſaltem æque potentibus diſſoluendum. Quodſi ad exempla deuenire licet. Commodus Imperator inſidias pertimeſcens, non Vnum, ſed duos conſtituit Præfectos; tutius fore ratus tantam illam poteſtatē non vni dumtaxat credere, ſed diſſectam in partes, imbecilliorem eo pacto contra Principem reddere.* Herodianus hiſt. de Imperio lib. 1. *Quando enim vnquam regni ſocietas, aut cum fide cępit, aut ſine cruore deſijt? ſic Thebanorum germanitas rupta, et permanens rogis diſſidentibus etiam in morte diſcordia. Et Romanos geminos Vnum non capit regnū, quos Vnū vteri cępit hoſpicium. Nam ipſe quidem Vrbis conditor Romulus germanum Remū interfecit ſuis tantum operibus illudentem. Antonius Getā morti tradidit. taceo Germanicum Neronis, ac Titum Domitiani fratres. Pompeius ac Cęſar affines fuerunt, nec tamen neceſſitudinis fœdus in æmula poteſtate tenuerunt. In Rebeccæ vtero Eſau, & Iahacob bella geſſerunt.* Gen. 25. *Neq; hic tu de homine mireris, cum in hoc natura conſentiat. Nam Solem duplicem, quo pacto terra patiatur, quæ multis partibus ne Vnum quidem ferre valet? præſto ſunt clariſſima naturæ indicia. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abſcedit? nempe vt noctium opacitate terras*

reficiat, exuſturus haud dubie, & ſic quoque exurens quadam in parte. tam excellens eſt illius magnitudo, tamque incomparabilis vis. Quod admiratus etiam Alexander rex magnus dixiſſe fertur: Neque Mundum Soles duos, neque duo ſumma regna, ſaluo terrarum ſtatu poſſe concoquere. Quod prouerbij faciem habet, ac veteri confirmatur apophthegmate, quod paſſim iactatur, Nulla ſancta reperitur regni ſocietas. & Regnum non patitur duos. vnde illud poeticum:

Lucan. libro 1. Phars.

Nulla fides regni ſocijs: omniſque poteſtas
Impatiens conſortis erit.

In Vnum igitur conferendum eſt imperium, quo humana gubernatio diuinę ſit quamſimillima. quod Vna ſit & Diuina Eſſentia fons omnis virtutis & poteſtatis, cuius etiam nomen vnica ſimpliciſsima expreſſum eſt littera ' Iod. *ſic Vna eſt ſuprema intelligentia, fons vitarum, in mundo intellectuali; in ſupercæleſti, Seraphim præeſt. Vnus in mundo cęleſti Rex ſtellarum fons lucis Sol, quem Aſtrologi per excellentiam circulo notant integro, centroque viſibili. Vnus in volatilibus, Phœnix: Vnus inter feras, Leo; Vnum inter metalla, Aurū; inter potus genera, Vinū; Vnum elementum vincens, & omnia penetrans, Ignis; Vna in elementali mundo res eſt a Deo creata, ſubiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cęlis eſt. ipſa eſt actu animalis, vegetalis, & mineralis, vbique reperta, a pauciſſimis cognita, a nullis ſuo proprio nomine expreſſa, ſed innumeris figuris, & ænigmatibus velata, ſine qua, neque Alchymia, neque naturalis Magia, ſuum completum poſſunt attingere finem. In multitudine membrorum corporis animati, Vnum eſt principium, quo reliqua viuunt, ſcilicet, Cor; quod eſt primum viuens & vltimum moriens. Vnus in mixtis Homo, in quo poſtremo, tota ceterorum perfectio continetur. Eſſe quippe habet vt inanima; viuere, vt plantæ; ſentire, vt bruta; & præter hæc, intelligere, per quod ſupercęleſtibus iungitur. In partibus deniq; potentialibus animæ eſt Vna potentia, quæ alijs præeſt, ſci-*

Lapis Philoſophorum.

Medici.

licet,

licet, Ratio, prout comprehendit intellectum, & voluntatem facit. Habet etiam hæc ipſa Unitas admirandum ſuæ nobilitatis aliud indicium. Quemadmodum enim Dualitas mortalem corporum coniunctionem deſignat: ita Unitas, quæ in ſe ducta, nihil generat, ut alij numeri, angelicis ſpiritibus nos efficit virginitate perſimiles, his verbis atteſtante Theologo: Eximia res eſt virginitas & cęlibatus, atq; in Angelorum naturæque ſingularis ordine cenſeri, vereor enim dicere, Chriſti, qui cum propter nos procreatos eſſet procreandus, ex Virgine procreatur, virginitatem lege pręſcribens, ut hinc abducentem ac Mundum contrahentem, vel potius Mundũ ad Mundum tranſmittentem, præſentem nimirum ad futurum. Hæc multo præſtantior eſt mortali corporum coniunctione & matrimonio, ſpirituales virtutes imitata angelicam vitæ rationem in terra conſectatur. Apud nos nexus, & ſolutio, & corpora ex corporibus; apud ſuperos autem quilibet Angelus ſolus eſt, nulli ſolutioni obnoxius, qui primi puræ Trinitatis radium ferunt, Spiritus & ignis, miniſtri edictorum Dei: at materia uenereum congreſſum inuenit, & perpetuo fluxu labens natura, cui Deus lata matrimonij lege modum finemque præſcripſit. Monachi igitur monaſticam vitam ducite: Nam ſi cum amaſijs vitæ conſuetudinem habeatis, non iam Monachi eſtis, ſocietas enim a monachiſmo abhorret. Angelicæ gloriæ imago eſt Unitas, quod ſi amaſijs oblectamini, mortalis utique dualitatis amici eſtis. Marem & fœminam ſpes melior ſeparauit: at natura occultum morbum intus habet: Matrimonium virginitati radix eſt; ſed interim tamen carnis, atque æſtus libidinoſi ſeruitus eſt. Nam peccatũ a primis parentib. per mandati diuini violationẽ admiſſum, venereã coniunctionẽ aduexit, atque ea rurſus ad ipſorũ poſteros nonnihil ſordis et inquinamenti ſecum traxit, dicente Pſalmographo: In peccatis concepit me mater mea. Huc pertinent illa Damaſceni dicentis quod abſtinentia a nuptijs eſt Angelorum imitatio. Quod etiam allegorice inſinuat Antæus ab Hercule ſuffocatus. Grecia.n. quantum ſtupen-

Gregor. Naziãz. in laudẽ Baſilij.

Nazian. ad virginem.

Nazi. in ſentẽtijs.

Pſal. 50.

da mendacio, tantum eſt admiranda commento. Porro Antæus in modum libidinis ponitur, ideo & de terra natus, quia ſola libido de carne concipitur. Denique tacta terra, validior exſurgebat. quo magis. n. carni libido conſenſerit, eo ſurgit iniquior; ſuperatur autem ab Hercule, quaſi a virtute gloriæ, quia denegato ſibi terræ tactu; moritur, altiuſq; eleuatus materna nō potuit mutuari ſuffragia, quo euidens fabulæ ſignificatio demonſtratur. Omnem. n. mentem dum virtus in altum ſuſtulerit, & carnalibus eam etiam aſpectibus denegauerit, victrix ea ſtatim exſurgit. Etenim ſi tota noſtra cupiditas ad Deum translata fuerit, a nobis vtiq; ſpiritalis, ac peſtifer, & ſinuoſus ille draco vincetur & opprimetur, de quo Deus Iob al-
Cap. 40. *loquens, ait: Ecce fortitudo illius in lumbis, et potentia illius in umbilico ventris. Quibus verbis oſtenditur Diabolū in his, quas diximus, hominum partib. plurimum virium habere, hoc eſt, in concupiſcibili parte, quam grauiori tyrannide præmit, vtpote plus opis ipſi ad hominem bello laceſſendū afferentem ob uoluptatis acrimoniā & uehementiam. Ideoq; dicitur Hercules in eo certamine diu deſudaſſe, quia laborioſa eſt pugna quæ cum concupiſcentia cōmittitur. Hoc*
Fulgentius. li. 3. Mythlo. *ſignificat & Græcus Achilles, quem natum velut hoīem perfectū, mater in aquas ſtygias intingit, id eſt, obdurans contra oēs labores*
D. Hier. *munit. ſed quia in carne præter carnem viuere, angelicum eſt, non humanum, talum haud tetigit aqua, quia venæ, quæ in talo ſunt, ad renum, femorū, atq; virilium rationem pertinent, & in eorum affectibus a Medicis ſecantur; illud aperte monſtrantes, humanā virtutē, quamuis ad cuncta munitam, tamen libidinis ictibus ſubiacere patulam. Vnde & amore Polyxenæ perijt, & pro libidine per talum occiditur.* πολύξενη *enim. i. Polyxene multorum peregrina græce dicitur, quod amor peregrinari faciat mentes a recta ratione. Quod preuidens Apoſtolus: Volo, inquit, uos ſine ſolicitudine eſſe;*
1. Cor. 7. *quia diminuta ſolicitudine ſeculi, in Dei rebus propenſius uigilatur. Qui ſine vxore eſt, cogitat quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo. amputata enim ſolicitudine rei vxoriæ, quæ ſola in Mundo*

ceteris

ceteris grauior eſt, ad Deum promerendum animus eruditur. Qui autem cum vxore eſt, ſolicitus eſt quæ ſunt huius Mundi, quomodo placeat vxori, & diuiſus eſt. Mulier quę nupta eſt, cogitat quæ ſunt Mundi, quomodo placeat viro; innupta vero ſolicita eſt de his quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta & corpore & ſpiritu. Dum enim, ſpe cęleſtium, mariti & filiorum ſolicitudinem non ſuſcipit, de Domino cogitat, quomodo propoſitum Deo deuotum cuſtodiat, ſi tamen in corpore mundo animus, terrena abijciēs, cęleſtibus ſtudeat. Animus eſt qui aut ſanctificat, aut polluit corpus. Quid enim prodeſt corpus habere mundum, & animam pollutam? cum merito animæ, aut honoretur corpus, aut damnetur? Sed quid dicemus, nunquid repudiandum eſt Matrimoniū? cum dicat idem Apoſtolus: Honorabile connubium, & thorus immaculatus. & ipſemet Chriſtus illud exornans, nuptijs in Chana contractis interfuerit, eaſque edito miraculo illuſtrarit? Ad hæc reſpondeo, laudandum eſſe Matrimonium; ſed ante Matrimonium, laudandam virginitatem. Cum vigebat lex, & vmbræ, & temporarij cultus, tunc primas quoque ferebant nuptiæ, velut adhuc pueriles, ac minus adultæ. At poſtquam ſe ſubduxit littera, ſpirituſque illius locum ſubijt, Chriſtuſque Virgine, quo ad carnem progreſſus, ſupplicio affectus eſt, tum vero fulſit cœlibatus Mundum contrahens. Cum Deus dixit, non eſſe bonum hominem eſſe ſolum; terra erat replenda hominibus. Et vt perficeret Deus, quod cœperat condere, genus humanum, tum necdum conſummatum, noluit hominem eſſe ſolum, hoc eſt, Vnius ſexus; ſed vt poſſet propagare naturam, dedit Adæ adiutorium, natura quidem ſimile ſibi; ſexu vero, diſſimile. Enimuero tum demum Vnumquodque in ſuo genere perfectum dicitur, cum poteſt generare ſibi ſimile. At vero cum prædicator Euangelij Paulus dixerit: Bonum eſſe mulierem non tangere, replendum reſtabat cælum animabus ſanctis, tunc demum iam cęli patefacti, hominum genus multiplicatum, vt ruina Angelorum citius inſtauraretur,

Hebr. 13. Iohan. 2. Gen. 2. 1. Cor. 7.

Vide Hugonē a S. Vict. de Mariæ virginitate perpetua.&Io. Damaſcenū orthodoxæ fidei. lib. 4.c. 25.

docuit continere a congreſſu carnis, quo hic inciperemus eſſe ſimiles Angelis, quibus perpetuo poſſe ſociari in cęlis per IESV Chriſtum iam donatum fuerat. Ne tamen putares, crimen eſſe nupſiſſe, ſcriptum eſt in Epiſtolis Apoſtoli, bonum eſſe nubere; melius non nubere. Qui hoc enim illicitum credunt, ipſi præmium ſui laboris imminuunt. Illicitis enim cauere, iugum neceſſitatis eſt; permiſſa vincere, munus arbitrij. Malis abſtinere, diſciplinæ merces eſt; bona ſupergredi, libertas meriti eſt; non finis imperij. Illud legis indultum eſt terminis; hoc gratiæ reſeruatum eſt incrementis. Tria nempe ſunt quæ de hominibus prædicantur, ſecundum naturam, præter naturam, & ſupra naturam. Secundum naturam, eſt Matrimonium; præter naturam, ſcortum; ſupra naturam, Virginitas. Et ſecundum naturam ſunt opes iuſte acquiſitæ; præter naturam, auaritia; ſupra naturam, inopia. Item ſecundum naturam, eſt temperantia in cibo; præter naturam, crapula; ſupra naturam, ieiunium. Similiter, ſecundum naturam eſt pax; præter naturam, tumultus; ſupra naturam, erga inimicos dilectio: & in ceteris ſimiliter. Ceterum ne te lateat nomen, & locus quibus præ alijs gaudebunt Virgines in cęlis, lege quam ſcribit Apoc. virgo Iohannes cap. 14. Ecce, inquit, agnus ſtabat ſupra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quattuor millia, habentes nomen eius, ſcilicet, agni, & nomen patris eius ſcriptum in frontibus ſuis. Frons vtique ſedes pudoris eſt, fronsque palam ac primo obijcitur obtutibus aliorum ad notitiam, & eam ob cauſſam frontibus inſcripta habent Virgines nomina Dei, & agni Chriſti, vt clare, vt palam, & quidem primo obtutu conſtet eas ſemper diuine pudibundas fuiſſe, vnique Deo, ac Chriſto ſuæ integritatis pudicitiam perenni contemplatione dedicaſſe. Omnes quidem Sancti ſignum habebunt in frontibus ſuis; at ſolis Virginibus datum eſt, & Dei & Agni immaculati nomen circumferre in frontibus ſuis ad peculiarem tantæ virtutis prærogatiuam. Stant autem cum agno in monte Syon, in ſignum quod de valle rerum mutabilium ſuauiumque

que

que ſecndum carnem, ad aſcendentem ſurſum, & eleuatam contemplationem rerum cęleſtium animos ſuos abduxerunt. Illud denique ad laudis cumulum magni momenti cenſetur, Vnitatem ſemper laudabilem poni in diuinis litteris; Dualitatem vero, vituperabilem, dicente Eccleſiaſte, quod Vnus pugillus habet requiem, Cap. 4.
& duæ manus labore ſunt plenæ. Et filius hominis in laudabilibus Matth. 9
poſitus reperitur in ſingulari; ſecus, in plurali. Quemadmodum D.Hier.i Ezech.
& dies in ſingulari poſitus, venturum illum ſignificat qui noctem c.30. Pſal.4.
non patietur, vt apud Euangelium Lucę ait Chriſtus: Venient Cap. 17.
dies quando deſideretis videre Vnum diem filij hominis, & non videbitis. De quo etiam ſuſpirans Pſalmographus dicebat: Dies Pſal. 83.
Vna melior eſt in atrijs Domini ſuper millia. In illa enim beatitudinis gloria nulla eſt interruptio tenebrarum. proinde ſubdit: Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Adhuc & Pſalmo 26. Vnam, inquit, petij a Domino. Geneſi rurſus ex tralatione Septuagintorumcap. 3. ſingulari numero Deus vſum arboris interdicit; plurali autem numero pœnas tranſgreſſionem ſecuturas ſubiungit; quia quamdiu in bono ſumus, Vnitatem noſtram in eo qui vnus eſt, ſeruamus, nimirum Deo adiuncti; cum autem in malum prolapſi ſumus, tum vero procul a Deo remouemur, ac pro Vno multi ſumus. Sacra quidem ſcriptura ſingularem pro plurali numero quandoque ponit; at non abſolute, ſed in laudabilibus fere ſemper id facere conſueuit. Quandoquidem de Eccleſiæ filijs aqua baptiſmi regeneratis, ſcriptum eſt quod peperit filium maſculum, ſingulari ſcilicet pro plurali numero poſito. Omnes ſiquidem maſculi ſunt quos parit Eccleſia. Etſi enim multas habeat filias, ſolę tamen illius ſunt, quæ non mollitiem mulicbrem, ſed virile & maſculinum robur obtinere nituntur, propter fortitudinem quippe & conſtantiam, non propter ſexum, filij eſſe dicuntur. Eodem myſterio filius vnius anni legitur fuiße Saul 1.Reg.13
cum regnare cępiſſet, ideſt, ſimplex corde. Greg. Cur, inquit, Vnius anni eſſe dicitur Saul, cum regnare cœpiſſet, niſi ut eius innocentia

Pſellus i oratione ſecunda Paſchali Gregor. Naz.

Aug. de gen. ad literam. li. 5. c. 20.

Apoc. 12

Euſebius Emiſſenus.

Bed. de creationem ſex dierum. prædicetur? Gen. cap. ſecundo: Fons aſcendebat de terra, et irrigabat omnem faciem terrę. expeditius & facilius intelligitur, ſi Fons intelligatur pro quattuor fontibus irrigantibus uniuerſam terrã. Et
Cap. 15. Beda in Apoc. in Apoc. vbi legitur quod exierunt ſeptem angeli veſtiti lapide mundo candido: Si numerum ſingularem, ait Beda, pro plurali poſitum intelligas, varia virtutum ſignificat ornamenta. In eundem
Pſal. 18. modum & Euangelium, & lex Domini immaculata conuertens animas, ſingulariter nobiſcum vocat oraculum, quamuis plura ſint
D. Hier. in Iou. li. 2. & i Eccle. c. vlt. Caſſiod. Sen. in Pſal. 50. Cap. 32. Act. 7. Euangelia, mandataque legis. Idioma quoque ſacrarum litterarum eſt, vt pro ſingulari pluralis apponatur, idq; vt plurimum in re infauſta. Iudic. 12. Sepultus eſt in Ciuitatibus Galaad, id eſt, in vna Ciuitatum. Sic enim hunc locum exponit Frater Laurentius a Villauincentio. de Recte formando ſtudio theologico. lib. 2. c. 9. Eodem myſterio in Regum volumine Hieroboam ponens aureum vitulum in Bethel, idola feciſſe narratur. ſic in Exhodo de Iudęorum turba dicitur quod fecerunt ſibi Deos aureos; vbi tamen paullo ante de vnico vitulo aureo facta eſt mentio. Quod fieri putatur, ne ſacrę detrahatur Vnitati. quare ſubdit Aaron: Iſti ſunt Dij tui qui eduxerunt te. Quin & in Pſal. 11. ſcriptum eſt. Quia diminutę ſunt veritates a filijs hominum, licet Vna ſit veritas. Et Pſalmo 50. cupiens Propheta liberari ſe de carnalibus delictis, vt iã
Pſal. 5. & 54. deſineret in iſta fragilitate peccare, Dominum deprecatur his uerbis: Libera me de ſanguinibus. quod & ſi minus latine dictum ſit, maluit tamen interpres pluralem numerum aſſumendo, contra latinam linguam peccare, quam a myſterio diſcedere. Nam ſi diceret a ſanguine, Vnum forſitan peccatum oſtendere videretur; ſed plurali vſus numero, multa peccata ex origine carnis peccati trahi, id eſt, ex carne per originale peccatum corrupta confitetur. ſanguis enim pro corpore humano ponitur, quia inter ceteros humores eius,
Matt. 16. ipſe prior videtur exſiſtere. Nam & in Euangelio dicitur Petro:
1. Cor. 15 Non tibi reuelauit caro & ſanguis. & Paulus teſtatur quia caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt, id eſt, peccata quę de cor-

ruptione

ruptione carnis, & ſanguinis veniunt. Eiuſdem doctrinæ cenſetur quod Pſalmo 26. legitur ſcriptum: Ne tradideris me in animas perſequentium me, quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui. Nam ſecundum hiſtoriam de Saule poteſt intelligi, qui Dauidem acerrimo odio perſequebatur. Eadem preterea ratione, cum Doegh Idumęus eum prodidiſſe legatur Sauli, plurali numero Teſtes poſuit. In Pſalmo rurſum 2 quod dictum eſt: Aſtiterunt reges terrę, & principes conuenerunt in Vnum contra Dominum, pro ſingulari poſitus in Actis Apoſtolicis inuenitur. Nam Reges terrę propter Cap. 4. *Herodem; principes, propter Pilatum intellexerunt, qui teſtimoniũ eiuſdem Pſalmi adhibuerunt. Adhuc & de Herode vita functo legitur dictum: Mortui ſunt qui quærebant animam Pueri. Et* Matth. 2. *Moyſi de Pharaone pronunciatum eſt: Quia mortui ſunt qui quęrebant animam tuam.* Exho. 4. *Mattheus inſuper de vnctione Dominica verba faciens, refert quod videntes Diſcipuli, indignati ſunt: &* Cap. 26. *Marcus quoſdam ſcribit indigne ferentes; cum tamen iuxta Iohannis Euangelium ſuper hoc, ſolus indignatus fuerit proditor Iudas.* Cap. 14. D. Hier. in Iouin. *Maria, inquit Origenes, erat habens alabaſtrum vnguenti nardi piſtici precioſi, & effudit ſuper caput IESV: deinde ſuper hoc indignantibus non omnibus Diſcipulis, ſed Iuda ſolo dicente potuiſſe venundari trecentis denariis.* Cap. 12. Orig. in cant. ho. 2. *Quid de latrone illo, qui ad ſiniſtram Chriſti cruci affixus eſt? non ne ſcriptum legitur, quod Latrones, qui crucifixi ſunt cum Chriſto, conuiciabantur ei?* Matt. 27. Mar. 15. *Quomodo conuiciabantur, quando Vnus eorum conuiciatus eſt Lucæ teſtimonio; alter, & obiurgauit eum, & in Deum credidit?* Cap. 23. *Hoc profecto non aliter intelligendum, quam pluralem infauſtum in re infauſta pro ſingulari poſitum.*

DE BINARIO.

DValitatem Pythagorici Iſidem, ac Dianam appellarunt: nam quemadmodum Diana ſterilis eſt, vt Plato inquit in Theæteto; ſic & prima Dualitas cum principium ſit diuerſitatis, inæqualitatis, diſſimilitudinis, omni quoque caret efficiendi facultate, ex qua ſua cuique fœcunditas ineſt. Eſt autem Dualitas primus par numerus.

Nic. Cuſa. lib. 8. excit. q̃ri ❧ primũ.

& par numerus dicitur, quia partibilis & diuiſibilis, immo quia partitus & diuiſus. quare Dualitas eſt vnitatis deſtructio. nam diuiſum eſt vnius negatio, quia rem diuidere idem eſt quod deſtruere; nec ita poſſumus rei cuipiam ſuam ac naturalem vnitatẽ adimere, vt nihilominus illius eſſentia in ſua integritate remaneat. Neque enim totum eſt ſuæ partes; ſed illud vnum quod exſiſtit ex partibus, vt docet Ariſtoteles libro 8. primæ Philoſophiæ. Nam ſi in partes diuidas totum, partes quidem remanent; at totum quod diuiditur, non remanet, ſed deſinit eſſe actu, & potentia tantum eſt: ſicut partes quæ prius in ipſo toto erant potentia, tunc ſeiunctæ, eſſe actu incipiunt, & propriam virtutem, quam prius in toto actu non habebant, tunc per ſeſe ſubſiſtentes nanciſcuntur. Cũ

Iodocus Clictoueus.

igitur Dualitas ſit principium diuiſionis, caſuſque primus ab vno, iuremerito diſſectionis in omni diſciplina cenſetur numerus, quo apte fit oppoſitarum inter ſe rerum diſtributio. quare per quendam

Eccl. 33.

Sapientem dicitur: Contra malum, bonum eſt; & contra vitam, mors; ſic & contra virum iuſtum, peccator. Et ſic intuere in omni opere Altiſſimi, Duo contra Duo, & vnum contra vnum. His reſpondet ſermo Euãgelicus Matthei. c. 25. vbi Dualitas eſt numerus diuiſionis bonorũ a malis, & diremtionis in iuſto Dei iudicio, quo hi ad mortẽ, illi vero ad vitã æternam deſtinantur. quod innuit locus ille apud eundẽ Euãgeliſtã. cap. 24. Tunc Duo erunt in agro,

vnus

vnus aſſumetur, & vnus relinquetur. Duę molentes in mola, una aſſumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto, vnus aſſumetur, & vnus relinquetur. Itaque iuſtorum ab iniuſtis, electorum a reprobis, & bonorū a malis diuiſio non incongrue hoc numero inſinuatur in Euangelio. vbi per eum qui aſſumetur, recte intelligitur iuſtus in extremo illo examine aſciſcendus ad gloriam. Et per eum qui relinquetur, accipiendus eſt reprobus, in die iudicij deſerendus a Deo, & relinquendus in pœnam ęternam, interminabileque ſupplicium. Vnde Duo dumtaxat iudicandorum in illo diſtrictionis die depromuntur ordines in Euangelio, quorum hi ad dexteram ſtatuendi dicuntur iudicis; illi vero ad ſiniſtram. Eandem bonorum a malis diuiſionem ſacra Oracula patefaciunt per antiquorum patrum filios diuerſam ſortitos conditionem; licet iiſdem forent orti parentibus. quandoquidem Adam Duos habuit filios, Cain, & Abel; hunc iuſtum, illum reprobum. Nobe itidem ex tribus filijs, Duos habuit benedictionis paternę hæredes; tertium vero maledictione percitum. Abraham rurſus habuit Hiſmaelem, cum ancilla matre eiectum domo paterna, neque hęreditatem conſecutum; & Iſaac libera matre æditum, paternęque ſubſtantię, ſicut & virtutis, hæredem. Denique Iſaac progenuit Iabacob, dilectum Deo, & benedictionis filium; & Eſau odioſum Deo, atque maledictioni obnoxium. Vides igitur per horum quattuor priſcorum patrum Adæ, Nobe, Abrahæ, & Iſaac filios, bonorum, malorumque diſcrepantiam, & diſſidium patefieri. Et per Abel, Sem, & Iaphet, Iſaac, & Iabacob, figuratos eſſe bonos. Per Cain vero, Cham, Hiſmaelem, & Eſau, deſignatos malos; qui ab iiſdem (a quibus boni) parentibus exorti, quam maxime a fratrum ſuorum bonitate deſciuerunt. Hinc & Iudæi legem accipiunt a Deo digitis ſcriptā in Duabus tabulis lapideis. quo ſignificatur vnitatem populi diuidi in Duas partes, partem quæ ſeruatur, & partem incredulam quæ perit, dicente Angelo ad Rebeccam: Duę gentes in vtero tuo ſunt, & Duo populi de ventre tuo diuidentur, & populus populum

ſuperabit,

Matt. 25.
Gen. 21.
Gen. 25.
Mal. 1.
Cypriā. de Syna, & Syon.
Exho. 34
Gen. 25.

ſuperabit, & maior ſeruiet minori. Ceterum cum in veteri Teſtamento figuraliter ſcripta, ſint quæ per nouum Teſtamentum re ipſa exſiſtunt; Rebecca figuram gerebat Eccleſiæ, & vir eius Iſaac typum in ſe portabat Chriſti. cum ergo dicit: Duæ gentes in vtero tuo ſunt; quia & de gentibus Duas partes futuras ſignificabat, partem inquam idololatriæ deditam, & partem credulam viuentem per fidem, hanc vnam partem gentium deſignat in vtero Eccleſiæ permanere generationem in æternum in figura Rebeccæ, & partem populi infidelium Iudæorum a ventre tunc Rebeccæ diuidi & ſeparari ab Eccleſiæ natiuitate. Hæc fuit præfiguratio per Angelum ſpiritualiter annuntiata. Cum vero Iudæorum ſtatus in deterius laberetur, & pontificatu amiſſo ad exitium & vaſtitatem cuncta vocarentur, et ob mortem IESV innocentiſſimam gens illa bellorum cladibus eſſet affligenda, quo alio ſigno ma-
D. Hier. ĩ Ezech. c.11. *gis hoc indicandum fuerat, quam in Iudæorum pontificatu in Duas partes diuiſo? & hoc eſt quod Chriſtus patitur, non ſub vno, ſed*
Ioh. 18. Luc. 3. *ſub Duobus Pontificibus, Anna, videlicet, & Caipha, quo religionis eorum ſciſſum quoque monſtraret errorem; quod Iudæis luctuoſum ac triſte futurum erat; quemadmodũ præfiguratum fuit*
Gen. 22. *in immolatione Iſaac. Nam ſicut Abraham vnicum & dilectum filium Deo victimam obtulit; ita Deus vnicum filium ſuum pro nobis tradidit. Duo autem ſerui illi dimiſſi, & non perducti ad locum ſacrificij, Iudęos declarabant, qui cum ſeruiliter viuerent, & carnaliter ſaperent, non intelligebant humanitatem Chriſti, non intelligebant paſſionem eius; ideo non peruenerunt ad locum ſa-*
4.Reg.2. *crificij. Adhuc etiam in Heliſæo propheta Chriſtum præſignante, Dualis numerus maximam Iudæorum indicat ſtragem. paruuli enim illudentes ſalutando Heliſæum, Iudæorum ſuſtinuere perſonam, qui in Chriſtum crucifixum acri irriſione illudebant; irridentes autem pueri dicebant Heliſęo aſcendenti in Bethel: Aſcende calue, aſcende calue. quia in Caluarię loco Chriſtus aſcenſurus erat ad crucem. commotus Heliſæus pueris maledixit, continuoq;*

vrſi Duo exierunt de Sylua, & interfecerunt quadraginta duos pueros irriſores. Sic Iudæis propemodum contigit, in quos vrſi Duo de Syluis gentium irruerunt Veſpaſianus & Titus Romanorum principes, qui poſt Duos & quadraginta annos ab aſcenſu Domini in cœlum, captis Hieroſolymis, tantam Iudęorum ſtragem fecere, vt deletum penitus ſit eorum regnum. Notat itidem Dualis numerus obſtinationem Iudęorũ, qui Duas eſſentias & naturas in Verbi hypoſtaſi non crediderunt fuiſſe coniunctas. Quod myſterium ſi cognouiſſent Iudęi, nunquam Filium Dei & Hominis IESV Chriſtum mori tradidiſſent. Eorum inſidias & conſilium in Chriſti paſsione proſpiciens Pſalmographus, ita decantat, in 2. Pſalmo: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati ſunt inania? Conſtiterunt reges terrę, & principes conuenerunt in vnum contra Dominum & Chriſtum eius. Numeri calculo myſterium notans. quod idioma eſt Scripturę ſanctę. Eſt quidem apud Hebręos indiſcretus Pſalmorum numerus, & ſine ordinis adnotatione deſcriptus. non enim illic primus, aut ſecundus, aut quinquageſimus, aut centeſimus, pręnotatur, ſed ſine pręſcriptione aliqua ordinis in vnum permixtus eſt. Eſdras enim, vt antiquæ ferunt traditiones, incompoſitos illos, & pro auctorum & temporum diuerſitate diſperſos, in volumen vnum collegit & retulit. At ſeptuaginta ſeniores ſecundum Moyſis traditionem ad cuſtodiam legis & doctrinam manentes in Synagoga, poſteaquam illis a rege Ptolomęo Lagi filio tranſferendę ex hebręo in gręcum ſermonem, totius legis cura mandata eſt, ſpiritali cæleſtiq; ſcientia virtutes Pſalmorũ intelligentes, in numerum eos atq; ordinem redigerunt, ſingulis quibuſq. numeris, pro efficientia ſua et abſolutione perfectis, perfectorũ et efficientiũ Pſalmorum ordinẽ deputantes: Vnde primus Pſal. titulo caret, quia capiti noſtro Domino Saluatori, de quo dicitur in Pſalmo 1. nihil debuit præponi, dũ ipſum rerum oĩum conſtat eſſe principiũ. Quo fit vt ſecũdus in ordine Pſalmus, ſit primus in titulo, quãdo ẽt inchoat ab increpatione Iudęorum. Pſalmus ẽt tertius teſtante Reg. hiſtoria,

Hilarius in Pſalmis.

Iuſtinus in apologetico ad gentes.

actu

actu poſterior eſt quinquageſimo; quoniam poſt culpas adulterij, & homicidij, Abſalon filij eius perſecutionem contigiſſe dignoſcitur; ſed pro virtute ſua competenti numero probatur aptatus. tenere enim illum locum tertium, hunc Pſalmum oportuerat, qui & S. Trinitatis potentiam, & triduanæ reſurrectionis in ſe myſteria continebat: nam per liberationem Dauid, quæ commemoratur in tertio Pſalmo, reſurrectio Domini congrue ſignificatur, vt animi Chriſtianorum tali exemplo roborati, in aduerſis caſibus conſtanter erigantur. Apologia rurſus quinquageſimo loco deputatur, cum tamen priorum geſtorum ſuorum hiſtoria ſubſequatur, vt de proditione Doegh Syri, cuius eſt titulus in Pſalm. 51. & Zypheorum, quæ comprehendi titulo videtur Pſal. 54. nam Doegh ante prodiderat, vel Zyphei, quam regnum Dauid propheta ſuſciperet. Quandoquidem regem Saul fugiens, adhuc per deſerta & arida loca exſul errabat; Bethſabeæ autem iam cum regnaret, accepit. Nec myſterij ratio eſt in abſcondito. nam cum quinquageſimo, in quo eſt ſabbathum ſabbathorum, ſecundum iubilei anni præformationem, peccatorum ſit conſtituta remiſſio, quemadmodum demonſtraturi ſumus, vbi nos eo duxerit orationis ſeries, conſtanter hic Pſalmus, in quo eſt pœnitentia indicta, & peccatorum remiſſio poſtulatur, in ordine huius numeri collocationem obtinuit. Quinquageſimi ſiquidē numeri virtus & perfectio exigebat, & Doegh Idumæi impœnitens in Dauid odium, anterius poſtponi, & poſteriorem anteferri, vt remiſſio peccatorum collocaretur in numero 50. & pœna perfidiæ numerum conſtitutæ remiſſionis excedens, careret venia, cum tempus & numerum pœnitentiæ perdidiſſet. Liquet ergo ſecundum geſtorum hiſtoriam non quadrare Pſalmorum ordinem, quoniam non tam ordinem ordini, quam myſterijs numerorum geſta conuenire curarunt. Reſtat (inquit Caſſiodorus) vt illud quod dictum eſt, definitione maiorum credere debeamus, in numeris poſitis atque definitis virtutes omnium conuenire Pſalmorum. Rationi quippe cōſentaneum, cæli terræque Creatorem operationes, & dicta ſua per

Pſal. 50. D. Hier. i Ezech. c. 30.

Ambroſ. de apolo. Dauid. c. 8.

Beda in Pſ.

Io. Picus in apologiā.

Caſſ. Senator in Pſ. 26.

diuerſo-

diuerſorum calculorum diſtribuiſſe ſine ambiguitate virtutes, qui cuncta, ſicut legitur, in pondere numero menſuraque perfecit. Neq; enim quia guttę pluuiarum, ſtellę cæli, vel maris arena numerabilis non eſt nobis, apud illum quoq; nullo eſt ſub numero. nam etiam ſi nobis abdita & occulta, diuinæ ſunt tamen nota potentiæ. Sed redeamus ad inſtitutam de Binario tractationem. Binarius quemadmodum primus ab vnitate recedit, pari ratione iniuſti ab vno illo ſummo bono recedunt: quicquid autem a ſummo bono recedit, bonum eſſe nequaquam poteſt. ex quo efficitur, vt Binario deſignentur qui relicta Dei Eccleſia, priuatas elegerunt ſocietates. de quibus Dominus indignatus dicit apud Oſeam: Iuxta deſiderium meũ corripiam eos. Congregabuntur ſuper eos populi, cum corripientur ſuper Duas iniquitates ſuas. Item apud Ieremiam cap. 2. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quæ continere non valent aquas. Porro Duo vituli aurei quos condidit Hieroboam ſeducens populum ad adorandum eos, & ſciſſæ decem tribus a tribu Iuda & Beniamin, & a templo Domini, quid aliud ſunt, quam ſignum & initium omnis hæreticæ & ſchiſmaticæ prauitatis? Hæreſis enim dicitur ab electione, quod ſcilicet ſibi vnuſquiſq; eligit quod ſequatur, dum peruerſa mens non habet pacem, dum perfidia diſcordans non tenet vnitatem. cui fortaſſe competit quod de Iſraele dicit Oſeas propheta: Vitis frondoſa Iſrael fructus adæquatus eſt ei, ſecundum multitudinem fructus ſui multiplicauit altaria, iuxta vbertatem terræ ſuæ exuberauit ſimulachris, Diuiſum eſt cor eorum. Hoc enim Binario apprime conuenit, quem diſcordiæ & confuſionis numerum, & opinionem mutationi obnoxiam, motumq; numquam conſiſtentem appellarunt Pythagorici. Neque Binario Hæretici Idololatræque dumtaxat deſignantur, verum etiam qui a charitate & vnitate Eccleſię catholicę receſſerunt. Dominus enim noſter cum in Euãgelio ſuo teſtaretur aduerſarios eſſe ſuos qui ſecum non eſſent, & ſecum non colligentes gregem ſuum diſſiparent, non ali-

Sap. 11.

6. q. 2. denique.

Cap. 10.

Iſid. de ſummo bono li. 1. c. 9.

3. Reg. 12.

Orig. in Gen. homil. 15.

Cap. 10.

Frãc. Spinola lib. de numeris quadratis.

Cyp. epi. ad Magnum q eſt ſexta lib. 1.

Matth. 12.

quam

quam deſignauit hæreticorum ſpeciem, ſed vniuerſos prorſus qui ſecum non eſſent, aduerſarios ſuos oſtendit, dicens: Qui non eſt mecum, aduerſum me eſt, & qui non colligit mecum, ſpargit. Item Beatus Iohannes Apoſtolus nec ipſe vllam hereſim aut ſchiſma diſcreuit, aut aliquos ſigillatim ſeparatos poſuit; ſed vniuerſos, qui de Eccleſia exiſſent, quique contra Eccleſiam machinarentur, Antichriſtos appellauit, inquiens: Audiſtis quia Antichriſtus venit, nunc autem Antichriſti multi facti ſunt. vnde cognoſcimus quia nouiſſima hora eſt. ex nobis exierunt, ſed non fuerunt ex nobis. ſi enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent vtique nobiſcum. His ſuum calculum adhibet Aur. Auguſtinus hunc in modum ſcribens: Si ſciſſura, ſi diſcordia, ſi diſſenſio in nobis ſit, non ſumus digni benedictione Dei, nec Deum digne laudare poſſumus quandiu in hac malitia ſumus. Quomodo enim confidenter ſermone paterno reſpondere Alleluia poſſumus, id eſt, benedic nos Deus ſimul in vnum, cum non veniamus in vnum? Non conuenit reſponſio ipſa Alleluia, Hereticis, non ſchiſmaticis, non aduerſarijs vnitatis Eccleſiæ. non ſunt ſimul cum Eccleſia in vnum, qui nobiſcum nō colliguntur in vnum. Exponens etiam Vener. Beda illud Euangelicum: Putatis quia veni pacem mittere in terram? nō dico vobis, ſed ſeparationem. Erunt enim ex hoc quinque in vna domo diuiſi, tres in Duos, & Duo in tres diuidentur: Tres, inquit, contra Duo, & Duo contra tres diuiduntur, quia boni malis, & mali bonis ſentiunt atque agunt aduerſa. Tria namque ad eos, qui fidem Sanctæ Trinitatis ſeruant; pertinere nemo eſt qui dubitet; Duo quoq; illis congruere, qui ab fidei vnitate diſſentiunt, multis Scripturarum locis, & ibi maxime probatur, quod & immunda in arca animalia ſub hoc numero retinentur. tantum Beda, ſecutus vt in cæteris antiſtitem Aug. qui tanti facit hunc locum, vt ex eo ſumat argumentum Diuinos libros haud eſſe ſimpliciter, nec ſecundum litteralem ſenſum duntaxat intelligendos. ad hunc enim modum ſcribit decimo quinto Ciuitatis diuinæ: Quis niſi mente peruerſus inaniter ſcriptos eſſe contendat

Luc. 11. 1. Ioh. 2. Auguſt. hom. de reſurrectione fidelium. Luc. 12. Gen. 7. Cap. 27.

dat ſacros libros per annorum millia tanta religione cuſtoditos, aut res ſolas geſtas intuendas? vbi certe, vt alia omittam, ſi numeroſitas animalium cogebat arcæ tantam fieri magnitudinem, immunda Bina, & munda ſeptena intromitti animalia quid co= Gen. 7.
gebat, cum æquali poſſent numero vtraque ſeruari? Idem lib. contra Fauſtum: Ex animalibus in arcam ingredientibus ſeptena ſunt munda, & Bina immunda, non quia pauciores ſunt mali, quam boni: ſed quoniam boni ſeruant vnitatem ſpiritus in vincu- Epheſ.4.
lo pacis; Sanctum autem ſpiritum Diuina ſcriptura in ſeptifor- Eſa.11.
mi operatione commendat. Vnde & ille numerus quinquaginta dierum ad aduentum Sancti ſpiritus pertinens in ſepties ſeptenis, Act 3.
qui fiunt 49. vno addito conſummatur, propter quod dictum eſt: Eph. 4.
Studentes ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Mali autem in Binario numero ad ſchiſmata faciles, & quodammodo diuiſibiles oſtenduntur. ad Binarium enim pertinet quicunque facit diuiſionem in Eccleſia. Hierony. etiam tum alibi tum in Aggeum prophe- D. Hier. in Agg.
tam hæc ſcribit de immundis animalibus & Secunda die: Deniq; cap. 1.&
in Geneſi cum in primo die dictum ſit, & in tertio, & in quarto, epiſt. 47. q̃ eſt ad
& in quinto, & in ſexto poſt conſumationem operum ſingulorum: Pammachiū con
Et vidit Deus quia bonū eſt; in Secundo, iuxta Hebraicū, & Aqui tra Ruffinum;
lam, & Symmachum, & Theodotionem non habetur. Neq;.n.pote- Et in Io-
rat Secūdus dies, qui numerum facit, qui ab vnione diuidit, quod uinianū. & habe-
bonus eſſet, diuina ſententia comprobari. Vnde & in arca Noe quæ tur in ca
cumque Bina & Bina introducuntur, immunda ſunt; Dominus au non. 32. q.1. nup.
tem ſciſſionem in vnum coarctans, fecit vtrumque vnum, & ſol- Petr⁹ Lõbar. li.2.
uit medium parietem, inimicitias in ſua carne condemnans. vnde diſt.14.
& auguſtius quid loquitur atq; ſublimius: Ego & Pater vnum ſu D. Hier. cõm. in
mus. vt a Iudaica Dualitate in vnionem nos reuocet fidei Chriſtia Ezech. 11. Eph.
næ. Binarius etiam quādoq; titubantem fidem ſignificat. Hinc per- 2.
turbatus Moyſes ad aquas cōtradictionis murmure populi, et in fi- Iohã. 10 Exho.17
de hæſitans, quaſi illud non potuiſſet Deus facere, vt aqua de petra Num.20
proflueret, quod ante iam fecerat, Bis ſilicē virga percuſſiſſe legitur.

E Quare

Iudic. 6. *Quare offenſo Domino Iordanem tranſire prohibetur. Gedeon rurſus vellere lanæ in area nocte poſito, tentauit Bis Deum, indubitatæ petens victoriæ ſignum. in prima quidem tentatione petijt vellus lanæ diuinitus aſpergi rore, & in omni reliqua terra ſiccitatem; in ſecunda autem tentatione, contrarium a Deo ſibi dari futuræ victoriæ ſignum exegit; vt iuxta morem in omni terra ros fieret, ſed in ſolo extento vellere ſiccitas, non tam naturæ miraculo, quam diuina voluntate naturam cohibente appareret. Huius eſt myſterij, quod Mulieres, quæ venerant ad monumentum, vt vngerent corpus IESV, cum mente conſternatæ, ſublatum, non reſurrexiſſe, crederent quod quærentes non in-*
Luc. 24. Iohã. 20. *uenerant, atteſtantibus Luca & Iohanne vident Duos Viros.*
Matt 28. Marc. 16. *Nec obſtat, quod in narratione Matthæi, & Marci vnum Angelum dumtaxat repertum fuiſſe ſcriptum ſit. vnum enim ſcribentes, narrant de eo qui auoluit a monumento lapidem: Lucas vero & Iohannes Duos referunt fuiſſe conſpectos intus ſedere, vel de his qui venientibus ad ſepulcrum mulieribus obtulerunt ſe, his verbis arguentes earum dubiam de reſurrectione fidem: Quid, inquiunt, o mulieres quæritis eum, qui viuit, in ſepulcris mortuorum? Non eſt hic, ſurrexit; recordamini qualiter locutus eſt: prædixerat enim ſic eſſe definitum conſilio Patris, vt ad ſalutem humani generis filius hominis, in crucem ſublatus, occideretur, ſed reuiuiſceret tertia die a morte. tempus agnoſcite. ſub veſperam paraſceues depoſitus eſt de cruce, primus hic a morte ſupputatur dies, in ſepulcro totum quieuit ſabbathum, nunc tertij diei diluculum eſt, quem ille ſimul exoriens ab inferis toti Mundo lætum voluit eſſe. Quibus verbis auditis, Mulieres regreſſæ a monumento, cuncta nunciaſſe referuntur vndecim Diſcipulis & ceteris omnibus; qui obliti fere omnium quæ dixerat IESV, ac prorſus deſperantes, non crediderunt; immo exploratu i an mulieres delirarent, Duo ex Diſcipulis Petrus & Iohannes ad monumentum cucurrerunt. Ex his rurſum quibus per mulieres nun-*

ciatum

ciatum fuerat de ſepulcro vacuo, dicit Lucas quod Duo ex Diſcipulis, de reſurrectione dubitantes, & quaſi nihil ſperantes, ibant ipſa die Nicopolim, inſignem Paleſtinæ ciuitatem, ab Hieroſolymis, vbi crucifixus fuerat Dominus, ſtadijs ſexaginta diſtantem. At vero ſtadium latinum, ex ſententiam Plinij & Columellæ, continet octauam partem milliaris Italici. quo fit vt ſit in ſpatio paſſuum ſeptem millium quingentorum. quod ſiquidem ſpatium Diſcipulis apprime competit, qui de morte ac ſepultura Saluatoris certi, dubij de reſurrectione gradiebantur, varios commiſcentes ſermones. nam reſurrectio, quæ poſt ſeptimam ſabbathi facta eſt, octauo numero continetur. Diſcipuli ergo, qui de Domino loquentes incedebant, ſextum cœpti itineris milliarium compleuerant, quia illum ſine querela viuentem vſque ad mortem, quam ſexta ſabbathi ſubijt, perueniſſe dolebant; compleuerant & ſeptimum, quia hunc in ſepulcro quieuiſſe non dubitabant: verum de octauo dimidium tantum peregerunt, quia gloriam celebratæ iam reſurrectionis nec dum perfecte credebant. Eiuſdem conſiderationis eſt, quod dum circumfuſa nube ſublatus eſſet IESV, vt hominem quem dilexit, quem induit, quem protexit a morte, ad Patrem victor attolleret, poſtea venturus e cælo ad pœnam diaboli, & cenſuram generis humani, Duo Angeli adſtitiſſe referuntur iuxta Diſcipulos, de die illa tremendi iudicij verba facturi: Quid, inquiunt, ſtatis viri Galilæi aſpicientes in cælum? non admiramini: hic IESV qui aſſumtus eſt a vobis in cælum, iterum veniet, & quemadmodum abijt iudicatus, iudex eſt terribilis rediturus, & videbit collecta in vnum generalitas hominum quas foderat manus, quod terebrauerat latus, faciem quam conſpuerat: non miſerebitur vltra Deus, neque tunc audiet pœnitentes, ſera erit illa confeſſio; & cum clauſa fuerit ianua, fruſtra carentes oleo acclamabunt excluſi. Nullum ibi refrigerium, nullum remedium. A dextris

Luc. 24.

Petr᷒ Apian᷒ coſmograp. lib. 1.

Act. 1.

Cyprianus de aſcenſione.

Anſelm᷒ de ſimilitudinib. mundi.

Vid Grego. Naz. in plagā grand. *erunt peccata, hoc eſt acres & acerbi accuſatores; a ſiniſtris, infinita dęmonia; ſubtus, horrendum chaos inferni; deſuper, iudex iratus; foris, Mundus ardens; intus, conſcientia vrens, & prolata in medium inflexibilis ſententia: occurrentibus Saluatori electis, remanebunt impij infinitis deputati tormentis, immortales miſeri viuent inter incendia, & inconſumtibiles flammæ nudum corpus allambent, ardebit purpuratus diues, nec erit qui æſtuanti linguæ ſtillam infundat aquæ, in proprio adipe frixæ libidines bullient, & inter ſartagines flammeas miſerabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocius deſperatio condemnatos affliget. Dualis Angelorum numerus etiam Duabus ciuitatibus Sodomæ, & Gomorrhæ portendit interitum, diuino igne in eas delato, eo quod hoſpites prætereuntes contumelijs afficiebant. vt nemo vſqueadeo ſit imperitus, neque tam nullius ingenij, qui non magnæ ſignificationis cauſſa factum putet, quod tres Angeli veniunt ad Abraham ſtantes ſuper eum luce meridiana, & fulgentiſſimo iam Sole, vtpote felix negocium. ſed ad excidium Duarum vrbium, Duo dumtaxat veniunt, ſub veſperam, & primis tenebris intendentibus, ſedentes in platea, quod tanto exterminio non competeret ternarius, quo gaudet Deus; ſed Binarius ab vnitate & trinitate recedens. Vide quomodo diſpenſatione Spiritus ſancti pro meritis aptati ſunt numeri? Vbi gratia largienda, ternarius adeſt; vbi exercenda ſeueritas, ſolus Binarius. Adijciam eiuſdem myſterij exemplum Scopæ. fuit quidem Scopa fortunatus homo, apud quem in Cranone Theſſalię cum cęnaret Simonides Ceus poeta, concinniſſetque id carmen quod in eum ſcripſiſſet, in quo multa ornandi cauſſa Poetarum more in Caſtorem & Pollucem filios Iouis Dioſcuros nuncupatos ſcripta fuiſſent, nimis ſordide Scopa ſe daturum Simonidi dimidium eius quod pactus eſſet pro illo carmine promiſit, reliquum a ſuis Tyndaridis quos æque laudaſſet, peteret, ſi ei videretur. Accepit conditionem Simonides.*

Gen. 18. 19. Suidas. Origenes i Geneſ. lib. 4

Haud

Haud multo poſt nunciatum fuit Simonidi, vt prodiret, iuue-nes enim ſtare ad ianuam Duos, qui eum magnopere vocarent; ſurrexit ille, neminem extra ianuam vidit. hoc interim ſpacio conclaue illud, vbi epulabatur Scopas, concidit; qua ruina op-preſſus Scopas cum ſuis interijt. Quos cum humare vellent ſui, nec poſſent obtritos vllo modo cognoſcere, Simonides dicitur ex eo quod meminiſſet quo loco quiſque cubuiſſet, demonſtrator v-niuſcuiuſque ſepeliendi fuiſſe. Quare tunc admonitus, inueniſ-ſe fertur, Ordinem eſſe maxime qui memoriæ lumen afferret. Ten-tante Heliodoro rapere theſauros Eccleſiæ Sanctæ, ſcriptum eſt, 2. Mach. 3. *quod ſpiritus omnipotentis Dei magnam fecit ſuæ oſtenſionis eui-dentiam, ita vt omnes qui auſi fuerant ei parere, ruentes diui-na virtute in deſolationem & formidinem conuerterentur, dum il-lis apparuerunt Duo iuuenes virtute decori, qui circumſteterunt, flagellantes ex vtraque parte, ſine intermiſſione multis plagis ver-berantes. Sic in quodam Pſalmo de impijs ſcriptum legitur:* Pſal. 108 *Operiantur, ſicut diploide confuſione ſua. Diplois enim Duplex eſt* Greg. Papæ. *veſtimentum, quo figuraliter induuntur, qui iuxta reatus ſui me-ritum & temporali, & perpetua animaduerſione feriuntur. ſicut Antiochus & Herodes, qui vtrique ſuo tempore aduerſus Deum* Euſeb. hiſ. eccl. *repugnantes, quid tormentorum in gehenna perpetuo paſſuri eſ-* lib. 1. c. 8. *ſent, præſentium afflictionum miſeria cunctis oſtendebant. Qui-* ex Ioſ. antiquit. li- *bus congruit illud Ieremiæ cap. 16. Reddam primum Duplices* bro 17. *iniquitates, & peccata eorum, quia contaminauerunt terram meam in morticinijs idolorum. necnon, & capit. 4. Contritio ſuper contritionem, ideſt Gemina damnatio, & hic & in futu-ro ſeculo. Et alibi: Percuſſiſti (inquit) eos, & non doluerunt;* Cap. 5. *attriuiſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam, Duplici contritio-* Cap. 17. *ne contere eos. Solos enim pœna liberat a ſupplicio quos mutat. nam quos præſentia mala nō corrigunt, ad ſequentia perducunt: Vnde et quodam loco ſcriptum legitur: Ieſus populum de terra ſaluans Ae-* Iudæ vnico. *gypti, Secundo eos qui non crediderunt, perdidit. Et per Moyſen*

Deuter. 32. *dicitur: Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ardebit vſque ad inferni nouiſſima. Quo enim ad præſentem percuſſionem ſpectat, recte dicitur: Ignis ſuccenſus eſt in furore meo: quo vero ad æternam damnationem, ſubdit: Et ardebit vſque ad inferni nouiſſima. Notat igitur Dualis numerus Duplicem peccatorum damnationem, quarum prima fit per culpam, altera per pœnam: illa per tribulationem præſentem; iſta, per futuram. De quibus dicit Iudas in Canonica ſua: Arbores autumnales infructuoſæ, Bis mortuæ, fluctus feri maris, diſpumantes ſuas confuſiones. Bis mortui enim dicuntur peccatores, per culpam & per conſuetudinem, vel per mortem corporis, & mortem animæ. Vnde Eccli. cap. 21. Quaſi Romphæa Bis acuta omnis iniquitas. Timeamus ergo, ne quod Scriptura comminatur apud Eſaiam cap. 40. Dei iudicium a nobis incipiat, ne de manu Domini duplicia ſuſcipiamus, id eſt, Duplices pœnas pro peccatis noſtris. per huiuſmodi namque duplicationem menſura ſcelerum impletur, ſecundum quam emendatur & Iſrael. Sic in Apoc. ſcriptum eſt, quoniam peruenerunt peccata Babylon vſq; ad cęlum, & recordatus eſt Dominus iniquitatum eius: Reddite illi ſicut & ipſa reddidit vobis, & Duplicate Duplicia ſecundum opera eius, in poculo quo miſcuit uobis, miſcete illi Duplum. De Binarij infamia cum multa dicta ſint, adhuc plura ſuperſunt, quæ in lege & Euangelio pręcipue memorantur. Ioſeph Patriarcha falſo accuſatus, in carcere detentus eſt in Aegypto Duos annos: Geneſ. 41. Duobus teſtibus Suſanna eſt appetita: Dan. cap. 13. Duos teſtes inuenit Synagoga, qui aduerſus Chriſtum dominum falſa iactarēt: Matth. 26. Duo viri filij Belial dixerunt falſum teſtimonium contra Naboth. 3. Reg. 21. Duobus funibus a Philiſtęis vinctus eſt Sanſon; vt legitur libro Iudicum cap. decimoquinto. In Duas partes ſcidit Heliſęus veſtimenta ſua, cum vidiſſet Heliam aſcendentem per turbinem in cęlum. 4. Regum ſecundo. Nec eſt quod quiſpiam opinetur Binarium in laudabiliter poſitum, quoniam Heliſęus (vt eodem Scripturæ loco legitur) petijt in ſe-*

Beda q̄ſt. in Deut. ca. 22.

Iudæ vnico.

Gregor. Naz. lib. in plagā grand.

Cap. 18.

D. Cyprianus Serm. de Sp. sā&o.

ipſum

ipſum fieri Duplicem ſpiritum Heliæ. non enim in Duas ſubſtantias, idem ſpiritus erat diuiſus, nec Duos Propheta ſanctus habuit ſpiritus; ſed quod populo Chriſtiano, cuius typum Heliſęus gerebat, accepto Spiritu ſancto, data ſit poteſtas in opere & ſermone, & aſcendẽtem Heliam, ideſt Chriſtum, pio deſiderio proſecutus fide claruerit & intellectu, & vita, & ſignis, & miraculis fulſerit & exemplis. Duo dracones Mardochęus & Aman: Heſt. 10. Duo mali eunuchi Bagathan et Thares machinarunt occidere Aſſuerum: Heſt. 2. Duo viri principes latronum erant filio Saul: 2. Reg. 4. Duo debitores erant cuidam fęneratori: Luc. 7. Duæ mulieres fornicatæ in Aegypto Oola, ſcilicet, & Ooliba: Ezech. 23. Duæ meretrices altercantes coram Salomone: 3. Reg. 3. Duo cæci in Iericho ſedentes ſecus uiam: Matth. 20. Duabus horis clamabat turba: Magna Diana Epheſiorum: Act. 19. Duos menſes filia Iephte fleuit virginitatem ſuam: Iudic. 11. Duo quæ comminatur Chriſtus damnatis, fletus & ſtridor dentium: Matth. cap. 22. & 25. Duplex plaga eſt ab æterno regno Dei ſeparari, & in inferno cum Diabolo damnari, terribilem dico ſemper pati conſpectum Dęmonum, & amittere pręſentiam Angelorum & Dei. cum nihil grauius ſit in pœnis, quam præſentia & viſione Dei carere. Quod non ignorãs regius Pſaltes Dominum deprecatur dicens: Ne proiicias me a facie tua. Et item: Ne auertas faciem tuam. Et Iob ad hoc reſpiciens: A facie tua (inquit) Domine non abſcondar. In Leuitico de illo qui iuramentum protulit, vt vel male quid, vel bene faceret, & hoc ipſum obliuione tranſcendit, ſi non potuerit offerre pecus, in remedio pœnitentis, adiungitur vt Duo pulli columbarum, vel Duo turtures, qui pro cantu gemitum habent, offerantur. quia Duplicem in pœnitentia debet habere fletum quilibet peccator, ſiue quia per negligentiam bonum non fecit; ſeu per audaciam malum perpetrauit. Quod enim oportuit, non geſſit; & quod non oportuit, egit. Non ſecus Duas iniquitates commiſerunt qui Barrabam ſibi dimitti, Chriſtum autem cruci affigi petierunt; bonum repro-

[Margin: Auguſt. de tripli ci habitaculo. — Pſal. 50. 68. — Iob 13. Cap. 5. — Alcuin⁹ lib. de virtutib. & vitijs. — Matt. 27. Ruptus ĩ Iohan.]

bantes, & malum eligentes. Herodis etiam impietatem in Chri-
Matth.2. *ſtum & æquęuos eius Binarius taxat, quando omnes lactentes pueros a Bimatu & infra iuſſit interimi, ſi quo modo etiam IE-*
Cap. 32. *SV cum æquęuis extinguere potuiſſet. Deus apud Hieremiam facit miſericordiam in millibus, & reddit iniquitatem Patrum in ſinu filiorum eorum poſt eos. In quo grandis clementia Creatoris oſtenditur, miſericordiam ſuam in mille generationes extendens, & iuſtitiam in Secunda generatione demonſtrans. Vi-*
Ezech. 11. *ginti & quinque viri in introitu portę, qui cogitant malum, & tractant conſilium peſſimum in Vrbe, habent Duos principes,*
D.Hieronym⁹ de Hebraicis nominibus. *quia Binarius ſcindit vnitatem. Vnde & Heber nati ſunt Duo filij, nomen vni Faleg, id eſt, diuidens, quia in diebus eius diuiſa eſt terra, & fabricata eſt turris, vbi confuſio linguarum facta*
Gen. 10. *eſt. Sex millia equitum aduerſus tria millia virorum, vt ſint Duo*
1. Reg. 13. *contra vnum, poßunt, interprete Diuo Gregorio, deſignare Dęmones conantes auferre amorem proximi, quo ſic auferant amorem Dei. Dæmonis quidem nomen tametſi veteribus atque Platonicis non odioſum, nec infeſtum fuit, quippe qui hac appellatione Deos quandoque complexi ſunt; in noſtra tamen religione ſolet in deteriorem partem vſurpari, pro ea natura, quæ cum in prima Mundi origine a Deo perfectiſsimam rationem atque intelligentiam accepiſſet, ſuo peccato cælo depulſa eſt. Quare in ſacris oraculis Duo eſſe leguntur duces Dęmoniorum, Behemot, ſcilicet, & Leuiathan. Appoſite enim malis ſpiritibus addictus eſt Binarius, cum nulli creaturæ ineſſe poſsit propenſio ad malum, niſi ex Duplici natura conflata ſit: ipſi profecto ab initio boni fuerunt*
Gen. 1. *creati, proteſtante Moyſe omnia quæ fecit Deus fuiſſe valde bona. ſed animi peruerſitate a melioribus ad peiora, a ſumma & immutabili vnitate in naturam Binarij libere atque vltro deciderunt. Vt enim Binarius eſt primus ab vnitate receſſus, ac ſolus inter pares numerus primus, cuius ſola vnitas eſt pars aliquota, quæ eſt proprietas primi numeri: conſimili modo Dæmones rebus*

a Deo

a Deo datis non contenti, ſed maiora appetentes, & ſuperbiæ perturbationem admittentes, honore initio dato exciderunt, & ab ipſa vnitate ſeiuncti, & diuiſi ſunt in Duas naturas; in primam ſcilicet, qua creati ſunt à ſummo Deo; & in ſecundam ab eorum mala voluntate acquiſitam, qua ſemper diuiſi a Deo, homines etiam diuidere conantur. Secundæ autem naturæ ſignificatione intelligo permanentem & peſſimam affectionem, ac diuturnam & malam conſuetudinem. qua vſus eſt Paulus, Vas electum, dicens nos fuiſſe natura filios irę. Duo ſunt et genera eorum qui in die tremendi iudicij reprobandi ſunt. Vnum quidem illorum qui fidem Chriſti vel numquam ſuſcepere, vel ſuſceptam, per apoſtaſiam deſeruere, de quibus ſcriptum eſt: Qui non credit, iam iudicatus eſt, quia non credit in nomine filij Dei. Alterum eorum qui fidei Chriſtianæ myſterijs initiati, opera fidei exercere contemnunt, quibus Iudex dicturus eſt: Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius. Eſuriui enim, & reliqua. Duo ſunt & genera delictorum, propria ſcilicet, & aliena. Diabolus ſuo delicto cecidit: Adam alieno deiecit. Duobus quoq; modis impeditur oratio peccatoris, dum vel nulla luce illuſtratur, quando ſcilicet peccata ſua nec videt nec confitetur; vel nimia luce obruitur, dum ea tanta videt, vt de remiſſione deſperet. Duplex morti ad nos aditus patet, aut enim iudicio ac ratione peccamus, vt cum nec ſana nec recta ratiocinamur; aut affectibus impulſi labimur, vt cum temere iraſcimur & concupiſcimus. Eam ob cauſſam ſanguinis quoque agni Duplex eſt ſignum. Et ratio quidem, vt pote princeps, quaſi ſuperius limen eſt: affectus autem, velut poſtis ſuperiori limini ſubijcitur. Duo iuuenes euntes cum Abraham, poſſunt ſignificare Duos populos, qui conſenſerunt in mortem Chriſti. Duo hædi, quos Iahacob obtulit patri, ſignant peccatores ex Duobus populis. Duæ vxores Dauid captiuatæ, figurant Duos populos a Dæmonibus in ſeruitutem adductos. Gemina percuſſio petræ de virga in deſerto, ſignifi-

Michael Pſellus d Dæmonib. c. 2.
Epheſ. 2.
Beda.
Iohan. 3.
Matt. 25
Aug. in Pſal. 18.
Nicetas Setronius cō. in lib. 2. de Paſcha.
Gregor. Naz. Exho. 12
Gen. 22.
Gen. 27.
Gl. īterl.
1. Reg. 30.

Num.20 ſignificare poteſt Duo ligna, quæ in Crucis patibulo eriguntur: quia Chriſtus in vno ligno ſacras manus expandit: in alio vero a capite ad vſque pedes immaculatum corpus extendit. In Duas partes diuiſum velum templi in paſſione Domini, ſignificabat Duo teſtamenta diuiſa in Scriptura. Duobus cubitis crepidinis altaris terrena, & corruptibilia deſignantur; quibus appoſite competit Binarius, cui ſymbolice tribui ſolet materia diuiſibilis, informis, permutabilis, impotens, expers vitæ, verum non ens, imago entis, appetitio ſubſtantiæ, ſtans non in ſtatu, apparens omnia, nihil ens, fiens omnia, nihil manens, totius entis defectus, promiſſa ſemper mentiens. Quare a materialibus nos euocans Eccleſiaſtes dicebat: Vnus pugillus habet requiem, & Duæ manus labore ſunt plenæ. Pugillus enim vnus (interprete Olympiodoro) vnitas ipſa eſt, materia carens; pugilli Duo, materialia, quæ diuidi vel facile poſſunt. Melius profecto vnitatem ſequi, atque officioſam vitam ducere cum quiete, hoc eſt ſine inanis gloriæ fuco, quam occupari circa Dualitatẽ, hoc eſt res materiales. D. Hieronymus comm. in Aggeum: Materia (inquit) in qua reparatio Mundi ſobolíſque conſiſtit, Duplicem numerum diligit, quare Darius quia amator erat coitus, & ſocius draconis (cuius omnis virtus in lumbo eſt) iccirco in Secundo anno viſio cernitur populo, in immundo numero, & poſt vnionem virginitatis, & paradiſi nuditatem, tunicas ſignificante pelliceas. Poteſt igitur Binarius notare intemperantes, qui luxurię dediti, nimioq; cibo ac potu repleti operam litteris dare haudquaquam poſſunt. Exſtat Platonis pręclara illa quidem epiſtola ad Dionis amicos, qua diſplicuiſſe ſibi oſtendit quod Itali, & Syracuſani Bis in die ſaturi fierent, nec vnquam pernoctarent ſoli. Tunicas Duas non poſſidendas admonet Deus Matth. cap. 10. & Mar. cap. 6. In quibus videtur Duplex oſtendere veſtimentum; non quod in locis Scythiæ glaciali niue regentibus, vna quis tunica debeat eſſe contentus, ſed quo in tunica veſtimentũ intelligamus, ne aliud veſtiti, aliud nobis futurorum timore

Marginal notes: Num. 20. — Augu. in Iohan. c. 6. — Matth. 27. Marc. 15 Luc. 23. — Ezech. 43. — Cap. 4. — Cap. 1. — Gen. 3. — Beda.

timore ſeruemus. Duas etiã tunicas habere dicitur, qui colere vult veterem & nouum hominem. Vel forte, quia per vnam tunicam vita ſimplex atque ab omni verſutia & improbitate libera deſignatur, ſcite qui ad Euangelium promulgandum mittitur, Duabus tunicis vti prohibetur. In lege quoque Moyſis, Leu t. 19. (cognata quippe ſibi eſt diuina Scriptura) legitur: Veſte, quæ ex Duobus texta, non indues. & alibi: Non indues veſte ex lana linoque contexta. Nam in veſtimento ex Duobus contexto, lana, ſcilicet, & lino, interdicitur coniunctio ſimplicitatis innocentiæ, quæ ſignificatur per lanam, propter oues quæ ſunt ad dextram; & ſubtilitas malitiæ, quæ per linum denotatur. Et nimirum veſtis quæ ex lino lanaque conficitur, linum interius cęlat, in ſuperficie lanam demonſtrat. Probibemur inſuper vti Duplici menſura, ſecundum illam ſententiam Salomonis, qua dicitur: Abominatio eſt Domino pondus Duplex, & ſtatera doloſa non eſt bona in conſpectu eius. Dũo cornua beſtiæ ſimilia agni, ſunt ſimulationes Hypocritarum & Antichriſti. Binarius enim Hypocritas maxime notat, qui nunc ſpiritualia ſectari videntur, nunc terrenis actionibus & negocijs inuoluuntur, ſimiles prorſus quibuſdam piſcibus ſiue animalibus, quæ nunc in aquis, nunc in terris verſantur; inde ab Iſidoro appellantur dubia, ſeu ancipitis naturæ, quod non ſolum natatilia, ſed & greſſibilia ſint per naturam, & vtroque elemento participent cuiuſmodi ſunt, phocæ, caſtores, teſtudines, cocodrili, & huiuſmodi, quæ communiter ſunt animalia ſæua, vel maligna, & huiuſmodi homines dubium videtur vtrum ſint Dei uel Mundi: deceptores tamen ſunt & iniqui, de quibus legitur ſcriptum: Omnis hypocrita eſt & nequam; & alibi dicitur, quia nemo militans Deo implicat ſe negocijs ſecularibus, ut placeat Deo. Hos Propheta regius dicebat corde, & corde loqui, quod aliud in corde occultum geſtent, aliud in lingua promtum oſtentent. Iacobus Apoſtolus; Vir, inquit, Duplex animo, inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis. Et per quendam Sapientem dicitur: Ne acceſſeris

Gl. īterl. ſup. Exhod. 26. Deut. 22 Matt 25. Prou. 20. Apoc. 13 Gl. īterl. Eſa. 9. 2. Tim. 2. Pſal. 11. Iac. 1. Eccli. 1.

ad Deum Duplici corde, nec fueris hypocrita in conſpectu hominum. Væ Duplici corde, & labijs ſceleſtis, & peccatori terram ingredienti Duabus vijs. Omnis peccator inuidus, & Bilinguis; ſuper furem eſt confuſio, & deuoratio peſſima ſuper Bilinguem: Item: Cor ingrediens Duas vias, non habebit requiem. Quibus enim Duplex eſt mens, perpetuos belli tumultus neceſſe eſt patiantur, carne nimirum & anima, ex aduerſo caſtra habentibus. Hæc enim Chriſto impigre ac libenter paret, ac lucem petit; illa contra, carni & ſanguini dedita eſt, Beliamque ad tenebras pertrahentem excipere parata. Bona eſt (inquit Eccleſiaſtes) plenitudo pugilli cum requie, ſuper plenitudinem pugillorum Duorum cum labore. Myſtico quidem ſenſu pugillus eſt indeficiens fides, quę eſt in Dominum IESV Chriſtum: Duo autem pugilli, intelligendi ſunt, cum quis Duobus dominis ſeruire ſtudet, Deo, ſcilicet & Mammonæ, & opprobria illa pati, quæ commemorat Helias propheta dicens: Vſquequo claudicatis in Duas cogitationes, nunc Baal, nunc Deo adhærentes? Si Deus eſt Dominus, ſequimini eum. nam nec Deus commentitijs dijs honorem haberi vult; nec hi verum Deum volunt adorari. Iahacob qui Angelum tenuit, vno pede claudicauit. quia qui vero amore ſublimia reſpicit, iam in hoc Mundo Duplicibus incedere deſiderijs neſcit. Vno enim pede innititur, qui ſolo Dei amore roboratur. Non poteſtis, inquit Paulus, participes fieri menſæ Domini, & Dæmoniorum. Quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate: aut quę ſocietas luci ad tenebras? Quæ autem conuentio Chriſti ad Belial? Duplicia ſic ſe habent, quod vnum eſt contra vnum. Dei proprium eſt vnitas: at Sathan ille Duplicis eſt formæ, atque obliquo & verſipelli conſilio, alios alioſque ſubinde laqueos nectit. Eſt quidem ille caligo obſcuriſsima; ſed ſi tenebras ſuas cognitas & deprehenſas intelligat, confeſtim ſe conuertit in Angelum lucis, ſicque leniter arridens animum demulcet. Legitur in vitis Patrum, quod cuidam ægroto apparuere Duo dæmones in forma Angelorum bonorum, dicentes

Eccl. 6. 2. Eccli. 3. Gregor. Naz. lib. de calamitatib. aiæ ſuæ. Cap. 4. 3. Reg. 18. Gen. 32. 1. Co. 10. Nic. Cuſa. lib. 8. excitat. Gregor. Naz. de calamitatibus animæ ſuæ. 2. Cor. 6. 2. Cor. 11. Antoni⁹ i ſumma part. 1. ti. 5. c. 2.

tentes ſe a Deo miſſos, vt eius animam portarent in cælum; ſed adeo grauem reperiſſe, ut eam deferre non poſſent. nihilominus datu ros ſibi modum ad alleuianda peccata ſua, videlicet, vt exinde teneret ſilentium continuum. Quibus recedentibus, cum nulli loqueretur inſanus, nec reſponſum interrogantibus dare curaret; fuit admonitus, ne permitteret ſe decipi a Diabolo, qui ſe aliquando tranſfigurat in Angelum lucis. Ex quorum verbis illuminatus ægrotus, verba formauit, apparitionem narrans. Et poſtmodum recordatus fuit de quodam peccato mortali, quod per obliuionem non confeſſus fuerat. Non incongruam hoc loco hiſtoriam referre piget ex Philonis Iudæi libro Biblicarum antiquitatum deſumtam. Cum recordaretur Deus Iſrael, voluit reuelare Samueli ſermones ſuos; Samuel autem erat dormiens in templo. & factum eſt cum vellet eum Deus vocare, cogitauit primo dicens: Ecce nunc Samuel puer, quamuis ſit dilectus in conſpectu meo, tamen cum nondum vocem Domini 1. Reg. 3 *audierit, neque ad locutionem Altiſſimi ſit corroboratus, eſt ſicut Moyſes famulus meus octogenarius, cum ad eum primum locutus ſum; Samuel autem eſt octo annorum. at Moyſes vidit ignem in ſpinis, & expauit cor eius; quod ſi viderit ignem Samuel, quomodo ſuſtinebit? & ideo nunc erit vox ad eum tamquam hominis, non tamquam Dei; & cum intellexerit, tunc loquar ad eum tamquam Deus. Igitur in media nocte vocauit eũ vox de cælo: & expergefactus Samuel cognouit veluti vocem ſacerdotis Heli, & cucurrit ad eũ, & dixit: Quid me excitaſti Pater? Ego.n.timui quod numquã me vocaſti de nocte. Et dixit Heli: Heu nunquid ſpiritus immundus ſeduxit filium meum Samuel? Et dixit ei: Vade, dormi, nõ vocaui te: tamen dic mihi, an memor ſis quoties qui te vocauit clamauerit. & ille dixit: Bis. & dixit ad eum Heli: Dic mihi cuius vocẽ cognouiſti, Fili mi? Qui dixit: Tuam, propterea cucurri ad te. In te, dixit Heli, video hoc ſignum quod habebũt homines ab hodierna die, & vſq; in ſeculum, quoniam ſi clamauerit Bis alter ad alterum per noctem vel in meridie, ſcient quoniam ſpiritus peſſimus eſt;*

ſi au-

ſi autem adijciat ter clamare, ſciant quia Angelus eſt. Et abijt Samuel & dormiuit, & audiuit ſecundò vocem de cęlo, & exſurgens cucurrit ad Heli, & dixit ad eum: Quis me vocauit, quoniam audiui vocem patris mei Helcanæ? & tunc intellexit Heli, quod inciperet Deus vocare eum. dixit enim Heli: In Duabus vocibus, quibus clamauit ad te Deus, aſſimilatus eſt patri et magiſtro; nunc autem, tertio Deo. Et dixit ad eum: Aure tua deſtra intende; ſiniſtra tace. Et abijt Samuel, & dormiuit ſicut pręceperat ei, & adiecit Dominus tertio loqui. Hæc cum legiſſent multi, factum eſt vt prima facie vera putarent, quæ a Magis prodita ſunt, Binarium, ſcilicet adferre ſpectra vmbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum ſpirituũ his qui nocte iter faciunt. Hanc Binarij naturam non ignorauere Romani, Secundũ anni menſem appellantes Februarium, Plutoni dicatum (eſt enim Pluto prouidentia proprie & ſeparans animas, & iudicans ſeparatas) in eo Secunda die vrbem luſtrabant, iuſtaque Dijs Manibus ſoluebant, ac purgationibus quibuſdam vtebantur, mortuis parentantes.

Marſ. Fic. in Plat. de leg lib. 8

Mãfred. in rõne cõputi.

Nam februare quidem dicunt purgare Latini.
Mos viguit talis Romanis ciuibus olim,
Anno ſub quinto dum cenſus fertur ad vrbem,
Mœnia cum muris templa & luſtrare Deorum,
Scilicet, iſtius menſis ſub luce Secunda,
Vt quaſi purgarent delicti exceſsibus vrbem,
Et venia atque ſalus per ſupplicia iſta daretur,
Dicere luſtrare ſic, & purgare ſolemus,
Sic & multotiens dicitur quinquennia luſtra.

Hanc luſtrandi conſuetudinem mutauit Chriſtiana religio, cum Secunda die Februarij menſis, plebs vniuerſa cum ſacerdotibus & miniſtris hymnis & modulationibus deuotis per Eccleſias procedat, datoſque a Pontifice cuncti cereos in manibus geſtant ardentes, non vtique in luſtrationem terreſtris imperij quinquennem; ſed in perennem regni cæleſtis memoriam. Quemadmodum

autem

autem ſunt ſacra quædam tempora apud omnis religionis gentes ſumma veneratione ſemper obſeruata, quæ aut a Dijs ipſis ſanctificari præcepta, aut a Patribus & Maioribus in accepti beneficij commemorationem, perpetuamque gratiarum actionem dedicata; ſunt eadem ratione his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, quod illis diebus aliquam cladem vel calamitatem Reſpublica paſſa fuit, qua ratione dicti ſunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptijs obſeruati. Nam quælibet natio hac ratione ſuos habet vel fauſtos, vel infauſtos dies. Kalendas intercalares, infauſtas eſſe in hiſtoria prodidit Ammianus Marcellinus. & idcirco Valentinianus Imperator prodire in publicum noluit, vt ominoſum & quaſi Secundum diem euitans. Alij & Biſſextilem annum infauſtum dixere; vnde & hac tempeſtate foetæ mulieres, vt ominoſum & noxium expaueſcunt, & execrantur. Quidam etiam narrantur certis anni diebus ægrotare, vt teſte Valerio, Antipater Sidonius poeta omnibus annis eo die quo genitus erat, febre laborabat, qua ad extremum conſumtus eſt eodem natali ſuo. Quibuſdam legimus eueniſſe felicitates, vt eſt auctor Aelianus de Athenienſibus, qui menſe Thargilione, id eſt, Februario, victorias maximas eos adſecutos fuiſſe dicit. In quo etiam menſe, nempe die S. Matthiæ in hanc lucem editus eſt Carolus V. Imperator, a Clemente VII. Pont. Max. Bononiæ coronam accepit, Galliæ Regem in bello ſuperauit. Olim quoq; Piſanis ter uictoria de inimicis die ſancti Sixti contigit, adeo vt ei templũ extruxerint. P. Cornelius Dolabella Con. vt eſt apud Appianum de bellis ciuilibus libro 2. legem tulit, vt dies ante Idus Martij, quo C. Iulius Cæſar interfectus eſt, in poſterũ Natalis Vrbis haberetur, quaſi ſcilicet hac Iulij Cæſaris nece, libertas Reipub. reſtituta eſſet. Chriſtianæ Reipublicæ fauſtus fuit dies ante Nonas Octobris memorabili clade. ipſa.n. die a Fidelibus aduerſus Turcas apud Naupactum, non longe ſane ab eo loco vbi olim Antonius fuit ab Auguſto ſuperatus, feliciter pugnatum eſt, cum Seli- 2.digeſt lib.8.

nus

nus Turcarum Imperator Cyprio regno paucis ante diebus potito vniuerſum Ionium, atque adeo ipſum Adriaticum ſinum ingenti claſſe infeſtaret, omnium fere principum Chriſtianorum claſſis, qui ad id communis hoſtis bellum reprimendum in vnum conſpirarant, Marco Antonio Columna, Iohanne Auſtria & Sebaſtiano Veniero Ducibus, tandem Nonis Octobris Turcis occurrunt. Ibi Turca, & recenti victoria terreſtri ferox, & quod Fideles tertiã fere partem ſuperaret, ſe inuictum exiſtimans, claſſem ſummo mane educit, & aſpirante vento dat pugnæ ſignum. faciunt idem non impigre Chriſtiani Duces, qui maiorem in Deo, quam in viribus, quibus longe cedebant, ſpem collocatam haberent; itaq; magno clamore & tormentorum ſtrepitu concurritur. ſub ipſo vero pugnæ initio diuinitus ſtatim ventorum tanta mutatio conſecuta eſt, vt iam Fidelibus aſpirarent qui ante reflarant venti. Quare Victoria ſtatim ad Chriſtianos eſt inclinata, qua demum potiti ſunt, cũ a meridie fere ad noctem vſq; atrociſſime fuiſſet dimicatum. Feruntur captæ circiter 180. triremes Turcicæ, & pluſquam 40. partim combuſtæ, partim ſubmerſæ, reliquæ paucæ duce Ochialino turpiter à principio pugnæ fugam capeſſerant. Occiſi vero ex hoſtibus 20. milia, & vltra, multi etiam capti: Chriſtianorum, qui apud ipſos capti ui tenebantur, inuentus eſt ingens numerus, qui omnes fere ſunt liberati: nam aliquot ex ipſis Turcis, deſperata iam victoria, ſunt ante trucidati. Ex noſtris triremes admodum paucę ſunt deſideratæ. Fuerunt quidem Romanis in vniuerſum Nonæ, Idus, & Kalendę fauſti, & agendis rebus felices dies. Tranquillus in Auguſto: Sanxit, inquit, ne plus quam bis in menſe legitimus Senatus ageretur, ſcilicet, Kalendis, & Idibus. tantum ille. Qui prędictos proxime ſequuntur dies, Dijs Manibus attributi, atri & triſti omine infames ab ipſis Romanis habiti ſunt, tamquam Secundi quidam dies, in quibus exercitum conſcribere, legiones educere, manus cum hoſte conſerere, ſponſalia inire, peregre proficiſci, quidquam publicę vel priuatę rei moliri, aut aliquid nouę rei inceptare,

ceptare, inceptum ſedum & exitiale exiſtimatum, eo quod illis maxime diebus inſignem aliquam cladem calamitatemve paſsi fuiſſent. Fuit enim obſeruatum vt qui hoſtes bello tentare, vel acies eo tempore committere curarent, rem in non mediocre periculum diſcrimenque adducerent, magno poſtea exitio conſecuto. De hoc meminit Ouidius Faſtorum lib. 1.

Vendicat Auſonias Iunonis cura Kalendas:
  Idibus alba Ioui grandior agna cadit.
Nonarum tutela Deo caret, omnibus iſtis
  Ne fallare caue, proximus ater erit.
Omen ab euentu eſt; illis nam Roma diebus
  Marte ſub aduerſo triſtia damna tulit.

Tacitum Imperatorem poſterum Kalendarum diem nec legere, nec quidquam ſcribere voluiſſe narrat Flauius Vopiſcus Syracuſius. et apud Nonium ex Aphranio: Septembris heri Kalendæ, hodie ater dies. Macrobius in Saturnalibus dicit Nonis prohiberi celebritatē nuptiarum, quod primus nuptiarum dies verecundiæ detur, poſtridie autem nuptam in domo viri dominiū incipere oportere adipiſci, remq. facere diuinam. Ideoq; ne nupta poſtera die libertatē auſpicaretur vxoriā, aut atro immolaret, quo nefas erat celebrari, nonas inhabiles nuptijs eſſe dixerunt. Quid vero de Allienſi pugna, quæ facta eſt anno A.V.C. 363. poſtridie idus quintilis, ſcripſerit Verrius Flaccus in 3. de verbor. ſignificat. videamus: Vrbe a Gallis Senonibus recuperata L. Attilius in Senatu verba fecit, Q. Sulpitium tribunum militum ad Alliam flumen aduerſus Gallos pugnaturū, rem diuinam dimicandi gratia poſtridie idus feciſſe. tum exercitū populi Romani occidione occiſum, & vrbem, præter Capitolium, captam eſſe. Complureſque alij Senatores recordari ſeſe dixerunt, quoties belli gerendi gratia res diuina poſtridie Kalendas, Nonas, Idus a Magiſtratu populi Romani facta eſſet, eius belli proximo deinceps prælio rem male geſtam eſſe. Tum Senatus eam rem ad Pontifices reiecit, vt ipſi quod videretur, ſtatuerent. Pontifices decreuerunt nullum his diebus ſacrificium recte futurum.

Plutarc. ī Camil. Aulus Gel. lib. 5. c. 17.

Petrus Crin. lib. 1. c. 15.

Pet. Cri. libro 1. c.22.

Hist. Eccl. lib. 7. c.22.

Plut. in Sympoſio lib. 9. cap. 6.

Lib. 5. annalium.

F. Lauré. Suri⁹ carthuſian.

Nicepho Call. hiſto. eccl. libro 15. cap. 20.

F. Lauré. Surius.

Hæc ille. Poſtridie nonas Aprilis, quod inter ſeptem mirabilia huius Mundi opera maxime celebrabatur, templum Epheſinæ Dianæ combuſtum eſt. Poſtridie Kalendas Iunij conſulatu Lupicini et Iouiniani grandinis multitudo in Conſtantinopolitana vrbe, ſaxorum gerens ſimilitudinem vehementer effunditur. & poſt natum Chriſtum anno 1083. Henricus quartus Imperator Romam captam reddidit, poſt annorum duorum obſidionem, quod refert Albertus Crantus. Accedit quod eam diem menſi extraxerāt Athenienſes, quoniam tunc contentio Mineruæ cum Neptuno fuiſſe crederetur, vt apud Plutarchum. Poſtridie Kalend. Sextilis anno ſupra ducenteſimum duodecimo ante Saluatoris Chriſti aduentum vult Q. Claudius Quadrigarius factam fuiſſe illam uaſtiſsimam cladem Cannenſis pugnæ, de qua ita Florus: Aemilio Paulo & Terentio Varrone Coſſ. et ducibus cũ maxima clade aduerſus Annibalem ad Cannas pugnatum eſt, cæſaq; eo prælio Romanorũ quadraginta quinq; millia cum Paulo conſule, et Senatoribus octoginta conſularibus atq; prætorijs, aut ædilitijs triginta. Poſtridie nonas Auguſti ſalutis anno 1546. Mechliniæ in Brabantia accidit clades memorabilis. fulmen incidit in portam Arenariam, in qua ſeruabatur puluis tormenti, quæ illo cælitus lapſo igne inflammata, tam horrendum edidit fragorem, ut plerique mortales putarent ſupremum adeſſe Mundi diem. fuit id reuera ſpectaculum horroris, & terroris pleniſſimum. momento temporis porta illa mirabiliter diſſipatur. vicinorum murorum fundamenta reuelluntur. foſſarum aquæ vi tanti ardoris exſiccantur. multi homines partim extincti, partim grauiter ſaucij reperti ſunt. quidam poſt triduũ e ſpecu progreſſus ſciſcitabatur num Mundus adhuc ſubſiſteret? Poſtridie idus Septembris grauiſſimus qui vnquam fuere omnium terræmotus Antiochiam inuaſit anno ſui natalis quingẽteſimo ſexto. domos eius fere omnes diſiecit, cum qnidem populoſiſſima foret, ita vt in ea ſolitudo nulla aut locus quiſquam inhabitabilis aut neglectus eſſet. Eademquoq; die poſt natum Chriſtum 1509. vrbem

Conſtan-

Conſtantinopolitanam, qua parte ſpectat mare, horrendum in modũ concuſſit terribilis terræmotus, domoſq; ſubruit, & ruderibus foſſam complens; ſolo æquauit; Arcem vbi regis Turcici immenſi theſauri in quinq; turribus munitiſſimis aſſeruabantur, domumq; egregiam, in qua leones alebantur, euertit: Cuniculos per quos longis itineribus etiam per montes e Danubio in vrbẽ aquæ adducuntur, ſummis & impenſis & ſudoribus effectos, adeo quaſſauit, vt maximis opibus inſtaurari nequiuerint: Ipſum quoq; mare inter Conſtantinopolim & Peram vſq; adeo intumuit, vt vtriuſq; vrbis muros ſuis fluctibus excederet, & vndas in vtranq; inſerret. Multa deniq; alia damna eo ipſo die Turcis illata ſunt. Feruntur tum Conſtantinopoli ad tredecim hominũ millia interijſſe. Noſtro vero ſeculo anno .ſ. aſſumti verbi 1566. circa tertiam vigiliam noctis Venetorum celeberrimum armamentarrium, quod Arcenale quaſi arcem naualem vocant, omnis generis armorum nauiumq; inſtructiſſimum (caſu ne an proditione factum ſit pro incerto habetur, licet bellum paullo poſt a Turcis indictum, facit ut turcicum aliquod conſilium non abſuiſſe videatur) exarſit, et momento temporis turres, in quibus aſſeruabatur pulueris tormentarij immenſa vis, mirabili temporis velocitate diſſipantur, & non modo turres, ſed & vicinæ domus reuelluntur, & longe lateq. per aera iactantur, tam horrendo fragore & tonitru vt ad quinquaginta milia ſtadiorum exaudiretur ſtrepitus, flammaq. conſpiceretur. Patauij .n. & Taruiſij, quod mirum eſt, in continenti quaſi terræmotu domus aliquot maxime concuſſæ ſunt, atque culminum pinnæ (caminos vocant) decuſſæ. Vrbs certe vniuerſa ita a fundamentis commota eſt, vt penitus vi diuina verſam iri arbitrarentur, cum interea æſtuaret mare, quateretur ciuitas, & crebri per aerem ignes fulminis inſtar coruſcarent, multæ funditus euerſæ ædes, multæ a fundamentis vitiatæ, & vitreæ fere omnes feneſtræ perfractæ ſunt. vrnæque aheneæ atque alia id generis vaſa non aliter vbique per domos reſonabant, ac ſi Cereris aut Bacchi orgia cele-

brarentur. Sed quod maxime admirandum eſt, in tanta ædiũ ruina duo tantũ homines, qui in ipſis Naualis ædibus erant, oppreſſi vitam cum morte mutarunt; & cum ſacrarum Virginum cænobium, quod Cæleſtia vocatur, funditus e veſtigio euerteretur, omnes tamen Virgines, quæ illic erant, incolumes euaſerunt, vna excepta, quæ in ſacrarij limine deprehenſa, grauem tulit ſiniſtro humero lapidis iactum. Poſtridie Kalendas Octobris anno incarnati Verbi 1187. Hieruſalem, ob diſcordias Chriſtianorum, in ius & poteſtatẽ Saracenorum reuerſa eſt. Poſtridie nonas Octobris anno recuperatæ ſalutis 1530. circa horã undecimã noctis Tybris ita repente creuit, et intumuit, ut maximum damnũ et iacturam Romanis importarit. Nos ad reliqua accingamur. Binario vitia deſignantur. Deut. 1. *Quare interfectis Duobus Regibus Amorręorum, Seon videlicet, qui habitauit in Eſebon, & Og Rege Baſan, lex a Moyſe recapitulatur, et populus inſtruitur, quia motis ſcandalis vniuerſis, atq; ſuperatis vitiorum turbis competenter doctrinæ inſiſtitur, & fidei lumen digne deſiderantibus aperitur. Baſan quidẽ, qui interpretatur turpitudo, figuram habet omnium carnalium & materialium rerum, quorum amore & deſiderio detenta anima excluditur et ſeparatur a Deo. Aduerſus hunc Binarium. i. Duos reges ita præcipitur bellum gerendum, vt non relinquatur ex eo viuens. nullum. n. a filijs Iſrael oportet relinqui in regno turpitudinis & dedecoris viuentem. Neq; ſine magni conſideratione myſterij Moyſes Binario vitia demonſtrauit, nẽpe cum virtutis ſit vnica ratio (numquã enim diſcedit a mediocritate, ſed circa illam ſemper verſatur) vitiorum contra Duplex eſt præcipitium: vnum quod in exceſſum; alterum quod in defectum prolabitur. Hinc illud Virgilij.*

Aneid. lib. 6.

-------tum tartarus ipſe
Bis patet in præceps tantum.

Atqui iſti ſunt Duo ſcopuli Scylla & Charybdis, quos idem Poeta deſcribit his carminibus.

Dextrum

Dextrum Scylla latus, leuum implicata Charybdis Aen.li.3.
Obſidet, atq; imo baratri ter gurgite vaſto
Sorbet, in abruptum fluctus, rurſusq; ſub auras
Erigit alternos, & ſydera verberat vnda.

Cum ergo inter Duo pericula nauiget is, qui a dextra parte Scillam, a ſiniſtra Charybdim habeat, ſolus ille incolumis euadit, qui neutri horum periculorum magis adhæſerit. Quid.n. aliud vita hominum, quam aſſidua inter varias moleſtias nauigatio? is autem vnus, qui ſancte pieq; vixerit, & vitia vtrobiq; exiſtentia deuitauerit, incolumis in patriam, quod beatarum eſt animarum poſt hanc vitam concilium, cui præeſt Deus, peruenire vel facile poterit. Virtutes igitur, quarum aliæ morales, aliæ intellectuales dicuntur, in mediocritate Duorum vitiorum oppoſitorum conſiſtere propalam eſt. quod in ſequenti diagrammate liquido perſpici queat.

Vitium	*Virtus*	*Vitium*
Superabundantia	*Status*	*Deſectus*
Maius	*Medium*	*Minus*
Fugiendum	*Eligendum*	*Fugiendum*
Audacia	*Fortitudo*	*Timiditas*
Intemperantia	*Temperantia*	*Inſenſibilitas*
Prodigalitas	*Liberalitas*	*Auaritia*
Ruditas	*Magnificentia*	*Puſillitas*
Lentitudo	*Magnanimitas*	*Puſillanimitas*
Ambitio	*Modeſtia*	*Honorum contemtus*
Ira	*Manſuetudo*	*Iræ vacuitas*
Adulatio	*Affabilitas*	*Contentio*
Arrogantia	*Veritas*	*Diſſimulatio*
Scurrilitas	*Comitas*	*Ruſticitas*
Plus	*Iuſtitia*	*Minus*
Plus	*Amicitia*	*Minus*
Ignorantia	*Scientia*	*Siniſtra perſuaſio*

Stultitia	*Intellectus*	*Error intellectus*
Inſipientia	*Sapientia*	*Error ſapientiæ*
Atechnia	*Ars*	*Error artis*
Imprudentia	*Prudentia*	*Error prudentiæ*

Sic corporis bona, quæ & ſenſibilia ſunt & materialia, tantum in medio rationem ſibi uendicant; in extremis autem, mala & vitanda reperiuntur. Horum enim id dumtaxat, quod neque plus, neque minus fuerit, bonum & eligendnm eſt: quod vero exſuperat aut deficit, malum eſt & protinus fugiendum. Hinc perſpicuum fit omnem prorſus miſeriam naſci ex Dualitate. eſt enim miſeria, vt mihi videtur, vel neceſſariorum & naturalium bonorum priuatio, vel eorum deſiderium irrationabile, veluti cum ſubiectum aliquod & naturalis potentia, aut proprio priuatur obiecto, propriorumve & naturalium ſuorum bonorum fit exſors, aut quando ipſa appetitio, vtriuſque & ſubiecti & naturalium eius bonorum ſeu potentiæ & obiecti, quantitatem tranſcendit, vt ſi & finita eſt potentia, & finitum eius obiectum, illius tamen ad hoc irrationabilis appetitus. Pari modo & cum finita ſint ſubiecta & naturalia bona, illorum tamen ad hæc irrepreſſibilis & inextinguibilis ardor. Hanc Dualitatem abhorrere viſus eſt Sapiens
Prou.30. *ille, quando Dominum ſuppliciter his verbis exorabat: Diuitias vel paupertatem ne dederis mihi, ſed tribue tantum victui meo neceſſaria; ne forte ſatiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis eſt Dominus? aut egeſtate compulſus furer, & periurem nomen Dei mei. Cui ſimile eſt illud Apollonij Tyanei, qui ſic Deos precabatur: Concedite mihi pauca habere, & nullius indigere. Paupertas (inquit Ariſtophanes) beſtia eſt, qua nihil pernicioſius, & interitu dignius: Diuitiarum vero natura illa, & conſuetudo eſt ſcilicet, vt malo magno ſint ingenijs & animis hominum. Deuitarent quidem homines, hanc Dualitatem, ac quietiſsimam vitam a-*
Seneca. *gerent in terris, ſi ex Pythagoræ præcepto omnia forent communia,*

Duoque

Duoque illa frigida verba Meum, & Tuum, à natura omnium rerum tollerentur. Vnus enim puluis omnes ſumus, ab eodem fictore genus omnes ducimus, in Duas partes non natura, ſed tyrannis homines ſecuit, ac diſtinxit. Duo præter hæc ſunt nomina eorum a quibus e cęlo fruges tanguntur, & lęduntur. Vnum in ambiente quod tempeſtates vocamus, in quibus grando, & nix intelliguntur; quæ, cum plenilunio acciderint, vi maiore impelluntur. Alia ſunt quæ in terra ſilente cęlo, ſerenis noctibus fiunt, nullo ſentientie, niſi cum facta ſunt ſenſibus obuia, nempe pruina, & glacies; quæ admodum diſtant a prioribus. Ex propoſitis vero alia alijs rubiginem, alijs uredinem, alijs caliginem inducunt, & inuehunt, & omnia ſterilitatem. Horum vero hęc fuerit generatio.

Gregor. Naz. ī nobilē male moratum.

Concretio aquoſa in	*Cœlo ſi*	*Exigua*	*ſit humoris vis generat*	*Niuem.*
		Magna		*Grādinē*
	Terra ſi	*Minor*	*ſit humoris copia generat*	*Pruinā.*
		Maior		*Glaciē.*

Binę ſunt & animæ ægritudines, Ignorantia, & Inſania, tanto corporeis grauiores, quanto anima pręſtat corpore. Namque ut anima corporis, ita cogitatio animæ uita eſt. corpus quidem tunc dicitur ægrotum, quando ab anima diſſentit, vnde & medendi ars nil aliud curat, quam animam corpori conciliare. Anima quoque dicitur infirma, quando cum ſua cogitatione nequaquam conſentit, ſed ab ea omnino diſſentit, nec quid ipſa ſit, nec quid ſua interſit animaduertit, ſecumque ipſa nimis negligenter agit. Quare diuinus Plato cum vellet ſignificare amantium animos Ignorantia, & Inſania laborare, dixit Amorem eſſe nudis pedibus. Anima enim ſeipſam non curans (quod quidem euenit amanti) omnino quid ipſa ſit ignorat, immo quod longe eſt deterius, credit ſe aliud eſſe, quam ipſa ſit; quapropter veritatis lumine orbata, temere ac re uera nudis pedibus incedit. Duplices rurſus animæ ſunt paſſiones, quibus in

varia hinc inde intranquilla mens diuellitur, honoris ſ. appetitio, & carnis delectatio. Ex honoris appetitione homo, cum ſupra ſe-ipſum extolli, & medio ſui æqualitate fieri ſuperior cupit, in tres ſcopulos impellitur, Superbiam, Iram, Inuidiam, quas ſpiritales vocant animi labes. At ex carnis corporiſue illecebris fit tripliciter homine inferior, quia mergitur in Luxuriam, Gulam, Acediam, quas hominis corporeas maculas dicunt. Auaritia commune eſt malum: nam & diuitias ipſi partim comparandis honoribus deuouemas, partim ipſas expetimus, ne illecebroſo genio defraudemur. In vtramque igitur partem digreſſus a medio homo euadit infelix.

		Superbia		
	Eleuatio	*Ira*	*Honor*	
		Inuidia		
Hominis		*Auaritia*		*Aīæ paſsiones*
		Luxuria		
	Depreſsio	*Gula*	*Illecebræ*	
		Acedia		

Suffragari videtur. Greg. Mor. lib. 33. cap. 5. cuius hæc ſunt uerba: Duo quippe hæc ſunt uitia, quæ humano generi immaniter dominātur: vnum videlicet ſpiritus, atq; aliud carnis. Elatio namque ſpiritum erigit; luxuria carnem corrumpit. Et fortaſſe hæ ſunt Duæ fi-
Prou.30. *liæ ſanguiſugæ apud Salomonem dicentes, Affer, et nunquā ſatiantur. Nam quanto quiſq; magis luxuriatur & fornicatur, tanto noxius delectatur, Et quo quiſque ſibi diuitias accumulat, eo magis eas ſemper augmentare deſiderat. Et ſicut quidam ait poetarum.*

Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit.

Ad hæc quemadmodum vna eſt ſcientia, & ſimplex veraque rerum notitia: contra Duplicem eſſe dicimus ignorātiam. Aut enim ignorātia ſcientiæ priuatio eſt; aut contrarius oppoſituſve habitus. Hunc errorem, illam puræ negationis ignorantiam uocant. Duorum

quippe

quippe oppoſitorum quod prę$tantius e$t, medium e$t & vnũ; quod vero eſt imperfectum, geminum diuiſum, Dualeque reperitur. Sunt eodem modo Duo genera falſi. vnum eorum quæ non ſunt, quamuis eſſe poſsint; alterum eorum quæ omnino eſſe nequaquam poſſunt. Nam qui dicit Kalendis Aprilis, verbi gratia, pluiße, tamen, & ſi factum non ſit, id dicit quod fieri potuerit. At qui dicit Hominem eſſe Leonem, id dicit quod omnino eſſe non poteſt, quia ſemper contradictionem claudit. Et ſicut numquam ad vnionem, ita numquam ad veritatem redigi poteſt. August. de Doct. Christ.

Binarius denique myſtico ſignificato corpoream naturam declarat, quod Dualis numerus ſociandis generandiſque corporibus aptari ſoleat. Neque tamen, paullo infenſior nuptijs videri vellem, vt vnitate, quæ tota Dei eſt, virginitatem dumtaxat, Dualitate vero matrimonium vel fœdera nuptiarum hieroglyphice ſignificari contendam: Cum matrimonium quandam immortalitatẽ inducat, atq; in noua lege habeat inſtitutionem, quatenus repræſentat coniunctionem Chriſti & Eccleſiæ. Quo fit vt ſit ſacramentum nouæ legis ob Duplicem coniunctionem, quæ eſt in Chriſto. Prima quidem coniunctio eſt animorum; corporum altera. notat illa vnionem fidelis animæ ad Deum; ſignificat iſta coniunctionem Chriſti & Eccleſiæ. Inde Auguſt. ſuper illud. Nunquid qui dormit, non adijciet vt reſurgat? Psal. 40. *Nota, inquit, quod dicit: Qui dormit. quia ſicut de latere dormientis Adæ, qui erat forma futuri Chriſti, aſſumta eſt coſta, de qua formata eſt Eua: ita dormiuit Chriſtus ſomno mortis, vt de latere dormientis, de quo profluxerunt ſanguis & aqua, quæ ſunt noſtræ redemtionis ſacramenta, formetur ſibi ſponſa Eccleſia. Corporum etiam coniunctione ſignificatur coniunctio Diuinitatis & Humanitatis facta in vtero Virginis, vt habetur 26. diſt. Acutius. Cum ergo tam coniunctio Chriſti & Eccleſiæ, quam vnio Diuinitatis & Humanitatis vnica ſit irreiterabilis & indiuiſibilis, merito ſignificata eſt in primi matrimonij cõiunctione carnali: ſed*

vbi

vbi quis ad ſecundam tranſit vxorem, recedit ab hac diuina vnitate, cadens in Dualitatem; et ideo non poterit de cetero ſignificare dictam vnitatem, et irreiterabilem ac indiuiſibilem cõiunctionem. Ex quo enim ſignificatum, ſcilicet coniunctio Chriſti & Eccleſiæ, item coniunctio Diuinitatis & Humanitatis vnicũ & irreiterabile & indiuiſibile eſt, oportet quod ſuum ſignificans, ſcilicet, matrimonium carnale conſumatum, vnicum & irreiteratum ac indiuiſum fuerit. His de cauſſis, licet coniugatus ad ſacerdotium priſcis Canonibus admitteretur (nã Petrus, Philippus Apoſtoli Chriſti vxores habuiſſe leguntur, & Iuſtinianus Epiphanium Patriarcham œcumenicum laudat, quod ex Sacerdotibus genus & originem ducat) Digamus tamen omnino repulſus, quod vel ex Paulo colligi datur, dum prima ad Timoth. cap. 3. & ad Titum cap. 1. Epiſcopos & Diaconos vnius vxoris viros eſſe vult. & prima ad Timoth. 5. Vidua deligatur, quæ vnius viri vxor fuerit. Non debet, inquit Ambroſius, in ſacerdotem Digamus ordinari, nõ quia deliquerit, ſed quia prærogatiua exutus eſt ſacerdotis, quod in eo ſit defectus ſacramenti vnitatis, cum carnem ſuam diuiſerit in plures. Item: vna tantum nec repetita nobis copula permittitur, & in ipſo coniugio lex eſt non iterare coniugium, nec ſecundæ coniugis ſortiri coniunctionem. Rurſus: Homini vnam vxorem decreuit Deus, cum qua benedicatur: nemo enim cum ſecunda benedicitur. Item alio loco: Primæ nuptiæ ſub benedictione Dei celebrantur ſublimiter, ſecundæ autem & in præſenti carent gloria; conceſſæ ſunt autem propter incontinentiam, & quia ſolent viduatum iuniores incurrere. Porro quod de Digamis dictum eſt, in his quoque, qui viduam duxerunt, locum habet. Hos enim Canon Apoſtolorum decimus ſeptimus Digamis omnino comparat, hac vt arbitror ratione, quia digamiam vxoris, quam ducunt, probare videntur, eiuſque digamiæ occaſionem eis præbere. Nam digamia mulierem non minus, immo magis, quam virum dedecere videtur. Quare Porcia cum laudaretur apud eam, inquit Hieronymus

Glo. 26. di. c. vniᵒ & c2. acutius.

nymus

nymus in Iouinianum, quædam bene morigerata, quæ ſecundum habebat maritum, reſpondit: Felix & pudica numquam præterquam ſemel nubit. Itaque apud veteres Romanos & alias gentes, Digami a ſacerdotio repellebantur. Idem Hieron. ad Gerontiam: Flamen vnius vxoris ad ſacerdotium admittitur; Flaminea quoque vnius mariti eligitur vxor. Ad Tauri Aegyptij ſacra ſemel maritus aſſumitur. Sed & lege Moſaica præceptum fuit, vt Pontifex virginem tantum vxorem ducere poſſet. Leuit.21 *Vir .n. ſeu Pontifex ſignificat Chriſtum, qui ſibi copulauit Eccleſiam, quæ ſemper virgo permanſit mente. Quare dicit Apoſtolus: Deſpondi vos vni viro virginem caſtam. Quod ſi mulier carnem ſuam diuiſerit in plures, deſtruetur ſignificatio ſacramenti vnitatis, & fiet diuiſa. Non eſt autem plenus Binarius, quia diuiſus. quod vero non eſt plenum, vacuum habetur.* Amb. lib. de Noe & arca c.12. *Adde ſi lubet, quod ridicula uulgo res eſt, & cauillis hominum obnoxia, vxorem viduam ducere. quod vel tritum apud Legiſtas dicterium, Bulgari Iureconſulti diſcipulorum in præceptorem ſatis oſtendit.* Glo. l. rẽ nõ nouã C. de iud.

DE NVMERO III.

AGgredimur Triadem, qua nihil eſt vberius ad myſticas ſignificationes & reconditas. Eſt autem hæc primus numerus; nam Pythagoræi binarium non eſſe numerum dicunt, ſed confuſionem quandam vnitatum. & Plutarchus vnitatem a Pythagoræis Apollinem refert nuncupari, Diada litem & audaciam, Triada Iuſtitiam, Plutarc. de Pyth. diſc. *quæ eſt ſumma perfectio, & quatenus Virtus eſt etiam medium duorum vitiorum vtrinque reductum, quorum alterum eſt afficere iniuria; alterum affici, quæ vtraque ſunt fugienda. Impar numerus*

merus incorporeis indiuiduisq. ſimilis eſſe videtur. Par primus nempe dualitas eſt diuiſio, primaq. diuerſitas, ac caſus primus ab vno; Ternarius autem primus numerus impar eſt, quaſi reditus ad vnum atque principium, & perfectior eſt pari, cum illum comprehendat, non ab eo comprehendatur. Vltra parem abundat vno, ob quam plane copiam maſculus appellatur. Par autem ob inopiam, partitionem, & receſſum a perfecto, quaſi femellus numerus apparet. Parium quidem numerorum humana laus eſt atq; moralis, quatenus in eorum partitione iuſta vtrinque fit diſtributio. Imparium vero ſacratior eſt laus, atque diuina, Siquidem Iuſtitia in ipſo pari quaſi diſſoluta eſt, nec vllum habet cardinem quo innitatur, ſed in ipſo impari ſemper ipſum vnum eſt medium quaſi centrum atque nūmen quo æqua diſtributio regitur, & ad quod; quaſi finem refertur. Impar etiam propter medium, ſui ipſius vinculum intra ſe poſſidet; & propter centrum, circulare exſiſtit, & propter comparationem extremorum ad medium, vniuerſi ordinis eſt principium. Primo Ternario numero contigit vt inter duo ſumma medium, quo vinciretur, acciperet. in Ternario enim eſt principium, medium, finis, vnde & Tria ſunt omnia. Et priſci Theologi, ut deſignarent Principium, Medium, & Finem eſſe referenda in Deum, Tria in ſacrificijs offerebant. Et Tria poſita ſunt a Philoſophis in cultu Dei, Adoratio, propter reuerentiam; Tus, ob diſtributionem ſuauiſſimæ cognitionis diuinæ, & cæleſtium, ac terreſtrium virtutum; Hymnus ſecundum Pythagoram, propter concentum cæli. Atqui ne verbis ſolum egiſſe videamur, Ariſtotelem hoc ipſum teſtantem audiamus: Magnitudinis ea quidem quæ ad vnum eſt diuiſibilis, linea eſt; quæ vero ad duo, ſuperficies; at ea quæ ad Tria, eſt corpus. Atque præter has nulla alia prorſus eſt magnitudo, propterea quod ipſa Tria omnia ſunt, & ipſum Ter in omnem partem ſe fundit. Nam, vt Pythagoræi inquiunt, ipſum omne ac omnia, Tribus ſunt definita. Finis enim & Medium, & Principium uniuerſi numerum habent,

Lib. 1. de de cœlo & mūdo.

hæc

hæc autẽ Triadis. Quapropter a natura quaſi legibus acceptis, & in Deorum ſacrificiis celebrandis hoc uti numero ſolemus. Hactenus Ariſtoteles. Eſt igitur Ternarius numerus ſacer, numerus potentiſſimus, plurimũ cõferens ad ceremonias Deorum et religionis, vt cuius auſpitio et preces et libamina Tertio repetũtur, ut Tertio quoq; die, aut Trimeſtri ſpacio peragerẽtur. Quod his uerbis aſtruit Nicomachus: Ter libant & Ter ſacrificant, qui vota ſua petunt a Deo conſumari. Virg. Georg. lib. 4. de ſacrificijs Oceani.

Ter liquido ardentem perfudit nectare veſtam:
Ter flamma ad ſummum tecti ſubiecta reluxit.

Apud Theocritum Idyll. 2.

Ἐς τρὶς ἀποσπένδω, καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ. Ideſt,
Ter libo, Ter & hæc pronuncio myſtica verba.

Valerius Flaccus in Argonauticis.

Ipſe Ter æquoreo libans Charcheſia patre. Lib. 1.

Apollinis Oracula:

Terna quidem diuis celeſtibus hoſtia, & ipſa
Candida mactanda eſt, Terna & terreſtribus, atq;
Atra eadem.

Item Aratus:

Forma ſacrificij perfecti priſca caniſtro
Tres panes offerre iubet.

In priſca Græcorum Theologia Tertius crater ſoſpitatori Ioui, ſecundus Semideis ac Dęmonibus tribuebatur. Trita ſiquidem eſt illa Pythagoræ ſententia, Superis impari numero, Inferis pari ſacrificandum. Ad quod reſpicientes Aegyptij & Thales Mileſius, annum conſtare voluerunt trecentis ſexaginta quinque diebus, id nimirum hortante obſeruatione imparis numeri, quem Pythagoras monuit pręponi in omnibus oportere. Vnde, & propter dies impares, ſuperis Ianuarius dicatur, & propter pares Februarius, quaſi abominoſus, Diis inferis deputatur.

Ioſeph. Moleti' de correctiõe Kalendarij lib. 1. c. 4 Laertius de uitis Philoſophor. li. 1

Homerus

Homerus quem profundior nulla præterijt doctrina, diſparem numerum in ſorte boni ponens, ſuperis imparia ſemper contribuit, ut facit Neſtor Neptuno, ac ut iubet Vlixi Tireſias; Achilles vero mactat ad ſepulchrum Patrocli defuncti omnia paria, quattuor quidẽ equos, duodecim iuuenes Troianos. cuius diſciplinæ non ignarus Virgil. lib. 6. Aeneid. parem numerum Dijs inferis gratum deſignat, dicens:

Quattuor hic primum nigrantes terga iuuencos
Conſtituit.

Rurſus in inferijs quas Aeneas Anchiſæ patri celebrat in Cicilia, binarium adhibet. hæc canens lib. 5. Aen.

Hic duo rite mero libans Charcheſia Baccho
Fundit humi; duo lacte nouo, duo ſanguine ſacro.

Et Eglo. 8. oſtendens ſuperis imparem conuenire, ita canit:

Numero Deus impare gaudet.

Neque tamen quouis impari Deum gaudere ſignificauit, ſed plurimum Ternario, item quinario, ac ſeptenario. Quod nec ſpreuit Chriſtiana religio. Namque & Carolus Borromæus Cardinalis ſapientiæ, & religionis vir, qui nihil niſi ſummo conſilio & ratione agebat, quique myſteriorum omnium vim maxime tenebat, imparem numerum tanti fecit, vt cum de conſtructione Eccleſiarum leges ſanciret, conſtituerit, vt Eccleſiæ ſiue vnam tantum, ſiue tres, ſiue quinque, vt dicunt, naues crucis inſtar haberent, a fronte tot oſtia quot naues, in nauibus impares eſſent feneſtræ. in maioribus Eccleſijs, lampadario in lõgitudinẽ ducto, ſeptem uel tredecim lãpades affigerentur: in minoribus tres vel quinque. Cathedrales Eccleſiæ ſeptem, vel ad minimum quinque campanas haberent: collegiatæ, Tres, Ad altare maius Tribus gradibus aſcẽderetur; vbi autem pro Eccleſiæ altariſque amplitudine gradus plures eſſe poſſent, ibi quinque extrui liceret. Gradus ad capellæ maioris aſcenſum vnus, aut Tres, aut quinque ponerentur. Ad eccleſiæ pauimentum Tribus, aut quinque gradibus aſcenderetur. quod ſi Eccleſia

in

in loco editiori eſset conſtructa, ſcalaq; quæ pluribus gradibus conſtaret, opus eſſet, tot gradus, quot ad aſcendendi vſum commoditatemque neceſſarij eſsent, collocarentur, hac tamen ratione inita, vt numero eſſent impares, & ſeptimo, vel quinto, tertioue quoque gradu planum fieret. nam fieri quidem aiunt Architecti, vt recto in templum pede ingrediamur, quam quidem rem ad religionem facere arbitrantur. Illud etiam ſummopere in ſacro Miſſæ obſeruare ſolent Sacerdotes, vt vel vnam, vel tres, vel quinque, vel ad ſummum ſeptem collectas dicant. Vnam quidem vt ſicut ad vnam Miſſam vnam tantum lectionem, vnum euangelium, vnum officium canitur, nihilominus & vnam dicant collectam; Tres quia Dominus ante paſſionem ſuam Ter oraſſe legitur; Quinque propter quinquepartitam eius paſſionem, in cuius commemorationem hæc eadem celebramus officia; Septem deniq; quia Apoſtoli ad conſecrationem eorundem myſteriorum leguntur frequentaſſe orationem Dominicam, quæ ſolis ſeptem petitionibus omnia corpori atq; animæ neceſſaria comprehendit. Ipſe quoq; Pontifex Deo ſacrificans, teſtes ſecum habet ſolennibus diebus aut vnum, aut Tres, aut quinque, aut ſeptem Diaconos, vt legitur de Conſ. diſt. 1. c. Epiſcopus Deo. Vnus.n. Diaconus altari miniſtrat, quia diſcipulus vnus adoleſcens quidam, ideſt Iohannes amictus ſindone ſuper nudo, cæteris fugientibus, ſequebatur Chriſtum; Tres miniſtrant, quia Chriſtus aſcendens in montem ad transfigurandum, Tres ſecum duxit, Petrum ſcilicet, Iacobum, & Iohannem, Quinq; autem propter quinq; quos ſecum Dominus duxit quando reſuſcitauit puellam, tres inquam præfatos, patremque, ac matrem puellæ; Septem demum obſequuntur, ob illos ſeptem, quibus Dominus poſt reſurrectionem piſcantibus ſe manifeſtauit. Neque in diſpenſatione ſignorum ſuper oblationem imparis numeri virtus neglecta, cum vnam, vel Tres, vel etiam quinque cruces faciant, et hoc vtiq. non ſine certi cauſſa myſterij. In quinque.n.crucibus quinquepartitam Domini paſſionem ſignificant.

Leo Baptiſta Albert', de Lineamẽtis. c. 13.

Microlog', de Eccleſ. obſeruã. c. 4.

Microlog', de Eccleſ. obſer. c. 14.

ſicant. in vna, & tribus, vnum & trinum Deum intimant; in in cuius numeri myſterio etiam Tres partes facit Sacerdos ſacratiſſimi corporis in Miſſa. Ter dicit Agnus Dei, & cum ſpiritibus Seraphicis clamat Sanctus Sanctus Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Ter dicit culpam ſuam qui a peccato vult abſolui. Ter cum
Matt. 8. *Centurione dicere oportet: Domine non ſum dignus, ſi digne Sanctam Euchariſtiam ſumere volumus. Et merito quidem impar numerus in Eccleſiaſticis officijs frequentatur. numquam enim in duo æqualia, vnitate impediente, ſecatur, nec Deus vult diuiſionem Eccleſiæ. Addunt Pythagorici numeros impares ad omnia eſſe vehementiores, in primis uero Ternariū. Plinius Natur. hiſt. lib. 28. cap. 4. Terna deſpuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiuuati. Huic rei argumento eſt Claudia Veſtalis, quæ in impudicitiæ ſuſpitionem deueniens, quo integritatem ſuam manifeſto aliquo exemplo comprobaret, nauim, in qua mater Deum vehebatur, cingulo ſuo duxiſſe narratur; prius tamen Ternario numero vſa eſt inter precandum.*

Herodianus lib. 1.

Ouid. Faſt. li. 4 — Ter caput irrorat; Ter tollit ad æthera palmas.

Ferunt priſcorum Theologorum fabulæ Cererem Deam toto erraſſe Mundo, cum Proſerpinam filiam quæreret, cumque in Atticam diuertiſſet, a Celeo Attico ſene receptam hoſpitio. cuius beneficium, vt aliquo munere penſaret Ceres, filium eius infantem e cunis raptum, immortalem reddere cum deſtinaſſet, ſacrificia peregit:

Ibidem. — Terque manu permulſit eum: Tria carmina dixit,
Carmina mortali non referenda ſono.

Atqui & Hippolytum fato functum, dum Aeſculapius a Diana exoratus, ab inferis reuocatum priſtinæ incolumnitati reſtituere intendit,

Ouid. Faſt. li. 6 — Pectora Ter tetigit, Ter verba ſalubria dixit:
Depoſitum terra ſuſtulit ille caput.

Carna quoque ſiue Crana Dea liberans Procam filium regis Albani a ſtrigibus obſeſſum.

Protinus

Protinus arbutea poſtes Ter in ordine tangit,
Fronde Ter arbutea limina fronde notat. Ouid. Faſt. 6.

Cęſarem dictatorem refert Plinius, poſt vnum ancipitem vehiculi caſum, ſemper vt primum conſediſſet, quod, inquit ille, pleroſque etiam nunc facere ſcimus, carmine Ter repetito, ſecuritatem itinerum aucupari ſolitum. Lib. 28. cap. 2.

Theocritus in Bucoliſco.

χείλεα τοι νοσέοντι. χέρες δέ τοι ἐντὶ μέλαιναι·
Καὶ κακὸν ἐξόσδεις. ἀπ' ἐμεῦ μὴ μιμολύνῃς.
Τοιάδε μυθίζοισα, τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον
Καί μ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὼ πόδε συνεχὲς οὖδεν. Idil. 24. Ideſt,

Morbo tibi labra laborant
Ipſe color manuum niger eſt tibi, ſpiritus ater
Sordet, & os fœdum putens exhalat odorem.
I procul attactu ne me fœdaueris vllo.
Hæc effata, ſinum Ter conſpuit ore ſequaci
Ipſa ſuum, meque attente luſtrauit ab ipſo
Vertice ad vſque pedes.

Item Idil. 6. hæc canit Damœtas.

Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον
Ταῦτα γὰρ ἁ γραία με Κοτυτταρὶς ἐξεδίδαξεν. Ideſt,

Tunc ego ne caperer propriæ ſub imagine formæ
Ter ſecreta ſinus tetigi ſputamine noſtri,
Sicut anus docuit nos iſta Cotyttaris olim.

Quorum carminum hæc ferme ſententia eſt: Ne quid me lędat inuidia, ne me noceat faſcinatio, Ter in meum inſpui ſinum. Addit Scholiaſtes eum morem etiam ſua ætate perduraſſe mulieribus, vt inuidiam abominantes in ſinum exſpuant. Huc pertinet quod ait Lucianus in Necyomantia: Τρὶς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, Ideſt, *Poſteaquam Ter mihi deſpuiſſet in faciem. E ſimili expiatione profectum, quod indicat Athenęus in Dipnoſophiſtis, Priſcos ad depellenda mala ſolitos Ter aſpergi. refert verſiculum illum Cyrenæi,*

Τρὶς δὲ ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον. Ideſt,

Porro Ter abſterſis Diui donant meliora.

Sic Ter luſtrari ſe lauando, aut circumferendo ſolebant, antequam ſacra attingerent, quē ſane morē expreſſit Virgil. li. 6. Aen. ubi ait.

G *Idem*

Idem Ter ſocios pura circumluit vnda.
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ
Luſtrauitque viros.

Ouidius lib.7. Metamorphoſ.

Ter ſe conuertit, Ter ſumptis flumine crinem
Irrorauit aquis, Ternis & hiatibus ora
Soluit, & in dura ſummiſſo poplite terra.

Quin etiam cum fierent luſtrationes aruorum, Ter hoſtiæ circa fruges agebantur, vt docet his verſibus Virgil. in 1. Georg.

Terque nouas circum felix eat hoſtia fruges.

Nec illud prætermittendum, quod refert Columella, beſtiolas illas maleficas, quæ Erucæ nuncupantur, enecari, ſi mulier menſtruoſa ſolutis crinibus, & nudo pede vnamquamque aream Ter circumeat. huiuſmodi ſunt verſus ex lib. 10. deſumti.

At ſi nulla valet medicina repellere peſtem
Dardaniæ veniant artes: nudataq; plantas
Femina, quæ iuſtis, tum demum operata iuuentæ
Legibus, obſcœno manat pudibunda cruore,
Sed reſoluta ſinus, reſoluto mœſta capillo,
Ter circum areolas, & ſepem ducitur horti,
Quæ cum luſtrauit gradiens (mirabile viſu)
Non aliter, quam decuſſa pluit arbore nimbus,
Vel teretis mali, vel tectæ cortice glandis,
Voluitur ad terram diſtorto corpore campe.

Fuit præterea Ternarius ligationibus aptiſſimus, hinc illud eiuſdem Poetæ in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum Triplici diuerſa colore.
Licia circundo, Terque hæc altaria circum
Effigiem duco.

Et paullo poſt.

Necte Tribus nodis Ternos Amarylli colores.

De Medea quoque legimus:

Verbaque Ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita ſiſtunt.

Faſt. li. 2. *Etiam in ſacris feralibus Deæ Mutæ hæc legimus apud Ouid.*

Ecce

Ecce anus in medijs reſidens annoſa puellis,
Sacra facit tacitè, nec tamen ipſa tacet,
Et digitis Tria tura Tribus ſub limine ponit.

Ternarius etiam funeribus ſacer fuiſſe perhibetur. nam fato functum proprio nomine Ter clarum inclamabant, fortaſſis quod ad nihil æque, atq; ad proprium nomen citius expergiſcamur, ad quod ſi vitalis aliquis adhuc calor incluſus lateret, vitæ ſignum aliquod ederetur: quod ſi ne tum quidem ſe proderet ſpiritus vitalis, de eo conclamatum dicebant. Vnde dicebantur conclamati. De qua Proclus inquit: Mortuorum vocationes Ter conſueuimus facere. Apud Homerum Vlyſſes aſſerit ſe prius naues non recepiſſe, quam ſocios ſuos, qui in prælio contra Ciconas occubuerunt, Ter vocaſſet.

Οὐδ' ἄρα μοὶ προτέρωσ᾽ ἦεν νῆες ἀμφιέλισσαι Vlyſ.

Πρὶν τίνα τῶν δειλῶν ἑτάρων τρὶς ἕκαστον ἀῦσαι

Οἳ θάνον ἐν πεδίῳ κικόνων ὑποδηϊωθέντες. Ideſt,

Quanquam, nec littore naues.
Inde prius poterant remis contendere curſus,
Quam nos amiſſos ſocios Ter voce ciemus,
Qui Ciconum campis deſerta rapina cruentis
Oppetiere armis.

Eundem numerum ſeruauit in morte Patrocli. Iliad. σ.

Τρὶς μὲν ὑπὲρ τάφρου μεγάλ' ἴαχε δῖος Ἀχιλλεύς,

Τρὶς δὲ κυκήθησαν Τρῶες κλειτοί τ' ἐπίκουροι. Ideſt,

Voce Ter inſonuit Vaſta metuendus Achilles
Ter percuſſa retro ceſſerunt agmina Troum,
Cum ſocijs.

De Pallantis funere verba faciens Virgil. hæc canit Aen. lib. 11.

Ter circum accenſos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos; Ter mœſtum funeris ignem
Luſtrauere in equis, vlulatuſque ora dedere.

Item libro ſexto.

Tunc egomet tumulum Rœthęo in littore inanem
Conſtitui, & magna Manes Ter voce vocaui.

Sed quid Ethnicos conamur afferre, ad huius numeri myſteria

demonſtranda? cum etiam in ſacris litteris videamus complura arcana Ternario ſignificata. Apud Iudæos quidem funeribus, & vita defunctis conſecratus erat hic numerus. Dauid enim Rex ab Abſalone filio ſuo regno pulſus, tandem receptis viribus, & iuſto exercitu conflato, ducum ſuorum auxilijs regnum recuperauit; tamen ducibus ſuis in prælium exeuntibus mandauerat ne filium Abſalonem occiderent. ceterum contra quam Dauid præceperat, Abſalon in bello periit, tribus haſtis a duce Ioab confixus. quam fi-
2. Reg. 18. & 19. *lij necem pater ægre ferens, illum his verbis cœpit deplorare.*

Fili mi Abſalon, Abſalon fili mi,
Abſalon fili mi, Fili mi Abſalon,
Fili mi Abſalon, Abſalon fili mi.

Exho. 19 *Tertio mēſe populus Iſraeliticus cum exijſſet de Aegypto, ad montem Synai perueniens, obtulit ſacrificium Deo, & in die Tertia legem accepit. quare Tertia dies eſt tempus gratię. quod inſinuans Propheta Moyſes Gen. cap. 1. dixit Deum feciſſe die Tertia aquas in congregationem vnam. quoniam poſt primum diem Moſaicum, & ſecundum cultum propheticum, Tertio die nos Gentes congregatę ſumus in vnam fidei congregationem, per ſagenam Euangelij; quamobrem dicebat etiam Chriſtus qui Tertio die ſurrexit a*
Luc. 13. *mortuis: Hodie & cras facio ſigna. Ecce duo dies. ſigna autem dicit, quę facta ſunt in Aegypto, quę in deſerto, & quæ per Moyſen. ſunt hæc (vt verbo dicam) primi diei: ſecundi autem, quæ per Heliam, & Heliſeum, & qui deinceps ſecuti ſunt, Prophetas: Tertio autem die eius aduentus dies lucidus perficitur, qui oſtendit per Euangelium perfectum & omnib. numeris, abſolutum eius ſtudiū. Eſt. n. Chriſtus plenitudo ac complementum legis & Prophetarum.*
Iohan. 2. *Vnde etiam quæ in Cana celebratæ fuerunt nuptiæ, factæ ſunt die Tertio. Cana autem, ſecundum hebraicam tranſlationis virtutem, idem eſt quod creatura; in qua creatura eo deſcendente factæ ſunt incorruptæ nuptiæ vnionis Verbi, & noſtræ naturæ. In his nu-*
Gen. 1. *ptijs Tertio die primum miraculum Chriſtus fecit in aqua; quo-*

niam

niam die Tertio, aquam Gentium congregauit in unam congregationem.

Ioſue, qui typum Domini præſe ferebat, veniens ad Iordanem, iuſſit parare populum viaticum ad diem Tertium. quod myſterium exponit Iacobus Geuſchelius Troporum ſacræ ſcripturę. Lib. 7. Heliæ prophetæ Triplici inſufflatione Sarephtanę viduæ, filio vita inſpirata eſt. 3. Regum 17. Ter quoque Helias infudit aquam ſuper holocauſta. 3. Regum 18. Tertio cum Balaam verberaſſet aſinam, apparuit ei Angelus. Num. 22. Ter Balaam benedixit populo Iſrael. Num. 23. 24. Ter Dauid cadens in terram, adorauit Ionatham. 1. Regum 20. Ter a Deo vocatus eſt Samuel. 1. Regum 3. Terque a Deo monitus Honoratus Vercellenſis preſul, acceſſit ad D. Ambroſium in extremis laborantem, eique ſanctum Domini corpus prębuit. Ter Petro apparuit Angelus Domini, dum mentis exceſſus in eum cecidiſſet. Tres viros Cornelius miſit ad Petrum. Ter in anno comparere omne maſculinum coram Deo Moſaica lege ſancitum, in Paſchate, ſcilicet, Pentecoſte, & die Tabernaculorum. Paſcha, id eſt, tranſitus Iſrael ex Aegypto, aut rerum ex non eſſe ad eſſe, competit Patri, qui nos eripuit de manibus Diaboli. Pentecoſte, quando lex tanta celebritate fuit data, competit Filio. collatio enim competit Filio & Verbo, in quo lex erat, antequam daretur, ſecundum Elchanam. Remiſſionum ac Tabernaculorum dies, in memoriam vmbraculi a nube in deſerto facti, reſpondet Spiritui ſancto, in cuius virtute & numero datur remiſſio. Trinum preterea cultum Deo exhibemus, cordis, linguę, & operis. Sic Tres ſunt gradus pœnitentiæ, cordis contritio, oris confeſſio, & operis ſatisfactio. Ternario numerantur & partes ſatisfactionis, ieiunium, eleemoſina, oratio. Deum quoque diligere iubemur ex toto corde, vt omnes cogitationes noſtras; ex tota anima noſtra, vt omnem vitam noſtram; ex tota mente noſtra, vt totum intellectum noſtrum in illum conferamus, a quo habemus quę conferimus.

Ioſ. 1. 3.

2. q. 7. c. nos. & itē Balaam.

Act. 10.

Exho. 23 34. Deut. 16.

D. Aug. de doct. Chriſ. & q̃ſt. euã g. lib. 2. in Ciu. Dei. li. 10. c. 4 Matt. 22.

Eſa.40. Tres digiti ſunt,quibus Deus appendit molem terræ. Tribus
Hier. in Pſal.31. modis deleri peccata poſſunt. Remittuntur enim per baptiſmum,
teguntur per charitatem, non imputantur per martyrium. Iam ve-
ro cum multa ac magna ſint, atque adeo tot & tanta, vt nemo illa
ſermone complecti poſſit,quæ nos a Deo partim habemus,partim ha
bituri ſumus; in hoc tamen potiſſimum elucet ipſius erga genus hu-
manum beneficentia, quod ad eum animos erigimus, eique, velut
neceſſitudine quadam, cognatione vnimur. hoc autem præcipue prę
ſtat Ternarius Theologicarum virtutum numerus. his enim hu-
mana mens a terrenis ad cęleſtia tollitur, Deoque iungitur; & ſi-
ne quarum connexione & agglutinatione, non eſt homini ſalus; &
quæ vbi adſunt, ſalutis auctore Deo munus afferunt. De his dice-
1.Cor.13 bat Apoſtolus ad Corint. ſcribens: Nunc autem manent Fides,
Spes, & Charitas Tria hæc, maior autem horum eſt Charitas. Vt
merito hic ſit virtutum funiculus Triplex, qui ſecundum Eccleſia-
Cap. 4. ſten difficile rumpitur. Tribus modis inuitat Deus ad ſe pecca-
Cap. 33. torem, virtutibus ſignorum, occulta compunctione, ore doctoris.
Vide Iohãnẽ Bodinũ Dęmonom. Lib. 1. capi.4.& Catenã aureã in Iob, quã e Greco ĩ Latinũ tranſtulit Paul' Comitolus Peruſinus ſocietatis Ieſu.
Mirabile vero quod legimus apud Iob, Deum, quem humanæ im-
becillitatis plurimum miſeret, homines, vt eos ad ſeſe conuertat, ſe-
mel, ſecundo, ac rurſus, hoc eſt, verbis, ſomniis, & morbis arguendo
admonitos velle. qui ſi Tertio reſipiſcant, bene illis fore; ſin minus,
Dei ſpiritum ab eis diſceſſurum, atque ipſos prorſus deſerturum mi
nitari. Sed id mirabilius multo, quod in tentationibus Ter a nobis
ſuperatus Diabolus, ita eneruis & confuſus diſcedat, vt vltra nos
adoriri uel nequeat, vel erubeſcat. Quare merito Satanas Pardo
comparatus legitur, qui in capienda præda, niſi Tertio ſaltu eam fue
rit aſſecutus, indignatus vltra aggredi ceſſat. tanta eſt huius nu-
meri vis & potentia. Quod dico, diſcere potes plurimis locis ſacrarũ
ſcripturarum. Tertio & nouiſſimo puteo effoſſo, ceſſauit iurgium
paſtorum. vt legitur Gen.cap.26. conſimili modo Helias propheta
3. Reg. 18. Triplici lignorum prouolutione, tum cum igni diuinitus immiſſo
ſacrificium abſumſit, ignominię prophetas, qui ab eo prouocati, idem
facere

ſacere nequiuerant, obtruncauit. Quin & libro Iudicum legitur, quod cum omnis Iſrael ad vlciſcendum ſcelus Beniamin, in Gabaa, iubente Domino, aſcendiſſet, ſemel atque iterum cæſus, Tertio victor exſtitit. Quo docemur, per Tertiam pugnā, Deum perpetuam requiem ac triumphum præſtare ſolitum. Sic Apoſtolus Paulus poſt Triplicem victoriam, per Triplicem orationem, impetratam, quieuit ſecurus dicens: Propter quod Ter Dominum rogaui, & dixit mihi: ſufficit tibi gratia mea. Sic Iamnes & Mambres magi Pharaonis, quia per ipſam mentis corruptionem iniquiſſimi fuerūt, virgas in ſerpentes, aquam in ſanguinem conuerterunt, & aquam fecerunt ranis ebullire, ſed cyniphes educere minime potuerunt; vnde dixerunt ſibi aduerſum eſſe Spiritum ſanctum. & ita defecerūt in Tertia plaga, quia primum miraculum non fuit plaga; ideoque in Tertio miraculo defeciſſe dicuntur, Gloſ. 1. q. 1. teneamus. ver. magi: & Auguſtinus de celebratione paſchæ. Huius ratione myſterij Satanas in bello Chriſto illato, Ter repulſus & ſuperatus receſſit. Quare poſt Tertiam pugnam & victoriam IESV Chriſtus quietus & triumphans dicebat apud Iohānem: Venit princeps Mūdi huius, & in me non habet quidquam. Sic denique debellatis hoſtibus inferni, die Tertia Dominus reſurrexit in gloria & pace. Hinc in Eccleſia, ipſa die ſanctiſſimæ Reſurrectionis, legitur Euangelium ſecundum Marcum, cui ex quattuor animalibus facies Leonis a patre Hieronymo fuit attributa. Ait enim Adamantius Phiſiologos hæc de catulo Leonis ſcribere. eum quidem ſimul ac natus eſt, Tribus diebus & Tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tamquam tremefacto, concuſſoque cubilis loco, catulum dormientem expergefieri. eoque trahit dictum illud a Iahacob in ſacra lectione: Catulus Leonis Iuda, ad prædam Fili mi aſcendiſti, requieſcens accubuiſti vt Leo, & quaſi leæna quis ſuſcitabit eum? Atque etiam illud ex ſecundo Balaam reſponſo: Recumbens ut Leo requieſcet, & quaſi Leæna, quam ſuſcitare quis audebit? Quod dubio procul ad Chriſti ſepulturam & reſurrectionem pertinet. Ha-

Cap. 20. — 2. Corin. 12. — Exho. 7. — Exho. 8. — Matth. 4. — Cap. 14. — Ezech. 1. Apoc. 4. — Gen. 49. — Num. 23

Actenus quæ ſunt expoſita fuerint tamquam leuioris pugnæ præludia quædam. nunc conabimur, ordine quodam propoſito, tractationem de Triade inſtitutam perſequentes, Diuinam probare Trinitatem, a qua fluxerit aliquando triplex creatura ſui Creatoris imaginem præ ſe ferens. Quemadmodum enim opus omne imaginem quandã & ſimilitudinem refert ſui opificis, adeo vt ex opere qualis ſit opifex, & ex opifice quale ſit opus futurum in promtu ſit intelligere: ita in rebus omnibus animaduertere eſt Diuinæ Trinitatis veſtigium in Vnitate ſubſtantiæ. Deus ſummæ vigoroſitatis; nihil imperfecti, parui, & minuti in eſſentia habens, ocium neceſſe eſt abhorreat, aliter ſumme ocioſus eſſet; & ſic ſumma felicitas eſſet in pigritia & ocio, quod eſt impoſſibile. Et quoniam hoc ſic eſt, quod apud Diuinam eſſentiam impoſſibile eſt ocium reperiri, conſequens eſt illum ſummæ actionis exſiſtere. In omni autem actione perfecta Tria correlatiua neceſſario reperiũtur, quoniam nihil agit ſeipſum, ſed diſtinctum a ſe, & Tertium ſurgit ex agente & eo in quod actio fit, id autem eſt agere. Erunt ergo hæc correlatiua in eſſentia Diuina Tres Perſonæ. Quare Deum Trinum vocamus. Eſt enim Deus deificans, generans, iuſtificans, amans cum ceteris perfectionibus, quem vocamus Patrem. Eſt Deus deificabilis, generabilis, iuſtificabilis, amabilis, & ſic de reliquis; & hunc Filium a Patre genitum nominamus. Eſt poſtea ſpirando deificare deificantis & deificabilis, id eſt, Patris & Filij, & ſic iuſtificare, conciliare, & amare amantis & amabilis; & hunc Spiritum ſanctum ab vtroq; procedentem nominamus. Cum autem ſumma incommenſurabilis bonitas vellet non ſolum intra ſe ab æterno producere, multiplicauit etiam creando in tempore extra ſe ſuam bonitatem; ſed non potuit Deus optimus ad imaginem alicuius extrinſeci creaſſe omnia, nec ad alium finem, niſi ad ſummum, ſcilicet, ſeipſum. Quamuis autem difficile ſit admodum in his infimis creaturis Diuinarum rerum coniecturam facere per ſimilitudines; immo inconueniens dici poſſit ex humanis rebus imaginem colligere Diuinitatis, & res

Nicol. Cuſ. exci tat. lib. 1. in princ.

immo-

immobiles ad naturas fluxas exigere; Deus tamen ſic ab initio tẽperauit notitiam ſui, vt ſicut numquam totus voluit comprehendi, ſic numquam totus prorſus potuerit ignorari. Et ſicut totus noluit manifeſtari, quo fides haberet meritum: ita nec totus voluit occultari, vt infidelitas de ignorantia non excuſaretur. Vt enim ſcribit Hugo a Sancto Victore: Deus conditor Mundi contemplato Mundo conſpicitur, & qui videri non poteſt, fecit quod videri poſſet. & viſus eſt per id quod fecit. Inuiſibilia enim ipſius a creatura Mundi per ea quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoque eius Virtus & Diuinitas, ait Paulus ad Romanos primo. Quem locum expandens Scholiaſtes aſſerit potuiſſe Philoſophos in lumine naturali peruenire ad tributa trium Diuinarum perſonarum. Eadem eſt Origenis explanatio homil. 3 in Cant. cant. hoc modo diſſerentis. Paulus Apoſtolus nos docet, quod inuiſibilia Dei, ex viſibilibus intelligantur; & ea quæ non videntur, ex eorum quæ videntur ratione, & ſimilitudine contemplentur; oſtendens per hoc quod viſibilis hic Mundus, de inuiſibili doceat, & exemplaria quædam cœleſtium contineat poſitio iſta terrena; vt ab his quę deorſum, ad ea quæ ſurſum ſunt poſſimus aſcendere, atque ex his quæ videmus in terris, ſentire & intelligere, ea quæ habentur in cœlis. Et paucis interiectis, ſubdit: Quia ergo impoſſibile eſt homini in carne viuenti agnoſcere aliquid de occultis, & inuiſibilibus, niſi imaginem aliquam, & ſimilitudinem conceperit de viſibilibus; ob hoc arbitror, quod ille qui omnia in ſapientia fecit, ita creauit vnamquamque viſibilium ſpeciem in terris, ut in his doctrinam & agnitionem rerum inuiſibilium & cęleſtium poneret; quo per hæc aſcenderet mens humana ad ſpiritualem intelligentiam. Hęc ille. Nos igitur operæ precium facturos exiſtimamus, ſi in mundo Angelico, Celeſti, Senſibili, Humano, vninerſaque creatura Diuinæ Trinitatis imaginem quandam reperiri probabimus; vt his præſidiis, & non parum ponderis coniecturis, natura nos ad tantum myſterium erudiat,

Eruditionis Didaſcal. lib. 7. c. 1.

diat,

diat, ad arcanumque tantæ ſcientiæ, quatenus fas eſt, attollat. Poſtquam igitur Deo non ſuit ſatis ſola ſui ipſius contemplatione frui, ſed operæ precium videbatur, vt quo plures beneficium ſentirent, latius ſe ipſum diffunderet, deriuaretque (quod ſummæ benignitatis erat) primum quidem cogitatione concepit Angelicas poteſtates ac cœleſtes, quæ quidem cogitatio tranſiuit in opus, quod verbo complebatur, & ſpiritu perficiebatur. Eorum enim quæ fiunt cauſſam Patrem cogites opus eſt; effectricem, Filium; perfectricem, Spiritum, ita vt Patris quidem voluntate adminiſtri ſpiritus exſiſtant; actione vero Filij in rerum naturam producantur; Spiritus autem præſentia perfectionem accipiant, & expletionem. Sic ſunt conſtituti velut ſecundi ſplendores, primi illius lucis miniſtri, ſiue eos dicas Angelos, ſiue ſpiritus intellectuales, ſiue ignem ab omni materiæ pondere immunem & incorporeũ, iuxta illud Pſalmographi: Qui facit Angelos ſuos ſpiritus, & miniſtros ſuos flammam ignis; ſiue aliam aliquam naturam impatibilem, & mobilitatis expertem, ac tenuem, & ſimplicem ab his quas commemorauimus proximam, ſed longo proximam interuallo. Ad hunc ergo modum Angelicus chorus, ſiue cęleſtis Hierarchia, ſiue Intelligibilis mundus inſtitutionem accepit, & creationem, quantum nobis de his rebus diſcrentibus paruo rationis lumine licet examinare. Poſtea vero quanprimum hoc opificium ipſi artifici ſatis arriſit, alium quendam mundum expreſſit cogitatione, qui & materia conſtaret, ac per hoc oculis corporeis pateret. atque hoc eſt vniuerſum illud, quod ex cęlo, terraque, & quæ in medio ſunt, omnibus cernitur concretum ac concinnatum; laudabile quidem felici ſingulorum, ex quibus compingitur, ſtatu, dexteritateque; laudabilius vero omnium rerum admirabili concentu; quo fit vt cum ſingula ſingulis pugnent, vniuerſa tamen ad vnum mundum conſummandum, mirabiliter conſpirent. Sic materialis, corporeusve creatus eſt Mundus. Ceterum nullum erat adhuc vtriuſque temperamentum, nec aliqua diuerſiſſimorum mixtura, quæ in-

Pſal. 103. Michael Pſell⁹ de Dęmon. cap. 1.

dicio

dicio eſſe potuiſſet,& ſapientiæ maioris,& ingentis, quod Deus in creaturas inſumeret impendij. Quare cum artifex ipſum Dei Verbum hæc vellet oſtentare, animal quoddam vnum ex vtraque natura viſibili, ſcilicet, & inuiſibili, nempe Hominem fabricat, corpore quidem a materia, quæ iam ante ſuppetebat, accepto; vita vero per ipſum indita, quam rationalem animam nuncupamus. Hunc cõpoſitum, vt alium quendam Mundum in re tenui magnum, in terris conſtituit, vt mixtum quendam adoratorem, viſibilis quidem creaturæ inſpectorem, intelligibilis autem cultorem. Deus igitur cum Verbo ſuo & Spiritu ſancto, quæ Tria vnum ſunt Deus vnus omnipotens, Tres condidit mundos angelicum, materialem, & humanum; intelligibilem, ſcilicet, corporeum, & miſtum.

Mundus	*Angelicus,*	*Materialis,*	*Humanus,*
	Intelligibilis,	*Corporeus,*	*Mixtus.*

Omne autem quod creatum eſt, aut eſt extremum, aut mediũ; ſi extremum, intellectus eſt, aut angelicus, aut humanus; ſi medium, eſt ſenſibilis creatura, poſterior Angelis, Homine prior creata. Angelicus intellectus eſt eſſe omnium, & vniuerſalis omnium actus. ſicut enim a materia abiunctus eſt; ita & ſine ſpecie intelligit, nouitque omnia, non per ipſa omnia, neque per ipſorum omniũ ſpecies; ſed ſimpliciter, & per ſe, intuitu & contemplatione ſui eſſe, antequam omnia fiant. Humanus intellectus eſt omnium poſſe, & vniuerſalis omnium potentia. Et quæcumque intra vtrumque intellectum relinquuntur, ſunt omnia ſecundum ſubſtantiam ex actu & potentia. Intellectus enim angelicus eſt, vt ſimplex omniũ actus; humanus, vt ſimplex & vniuerſalis omniũ potentia. Quidquid vero ſupereſt, ſenſibile eſt, & eorum medium, ex actu & potentia. Fit igitur vt omnia ſint tantum Tria, duo videlicet, extremi intellectus, quorum vterque eſt omnia; & reliqua omnia, quæ vtriuſq; in tellectus medio clauduntur. Et eorum quodlibet eſt quod

libet;

libet ; & eorum quodlibet eſt omne ; & omnia,omnia. Ante omnia igitur creatum eſt omne; Angelus,ſcilicet . In omnibus creata ſunt omnia ; cetera omnia. Poſt omnia creatum eſt omne; Homo . quod ſubijcitur oculis per ſequentem figuram:

MVNDVS

Intelligibilis,	*Senſibilis,*	*Intelligibilis & ſenſibilis,*
Angelus,	*Cetera omnia,*	*Homo,*
Extremum,	*Medium,*	*Extremum,*
Ante omnia	*In omnibus*	*Poſt omnia,*
Actus ſimplex,	*Actus & potentia,*	*Potentia ſimplex,*
Actus omnium,	*Vtriuſque vnio,*	*Potentia omnium,*
Omne & totum,	*Omne & totum,*	*Omne & totum,*
Vnum.	*Vnum.*	*Vnum.*

Eſt enim horum Trium vnumquodque vnum,totum & omne; quia Actus ſimplex eſt totus actus; Potentia ſimplex,tota & vniuerſalis potentia; Actus & Potentia ſimul ,totum ſunt ex actu & potentia .

Creauit quoque Deus Vniuerſale affirmatiuum, Angelum ; Vniuerſale negatiuum, Hominem,in quo nullus eſt actus a principio; Particulare affirmatiuum & negatiuum, cetera media .

Trifariam ẽt Deus omnia creauit,in	*Eſſe ſimplici,*	*per*	*Angelicum intellectū,*
	Poſſe fieri,		*Humanum intellectū,*
	Continue fieri,		*Eſſe & poſſe ; quando*

humanus intellectus continue perficitur, fitque actu id quod fieri natus eſt .

Quidquid eſt, eſt vnum, & nihil eſt præter vnum. Angelicus intellectus vnus eſt: ſimiliter & Humanus eſt vnus.Omnes item mediæ creaturę inter vtrumque intellectum ,ſunt vnum aliquid . Sicut enim in Trino rerum ordine, vtrumq; extremum eſt vnum; ita & medium quodammodo oportet eſſe vnum .Triplex igitur eſt vnum quod creatum eſt .

Vnum

Vnum ante eſſe,	*Angelus:*
Vnum in eſſe,	*Reliqua omnia:*
Vnum poſt eſſe,	*Homo*

Vniuerſę deniq; creaturæ mediæ: (nã hę ſunt oĩa)
- *Sunt in* { *Intellectu angelico* / *Seipſis* / *Intellectu humano* } *vt* { *Ante eſſe* / *In eſſe* / *Poſt eſſe.* }
- *Subſiſtũt in* { *Angelo* / *Seipſis* / *Hoĩe* } *ſcdm eſſe* { *Intellectuale* / *Sẽſibile et naturale* / *Rõnale.* }

TRINITAS in mundo Intelligibili, ſeu Angelica Hierarchia.

Angelica hierarchia Triplici ordine diſtinguitur, & quilibet ordo Triplici choro, vt per omnes cęleſtium Angelicorum ſpirituum choros ſit Vnitas hierarchica, & ſignaculum Vnitatis in Trinitate, & Trinitatis in Vnitate. Eſt autem Angelorum Ordo multitudo cęleſtium ſpirituum, qui inter ſe aliquo munere gratię ſimilantur. Nec a myſterio vacat Angelicos Ordines ſub Ternarij quadrato contineri. eſt enim Trias Triniter prima, ſummi illius boni primique principij numerus. ſummum autem bonum primumque principium ab vniuerſis Theologis in eiuſdem ſubſtantiæ Vnitate ſub perſonarum Trinitate ſine ſui diuiſione celebratur. Rationabile itaque eſt ſacrum primi principij numerum, nempe Ternarium in ſe ductum antiſtantium illi antiquiſſimarum, atque immaterialium ſubſtantiarum peperiſſe frequentiam. Neque reprobandam iudicamus Raymundi Lullij ſententiam, aſſerentis in Angelicis Choris eſſe maioritatem, æqualitatem, & minoritatem. Quemadmodum nouem, inquit, ſunt glorificationes ſpeciales in Diuinis; ita ſunt nouem Ordines Angelorum. gloriatur enim Deus Pater in ſe, in Filio, & Spiritu ſancto. & Filius gloriatur in ſe, in Patre, & Spiritu ſancto. & Spiritus ſanctus gloriatur in ſe, in Patre, & in Filio; ſic & omnes Angeli in Deo Trino & vno. Hoc autem modo diſpoſiti ſunt cæleſtes Ordines, apud Gregorium Pap. homil. 34. ſuper Luc. cap. 15. D. Bernardum lib. 5. de Conſ.

ad

ad Eugenium, quos ſequutus eſt Petrus Lomb. ſent. lib. 2. diſt. 9.

In ſuperiori Hierarchia ſunt	*Seraphim*	*Conſiderantes Dei*	*Veritatem,*	
	Cherubim		*Bonitatem,*	
	Throni		*Aequitatem.*	

In	*Seraphim*	*Deus*	*Noſcit*	*Vt*	*Veritas*
	Cherubim		*Amat*		*Charitas*
	Thronis		*Sedit*		*Maieſtas.*

Triplex eſt & Ordo mediæ Hierarchiæ	*Dominationes, regentes officia Angelorum.*
	Principatus, capitib. præſidentes populorũ.
	Poteſtates, poteſtatẽ dęmonum coercentes.

In	*Dominationibus*	*Deus*	*Dominatur*	*Vt*	*Maieſtas*
	Principatibus		*Regit*		*Principatus*
	Poteſtatibus		*Tuetur*		*Salus.*

Triplici quoque ordine ſubſiſtit infima Hierarchia.

Habet. n.	*Virtutes*	*ad quos pertinet*	*Miraculorum operatio.*
	Archangelos		*Negociorum denuntiatio.*
	Angelos		*Solicitudo humanæ cuſtodię.*

In	*Virtutibus*	*Deus*	*Operatur*	*Vt*	*Virtus*
	Archangelis		*Reuelat*		*Lux*
	Angelis		*Mittit*		*Inſpirans*

Cæterum Dionyſius Areopagita, cui in his præcipue ſumma adhibetur fides & auctoritas, a Gregorio diſſentiens, eo qui ſequitur modo diſponit Ordines Angelicarũ mentiũ, vt ſint in Hierarchia.

Superiori,	*Seraphim*	*Cherubim*	*Throni.*
Media,	*Dominationes*	*Virtutes*	*Poteſtates.*
Infima,	*Principatus*	*Archangeli*	*Angeli.*

Huiuſmodi autem gradatio in Angelica, ſeu ſpirituali natura neceſſaria cenſetur, ſicut & in corporali, cum in tali gradatione totius vniuerſi pulchritudo conſiſtat; & certificatio æqualitatis, & inæqualitatis fiat per gradus perfectionis Tribus modis, ſcilicet, aut per exceſſum, ſiue ſecundum maius; aut ſecundum minus; aut ſecundum æquale:

Su-

Suprema Hierarchia, vt idem ſentit Dionyſius, ſoli contemplationi vacat, Deumq; perenni ſono, continuaque aſſiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat: Media cæleſtibus officijs, atque muneribus eſt delegata: Poſtrema, & ſi natura ſupra omne corpus eſt, ſupraq. cęlum, curat tamen ea quæ ſub cęlo ſunt. cum enim diuidatur in Principatus, Archangelos, & Angelos, omnium horum munus circa ea tantum verſatur, quæ ſub Luna ſunt. Principatuum cura circa Reſpublicas, Principes, ac Reges, vt ex Daniele cognoſcimus; Archangelorum circa myſteria, & ſacras cæremonias; Angeli priuatis ſtudent rebus, & ſinguli ſingulis hominibus adhibentur, vt aſſerunt Damaſcenus, Origenes, Gregorius Papa, Hieronymus, & Auguſtinus.

Lib. de Celeſti Hierar.

Quemadmodum autem pictor intendens pingere imaginem Regis in pariete, purgat parietem, illuminat ſeu dealbat, deinde perficit intentum; eodem fere modo Tres apud Dionyſium ſunt actiones Angelicæ:

Nic. Cuſa. excit. li. 5. Mitto angelum.

Purgatio   Illuminatio   Perfectio.

ita inter ſe diſtributæ, vt purget vltima Hierarchia; illuminet media; ſuprema perficiat.

Triplex Angelorum cognitio:

Habet .n. Angelus cognitionem	*Matutinam .i. cognitionem rerum in verbo,*
	Meridianam .i. apertam Dei viſionem,
	Veſpertinam .i. cognitionem rerum in ſe.

Triplex Angelorum ſtatus:

Innocentiæ,   Gratiæ,   Glorię.

Ternario rurſum diſtinctus eſt Angelorũ motus apud Dionyſ.

Circularis,   Rectus,   Obliquus.

Triplex item in Angelo mobilitas eſt, nempe:

Naturæ,   Intelligentiæ,   Voluntatis.

Naturæ mobilitatẽ habet; quia omne creatũ eſt vertibile in nihilũ, niſi a Deo contineatur. Intelligentiæ quoq; mobilitate ditatus eſt; quia licet in Angelo non ſit intelligentiæ viciſſitudo, quo ad ſcita in

Verbo

Verbo, cum deiformem habeat intellectum, poteſt tamen in eo quo ad cognitionem rerum in propria natura eſſe viciſſitudo intelligentiæ, & quo ad diſcenda. Et hoc eſt quod dicit Auguſtinus: Omne creatum habens intellectum, intelligit vnum, & poſt, aliud. Habet denique Angelus voluntatis mobilitatem, quia non ſimul vult hoc, & illud.

TRINITAS in Eccleſiaſtica Hierarchia:

Virtus regitiua, quæ eſt in Eccleſia, ex qua paſtoralis omnis cura oritur, tres Ordines habet varios, & in quolibet tres choros.

Primus	*Ordo cõſtituitur ex*	*Papali, Patriarchali, Archiepiſc.*
Secũdus		*Epiſcopali, Archidiac. Decanali.*
Tertius		*Sacerdotali, Diaconali, Subdiac.*

Etiam in Ordinibus Religionis, & illius partis Eccleſiæ quæ ſpiritualior cenſetur, ſunt nouẽ Chori ab Epiſcopali, vſq; ad Monachalẽ.

Suprem⁹	*Ordo cõſtituitur ex*	*Epiſcopali, Sacerdotali, Diacõali. tot⁹ ſacer.*
Medius		*Subdiaconatu, Acolito, Exorciſta. mixtus.*
Infimus		*Lectorali, Oſtiariali, Tonſorali.*

Monachatus autem ad Tonſoralem connectitur chorum, quoniam eſt, vt medium inter laicos, & Clerum.

Aug. in ciu. Dei. li. 1. c. 28 Ambr. li. d' Viduis Matt. 13.

Tres ſunt ſtatus bene viuentium in Eccleſia, nempe Virginalis caſtitas, Vidualis continentia, Thori coniugalis fides. de quibus Matthæus in parabula ſeminantis, in qua ponit Triplicem differentiam bonæ terræ, reddentis fructum,

Centeſimum, Sexageſimum, Trigeſimum.

Ternarius numerus in his qui ſeruant diuina pręcepta.

Gregor. Nazi. in S.Bapt.

Eorum etiam qui ſalutem aſſequuntur Tripartitus eſt ordo; Primus eſt Filiorum, cum quis Dei amore flagrans, præclare vitam inſtituit: quandoquidem filius, nec verborum metu, nec præmij, ac mercedis ſpe, ſed amore patrem colit, atque obſeruat: Medius Mercenariorum, cum quis futurorum bonorum pollicitatione illectus, probis, atque honeſtis actionibus ſe ipſum addicit: Poſtremus Seruorũ, cũ quis ſuppliciorũ metu, virtutis ſtudiũ amplectitur

Tres

Tres ſunt viri apud Ezechielem, quos Deus de magna tribulatione liberaturus eſt, Aug. lib. de Vrbis excidio.

Noe, Daniel, Iob.

Quibus tres in eccleſiaſtica hierarchia fidelium diſtinctiones ſignificantur. iam enim illi Tres viri dormierant, & apud Deum ſunt ſpiritus eorũ; quare nullam timent, a qua liberari debeant, tribulationem. In Noe ſignificantur Præpoſiti boni, qui in tentationum fluctibus regunt, & gubernant Eccleſiam, quomodo Noe in Diluuio gubernauit arcam. In Daniele (cuius mira abſtinẽtia deſcribitur) omnes ſancti continentes, qui de rebus Mundi quas poſſidẽt, dum pia opera faciunt, quaſi per terræ viam ad cęleſtem patriã tendunt. In Iob omnes coniugati iuſte & bene iuuentes. In tribus igitur ordinibus ſancta Eccleſia conſtat, Ezech. 14. Gregor. mor. lib. 1. c. 13. et lib. 32. c. 19.

Rectorum, Continentium, Coniugatorum.

Sic in Euangelio Dominus, dum alios in agro, alios in lecto, atq; eſſe in molendino alios perhibet, Tres proculdubio in Eccleſia ordines oſtendit. Siquidem in agro ſunt qui gubernant Eccleſiam, & vineam illam Domini electam excolunt; quẽadmodum Vas electum Paulus, dicens de ſe ipſo: Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autẽ incrementum dedit: in lecto vero dicuntur eſſe qui amant quietem Diuinæ contemplationis, & ab huius ſeculi turbine, fluctibusq; ſemoti, in tranquillitate & ocio ſeruiunt Deo: denique in molendino eſſe dicuntur, qui vitam huius Mundi negocioſam ſectantes, ſoliciti ſunt, & turbantur erga plurima, inſtar molæ aſſidua vertigine ſe rotantis, varijs & inquietis actionibus occupati, atq; diſtenti. Hoſce Tres hominum ſtatus in prædictis Tribus viris Auguſtinus voluit expreſſos, cuius hæc ſunt verba in expoſitione Pſal. 132. Noe ſignificat Rectores Eccleſiæ; Daniel vitam quietam elegit, et in cœlibatu ſeruire Deo, eos inſinuans qui in mentis quietudine ſecretius Deo vacant; Iob vxorem habens & filios, amplaſq; diuitias, eos indicat, qui actionibus huius Mundi exercentur. Itaque Noe aſſumendos de agro: Daniel, de lecto: & Iob de molendino recipiendos in gloriam deſignat. Matt. 24. 1. Cor. 3.

H Trini-

De ſacra men.lib. 2.par.18. cap.21. *Beatitudo noſtra Trinitate perficietur ſecundum Hugonem a ſancto Victore.*

Ibi enim { *Eſſe*, *Noſſe*, *Amare* } *noſtrum non habebit* { *Mortem*, *Errorem*, *Offenſionem*;

ſed ibi { *Vacabimus*, *Videbimus*, *Amabimus* } & { *Videbimus*, *Amabimus*, *Laudabimus*.

Idem teſtatur Aluarus Pelagius de Planctu Eccleſiæ.lib.2.artic. 63. dicens: In ſuperna patria, anima ſancta capax erit Aeternitatis, Sapientiæ, & Dulcedinis Dei. quia

Memoria retinebit, *Scientia cognoſcet*, *Amor amplectetur* } *Deum ſine* { *Obliuione*, *Errore*, *alterius rei affectione*.

Et ita perficietur Trinitas animæ illa ineffabili vnione Trinitatis increatæ; pro qua Dominus orat Iohan. cap. 17. Pater ſancte ſerua eos in nomine tuo, quos dediſti mihi, vt ſint vnum, id eſt, vniantur, ſicut & nos vnum ſumus in natura, id eſt, vnius eſſentiæ.

Et ſecundum Bernardum in Cœlis conſtituti Tripliciter Deo fruemur, videntes. ſ. eum in omnibus creaturis; habentes eum in nobiſmetipſis; ipſamque cognoſcentes in ſemetipſa Trinitatem, & gloriam illam ſine vllo enigmate mundo cordis oculo contemplantes.

Mor. lib. 30. c. 18. *Greg. Aperte, inquit, tunc videbimus quomodo & Vnum diuiſibiliter Tria ſunt: & indiuiſibiliter Tria vnum.*

Tria rurſum principalia erunt in Paradiſo, quę commemorat Pſal. 111. *Pſalmographus.*

Gloria, *Diuitiæ*, *Iuſtitia*.

Ecce quid erit in fine ſine fine.

TRINITAS in Cęleſti Mundo.

Interrogatus Anaxagoras, cur nam ſe natum arbitraretur, reſpondiſſe fertur: Cęli ac Solis videndi cauſſa. digna profecto Philoſopho ſententia. Nam qui rem totam penſitarit comperiet cæleſtem clari-

claritatem adeo præcellere naturæ quadam præſigni maieſtate, vt in illa vitali luce Diuinæ Triadis myſterium facile ſit deprehenſurus; quando Vertiginoſus ille motus ampliorem nobis indicat Poteſtatem; Lux nitidiſſima, Sapientiam; Calor ſuauiſſimus, Amorem. quibus, videlicet: Poteſtate, Sapientia, Amore, a Deo mouentur, illuſtrantur, perficiuntur atq; ſeruantur vniuerſa.

Triplex dimenſio reperitur in Cęlo relato ad terram, ſeu ad centrum. ſunt enim Tres viæ continuæ, nempe Longitudo a ſummo ad imum, vel e conuerſo; Latitudo a dextro ad ſiniſtrum; Altitudo ab ante, & retro. In Cęlo igitur ad terram relato, relatio circumferentiæ ad centrum cauſſat longitudinem aſcendendo & deſcendendo. ordo autē ſignorum in circulo aliquo facit altitudinem, quia ab Occidente, in Orientē facit ante; ſed retro eſt ab Oriēte, in Occidentem. alius vero motus facit latitudinem, id eſt, dextrū, ad ſiniſtrū.

Triplex eſt planetarum circulus,

Deferens, Aequans, Epicyclus.

Triplex quoq; gradus in quinq; planetarum curſu, quia quandoq; planeta eſt Retrogradus, quādoq; Stationarius, quandoq; Directus. Quaſi Stationarius Pater a nullo eſt procedēs. Sed quaſi Retrogradus eſt Filius carnem aſſumens. tunc enim Sol retrocedit ad decimam lineam, quemadmodum figuratum Eſaiæ cap. 38. id eſt, vſq; ad humanam naturam, quæ quaſi decima eſt poſt nouem Ordines Angelorum, vt aperte monſtratur numero Denario. Quaſi Directus eſt Spiritus ſanctus, qui miſſus eſt ad directionem fidelium. Vnde Pſal. 142. Spiritus tuus bonus deducet me.

Planeta	*Stationarius,*	*Pater,*
	Retrogradus,	*Filius,*
	Directus,	*Spiritus ſanctus.*

Cęleſtia luminis ſubiecta, & luciferæ faces ſunt Trinæ, Sol; ceteri Planetæ, qui erratici dicuntur; & ſtellæ fixæ. Sol enim fons eſt & lucis initium, a quo in ipſos errones, & in Firmamenti ſtellas deriuatitia lux transfertur.

Corpora cæleſtia diuiduntur in Lucentia, Non lucentia, & Diaphana. Lucens eſt Sol: Non lucens, ſtella & planeta. lumen enim ſuum a Sole recipiũt: Diaphana corpora ſunt omnes ſphærę cæleſtes.

Corpus cęleſt.	*Lucens,*	*Sol,*
	Non lucens,	*Stellæ,*
	Diaphanum,	*Sphæra.*

Tres & ſphærarum ſunt ſtatus.

Baptiſt. Egnat. racemat. 21 *Centrum, Dimetiens, Circumferentia.*

Syderum quoque totidem.

Propodiſmos, Hypopodiſmos, Achronychia.

Triplex in ſphæris cęlorum eſt differentia. eſt enim aliquod cælum mobile & ſtellatum, vt Firmamentum, cum quo ſeptem planetarum orbes ſub eo exſiſtentes computantur; Aliquod vero eſt mobile, ſed minime ſtellatum, vt nona ſphæra; Tertium quod nec eſt mobile, nec ſtellatum, ſicut Empyreum, quod eſt Beatorum locus, ad
2. Cor. 12 *quod raptus eſt Paulus Apoſtolus.*

Cælum	*Stellatum mobile,*
	Mobile carens ſtella,
	Immobile ſine ſtellis.

Etiam Tres cęlos in Sacris litteris agnoſces ſi hac vtaris diſtinctione, vt Primum cęlum ſit in quo aues cęli commorantur, aere & igne conſtans, e quo pluuias cadere ſæpius audimus: Alterum illud in quo planetæ, & cætera ſydera, de quo loquitur ſcriptura
Gen. 22. 16. *Diuina, dum dicit ſtellas cęli. diuerſos enim cęlos diuerſis planetis adſcribere, & octauum fixis ſtellis tribuere Sacræ litteræ non videntur: Tertium cælum (vt diximus) eſt Empyreum, in quo Deus ſingulari quodam modo dicitur habitare. vnde orantes di-*
Matth. 6. *cimus: Pater noſter qui es in cælis.*

In Sole eniteſcere ſignum Diuinæ Trinitatis mirum.

De Sole dicendum eſt. nulla ſiquidem magis re imaginari Diuinam maieſtatem congruentius poſſumus, quam per ſplendidiſſimum

Solis

Solis lumen. Sol enim inter cæteras erraticas principem locum tenet; cui tantum luminis ineſt, vt eius ſplendore cęlum omne illuſtretur. Quo factum eſt, ut Orphæus hunc ipſum æternũ Mundi oculũ appellauerit, quandoquidem eius lumine omnia illuſtrantur, ſicut Deus lux vera illuminat omnem mentem. Quinimo contendimus Solem in Mundo eſſe, tanquam in ſacratiſſima æde, admirabilem Dei ſtatuam. Quapropter apud Aegyptios aureis notis inſcriptio inerat Mineruæ templis: Ego ſum quidquid eſt, quidquid futurum eſt, quidquid fuit. velum meum ſuſtulit nemo. quem fructum protuli Sol eſt. Plato quoq; in ſexto de Rep. Solem aſpectabilem Dei filij inaſpectabilis filium, & imaginem appellauit. quaſi per hunc tamquam per quandam Diuinam imaginem, ineffabilem Dei naturam concipere valeamus. Nam quod ſenſibilibus rebus eſt Sol noſter; hoc intelligibilibus eſt Deus. Ille enim Mundum hunc aſpectabilem illuminat: hic inuiſibilem colluſtrat. Ille corporis oculos, ita afficit, vt lumen ipſius intueri poſſint: hic mentes deiformes reddit. Atque vt ille cum, & his quæ oculorum ſenſu prædita ſunt, & his quæ in aſpectum cadunt, hanc vim tribuat, vt & illa videre, & hæc viſu percipi poſſint, interim tamen ipſe omnia, quæ oculis ſubiecta ſunt pulchritudine antecellit: eodem modo Deus, cum tam his, quæ intelligentia vtuntur, quam quæ mente & intellectu comprehenduntur, hoc afferat, vt & illa intelligant, & hæc intelligentia percipiantur, ipſe tamen intelligibilium omnium ſummus, & vertex, in quo deſiderium omne conſiſtit ac defigitur, nec ſupra eum vſquam fertur. Rurſus vt Sol plenus ſemper conſpicitur, nec vnquam diminuitur: pari analogia Deus perpetuo perfectus exſiſtit, plenus potentia, intellectu, ſapientia, immortalitate, & reliquis bonis omnib. Quemadmodum Sol, quantum quidem ad lumen attinet, circumſcribi non poteſt; quantũ aũt ad orbem ſuum circumſcriptus eſt: eo fere modo Chriſtus (qui in Sole poſuiſſe legitur tabernaculũ ſuum, & a Malachia, Sol iuſtitiæ nuncupatur) quantum ad Diuinitatẽ, nullo modo circũſcribi poteſt;

Gregor. Naz. De laudibus Athanaſij.

Pſal. 18.

Cap. 4.

quantum autem ad partem viſibilem, ideſt, ad carnem, circumſcriptus eſt. Præterea ſicut Sol quantitate æqualis eſt, vt nec augeſcens nec decreſcens, qualitate etiam ſimilis, vt qui nec ſeipſo calidior, nec frigidior fiat; non diſſimili ratione, Diuina illa & immutabilis natura, neq; ſecundum quantitatem, neque ſecundum qualitatem, neq; ſecundum vllam aliam motus ſpeciem mouetur. Ad hæc quemadmodum prius lumen conditum eſt, deinde illa luminis domus, hoc eſt, Solis corpus: eundem in modum Chriſtus lux illa vera, ſecundum Diuinam ſuam naturam prius erat; ſecundum poſteriorem autem humanitatis, & carnis aſſumtionem, Solis corpori comparari poteſt. Sunt & aliæ cauſſæ cur Chriſtus dicatur Sol. ſicut.n. Sol anno vertente, ad idem punctum, a quo curſum auſpicatus fuerat, reuoluitur: eodem modo Chriſtus a Diuina gloria citra egreſſionem egreſſus diſpenſationis ſuæ curſu peracto, rurſus ad ſeipſum reuerſus eſt, hoc eſt, ad priſtinam gloriam, & poteſtatem. Hinc ſane Chriſtus profectus eſt, atque huc venit, hoc eſt ex Patre & cœlo, quo, confecto ſalutis noſtræ negocio, ſe recepit. Chriſtus etiam dicitur Sol, quia tempora efficit, hoc eſt, animæ virtutes. Virtutum.n. ſemina noſtris animis inſita fouet, atq; ad fertilitatem mouet, non ſecus atq; Sol ſenſibilis quatuor anni temporibus vires quaſdam inſerit, per quas fructus terræ matureſcunt, ac perficiuntur. Deus.n. ad vtilitatem omnia diſpenſat, non ſecunda tantum, & proſpera, verum etiam quæ acerba videntur, ſicut Sol non veris dumtaxat, atq; æſtatis cauſſa eſt, ſed autumni, & hyemis. Quare in Diuinis ſcriptis eſt Sol hieroglyphicum proſperitatis, et cõſolationis, videlicet cum adfulget & ſplendet. Pſal. 20. Per diem Sol non vret te, hoc eſt, conſolaberis, & eris voti compos. Alias vero per ſymbolo calamitatum, cum nimirum obſcuratur, ac veluti occultatur. Ier. 15. Iohel. 28. Amos. 8. Præterea vt Sol nedum viſibilia omnia ſuperat, ſed ea quoque omnia quæ viderit (nec.n. cuiuſquam oculus diutius eum intueri poteſt) ita ſane Deus a nullo intellectu creato ſciri exacte, & comprehendi poteſt. Sol colores ef-

ficit

ficit (aut certe medium illuſtrat) & oculos veluti gignit, ac fouet: Deus quoque intelligibilium rerum & intellectuum ſimul auctor eſt, & qui ſolus mentis noſtræ tenebras vere ac prorſus diſcutit. Et ſicut nihil eſt magis alienum a capienda Solis luce, quam elementum terræ, ob ſui, videlicet, craſſitiem, opacitatem, ac duritiem: eodem modo qui terrenis rebus affixi, & graui ac terreo corde ſunt, nihil intelligentiæ Dei admittere poſſunt, quamdiu tales perſtiterint. 1. Cor. 3. & Iohan. 1. Vt Sol perſpicua corpora primum illuſtrat, & confeſtim calefacit, atq; opaca e contra primum calefacit, extenuat, moxq; illuſtrat: pari analogia Deus animas peccatis inquinatas primum depurat, afficitq;, ac poſtmodum intelligentia donat. unde propheta Regius ſubtiliter, & apposite dixit, Pſal. 33. Guſtate, & videte. Vt omnia aſtra a Sole lucem habent: ita Angeli, & creaturæ reliquæ omnes, Dei inſigni quadam liberalitate, eſſe, ſentire, viuere, & intelligere obtinuerunt. Adhuc etiam ſicut vnus eſt Sol, vt ipſum nomen indicat; ita vnus eſt Deus. In Sole ſunt tres quaſi perſonę, Solis, ſcilicet, ſubſtantia, radius, & lumen. Radius diſcedit, lampadis inſtar, percutiens terram: Lumen illuminat loca tenebroſa abſque radio. Ecce itaq; tres quaſi perſonę, corpus ſolare, radius, lumen: Non tamen dicimus tres ſoles, ſed vnum: nec vnam dicimus perſonam, ſed tres. Namq; ſi fueris interrogatus: Quot ſint in cęlo Soles? reſpōdebis profecto vnum eſſe tantum. At ſi de perſonarum numero facta quęſtio fuerit, reſpondebis nimirum: Tres, ſolare corpus, radius, & lumen. Eandem quippe de Deo reſponſionem afferre licet, Deus. n. vnus, perſonę autem Tres, Pater, Filius, Spiritus ſanctus. Vt igitur in Sole tria ſunt diſtincta; ita eſt & vnus Deus trium perſonarum. Pater ipſe eſt corpus ſolare, Filius autem eſt radius, & Spiritus ſanctus eſt lumen Solis. Et ſicut in Sole eſt corpus ſolare, eſt radius, & lumen, & tamē vnus eſt Sol, non tres; ſimiliter & in Deo Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, vnus Deus, non tres ſunt Dij. Sicut ſimul ſunt corpus Solis, radius, & lumen: ſic Pater, Filius, & Spiritus ſanctus.

Génadi° Scholarius.

Et quamquam vtriuſque principiũ eſt Pater, non tamen antiquior eſt, non hercle magis quam Sol illis tempore prior. Et quemadmodum ſubſtantia Solis producit radios, & a Sole & radijs procedit lumen: ita Pater generat Filium, & a Patre & Filio procedit Spiritus ſanctus. Et ſicut radius Solis deſcendit de cœlo ad terrã, & corpore ſolari, & non ſeparatur, & neque a cęlo abeſt, neque a terra, ſed eſt in corpore ſolari, in cælo, in terra, & vbiq; neque ſurſum, neq; deorſum abeſt: ita & Filius Dei deſcendit in terram, & neque a Patre abeſt, nec a cęlo, nec a terra; ſed fuit ſemper, & eſt in gremio Patris, inſeparabilis, & ſurſum, & deorſum, & vbique, & nuſquam deeſt. Et quemadmodum eſt lumen ſolare & in corpore ſolari, & in radio, & in cęlo, & in terra, & ingreditur interiora domus, & omnia illuminat: ita & Spiritus ſanctus, vbique & cum Patre, & cum Filio eſt ſurſum & deorſum, & omnes ho-
1.Cor.2. *mines illuminat, & nullibi deeſt. Spiritus enim, ut ait Paulus, inquirit & profunditates Dei. Sol itaque viſibilis & vnus eſt, & in ſe habet Tria diſtincta pariter & vnita. Quare priſca Græcorum Theologia (ut apud Plotinum) Solem venerabatur ut Deum. & Heraclitus Solem vocat fontem cæleſtis lucis. Profecto qui non videt Solem in Mundo eſſe imaginem, vicariumque Dei, is certe noctem numquam conſiderauit, nec Solem ſuſpexit exorientem, nec illius animaduertit munera. Exſtat & alia Triadis effigies in Sole, qua Deum veneratur homo, dicente Pſalmographo*
Pſal. 54. *Veſpere, Mane, & Meridie narrabo opera Domini. Trib. ſiquidẽ differentijs mortalium oculis Sol reuelatur, primo in Ortu: deinde in Meridie: tertio in Occaſu: in Septentrione autem, & mediæ noctis pũcto nobis eſt occultus. Sic priſca Theologia Tres regiones faciens, Ortum, Occaſum, & Meridiem, Inferos in Septentrione locabat, propterea quod Sol numquam eo perueniat. Ad hoc ſpectat, quod apud Salomonem ſcriptum legitur: Si ceciderit lignum*
Eccleſ.12 Salonius Epiſ. Viẽnenſ. *ad Auſtrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit, id eſt vbicumque homo, qui eſt tamquam lignum, ſibi locum*

ad

ad futuram ſedem præparauerit, ad Auſtrum cum ceciderit, id eſt mortuus fuerit in requie Paradiſi, et gloria regni cęleſtis permanebit in ęternum: ſi vero male viuendo ſibi locum præparauerit, ad Aquilonem, qui frigidus eſt, inferni pœnas luet in ſecula. Hoc inſinuat & Euangelica Veritas, quæ impios ad ſiniſtram a Deo in extremo iudicio ſiſtendos aſſerit; ſiniſtram vero in eodem Septentrione eſſe priſcis Theologis quis dubitet? nam T. Liuius lib. ab vrbe condita primo, dexteras ad Meridiem partes Augurum inſtituto; ad Septentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Atque ad hanc ſententiam facit, quod Pſalmo octuageſimooctauo legitur: Aquilonem et dextrum tu creaſti, quod Septuaginta interpretes Mare ſunt interpretati; vnde quia in ſiniſtra conſtituta ſunt mala, per Ieremiam prophetam dicit Dominus: Ab Aquilone exardeſcēt mala. & rurſum: Malum ego adduco ab Aquilone. itē alibi: Vox auditionis ecce venit, & cōmotio magna de terra Aquilonis. Conſentiunt Platonici qui aſſerunt Septentrionales dæmones eſſe malos. idipſum comprobant Aſtronomi. Orbe .n. in quatuor quadrantes diuiſo, partibus extremis Aquilonarib. Martē, & Saturnum Ptolomęus tribuit. Quare nullum inuenias ad Septentrionē ſuas fundere preces; ſed Lex Hermetis, et Maumethi ad Meridiē adorat: Lex Moyſi ad Occidentē: Lex Pythagoricorū, & Chriſtianorū ad Orientem. Pythagorici quidem ideo adorant ad Orientē, non quod in ea parte Mundi Deus aliquo modo circūſcriptus, aut ſpecialiter habitet; ſed quia Deus lux eſt vera diciturq; ; eā ob cauſſam ad creatum iſtud lumen conuerſi, non illud quod creatum eſt lumen, ſed eius luminis Creatorē adorant, & ex elemento oīum ſplendidiſſimo, oīum ſplendidiſſimum Creatorem Deū venerantur. Nos autem fideles ſcimus, quod Apoſtoli Chriſtianorum Eccleſias, ideo iuſſerunt Orientē verſus orare, ut ad Paradiſum reſpicientes, ſuppliciter a Deo petamus, vt in antiquam nos patriam et locum, vnde cecidimus, reſtituere velit. Nempe vbi noſtra, qua vtimur, tranſlatio habet Geneſ. c. 2. Plantauerat aūt Dominus Deus Paradiſum voluptatis a principio:

Matt. 25.

c. 1. 4. 10.

D. Athā. lib. quęſ. cap. 14.

altera

altera translatio (quam Gloſa explicat ordinaria) continet: Plantauit Deus Paradiſum in Eden ad Orientem. vt quod nos voluptatis nomine exprimimus, alij nuncupatione Eden ſignent. & quod domeſtica nobis translatio dicit: A principio, altera dicat: Ad Orientem. Antiquam igitur patriam requirentes, & ad ipſam ſuſpirantes, Deum ad Orientem adoramus, præcipiente etiam per Pſal. 131 *Pſalmographum Spiritu ſancto, vt adoremus ad locum, vbi ſteterunt pedes Domini.* Zach. 6. 14. *Docet autem Zacharias Propheta, pedes Domini ſtare in Oriente in monte Oliuarum e regione Hieruſalem.* Phornutus. *Appollini quoque, qui idem cum Sole eſt, Tripos datus eſt, ob Ternarij numeri plenitudinem. deinde etiam a Tribus æqui diſtantibus circulis, quorum vnum quidem ſecat Sol anniuerſariũ motum conficiens, ac duos pertingit tropicos. Hinc Albricus lib. de Deorum imaginibus: Apollo, inquit, ſub pedibus depinctum habebat monſtrum, cuius corpus erat ſerpentinum, Triaq; habebat capita, Caninum, ſcilicet, Lupinum, & Leoninum; quæ quamquam inter ſe diuerſa forent, in vnum tamen corpus coibant, vnam ſolam habentia caudam.* Iamblicus in vita Pythagoræ. *Dicebat item Pythagoras vaticinari Apollinem ex Tripode, eo quod per Trinitatem primus numerus.*

TRINITAS in his quæ in Mundo ſunt.

Tres in Mundo globi ſunt omnibus gentibus conſpicui. Sol diſtinguens tempora, Luna ducens aquas, Terra continens mortalium genus. Qui vero nominum Auctores impoſuerunt nomina rebus, cum eßent naturæ rerum ſcientes, tum ad rei naturam reſpicientes, tum ad maris, & feminę proportionem, qui in mortalibus potiſſimum animalibus cerni natura ſolent, haud inconſiderate, ſed conſulto Solem appellare virilis genere decreuerunt: Lunam, muliebris, ut quę lumen ab illo mutuetur: Terram inſuper, quam non Sol modo, verum ipſa quoque illuminat, etiam feminino articulo, nuncuparunt. Cęterum quia Luna Terram illuminans, virili munere fungitur, ideo Aegyptij Lunã maſculino articulo nominare conſueuerunt, Terrę eam cõferentes. Proinde & in conuiuio Platonico

verba

verba faciens Ariſtophanes maſculum Soli conuenire dixit; Terrę, fœminam; maſculofęminam, Lunæ. Nos autem ſapientius Aegyptijs facimus, quoniam Luna ratione prima a Sole lumen excipit, quod poſtea per factam ab ea ipſa refractionem in Terrā tranſmittit. Sol igitur primus & per ſe lucidus, ipſiusq; lucis initium; a Sole lux in Lunam deriuatur; a Sole vero & Luna, in Terram. Sol a nullo lumen recipiens, Pater; Luna a Sole illuſtrata, Filius; Terra ab vtriſque, Spiritus ſanctus.

Sol,	*Luna,*	*Terra.*
Per ſe,	*Ab vno,*	*Ab vtroque.*
Pater,	*Filius,*	*Spiritus ſanctus.*

Ex his, item quæ ſunt in Mūdo, manuducimur ad cognitionem attributorum Diuinæ Trinitatis. Mundus enim ſine Fecunditate, Prole, & Amore perſeuerare non poteſt. nam his ſublatis, Mundū deficere oportet; Et Fecunditate Partu & Amore vnus eſt Mundus. Vnius igitur Mundi ſunt Fecunditas, Partus, & Amor. Nec Fecunditas eſt alius Mundus; & Partus, alius; & Amor, alius; ſed ſunt vnus & idem Mundus. Et ſic hæc ſunt vnius Mundi, vt nihil Mundi ſit abſq; illis. participatur enim Fecunditas Mundi, & Partus, & Amor in Angelis, angelice; in Hominibus, humanę; in brutis (vt ita dicam clarioris doctrinę gratia) brutaliter; in mineris, mineraliter; in Sole, ſolariter; in entibus, entice; in elementis, elementaliter; & ita de ſingulis ſuo modo. Et vnde habet Mundus illa, vt ſit neceſſario ita Trinus, ſicut vnus, niſi a Creatore? Eſt enim in Deo naturalis hęc perfectio, quam omnibus tribuit, vt ſint meliori modo, quo eſſe poſſunt. Nam ſine hac Trinitate Mundus naturam non haberet; neque naturalem perfectionem; nec benedictionem a Deo poſſideret, quę in vnitate eſſentię ſic Trinitate lucet. Quemadmodum igitur Creator eſt vnitrinus; ita & creatum Trinum, & vnum eſt, cum creatum a ſe nihil ſit, & omne id, quod eſt in hoc ſubſiſtat, quod eſt imago, & ſimilitudo Creatoris. Trinitas igitur, quæ in creatura videtur, eſt a Trinitate increata,

creata, tamquam imago ab exemplari; & cauſsatum, a cauſſa. In Diuina igitur natura eſt Fecunditas, Proles, & Amor. Fecunditas Deus eſt, qui & origo, & Pater. Proles autem ipſius Fecunditatis, Filius. Amor vtriuſque nexus, Spiritus ſanctus.

Fecunditas,	*Proles,*	*Amor.*
Pater,	*Filius,*	*Spiritus ſanctus.*

Hæc Diuinæ fœcunditatis conſideratio reperitur in perfecto magiſterio. Quandoquidem in eſſentia perfecti magiſterij, eſt operatio, ars, & delectatio. ex operatione ars, ex operatione & arte delectatio. Et quia fabricando fabri efficimur, operatio eſt fœcunditas; ars, proles; delectatio, nexus: & eſt propinquior ſimilitudo temporalis magiſterij, ad ęternum magiſterium creationis. Sic in eſſentia exercitij eſt faciens fœcunditas; id quod fit, proles: & facere ipſum, quod procedit a faciente, & eo quod fit, nexus.

In natura etiam intellectuali ſpeculatiua, quæ magis Deo ſimilis eſt, quanta ſit Fecunditas, Proles, & Amor, oſtendunt libri innumerabiles, nam quot theoremata circa veritatem generauit intellectualis Fecunditas? quot delectationes proceſſerunt ab illis, & ſuauitates ſpirituales, quę fecerunt illos pro nihilo habere gaudia huius Mundi? Quandoquidē in illa natura intellectuali eſt Fecunditas, quæ de ſe generat Verbum, ſeu conceptū intellectualē, & ab ipſis procedit amplexus ſeu uoluntas. Quando enim mens uerbum generat, ſeu notitiam, ſtatim procedit amplexus, ſeu voluntas. ſicut enim id quod non ſcitur, non amatur; ita non poteſt non procedere a mente & notitia voluntas. Scientia enim eſt de numero bonorum honorabilium; bonum autem eſt quod appetitur. omnia enim bonum appetunt.

TRINITAS ad omnem affectum concurrens.

Trinæ actionum noſtrarum ſunt cauſſæ; Trina agendorum initia; Tria ad omnem effectum concurrentia. quorum ſi quid defuerit, nihil abſoluitur: &, ſi adſint omnia, pariter conſummantur.

Scientia,

Scientia, Potentia, Voluntas.

Vbi igitur hæc Tria, Intelligere, Poſſe, Velle, vna, & concordi chorea inuicem colligantur, libera eſt, facilis, & non impedita actio; ſi tollas vnum aliquod, perfectionem imminuis. Hac Trinitate rerum conditor Deus opera ſua perfecit. nam cum ſit ipſe perfectus, in ipſo perfecta ſunt omnia, quæ neque in parte augeri poſſunt, quia plena; neq; in toto conſummari, quia perfecta; neque in unitate diuidi, quia vnum ſunt.

Vti Deus vnitas eſt, ita Ternario diſtincta, vt ab Vnitatis ſimplicitate non diſcedat, ſic Trinitatis diuinæ in Vnitate veſtigium conſpicitur in omni creatura. quæ enim in creaturis Vnitas videtur, Triplici diſpertita ratione deprehenditur. Eſt quidem primum ea in rebus vnitas qua vnumquodque ſibi eſt vnum, ſibique conſtat, atque cohæret. Eſt ea ſecundo, per quam altera alteri creatura vnitur, & per quam demum omnes Mundi partes vnus ſunt Mundus. vt enim inquit apud Ciceronem Craſſus, omnia quæ ſupra, & ſubter ſunt, Vnum eſſe, & Vna vi, atque Vna conſenſione naturæ constructa eſſe animaduerterunt, & affirmarũt Philoſophi. Tertia eſt qua totum vniuerſum cum ſuo Opifice, quaſi exercitus cum ſuo duce eſt vnum. Adeſt Trifaria hec vnio vnicuique rei per ſuam vnam ſimplicem vnitatem deriuatam ab illo vno, quod & premum vnum, & Trinum ſimul, atq; vnum eſt; a Patre inquam, Filio, & Spiritu ſancto. Nam & Patris poteſtas omnia producens, ſuam omnibus elargitur vnitatem: ſapientia Filij rite omnia diſponens, omnia inuicem vnit, & copulat: Spiritus amor ad Deum omnia conuertens, totum opus Opifici nexu charitatis adiungit.

Io. Picus Heptap. lib. 6.

Aliud Trinitatis veſtigium eſt in creaturis omnibus, quod ſexto de Trinitate comprobat Auguſt. quando in vnoquoque eſt, quod ad Diuinas perſonas, ceu ad cauſſam referre debeas. quodlibet enim ſubſiſtit in ſuo eſſe; habet formam, per quam determinatur ad ſpe-

ciem;

ciem; habet Ordinē ad aliquid aliud. Patrem indicat Subſtantia; Verbum autem Forma, vt quę ex Artificis conceptione proueniat; Spiritum ſanctum nobis præfert Ordo. amor eſt enim, ac ordo effectus ad aliud quippiam ex creantis voluntate profluit.

Subſtantia,	*Forma,*	*Ordo,*
Pater,	*Verbum,*	*Spiritus ſanctus.*

quæ ſignificantur ab eodem Aug. lib. octoginta trium quæſt. dicente.

Quod conſtat,		*Conſtat per Subſtantiam,*
Quod diſcernitur,	*Aliquid enim*	*Diſcernitur per Formam,*
Quod congruit.		*Congruit per Ordinem.*

Ad hæc Tria reuocantur & illa Numerus, Menſura, Pondus,
Cap. 11. *de quibus meminit auctor libri Sapientiæ:*

	Subſtantiam,	*Menſura;*
indicat enim	*Speciem,*	*Numerus;*
	Ordinem,	*Pondus.*

Vniuerſa quidem Menſuram habent ab illo artificis ſpiritu, qui vnicuique conuenientem tribuit portionem; Numerum, ab illa ſumma vnitate, & fonte omnium numerorum; Pondus, ab illa ſapientia, quæ omnia librat.

Nicol. Cuſ. excitat. lib. 1. In princ. *Quia Trinitas eſt in vnitate, gerit intra ſe omne creatum in ſuo eſſe Trinitatis imaginem, per hoc quod*

habet	*Eſſe,*	*Virtutem,*	*Operationem:*
eſt ex	*Potentia,*	*Obiecto,*	*Actu.*

& eſt ex ſuis innatis correlatiuis.

Sicut Diuina bonitas eſt ex bonificante Patre, bonificabili Filio, & bonificare Spiritu ſancto; ita bonitas effluxa hoc Trinitatis veſtigium intra ſe gerit, vt nulla bonitas creata eſſe poſſit ſine.

Bonificante, *Bonificabili,* *Bonificare.*

Ita quidem de amore, eſſe, veritate, & ceteris omnibus a Deo effluxis. Ergo in omnibus infimis, & ſupremis creaturis, vt ait Diuinus Dionyſius, eſt Eſſentia, de qua generatur Virtus; ex his autē procedit Operatio, quæ fit per motum; omnis autem motus dicitur

Nic. cuſ. excit. li. 5. Paracletus.

ſpiritus,

ſpiritus, ſicut aer motus dicitur ventus, ſeu ſpiritus.

Eſſentia, Virtus, Operatio,
Pater, Filius, Spiritus ſanctus.

Omnis eſſentia cuiuſcumque creaturæ eſt ex
Poſſe, Actu, Vnione.

Poſſe ſe mouet, vt ex ſe eliciat Actum; ex Poſſe, & Actu oritur Vnio quies, & delectatio. Potentia enim uiſiua exerit actum, & oritur viſio, in qua delectatio eſt, & quies viſionis. Item ex potentia intellectiua oritur notitia, ſeu ſapientia, vt intellectus ex ſua potentia actum exerat: atque ab vtroque procedit delectatio, & quies.

In omni creatura alia exprimitur Trinitas, nimirum:
Quia eſt, Quia ſic eſt, Quia ad aliquid eſt.
quodlibet enim creatum quantumcunque paruum, primo habet Eſſe cum omnibus alijs commune; dein & propriam Formam, qua diſtinguitur ab omnibus alijs; poſtremo & ſuum Finem, in quem ordinatur. Nihil enim fruſtra creatum eſt: & quo nobilior in ſe eſt aliqua creatura, eo perfectius in ſe illa habere dignoſcitur. Homo enim habet ſuum Eſſe, ſuam Formam, ſuum denique Finem; ſed omnia hæc perfectius cæteris creaturis.

Tria quoque in quaque creatura requiri ſcribit Auguſt. ſcilicet: Lib. 11. ciuit. di. c. 23. 24.

Quis eam fecerit,		Deus,
Per quid fecerit,	vt reſpondeatur	Per verbum,
Quare fecerit.		Quia bonus.

Pater enim intelligitur verbi, qui dixit, vt fiat; quod autem illo dicente factum eſt, proculdubio per verbum factum eſt. In eo vero quod dicitur vidit Deus, quia bonum eſt, ſatis ſignificatur Deum nulla neceſſitate, nulla ſua cuiuſque vtilitatis indigentia; ſed ſola bonitate feciſſe quod factum eſt, id eſt, quia bonum eſt. quod ideo poſteaquam factum eſt, dicitur, vt res, quæ facta eſt, congruere bonitati, propter quam facta eſt, indicetur. quæ bonitas, ſi Spiritus ſanctus recte intelligitur, vniuerſa nobis Trinitas in ſuis operibus intimatur. Gen. 1.

Increa-

In creaturarũ	*Magnitudine* *Diſpoſitione* *Ornatu*	*cognoſcitur*	*Potentia Patris,* *Sapientia Filij,* *Bonitas Spũsſancti.*

Nic. cuſ. excit. li. 2. Fides cath.

In quolibet indiuiduo inuenies	*Virtutem* *Speciem* *Vtilitatem*	*conuenien.*	*Patri,* *Filio,* *Spiritui ſancto.*

In omni creatura eſt	*Vnitas* *Veritas* *Bonitas*	*ſiue*	*Modus* *Species* *Ordo*	*vt ſit in omni creatura, quo vna oſtẽ-*

deretur, principij vnitas; & quo Trina, perſonarum Trinitas.

Adhuc in omni creatura relucent Dei

Potentia, Sapientia, Benignitas.

Potentia Dei apprehenditur per immenſitatem creaturarum; Sapientiam, decor; Benignitatem vtilitas oſtendit. Immenſitas in multitudine, et magnitudine attingitur; Decor in ſitu, motu, ſpecie, & æqualitate; Vtilitas in grato, apto, commodo, neceſſario.

Immenſitas, Decor, Vtilitas.

Tria in ſe genera habet Subſtantia, ſecundum Peripateticos; vnum eorum, quæ ſenſibus ſubijciuntur, & generantur, & intereunt, de quibus nemo vnquam dubitauit. eiuſmodi ſunt animalia omnia, et quæ gignuntur e terra: Alterum ea complectitur, quæ licet ſub aſpectum cadant, ſemper tamen ſunt, neque vllum habent ortum: cuiuſmodi illam quintam naturam Diuinam eſſe arbitrantur Peripatetici, ex qua cæleſtes ſphæræ, & ſtellæ vagæ, & inerrantes conſtitutæ ſunt: Tertium genus earum ſubſtantiarum eſt, quæ nullo motu agitantur. eas Pythagoras, & Platonici ſimplices, & ab omni corporis ſocietate liberas eſſe dicunt; ſed hoc tertium genus a Platonicis ſecatur in duo, Mathematicas, inquam, formas, & Ideas; Verum Pythagorici, & Peripatetici Ideas repellunt; & Mathematica relinquunt.

Triplex eſt Subſtantia, Materia, Forma, Compoſitum: ſic &

Triplex

Triplex definitio per Materiam, per Formam, per Compoſitum; & illę tantum ſunt perfectæ. Quę a forma ſumitur definitio, principium eſt demonſtrationis: quę a materia, concluſio eſt: quę vero ex vtraq; conſtat, efficit demonſtrationem poſitu differentem.

Tria ſunt vera principia rerum naturalium omni compoſito concurrentia, ſcilicet, Materia, Forma, & Priuatio. nam vnum ſubiectum (hoc eſt Materia) quod Gręci hylen vocant, ſufficit ad patiendum: & duo contraria, ſcilicet, forma, & priuatio, ad agendum. Ariſt. 1. Phyſic.

Tria generationis & corruptionis principia ſunt, Materia, Forma, & Efficiens ad generationem & corruptionem requiſita. Ariſt. lib. de Generatione, & corruptione. Nam nihil eſt mobile, niſi habeat materiam, & materia nuda non poteſt eſſe mobilis, cum non poſſit exiſtere; ergo in motu requiritur forma: Et cum nihil reducit ſeipſum de potentia ad actum; ergo requiritur Efficiens.

Tria rerum principia conſtituit Plato, Deum, Materiam, & Speciem, ſeu Ideas. Deum quidem effectorem omnium: Materiam autem quæ primæ rerum generationi ſubiaceat: Speciem vero vniuſcuiuſque faciundæ rei exemplar.

Tria apud Orpheum ab initio rerum principia pullularunt.

Nox, Terra, Cœlum.

Elementorum quædam ſunt ſimpliciter leuia, vt Ignis; quædam ſimpliciter grauia, vt eſt Terra; Quædam grauia & leuia, vt Aer, qui eſt grauis reſpectu ignis, leuis reſpectu terræ; & Aqua, quæ eſt leuis reſpectu terræ, & grauis reſpectu aeris.

Reſpectu loci eſt in elementis Trinitas: Tria enim dumtaxat Elementa ſe contingunt in loco generationis, ſcilicet, Aer, Aqua, Terra. At vero Hebræorum Rabini aſſerunt in ſuo Alphabeto Tres eſſe litteras, Tria ſignificantes Elementa, Terram, Aquam, Ignem: ex quibus vniuerſa componantur, & conglutinentur per aerem, quem non elementum, ſed glutinum elementorum eſſe affirmant.

Trium in Deitate perſonarũ expreſsio nobis inuolucro quodam, et velamento imaginis adaperitur in Igne. in eo.n.inuenimus Tres

Caſſ. Sé. ĩ pſal. 50 Diuinas proprietates: prima ipſa eſt ſubſtãtia corporalis quod Ignis eſt; deinde Splendor eius, qui in ipſo permanet; Tertia Calor, qui ab vtriſque procedit. quæ hoc modo æſtimanda videntur, vt quod eſt in igne ſubſtãtia corporalis, ita intelligatur in Trinitate quodammodo perſona Patris; et quod eſt in igne ſplendor eius, hoc ſit in Tri

Heb. 1. nitate perſona Filij, ſicut Apoſtolus dicit: Splẽdor gloriæ eius; quod autem eſt in igne calor, hoc eſt in Trinitate perſona Spiritus ſancti,

Pſal. 18. ſicut legitur in Pſalmo: Quis ſe abſcondet a calore eius? In igne igitur primo animaduertitur ipſa fecunditas ſenſibus noſtris prorſus occulta; deinde lux eiuſdem manifeſta ex ipſa manans fecunditate, ipſique ſemper æqualis; poſtremo eſt ab vtroque propagata vis calefactoria penitus vtriſque par. Ab igne oritur lumen, & calor: a natura Dei, verbum, & Spiritus ſanctus. Ignis ſi non eſt aliquid quod illuminetur & calefiat ab eo, tamen hic ignis ſemper habet lumen & calorem: ita & ante creationem Mundi fuerunt Verbum, & Spiritus ſanctus potentiæ naturales Dei, & per has Tres proprietates viuit Deus ſempiterne etiam ante creationem Mundi, & per has creauit Mundum, & per has regit eum. Et quia hæ Tres proprietates non diſtinguunt almam & ampliſſimam ſubſtantiam Dei, propterea Deus eſt, & cum proprietatibus ſuis vnus Deus, & non Tres Dei, ſicut ignis, ſplendor, & calor, vnus eſt ignis.

Ignis,	Pater,	A nullo,
Splendor,	Filius,	Ab vno,
Calor,	Spiritus ſanctus,	Ab vtroque,

Triplex eſſe habet ignis. eſt enim ignis purus in propria ſphæra; ignis coniunctus rei combuſtibili, videlicet, in aliena materia; ignis mixtus, ſcilicet, in re elementata, in qua ſecundum quoſdam ignis & alia elementa ſunt actu, non quo ad eſſe primum, videlicet, formarum ſubſtantialium; ſed quo ad eſſe ſecundum,

nempe

nempe qualitatum ſuarum, quæ ſunt reductæ ad medium; & ideo ſunt ibi ſicut extrema in medijs, & ſecundum aliquos non ſunt ibi in actu; ſed in virtute.

Tria habet interſtitia ſphæra Ignis, videlicet, ſupremum, quod vocatur igneum; medium; & infimum, quod dicimus Olympum.

Tripliciter apparet Ignis, nempe

Flamma, Luce, Carbone.

Tres ſunt Aeris regiones, ſeu partes non ſolum ſitu, ſed & naturæ proprietate differentes. ſuprema, ſcilicet, pars eiuſdem elementi & puriſſimus ignis, quod totum ætheris nomine deſignatur, vbi pura & immixta ſunt elementa; media aeris regio, in qua ſublimes illæ impreſſiones apparent, pluuiæ, niues, tonitrua, fulgura, cometes; infima quæ apud nos ſunt, vbi elementum purum nullum, ſed mixta omnia ex craſſiore parte mundani corporis conſtant. ſuprema exceſsiue calida & ſicca exſiſtit propter ignis vicinitatem, cui contigua eſt, atque circulariter cum ipſo ad motum celorum rapitur. ſemper enim vnum elementum circundat alterum, & eſt altero in de cupla quantitate maius; infima ſimili modo calida, atque humida ob radiorum Solis repercuſsionem a terra, temperata per accidens: quandoque frigida, ob Solis elongationem, ſeu diſtantiam multam; media autem eſt perpetuo frigida, quia radiorum ſolarium reflexio eo pertingere nequit; frigiditatem eius, effectus in ea geniti, probant.

Aer	*Supremus,*	*Calidus,*
	Medius,	*Frigidus,*
	Infimus,	*Calidus,*

Aquarum natura Triplici virtute fungitur, id eſt: Liquida, Fecunda, Potabili. Hinc Neptunus aquarum præſul Tridentem ferre pingitur, ipſiq. Amphitritem in cõiugium deputãt. Amphi enim græce circum circa dicimus, eo quod omnibus Tribus elementis concluſa

ſit aqua, nempe in Cęlo, Aere, id eſt, nubibus, & in Terra, vt fontes, & putei.

Aquæ locus { *Cęlum, Aer, Terra.* } *Natura* { *Liquida, Fæcunda, Potabilis.*

Poteſt & alio modo diſtingui Trinitas in aqua, vt dicatur

Condenſata, Congelata, Liquida. } *In* { *Nube, Glacie, Flumine vel fonte.*

Nubes vna & liquida ſubſtantia in hæc Tria potiſſimum, & vſitatiſſima ſoluitur

Pluuiam, Niuem, Grandinem,

Quæ tria, ſicut diſtincte ſurſum naſcentia; ita & in imo efficientia vnum, nimirum Diuinarum Trium perſonarum myſterium nobis exponunt. quod tetigit Dauid hæc canens de eloquio Dei quod Pſal. 147. *pluuiæ comparatur & imbri: Qui emittit eloquium ſuum terræ. & infra: Qui dat niuem ſicut lanam. Poſtremo grandinem ſubmittens, inquit: Mittit cryſtallum ſuam ſicut bucellas. Per Cryſtallum, ob ſimilitudinem, intelligens grãdinem e nube deorſum in terram labentem; non autem terreſtrem cryſtallum in ſubterraneis locis naſcentem, quæ haud aliter, quam ſecuribus inde euelli & auferri queat. Quod ſi non de grandine, quæ cito liqueſit a Sole, velit quiſpiam intelligi; ſed malit verti debere intelligentiam ad veram ſolidamque chryſtallum, quam frigus intenſiſſimum vſque adeo ſtrinxit, vt nequeat deinceps ab ignis calore, aut a Solis ęſtu, inſtar communis glaciei, diſſolui, huius opinioni vltro ſubſcribam. cum etiam in quibuſdam plagis, & partibus Orbis in media aeris regione veram cryſtallum cum communi grandine gigni, & in terras e nube decidere, frequens experientia docuerit; cuius magnitudinem tangens, bucellę ſimilem dicit, tantum, ſcilicet, quantum poteſt vna vice ori hominis intrudi.*

Aquarum motus tribus differentijs adimpletur, Fonte, Fluuio,

Mari, Fons prima eſt aquæ apparitio, & ex ipſis terræ viſceribus emanatio, Fluuius medius eſt earum motus, quo in ſuum naturalem locum deuehuntur; Mare vero earum eſt receptaculum, congregatio, ſtatus, finis.

Motus aquarum:	*Fons,*	*Initium,*
	Fluuius,	*Medium,*
	Mare,	*Finis.*

Eſt igitur in Aqua quædam Trinitatis imago. Nec mirum, cum ipſa ſit vnum ex illis tribus, quæ teſtimonium dant in terra ipſi Trinitati beatiſſimæ, Spiritus, Aqua, & Sanguis. Spiritus, inquam, ſanctificationis; Aqua ablutionis; Sanguis redemtionis. Extra de celebr. miſſ. cap. in quadam noſtra. 1. Iohā. 5

Arbor vna eſt, in ſtipite coniuncta, in ramis diſcreta; in quibus hæc Tria profert

Folia, Flores, Fructus.

MVNDVS Trinus.

Tres Mundos figurauit antiquitas, ſupremum omnium Vltramondanum, quem Theologi Angelicum, Philoſophi intellectualem vocant; quem a nemine ſatis pro dignitate decantatum Plato inquit in Phędro: proximum huic, Cęleſtem: poſtremum, Sublunarem hunc, quem nos incolimus. hos Tres Mundos a Moyſe in tabernaculi conſtructione figuratos fuiſſe conſtat. partitus eſt enim tabernaculum in partes Tres, quarum ſingulæ, ſingulos (quos diximus) mundos referunt. Etenim prima pars nullo defenſa tecto, imbribus, calori, frigorique obuia, in qua non modo homines, ſed et iumēta, ſublunaris mundi ſimulacrum eſt; Reliquæ duæ partes, obtectæ, & ab omni peregrina iniuria liberæ; quemadmodum vterq; mundus, cęleſtis & Angelicus, nec iniuriæ capax, nec contumelię. Ambę item ſanctitatis nomine honeſtatæ, ita tamē vt ſecretior Sancti ſanctarum; altera Sancti dumtaxat titulo decoraretur. in illa enim ſacratiſſima, alata Cherubin erant, Angelicum mundum repreſentantia: hanc, quæ tota auri ſplendore fulgebat, candelabrum Io. Picus in Hept.

illuminabat ſeptem lucernis tanquam ſeptem Planetis diſtinctum. Hinc patet myſterium, nam quoniam nobis ad Mundum ſupercęleſtem reſerata eſt via per Chriſti crucem, ideo illo occumbente, ſciſſum eſt velum templi, quo ſancta ſanctorum ab alijs partibus diſcludebãtur. quo ſignificabatur nobis patere aditum ad Dei regnũ, ad Deum ipſum, qui volat ſuper Cherubin antea ob peccatũ protoplaſti, iuſtitiæ legibus occluſum. Hic autem illud notandum, eſſe hos Tres Mundos, Mundum vnum, non ſolum quia ab vno principio, & ad eundem finem omnes referantur, aut quoniam debitis numeris temperati, & harmonica quadam naturæ cognatione colligentur; ſed quoniam quidquid in omnibus ſimul eſt Mundis, id & in ſingulis continetur, neque eſt aliquis vnus ex eis, in quo non omnia ſint, quæ ſunt in ſingulis.

Eſt.n.	*apud nos*	*Calor qualitas elemẽtaris,*	*Ignis,*
	in cęleſtibus	*Virtus excalſactoria*	*Sol,*
	in Angelicis mẽtib.	*Idea caloris*	*Seraphic' ĩtellect'.*

Eſt eodẽ modo	*apud nos*	*aqua*	*elementaris*	
	in cęlis		*huius motrix & dnã,*	*veſtibulũ.ſ. cęlorũ Luna.*
	ſup cęlũ		*mentes Cherubicæ.*	

atque idem de cęteris elementis iudicari poteſt.

TRINITAS in humano intellectu.

Intelligibilis, immortalis, & incognita animę ſubſtantia ad imaginem, et typicam ſimilitudinem incogniti, & immortalis Dei exiſtit. ſicut enim Deus non eſt aliquid eorum quę ſunt, ſed ab omnib. diuerſus; ita rationalis anima diuerſa eſt ab omni creatura. nam neque Dei, neque rationalis animę ſubſtantiam quiſpiam hominum nouit a Mundi origine. Quis enim auſit affectare, ſeu ſperare ſe poſſe, vel animę, vel Dei ſubſtantiam per imaginationem, nedum verbis concipere? euehit enim ſuper hominis captum. quandoquidem cum Deus ſit vnus, ipſa quoque vnica eſt, non ex partibus, vt corpus, compoſita, ſed eſt ſimplex natura. & quemadmodum Dei locum neſcimus, vbi habitet, ſed tamen credimus quoniam ſemper

vbique

vbique totus eſt in toto orbe, & totus in qualibet parte, vniuerſa viuificans & gubernans, vt in Actis ſcribit Lucas, dicens, quod in Cap. 17.
eo viuimus, mouemur & ſumus; pari ratione animę locum ignoramus, ſed tantum ſcimus, quia in orbe ſuo, id eſt, corpore vbique tota in toto, & tota in qualibet parte corporis eſt, & operatur, illud viuificans mouens & gubernans. neque enim in maioribus ſui corporis membris maior, & in minoribus minor; ſed in minimis tota eſt, & in maximis tota. In hoc etiam ad Dei ſimilitudinem exiſtit anima, quia neque ſubſtantiæ Dei rationem humana mens valet comprehendere, neque animę hominis eſſentiam valet inuenire, vnde, & quomodo ad eſſe prouenerit. Atque ſicut Dei eſſentia ex his tantum percipitur, quæ in ſuis creaturis agit & operatur; ſic vtiq; cum omnia quæ penes animam ipſam ſunt, ignoremus, ex ſolis quas exercet in corpore actionibus, illius eſſentiam, atque pręſentiam percipimus. omnis quippe animæ definitio, eſt tantum quaſi nominis expoſitio, cum reuera eſſentiam, atque formam animę naturalibus rationibus aſſequi nequeamus; vnde a fine, & effectis, & accidentibus, tanquam a poſteriori, eam notificamus; quod accidentia ad cognoſcendum, quod quid eſt conferre videantur. Præterea ſicut Deus, vnus cum ſit, nomine non indiget, multis attamen ſignatur nominibus, quippe qui nomina ſortiatur, non ab eſſentia, ſed ex ipſis operibus, quibus maxime viget. ipſe eſt enim Charitas, quę cre- 1. Ioh.4.
dentes perducit ad Deum: ipſe eſt lux, quæ illuminat omnem homi- Iohan.1.
nem uenientem in hunc Mundum: ipſe eſt ianua, per quam ſi quis Iohá.10.
introierit, ſaluabitur; ſic vtique anima cum ſit vna, ſimplex, innominabilis, indiuiſibilis, compoſitionis, & concretionis omnis expers, plurimis tamen facultatibus & virtutibus inſtructa, quas per varias edit corporis partes, etiam varias ſortitur appellationes. Anima dicitur, quia corpus ex ſe mortuum animal: Ratio, quia verum a falſo tanquam radius quidam Diuinitatis diſcernit: Mens, quia præterita cogitat, recolit, & meminit: Animus, quia animos inerti præbet corporeæ moli: Senſus deniq;, & Intellectus, quia ſenſibilia

& intelligibilia comprehendit. In hoc alio ad Dei imaginem facta legitur anima noſtra, quia Deus eſt Memoria, quæ ſui & omnium quæ ſunt meminit, quæ Pater nominatur; ex qua naſcitur Intelligentia, quæ & vniuerſa quæ ſunt, intelligit, quæ Filius nuncupatur; ex vtraque Dilectio procedit, quæ ſe, & cuncta quæ ſunt, diligit, quæ Spiritus vocatur. Ipſa anima itidem ad huius imaginem conditur, dum ei Memoria, Intellectus, ratio Dilectionis indicitur. præteritorum namque meminit; inuiſibilia intelligit; mala reſpuens, bona diligit. Amplius tres potentiæ Memoria, Intellectus, Voluntas in vna ſunt anima; quemadmodum Pater, Filius, Spiritus ſanctus ſunt vnus Deus. Ex memoria quidem formatur intelligentia. neque enim eſt ex quo formetur intelligentia ipſa, niſi ex memoria, ſecundum quod memoria eſt notitiam rei apud ſe habere. Niſi igitur apud animam ſit notitia, non eſt quo formetur intelligentia. Intelligentia autem extendente ſe & notitia, & accipiente id quod verum eſt in ratione boni, & conuenientis, ſtatim ex memoria & intelligentia formatur appetitus, qui eſt voluntas, ſicut facile a quolibet ſapiente intelligi poteſt. nec enim anima perfecta eſſe poteſt, ſine his tribus, nec horum trium vnum aliquid, quantum ad ſuam beatitudinem pertinet, ſine alijs duobus integrum conſtat. ſicut igitur ex memoria formatur intelligentia; ſic ex Patre in diuinis generatur Filius. & quemadmodum ex memoria & intelligentia extenſis, & quaſi ſpirantibus bonum, formatur voluntas; ſic ex Patre & Filio, tanquam ex vno ſpirandi principio, procedit bonum, quod eſt Spiritus ſanctus. intelligentiã & voluntatem tam pro potentia, quam pro actu ſumendo. Ipſa quippe Diuinæ Trinitatis imago, vt placet Scoto in primo lib. diſt. 3. queſt. vlt. non in ſolis primis animæ actibus conſiſtit, ſed in primis & ſecundis ſimul ſumtis. Ibi enim non tantum Diuinarum perſonarum diſtinctio, origo, atque productio optime refulgent, uerum ipſarum quoque identitates, ac diuinæ eſſentiæ vnitas expreſſe repreſentatur. Sicut enim Pater, Filius, et Spiritus ſanctus, non ſunt

Aug. lib. De cognitione veræ vitæ.

Petr' Galatinus. lib. 2. c. 8. de Arcanis catholicę ueritatis.

Aug. de Spiritu, & anima.

tres

tres Dij, ſed vnus Deus, perſonis excellens Tribus; ita memoria, intelligentia, & voluntas non ſunt tres animæ, ſed vna ſolum anima dignitate inſignis triplici. Eſt itaque anima vna, & indiuiſibilis ſubſtantia, ſine ſui diuiſione trina, diſcreta in memoriam, intellectum, & voluntatem. Memoria non eſt intellectus nec voluntas. Intellectus non eſt memoria, neque voluntas. Voluntas neq; intellectus, neque memoria. Sunt tamen hæc inuicem correlatitia, æquata, & ſimilia, vna inſuper eademque animæ ſubſtantia. Quare in his tribus Diuinam imaginem gerit in ſua natura noſter interior homo. In memoria ſiquidem imago Patris relucet, quia memoria fecunda cum actu dicendi producit verbum. Intelligentia vero imaginem exprimit Filij, quia Filius per modum intellectus & naturæ gignitur. vnde Filius in Diuinis eſt notitia genita, qua ſe Pater cognoſcit. In uoluntate autem imago Spiritus ſancti inſinuatur, quia Spiritus ſanctus per modum voluntatis a Patre & Filio, tanquam ab vno principio, & vno ſpiratore procedit. Quare Spiritus ſanctus non eſt niſi amor, quo Pater et Filius ſe mutuo amãt.

Ineſt animæ alia Triadis conſideratio, adeſt enim ipſa ſubſtantia incorporea rationalis, in qua nunc intellectus & vita eſt: & quod eſt in anima ſubſtantia, hoc intelligatur, ſi dici fas eſt, in Trinitate perſona Patris. quod autem eſt in anima, virtus & ſcientia, hoc intelligatur in Trinitate Filius, qui eſt Dei virtus, & Dei ſapientia. & quod in anima viuificandi proprietas, hoc & in Trinitate intelligatur Spiritus ſanctus, per quem viuificandi opus multis locis prædicatur impleri, ſicut ait Petrus in epiſtola prima: Mortificatos carne, viſicatos autem ſpiritu. item Apoſtolus: Littera occidit, ſpiritus autem viuificat. Et in Euangelio Dominus ait: Spiritus eſt, qui viuificat. nam caro non prodeſt quicquam. Hæc autem quæ diximus tria ſingulariter ſequeſtrata nullatenus inueniuntur, quamuis intellectus noſter ea diſtincta poſſit aduertere; ſed ita naturaliter ſunt vnita, vt dum vnum horum ſe obtulerit, ſimul Tria ſemper occurrant.

Caſſiod. i Pſal. 50

1. Pet. 3.

2. Cor. 6.

Io. 6.

Anima,

Anima,	*Pater,*
Virtus, & ſcientia,	*Filius,*
Viuificandi proprietas,	*Spiritus ſanctus.*

Poſſumus & alio modo ex his quæ his quæ in nobis ſunt, ea quæ ſupra nos ſunt intelligere, atque imaginari. in nobis enim & Mens eſt, & Sermo, & Spiritus. Hæc autem tria inſeparabilia ſunt, & æqualia. Et quidem Mens Sermonem impatibili modo gignit; Sermo autem ſine Spiritu ex Mente progredi nequit. Ita ſit, vt quamquam in nobis Tria ſint, unus tamen homo ſit, iuxta id, quod in Tribus perſonis intelligitur, eo quod Mens & Sermonem, & Spiritum habeat. Eodem modo Pater, Filius, & Spiritus ſanctus Tres quidem perſonæ inſeparabiles, vnus autem Deus. Et Pater citra paſſionem Filium generat, Filius rurſum ſine Spiritu non eſt.

Mens	*Sermo*	*Spiritus,*
Pater	*Filius*	*Spiritus ſanctus.*

Eſt item anima noſtra vna perſona; anima vero producit Sermonē, & Sermo producit Spirationem, ſunt ergo Tria, Anima, Sermo, Spiratio. Anima eſt ad modum Patris; Sermo animæ, ad modum Filij & verbi Dei; Spiratio animæ, ad modum Spiritus ſancti. Anima eſt ingenita, Deus Pater ingenitus eſt. Sermo generatur ab ipſa anima, et verbum Dei a Patre generatur. Spiratio ab Anima et Sermone, Spiritus ſanctus a Patre, Filioque procedit. Anima, Sermo, & Spiratio, anima vna, & non Tres: ita & Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus vnus Deus, & non Tres. Inſeparabilis anima, & Sermo, & Spiratio, vna anima & non Tres. Inſeparabilis Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus.

Anima	*Sermo*	*Spiratio,*
Pater	*Verbum*	*Spiritus ſanctus.*

Adhuc Tria conſiderantur in Homine, Eſſe, Noſſe, Velle. Aug. lib. Confeſſ. *Sum enim, & noui, & volo; ſum ſciens et volens; & ſcio eſſe me, & velle vt ſim; & volo eſſe, & ſcire. In his tribus quam ſit inſeparabilis vita, & vna vita, & vna mens, & vna eſſentia, quam*

denique

denique inſeparabilis diſtinctio, et tamen diſtinctio, videat qui pōt.

Poteſt & alio modo diſtingui Trinitas in Anima: Mens, Notitia eius, & Amor, Tria ſunt. Mens nouit ſe, & amat ſe; nec amare ſe poteſt, niſi ſe nouerit. Duo autem ſunt Mens, & Notitia eius. Duo item ſunt Mens, & Amor eius. Cum ergo ſe nouit mens & amat ſe, manet Trinitas, videlicet, Mens, Amor, Notitia. Hæc autem tria, cum ſint a ſe inuicem diſtincta, dicuntur tamen eſſe vnum, quia in Anima ſubſtantialiter exſiſtunt. Ecce iterum mēs intelligit ſe, diligit ſe. hoc ſi cernimus, Trinitatem cernimus. Mens rationalis eſt vna, & de ſe generat intellectum, vna vnum; quem nnnnunquam dum conſpicit quam ſubtilis, quam verus ſit, & quā iucundus, mox diligit eum, & ſibi complacet in ipſo. Conſidera ergo tria hæc, Mentem, Intellectum, Amorem. De Mente naſcitur Intellectus; de Mente pariter & Intellectu Amor oritur; de ſola Mente, Intellectus; quia Mens de ſe gignit Intellectū; Amor vero nec de ſola Mente, nec de ſolo naſcitur Intellectu, ſed ab vtriſque procedit. ſicut Pater generat Filium, à Patre, & Filio procedit Spiritus ſanctus; ſic Mens generat Intellectum, a Mente & Intellectu procedit Amor. Amplius, ſicut Mens, Intellectus, & Amor vnum ſunt; ſic Pater, Filius, & Spiritus ſanctus vnum ſunt. Tres vnum ſunt, quia in Tribus perſonis eſt vna ſubſtantia. Tres vnus non ſunt, quia ille, qui genitus eſt, non poteſt eſſe ille, a quo genitus eſt. neque item ille, qui a gignente, & genito procedit, ille eſſe poteſt, qui eſt gignens, vel genitus. Quare inexpugnabili veritatis ratione cogimur in Deitate perſonarum, Trinitatem, et Vnitatem cognoſcere ſubſtantiæ.

Aug. de Trin. lib. 9. cap. 4.

Aug. de Tri. li. 14. cap. 7.

Per. Lōb. ſentēt. 1. diſt. 3.

Hugo a S. Vict. libro de Trinitatis ſummę p viſibilia agnitione cap. 21.

Tres ſunt partis Animæ principis operationes, quas anima ēt extra corpus, abſq; organorum adminiculo, vel etiam a corpore ſegregata, poſt mortē poteſt exercere. eas Philoſophi uocant mere animales operationes, quia ſine corpore, vel extra corpus a ſola Anima queunt effici. Ipſæ ſunt Tres animæ rationalis vires,

Intellectus, Affectus, Voluntas.

quarum

quarum duæ poſteriores recte etiam appetitus intellectiuus appellantur. Et ſic eſt quidam animæ motus, quo localiter anima mouetur, etiam extra corpus & a corpore ſeparata, quo moueri oportuiſſet animam Hermothæi Clazomenij, ſi verum fuiſſet ipſam extra corpus errare in longinqua conſueſſe, ac inde redire in corpus. qualem fingit

Plato de Republ. lib.10.

& Diuinus Plato in fine de Repub. Socrat. de anima Heri Armeni genere Pamphili, qui, cum duodecimo poſt mortẽ die in rogo fuiſſet poſitus, reuixiſſe dicitur. Hoc motu non organico motæ, & regreſſæ ſunt animæ ſuſcitatorum, puta Lazari quatriduum iam mortui. Tali motu feruntur iam beatorum, & damnatorum animæ, ſicut & appetunt iam affectu, vel appetitu intellectiuo, non organico.

Plato ex Timæo Locrenſi, et ceteris Pythagoreis Tres enumerat animæ partes, ſiue potentias: Iraſcentiam, quam ſtatuit in corde; Concupiſcentiam, ſub medio ſepto, in iecore & ſplene; Rationem, in cerebro, tanquam in arce mandatricem operum (vt inquit Claudianus) proſpecturamque labori. Per concupiſcentiam ad Dei amorem excitatur: Per rationem vero ſcientiam, & ſapientiam ab ipſo Deo accipit: Per iram ſpirituales nequitias repellit & abdicat. In qua quidem diuiſione imago Dei rurſus deſcribi poteſt. omnes. n. tres partes vniuerſitatis, celeſtia dico, terreſtria, & quæ infernorum ſunt, tribus modis diſpenſat & gubernat, conditrice uidelicet & potentia, ſapiente prouidentia, & expultrice vitiorum clementia. omne. n. quod facit, ſecundum aliquem horum Trium modorũ perficit, aut condendo, aut præſciendo, aut caſtigando. Concupiſcibilitas igitur animæ quodammodo conditioni Dei aſſimilatur. ſiquidem concupiſcentia producit concupiſcentem ad actum; Rationalitas autem Dei præſcientiam imitatur; ſed iraſcibilitas ad Spiritum ſanctum pertinere videtur, iuxta illud: In Spiritu Dei eijcio demonia. & illud: Cum venerit Paracletus arguet mundum de peccato &c. Ex concupiſcibilitate ratio emanat & iraſcibilitas. nã antequam loquatur puer, vbera concupiſcit, & ſomnum appetit. ſimiliter autem ratio iraſcibilitatem præcedit; etenim ante quam diſcernat,

Hugo Eterianus lib. de regreſſu animarũ ab iferis. Philip.2. Matt. 12. Iohã.16

ſcernat,

ſcernat, nequaquàm iraſcitur virtus, ſunt tamen tria ſimul in anima, ſed non ſimul apparentia. Quemcumq; igitur ſcire delectat quomodo ad imaginem Creatoris ſui formatus ſit, hæc ſcrutetur, ſuæ ipſius naturæ conſtitutionem perquirat, quæ ſint huius partes, & quæ ſint partes partium; quomodo cum vna ſit anima in Tribus conſideretur; & cum vna ſit in ſubſtantia, nõ tamen vna eſt in ſpeculatione ſuarum partium, cum habeat concupiſcentiam, rationem, & iram. Si concupiſcentiam boni ab anima ſeparas, deſinit eſſe anima; ſi rationem ſeiungas, irrationalem ipſam conſtituis; ſi mentem amoueas, erit vtiq; mortua, et non viuifica. liquet igitur Tria eſſe in anima, ſecundum rationem, vnum ſecundum naturam, & ſecundum ſubſtantiam. hæc autem Tria incomprehenſibilia, & indiuiſibilia. ſemper enim eſt anima vna.

Anima rurſus in Tribus corporis partibus præcipue reſidet. ſecũdũ Peripateticos.n. ſedem ſuã habet in corde; ſecũdum alios, in poſteriore parte capitis, quæ caua vocatur; et in baſilicis ſeu regijs venis. Martianus Capella. *In his Tribus corporis partibus viget anima. quare ſi cor vulneretur, aut ex baſilica vena aliqua multum ſanguinis effluat, aut ſi caput ac cerebrum cædatur, vel gladio ſecetur et abſcindatur, ſtatim a corpore ſecedit anima, & mortuum corpus relinquit. In iſtis porro Tribus partibus anima principaliter ſedem habens, in totum corpus vitam diſtribuit. In hoc etiam ad Dei imaginem factus eſt homo, quod Tres ſunt facultates principes, corpus humanum quandiu ſua integritate fruitur, diſpenſantes.*

Animalis Vitalis & Naturalis.

myſterium quidem Diuinæ Trinitati ſimile. Nam ſicut Deus vnus, Trinus, ac perfectus vniuerſa complectitur, implet, fouet, ſuperexcedit, & ambit; ita & anima Tribus hiſce facultatibus per totum inſinuatur corpus, non quidem locali extenſione, ſed ita vt tota ſit in toto, & tota in qualibet parte. Animalis facultas ex Platone & Medicis fere, in proprio cerebri temperamento ſedem habet, vnde in omnes corporis partes ſenſum & motum habituras

bituras per neruos diſtribuitur. hæc Trium eſt generum, Mouens enim alia eſt, alia Sentiens, tertia Princeps. Mouens agit ope muſculorum & neruorum; atq; itidem Sentiens, quæ in ſenſibus exterioribus apparet, & conſiſtit. Princeps complectitur.

Rationem ſeu dianoeam, Memoriam, & Phantaſiam.

Vitalis ſedet in corde, vnde calor innatus & vita toto corpori maxime per arterias diſpenſatur. Vitalis autem facultatis inſignior, & euidentior actio, pulſatio eſt, & peruix illa cordis & arteriarum agitatio, quæ corpori Triplicem præſtat vſum. Cordis.n. atq; arteriarum dilatatione Spiritus vitalis allecti aeris beneficio, fouetur; contractione cordis fuligo repurgatur; vtroq; autem corporis vniuerſi calidum innatum temperatur. Naturalis potiſſimum facultas ſecundum Platonem & Medicos, ſedem ſibi præcipue delegit in iecore. hæc nonnullis dicitur anima Vegetatrix, uegetans etiã plantas nedum corpora animalium, in Tres alias rurſum facultates diſtincta. Anima.n. Vegetatiua eſt actus ſubſtãtialis corporis naturalis organici, quo id ipſum nutritur, augetur, & generare poteſt, ſicut anima plantæ eſt vis, qua planta nutritur, creſcit, & ſeminalem vim habet ad propagandam ſuam ſpeciem. ineſt ſiquidem plantis ſola vegetatiua anima. Quare ex prædicta definitione Tres animæ vegetatiuæ operationes eliciuntur.

Pulſationis vſus triplex.

Nutritio, Augmentatio, Generatio.

Nutritio eſt alimenti extrinſecus aduenientis conuerſio in ſubſtantiam nutriti corporis, per vim caloris naturalis, qua recuperat corpus quod perdiderit, cui Tres a Philoſophis animæ operationes attribuuntur, dimiſſa expultrice.

Attractio, Retentio, Digeſtio ſeu concoctio.

Attractio, ſeu aſſumtio alimenti Trino fit actu. aut per propriam virtutem attrahendi ſeu occultam, vt magnes attrahit ferrum; aut per vacui impletionem, quod nequit admitti, ſicut aqua ſurſum attrahitur; aut tranſuerſum per ſiphones; aut per calorem ſtomachi

&

& hepatis, vt lychnus, ardens in lampade, attrahit oleum, aut alium humorem pinguem.

Attractio alimenti trino fit actu vel per { *Virtutem occultam:*
Vacui impletionem:
Calorem ſtomachi & hepatis.

Digeſtionis ſeu concoctionis, qua alteratur alimentũ, & digeritur per calorem naturalem et humorem, Tres ſunt operationes. prima eſt emollitio, et maceratio alimenti in humido, vt in plantis: ſecunda eſt quædam ceu coctio, & elixatio alimenti in ſtomacho corporis animalis, quemadmodum caro elixatur in olla: Tertia fere eſt aſſatio, cum aſſatur alimentum, ſolidiuſque fit, a quo etiam nutriuntur oſſa, & cartilaginea membra, nedum carnea, vt aliqui ſentiunt. Tres igitur ſunt operationes Digeſtionis,

Emollitio, Coctio, Aſſatio.

Habet & augmentatiua operatio Trinitatis perfectionem. Quẽadmodum. n. Nutritiuæ operationis eſt Alere, Nutrire, et Mouere ſubſtantiam corporis animati; ſic Augmentatiua potentia corporis animati auget quantitatem in Longum, Latum, Denſum. Quare & Medici illam vocant naturalem creſcendi Virtutem, quã ſic diffiniunt: Augmentatio eſt conuerſio alimenti extrinſecus aduenientis in ſubſtãtiã corporis, vel membri alti, per naturalẽ calorẽ, qua corpus vel membrum recuperat plus quam perdit creſcens in Longitudinem, Latitudinem, Denſitatem. Ceterũ ſicut augmentatio, & nutritio ad conſeruationem pertinent indiuidui; pari ratione ad ſuæ ſpeciei conſeruationem valet generatio. ea. n. ſic deffinitur: Generatiua potentia eſt qua corpus animatũ anima uegetatiua, gignit ex ſe aliud animatũ corpus, ſimile ſibi in ſpecie, ad cuiuslibet animatæ ſpeciei perpetuam conſeruationẽ propagationis, cui Tres a Medicis operationes attribuuntur, Spermatica ſeu virtus, qua alimentum & humor in ſemen commutatur: altera immutatrix, qua ſemen in partes corporis generandi incipit tranſmutari, vt in ſanguineum, carneum, oſſeum. Plaſmatiua vel informatiua

tertia,

tertia, qua ſemen mutatur forma in germen, vel embrionis formam, id eſt, in factum nondum perfectum, neque animatum.

Generatricis potentiæ trina operatio	*Seminatiua,* *Immutatrix,* *Plaſmatiua.*

Hominis nutritio Trinis membris perficitur, Ore, Stomacho, Hepate. cibus enim ab ore aſſumitur; recipitur, continetur, & conſeruatur in ſtomacho; poſtremo ab hepate concoquitur, & digeritur tranſiens in venas, & tandem in animalis ſubſtantiam. Quemadmodum autem illis Tribus corporis partibus confertur alimẽtaria ſubſtantia, priuſquam vertatur in ſanguinem; ita & intellectualis ſpecies, priusquam mentem paſcat ſapientis, Tres in animo recipit ſtatus, primum in Intellectu; ſecundum in Memoria; tertiũ in Contemplatione, per quam iterum confertur intellectui. Eſt.n. Intellectus Ori: Memoria Stomacho: Contemplatio vero Hepati analoga. Os ſiquidem & Intellectus, anteriores ſunt partes naturaleſq; valuæ, quibus tam corporea, quam ſpiritualis alimonia eſt introducenda: Stomachus vero & Memoria interiores partes ſunt corporis & animi, quarum ille procedens manan ſque ab ore, excipit alimentum; hęc autem irrumpentibus per intellectum notionibus, it obuiam, illaſq, colligit, & conſeruat: Hepar autem et Contemplatio hac ratione reſpondere probantur, quod illud quidem introductam ab ore, & a ſtomacho conceptam alimoniam coquit, digeritque in ſanguinem; hæc vero pariter immiſſam per intellectum, & a memoria conceptam, atque reſeruatam notionem, digerit, ordinat, rurſumque intellectui offert. Has autem corporis, & animi functiones hac verborum ſerie exprimere vel facile poſſumus.

Os	*Stomachus*	*Hepar*
Cibi aſumtio	*Conſeruatio*	*Coctio*
Intellectus	*Memoria*	*Contemplatio*
Speciei apprehenſio	*Reſeruatio*	*Repreſentatio*

Primum

Primum,	*Secundum,*	*Tertium,*
Per ſe,	*A primo,*	*Ab vtroq;,*
Pater,	*Filius,*	*Spiritus ſanctus.*

Trino rurſus calore atque igne præparatur, & concoquitur hominis cibus; primo quidem Cęleſti; ſecundo Elementari; tertio Humano: Sole, Igne, Hepate. Hiſce tribus ignibus præparatur alimentaria hominis ſubſtantia, priuſquam ex materia conuertatur in ſanguinem. Nempe a Sole maturantur fructus, herbæ, plantæ, & animalia gignuntur; deinde ab elementari igne, quidquid in eis cruditatis, contrarij, & ſuperflui humoris eſt, exhalatur ac reſoluitur; poſtremo in homine, hepatis calore, in ſanguinem omnia conuertuntur.

Trinus calor,	*Cęleſtis,*	*Sol,*	*Proprietates*	*Maturitas,*
	Elemētaris,	*Ignis,*		*Coctio,*
	Humanus,	*Hepar,*		*Digeſtio.*

Tribus etiam ſpeciebus paſcitur, & eruditur Anima. Marſ. fic. Theol. Platon. li.4.c.2.

Senſibili,	*nempe a*	*Mundo,*
Imaginaria ſiue phantaſtica,		*Corpore,*
Rationali ſeu intelligibili,		*Seipſa.*

Mundus. n. ſenſibilem mittit, vibratque ſpeciem. Corpus imaginationis ſpeciem, vt ſpectrum animæ præſentat, proponit, & offert. Rationalis ſpecies, & in anima ſubſiſtit, & ab anima animæ præſentatur; Et in hac ſola conſiſtit Hominis

Scientia, Eruditio, & Conſummatio.

Bona omnia, & Hominibus expetibilia, ſunt in triplici genere, nam vtilia, aut honeſta, aut delectabilia, Vtilia quidem ſunt corporis bona, naturaleſq; corporis neceſſitudines, vt veſtes, cibus item et potus, ſine quibus ſaluari nequit humanum corpus. Honeſta vero bona ſunt diſciplinæ omneſq. Virtutes, quæ propria ſunt animi bona. Delectabilia autem ſunt ſine quibus eſſe quidem pōt ani-

malis corpus, hilaritatẽ tamen & iocunditatem præſtant, vt varij flores, & vnguenta; quo fit vt hominem partiamur Tres in partes. Corpus, Animam, Totũ. vt bona Vtilia referantur ad corpus: Honeſta, ad animum: Delectabilia, ad compoſitum. Alia quippe ſunt Corpori propria; alia Animo; alia Vtriq; communia, quæ compoſito ſunt propria. Corpus per ſe deorſum ad inferiora rapitur, Anima ſuapte natura ad ſuperiora tollitur, Compoſitum vero nexus eſt, et amor vtriuſq;, quo continentur ambæ partes in medio. Itaque alia ſunt bona ob quæ diſquirenda deprimitur diciturq; corpus in Mundum: Alia vero quorum amore oblita neſciaq. corporis anima, ſe ſe quodammodo illius clauſtris exerit tollitq; pro viribus ad Sydera: Alia denique ſunt, quæ vtrique parti epithalamiũ ſiue hymenæum canunt, quibuſque coercentur in medio, copulantur inuicem, coeuntq. in toto. Erit igitur trina rerũ poſitio ſeu ſuſceptiua potentia et locus,

Plato de legibus lib. 4.

Corpus, Anima, Mundus.

quod vniuerſa hominis bona ſint, vel in Corpore, vel in Anima, vel in Mundo, tamquam in potentia, in ſubiecto, & in continenti loco.

TRINITAS in ſenſibus exterioribus.

Eodem modo Tripartiti ſunt ſenſus, Vtilium, Honeſtorum, Delectabilium. Tactus & Guſtus fere vtilium ſunt bonorum; viſus & Auditus, honeſtorum; Odoratus, delectabilium. Tactus.n. & Guſtus omnibus animalibus ad naturalium neceſſitudinum prouidentiam a natura deputati ſunt: ita vt præſente tactu, ſtatim id cui ineſt dicamus eſſe animal atque eo abſente non eſſe animal: Comitatur autẽ Guſtus Attactum, nec ab eo vnquam ſeparatur. Vt.n. is iudex eſt naturalis, conuenientiſq. loci: ita & ille prætentator naturalis conuenientiſq. alimenti. Viſus & Auditus diſciplinæ ſenſus vocantur omnium præſtantiſſimi et liberaliſſimi, qui vt Guſtus & Tactus ad corporis carniſq. ſalutem; ita & ipſi ad ſpiritus, atque animi paſtum, eaque haurienda, quæ animum erudiunt virtuteq. conſumantur, facti atque inſtituti a natura videntur. vera n. animi bona ſunt diſciplinæ, ſcientiæ, omneſque virtutes, & quæ-

cumque

cumque propter ſe bona ſunt, quæ liberalia, & honeſta nuncupantur. Odoratus autē, qui æqualis mediuſq. ſenſus dici poteſt, honeſtior quidem & liberalior eſt Guſtu, & Tactu; minus tamen liberalis viſu & Auditu, minuſq. animo aut corpori proprius, quam extremi. is. n. factus eſt partim vt animam in corpus temperet, carnemq. emolliat odoribus ſuaue olentibus, qui magis in hominum oblectamentum, quam per neceſſarium vſum multo ſumtu comparantur. Adhuc etiam in quolibet ſenſu exteriori relucet qualecumque veſtigium Trinitatis. nam vt vno teſtimonio vtamur oculorum, quando quod vnus renunciat etiam in ceteris valet, viſio, res viſibilis, videns, tria hæc ſunt conſideranda cum aliquod corpus videmus, primo ipſa res quam videmus, vtpote turrim, quæ vtiq. iam eſſe poterat antequam videretur; deinde viſio, quæ non erat priuſquam obiectam ſenſui turrim ſentiremus: tertio quod in ea re quę videtur, quandiu videtur, ſenſum detinet oculorum. In ijs igitur tribus manifeſta eſt diſtinctio, & diſcreta natura.

Viſus,	*Viſibile,*	*Videt:*
Auditus,	*Audibile,*	*Audit:*
Odoratus,	*Odorabile,*	*Odoratur:*
Guſtus,	*Guſtabile,*	*Guſtat:*
Tactus,	*Tangibile,*	*Tangit.*

TRINITAS in materialibus cognitionibus.

Sex ſunt materiales cognitiones, internus ſenſus vnus qui communis dicitur, & externi quinque, in quibus miro reſponſu, & congruentia, Trinitas eluceſcit. ſenſuum enim alij ſunt præſentatiui miniſtrantes, & obiectitij; paſſibiles alij inferiorum iudices arbitri præcipui, & eorum quæ ab illis offeruntur ſuſceptiui. Manus enim quę tactus quidam ſunt, oculis miniſtrant ſcripturas, colores, & omnium picturarum varietates; Os auditui vocis concinentiam omnemque harmoniam offert; Odoratus cerebrum imaginationis locum varijs inſpirat odoribus. Tres igitur ſunt qui offerunt & miniſtrant ſenſus, Carolus Bouil. li. de ſenſibus.

Tactus, Guſtus, Odoratus.

Tres item quibus miniſtratur,

Viſus, Auditus, Imaginatio.

Tria ſunt et quę offerũtur, quibuſq. hi ab illis paſcuntur et aluntur,

Color, Vox, Odor.

Inſunt igitur ſenſibus trinæ Trinitates; prima miniſtrantium ſenſuum; ſecunda eorũ quibus miniſtratur; tertia obiectorum, quæ miniſtrantes præſtantioribus offerre iubentur.

Humanitas vnitrina. In Humanitate, quadam participatione, videmus trinum, et vnũ Deum. quanto magis. n. creatura Deo ſimilis, tanto magis trina, & vna. Video quidem vos oẽs eſſe homines; per eſſentiã igitur Humanitatis eſtis homines. Video plures eſſe in eſſentia humanitatis, et id per quod ſubſiſtit Hominũ pluralitas, & ſic eſt Vnitas, quia Vnitas eſt ex qua pluralitas, quoniam pluralitas eſt explicatio Vnitatis. Video vos eſſe inæquales. Vnde ſicut inæqualitas ſequitur pluralitatem, et ex ea oritur; eodem modo in eſſentia Humanitatis, ab Humanitate exoritur ſubſtantia inæqualitatis. Inæqualitas aũt per æqualitatem ſubſiſtit. Quare in eſſentia Humanitatis eſt Vnitas, a qua æqualitas. Video vos diuiſos, & ab inuicem ſeparatos. ſed diuiſio ſeu ſeparatio procedit a pluralitate, & inæqualitate. quare in eſſentia Humanitatis reperitur id, in quo ſubſiſtit diuiſio, quod procedit ab Vnitate et æqualitate, et id eſt cõnexio. habemus igitur Diuinę Triadis imaginem in ſimpliciſſima eſſentia Humanitatis, ex qua per quam, et in qua Homines id ſunt quod ſunt, propter quod niſi Humanitas vnitrina eſſet, per ipſam Homines eſſe non poſſent.

Etiam ex tribus perſonis manuducimur ad Diuinæ Trinitatis inſpectionem, & contemplationem. Non ita dicimus eſſe plures Humanitates, ſicut plures Homines; ſic non idem eſt Humanitas & Homo. ſed idem eſt Deitas, & Deus, propter ſimpliciſſimam eſſentiam Diuinam; vnde ſicut non ſunt plures Deitates; ita nec plures Dij, & non ſunt niſi tres perſonæ in Humanitate, videlicet: Ego, tu, ille, vnde vere dicere poſſum,

Ego

Ego ſum homo, Tu es homo, Ille eſt homo.

Et ſunt tres illæ perſonæ eiuſdem Humanitatis. Vnde igitur haberent hoc tres illæ perſonæ, niſi Creator Deus eſſet ſimili modo Trinus in perſonis, & Vnus in eſſentia? Pōt igitur Deus dicere:

Ego ſum Deus, Tu es Deus, Ille eſt Deus, eiuſdem Deitatis. & non ſunt tres Dij; quia non ſunt tres Deitates; ſed ſunt vnus Deus, quia vna Deitas, quæ Deus. Certum eſt tres perſonas in vnitate non eſſe vnitatem, ſeu ſingularitatem; & tres perſonas in numero non eſſe niſi numerum & pluralitatem. Et veraciter dicimus tres eſſe diuinas perſonas vnitate, non in numero; & tres humanas perſonas in numero dicimus, ideo plures homines.

TRINITATIS veſtigium in hominis creatione, & propagatione.

Humana ſpecies tantum vna eſt, Trino tamen actu a Deo ſubſtantialiter condita atque perfecta. Adam primus homo, & per ſe, & a nullo; Eua ex Adam, ab vno; Seth ex Adam, & Eua, ab vtroq;. Quid tādem Adam erat? Dei figmentum. Tum quid Eua? figmenti ſegmentum. Quid autem Seth? vtriuſq; ſoboles. Quæ eiuſdem inter ſe ſubſtantiæ ſunt. non idem autem figmentū, ſegmentum, & ſoboles. Eua.n. & Seth ex eodem Adamo ſunt. ex quo.n. alio? non tamen ſimiliter ambo ex eo progeniti ſunt, quia altera ſegmentum eſt, alter proles. Atqui omnes inter ſe ſpecie idem ſunt. hōēs.n. nemoq; eſt qui inficietur. Adaperit hoc Diuinæ Triadis myſterium Iohannes de Silua, hunc in modum ſcribens Tract. de Beneficio: Moriente aliquo campanæ debent pulſari; pro Muliere quidem bis, pro eo quod ipſa inuenit alterationem. primo enim fecit hominem alienum a Deo, quare ſecunda dies non habet benedictionem. Pro Viro autem Ter pulſatur, quia primo inuenta eſt in nomine Trinitatis. primo enim formatus eſt Adam de terra; deinde Mulier ex Adam; poſtea homo creatus eſt ab vtroque. & ita eſt ibi Trinitas. Protulit igitur Diuina Mens primo humani generis Actum, Virum; deinde ex Actu, potētiam, ideſt,

Par. 1. q. 5.

Mulierem, eduxit; tertio ex ambobus extremis actu.ſ. & potentia, viro & Muliere, eorum medium, amborum ſcilicet, Filium, per quē humana ſpecies Trinū, totum perfectumq; eſſe naturaliter eſt adepta. Mitto tria hominū genera apud Platonem Marem dico, et Feminam, tertium ex vtroq; cōpoſitum, cuius integra cuiuſq; hominis ſpecies, atque rotunda, dorſum, & latera circum habens, manus quattuor, & paria manibus crura, vultus duos, Maſculinum genus Sole genitum dicentes, Femininum Terra, Luna promiſcuum.

Plato in Sympoſio.

Trini ſunt infantis ſtatus,

In vtero, In natiuitate, Poſt natiuitatem,

In minore mundo, id eſt, in ſuæ conceptionis loco, cum adhuc matris vtero ineſt: In maioris, & minoris medio. medius.n. ſtatus eſt natiuitatis tempus: In mundo maiori, quo ætate proficit, & ſapientia conſummatur.

Homo trinis poſitionibus in loco & quiete variatur & differt. aut enim Iacet, aut Sedet, aut Stat.

Iacere noctis eſt, & ſomni poſitio: Sedentaria poſitio medij temporis eſt matutini, aut ſerotini, cum aut ſomno expergiſcitur, aut incipit dormire: Stare vero perfecta eſt, & meridiana hominis poſitio.

Gradus omnes humanę vitæ ad Trinitatem reuocari.

Seruius Tullius, vt ex Tuberonis hiſtoria refert Gellius lib. 10. vitam omnem in tres partes diſtribuit. Prima hoc eſt pueritia nihil magnifacit, vt pote quæ nondum integra eſt & perfecta: vltima, videlicet, ſenectus, eodem quo prima modo nihil boni in ſe habet, vt quæ debilis, marcida, ſine viribus, ſine memoria, plerumque & delira: media eſt, in qua diſcimus, ſapimus, docemus, valemus, honores gerimus, res magnificas & memoria dignas facimus. Huius ætatis perfectione Propheta regius priuari nolebat, quando Dominum his verbis ſuppliciter orabat: Ne reuoces me Domine in di-

Pſal. 110.

in dimidio dierum meorum. Quare Heſiodus poeta ſapientiſſimus illud præceptum memoriæ dandum exiſtimabat. Incipiente vini vaſe, & in fine pota quantumlibet, veluti non ita perfecto; in medio autem tamquam perfecto, vtere parſimonia. quod licet aliqui de vino dictum putent, quoniam vinum in ſummo vaſis, & in infimo inſuaue eſt (optimum enim mel in infimo, vinum in medio, in ſummo vaſe oleum); ſapientes tamen allegorice ad humanam vitam referunt, ita interpretantes vt in pueritia, & in ſenecta teras & abutare tempore vt libet; & eas ætates, quæ nihil fere vtilitatis in ſe habent, nihil facias; mediam vero ætatem magnifacias, & non conſumes, ſed parce expendas, quoniam ea eſt perfecta, &, vt medium in vaſe vinum, ſuauiſſima. Ad hos humanæ vitæ gradus referunt Theologi Tres vigilias, de quibus apud Lucam dicit Veritas: Beati ſerui illi, quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes. & ſi venerit in prima vigilia, & in ſecunda, & tertia, & inuenerit ſic facientem, beatus ille ſeruus. quem Euangelij locum dilucidans Haymo hunc in modum ſcribit: Varietas vigiliarum, diuerſitatem ſignificat humanæ vocationis. prima. n. vigilia primæuum eſt tempus noſtræ ætatis, ideſt, pueritia: ſecunda vigilia, adoleſcentia, vel iuuentus, quæ pene idem ſunt, Salomone dicente: Lętare iuuenis in adoleſcentia tua: tertia vigilia eſt ſenectus; cum vero Dominus nonnullos in pueritia bene operantes ab hac vita vocat, quaſi ad ſeruos vigilantes in prima vigilia venit. ſi quis ergo in prima vigilia vigilare noluerit, ſaltem in ſecunda vigilet, ideſt, ſi quis in pueritia a bono opere torpuit, ſaltem in adoleſcentia, vel iuuentute ſomnum torporis a ſe excutiat, & dum virtus corporis viget, in bono opere ſe exerceat: ſi quis autem tam negligens, & deſidioſus fuerit inuentus, vt nec in prima, nec in ſecunda vigilia vigilauerit, ſaltem in tertia, ideſt, in ſenectute iam reſipiſcat, & tunc vigilare non timeat, cum parum vigilaturus ſit. neq; .n. ſero conuerſos Diuina pietas deſpicit, qui per Prophetam

Cap. 12.

Eccleſ. 11.

K 4 ait:

ait : Peccator quacunq; die conuerſus fuerit, & ingemuerit, ſal-
Luc. 13. uus erit. Hactenus ille. Hi ſunt Tres anni, in quibus venit Dominus vineæ quærens fructum in ficu, & non inuenit. Solet.n.ſcriptura diuina vocare ficum, animam quæ tenetur in peccatis; & vineam, fidelium Eccleſiam. Quoniam ergo in Eccleſia multi viuentes non pro dignitate fidei, non vitis appellantur, ſed ficus, vt qui ab ineunte ætate mores non mutauerint; iuremerito lenis ac patiens Deus dicit viticolę, ſeu Angelo Eccleſiæ: Ecce iam tres annos venio quærens in hac ficu dignos pœnitentiæ fructus, & non inuenio. excinde eam, nam cur terram toto vitæ tempore fruſtra occupat?

TRINITAS in hominis compoſitione.

Hominem Tribus ex rebus conſtare, Anima.ſ. Corpore, & Spiritu aſtruit Apoſtolus. Non quod ſecundum ſubſtantiæ vim aliud ſit ſpiritus, aliud anima. neq;.n.duo rationalia inſunt homini; ſed quod ratione ſola, ea ſeorſum conſiderantes, aliud eſſe ſpiritum dicamus, aliud animam. vocamus.n.ſpiritum, actum ipſius animæ dexteriorem humilioremq; vim, qui ſpiritus eſt idem, puto, qui & intellectus, ſiue ipſa mens, ſicut in Eſdræ libris accipi animaduertimus. Spiritus, perſonæ Patris figuram repræſentat; & corpus perſonam Filij; & anima quaſi vtriuſq; naturam participans, ab vtroq; procedentis perſonam Spiritus ſancti.

1. Theſ. 5. Hebr. 4. Olympiodorus in Eccleſiaſten.

Inter partes corporis organicas Tres etiam exiſtunt, quarum potentia corpus adminiſtratur, quas ob id regentes, & principes, quod alias omnes regant, appellant Iecor, Cor, & Cerebrum. Principes autem dicuntur, non quod ad vitam neceſſariæ ſint. nam ventriculus, aſpera arteria, pulmones, renes, veſica, & aliæ ſimiles partes ad vitam fortaſſe æque neceſſariæ ſunt; ſed quod ex illarum trium qualibet vis aliqua, potentia, & facultas, aut etiam materia, in vniuerſum corpus dimanat vniuerſo corpori neceſſaria, cum nihil tale a reliquis partibus influat. Namq; a Iecore materia ad alendum idonea per venas in totum corpus diſtribuitur; a Corde

de vis vitalis per arterias diffuſa, vniuerſo corpori vitam impertitur; à Cerebro per neruos vis in omnes corporis partes deriuatur, quæ motum & ſenſum ipſis elargitur.

TRINITATIS veſtigium in Humano corpore.

Tribus ſuturis humanum caput diſtinctum eſt, anterior vna quæ Coronalis dicitur, Lambdoides poſterior, media Sagitalis. Meletius de Natura hoīs.
Eas Theologi Trium in Diuinis perſonarum ſignificationem optinere opinati ſunt, quæ cohærentes, eademq; ſentientes illud procrearunt, & vti ſupera contempletur, formauerunt. Quod vero ipſæ Tres ſuturæ in vnum denuo coeant, ſubſtantialem, naturalemque ac vnius potentiæ vnitatem ſub vna poteſtate repræſentant.

Sicut digitus cum manu & brachio, manus vero & brachium vnum ſunt corpore in natura; ita Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, Tres quidem ſunt perſonæ, vna autem ſubſtantia Diuinitatis. Hinc in Euangelio Digitus Dei, ſingulariter, Spiritus Luc. 11.
ſanctus accipitur, à quo Spiritu ſancto Lex ſcripta narratur. ipſe.n. ſcripſit, qui ſcribenda dictauit, id eſt, Spiritus ſanctus.

Eſt preter hec in Humano corpore quoddam Trinitatis diuinæ veſtigium. cum enim Tres precipue numerentur ſenſibilis Mundi partes,

Firmamentum, Sol, Terra,

(quandoquidem vniuerſam ſenſibilis Mundi fabricam nuncupamus quod eſt a cētro terrę ad conuexū et ambitum firmamenti, qui eſt terminus uiſus, totiusque ſenſus finis) in humano corpore Trias hęc inuenitur Mundo proportionabilis. Hominis cęlum, ſiue Firmamentum, aut ſtella eſt eius cerebrum: Hominis Sol ſeu Planeta, eſt eius cor, ſitus in eius medio. Hominis elementum, aut terra eſt eius venter, aut ima pars ventris, natura humida, a qua cordis calor non ſecus, quam Sol a terra nubes & vapores eleuat, tollitque ad animalis culmen.

Mun-

Mundus	*Terra,*	*Sol,*	*Firmamentum:*	*Proportionabilia.*
	Elementum,	*Planeta,*	*Stella ſixa:*	
Homo	*Venter,*	*Cor,*	*Cerebrum:*	
	Ima pars,	*Medium.*	*Suprema pars.*	

Secundum diſtinctionem mundi angelici, cæleſtis, & elementaris, ſunt in humano corpore tres partes, ita diſcluſæ & ſeparatæ, vt tribus mundi partibus proportione reſpondeant. Prima quidem et ſuprema, caput; ſecunda quæ a collo ad vmbilicum protenditur; tertia quæ ab vmbilico extenditur ad pedes. eſt in capite cerebrũ fons cognitionis: eſt in pectore cor, fons motus vitæ & caloris: ſunt in poſtrema parte genitalia membra, principium generationis. Sic & in mundo, ſuprema pars, quæ eſt mundus Angelicus ſeu intellectualis, eſt fons cognitionis, quia facta eſt illa natura ad intelligendum: pars media, quæ eſt cęlum principium vitæ motus & caloris, in qua Sol veluti cor in pectore dominatur: eſt infra Lunam, quod omnibus notum, generationis principium & corruptionis. Vide quam apte Tres maioris & minoris mundi partes inuicem congruant.

Mundus	*Supremus,*	*Medius,*	*Infimus:*	*Proportionabilia*
	Intellectualis,	*Cæleſtis,*	*Sublunaris:*	
	Angelus,	*Sol,*	*Elementum:*	
	Cognitio,	*Vita et calor,*	*Generatio:*	
Homo	*Caput,*	*Pectus,*	*Poſtrema pars ventris:*	
	Cerebrum,	*Cor,*	*Genitalia:*	
	Suprema,	*Media,*	*Infima.*	

TRINITAS in Artifice.

Nic. Cuſa. excit. libro 8. Sanctus.

Ars oritur de exercitio artificis, & eſt artificium in arte, vt Pater in Filio; et ars in artificio, vt Filius in Patre. hoc autem quod conſeruat operantem in opere, eſt delectatio, quę eſt hoc bonum quod procedit ex exercitio, & arte. Tres igitur cauſſas ex artificiato deprehendimus, ſcilicet, efficientem, formalem, & finalem,

& vna

& vna non eſt alia, coincidunt tamen in vnitate magiſtri, qui eſt cauſſa,

Efficiens, Formalis, Finalis.

TRINITAS in omni opere intellectualis naturæ.

Sicut Creator omnium eſt purus intellectus, qui de ſe generat ſuum verbum, ſeu conceptum, ſiue ideam rerum creabilium, & ex ipſo patre, qui purus intellectus, & verbo eius procedit ſpiritus, ſeu voluntas, quæ mouet vt fiat creatura: ſic fiunt omnia opera intellectualis naturæ; puta intellectus meus vult ſui ipſius ſimilitudinem in nobis formare, concipit primo ſeipſum, generando de ſe verbum ſuæ intelligentiæ, in quo ſeipſum intuetur, et facit conceptum illum quandam ideam ſeu formam exemplarem, ad cuius ſimilitudinem vult formare naturam intellectualem, quæ eſt in interiori homine noſtro. & quia hæc forma eſt ei grata, ipſam amplectitur tamquam bonam. & quia bonum eſt ſui ipſius communicatiuum, tunc oritur motus in voluntate, & mouet linguam & omnia alia, vt formetur vox quam exſpiro, in qua voce ſenſibili & formata, eſt ſpiritus deſiderij mei, in quo eſt verbum conceptus mei, & in conceptu intellectus qui eſt pater verbi. Vnde in omni opere intellectualis naturæ relucet ſimilitudo creationis Dei. Et videtur quomodo perfectio requirit Trinitatem, ſcilicet, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum.

Tria in Homine inuiſibilia.

Quemadmodum inuiſibilis eſt Diuina Trinitas: eodem fere modo Tria ſunt in Homine inuiſibilia, & indiuiſa, & in vnum conglobata, & virtutis efficatia redundantia, Vox genitrix Verbi, ex Verbo ſimul cum Voce procedit efficatia, quæ facit alterum conſulem fieri, alterum trucidari. Sunt autem iſta tria Vox, Verbum, Efficatia, vnum. Qui.n. fieri poteſt, vt diuidas Vocem a Verbo; & Efficatiam a Voce, & a Verbo? Vna itaq; eſt in his ſubſiſtendi potentia, Voce, Verbo, Efficatia, Tres vero perſonæ. Agnellus L. de rōne fidei.

Tria verſantur in Voce, nempe Nomina, quæ ſunt ſigna eorum

quæ

Clemens Stro. 8. quæ principalter cogitantur, per conſequentiam autem etiam ſubiectorum. ſecundo cogitata, quæ res ſubiectas referunt & exprimunt; vnde ſunt omnibus eadem cogitata, propterea quod ex ſubiectis rebus eadem forma, & typus ingeneretur omnibus, non itidem etiam nomina propter diuerſos ſermones. tertio numerantur loco res ſubiectæ, ex quibus imprimuntur nobis cogitata.

Nomina, Cogitata, Subiecta.

Tria doctrinæ inſignia. Ternario quoq; comprehenduntur humanæ mentis notæ, & expreſsiones, Conceptio, Vox, Scriptura. in quibus aut vniuerſa diſciplina continetur, aut eorum medio diſciplina paratur. Et ab his ſignis humanæ animæ Trini procedunt diſciplinares actus,

Conceptio, Locutio, Scriptitatio.

Trini aïę orbes. Quo fit vt anima noſtra in Trino reſideat orbe, Triniſq; inueſtita, & circumuallata ſit orbibus.

Intellectuali,		Proprio,
Vocali,	ſeu	Corporeo,
Scripto,		Mundano.

Carol. Bouil. li. de ſenſib. cap. 26. Eſt quidem in Anima ignis, interior orbis, quo eſſentia Animæ exprimitur: Aer, orbis ſecundus, intellectualibus notionibus plenus: Aqua, orbis tertius, vocibus refertus: Terra, orbis vltimus, ſcripturis plenus. Anima in interiori orbe, ſ. in igne, eſt, ſed nihil agit: In ſecundo orbe, ſcilicet aere, intelligit: In tertio orbe, nempe in aquis, loquitur: In quarto, videlicet terra, ſcribit. eſt itaq; tantum Vnum; ſed Tria profert. Nam vnica illi, & ſimpliciſſima adeſt eſſentia, ſed Trinipara, Triumue ſpecierum fecunda,

Conceptuum, Vocum, Scripturarum.

Menti quoque Ariſtoteles Tres attribuit ſpecies, ex quibus Tres ideæ exortæ, Natura, Diſciplina, Exercitatio.

Ipſa rurſus cognitio, quæ de poſſibili eſt, perficitur Tribus, nẽpe Senſu, quo manuducimur. Imaginatione, qua indagamus verum ex his quæ manuducunt. Intellectu, quo conſpicimus inuentum.

Tria

Tria ſapientiæ genera.

Muſas, quas Alcander dixit genus ducere a Ioue, & Memoria; & reliqui Poetæ & Scriptores vt Deas habent et colunt, Tres tantum eſſe voluerunt Antiqui, quod Tria quoq; feciſſent ſapientiæ genera, quibus tota philoſophiæ ratio impletur, immo vt Aug. verbis vtar, tripartitam eſſe ſapientiæ diſciplinam animaduertere potuerunt. neq; n. ipſi inſtituerunt vt ita eſſet, ſed ita eſſe potius inuenerunt, cuius vna pars appellaretur Theoretica, altera Logica, tertia Ethica, quarum nomina latina iam multorum litteris frequentata ſunt, vt Speculatiua, Rationalis, Moraliſq; vocarentur. At cum iam facultates iſtæ multis poſt temporibus latius ſe proferrent, ac eas in partes ſeu formas diuiderent, cognouerunt vnamquanque Tria in ſe continere diſcrimina, vt in ſe ducta conſpiceretur Trinitas. nam Rationalis, quæ circa orationem & diſſerendi ſubtilitatem verſatur, Tres in partes eſt pariter diſtributa, nempe in Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Moralis, quæ vitæ actionibus occupatur, in Monaſticam, Oeconomicam, Politicamq; diuiditur. Theoretica ſeu ſpeculatiua, cuius finis eſt veritas, ſecatur in Phyſicam, Mathematicam, & Theologiam. Phyſica de inuiſibilibus naturis rerum viſibilium diſputat. Mathematica de inuiſibilibus formis rerũ viſibilium agit. Theologia de inuiſibilibus eſſentijs & earundem naturis agit.

Phornut. in ſpec. de natura Deor. Clemens Alex. oratione ad Gentes. Augu. in Ciu. Dei lib. 11. c. 7. & 25.

Sapientiæ diſciplinæ
- *Logica,*
  - *Grammatica,*
  - *Rhetorica,*
  - *Dialectica.*
- *Ethica,*
  - *Monaſtica,*
  - *Oeconomica,*
  - *Politica.*
- *Theorica,*
  - *Phyſica,*
  - *Mathematica,*
  - *Theologia.*

Atq; has Theoreticę partes Theologiam dico Mathematicam,

& Phy-

& Phyſicam, ſunt qui Palladis nomine, quę Dea fingitur ſapientiæ, ſignificari putent, Triplicique proinde ſubnixam veſte, vel vt ſcribit Albricus triplici colore

Albr. lib. de Deorũ imaginibus.

Aureo, Purpureo, Cæleſti,

diſtinctum habentem pallium, quod omnis doctrina Trino ſubiaceat numero. Cum igitur ſcientia & ars, quæ ratione & ſermone abſoluitur, in Tria genera diuidatur, atq; horum vnumquodq. in in Tria ſingularia deducatur, cuiq; ſuam contingere Muſam eius fouentem ornantemq. facultatem, opinati ſunt Philoſophi, nouem fingentes Muſas, vt apud Heſiodum in Theogonia.

Origenes li. I. in cant. cantic.

Generales diſciplinas quibus ad rerum ſapientiam peruenitur, Tres eſſe voluit & Salomon, quas Græci Ethicam, Phyſicam, & Theoricen appellarunt, nos has dicere poſſumus Moralẽ, Naturalem, & Inſpectiuam. Moralis dicitur per quam mos viuendi honeſtus aptatur, et inſtituta ad virtutẽ tendentia præparantur: Naturalis dicitur, vbi vniuſcuiuſq; rei natura diſcutitur; quo nihil cõtra naturam generatur in vita; ſed vnũquodq; his vſibus deputetur, in quos a Creatore productum eſt: Inſpectiua dicitur, qua ſupergreſſi viſibilia, de Diuinis aliquid & cęleſtibus contemplamur, eaque ſola mente intuemur; quoniam corporeum ſupergrediuntur aſpectum. Tres has diſciplinas diſtinguere abinuicem, ac ſecernere volens Salomon, tribus eas libellis edidit, ſuo quoq; ordine ſingulis cõſequenter aptatis. primo in Prouerbijs Moralẽ docuit locum, ſuccinctis breuibusq; ſententijs vitæ inſtituta componens: ſecundam, quæ Naturalis appellatur, cõprehendit in Eccleſiaſte; in quo multa de rebus naturalibus diſſerens, & inania ac vana ab vtilibus neceſſarijsq; ſecernens, relinquendam vanitatem monet, & vtilia rectaq; ſectanda: Inſpectiuum locum in Cantico canticorum tradidit, in quo amorem cęleſtiũ Diuinorumq; deſiderium incutit animæ, ſub ſpecie ſponſi & ſponſæ, charitatis & amoris vijs perueniendum docens ad conſortium Dei. Logicen quam nos rationalem poſſumus dicere, non extrinſecus, ſed per has tres, quas memorauimus

moraimus diſciplinas, innexam conſertamq; per omne corpus eſſe cenſuit ſapientiſſimus omnium Salomon. ea. n. in vnaquaq; diſciplina per ſe ipſa conſeritur, & inſtar ſtaminis, ad firmitatem contexta, cuiuſcunq; ſubtegminis laborem admittit, ſiue pexum plumatile, ſiue beluatum opus intexere volueris. per eam morum rationes varias edocemur; per eam naturæ vim perſcrutamur; per eam deniq; ipſam Diuinarum rerum imaginem intelligimus. Nam cum omnis per ſermonem fiat inſtitutio, quomodo quiſpiam probabilem ſermonem ſuum efficiat, niſi ita loquatur, vt ipſius rei, quæ in promtu eſt ratio, veriſimilitudo ipſaq; veritas depoſcere videatur? Et licet poſt has diſciplinas tradita fuerit Logicæ methodus; prius attamen quam eſſet Grammatica, & ſcribebant, & loquebantur homines; priusquam eſſet Dialectica, ratiocinando verum a falſô diſcernebant; priusquam eſſet Rhetorica, iura ciuilia tractabant; priusquam eſſet Arithmetica, vſum habebant numerandi; priusquam eſſet Muſica, canebant. Iuremerito igitur Logice, vtpote cuiuſlibet inſtitutionis miniſtra, in partem non admiſſa.

Hugo Victor: Didaſc. li. 1. cap. 12.

In Pſalmis etiã cęleſtis philoſophiæ verus ordo prolatus eſt, vt primus ad Moralem pertineat diſciplinam, de quo & bonus imbuitur, & peccatorum mens ſcelerata terretur: ſecundus ad Naturalem, id eſt, ſubſtantiam humanitatis, & Diuinitatis Chriſti: tertius de reſurrectione ipſius loquens, Inſpectiuam quodammodo continet partem. quæ ratio per omnes diuinas ſcripturas decurrit. inde & Iſaac Patriarcha Tres puteos fodit, demonſtrans præcepta Domini doctrina triplici contineri. Sic & ſapientia monet vt deſcribamus eam nobis in corde tripliciter.

Caſſiod. in Pſal. 3. Gen. 26. Prou. 22.

Cæleſtis Philoſophia	*Moralis,*
	Naturalis,
	Inſpectiua.

His ſimilia videntur, quæ de Deo Abraham, Deo Iſaac, & Deo Iahacob habentur in ſacris litteris. nam quod Abrahã vbiq; Exh. 3. 4.

locorum

locorum ſe morigerum, & obſequentem Deo præbuerit, moralem innuit: Iſaac dum ſcientiæ puteos fodit, profundaq; & abdita quæq; rimatur, naturæ indicat philoſophiam: Contemplationis vero munus Iabacob oſtendit, ob inſpecta cęli caſtra, Dei ſedes, & Angelorum vias, ſcalas quippe a terris in cęlum vſq; ſubuectas, de quibus in hanc ſententiam omnes Theologi plurima diſputarũt. Hanc totius philoſophiæ in Tres partes ſectionem ab Hebræis deſumtam, pleriq; Græcorum ſapientes, tamquã propria inuenta ſibi vendicantes protulerunt, & inſtitutionum ſuarum voluminibus comprehenſa, poſteris tradenda reliquere. vt.n.refert Laertius lib. quem de viris ſententijsq. Philoſophorũ conſcripſit, miſcuit Plato Heracliteorum, Pythagoræorum, & Socraticorum rationes. At in ijs quidem, quæ ſenſibus ſubiacent, Heracliti partes tuebatur: Quæ ad intelligentiam pertinent, Pythagoræ acquieſcebat: In rebus ciuilibus Socratem ſuum maxime amplectebatur. Atque ita in vnum corpus triplicem Philoſophiæ compegit rationem.

Platonica philoſophia	*Heracliteorum,*	*Senſibilium,*
	Pythagoræorum,	*Intellectualium,*
	Socraticorum,	*Ciuilium.*

Diog. Laer.li.10. *Tres in partes diuidit etiam Epicurus vniuerſas Diſciplinas:*

Phyſicam, Canonicam, Ethicam.

Phyſica naturæ totam continet ſpeculationem: Canonica acceſſum continet ad opus: Ethica de electione diſſerit & fuga.

Iam vero & Poetæ Tripartitam fecere humanitatis vitam.

Theoricam,	*Practicam,*	*Philargicam:*
Contemplatiuam,	*Actiuam,*	*Voluptuariam.*

Contemplatiua ad ſapientiam, & veritatis pertinet inquiſitionem, quam apud Ethnicos geſsere Philoſophi, apud nos Epiſcopi, & Sacerdotes, quos nulla lucri cupiditas, nulla furoris inſania, ſed tantum indagandæ veritatis cura macerat, fama ornat, paſcit ſpes. Actiua tantum vitæ commodis anxia, habendi inſatiabilis, rapiẽdi

cauta,

cauta, ſeruandi ſolicita geritur, hanc vitam penes antiquos Tyranni, penes nos Mundus omnis gerit. Voluptuaria libidini tantummodo obnoxia, vitæ ſolam appetit corruptelam, penes illos Epicurei & voluptuarij, penes nos huiuſmodi vita natura non crimen eſt. Hanc Trinitatem conſiderantes Poetæ trium Dearum certamina poſuere, id eſt, Mineruam, Iunonem, & Venerem, de formæ dignitate certantes. Ideoque Iouem non poſſe de his iudicium proferre, ſiue quod præfinitum mundi iudicium ignorabant, ſiue quia in libertate arbitrij conſtitutum hominem crederent. Minerua enim vitam theoreticam & contemplatiuam figurat, quia de Iouis nata eſt cerebro, in quo poſitum eſt ingenium: Iuno actiuam figurat, quaſi a iuuando dicta, ideo Regnis præeſſe dicitur, quod hæc vita diuitijs dumtaxat addicta ſit: Venus voluptuariam vitam figurat, Venerem dicentes bonam rem, ſecundum Epicureos, vt pote qui voluptatem maxime laudarent. Hinc factum eſt quod Minerua, ſi pro ea iudicaſſet Alexander, Paridem omnium artificioſiſſimum futurum pollicita eſt: Iuno, ſi victrix diſcederet, in omnibus terris regnaturum, & ditiſſimum fore: Venus autem Helenam omnium mulierum formoſiſſimam ſe in coniugem daturum promiſit.

TRINITAS in prima littera alphabeti.

Quemadmodum apud Italos, Latinos, Græcos, Aegyptios, & ceteras linguas A primum in Alphabeto continet locum ſecundum ordinem aliarum litterarum; ita & Deus reſpectu creaturarum, a quo, diuino ordine emanant omnia. Et ſicut A Tribus lineis conſtruitur, & eſt Triangulus figuræ Trium æqualium, et rectorum angulorum, quem peritiſſimi Trinitati ſuperbenedictæ compararunt; eodem modo et Deus eſt Trinus in perſonis, et vnus in potẽtia. Et quẽadmodũ A, ſuapte natura nullius, veluti reliquæ, inſtrumẽti indiga, vtputa linguæ, dẽtiũ aut labiorũ, et libera pronũciatur, et prima in infantibus articulata dignoſcitur, ſolaq. in corde et imo barathri cauſſatur, vt E, in gutture, I in capite gutturis,

Nic. euſ. de docta ignor. li. 1. c. 12.

O in faucibus, & V in labijs; & conſonantes ab his vocalibus originem trahunt: ſic vniuerſæ creaturæ, a Deo effectiue, quorũ cauſſa cauſſatiſſima dicitur. Et idem etiam dici poteſt de corde reſpectu aliorum membrorum, quorum vita ab ipſo corde pendet. Quare per allegoriam Anima dicitur cor, vt apud fatidicum vatem: Qui
Pſal.21. *requirunt Dominum, viuet cor illorum in ſeculum ſeculi: & apud*
Ier. 4. *Ieremiam: Laua a malitia cor tuum Hieruſalem: & ad Rom. Ob-*
Rom.1. *tenebratum eſt cor.*

Tres oratoriæ partes.

Tria numerantur Rhetoricæ genera Δικανικόν, *id eſt, Dicanicũ, ſeu Iudiciale;* πανηγυρικόν, *id eſt, Panegyricum ſiue Demonſtratiuũ;* Συμβουλευτικόν, *id eſt, Symbuleuticum, vel Deliberatiuum, quæ Gregorius Theologus, necnon interpres Heſiodi ſymbolice per chimeram intelligunt caput habentem leoninum, ventrem caprinum, & caudam draconis, vt apud Homerum.*

Iliad.2. Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Prima leo, poſtrema draco, media ipſa chimæra.

vt Leo Iudiciale præferat genus ob terrorem, quem reis incutit; Chimera vero, id eſt, capra Demonſtratiui obtinet typum, quod in
Lucr. libro 5. *eo genere plurimum laſciuire ſoleat lætius ſimul qui dicit, ſimul & qui audit; Deliberatiuum deniq; genus canis, ſeu vt vertit Lucretius Draconis eſſe dicunt, ob argumentorum uarietatem, copiam, uehementiam, & contentionem, longioreſque circumductus, & ſpiras quibus in perſuadendo opus eſt.*

Tres quoq; Oratoriæ ſunt facultates.

Exornatio, Conſultatio, Iudicialis facultas.

TRINITAS in Dialectica.

Omnis perſpicua docendi uia, ſeu diſſerẽdi ratio, auctore Platone, diuiditur in Definitiuam, Diuiſiuam, et Analyticen ſeu Reſolutoriam, quæ Tria ſola docet Dialectica. per eam.n. habetur docendi ſcientia, et ſine hac Trinitate philoſophia non põt eſſe conſummata.

Defi-

Definitio, Diuiſio, Argumentatio.

Tres etiam apud Dialecticos ſunt partes propoſitionis, ſubiectum: prædicatũ, et verbum ſubſtantiuũ, quod copulam dicunt, quia ſubiectum cum prædicato coniungat. in verbis. n. naturaliter ineſt copula, vt Planetæ non ſcintillant, id eſt, planetæ ſunt non ſcintillantes.

Omnis Dialectica ratiocinatio Tribus terminis coaleſcit:

Primo,	*Maiori extremitate,*
Medio,	*Medio;*
Vltimo:	*Minore extremitate.*

quibus tres procreantur ſyllogiſmi partes.

Propoſitio, Aſſumtio, Complexio.

Eſt aũt prima præmiſſarũ, vt intellectus; ſecunda ſiue aſſumtio, vt memoria; tertia, quæ duabus pręmiſſis et extremitatibus infertur, velut vtriuſq. ſpecies, ſtatus, finis. Cũ igitur tres ſint partes ſyllogiſmi, ſit vt Trina poſitione medij, totidẽ ratiocinationum figuras eliciãt Dialectici. Prima, qua medius terminus in primo prænũciato ſubijcitur, in altero prædicatur: Secũda, qua vtrobiq; medius pręgdicatur: Tertia, qua vtrobiq; ſubijcitur medius terminus. Primus autẽ in ratiocinatione terminus eſt, qui ſuperior ac cunctis amplior de ceteris rite dicitur, et enunciatur: Vltimus, qui ceteris ſubeſt, ac de quo ceteri dicuntur. Medius, qui cum vni ſubſit, alter ei ſubeſt.

Tres ſyllogiſmorum figuræ Trina poſitione medij.

Prima,	*Vltimum,*	*Medium,*	*Primum.*
Secunda,	*Vltimum,*	*Primum,*	*Medium.*
Tertia,	*Medium,*	*Primum,*	*Vltimum.*

Triplex eſt materia propoſitionum.

Neceſſaria, Contingens, Remota, ſeu impoſſibilis.

Hinc ſimiliter Triplex diſcrimen propoſitionum:

Neceſſaria, in qua eſt definitio, aut pars definitionis, vel genus, vel differentia, vel proprium:

Contingens, vbi accidentia prædicantur de ſubiecto:

Remota, cum diuerſæ ſpecies connectuntur.

Sic & Tres ſyllogiſmorum ſpecies:

Neceſſaria, Poſſibilis, de Ineſſe.

Tres item demonſtrationis (hæc eſt ſyllogiſmus neceſſarius) ſpecies, ſeu genera ſecundum Auerroem & ſequaces: Demonſtratiuum Quia, ſeu ab effectu; Propter quid, ſeu cauſſæ: Et vtriuſque. In prima acquiritur cognitio rei quod ſit; in ſecunda, per quid ſit; in tertia, quod ſit, & propter quid ſit, vno & eodem tempore.

TRINITAS in Amicitia.

Clem. ſtro. 2. *Triplex eſt amicitiæ genus, & eorum quidem primum, optimum & præſtantiſsimum iudicatur id quod eſt ex virtute. valida enim eſt quæ eſt ex ratione dilectio; ſecundum autem, & medium, ex remuneratione. eſt autem hoc genus aptum ad ſocietatem, & communicationē, libenter impertiens, & vitæ conducibile, communis ſiquidem eſt, quæ ex gratia amicitia; tertium & vltimum, nos quidem dicimus id quod eſt ex conſuetudine; alij vero id, quod ex voluptate verti, mutariq. poteſt. Ac mihi quidē pulcherrime Hippodamus Pythagoricus videtur Ternario deſcribere amicitias. Vna quidem ex ſcientia Deorum; altera vero, ex hominum ſuppeditatione; tertia, ex voluptate animantium. Quo fit vt vna ſit Philoſophi amicitia; altera, Hominis; bruti, tertia. Re vera enim Dei eſt imago Homo bene faciens; qua in re ipſe etiam beneficio afficitur, ſicut gubernator ſimul ſeruat, & ſeruatur. & ideo cum quis petens, quod petijt fuerit conſecutus, non dicit danti: Recte dediſti; ſed: Recte accepiſti. Ita accipit quidem, qui dat; dat autem, qui accipit.*

Amicitia ex	*Virtute,*	*Philoſophi,*	*ex*	*Scientia Deorum,*
	Remuneratiōe,	*Hominis,*		*Hoīnū ſuppeditatiōe,*
	Voluptate,	*Aīalis bruti,*		*Voluptate animaliū.*

Phædrus apud Platonem Tria ponit Amoris exempla; primum feminine ad maſculum, vbi de Alceſte Admeti vxore loquitur, quæ pro marito mori voluit; ſecundum maſculi ad feminam,

vt

vt Orphei ad Eurydicen; tertium, Patrocli ad Achillis virtutem: vbi oſtendit nihil fortiores homines reddere.

TRINITAS in pulchritudine.

Quod Amor ſit pulchritudinis deſiderium, de pulchritudine dicendum, nam & ipſa Trinitate perfecta. Ex plurium ſane Virtutum concinnitate in animis gratia eſt; Ex plurium colorum, linearumq; concordia, in corporibus naſcitur gratia; Ex vocum plurium conſonantia, gratia in ſonis maxima eſt.

Triplex igitur pulchritudo.	*Animorū,*	*cognoſcitur*	*Mente,*	*Hinc ſit*	*Intellectus,ſeu (Mēs*
	Corporum,		*Oculis,*		*Viſus,*
	Vocum:		*Auribus,*		*Auditus.*

TRINITAS in coloribus.

Licet a priſcis ingenijs ſingulis planetis colores ſinguli dicati reperiantur; ex Platonicis tamen minime ignobiles exſtiterunt qui vniuerſales, præcipuoſq. Mundi colores ad Trinitatis numerum redigerunt, ſcilicet, Viridem, Aureum, Saphyrinum, quos Tribus cęli gratijs dicatos aiunt, Viridem Veneri ſimul atq; Lunæ; Aureum Soli, a Ioue tamen, & Venere non alienum; Saphyrinum vero Ioui maxime prædicant accomodatum, cui & Saphyrus dicitur conſecratus.

TRINITAS in Aeternitate.

Statuit Omnipotens Deus corporeum hunc viſibilemq; Mundū in tempore, definiuitq; illi extrema, principium & finem, librans illum inter duplex æuum. In prima æternitatis parte, nil creatū eſt, ſolusq; fuit Deus: In præſenti ſeculo, et in tēpore hoc profert Deus, quæ in futurū æuum introducet, Angelos, inquā, quos creauit in inſtanti, & in temporis initio, Materiam poſt Angelos in inſtanti, ex qua ſenſibilium creaturarū ſpecies, in tēpore, et in numero ſex dierum perfecit. Rationalem item animam ſexta die protulit, ex qua, & ex materia humanam ſubſtantiam compegit: In futuro æuo animas, & materiam in æuum introducet. namq; ex materia inſtaurabit humanum corpus.

TRINITAS in Tempore.

Ternario numero ipſa quoq; tempora deſignantur, quibus leges a Deo hominibus traditæ ad vitæ formationem, & rectam viuendi formam. eſt enim tempus

Naturæ, Legis, Gratiæ.

Naturæ tempus locũ obtinuit a Mundi productione ad vſq; Abraham, cui ſucceſſit Moyſes: Legis deinde tempus ab Abraham, cui datum fœdus circunciſionis, vel ab ipſo Moyſe, cui tradita Lex ſcripta ad Chriſtum vſq; vim, & efficatiam ſortita: tertium tempus eſt a Chriſto per quem nobis gratia, ad finem vſq; Mundi duratura. Quod ſi cuiq; eorum myſticum diem aſſignaueris, primum quidẽ legi Naturali, ſecundum Moſaicæ, & tertiũ Euangelicæ: videbis aperte Chriſtum pro ſua benignitate, Tertia die nos viſitaſſe, per exortum ab alto, & noſtræ infirmitatis ſuſceptionem; quemadmodum per Oſee prophetam fuerat prænuntiatum,
Cap. 6. *his verbis: Viuificabit nos Dominus poſt duos dies, in die Tertia ſuſcitabit nos, & viuemus in conſpectu eius, ſciemus, ſequemurq; vt cognoſcamus Dominum. vbi a Propheta nouiſſimum tempus Tertiæ diei appellatioue ſignificatur. quoniam non primis, neque medijs, ſed nouiſſimis temporibus propter nos homo factus, naturã noſtrã lapſam reparauit. Quare apud Iohannem cap. 2. die Tertio, poſt ea quæ cap. 1. Euangelij ſermo deſcripſerat, nuptiæ factæ referuntur. vt Tertio tempore ſeculi Dominũ ad adoptandam ſibi Eccleſiam veniſſe deſignetur.*

Primum,		*ante legem Patriarcharum exemplo,*
Secũdum,	*ſeculi tempus*	*ſub lege Prophetarum ſcriptis,*
Tertium,		*ſub gratia Euangeliſtarũ præconijs,*

quaſi Tertiæ diei luce Mundo refulſit, in quo Dominus, pro redem-
Matth. 15. *tione generis humani, in carne natus apparuit. Hi ſunt Tres dies*
Mar. 8. *quibus apud Marcum Turbæ Domino perſeuerant, quia totis his Tribus temporibus viri ſancti, Spiritu Dei pleni, in Chriſtũ credunt, Chriſtum exſpectant, eiuſq. panibus et doctrina magno de-*

ſiderio

ſiderio refici cupiunt, nec habentes quod manducarent, quia panis viuus qui de cælo deſcendit, nondum eis appoſitus fuerat; Tertio igitur die, id eſt; hoc Tertio ſuæ incarnationis tempore turbas reficit, neque vlterius eas fame perire patitur. Sic dies Tertius quo Abraham primus patriarcha filium Iſaac immolauit, indicabat hoc tempus gratiæ, quo gratum ſacrificium offertur Deo per Chriſtum. Ad huius numeri ſacramentum referri poſſunt Tres Miſſæ, quas Sacerdos celebrat die Dominicæ natiuitatis. Quandoquidem quæ noctu Miſſa canitur, illum refert ſtatum qui fuit ante legem, quando ſcilicet, omnes erant in tenebris: Quæ vero in aurora cantatur Miſſa, refert tempus ſub lege, in quo iam incipiebant ex parte Chriſtum ſcire; ſed non plene propter dicta legis & Prophetarum, & ideo celebratur inter diem, & noctem: Tertia cantatur in die, qua deſignatur tempus gratiæ. In his tribus temporibus clamat ſcriptura Enoch iuſtum, Heliam prophetam, & Iohannem euangeliſtam fuiſſe in longiorem vitam translatos, ad deſtructionem, vt creditur, Antichriſti, qui ſe Chriſtum filium Dei finget. Diabolus .n. licentius in vltimis temporibus, propter peccata noſtra, omnibus ſuis viribus vſurus eſt, vt etiam Electi, ſi poſſibile ſit, in errorem contrudantur. Oportuit autem vnum ex illis mittere, qui ante legem fuerunt: vnum qui ſub lege; tertium ſub gratia, qui Chriſtum ipſum viderit, & allocutus fuerit. Quare Tres falſitati reſiſtent teſtes Enoch, cuius ante diluuium iuſtitia claruit, quando nullum aliud mandatum hominibus extabat, quam quod natura in ſingulorum pectoribus inſitum eſt; Helias, qui vel mortuos in vitam reſtituit oratione, & ſub lege coruſcauit; Iohannes, quem Dominus plurimum dilexit, Apoſtolorum ſanctiſſimus.

Gen. 22.

Gen. 5. 4. Reg. 2. Iohan. 21.

Georg. Trapez. libello de hoc edito: Sic cũ volo manere, quid ad te. Hyppolitus orone de Conſummatione ſeculi, & Ambroſius Catharinus in cap. 2 Gen. Geneſ. 5. Eccli. 44. Eccli. 48. Malach. 4.

Tria ſunt temporis ſpacia, Præteritum, quod fuit, & iam non eſt: Præſens, finis præteriti, & initium futuri, quod alioqui inſtans, & nunc dicitur: Futurum, quod modo non eſt, ſed aliquando erit. Preterita, Preſentia, Futura,

Ternario concludi totam tẽporis mẽſuram.

quaſi vnum corpus æternitatis perficiunt. Præterita amare, inſipientis eſt: præſentia, ſtulti; futura, prudentis. Preteritorum pietas eſt; præſentium cupiditas; futurorum charitas. Tria hæc temporis ſpacia in animo requirenda videntur ſecundum Iſidorum Preterita reminiſcēdo, Preſentia contuendo, Futura exſpectando. Recolimus tranſeuntia, Intuemur preſentia, Speramus aduenientia.

TRINITAS in loco.

Aug. lib. de tripli-ci habi-taculo. *Triplex eſt locus rationali creaturæ deputatus, locus ſummus, videlicet, celum, vbi ſola lætitia: locus infimus, ſcilicet, infernus, vbi ſola triſtitia: locus medius, qui eſt mundus ſenſibilis, in quo ſunt ſumma ſperanda, & infima timenda. Philip. 2. In nomine IESV omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, et inferorum. Hinc patet cur vita præſens dicitur medium, & tolli de medio pro tolli de hac vita 23. q. 4. cap. hæc vita. & Gloſ. in proœm. Clemen. in ver. de medio.*

Locus

Summus,	*Medius,*	*Infimus,*
Celum, ſeu paradiſus,	*Mundus,*	*Infernus.*

Vbi

Summum bonum,	*Summa ſperanda & infima timenda,*	*Summum malum,*
Sola lætitia,	*Vtrumque,*	*Sola triſtitia,*
Boni tantum,	*Boni & mali,*	*Mali tantum,*

Tria præter hæc ſunt mortuorum loca. Vnus quidem beatorum quem Paradiſum dicunt. ſanctorum enim & iuſtorum animas in celo eſſe, ac ſuperbenedictæ Trinitati aſſiſtere, ſuam deniq; felicitatem conſecutas eſſe nemo Chriſtianorum dubitat: Alter delinquentium eſt, qui ſunt inferi, eorum animas tenens, qui ſine penitentia mortem obierunt: Qui vero confeſſi, ſacratiſſimum Chriſti corpus, abſq; tamen penæ prænia ſatisfactione, ſumunt, continuoque moriuntur, hi dubio procul in igne, quod Purgatorium

torium vocant, expurgantur. Poſſunt autem coadiuuante Eccleſiam, Sacerdotum precibus, Miſsis, & eleemoſinis expiari, & ab igne ad ſupernam patriam quantotius euolare. ſunt igitur in altera vita Tres loci hominibus deputati.

Celum, Infernus, Purgatorium.

TRINITAS in Mathematicis diſciplinis.

Artes Mathematicas Pythagoræi ſecant in Arithmeticam, Muſicam, & Geometriam, cui coniuncta eſt Aſtrologia, vt Muſicæ, Poetica. Plutar. Sympoſ. li. 9. q. 14.

TRINITAS in monade.

Refert Minar libro antiquitatum Siſſenios maxime vnitatem adoraſſe, vt quæ ſimilis eſſet Diuinæ creaturarum origini, æternoque principio. Hanc autem Pythagoras vir clariſsimus & ſuo æuo auctoritate irrefragabili Trinam eſſe probauit. eſt enim Vnitas æterna, nec vllum numerorum enuntiare poteris ſupremum eſſe Vnitatis partum, quod enim omnem alteritatem præcedit, æternum eſt. Alteritas nempe idem eſt quod mutabilitas; ſed omne quod mutabilitatem naturaliter præcedit, immutabile eſt, quare æternum. Alteritas vero conſtat ex vnitate, & dualitate, quare alteritas, ſicut numerus, poſterior eſt Vnitate. Vnitas ergo natura prior eſt alteritate; & quoniam eam naturaliter præcedit, eſt Vnitas æterna. Amplius omnis inæqualitas eſt ex æquali, & excedente, inęqualitas ergo eſt natura poſterior ęqualitate, quod per reſolutionem firmiſsime probari poteſt. omnis enim inęqualitas in ęqualitatem reſoluitur. ęquale enim inter maius & minus eſt. ſi igitur demas quod maius eſt, ęquale erit; ſi vero minus fuerit, deme a reliquo quod maius eſt, & ęquale fiet. Et hoc etiam facere poteris quouſque ad ſimplicia demendo veneris. Patet itaque quod omnis inęqualitas demendo ad ęqualitatem redigitur. ęqualitas ergo naturalitar pręcedit inęqualitatem.

Sed

Sed inæqualitas, & alteritas ſimul ſunt natura, quia vbi inæqualitas, ibi neceſſario alteritas, & e conuerſo. inter duo namque ad minus erit alteritas: illa vero ad vnum illorum duplicitatem facient, quare erit inæqualitas. Alteritas ergo, & inæqualitas ſimul erunt natura, præſertim cum binarius ſit prima alteritas, & prima inęqualitas; ſed probatũ eſt inæqualitatem pręcedere natura inæqualitatem, quare & alteritatẽ. æqualitas ergo æterna. Amplius ſi duæ fuerint cauſſæ, quarũ vna ſit altera prior, erit effectus prioris natura prior effectu poſterioris; ſed vnitas vel eſt connexio, vel eſt cauſſa connexionis. inde.n.aliqua connexa dicuntur, quia ſimul vnita ſunt. Binarius quoque vel diuiſio eſt, vel cauſſa diuiſionis. binarius enim (vt ſuo dictum eſt loco) prima eſt diuiſio. ſi ergo Vnitas eſt cauſſa connexionis, binarius vero cauſſa diuiſionis, ergo ſicut vnitas eſt prior natura binario: ita etiam connexio prior natura diuiſione; ſed diuiſio & alteritas, ſimul ſunt natura, quare & connexio, ſicut vnitas, eſt æterna, cum prior ſit alteritate. Probatum eſt igitur quia Vnitas ipſa æterna eſt, & æqualitas æterna; ſimiliter connexio eſt æterna. Sed plura æterna eſſe non poſſunt. ſi enim plura æterna, alterum alteri deeſſet, ideoque nullum illorum perfectum eſſet; & ita eſſet aliquod æternum, quod non eſſet æternum, quia non eſſet perfectum, quod cum non ſit poſſibile, hinc plura ęterna eſſe non poſſunt. Sed quia Vnitas ęterna eſt, ęqualitas ęterna eſt, ſimiliter & connexio, hinc

Vnitas, Aequalitas, Connexio,

ſunt vnum. Et hęc eſt illa Trina Vnitas quam Pythagoras Italię, & Gręcię decus docuit adorandam. Non tacendum hic, quod res quęlibet a Deo Patre habet eſſe; quia vnitas eſt; Et a Deo Filio habet ſpecificatum eſſe; quia Aequalitas; Et a Deo Spiritu ſancto habet perfectum eſſe; quia Nexus.

Quemadmodum diuina vnitas Trinitate gaudet perſonarum; pari analogia interna vnitatis fecunditas Triade abſoluitur. Vnitas .n. in ſe primum ducta progignit ęqualitatem. dicitur .n. Vnitas

tas (ſi nobis per vindices linguę latinę conceditur) quaſi entitas, & æqualitas Vnitatis, tamquam æqualitas entitatis. eſt autem entitatis ęqualitas, cum nec plus, nec minus, quod maxime in ortu & generatione perſpicuum eſt. ſi enim plus, aut minus; iam monſtruoſum quiddam. Quare vnitatis generatio, ſola Vnitatis eſt repetitio. nam ſi bis, ter, aut aliquo alio numero, tum non eſt Vnitatis generatio, ſed id creationi reſpondet, quandoquidem effectus diuerſę a ſua cauſſa naturę in eſſe deducitur. Itaque vnitas ex ſe gignit æqualitatē. Quod ſi hanc in ęqualitatem ducis, qui ductus cubicus, idemq. trinus a Pythagoręis appellatur, naſcitur etiam Vnitas, Vnitatis & ęqualitatis connexio. Porro ductus ille proceſsio eſt. nam quid aliud proceſsio, quam quędam ab altero in alterum extenſio? Talis autem proceſsio non vnius tantum eſt, ſicuti neque vnius eſt nexus, ſed plurium, ac eorum quæ connectuntur vnio. Atqui non contingit aliquem numerum in ſe amplius, quam trine duci, vt dicendo, ter tria ter, quater quattuor quater. Et vt radix, & tetragonus in cubo vniuntur, vnaq; tetragoni & cubi etiam in numeris radix eſt; ita ſane Vnitas & ipſa æqualitas in connexione vniuntur, eſtq. æqualitatis & connexionis vna radix, eaq. primum in numeris originis principium. Tetragonus tamen proxime primoq. loco gignitur a radice, atq; ipſius exprimit fecunditatem. At cubus proxime quidem a tetragono, ſed a radice mediate eſt, vtriuſque nihil minus refert fecunditatem; Radice ſiquidem in ſemetipſa ductitata, prodit tetragonus, radicalis virtutis expreſsio, & velut imago quædam; ex ductu vero radicis in ſuum quadratum, naſcitur cubus vtriuſq; expreſsio, et veluti quędam ſimilitudo. Quod ſi ſpectes ordinē proceſsionis, vt quod quadratus primo loco a radice, & ſecundo loco cubus, facies proculdubio quadratum immediatum radici, & ſecundum; cubum autem mediatum, & tertium; tetragonum autem proximum. Quare ibidem proceſsio quædam dumtaxat immediata eſt: quædam mediata pariter, & immediata: quæ autem mediata ſolum, inibi non

reperiri

reperiri poteſt. Sin vero medij naturam, cuius eſt ex æquo vnire extrema, cubum, vt qui eſt radicis & quadrati ſecunda vnio, ex ęquo ab vtroque dices procedere, & vtrique perinde immediatum. Porro quidnam hęc vnitatis interna ſecunditas Trinitate expreſſa, & quæ in ea conſpiciuntur, aliud ſunt, quam Diuinę Trinitatis tã aperta & manifeſta ſymbola quã quę maxime? Quid vnitatem de ſe ſimpliciſsimo ductu gignere ęqualitatem, niſi Patrem ſummam & ſuperexcelſam vnitatem, de ſua ſubſtantia Filium gignere ſuę fecunditatis expreſsionem conſubſtantialemq; imaginem? Et quid aliud ductu vnitatis in ęqualitatem, procedere connexionem per omnia vtriq; conformem, quam Patrem, & Filiũ ſibi conſubſtantialem amorem, vtriuſq; nexum, et Spiritum ſpirare? Sed quid, quod Trino ductu tota Vnitatis pariter & numerorum fecunditas abſoluitur, niſi illo ſuperimmenſo Ternario, Diuinam eamq. immenſam fecunditatem perfectã, abſolutamq. eſſe? Quid item aliud innuit coincidentia radicis, tetragoni, & cubi in vnitate (eſt ſiquidem vnitas radix, eſt tetragonus, eſt cubus) quã ſummam illam coincidentiam trium Diuinarum perſonarum in natura, ſubſtantiaq.? Nonne tetragoni a ſola radice emanatio, Filium a ſolo Patre eſſe exprimit? Quid radicem non ab alio eſſe, niſi Patrem a nullo eſſe? quid cubum a radice & quadrato (nec enim radix ſola, ſolus nec quadratus cubum reſtituit, ſed vtriuſq; coniuncta operatio) quam Spiritum ſanctum ab vtroque procedere? ſi enim radicem in ſe vnice ducis, non habes cubum, nec magis ſi quadratum in ſe. Quid, quod vltra cubum non progrediuntur Pythagorici (adeo cubum in Numeris, velut complementum obſeruant,) eſt ne id nobis argumento, quod in Diuinis Tertia perſona omnium eſt conſummatio & terminus? Quid cubum mediate a radice, & id ſpectato progreſsionis ordine, & immediate a quadrato, quam ſi ſpectes ordinem originis in Diuinis Spiritum mediate eſſe a Patre, & immediate a Filio? ſed quid hoc, niſi Spiritum a Patre per Filium procedere, tamquam Diuina motio a Patre per

Filium,

Filium, in Spiritu ſancto terminetur? Et id quidem cenſuere Græci Cyrillus, Gregorius theologus, & Damaſcenus. Porro quod ibi eſt immediata proceſſio, eſt item & quæ mediata pariter & immediata. mediata autem non reperitur. quid iſtud diſtat a Sanctorum ſententia, qui nullam in Diuinis mediatam proceſsionem aſſerunt? Et quid medij inſpecta natura, quæ eſt ex æquo extrema vnire, cubum dicere medium, & ex æquo a radice, & tetragono, atque adeo vtrique immediatum? quid inquam aliud, præterquam quod Latini Spiritum ſanctum mediam perſonam facientes, ab vtroque ex æquo procedere aſſeuerant? ſicque non tam in re diſcrepant Latini a Græcis, aut hi ab illis, quam modo & ratione differendi. Hanc autem concordiam præclare admodum detexit Iacobus Faber Stapulenſis in commentario adiecto ad Richardum de S. Victore.

TRINITAS in Numeris.

Tres ſunt primæ & præcipuæ Numerorum vnitates,
Linearis, Superficialis, Corporea,
quæ ab eadem oriuntur ſimplicisſima vnitate Denaria, Centenaria, Millenaria. namque inter numerorum ſedes, locos, & poſitiones, quæ decimo quoque loco, denariave diſtantia notantur, Denarius primus eſt linearis numerus, Centenarius primus planus, vt quadratus, Millenarius primum corpus, nam cubus:

Linearis,	*Planus,*	*Solidus.*
Decem,	*Centum,*	*Mille.*

Secatur item Numerus in
Digitum, Articulum, & Compoſitum.
Digitus continet ſimplices numeros ab vnitate ad decem. Articulus dicitur quilibet numerus, quem poſsis in denas partiri partes æquales nullo redundante, vt decem, viginti, triginta, &c.

Compoſitus ſiue commixus numerus vtrumque complecti-tur, digitum, ſcilicet, & articulum, vt vndecim, viginti quattuor, Triginta quinque.

TRINITAS in Muſica.

Hugo a S. Vict. Didaſc.2 13. *Trinitate diſtincta eſt Muſica. eſt enim Humana, Mundana, & Inſtrumentalis. Mundana reperitur in Elementis, Planetis, & Temporibus; Elementalis in Numero, Pondere, & Menſura; Planetaria, in Situ, Motu, & Natura; Temporanea, in Diebus, vicisſitudine lucis & noctis; in Menſibus, crementis & decrementis lunaribus; in Annis, mutatione veris, æſtatis, autumni, & hyemis: Humana fit in Corpore, Anima, & in vtriuſque connexu; Quæ in Corpore, in vegetatione, ſecundum quam creſcit, quæ omnibus naſcentibus conuenit; in Humoribus, ex quorum complexione ſubſiſtit humanum corpus, quæ ſenſibilibus communis eſt; in Operationibus, quæ ſpecialiter rationalibus conuenit, quibus mechanica præeſt. Inſtrumentalis ſeu harmoniæ fit Pulſu, Voce, & Flatu. omnis enim ſonus editur, aut pulſu, videlicet per tympana, pſalterium &c. aut voce, per fauces; aut flatu, per fiſtulas. Pulſus ſecundum Iſidorum importat potentiam Patris; Vox, Filij ſapientiam; Flatus ad Spiritus ſancti viuificatiuam bonitatem refertur.*

Boetius in Muſica, & Macrob.2. Natur. Tria tradunt genera cantus.

Diatonicum, Chromaticum, Enharmonicum.

Terminos item interualla continentes totidem, imam ſcilicet mediam, & ſupremam chordam. ſicut & Tres ſymphonias continet harmonia.

Diapaſon, Hemiolion, Diateſſaron.

Sunt & qui Muſicorum genus ſic diuidant. Vnum, quod carmen fingit; alterum, quod inſtrumentis agit; tertium, quod inſtrumentorum opus, carmenq. dijudicat.

Muſica

- *Muſica*
  - *Humana in*
    - *Corpore*
    - *Anima,*
      - *Vegetatione.*
      - *Humoribus.*
      - *Operationibus.*
    - *Vtriuſque connexu.*
  - *Mūdana in*
    - *Elemētis*
      - *Menſura.*
      - *Pondere.*
      - *Numero.*
    - *Planetis*
      - *Situ.*
      - *Motu.*
      - *Natura.*
    - *Tēporib⁹*
      - *Dieb.* vicißitudine lucis et noctis.
      - *Mēſib.* cremētis et decrem. lunarib.
      - *Annis* mutatione veris, æſtatis, autumni, hyemis.
  - *Inſtrumētalis in*
    - *Pulſu.*
    - *Voce.*
    - *Flatu.*

TRINITAS in Poeſi.

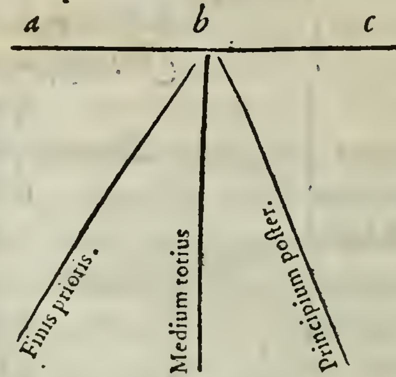
Sunt & Poematis genera Tria, vt fere Auctores tradunt, Dramaticum, id eſt, actiuum vel actuoſum, in quo perſonæ agunt ſolæ abſque vlla Poetæ ipſius & auctoris interlocutione, cuiuſmodi tragoediæ ſunt & comoediæ, & quædam Vergilij Bucolica. Exegematicum, id eſt, enuntiatiuum, in quo Poeta omnia narrat ſine vlla perſonarum interlocutione; in hoc omnia didaſcalico more & ſimplici traduntur, vt Georgica eiuſdem Maronis. Mixtum, ex vtroque, in quo & Poeta, & perſonæ introductæ loquuntur.

Actiuum, Enarratiuum, Mixtum,

TRINITAS in Puncto.

Demonſtremus iam apertius quantum faciant Mathematicæ diſciplinæ ad capeſcendam, intelligendamq. Diuinam Triadem. Punctum quod ſubſtantia vnicum eſt & inſectile, quamuis re ipſa indi=

indiſcretum, inſecundumq; ſit, carens perſonali, realique numero, ratione tamen Trinum reperitur. punctum enim in recta linea medium vnius quidem partis eſt finis, alterius vero initium, totiusq. medium. Vnde fit vt medio eiuſmodi puncto inſit Diuinæ ſecunditatis, atque Trinitatis veſtigium. Nam ex neceſsitate tres, & non plures, quam tres, id punctum rationes ambit, recipit, & apprehendit. eſt enim punctum b finis lineæ a b. initium vero lineæ b c. totius autem lineæ a b c, medium.

Deeſſe autem illi aliqua è tribus ratio, aut quarta illi ipſi addi nequit. Id igitur punctum cum ſe ipſum vnitate ſubſtantię, rationum vero per neceſſaria Trinitate metiatur, non immerito primi Entis internas coniunctiones, atque diſcretiones innuere videtur. Inſunt tamen huic puncto ad extremas litteras a b, & b c, eiuſcemodi rationes præpoſtere, contrarioq. nomine; ad mediam vero, totamq. a b c vnanimi concordiq; nomine ratio exprimitur, eſt enim prioris finis; poſterioris initium; mediæ vero, totiusque lineæ medium:

Punctum,	*Prioris,*		*Finis,*
	Totius,	*Lineæ,*	*Medium,*
	Poſterioris,		*Initium.*

TRINITAS in Magnitudine.

Tria ſunt Magnitudinum interualla, Longitudo, Latitudo, Profunditas, Tres quoque magnitudines, et continuæ qualitates, Linea, Superficies, Corpus, quarum idem fons atque initium, punctum. Linea eſt tantum producens, & ideo competit Patri, qui eſt principium, non de principio. Linea enim, ſecundum Philoſophum, dicitur eſſe producens, quia eſt principium, a quo ſuperficies fluit; ſed dicitur eſse non producta, quia licet dicatur flue-

re

re a puncto vſque ad punctum, quod non eſt in continuo, niſi lineam ducere; non poteſt tamen habere a puncto aliquam quantitatem, cum punctum ſit indiuiſibile. Vnde Linea, prout continua non diuiditur in puncta, ſed in partes continuas; Corpus vero eſt tantum productum, quia profundum, quod eſt corpori proprium; fluit a ſuperficie, alioquin idem produceretur a ſeipſo, ſi in plano plures eſſent ſuperficies; ſed tamen dicitur corpus non eſſe producens, quia non intelligibilis vltra corpus alia ſpecies magnitudinis differens ab iſtis. Vnde profunditas ſiue corpus conuenit Spiritui ſancto, quia ab aliquo procedit principio, videlicet, Patre, & Filio; ſed nulla alia Diuina perſona procedit ab ipſo. Superficies autem producens, & producta eſt. producitur enim a linea, & ipſa ſimul cum linea producit ipſum corpus, ſiue profunditatem: & ideo competit Filio, qui naſcitur ex Patre: & ab eo ſimul & Patre procedit Spiritus ſanctus. Tria igitur

Magnitudinũ interualla,	Lõgitudo,	Latitudo,	Profunditas;
Et tres magnitudines,	Linea,	Superficies,	Corpus;
Repræſentantes,	Patrem,	Filium,	Spũm ſanctũ.

Corporis item ſuperficies Trina. Plana quidem, quorum nulla ſuperficies alteri ſupereminet, veluti ſuperficies menſæ ſuperior; Concaua, vt interior vaſis pars; Conuexa, vt vaſis pars exterior.

Ternarius primus eſt numerorum imparium, & initium corporum ſolidorum conſtantium ex pluribus areis. Porro ſicut Deus eſt principium omnium quæ aguntur; eodem fere modo primus Ternarius numerus omnium reliquorum, per ſe ipſum auctus, Triangulum conſtituit parium laterum, quæ prima eſt earum figurarũ, quæ pluribus conſtant lateribus. Profecto ſimplex Triangulum æquilaterum, Diuinitatis indicium eſt, ſiue rerum cęleſtium effigies, vt pote quod ſit ſibi ipſi æquale. & propterea difficiliter moueatur, & ad malum declinare minime poſſit.

Pſellus de Dęmon. c. 2. Quõ Triãgulus ęquilater9 Diuinę Trin. cõparetur cũ apud alios, tũ apud Nicolaũ Cuſ. lib. 2. c. 23. de doct.

M Ita

ignor. doctiſſime ſpeculantē licet videre.

Ita Pythagoræi non numeros tantum, verum etiam figuras, Deorum nominibus dedicantes, Triangulum æqualium omnium laterum nominauerunt Mineruam e vertice natam, & Tritogeniam; quia tribus perpendiculis eductis e tribus angulis ſuis diuiditur. Nos autem Goropio aſſentientes, Triangulo æquilatero diuinam Trinitatem notari poſſe dicimus. hæc ſunt illius verba.

Hieroglyph. libro 10.

Quēadmodum Trinitas prima cauſſa eſt oīum rerū; ita Triā gulus prima figura eſt oīum figurarum rectis lineis comprehenſarum, in quam oēs aliæ figuræ ſoluuntur et terminantur, cum ipſa in nullas alias vlterius ſoluatur, ſed in ſuam formā duntaxat infinitis vicibus diuidi queat. Triangulus ergo æquilaterus Tribus perſonis in vno Deo eſſentia vnitis, cōuenientiſſimus fuerit et optime delinearit ipſum deſcenſum Opificis ad res creatas, quibus oībus Triangulum ſuæ Diuinitatis impreſſit, per quem omnia deſcendunt, fiunt, et conſeruantur. Hæc ille. Tres aūt a Geometris numerantur ſpecies anguli rectilinei nempe Obtuſus, Rectus, & Acutus. hique Tribus lineis eodem puncto coniunctis clauduntur. Rectus medius & æqualis eſt; Obtuſus, & acutus extremi; hic, recto minor; ille maior.

Anguli rectilinei	*Obtuſus,*	*Rectus,*	*Acutus,*
	Maior,	*Medius,*	*Minor.*

TRINITATIS effigies in Circulo.

Circulum eſſe æternitatis hieroglyphicum neminem latere poteſt, qui non prorſus ſit rationis impos. In omni autem circulo vel orbe, medietas centrum nuncupatur, quod nihil aliud eſt niſi punctum, quo circuli vel orbis medium certiſſima obſeruatione diſtinguitur. ducta autem linea a ſummo in ſummum, vt neceſſe ſit illam tranſire per centrum, Diametros appellatur, diametros autem omnis cuiuſcunq; orbis triplicata cum adiectione ſeptimæ partis ſuæ, menſuram facit circuli, quo orbis includitur, id eſt, ſi vncias ſeptem teneat diametri longitudo, & velis ex ea noſſe quot vncias orbis ipſius circulus teneat, ternarium duces per ſeptenarium, & faciunt 21. his

adijcies

adijcies ſeptimã partẽ, hoc eſt vnũ, & pronunciabis viginti duabus vncijs huius circuli eſſe menſuram, cuius diameter ſeptem vncijs extenditur. Ceterum cum nihil a Diuina Trinitate deſcendat, in quo non ſit veſtigium aliquod Trinitatis, cum ſemper gignens geniti ſui ipſius imprimat characterem, quæ alia ſpectabilis Trinitatis ſpecies magis dici poteſt, quam dum Patrem centro, Filium circulo, Spiritum ſanctum diametro centrum & circumferentiam coniungenti, & ab vtroq; progreſſo comparamus? vt intelligamus ipſum Filium toti vniuerſitati per diametrum ter acceptum deſignatæ (Spiritus.n. ter maximus omnia complet & permeat) addere vnitatem ad totam integritatem ſic abſoluendam, ne quicquã omnino reſtet lacunæ. Mercurius Triſmegeſtus dicere ſolitus erat quod Monas gignit Monadem, & in ſe ſuum reflectit amorem, quod nos ad perſonarum diuinarum trinitatem trahere poſſumus. Vnus.n. Pater vnicum generauit ante ſecula Filium, cũ quo etiam ſimul ab æterno ſpirat Spiritum ſanctum, qui eſt nexus, & amor amborum. Nam Deus Pater ab æterno ſe profecto intelligit, & intelligendo ſe diligit, quam dilectionem extra ſe ad alium non extendit, ſed in ſe reflectit, quia ad intelligentem, & intellectum, ad Patrem, & Filium, a quibus procedit ipſa dilectio, ad modum circuli in ſeipſum reflectit. Quare interrogatus idem Triſmegiſtus quid eſſet Deus? reſpondit: Deus eſt ſphæra intelligibilis, cuius centrum eſt vbique; circumferentia vero, nuſquam. Cum.n. Deus non ſit corpus, nec etiam eſſe poſſit, eo quod ſumme ſimplex eſt; quia omne perfectiſſimum oportet eſſe ſimpliciſſimum, eo quod poſterius componentibus ſit omne compoſitum; ideo ad differentiam ſphæræ corporalis, dicit eſſe ſphæram intelligibilem. vnde in centro, quod eſt quid minimum, & ſimpliciſſimum, circumferentiæ comparatum, Diuinam ſimplicitatem intellige; ſed per circumferentiam, quæ eſt maxima, immenſitatem Diuinam accipe. Eſt ergo ſenſus deſcriptionis prædictæ: Deus eſt ſphæra, ideſt, principio carens & fine, multo magis quam circulus ſiue ſphæra, vt ſic eius notetur æter-

nitas; intelligibilis, vt notetur eius immaterialitas; cuius centrũ, id eſt, indiuiſibilis & ſimplex eſſentia vbiq. tota eſt; ſed circumferentia eius, ideſt, eius immenſitas nuſquam eſt, quia a loco comprehendi non poteſt. Etiam Deum centro comparamus, circa quod omnia ſunt, & a quo vniuerſa ordine certo in orbem procedunt, donec integra rerum vniuerſitas abſoluatur. Vt.n. centrum nec magnitudo eſt, nec circulus, nec orbis, ſed omnium & circulorum, & orbium principium: pari menſura et Deus nihil eorum eſt, quę ſunt in Mundo, nec Mundus totus; ſed totius tamen Mundi principiũ. Ad hoc ergo centrum omnis creaturarum ſummitas terminatur, perinde atq; in circulo omnes portiones per formã Pyramidis a circumferentia in centrum finiũtur. Adhuc quoq; Deus dicitur ſphęra, cuius centrum, id eſt, Pater, eſt vbiq; per ſuam potentiam; circumferentia vero, ideſt Sapientia, & Filius Dei, nuſquam; quia capi nequaquam poteſt, & vniuerſa circumplectitur, vt in Ec-
Cap. 24. *cleſiaſtico legimus: Gyrum cæli circuiui ſola, & in profundum abyſſi penetraui; relatio vero mutua vtriuſque, centri videlicet, & circumferentiæ Spiritum, & amorem reciprocum præſignat. Ex hac Triſmegiſti doctrina accepit Pythagoras noſter ceremoniam illam, quam poſtea tradidit, nempe eſſe Deum circumactu corporis colendum. quod etiam Numæ Pompilij inſtitutum fuiſſe auctor eſt in Hieroglyphicis Pierius Val. præcipiebant enim vt priusquam aliquis Deum coleret, verteret ſe in orbem, factoque circulo, cultum Deo exhiberet, quia illum venerabatur, qui per circulum, figuram perfectam, erat ſignificatus. Plinius: In adorando, inquit, dextram ad oculum referimus, totumque corpus circumagimus; Hic notare contentus ſum (licet parergon fortaſſe videatur) Circularem motum, per quem corpus ad eundem vnde abſcedit, terminum circumuoluitur, expreſſiſſimam eſſe imaginem veræ, & æternæ felicitatis, per quam creatura ad idem principium redit, a quo proceſſerat. Felicitatem enim definiunt, reditum vniuſcuiuſque rei ad ſuum principium,*

quia

quia felicitas ſit ſummum bonum. ſummum bonum id eſt quod omnia appetunt. quod autem omnia appetunt id ipſum eſt, quod omnium eſt principium. at omnium principium eſt Deus vnus omnipotens. Idem igitur finis omnium, quod omnium principiũ. Hinc binæ illæ Dei appellationes apud Pythagoricos Vnum, ſcilicet, & Bonum. Vnum.n.cognominatur, qua omnium eſt principium, quẽadmodum vnitatem diximus eſſe totius numeri principium: Bonum autem qua omnium finis, omnium quies, & abſoluta felicitas. In orbem quidem non mouentur niſi immortalia & incorrupta corpora. Ad Deum non redit niſi immortalis, & æterna ſubſtantia. Cęleſtia etſi idonea ſunt motui circulari, non ipſa tamen ſibi ſufficiunt ad hunc motum explendum, ſed diuino opus eſt motore, qui illa verſet & circumuoluat. Non aliter nobis atq; Angelis accidit. Tales.n.ſumus natura, vt non circumagere nos & reflectere, ſed circumagi motricis vi gratiæ & reflecti in Deum poſſumus. Hinc illud; Qui aguntur ſpiritu Dei, hi filij Dei ſunt. Pulſat aſſidue animum noſtrum ſpiritus motor, ſi admittamus, ſtatim Deo plenus per Orbem religionis ad Dominum reportamur, in eo ſemper vitam poſſeſſuri, in quo & ſemper antequam fieremus, vita fuimus. Hæc eſt hominis vera felicitas, ad quam religio nos promouet, dirigit, & impellit.

TRINITAS in priſca theologia.

Priſci Theologi tres præcipue Deos venerabantur, Iouem, Neptunum, & Plutonem, Saturni, & Rheæ filios, quibus vulgatum eſt, cęlum, maria, & infera regna paruiſſe. Nam poſt Saturniam vnitatem, id eſt, intelligibilis mundi vnionem intra ſe omnia implicantis, tres in partes ſenſibilem mundum partiti ſunt, cæleſtem regionem, Ioui; ſubterraneam, Plutoni; mediam vero, Neptuno adſcribentes. Trifidum præterea fulmen Ioui; Tridentem, Neptuno; Tricipitem cerberum Plutoni tribuere. In quibus Ternarij numeri ſeruata eſt ratio, Tres namque fratres, tria regna, tria diuerſa ſceptra habent, & hęc trifariam diſpoſita.

Triplicem.n.cuſpidem, fulmini; Tria cerbero capita dederunt. Adhuc etiã Tres ſcelerũ vltrices furiæ Alecto, Theſiphone, & Megera. Treſq. humanum ſenſum perturbantes Harpyiæ, Aello, Ocypete, Celęno. Tria deniq; fata, Clotho, Lacheſis, Atropos, in quorum manu mortalium omnium vita poſita eſt, eidem Plutoni deſtinata ſunt. Sed quo tendit huius numeri tam diligens obſeruatio? nempe vt vnus omnes, & omnia idem habeantur & ſint, quod ipſius Diuinitatis communio. omnes.n. Dij habiti ſunt, & idem omnibus nomen probabile reddi. Enimuero, quem cęlo regnare putarunt, Iouem ſupremum omnium maximum vocauere. hinc trita illa apud antiquos Oratores præfatio, Iupiter Optume Maxume. ſic enim ordiebantur; Neptunum vero ſecundum Iouem appellari Papinius his verbis oſtendit.

------dextramq. ſecundi
Quod ſupereſt complexa Iouis.

Aenei. lib. 4. *Plutonem deniq; Stygium Iouem dici ſatis conſtat apud Virgil.*

Sacra Ioui ſtygio quæ rite incæpta paraui
Perficere eſt animus.

Iupiter igitur cęli rex, Iupiter maris arbiter, Iupiter inferũ rector eſt. Porro omnibus his locis vnum regnare, & vnum eſſę Iouem, dicitur quaſi præſeferat vnũ eſſe Deum, ac tres, quamuis diſtinctos, vnum atq; idem habere numen, & in vnam coire poteſtatem. Tres item Deos, Iouem, Neptũnum, & Mercurium, diſſimulata perſonæ ſuæ magnitudine ad ſenem quendam Hyreum, ante caſam ſuã Lib. 5. *ſtantem veniſſe canit Ouidius in Faſtis. Fuit hic hoſpitalis, & tergiuerſantes in tecta ſua ducit, mactat bouẽ, & igni torret, paſcitq. eos pro pręſenti ſua fortuna. Tandem vbi Deos eſſe ſenex agnouit, communicati hoſpitij loco filium ab ipſis Dijs, cum ab vxore ſterili tollere non poſſet, exorauit. Poeticum nempe hoc detortum videtur a Tribus Angelis hoſpitio ſuſceptis ab Abrahã ſedente in oſtio tabernaculi ſui in ipſo feruore diei: Cumq; eleuaſſet (inquit* Gen. 18. *ſcriptura) Abraham oculos, apparuerunt ei Tres viri ſtantes prope*

eum.

eum. Quos cum vidiſſet, cucurrit in occurſum eorum de oſtio taber naculi ſui, & adorauit in terra, & dixit: Domine ſi inueni gratiã in oculis tuis, ne tranſeas ſeruum tuum, ſed afferam pauxillũ aquę, & lauentur pedes veſtri, & requieſcite ſub arbore. ponamq; buccellam panis, & confortetur cor veſtrum, poſtea tranſibitis. Idcirco.n. declinaſtis ad ſeruum veſtrum. Qui dixerunt fac vt locutus es. Feſtinauit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitq; ei: Accelera Tria ſata ſimilę commiſce, & fac ſubcinericios panes. Ipſe vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum, & optimum, deditq; puero; qui feſtinauit & coxit illum. Tulitque lauterum, & lac, & vitulum, quem coxerat, & poſuit coram eis. Vbi primum ab Abraham habitus eſt ſermo ſingularis, & tanquam ad vnicum factus; poſtea vero in plurali commutatus eſt, vt per illum, ſingularis & vnica deſignetur deitatis eſſentia: per hunc vero, diuinarum pluralitas perſonarum. quarum numerus. vt ita dixerim, per Tres viros apparentes Abrahæ, in ænigmate, & vmbra ipſi reuelatus eſt. Mirabile vero quod de Serapidis ſorte fertur, qui conſultus quiſnam eo eſſet beatior, hoc diſticho reſpondiſſe fertur.

Πρῶτα θεὸς, μετέπειτα λόγος καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς,
Σύμφυτα δὴ τρία πάντα, καὶ εἰς ἓν ἰόντα. Ideſt,

Principio Deus eſt, tum Verbum, his Spiritus vna eſt.
Congenita hæc tria ſunt, cuncta hæc tendentia in vnum.

Quid de Plotino? cuius etiam liber eſt de tribus ſubſtantijs, ſiue perſonis, in quo primum ſtatuit æternum illud atq; perfectum, quod ſecundum generauit, & mentem æternam itidem & perfectam. Alio in loco Patrem mentem nominat, ſed ab eo manaſſe Verbum, a quibus condita ſunt vniuerſa. Ita.n. ait in principio libri de prouidentia: Itaque a Mente ipſa, & ab eius Sermone natum hoc vniuerſum, & digeſtum eſt. Porphyrius hæc principia ponit Patrem, & Filium, quem Grece appellat paternũ intellectum: quod, quamuis in tenebris, videntur tamen Poetæ attigiſſe, cum Mineruam ſuam διόσγονον *faciunt, ſine matre, de illius vertice ac capite produ-*

Ficin° li. 4. Theolog. etam ſapientiam ipſam. Sic Zoroaſter & ceteri Magi tres ponũt præcipuos Mundi principes, & trium ordinum dominos, Oromaſin, Mithrin, & Arimanin, quos Plato vocat Deum, Mentem, & Animam. Dei enim excelſi proprium eſt vnitas; Mentis, ordo, vel pondus; Animæ autem, menſura & motus. Tres item Deorum ordines ponit idem Plato, non dignitatis tantũ maieſtate inter punctos abiunctoſq. ſed & locorum intercapedine. hi ſunt Dij, Dęmones, Heroes. Dij excelſiſſimum locum tenent; Heroes, infimum; Dęmones, medium. de quibus lib. de legib. 4. & in Epinomide. Et Auguſt. in Ciuit. Dei lib. 8. cap. 14. Iam vero libro de legibus 6. Plato noſter præcipuam vrbis arcem conſecrat Veſtæ, Ioui, Palladi: vt intelligeremus in Diuinis tres omnium fontes exſiſtere. Veſtam quidem eſſendi fontem, Iouem viuendi, Mineruam intelligendi. Sic Socrates Deos tres poſuit imitatione Pythagoræ; licet Plato eo modo ſcripſerit, vt inter manifeſtum, atque occultum ſententiam ſuam cęlauerit, non inuidia quidem neque maleuolentia, ſed rerum dignitate commotus, ſciens per ſe bonum veſtigari nullatenus poſſe, Propheta regio dicente: Nubes & caligo in circuitu Dei. Tenebras poſuit latibulum ſuum. quo ſignificatur neminem poſſe cogitare de Deo pro dignitate ipſius, velut in tenebris latẽtis, quantum ad homines cognitionis eius ſplendorem non ferentes attinet, nec obtueri valentes, partim propter mentis impuritatem vinctę humiliato hoc corpore, partim propter eius anguſtias haud quaquam capaces tanti numinis. Quare vbi in Pſalmo quodam alio Interpretũ tralatio legit: Te decet hymnus Deus in Syon. Hebraica lectio habet: Tibi ſienltium laudis Deus in Syon. quo ſignificat omnẽ ratiocinandi, omnem intelligendi facultatem feriari oportere, quando poſtrema rerum cum Auctore copula fit. cum nec amicus Dei Moyſes Diuinam faciem videre potuerit; ſed ex quinquaginta portis, quæ nos ad Diuinorum cognitionem intromittunt, dumtaxat per quadraginta nouem acceſſerit, vt aſſerunt Sapientes Hebręorum. Sic Pythagorici ſcientes neq; Angelum, neq; Hominem immenſitatis

Eusebius de præp. euang. li. 14. c. 2.

Pſal. 96. 17.

Exho. 33

Diuinæ

Diuinæ profundum ſcrutari poſſe, negationibus ſubnixi, propius ad ſummum bonum accedebant. quod ſi aliquando affirmationibus vte rentur, eas ſemper intelligebãt ad res habere comparationem Quare dicentes Trinitatem rerum omnium eſſe menſuram, nil aliud intelligi volebant, quam per ſe bonum eſſe principium, medium, & finem. Summus etenim ille Auctor Deus, quæ maxima eſt illius Bonitas, in ſeipſo permanens, producit primo res omnes, mox producta ſua vi incendit, & rapit in ſui cupiditatem, at deniq; accenſas, & raptas ſuæ Bonitatis largitate perficit, atque cõplet. Hinc Hoſpes Athenienſis lib. 4. de legibus: Deus, inquit, vt antiquus quoq; ſermo teſtatur, principium, finem, medium rerum omnium continens recta ſecundum naturam peragit omnia circuens. In eandem ſententiam Ariſtoteles lib. de Mundo ad Alexandrũ hoc modo concludit: Deus (vt eſt vetuſto verbo proditum) principium, & finem, & media rerum omnium continens, rectaq; linea incedens operatur ille quidem ſecundum naturam e veſtigio comitẽ habens iuſtitiæ preſidem. Antiquo ſermone ſignificat philoſophus Orpheum, qui vaticinatus, Iouem principium, & finem vocauit vniuerſi. Summus etenim ille Auctor creat primo ſingula, mox rapit, ac denique perficit. Vniuerſa enim ab illo perenni fonte effluunt, dum naſcuntur; deinde in eundem refluunt, dum originem illam ſuam repetunt; poſtremo perficiuntur vbi in ſuum redierint principium.

Tria Diuina principia.

Tres Diuinitatis gradus ſtatuunt Plotinus, Porphyrius, & alij Academici, ſcilicet

Deum, Mentem, Animam.

Deum ſummum dignitatis gradum obtinere aſſerunt ingeneratum, æternum, nullum habentem principium, & a nulla cauſſa pendentem. ſecundum Menti aſsignant. tertium ordine & dignitate ponunt id, quod Animam vniuerſi vocant. Hæc Tria eſſe principia ex his, quæ præ cæteris in Mũdo maxime cõmunia ſpectãtur, Thom. Gianin. li. de Prouidentia.

non

non leuem poſſumus trahere ſuſpitionem. Inter omnia Ad bonum propenſio tam longe lateq; patet, vt nihil Mūdum habitet, quod bonum non expetat, illiusq; gratia non agat, quicquid omnino rerum gerit: Ab hac ſequitur Ordo, quo formæ ſunt inter ſe diſtinctę: Tertio gradu ſtatuitur Modus, quem dicimus vitalem. In bonum procliuitas pendet a Deo, quem Bonum vocamus. ſic. n. omnia ſunt condita, vt ſingulis non ſolum fuerit impertitum, vt eſſent, & bene eſſent; ſed præterea facultates fuerint attributæ, quibus hæc aſſequerentur, quantum cuiuſq; vis, ac natura capit: Ad eſſe data eſt pronitas, qua ſe vnumquodq; tuetur ab iniuria corrumpentis: ad bene eſſe facit boni appetitio, & mali aſpernatio. Cum itaq; Deus ſit ipſum Bonum, omnia ad Deum habent pronitatem ingeneratā. Ad Mentem ſpectat Ordo formarū; & partes ſunt Animæ Mundi motum vitalem impartiri. Hæc Tria Euſebius Cęſarien. lib. 11. de præp. Euang. Theodoretus lib. 2. de curat. gręc. affect. Auguſtinus Steuchus lib. 1. de perenni philoſ. & quicunq; Platonis doctrinam Chriſtianæ religioni conciliare ſtudent, vnum re, & idem eſſe opinātur, ſcribuntq; quod Plato vocat Bonum, Patrem: Mentem, Filium, Verbūq.; Potentiam vero, quę animet omnia, & viuificet, Animam dico, Spiritui ſancto attribui.

His coniecturis fulta humana mens, diuinæ Trinitatis veſtigiū aliquo modo eliciet; quandoquidem ab eodem ſuperſubſtantiali Diuinitatis fonte manarunt vniuerſa & materialia, & immaterialia, viſibilia, & inuiſibilia, quæ cum Ternario ſint vniuerſa diſcreta, rationabile eſt omnem creatam Trinitatem ab æterna, & increata diuina Trinitate duxiſſe originem; ſed aliter ſignis, aliter cauſſis archetypis et exemplaribus eadem inſunt. nam cum ſcire, ſit rem per cauſſam cognoſcere, Ariſt. 1. Poſter: incomprehenſibilis erit ſubſtantia diuinæ Triadis, quod illius eſſentia ſit increata, nec in creatis reperiri poſſit ſimilitudo neceſſarium cōcludens, & rem demonſtrans; quia nō poteſt tanta ſimilitudo notari inter creaturam & creatorem, quin ſit diſſimilitudo maior. In his enim quas appo-

ſuimus

ſuimus coniecturis, plerumq; hæc accidunt, inæqualitas, ſubſtantiæ diuiſio; prius, poſterius; ſed ex ſignorum inæqualitate conijcienda eſt ſumma in Deo æqualitas; ex ſubſtantiæ diuiſione, ſumma coniunctio, & ſubſtantię identitas; & ex poſterioritate & prioritate, æternitas. Nam rectilinei anguli tres, obtuſus, rectus, acutus; licet eodem puncto coniuncti ſint a quo lineæ tres protenduntur; inęquales tamen ſunt. Obtuſus maior, Rectus medius, Acutus minor. Rurſum Conceptus, Vox, Scriptura, æquales quidem ſunt. Conceptus enim omnia eſt, Vox omnia, Scriptura omnia; diſtincti tamen ſunt ab inuicem locoque diuiſi; nam Conceptus in mente, Vox in ore, Scriptura in charta. & Conceptus prior eſt voce, vox itidem prior Scriptura. Et in animæ Trinitate Verbum ab Intellectu noſtro productum eſt, ſimiliter & Amor, & Amor a Voluntate emanans, quorum altero diuinum Verbum, altero autem ſanctus Spiritus, qui Amor quidam eſt, deſignatur; Intellectus vero habens obiectum pręſens & producens, Patrem effigiat. ſed in hoc differunt quod Verbum in nobis productum, ſimiliter & amor (qui a Scotiſtis dicuntur actus ſecundi) in nobis ſunt accidentia, in Deo vero ſubſtantia, & idem cum ipſo Deo. Memoria quoq; quæ in nobis recordatio quędam eſt pręteritorum, in Deo pleniſsimus eſt omnium pręcedentium, pręſentium, & futurorum contuitus. nihil in eo acquiſitum, nihil temporaneum, nil inęquale, nil diſiunctum atque ſeparatum, nil denique prius aut poſterius. omnia quippe in Deo coniuncta, inſeparabilia, naturalia, inacquiſita, ęqualia, infinita, ſimul, ęterna.

QVATERNARIVS AD LECTOREM.

BRiſeis, Pandora, Venus, cum Pallade Iuno
Oenone Daphne, Laodamia, Themis.
Nireus, Iliades, nec non formoſus Apollo
Hic fixere ſuos ſub ſtatione pedes.
Omnes ornati, ſimiles vt ſcilicet ipſis
Mittant, aſt abigant queis decus iſtud abeſt.
Vare caue, obliquis qui vix fers cruribus artus
Sunt tibi nulla Deum munera, Vare caue.
Mens mala non animus bonus, imo peſsima cuncta,
Artubus his nulla eſt gratia, Vare caue.
Res quoq; nulla tibi mecum ſtrabo, lumina produnt
Te tua, mox lumen faſcinat iſtud, abi.
In me quid gibboſe ruis, procul aufuge, gibber
Nequitiæ ſpecimen turpe dat iſte tuæ.
O furor, ecce breui breuior pede tendit Erynnis
Nomen vis eius? grammata prima docent.
Vir bone ſis ſaluus, lepidum caput vnde rediſti?
Si non fallor ades de Phlegetontis aquis.
Claudito Apollo fores, non fallor, venit ab orco,
Labia bile tument, ſulphur at ora vomunt.
Arce dirum omen, niger eſt, mihi lacteus humor,
Virtuti & vitio non patet vna domus.
Dum procul eſt commune malum, præſepibus arce,
Vicini pecoris ne mala damna traham.
Sum formoſus ego, formoſis ianua ſemper,
Formoſis animo, corpore, mente, patet.
Huc igitur formoſe veni, quem gloria & ardens
Virtus, pieria tollit in aſtra via.
Huc alacer propera, media te ſorte virorum
Ereptum, in celebri ponere luce volo.
Te volo cælicolas inter ſacramq. caternam
Ponere, ſic magnus quo videare Deus.
Corripe lætus iter, ſupera faſtigia montis,
Terreat haud animum cura laborq. tuum.
Nam, ſi parta niſi iucundis gloria rebus,
Nulla futura tua eſt: nulla futura tua eſt.

DE NVMERO IV.

QVaternarij naturam nemo ſatis pro dignitate laudare poteſt, quippe quæ omnē dicendi facultatē longe ſuperet: verum quamquam plus admirationis in ſe complectatur, quam quod oratione hactenus ab vllo ſit explicatum, haud tamē propterea tacere, ſed audacter aggredi debemus; vt ſi minus omnia, queq; ipſius maxime naturam exprimunt, ea ſaltem quę cadunt in noſtram cogitationem dicendo aperiamus. Atq; illud primum ad huius numeri commendationē afferri poteſt, quod primus ſolidi naturam oſtendit, cū pręcedentes numeri incorporeis rebus ſint dicati. In vnitate quidem cenſetur punctum, quod vocant Geometræ; in binario linea, ea eſt longitudo ſine latitudine, quæ ex acceſsione fit ſuperficies ad ternarium ſpectans. Hæc vero quo minus ſit corpus natura ſolidum, vna destituitur altitudine, qua iuncta ad ternarium, naſcitur Quaternarius, qui primus eſt corporeus ſolidusue numerus trigonæ pyramidis, quæ ternario, vnitateque erigitur. ad vnitatis enim apicem, baſium vice functa trinitas, arithmeticum primum, ac ſimpliciſsimum procudit corpus quattuor diſpanſum vnitatibus, & hoc arithmetica ratione. Quod ſi geometrico modo pyramidem conflare volueris, vnitatis vice ſumetur punctum, nam punctis quattuor geometricum

primum, minimumue corpus vallabis, quam trigonam quoque pyramidem nuncupamus. hanc enim quattuor puncta angulorum ipſius capita finiunt; lineæ ſex dirimunt, ac diſpartiuntur; quattuor ſuperficies eandē operiunt; ipſa deniq; corpus vnicum exiſtit ſub ipſis cōclusum terminis. quo factum eſt, vt Quaternarius nō modicā ſane ſit aſſecutus dignitatem, quando nos ab incorporea, intelligibiliq. eſſentia ad conſiderationem ſolidi corporis trifariam patentis duxit. Quemadmodum autem vnitas vniuerſam numerorum perfectio-

nem

nem in ſe aſtringit, nempe in quam cuncti adducuntur numeri; pari filo corpus emergit Quaternario, quod magnitudinum tota perfectio corpore contineatur, non puncto, quod eſt infimum omnem entis excludens rationem, quippe quod per ſe neque eſt, neq; intelligitur. Quare cum de Deo, & Intelligentijs philoſophamur, in numeris quidem noſtræ mentis artificio texenda per vnitatē philoſophia; in magnitudinibus aūt non per punctum; ſed per corpus, quod ſuapte natura primum percipitur viſu omnium ſenſuum nobiliſſimo. Inter ſenſuum .n. noſtrorum organa, vnum illud eorum, quæ ſenſui ſubiacent, euidentiſsimam obtinet cognitionem, et intelligentiam, nempe viſus. Nam quæ formidabilia ſunt, nequaquam poteſt quis auditu internoſcere, perinde ac viſu. Adde quod alia vis nulla per æque apprehendit quid potiſſimum expetere debeas, vt viſio, quod eandem vim oculus teneat in corpore, quam mens in animo. vtriq; enim cernendi facultas attributa, huic quidem, quæ ratione; illi, quæ ſenſu percipiuntur. Porro mens ad eas res cognoſcendas, quæ corporis ſunt expertes ſcientia indiget: oculi autem ad corporum comprehenſionem lucem deſiderant, quod eam ad oculorum ſenſum velut inſtrumentum maxime neceſſarium natura ſuppeditarit. liquet .n. ſublato lucis medio tot corporum qualitates, ac tot colorum formarumq; ſpecies conſpicuas eſſe non poſſe. Verū enimuero licet infinita bona nobis afferat Solis lumen, numerorum tamen naturam maxime demonſtrat, quæ in bonis præcipuum obtinet locum, quod hominum vita ratiocinatione, numeroq; valde indigeat. Viuimus (inquit Epicharmus) numero, & ratiocinatione. hæc .n conſeruant homines. Porro numerus oritur quando aſpectus ſubſidio lucis in ſublime ſublatus aſtrorum æquabilem motum, ratoſq. illorum curſus, quæ inerrantia, queq; errantia & vaga dicuntur peruidet, & numeri naturam contemplatur, tempore illam proferente. ad tempora ſiquidem dimetiēda natæ ſunt ſtellæ, quia ex vno die fit vnū, ex duobus fiunt duo, ex tribus tria, ex menſe triginta, ex anno tantus numerus, quantum dierum continetur duodecim menſibus, &

Epicharm9 comic9 in Republ. & Clemens Alexan. ſtro. 5.

ex

ex infinito tempore infinitus oritur numerus. Confirmatur noſtra ſententia a Platone dicente in Timęo. Vt eſſet quædam velocitatis ſyderum, tarditatiſque menſura certiſſima, omniumque motuum prodiret in lucem chorea, accendit lucem clariſsimam Deus in ſecundo a terra circulo, quam modo Solem vocamus, cuius ſplendore cęlum omne illuſtraretur; & animantes omnes, quæcumq; natura numeri capaces ſunt, ipſius particeps efficerentur, vſum numerandi diſcentes ab illo eiuſdem, ſimiliſque naturæ circuitu. Hęc Plato. Illam profecto ſenſibilem lucem, quæ & ſemetipſam, & cetera manifeſtiſsime indicat, Quarto die formatam fuiſſe deſcribit propheta Moyſes. Solus porro Quaternarius ex eiſdem, & compoſitione, & innata potentia conſiſtit; compoſitione quidem ex duobus & duobus; rurſum potentia, ex bis duobus, pulcherrimam quandã præſeferens conſonantiæ ſpeciem, quæ nulli ex alijs numeris ineſt. mox.n. ſenarius e duobus ternarijs compoſitus haud amplius gignitur bis per ſe multiplicatis; ſed alius nempe nouenarius. ex quo fit vt Quaternarius ſit ampliſsimus quadrangulorum numerus. fiunt enim quadrati ex quolibet numero in ſe ducto, & quotuſquiſque fuerit in ordine quadratus, totidẽ in latere monades habebit; quare conſtabit rectis angulis, vt liquet ex figura geometrica. hi rectę rationis ſunt ſignificatiui; recta autem ratio perennis virtutum fons eſt. oportet vero aqualia eſſe quadranguli latera. Aequalitas porro mater eſt iuſtitiæ, virtutum ceterarum ducis, ac principis. Ex his igitur quæ diximus perſpicuũ eſt æqualitatis iuſtitiæ, omniſq; virtutis ſignum eſſe Quaternarium numerum, atq; etiã vtramq; naturæ ſpeciem, videlicet corporis expertis, & corporeæ comprehendere; incorporeæ nimirum in ſuperficie, quam explent tetragoni; corporeæ autem in altera dimenſione, quam abſoluunt cubi quartam ſedem in omni geometrica progreſsione tenentes. Nam, vt habet Euclidis octaua propoſitio noni, conſtitutis ab vno continue ſimilium rationum numeris, tertio quoque loco tetragonus ſe ſe ingerit ſumendus; itemq. quarto loco cubus; atq; adeo trino progreſ-

Gen. 1.

ſu ab

ſu ab incorporea non abſumus natura. ceterum quaterno aduſq; corpoream prolabimur naturam, vt in duplis 1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. tertius a primo 4. tetragonus eſt, a quo rurſum tertius ſcilicet, 16. etiam tetragonus; itemq. tertius ab illo, vt pote 64. idemq. in reliquis excreſcente quantumuis duplorum ſumma. ceterum quartus a primo ſcilicet 8. cubus eſt, a quo qui quartus nempe 64. rurſum cubus, & ita deinceps. Non ſecus in triplis, in quadruplis, deniq; in reliquis ſumẽdum occurrit. Sed dices fortaſſe, quomodo quadratus ad incorpoream, ſi Quaternarius, qui etiam quadratus, ad corpoream naturam refertur? ſed id facile diluitur. Quaternarius. n. cum ad ternarium confertur, vt pote in quo nulla craſsities intelligi poteſt, tum ſane corporeus eſt, & pyramidis habens craſsitiem. at cum idem quadratus ad octonarium cubum confertur, tum Quaternarius eſt incorporeus, ac dumtaxat octonarij planities, tetragonuſque nullam attollens molem. octonarius autem quarto poſitus loco prorſum craſſus, & corporeus eſt. ita ſane & ipſis accidit rebus. Nam ſi Angeli ad Deum conferantur, & ad ſupremam, eandemq. ſumme ſimplicem naturam, ſunt vt craſsi, corporeiq.; ſin autem ad nos, & ad res ſenſibiles corporea obductas mole, vere & ſunt, & dicuntur incorporei. Incorporeus autem, inquit Damaſcenus, Angelus & immaterialis dicitur quantum ad nos: nam omne ad Deũ collatum, qui ſolus incorporeus, craſſum & materiale comperitur. ſola. n. vere immaterialis eſt, & incorporea Diuinitas. ſic luna in conſpectu Dei ſplendore caret, & ſtellæ non ſunt mũdæ. ſic humana iuſtitia Auctori comparata, iniuſtitia eſt. Tranſeamus ad huius numeri plenitudinem. implet. n. Quaternarius vniuerſam numerorum differentiam, primum parem, ac primum imparem in ſe complectens. nam Plato duo, & item vnum, non tã numeros, quam numerorum principia nuncupauit. implet & numerorum progreſsionẽ: denarij ſiquidem omnium abſolutiſsimi cauſſam ac fontem dicere licet. quod. n. actu denarius eſt, hoc Quaternarius videtur eſſe potentia. ſi enim ab vnitate, vſq; ad Quaternarium

Angelos eſſe corporeos teſtatur Baſilius, & Michael Pſellus.

Iob 25.

narium

narium deinceps componantur numeri, denariũ conficient immenſitatis numerorum terminum, ad quem ceu metam circumagũtur, ac ſe reflectũt. De vnitate quidem, cuiuis eſt perſpicuum; quod vero et ceteros deinceps contineat, ex numerorum ſupputatione facile colligitur; 1.2.3.4. ſi componamus, oĩs eximetur dubitatio. ex vno quidẽ et quattuor conſtat quinarius; ex duobus, & quattuor, ſenarius; e tribus, & quattuor, ſeptenarius; & triplici cõpoſitione, ex vno, tribus, quattuor, octonarius; rurſum e duobus, tribus, quattuor, nouenarius. denarius aũt ex iam dictis oĩbus: nam vnum, duo, tria, quattuor, vt dictũ eſt, conficiunt decẽ. Numerus aũt denarius, & quaternarius dicitur oĩs; ſed denarius quidem actu, Quaternarius potentia. Et ideo Quaternarium appellãt apoteleſmaticon, hoc eſt, perficientẽ, quoniã ex eius partibus, ſi reducãtur ad vnitatẽ, cõſtituitur denarius. quem, cum vniuerſus ſit numerus, Pythagorei Cęlum & Omen appellauere, quod ẽt ſuboſcure veteres Theologi ſignificarũt, nouẽ Muſis vnũ Apollinẽ pręponentes. De ipſo aũt denario, qui eſt altera vnitas, pari quaternario progreſſu quadratę radicis attingitur explicatio, nã 10.20.30. et 40. ſimul iuncta, centenariũ numerũ cõficiũt, qui denarij radicis eſt quadratura. Cẽtenaria itidẽ vnitas pari motu procreat millenariũ. nã 100.200.300. et 400. ſimul cõpoſitis, efficitur millenarius cubus æternitatis. nec amplius, quaſi nihil ſuperſit, proceditur. quãuis tã poſt denariũ, vt in vndenario, vbi poſt ipſum denariũ ad vnitatẽ ſit regreſſio, quã poſt millenariũ pariter repetitio non negetur. Sunt igitur naturali influxu decẽ numeri, qui quaterna progreſſione arcentur, nec vltra ſolidum denarię radicis millenarium, ſit repetitionis variatio, cum hic progreſſione Quaternaria ter repetita, denario exſurgat ordine. Habes itaq; Quaternarium, vnitatis explicationem vniuerſi numeri cõtinere potentiã, Accedit ad hęc quod Quattuor primis cubis ordine diſpoſitis licet reperire centenarium ipſius denarij quadratum. ſi diſponatur progreſſio cuborum, qui ſuis ſint ſignati radicibus cubicis, i. numeris ab unitate naturaliter progredientib. vſq. ad Quaternariũ, hoc modo.

1	2	3	4	10
1.	8.	27.	64.	100

Summa omnium cuborum facit numerum quadratum, cuius radix eſt ſumma omnium radicum eorundem cuborum. quemadmodum enim 1.2.3.4. ſimul addita, faciunt decem, conſimili modo 1. 8. 27. 64. conficiunt 100. cuius radix eſt 10. Adhuc Quaternarius præter id quod, vt dictum eſt, in ſe potentia denarium continet, quem Pythagoras numerorum ſupremum promulgauit, vniuerſarum quoq; rerum ordines numerat, metitur, & apprehendit, adeo vt nihil ferme in rerum natura compertum habeas, quod non aliquo pacto numeretur a Quaternario. Nã & hunc Hierocles Pythagoræ fidus interpres adeo extollit, vt opificẽ, et oĩum cauſſam dicat. A Quaternario quippe manarunt totius mundi radices, prima, videlicet, maxima, et ſimpliciſsima corpora Ignis, Aer, Aqua, Terra. In imo ſubſidet terra ſuo liberata pondere, quo cetera quoq; fulcit elementa; Aqua, et Aer in medijs regionibus ſiſtuntur; Ignis ſummum obtinet Mũdi faſtigium. In his quattuor omnis ſenſibilis actus in materialibus atomis ſuffulcitur. quidquid .n. ex materia, formaq; conflatur, natura extra elementum degere, ſeruarique nequit. De his hæc canit poeta Naſo lib. 15. de mutatione formarum.

Quattuor æternus genitalia corpora Mundus
Continet, ex illis duo ſunt oneroſa, ſuoque
Pondere in inferius tellus, atque vnda feruntur,
Et totidem grauitate carent, nulloque premente
Alta petunt aer, atque aere purior ignis,
Quæ quamquam ſpatio diſtant, tamen omnia fiunt
Ex ipſis, & in ipſa cadunt, reſolutaque tellus
In liquidas tareſcit aquas, tenuatus in auras,
Aeraque humor abit, demto quoque pondere, rurſus
In ſuperos aer tenuiſsimus emicat ignes,
Inde retro redeunt, idemque rerexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aera tranſit,
Hic in aquas, tellus glomerata cogitur vnda.

Vt igitur in ſphæra centrum, & ambitus maxime diſtant; ita per ſitum, et naturã ignis, terraq. plurimum diſcrepant, quare etiã con-

traria

traria. Fit igitur, vt Mūdo, qui eſt ſub luna Quaternarius ſit addictus. Nam ſi terra ſit, ignem quoq; eſſe neceſſe eſt; quia ſi vnum contrariorum exſtat, alterū etiam exſtare neceſſe. Oportet etiam aerē, & aquam inter hæc collocari. cum.n. inter contraria medium deſideretur, quando contraria maxime diſtant, et abſq; medio nequaquā congruant, duobus vt hæc vinciantur opus eſt medijs, namq. ſolida niſi duplici medio copulari non poſſunt. quod ſi planorum duntaxat naturam ſaperent, vnum tantum ſufficeret medium, quod inter duo plana vnicum ſufficiat medium. quod ex numeris cōfirmari difficile non erit. omnes.n. planę figurę, quæ nulla creſcunt altitudine, vna tantum medietate copulantur, alia, quæ iungat, reperiri non poteſt. quod ſi fuerint cubi, duas habere medietates neceſſe eſt ſecundum geometricam proportionem. Sint igitur duo tetragoni 4. et 9. hos poteris vnico medio deuincire, ſingula quadratorum latera ductitando, illius quidē latus eſt 2. iſtius 3. qui multiplicati 6. reſtituunt. nam 2. per 3. ductus dat 6. Aut etiam multiplica quadratos inter ſe, & producti ſume radicem quadratam, vt 9. ductus 4. reddit 36. cuius quadrata radix eſt 6. Profecto ſicuti ſe habet 6. ad 4. pari ratione 9. ad 6. per rōnem vtrobiq. ſeſqualteram. cæterū gemini cubi, ſiue proximi, ſiue diſtantes in geometrica medietate niſi duobus medijs compingi poſſunt, veluti 8. et 27. cubi hiſce duobus medijs conglutinantur. Sic aūt media analoga datur inuenire. duco minorē numerum 8. in ſe, fiunt 64. quæ duco in maiorem 27. vnde fiunt 1728. cuius radix cubica 12. primum vtiq; mediū; tum multiplico 12. quadrate, vnde fiunt 144. quæ diuiſa per 8. relinquunt 18. alterū medium. Inuenies ēt medios terminos hoc modo, ſi laterū vtriuſq; cubi maius in minus ducatur, deinde idē minus in productum, habebis minorem mediū analogum, nā 8. cubi latus eſt 2. 27 cubi latus 3. atqui 3. in 2. ductus reſtituit 6. quę ſi rurſum per 2 minus latus multiplicantur, 12. cōſtituunt, primum analogū. ſecundus item habetur ſi maioris cubi latus in ſemetipſo acuitur, & multiplicatur, tū minor ducitur in productum. quare ducatur 3. in ſe

N 2 fiunt

ſiunt 9. quæ per 2. minus latus aucta conficiunt 18, ſecundum medium. vbiq. n. ſubſeſqualtera continua habitudo conſpicitur. Hæc autem quam ſint vtilia ad intelligēdam Timæi coſmopoeam, id eſt, Mundi fabricā, Platonis quæ ſequuntur verba teſtātur: Quoniā, inqt, Mūdus corporeus, aſpectabilis, tractabiliſq. futurus erat, ac ſine igne nihil videri poteſt, nihilq. ſine ſolido tangi, et ſolidū abſq. terra nihil, ideo in operis huius exordio, Deus ignem primo, terrāq. creauit; ſed duo ſola abſq. tertio quodam cōmode cohærere non poſſunt, mediumq. aliquod vinculum, vtrorumq. deſiderant; vinculorum, id eſt aptiſſimum, atq. pulcherrimum, quod ex ſe, & ex his quæ aſtringit, quam maxime vnum efficit. Hoc maxime proportio, ratioq. alternæ comparationis aſſequitur. quando. n. tribus in numeris aut molibus, aut viribus medium ita ſe habet ad poſtremum, vt primum ad medium, viciſſimq. vt poſtremū cum medio, ita medium cum primo congruit, tunc quod medium eſt, et primū fit, & poſtremum: poſtremumquoq. & primum media fiunt, ita neceſſitas cogit, vt omnia quæ ſic deuincta fuerint, eadem inter ſe ſint; eadem vero cum facta ſint, efficitur vt omnia ſint vnū. quod ſi corpus vniuerſi latitudinē habere debuiſſet, nullam vero profunditatem, vnum ſane tum ad ſe ipſum, tum ad extrema vincienda interiectū medium ſuffeciſſet. at cum ſoliditatem requireret Mūdus, ſolida vero non vno, ſed duobus ſemper copulentur medijs; inter ignem, & terram Deus aerem, aquamq. locauit, eaq. ita inter ſe inuicem, quo ad fieri poterat, comparauit, vt quemadmodum ignis ad aerem, ita aer ad aquam, ſic aqua ad terram congrue conferatur. qua ex coniunctione ita conſtitutus eſt Mundus, vt aſpici, tangiq. poſſit propterea ex huiuſmodi rebus, numero Quattuor, Mundi corpus cōflatum eſt, ea connexū comparatione, qua dixi, ex quo ſeipſum amicitia cōcordi complectitur. atq. ita apte cohæret, vt nequeat diſſolui vllo modo, niſi ab eodem, a quo eſt colligatum. Hactenus ille. Cæterum vt magis notum faciamus, quāta apud Platonem congruitas mathematicis ineſt ad Phyſica, repetenda ſunt media duorum ſolidorum.

Poſu-

Poſuimus inter 8 et 27. cõpetentia media duo, videlicet, 12 et 18. Duodecim quippe numerus tum ex 8. tum ex 27. naſcitur. latus.n. ex quo multiplicantur 8. binarius eſt: latus vero ex quo 27. ternarius; ſed ex binario, ternarioq. ita fit numerus 12. ſi egeris bis duo ter, vbi duodenarius oriens, duo ab 8. accipit latera, vnũ vero a 27. Itẽ ex binario, atq. ternario ita fit 18. ſi egeris ter tria bis, vbi 18. numerus naſcẽs, ab 8. quidem remoto latus vnũ accipit, vbi dicitur bis, ſed a numero 27. latera duo, vbi ter tria. ſimili prorſus modo ſe duo habent inter ignem, & aquã elementa media, dum ex duobus extremis contẽperantur, interim a proximo quidem naturas reportant geminas, a remoto vnicam mutuantur. quemadmodum.n. tria in igne, terraq. conſiderantur, Subſtãtia ſcilicet virtus, & actio: ſic & tres potiſsimum proprietates, nempe in igne per ſubſtantiã ſubtilitas; per virtutem, acumen; mobilitas per actionem. in terra per ſubſtantiam, craſsitudo; per virtutem, obtuſitas; immobilitas, per actionem. Ignem ſequitur aer duplici qualitate, ſubtilitate inquã, & mobilitate, terram imitatus obtuſitate. Terramquoque ſequitur aqua duabus, obtuſitate dico, & craſsitudine, vna tantum qualitate, ſcilicet, mobilitate ignem imitata.

Ignis.	Aer.	Aqua.	Terra.
8.	12.	18.	27.
2 cuborum,		latera	3
Acutiſsimus,	Subtiliſsimus,	Mobiliſsimus,	Ignis.
Bis,	Duo,	Bis,	8.
Subtilis,	Mobilis,	Obtuſus,	Aer.
Bis,	Duo,	Ter,	12.
Obtuſa,	Craſſa,	Mobilis,	Aqua.
Ter,	Tria,	Bis,	18.
Obtuſiſsima,	Craſsiſsima,	Immobilis,	Terra.
Ter,	Tria,	Ter,	27.

Ex his Quattuor elementis fecit omnia Deus, atq; ipſa Quattuor in ſingulis eorum in Quattuor conſiderantur. Ignis quidem in luce, & Stellis, & Luna, & Sole. Aqua autem in Firmamento, & alia aqua ſuper firmamentum, & terreſtri, & abyſsina. Aerem in Quattuor ventis diuiſit. Terram partitus eſt in Quattuor fines, in qua exortus eſt Mundo Sol cęleſtis, propter cuiuſmodi ortus myſterium, fecit etiam Quarto die Solem. Eo modo quoque in Quattuor generationes terram diſpartitus eſt, herbæ inquam, & fructuum, & animantium, & hominum. Similiter animantia in Quattuor genera diuidens, ea nominauit pecora, animalia, feras, & reptilia. Simili modo Quattuor ſemina in creatura ſuper terram agnoſcuntur, nempe germinantium, & volucrũ, & animalium, & hominum. ea.n.ſola in terra, & e terra naſcuntur; Piſces autem ſemen deijciunt in terram, niſi quod citra ſemen naſcuntur ex aquis. Neq. tamen ſunt priuati figura Quaternaria, cum habeant figuram crucis, ſicut etiam volucres, cum quibus facti ſunt. ipſi.n.duabus aljs, & capite, & cauda feruntur in aere, & aquis. Pecora quoq. cum ſint Quadrupedia, Quartum deſcribunt numerum. Similiter Homo, vt qui ſit ad imaginem Chriſti crucifixi, adorãs, ad formam crucis figuratam habet imaginem; atque etiam ex Quattuor humoribus, quas ſimplices, & homogeneas partes dicunt, compoſitus eſt. Conſtat.n. humana hæc moles ſanguine, pituita, flaua, atque atra bili. & ſanguis quidem cum calidus, humidusq. ſit, ex aere eſt vtique; flaua vero bilis, quia calida, & ſicca, conſtat quod ſit ex igne; atra autem, & ſicca terræ proportione reſpondet. pituita vero, vt pote quæ frigida, & humida eſt, aquæ vim referre videtur. Sanguis guſtu dulcis eſt; pituita, ſalſa; flaua bilis, amara, atra vero, acetoſa & flaueſcens; ſanguinis locus, & ſpiritus in corde eſt. a dextris quidem huius ſanguis: a ſiniſtris vero ſpiritus conſiſtit. flauæ bilis, in iecinore: atræ, in liene: pituitæ, in cerebro locus eſt. Atque horum non naturalis exceſſus, defectusq. & ex loco proprio in aliorum tranſlatio, inte-

ſtinam quandam ſeditionem, & morbos inferunt. Hunc pulcherrimum corporis concentum Dicæarchus ad animam referre non dubitauit, eam dicens eſſe principium elementorũ, ſcilicet ignis, aeris, aquæ, & terræ, in ipſo corpore, cui inſidet, infuſam, afferentem ſecum eidem corpori pulcherrimam ex Quattuor complexionibus, & elementaribus qualitatibus harmoniam, & commixtionem. Hinc & Philolaus Pythagoræus, & Medicorum aliqui, vt Hippocrates, animam nihil aliud eſſe, quam harmoniam, & temperaturam ex Quattuor complexionibus, & qualitatibus, atq; inde ex virtutibus vitalibus ac animalibus dicunt, qua harmonia diſſoluta, & qua craſi diſturbata, ipſum quoq. corpus animatum diſſoluatur, & moriatur, cuius vita omnis alioqui non niſi per iſtam temperaturã, & proportionem geometricam conſiſtat; porro nobiliores hominis actiones, vt pote intellectum diuinum, rationem, liberum arbitriũ, & ſimilia, prouenire a commodiore temperatura, ſicut alias complexio humanorum corporum diuerſa, variat quaſi animi, ac ingenij habitum. Fuit etenim veterum ſapientum comprobata ſententia, quod Mũdi auctor Deus miſſurus animam in corpus, velut domicilium, prius id, atq; eo dignum, metitur hoſpitium, nobiliſſimumq. animum, etiam ſpecioſo corpore condonat, quod tunc etiam animus ipſe, diuinitatis ſuæ conſcius, pro habitu ſuo ſibi adfingit, atq; adornat. Abſoluta igitur numeris omnibus cenſeri pulchritudo debet, vbi iſta conueniant, animalis virtus, atq; præſtantia, tũ corporis concinna linearum, colorum, membrorumque compacta, bene q. conſtituta proportio. alias mutilata eſt. Nam corpus, in quo hæc optime inter ſe conſentanea videantur, id primum pulchrum, ac concinnum dicunt; deinde propemodum fieri non poſſe putant, quin his non inſint præſtantiſſimæ animi dotes, qui forma corporis cæteros antecellunt; perinde ac ſi illorum animus longe potior, diuiniorq. ſit, quorum forma corporis, vt pote re vera animæ ſimulacrũ, eſt honeſtior. Nam & Porphyrius Dæmones, quorũ animi iniqui ſunt, corpora item habere deformia pronunciat. Eſſe quoq; natu-

Diaceti⁹ Panegyrico in amorem.

raliter intus bona ſtatuit Plotinus, quæcumq; ſint extrinſecus vere pulchra, quippe quod ex interioris formæ perfectione, atq; ſeminariæ rationis victoria ſuper materiam proueniat externa formoſitas. quare Diogenes cum adoleſcẽtem formoſum admodum turpia quædam fabulantem audiſſet: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exercere? quaſi, vt apud plurimos vulgatum eſt, Pulchritudo bonitatem ſemper comitetur; nec fieri poſſit, vt citra bonitatem ſit pulchritudo. quod his verbis comprobat
Ser. 11. *Maximus Tyrius: Quod pulchrum eſt, id neq; exitioſum vnquam, neque lubricum, neque flagitium aliquod efficit, neque quenquam ad infortunium ducit, aut ad calamitatem deducit, neque in poenitentiam deſinit. In quam ſententiam Aur. Auguſtinus pro-*
In Ciuit. libro 15. cap. 23. *nunciauit ſpecioſos in diuina pagina dici Bonos. quemadmodum legimus apud Prophetam, qui ad oſtendendam Saluatoris Chri-*
Pſal. 44. *ſti ſanctitatem, vſus eſt Pulchritudinis voce, cum diceret: Specioſus forma præ filijs hominum. Quid de ipſo Dauid? cuius multa virtutum ornamẽta cum celebraſſet Oraculum, tum vero quaſi omnium ſummam addidit pulchritudinem: Ecce vidi, inquit, fi-*
1. Reg. 16. *lium Iſai Bethlehemitem ſcientem pſallere, fortiſſimum robore, virum bellicoſum, prudentem verbis, pulchrum aſpectu, decoraq; facie. quare meruit, vt, quod teſtantur diuinæ litteræ, eſſet Deus cum eo. amat enim pulchra Deus, non quia pulchra, ſed quia pro-*
Gen. 39. *bitatis inſigne pulchritudo eſt. ſic Ioſeph Patriarcha, de cuius prudentia teſtatur æquanimitas perpetua, in tantis circa fortunã eius mutationibus, cum ille tot, & tantos fortunæ ictus recte ſuſtinuerit, ea corporis pulchritudine fuiſſe legitur, vt amor mulierem adegerit ad inſaniam. ſic & Achillem, atque Hectora ſingulari pulchritudine inſigniuit Homerus. Virgilius quoque Homerice per omnia perfectionis imitator, a dignitate formæ commendat Aeneam, quem vnum, & Achilli, & Hectori, & Vlyſſi virtute, pulchritudine, atq; animi magnitudine comparat. ſic enim in quarto Aeneid.*

ipſe

——ipſe ante alios pulcherrimus omnes
Infert ſe ſocium Aeneas.

Ad ea, quæ diximus pertinet, quod apud Spartanos erat Licurgi lege ſancitum, vt ſpecioſus puer, & forma liberali publice educari; mancus vero, & deformis in loca vaſta, & prærupta exponi, vel in vltimas terrarum oras ablegari deberet. Teſtatur et Diodorus Siculus corporis pulchritudinem præ omnibus, magno in primis pondere apud eos fuiſſe, quibus imperauerat Sopithes, atq; in ipſa ſtatim infantia puerorum diſcrimẽ feciſſe, vt, qui membra, ac naturam ad bonum corporis ſtatum, & robur idoneam habere viderentur, eos educarent: quibus corpora eſſent deformia, ijs alendi curam impendere ſuperuacaneum exiſtimarent, ac mortem inferrent; pariter & in matrimonio contrahendo, neque dotis, neque magni apparatus, ſed formæ dumtaxat, & proceritatis corporum rationem habuiſſe; quaſi illud Apuleij ex Apologia ſecunda iactantes: Virgo formoſa, & ſi fuerit oppido pauper, tamen abunde dotata eſt. affert quippe ad maritum nouã animi indolem, pulchritudinis gratiam, floris rudimentum. Ioannes Boemus Aubanus de moribus gentium: Connubia (inquit) non opibus, & nobilitate, ſed formæ præſtantia conciliant inter ſe liberorum cauſſa, qui in Catheis Indis habitant populi. Memoriæ quoque traditum, Aethiopum populos qui Gymnoſophiſtarum ſapientia regebantur, Reges ſibi non ex his, qui fortiſsimi, & opulentiſsimi eſſent, creare; ſed eos tantum, qui forma eſſent pulcherrimi, atque præſtantiſsimi. Approbatur hoc auctoritate Cepolæ, qui in tract. de Imper. militum eligendo fol. penult. concl. 10. dicit, in dubio deligendum eſſe in Imperatorem exercitus, qui forma eleganti ceteros excelleret. Nam & Ariſtoteles in Politicis ſuadet illos ad magiſtratum legendos eſſe, qui ſint forma decenti, & non monſtruoſa. Et in Ethicis, non ſatis ad felicitatem idoneum dicit, qui deformis eſt. Alibi quoque a ſignatis, cauendum eſſe monet.

In Alexandro.

Lib. 2.

Ethic. 1. cap. 2.

Quod

Quod in Cain aperto teſtimonio ſacra Geneſis teſtatur hiſtoria, qui perpetuo profugus fratricidij ſignum palam in fronte, Dei decreto, ſemper portauit. Animum certe ipſum non cernimus, ideo neque illius inſpicimus pulchritudinem: corpus autem vmbram animi, imaginemq. videmus. Itaq, ex eius imagine ſuſpicantes, in corpore formoſo ſpecioſum animum facile coniectamus. vnde & natura comparatum eſt, vt eos etiam, quos nunquam nouimus, ſtatim diligamus, ſi corpore inſignes fuerint; contra ſtatim contemtui nobis aliquo pacto ſint, qui turpi corpore ſunt, aut non ita eleganti, vſq; adeo vt ſi duo virtute aliqua animi præditi ſint, longe magis eam æſtimemus in formoſo, quam in deformi. quod Maro vidit, dum in Heroicis ita cecinit.

Aen.li.5. Gratior, & pulchro veniens in corpore virtus.

Pythagoram quoque legimus a principio ſtatim adoleſcentes, priuſquam in diſciplinam ſuam admitteret, phyſiognomoniam conſueuiſſe, hoc eſt, indolem ex oris, vultus, totiuſq. corporis filo, atque habitu ſcrutari, vt ſi minus apti ad philoſophandi ſcientiam viderentur, alio potius ingenium, atque ſtudium transferrent, quam cum ſcholæ, & magiſtri dedecore oleum, atque operam perderent. quem ſecutus Plato, diuini plane iudicij vir, quoniam exiſtimaret corporum ſtructuram ingenijs non diſſimilem, diſtorta membra, diſtortum fere gerere animum, eumq. prauitate, & paſſionibus immutatum, corpus quoq; conforme ſortitum, ſcholæ ſuæ talem adſcripſit titulum. Ne quis corporis habitudine, & proportione praue dimenſa, compage male ſtructa, figura ue deformi illam ingrederetur. quod ſentire videntur etiam multi tum priſci, tum recentiores philoſophi, qui abditarum in ipſis naturæ penetralibus cauſſarum ſecreta mirati, auſi ſunt atteſtari, nullum vitium, nullamque inæqualitatis prauitatem humano corpori inſitam eſſe, quam non itidem ſequatur animus vitioſus, atque intemperans, cum ſæpe alterum alterius quaſi naturam redolens creſcat, et adoleſcat, atq; operetur. Apud Mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis

pitis geſtu tortuoſam. idque contradicentem aduerſarium ſignificare cuiuſmodi ſimulacrum in decimo Scorpij gradu intulere, eoque ſupra horizontem aſcendente in lucem editum, ceruicis fore indomitæ, futurum eſſe præſagiunt. Notatum quoque & illud in priſca Romanorum theologia, vt non ſolum funeſti a conſecratione, & ſacris arceantur; ſed & manci, quiq. inſignes debilitate corporis, aut membro, velut indigni, qui ſacra tractarent. propterea M. Sergium ob prauitatem, imminutionemq. corporis a ſacris fuiſſe amotū. Quin etiam huius generis homines a propria hereditate perpetuo excluduntur. Vulcanus, quia deformis erat, de cęlo fuit eiectus, et dum caderet, factus eſt claudus. Miphiboſeth, quod interpretatur os confuſionis, vel ignominiæ, cadens factus eſt claudus, & tandem propria hæreditate in dimidio diminutus. Temporalia.n. & æterna ſunt duæ partes hæreditatis noſtræ; claudis autem hereditas dimidiatur, quando cęleſtia (dimiſſis eis temporalibus) ſubtrahuntur. Plutarchus probl. 73. ſcribit Augures, ſi vlcera haberent, inaugurandi cauſſa ſedere prohiberi, eiuſq; rei cauſſam recitat, ſignum hoc eſſe, quod vlcus mutilatio quædā, & pollutio corporis videatur, ſignificans nō oportere eos, qui morſum aliquem, aut vlcus & perturbationem in animo haberent, res tractare diuinas. Aſſentiunt diuinæ legis interpretes, quando ad animi vitia referri volunt, quæ de corporis deformitate ad Moyſen locutus eſt Dominus, ne ſcilicet claudus, vel paruo aut grandi naſu vel torto, ne fracto pede, aut manu, nec gibboſus, ne lippus, nec albuginem habens in oculo ad ſacerdotium aſſumatur. In cuius rei teſtimonium hunc ſermonem protulit Auguſt. & decreta canonica clamant 41. diſt. §. vlt. In compoſitio corporis inæqualitatem indicat mentis; Vnde hiſtoriographus Saluſtius, cum eius mutabilitatem deſcriberet, cuius conſcientia excitata curis mētem vaſtabat, inter cætera hoc etiam notabile indicauit, dicens: Inceſſus eius modo citus, modo tardus. Apud Marcum Euangeliſtam, vt inſania mentis, motu corporis demonſtraretur, ira præceps, & impaciens excu-

[Margin notes: Seneca Declamat. li. 4. — 2. Reg. 4. — Plinius nat. hiſt. lib. 7. — Leuit. 21 — 49. diſt. hinc etenim. — Matt. 26. Mar. 24.]

tit

tit de ſolio Caipham ſummum ſacerdotem non inuenientem calumniæ locum in Chriſto. Quid vero de impio Iuliano ſcripſerit Greg. Naz. audiamus: Hæc quidem de Iuliano alijs ipſa experimenta tradiderunt, & aſſumta poteſtas imperij. mihi autem eius mores comperti ſunt, cum hunc virum Athenis clarius agnouiſſem. venerat enim illuc, cũ frater eius Imperatori videretur inimicus, fuitq; aduentus eius ratio duplex. vna quidẽ quaſi decentior, qua dicebat ſe veniſſe, vt Græciam, eiuſq; ſcholas videret; altera vero ſecretior, & ignota plurimis, vt immolatores Dæmonum, & viros fallaces inquireret, quia nondum habebat impietatis ſuæ licentiã. tunc igitur me non malum huius viri coniectorem fuiſſe memini. non .n. fortuito iſta conſpexi, ſed faciebat me cautum incõſtantia morum eius, atq; incredibilis quædam mentis emotio. Vates ſiquidẽ egregius eſt, qui bene conſiderat. Nullum .n. ſignum in eo mihi vtile videbatur, ceruix inflexibilis, humeri iactabiles, oculi currentes huc illucq. directi, & furioſe reſpicientes, pedes inſtabiles & titubantes, naſus contumeliam & contemtum ſpirans, vultus lineamenta ridicula idem ſignificantia, riſus petulantes ac effrenati, conſenſus & negatio ſimul, ratio nulla ratione conſiſtens, interrogatio inordinata, atq; reſponſio nulla congruentia ſibi conueniens. Sed quid per vniuerſa diſcurro? talem ante opera conſpicatus ſum, qualem in operibus poſtea cognoui. Quod ſi eſſent mihi præſentes, qui tunc aderant, teſtarentur, quod cum hæc vidiſſem, repente dixi. Quale malum Romanorum terra nutrit. Hæc Theologus. Non ſolum aũt mali exiſtimantur, qui deformes, ſed inauſpicatiſſimi etiam ominis eſt diſtorto cuipiam occurriſſe. Hinc in deformes foedoque aſpectu homines natum adagium: Qui te conſpexerit, augurium capere poterit; Clariſſimum ſane illud Plutarchi in Bruto, qui infauſtum pugnæ exitum apud Philippos ſibi ſignificari putauit Aethiope illo deformi, qui procedentibus aciebus occurrit. Pari modo Septimus Seuerus Imperator ex occurſu Aethiopis ſibi mortem cõcepit, autore Aelio Spartiano in vita illius. Simile quiddam & de Adriano fertur,

Lib. 2. In Iulianum.

Vide adagiũ, Ominabit aliqs te conſpecto.

fertur, qui ex occurſu Mauri, hominis longe omnium diſtortiſſimi, ingruere ſibi extrema coniecit. Auguſtus denique Imperator, vt tradit Suetonius pumilos atque diſtortos, vt ludibria naturæ, malique ominis abhorrebat. quo ſpectare videtur carmen illud Satyricum Iuuenalis.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem. Saty. 5.

Proinde, non ab re, Philoſophus, monſtra non putat alenda, cum raro apparere ſoleant, quin ingentia mala non portendant, Ideoq; antiqui augures, ac Romanorum aruſpices, eiuſmodi viſis, ſupplicationes publicas decernebant, vt mala impendentia Imperio Romano Iupiter placatus, auerteret. Huiuſmodi ſiquidem humana monſtra, mala ſemper agunt, atque exitium afferre ſolent; ſicut & de his conſtat qui Saturnini ſunt, de quibus his verbis meminit Marſilius Ficinus: Saturnini quidem euadunt immundi, inuidi, triſtes, dæmonibus immundis expoſiti, quorum commercium procul effugito. nam Saturnini venenum alibi ſopitum latet, ceu ſulphur a flamma remotum; in viuentibus vero corporibus ſæpe flagrat, atque vt ſulphur accenſum, non comburit ſolum, ſed etiam vapore noxio omnia circum implet atque inficit appropinquantes: ita etiam Iouiales præſenti tali aliquo ſignato infelices euadunt. Hæc ille. Non poſſum hic nō palam facere, quod de his qui membris aliquibus a natura mutilati ſunt, ſcribens Auctor quidam ab illorum commercio temperandum admonet, & ab his etiam quibus male propitia fortuna eſt, verbi gratia, quibus mutilati ſunt oculi, nares, os, pedes, manus, & qui altero claudicant pede. Quod de rege Spartarum Ageſilao claudo, non tantum exitu comprobatum, ſed longe etiam antea ſapientiſſimo Apollinis oraculo pronunciatum eſt his carminibus.

Sis inuicta licet tibi dico Sparta cauebis Plutar. in
Ne claudo victrix patiare incommoda regno, Ageſilao
Includent ſubito multo te tempore morbi,
Et ſæuo bellum proſternens omnia fluctu.

Accedat

Accedat & Therſites Homericus qui vt erat garrulus, factioſus, principibus malus conſultor, ac grauiſsima vniuerſo Grecorum exercitui peſtis; ſic & corpus ad portentum vſq; a capite ad pedes deforme habebat, vt in eo poſſis intelligere peſſimum animum in domicilio ſe digno habitaſſe. ſic.n. illū deſcribit Iliad. lib. 2. Fœdiſſimus omnium, qui ad Troiam nauigauerant, altero oculo ſtrabo, altero pede claudo, curuis humeris, & in pectus contractis, vertice acuminato, rara lanugine. His ſignis & notis Valerius Martialis lib. 12. Epigrammaton, Zoilum quendam malum eſſe ſuſpicatur.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus.
Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

Exſtat & Grecum Epigramma Palladæ in claudum quempiam lib. 2. Epigrammaton.

χωλὸν ἔχεις τὸν νοῦν, ὡς τὸν πόδα. καὶ γὰρ ἀληθῶς
εἰκόνα τῶν ἐντὸς σὴ φύσις ἐκτὸς ἔχει. Huc eſt.

Pes tibi quod claudus, quod clauda per omnia ſit mens.
Interius retegunt extera ſigna malum.

Eſt item locus quidam Scripturæ, ad rem de qua nunc agimus, maxime commodus, eadem quæ de claudis, vel oculo mutilatis adduximus, mira conteſtatione confirmans, in eo libro, qui Regnorum ſcribitur, in quo ita de claudis, et cecis ſcriptum legitur: Abijt Rex 2. Reg. 5 *Dauid, & omnes viri qui erāt cum eo, in Ieruſalem ad Iebuſæum habitatorem terræ, dictumq. eſt Dauid ab eis: Nō ingredieris huc, niſi abſtuleris cæcos & claudos, dicentes: Non ingredietur Dauid huc. Cepit autem Dauid arcem Syon. hæc eſt Ciuitas Dauid. Propoſuerat enim Dauid in die illa præmiū, qui percuſsiſſet Iebuſæum, & tetigiſſet domatū fiſtulas, & abſtuliſſet cæcos & claudos odientes animā Dauid. Idcirco dicitur in prouerbio CAECVS ET CLAVDVS non intrabunt in templum. Sed quid ex antiquitate huiuſmodi exempla eximere conor? cum ſuperioribus diebus in hac vrbe rabulam oculis viderimus, qui vt inter mortales omnes*

nes

nes maxime deformis erat; ita etiam animi improbitatem peſsimis moribus teſtatiſsimam faciebat. Erat quidem Hyperbolus ille adeo breuis pede, vt ambulando toto contorqueretur corpore; ſed mirum quanto maiori claudicatione mens illius vacillaret. nihil. n. niſi quod diſtortum & ab æquitate deuium ſuſcipiebat agendum; quas vidiſſet cauſſas, vt iniuſtas a verecundis & bonis viris reiectas, eas ipſe impudentia ſingulari præditus amplectebatur, exiſtimans mendacem fortunam tantum dominari, quam comitentur ſcelera, fraudes, periuria, quas iuris formulas vocabat. vbi ergo ad ſubſelia ventum erat, garrulitate ſcurrili; bonorum conuitio, & maledictis cauſſas agitabat, quas ob res Bonhomus noſter terque quaterque fuſtibus ac verberibus cæſus eſt, atque publica iudicum ſentētia tamquam ſimia petulantis & effrenatę linguę pœnas dans, turpiter e foro eiectus; in quem poſtea locum vix ſupplex, & ſe grauiter accuſans, recantatis opprobrijs fuit reſtitutus. Neque hic mihi aliquis ſuccenſeat, quod Ciuitas Bergomea, quæ ſemper viris omni virtutum genere ornatiſsimis floruit, nunc monſtrum omnibus flagitijs, ac ſceleribus inſigne protulerit. Neceſſe enim fuit vt natura purgandi ſui gratia, poſtquam tot claros Viros ediderat, cum tandem emitteret, in quem vniuerſa vitia, quaſi excrementa ſua conijceret, quo purior & vegetior ad priſtinum inſtitutum procreandorum hominum illuſtrium reuerteretur. Hic tamen etiam atq; etiā conſiderandum quæ diximus corporis vitia a conceptu ne inſita corporibus, an caſu contracta fuerint. Nam ſi qua corporis deformitas fortuito contigerit, cum nulli, neque arti, neque rationi ſit ſubiecta, ea vtiq. nemini vitio verti debet. Quinimmo ſi ab euentu ratio petatur, pluribus etiam corporis eiuſmodi labem maximę laudi, & ornamento fuiſſe compertum eſt. Vt. n. ad exempla deueniamus. Sp. Caruilio, cui grauiter claudicanti ex vulnere ob Rempublicam accepto, & ob eam cauſſam verecūdanti in publicum prodire, mater dixit? Quin prodis mi Spuri: quotieſcunq. gradum facies, toties tibi tuarum virtutum veniet in mentem. Horatium Romanum, cui

Cic. de Oratore lib. 2.

ab

ab euentu Coclitis cognomen iniunctum, alterius oculi iactura quam ſtrenue pro patria pugnando in prælio paſſus eſt; non deformem, ſed potius inſignem, & glorioſum reddidit. Hannibal ille militari diſciplina, & maximis contra Romanos victorijs clariſſimus, ſimili alterius oculi orbitate, qua in traijciendis Alpibus frigoris violentia affectus eſt, nõ ideo corporis dignitatem, aut rerum gerendarum ſolertiam, vel gloriam minuit, aut turpauit. Mutium illum alterum nobilem Romanum, cui poſtea Scæuolæ nomen inditum, clades dextræ manus, quam pro patria a Porſenæ Etruſcorũ Regis obſidione redimenda incurrit perpetua nominis celebritate inſigniuit. Et ut etiam noſtri ſeculi referamus exemplum aliquod illuſtre. Lactantius Bongus Nobilis Bergomas bellicis tormentis pyrobolis totius exercitus Venet. Præfectus, ictu globi tormentarij in Veronenſi expugnatione, quam Venetorum nomine moliebatur, altero femore abſciſſo, ob eam cauſſam in maximo fuit honore. Quod ſi natura, non autem illuſtri caſu id ei contigiſſet, nequiſſimi hominis ob illam mutilationem indicium præ ſe tuliſſet; At illius uita, & maximæ res pro Veneto imperio geſtæ, clariſſimum uirtutis prudentiæ, & probitatis teſtimonium conſecutæ ſunt. Nunc mihi ſi tanti Viri gentilis mei recordatione a re propoſita aliquantiſper euagabor, parcendum exiſtimo. Ille eſt Lactãtius, qui ſingulari virtute, militari ſolertia, rerum geſtarum magnitudine patriam noſtram illuſtrauit, ita vt omnes fere pro conſtanti teneant illum, ſi non fortuna, virtute certe & animi magnitudine & prudentia ad Illuſtriſſimi Imperatoris Bartholomei Colleoni famam, ſi par vita fuiſſet (perijt enim annos natus triginta) propius acceſſurum fuiſſe. infelici etenim illa tempeſtate, qua vna cum Iulio ſecundo Pon. Max. omnes prope Europæ Principes ad delendum Venetorum imperium & nomen conſpiraſſe videbantur, ferroq; & anathemate cum ea Reſp. vndiq, premeretur, acceptaq; illa funeſta clade in Glarea abduæ, qua fuerant fere ex omni continẽte Italiæ Veneta arma expulſa, hic inquam Lactantius noſter,

exerci-

exercitus & tormentorum Venetorum præfectus, reliquis hoſtium victoriam ſequentibus, vnus prope velut alter Horatius fidem ſeruauit, atque afflictis Venetorum rebus toto eo bello operam non minus ſtrenuam, quam fidelem præſtitit. Quare non ſolum a Venetis meruit præclara ſtipendia, et præmia ſuæ virtutis, & inuictę fidei; ſed mortuus etiam publicum funus, & lamentationem adeptus eſt, publicoq; Senatus Conſulto equeſtris ei ſtatua erecta eſt. Concludendum igitur corporis defectus, quos caſu, non natura quis patitur, nullam animi deformitatem indicare, aut patientem ad aliquod ſcelus impellere. Quinimo ea eſt vis humanæ mentis & intelligentiæ ratio, vt aliqua etiam naturali deformitate laborantes, niſi ſuapte obſtinatione, & praua voluntate maligni ſint & impuri, Diuina adiuuante gratia, & philoſophiæ adminiculo, poſſint externas omnes virtutique contrarias affectiones exuere, & rebus honeſtis inuigilare. educatione enim ac philoſophiæ ſtudijs fingitur, vt lubet, animus. Quare dictum fortaſſe eſt ſapientem fortunæ dominari, & ſuæ vnumquemque fortunæ eſſe artificem; cum pro comperto videamus, quamuis aſtris vel natura ad aliud impellatur mens, ratione tamen & libera voluntate effici, vt poſſit homo ſequi quam maluerit viam. Cuius rei argumentum eſt Socrates ille (de quo nihil ſatis poſſet pro dignitate dici, quem fuiſſe Gentilium omnium ſapientiſſimum conſtat, proximeque ad Chriſtianam ſapientiam vere acceſsiſſe) vir temperans, caſtus, iuſtus, modeſtus, iniuriarum patiens. Hic igitur cum a Zopyro phyſiognomo ex corporis forma libidinoſiſsimus omnium fuiſſet indicatus, amicos in contrariũ nitentes, hominiq; minitantes, confeſtim corripiens, aſſeruit ſe talem omnino fuiſſe euaſurum, niſi ſe philoſophiæ corrigendum exhibuiſſet: quãquam tantus poſtea vir (proh dolor) maleuolorũ linguas felle infectas effugere nequiuerit. Ita .n. natura comparatum eſt; vt facile de altero malum ſuſpicetur, qui facile ad malum impellitur: quemadmodum ſimplex animo nec turpe quidquam admittit, neç de alijs temere ſuſpicatur.

Ad Lactantium Bõgũ honeſtandũ poſita equeſtris ſtatua.

Lud. Vi-ues ĩ Auguſ. de ciuit. lib. 8. cap. 1.

Aelianus & Cic. de fato.

O Quo-

Quoniam ergo Philoſophus forum circumibat, iuueneſq; ad philoſophiæ ſtudium hortabatur, præſertim elegantiori forma præditos, quos ad philoſophiam aptos iudicabat, quod, vt dixi, ex liberali forma eoſdem egregia animi indole eſſe conijceret, in hanc peſſimam opinionem adducti ſunt quidam Athenienſium, vt Socratem puerorum amore correptum, et obſcænę libidinis cauſſa cum Alcibiade conſuetudinem habuiſſe putarent. quod ipſe Plato tetigit, dum Socratem loquentem inducit his verbis: Pulcher eſt Theætetus; pulcher Carmides. Ac plane in Dialogis ſuis oſtendit Socratem apud prophanum vulgus huiuſmodi falſa ſuſpicione laboraſſe. at vero ille quamuis videretur mirari formas adoleſcentulorum, videretur amare, et zelotypia tāgi; ab his tamen affectibus dis diapaſon aberat; cum animi, non etiam corporis pulchritudinem intelligeret. Nouerat .n. vt qui omnium ſapientiſſimus Apollinis oraculo fuerat iudicatus, non minus homicidam eſſe cenſendum, qui hominem præripit naſciturum, quam qui natum tollit e medio. Audacior profecto qui preſentem abrumpit vitam; ſed crudelior qui lucem inuidet naſcituro; & nondum natos ſuos filios enecat. Sed iam ſatis animum meum hac digreſſione oblectaui. redeundum ad Quaternarij plenitudinem. Implet hic numerus totum anni tempus, quia Sol in Signifero delatus ab Occidēte in Orıētem anni circulum peragit quadripartitis temporum varietatibus; in quibus vniuerſa mutantur. namq. ab Ariete incipiens ver oſtendit, & Taurum & Geminos tranſiens idem ſignificat; ſed ingrediens Cancrum, & Leonem tranſiens, & Virginem, ęſtatem perficit. at dum Libram ingreditur, ęquinoctium conficit, & autumnū ſignificare incipit, ab hoc ſigno tranſiens ad Scorpium, & Sagittarium. deinde protinus incurrit in hiemalem circulum, & Capricorno, Aquario, Piſcibus, hiemem tranſigit. Hinc Aſtrologi quattuor hęc ſigna Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum mobilia nominarunt. nam vere germinant plantę, animalia pleraq. coeunt; veluti aſini, aues. Aeſtate vero fructificant plantæ; pulli animalium adoleſcunt,

aquę

aquæ ſilent. Autumno cuncta ſeneſcunt, & areſcunt. Hieme contrahunt, et ſilent; contra turgent aquæ, et intumeſcunt. Eadem fere Sol operatur in homine diurno motu, ab Oriente tendens ad Occidentem. Nam vt Galenus in ſexto Epidemiorum dicebat, partes diei naturalis partibus ipſius anni correſpōdent; matutina quidem veri, in qua homo lætus exſurgit, mouetur ſanguis, lætaq; ſunt omnia. Poſt meridiem vero calor ingens, biliſq; feruet. At prima noctis parte, melancholia dominatur, homo areſcit ac cōtriſtatur. Poſt mediam vero noctem pituita & ſomnus dulcis, & iucunda quies mortalibus ſegniſq; torpor accedit. nam quod homines prima parte noctis dormiant profundius, non id contingit ob temporis naturam, ſed ob cibos aſſumtos. Aliam vero partitionē affert Soranus dum ait, ab hora noctis nona ad horam vſq. tertiam diei moueri ſanguinem. conſentaneum .n. eſt tunc peracta coctione ſanguinem abundare. reſpondet etiam aeris matutina conſtitutio, & ſomni ſuauitas. Flauam aūt bilem ab hora tertia diei vſq; ad horam nonam, circa quas horas etiam in tertianis febribus paroxyſmos excitari deprehenditur: et aeris conſtitutio congruit. Melancholia aūt habet quadrantem diei, qui eſt ab hora nona diei vſq. ad tertiam noctis, aeris quoq; conſtitutione ad ſiccitatē & frigus declinante. Phlegma deniq; habet tempus ab hora noctis tertia vſq. ad nonam eiuſdem, circa quod tempus non aer tantum ex Lunæ de nocte fulgentis radijs, ſed corpus quoq. noſtrum humidiſſimum eſt, maximeq. flaccidum, ſomniq. ex copia halituum profundiſſimi.

Proportione rurſus Quattuor tēporum anni, totidē à Pythagora aſſignātur humanæ vitæ partes. Pueritia, Adoleſcentia, Iuuentus, Senectus. harum quælibet viginti continet annos. Pueritia .n. quæ eſt a natiuitate vſq. ad vigeſimum annum, humiditate magis gaudet, quam caliditate, & aſſimilatur veri: nam cuncta animalia prima in ætate humido abundant, & mollia, teneraq. ſunt, ſicut illa tempeſtas ſentitur. Sed proxima ætas, quæ aſſimilatur æſtati longe calidior eſt, quā ſicca, et incipit a vigeſimo primo anno, annos Laertius de vitis philoſophorum. lib. 8.

complexa viginti, vocaturque adoleſcentia. Tertia, quæ iuuentus dicitur, tanquã defloreſcens, & ab interitu non admodũ diſtans, arida eſt, autumno ſimilis, incipiens a quadrageſimo primo anno. Vltima, ſenectus in qua animantis eſt corruptio, ita vt hiems prorſus eſt frigida, annum octogeſimum vt plurimum pro termino habens. Quare prima ætas eſt incrementi; ſecunda roboris; tertia ſapientiæ; quarta debilitatis. Quattuor partibus anni, & quattuor partibus diei naturalis, & quattuor ætatibus proportione reſpondent etiam

Propoſit. 117. *quattuor partes diei ciuilis ſecundum Almanſorem inſignem aſtrononum. Namq. vt pleriq. norunt, Iudaica antiquitas, aliæq. gentes lucis & tenebrarum diſcreta ſpacia fecerunt, ac lucis ſpacia duodenario numero horarum donarunt, ita quidem vt cuiuis, verno æque ac æſtiuo, de hinc autumnali pariter & hyberno, duodecim horas æquales attribuerint. de quibus loquitur Plinius lib. 2. capit. 29. Ptolomeus etiã paſſim in magno ſyntagmate Aſtronomico lib. 4. cap. 6. & lib. 5. cap. 3. & 5. Iuxta quã conſuetudinẽ in Euangelio*

Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23. *ſcriptum eſt, a ſexta hora vſq. ad nonam factas fuiſſe tenebras ſuper vniuerſam terram; quod intelligẽdum eſt a decima octaua hora vſq. ad vigeſimam primam diei naturalis, vt nunc horæ aguntur. Eodem modo de his intelligi debet quod legitur in Act. cap. 2. vbi populo ex diuerſitate linguarum ebrietatem Apoſtolorum ſuſpicanti Petrus inquit: Non, ſicut vos exiſtimatis, hi ebrij ſunt, cum ſit hora diei tertia. per quam vel 12. vel 13. intelligi debẽt, reſpectu noſtrorum horologiorum. Prima igitur diei hora vſq. ad perfectionem trium horarum, eſt ſanguinis; tres vero ſubſequentes, quarta .ſ. quinta & ſexta, choleræ rubeæ; at ſeptima, octaua, et nona, choleræ nigræ; tres ſupremæ, decima nimirum, vndecima, & duodecima, pituitæ. Similiter noctu. id enim temporis non tam in horas, quam in vigilias diuiſum fuit. cum enim militibus longum eſſet per noctem totam excubias agere, in vigilias eam Quattuor diſpartiti ſunt, qualibet trium horarum ſpacium æquante; atque harum non aliter, ac horarum apud Auctores multa fit mentio,*

vt

ut apud Euangelium Lucæ cap.12. Beati ſunt ſerui illi, quos Dominus, ſiue circa ſecundam, ſiue tertiam vigiliam venerit, inuenerit vigilantes. & Matth cap.14. Dominus quarta vigilia noctis ad nauigantes venit Apoſtolos. Plinius ſecundi libri 70, capite: Canopus in Arabia Nouembri menſe prima vigilia occultus, ſecunda ſe oſtendit. Apud Liuium paſſim huiuſmodi exempla legentibus occurrunt. In his igitur omnibus etiam prima vigilia humida eſt & calida, ſed minus calida, quam humida, ſicut ver, quod plurimum habet humiditatis, cum ſoluto frigore aura calore diffunditur; at ſecunda calidior, quam ſicca, ſicut æſtas, quod tum Sol proxime verticale nobis punctum feratur; tertia vero pars ſiccior, quam frigida, nā autumni propria eſt ſiccitas, humiditatem tum præterito æſtu reprimente; quarta demum frigidior quam humida, ſicut hiems, quod tum Sol lōgiſſime diſtet a verticali nobis loco. Prima igitur ſectio vernalis eſt calida humida, puerilis, ſanguinea in Ariete, Tauro, Geminis. ſecunda æſtiua, calida, & ſicca iuuenilis, cholerica in Cancro, Leone, et Virgine tertia autumnalis frigida, & ſicca melācholica, decreſcens, Libram, Scorpium, Sagittariumque complectens. quarta hiemalis frigida, humida, pituitoſa, ſenilis continens Capricornum, Aquarium, Piſces. Hinc emanarūt quattuor cardines cęli apud Aſtronomos. Hinc quattuor orbis terræ regiones habitationi. humanæ aſſignatæ, & quidem nominatiſſimæ: de quibus Ezechiel 22. cap.7. Venit finis ſuper quattuor plagas terræ. quamuis enim totum hoc quidquid ideſt, cui Mundi, cęlique nomen indidimus, unum ſit, vnoque ambitu ſe, cunctaque complectatur, partibus tamen differt. vnde Sol oritur, Oriens nuncupatur, aut ortus; qua demergitur, Occidens, vel occaſus; qua decurrit Meridies ſiue mare. ab aduerſa parte Aquilo, ſeptentrio ue vocatur. Quemadmodum in Pſalmi centeſimi tertij explanatione Auguſtinus myſtice explicans id viſum quod beato Petro rapto in extaſim oſtenſum eſt, cum vidit cęlum apertum, & vas quoddam velut linteum magnum quattuor initijs ſubmitti de cęlo in Act.10.

O 3 *terram,*

terram, in quo erant omnia quadrupedia, & ſerpentia terræ, & volatilia cęli. hoc autem vas cum voce cęlo delapſa iubēte Petrum animalia illa occidere, & manducare; ter hoc pacto ſubmiſſum eſt, atque illi oſtenſum. Hanc inquam viſionem in loco ſupradicto pertractans Aug. ait: Diſcus qui Quattuor lineis cōtinebatur, Orbis terrarum erat in quattuor partibus. Has quattuor partes ſæpe Scriptura commemorat, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Meridiem. Ideo quia totus Orbis terrarum per Euangelium vocabatur, quattuor Euangelia conſcripta ſunt. ter autem ſubmiſſum
Matt. 28. vas de cęlo; hoc ſignificat, quia dictum eſt Apoſtolis: Ite baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Proinde cum omnes ad iudicium homines congregandi ſignificantur,
Cap. 24. Cap. 13. apud Matthęum & Marcum dicitur Filius hominis congregaturus Electos ſuos a quattuor ventis, id eſt ab omni Mundi parte, quam habitant homines; quoniam quattuor ventis præcipuis totus
Ezech. 37. Mundus perflatur. Apollini deniq. dicata quadriga, quod quadripartito limite diei metiatur ſpacium. Inde & ipſis equis condigna nomina ſunt impoſita, id eſt, Erythræus, qui latine dicitur rubens, quod a matutino lumine rubicundus exſurgat. Actæon dici poteſt lucidus, quod tertia hora inſtante lucidior fulgeat. Lampus lucens, vel ardens dicitur, quod fit, dum ad vmbilicum diei contra Arcticum circulum conſcenderit. Philogæus græce terram amans dicitur, quod hora nona procliuior vergens occaſui pronus incumbat.

Sed et Apollinis ſoror Diana facies monſtrat Quattuor, quod diſpenſationibus ſeptenarijs ſui luminis vices ſempiterna lege variando diſponat: porro primis ſeptem diebus dimidiata ſemiorbē oſtendit; ſecundis totum orbem complet, fitq; plenilunium; tertijs efficitur dimidiata; quartis fit coitus Lunę cum Sole, quod vocatur interlunium. Facies prima, calida humidaq; cenſetur, quia naſcens Luna humorem aſſolet concitare; ſecunda, calida & ſicca, adoleſcente in ea iam luce de Solis aſpectu; tertia, frigida et ſicca, quaſi plus ab ortu remota; quarta, frigida, & humida, deficiente iam lumine.

lumine. Prima rurſum eſt ſanguinis; ſecunda, bilis rubeæ; tertia, bilis nigræ; quarta, pituitæ. ¶ Quattuor præterea ſunt, quæ cuncta continent, Ens, Vnum, Verum, Bonum; ſi ita accipiantur, vt eorum negationes ſint, Nihil, Diuiſum, Falſum, Malum. Nam quæ ſunt poſt Deum, habent cauſſam efficientem, exemplarem, & finalem. ab ipſo enim, per ipſum, & ad ipſum omnia. Si igitur res conſideramus, vt a Deo efficiente conſtituuntur, ſic Entia dicuntur, quia eo efficiente eſſe participant; ſi, vt exemplari ſuo quam vocamus ideam, ſecundum quam illas condidit Deus, quadrant & reſpondent, Veræ dicuntur, (vera enim imago Herculis dicitur, quæ Herculi ipſo conformatur;) ſi, vt ad eum, tanquam ad finem vltimum tendunt, Bonæ dicuntur. ſi vero vnaquæq. res ſecundum ſe abſolute accipiatur, Vna cognominatur. Eſt autem hic ordo huius Quaternionis, vt primum vnumquodq; ſub Entis ratione concipiatur; quoniam prius efficit agens vnumquodq., quam illud in ſe ſit aliquid; alioquin non, ſecundum totum quod eſt, eſſet ab agente. Succedit Enti vnum. Tertia eſt veritas, quia poſtquam eſt aliquid in ſe, videndum eſt an ſit tale, quale eſt exemplar, ad quod fuit formatum; cui ſi reperitur ſimile, reliquum eſt, vt in illud, vtpote affine, atq; cognatum per bonitatem ſe conuertat. Hæc autē æquali eſſe ambitu manifeſtum eſt. Da aliquid eſſe, certe & vnum eſt. nam qui vnum non dicit, nihil dicit, vt ait Plato in Sophiſta; et qui vnum non intelligit, nihil intelligit, ſecundum Ariſtotelem. eſt enim illud quidquid eſt a ſe indiuiſum, et ab alijs diuiſum, quæ non ſunt ipſum. Verum eſt etiam neceſſario. nam ſi homo eſt, vtiq; verus homo eſt. idemq. dictu id non eſſe verum aurum, & non eſſe aurum. nam cum dicis, verum aurum non eſt, hoc ſignificas: videtur quidem aurum, et eſt aliquid auro ſimile; ſed non eſt aurum. ſimiliter etiam bonum eſt, quia quidquid eſt, quatenus eſt, bonum eſt. Docet hoc Deus Opt. Max. qui oſtēſurus Moyſi cuncta creata, inquit: Faciam vt ante te tranſeat omnis bonitas mea. Quod Exh. 33.
deinde exponens, dicit: Poſteriora mea videbis. Nam Dei poſte-

quæſtio. 23. R. Moyſes Aegyptius perplexorũ lib. 1. c. 53. Gen. 1.

riora ſuffragante columna veritatis Athanaſio Alexan. ſunt creaturæ, & res, quas vidit, & expoſuit, de quibus dictum eſt: Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Neque enim malum ſubſtantia vlla eſt, ſed boni priuatio.

Quattuor præcipue ſunt, propter quæ vere enunciare poſſumus ſtata eſſe fixa & immutibilia vniuerſa, omnem ab eis ortum atq; interitum excludentes, Diuina mens, Angelicus intellectus, Materia, & Humanus intellectus. Diuinæ quidem menti actu inſunt omnia ab æterno, eiq. ſemper ſuper-ſubſtantialiter inerunt. Angelicus item intellectus a ſuæ creationis initio, actu eſt omnia, ſemper omnia futurus. Materia, & Humanus intellectus a ſua item creatione, quãquam non eodem modo, poteſtate ſunt omnia .i. omnium potentia, eruntq; ſemper id quod ſunt i. vniuerſorũ potentiæ.

Lib. de intellect. c. 54.

Quaternis gradibus diſtincta eſt omnis cognitio, cum Quattuor ſint prima, et præcipua Mũdi entia cognitionis facultate prædita; Deus, Angelus, Homo, Irrationale animal. Diuinam cognitionem Bouillus Mentem dicit: Angelicam, intelligentiam vocat; Humanam, rationem; Animalẽ, ſenſum. Efficit igitur cognitionum numerus vnum quoddam corpus, cui trini ſunt termini, videlicet Animalis, vt punctum; Humana, vt linea; & Angelica, vt planities. Eiuſdem autem corporis arcana, propriaque dimenſio, Diuina cognitio eſt. Sunt eodem modo in humana eruditione quattuor elementa: Mentis ſubſtantia, Mentis notio ſiue interna conceptio, Vox, Scriptura. Mentis quidem ſubſtantia igni, Diuinæq. cognitioni, & corporeæ plenitudini reſpondet. Mentis notio, Angelicæ cognitioni, aeri et ſuperficiei comparatur. Vox, quæ prima ſenſibilis eſt, ſenſibili homini, aquæ, et lineę adaptatur. Extrema vero Scriptura, animali rationis experti, terrę, ac puncto comparanda.

Prima Entia:	*Animal,*	*Homo,*	*Angelus,*	*Deus,*
Cognitiones:	*Senſus,*	*Ratio,*	*Intellectus.*	*Mens,*
Humanæ eruditiones:	*Scriptura,*	*Vox,*	*Concæptus,*	*Mens.*

Quat-

Quattuor ſunt prima rerum genera; Subſtantia, Quantitas, Qualitas, Locus. quorum numero comprehenſa permanet omnis rerum fluxio, & permutatio. quia in vnoquoq; genere geminæ & contrariæ permutationes contingunt. In ſubſtantia quidem generatio & corruptio, qui ſunt motus in puncto primi, & abiectiſſimi. In quantitate fiunt auctio, & diminutio in quadam dualitate, & linea. In qualitate qui fiunt motus, peculiariũ & contrariorum nominum penuria, generatim alterationis vocantur, ſuntq. vt trinitas, & ſuperficies. In loco, quæ contingit permutatio, hoc vno nomine vocatur latio. & hæc fit in Quaternario, in corpore, & in profundo. hæc enim permutationum eſt præſtantiſſima, tantumque perfectis animalibus, præcipue homini, competit.

Quattuor pari analogia ſunt ordines rerum naturalium, Subſiſtentia dico, Viuentia, Senſibilia, Rōnalia, quarũ ſingulis ſingula mutationũ genera tribuuntur, vt peculiaria, et propria. Subſiſtētibus ſubſtãtiales motiones generatio, et corruptio; Viuentibus, vitales, quibus viuentia augeſcunt, aut minuuntur; Senſibilibus, contrariæ alterationes, quibus aut proſpera, aut etiã aduerſa valetudine variãtur; Rationabilibus vero Latio (ſupremus motus) in potiſſima ambulationis, ac erectę ſtaturę ſpecie competere probatur.

Rerum genera:	*Subſtantia,*	*Quantitas,*	*Qualitas,*	*Locus,*
Rerum gradus:	*Subſiſtentia,*	*Viuentia,*	*Senſibilia,*	*Rationalia,*
Mutationes:	*Generatio,*	*Augmētatio,*	*Alteratio,*	*Ambulatio.*

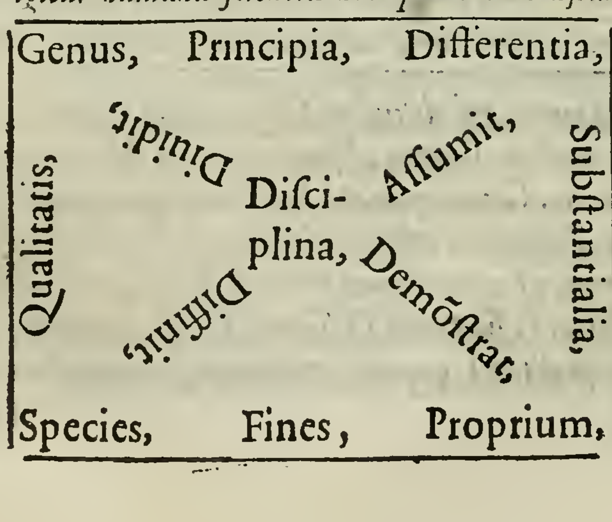
Omnis ſcientia, & diſciplina Quaternario vocum, dictionum ue numero conſtat Genere, Specie, Generis differentia, & Speciei proprietate. Genus enim, & Speciem vt præcipua, & ſubſtantialia, & recta in linea collocata deſumunt; Differentiam uero & Proprietatem, ut eorum circumſtantias, & laterales a natura inditas qualitates. ſunt enim Differentia, & proprium, generis, & ſpeciei qualitates, quas de genere, aut ſpecie, quale rogantibus reſpon-

reſpondere ſolemus, nempe interrogãti quale ſit animal? rõnale, aut irrationale. Qualis vero homo? riſibilis reſpondendum. Nihil infra genus humana diſciplina meditatur: nihil quoq. infra ſpeciem concipit. Inchoat omnis diſciplina a genere; terminatur in ſpecie: continet ſe ſe quadrato generis, ſpeciei, differentiæ, & proprij, aut diuidens genus, aut finiens ſpeciem, aut demonſtrans ſpeciei proprietatem. Eadem differentia, quæ diuidit genus, componit, finitq. ſpeciem. Genus vero cum differentiæ quiditate ſpeciei proprietatẽ eliciunt eamq. demonſtrant. Genus eſt maximum diſciplinæ ſummum & precipuum eius prædicatum. Species diſciplinæ vltimum, minimum, et cunctorum ſubiectum, de qua & genus, & differentia, & proprium in diſciplinis enunciãtur. Itaq. repudiant omnes humanæ diſciplinæ tria hæc: Quod ſupra genus ſit tranſcendens: Quod ſub ſpecie indiuiduum ſingulare & vnum numero: Quod denique & extra & poſt proprium accidens.

Tres a diſciplinis voces repudiatæ	*Tranſcendens Metaphyſicũ:*	
	Indiuiduum	*ad mechanicas*
	Accidens.	*ſpectantia.*

Diſciplinarũ voces quattuor.	*Genus,*	*Diuiſibile,*
	Species,	*Diffinibilis,*
	Differentia,	*Diuidens et diffiniẽs,*
	Proprium,	*Demonſtrabile.*

Vniuerſæ igitur humanæ ſcientiæ hoc quadrato conſtant.

Aegyptiorum ſapientiã Quaternione cõtineri teſtantur Iamblichus, Diodorus; Laertius, Philo Alexan.& Euſebius Cæſarien.

Mathematicæ in Quattuor ſecantur partes quadriuium vocant noſtri, Arithmetica de numeris diſſerit, ideſt de quantitate diſcreta per ſe; Muſica de proportione, i. de quantitate diſcreta ad aliquid; Geometria de ſpatio, i. de quantitate continua immobili; Aſtronomia de motu, i. de quantitate continua mobili. Eſt autem elementum Arithmeticæ, Vnitas; Muſicæ, Vniſonus; Geometriæ, Punctum; Aſtrologiæ, Inſtans. Aſtrologia rurſus circa Quattuor verſatur, quæ ſunt infra lunarem orbem, elementa. ſ. mineralia, ſeu metallica, quæ item vegetantur, & quæ ſentiunt.

Muſicas et ſymphoniarũ rõnes implet Quaternio, Diateſſaron, Diapẽte, Diapaſon, ex quibus cõcentus fit abſolutiſſimus. nã Diateſſaron proportionẽ habet ſupertertiam; Diapente, ſeſquialterã; Diapaſon, duplam. numerus quidem ſeſquitertius dicitur qui conſtat ex toto aliquo numero, et ex tertia illius parte, ſicut ſe habẽt quattuor ad tria. nam & ipſum totum nempe 3, comprehendit & tertiam eius partem, nempe vnum. Seſquialter vero appellatur quando numerus continet numerum, & illius dimidium, vt tria ſe habent ad duo. conſtat quippe ex duobus & ex eius dimidio, nempe ex vno. Duplus autem nuncupatur qui eſt æqualis duobus numeris, vt duo ſe habent ad vnum, & quattuor ad duo. nam bis ipſum continent. In his tota viget harmonia. Sed & præter iſtas, continet Quaternarius alias etiam conſonantiæ ſpecies, vt triplam in tribus ad vnum; quadruplam, in quattuor ad vnum, ex quibus efficitur Dia paſon & dia pente, quam vocant duodecimam; & Dis diapaſon, ideſt, quindecimam. Continet & Tonum ſi quattuor, tria, & vnum, quæ reddunt octo, ſumantur; & iterum quattuor, tria, & duo, quæ faciunt nouem, a quo numero ad octo eſt proportio ſeſquioctaua, Tonum conficiens. in Quaternario igitur continetur omnis harmoniæ ratio. Tonus quapropter Antiqui eum Pana vocabant.

1	2
3	3
4	4
8	9

Quat-

Quattuor tandem erga nos ſunt Dei appellationes

Dei, Hominis, Patris, Magiſtri.

Nomen quippe Dei competit illi cum primis vt omnium auctori. vox .n.ipſa Diuinæ appellationis, id eſt, ipſum Dei nomen peculiarẽ quandam inſpectionem habet ad creaturas, quæ ab ipſa vnius veri Dei ſubſtantia, non neceſſariam, ſed ſpontaneam originem acceperunt. Exemplum huius rei in promtu eſt a ſacra pagina. quoniam Moyſes, qui Diuino ſpiritu aflatus, prius ipſam Mundi creationem, & vniuerſarum originem ſupra humanum ſenſum deſcripſit, Dei appellatione vſus eſt, totius mundanæ creationis ſeriem, incipiens his verbis: In principio creauit Deus cęlum & terram. Sequens Domini appellatio adeſt ipſi, quippe vt ſuper omnia, & ſemper, & in omnibus dominanti, & moderanti, & poſſeſſori populi a ſe dilecti, & latarum a ſe legum iure viuentis. Quare Octauianũ Auguſtum a Sybilla edoctum, quod quidam naſciturus eſſet in terris ſe maior, reueritum fuiſſe ferunt, ac penitus reſpuiſſe Domini appellationem, qua Romani illum vulgo honorandum, cenſendumque decreuerunt; et loco eius appellationis, ſe quidem patrem patriæ dici, & nominari voluiſſe. Tertia appellatio Pater eſt, ob eã cauſſam, quia vt ait Merc. omnia gignit. Patris enim officium eſt generare; quare Plato in Timeo ſupremum Deum omnium patrem & opificem appellat, angelorum, ſ. & hominum patrem, vt vocat Homerus; brutorum autem & anima carentium opificem. dicitur quoque Pater Mentis. etenim cum Deus ſit uita, & lumen, ex ſe parit Verbum, tanquam lumen de lumine, Mentem, ſcilicet, totius Mundi effectricem. adhuc etiam paternum nomen dandum illi eſt vt Zeloti, & vt naturali bonitatis amore humanum ſaluari genus cupienti, & ad ſuorum bonorum participationem, & hæreditatem benigne inuitanti. Magiſtri deniq; nomen ponendum eſt illi vt illuſtratori noſtrarum mentium, & vt largitione ſuæ lucis, ac gratuito dono eminentis ſcientiæ ſuæ nos erudienti, & a malis ad bonum conuertenti. Has inquam appellationes inhibuit in

ad Tatiũ cap. 2.

Euan-

Euangelio Deus ab hominibus vſurpari & preſumi, cũ apud Mat thęum cap.6.nos edocens orare: Sic (inquit) orabitis. Pater noſter, qui es in cęlis. Et cap.23. Patrem nolite vobis vocare ſuper terram. vnus eſt.n. pater veſter in cęlis. & ne vocemini Magiſtri. vnus eſt.n. Magiſter veſter Chriſtus. Et rurſum apud Euangelium Iohannis: Vos vocatis me Magiſter, & Domine, & bene dicitis, ſum etenim. Cap.13. *Quattuor his Sacris nominibus non ab re diſtinguitur erga nos Deus. Nec plura inuenimus, ſaltem erga nos, noĩa illius; præter eá, quæ ab his quattuor elemẽtis Subſtantia, Lege, Regeneratione, & Lumine conflamus. quæ redegimus in ſequentem figuram.*

Quadruplicia Dei noĩa erga nos.					Quadruplicia nr̃a noĩa erga Deũ.
	Deus,		Subſtantiam,		Craturas,
	Dominus,	Ob	Regenerationẽ,	Ad	Seruos,
	Pater,		Legem peccati,		Filios,
	Magiſter,		Luminis donũ,		Diſcipulos.

Ceterũ quã ſanctus, quãq. admirabilis ſit Quaternarius, hinc colligitur, ꝙ vniuerſę gẽtes proferre ſolẽt quattuor litteris ſubſtãtiã illã ſine principio, ſine fine, ſimplicẽ, ſine ulla admixtione, inuiſibilẽ, incorporeã, ineffabilẽ, inęſtimabilẽ, incõprehenſibilẽ, in qua nihil adiunctũ, nihil eſt creatũ; cuius nomen, cũ vna ſit, nõ quęrendũ, ꝙ illic tm̃ opus ſit vocabulis, vbi proprijs appellationum inſignibus multitudo fuerit dirimenda. nã interrogatus Attalus, qđ nomen haberet Deus, legitur reſpondiſſe, nullum nomen ei proprie conuenire poſſe. oĩa. n. noĩa ex quadam ſingularitate rationis, per quam diſcretio fit vnius ab alio, impoſita eſſe; vbi vero oĩa ſunt vnum, nullum nomen proprium eſſe poſſe Hãc igitur ſubſtantiam Latini uocant Eſſe, Hebrei אֶהְיֶה *EHIE, ideſt, qui fui, ſum, et ero. licet noſtri aliter interpretentur.*

DEVS enim & erat ſemper, & eſt, & erit; imo ſemper eſt. quandoquidem fuiſſe et fore, temporis, cui nos ſubiacemus, articuli ſunt, & huius fluxæ naturæ momenta; ille autem ſemper eſt. vniuerſum enim quod eſt, in ſe complectitur, nec principium habẽs, neq; finem. non enim Diuinarum rerum, atq; humanarum idem iudicium. nam cum in motu & fluxu ſint iſta, eiuſmodi etiam earum tempus eſſe liquet, cuius pars altera præterijt, futura altera eſt. nam præſens illius nullo modo comprehendi poteſt, quod, antequam cognitione perceptum ſit, auolet ac dilabatur. At rerum Diuinarum alia cenſetur ratio, quæ cum careãt omni motu, profecto ſeculum quoque ipſarum & firmum & conſtans eſſe neceſſe eſt. Quare primum Dei pronun-
Exho.3. *ciatum erit ESSE. Hoc ſane modo ſeipſum nominat, cum in Monte Synai oraculum edit Moyſi: Ego ſum qui ſum. vt diſcant differentiam inter eſſe, et non eſſe; & nullum nomen de me dici proprie, cui ſoli competit Eſſe. Non dicitur autem DEVS proprie Ens, ſed Eſſe. Diuerſum eſt.n. Eſſe, & id quod eſt, quod ipſum eſſe nondum ſit. At vero quod eſt, accepta eſſendi forma eſt, atq; conſiſtit. Quod eſt, participare poteſt aliquo: ſed ipſum Eſſe, nullo modo aliquo participat. fit.n. participatio cũ aliquid iam eſt. eſt aũt aliquid cum Eſſe ſuſceperit. Id quod eſt, habet aliquid mixtum; ipſum vero Eſſe nihil aliud, præter ſe, admixtum habet. Diuerſum eſt autem, eſſe aliquid, & eſſe aliquid in eo quod eſt. illic n. accidens, hic ſubſtantia ſignificatur. Omne quod eſt, participat eo quod eſt eſſe, vt ſit; & alio participat, vt aliquid ſit. Ac per hoc id quod eſt participat eo quod eſt eſſe, vt ſit. Præterea cum nominum alia ſint concreta vt calidum, homo; abſtracta alia, vt caliditas, humanitas, hæc illorum vis eſt ac diuerſitas, vt quod dicitur abſtractum, id notet quod a ſe tale eſt, non ab alio; at concretum, quod non a ſe, ſed alterius beneficio tale eſt. Cum igitur ens concreti ſpeciem habeat. idem.n. dictu ens, & id quod eſt, huius abſtractum erit hæc dictio Eſſe, vt ens dicatur quod ipſum eſſe participat; quemadmodum calidum caliditate calidũ eſt, homo humanitate homo. Quoniam vero nihil ſeipſum participat,*

neq;

neq; eadem conditio eidem rei, & a ſe, & alterius participatione ineſſe pōt, ſequitur vt quod dicitur abſtractum a concreto denominari non poſſit. Quare non dicitur congrue calor eſt calidus, humanitas homo eſt, eſſe eſt ens. nō quia calor frigidus ſit, ſed quia quod calidum eſt, caliditate calidū eſt; quod homo eſt, humanitate homo eſt; & quodcunq. eſt, huius participatione eſt. Quædam ergo negamus rei cuipiam ineſſe, aut quia illa non habeat, vt calidum non eſt frigidum: aut quia excellentiori nota, & perfectiori ratione contineat; quam nos habere eam ex tali locutione ſignificamus, vt cū negamus caliditatem eſſe calidam, nō quia frigida ſit, ſed quoniā non ſolum ideo nō eſt frigida, quia eſt calida, quod idem eſt dicere, quia habet caliditatem, ſed quia caliditas ipſa eſt. Secundum hanc ergo loquendi rationem, entis appellationem non dabimus Deo, cum ſit cōcretū, ſignificans id quod ab alio eſſe participat. ſed Eſſe dabimus illi qui eſt ipſum Eſſe. A Romanis dictus eſt AIVS, eo quod aiebat, & loquebatur. Namq. olim Romæ audita vox eſt ſilētio noctis clarior humana voce, quæ iuberet Magiſtratibus nunciare, & Gallos venire, ac vt prouiderent ne ROMA caperetur a Gallis, vt narrant Arnobius lib. primo contra Gentes, & Cicero libro ſecundo de Natura Deorum. A Perſis dicitur SYRE. A Magorum diſciplina vocatur ORSI, vnde Oromaſis. Aſſyrij, quem ſummum habent Deum, ac maximum venerantur, ADAD verbo gentium illarum proprio nuncupant. ſignificat aūt nō aliud fere, quam VNVM, de quo Macrobius in Saturnalibus: Ne ſermo, inquit, per ſingulorum nomina Deorū vagetur, accipe quid Aſſyrij de Solis opinentur potētia. Deo .n. quem ſumme maximum venerantur, ADAD nomen indiderunt, quod VNVS interpretatur: hunc vt potentiſſimum adorant Deum. ſic ille. Gothi ſuū maiorem Deum vocant ODEN, ideſt, fortiorem: potentiſſimum aūt Numen THOR appellarunt, vt habet Olaus Magnus de Gentibus ſeptentrionalibus lib. 3. cap. 3. & 4. Vpſalenſis Deorum Satrapa, FROE nuncupabatur. Macedonum Sacerdotes, vt ſcribunt

Cic. de Diuinat. lib. 2.

Neanthes

Neanthes Cyzicenus, & Clemens Alexan. in precibus inuocant BEDY, vt ſit eis propitius, & filijs. Mahometiſtæ vocant ABDI. Apud antiquos Hetruſcos ſeu Tyrrhenos dictus eſt ESAR, tametſi quidam cum diphthongo ſcribant, vt Aeſychius, & Annius. quibus ſuffragari videtur quod apud Ioannem Laurentium Ananiam ſcriptum legimus de nomine Cęſaris Augusti inciſo illius ſtatuæ, a quo fulgur e cęlo decidens cum C primam litteram abſtuliſſet, relicta hac voce æſar, eum intra centum dies ex hac vita migrandum, atque in Deorum album referendum ſignificarunt Aruſpices. Germani ſua lingua pronuntiant GOTT. Belgę GODT. Peones ac Tartari ITGA. Sarmatæ BOVH. & ISTV. Bohemi BVVH. Sclaui auctore Nic. de Cuſa BOEG. ſeu BOOG, a bonitate. Ab Italis appellatur IDIO; Ab Hiſpanis, DIOS; A Gallis, DIEV. de quo Io. Goropius Gallicorum lib. 3. DIVS, inquit, Gallicum eſt, & idcirco Sabinum vocabulum non aliud notans, quā Deum. Huius vocis ea eſt notio, vt ipſa æternitas intelligatur ex Di articulo et euu, quo æternitas notatur. Vnde hactenus Galli DIEV pronunciant, longe correctius, quam vel ipſi ſciant, vel quiſquam hactenus annotarit. Ex Di-euu namq; DIEV vetuſtiſsimi dixerunt, vt æternum Dei eſſe, quod extra diuinam naturam intelligi nequit, ſignificaretur. Hæc ille. Apud Arabes, Saracenos & Turcas dicitur ALLA. Chaldæa, & Indica lingua vocatur ESGI ABIR, ideſt, creator vniuerſi. Populi quidam noui Orbis appellant ZIMI. Apud Aegyptios nomen ſummi Iouis eſt AMVN, quod nos corrupto vocabulo dicimus Ammonem. qua ſane voce Manethos Sebennita occultum, & occultationem ſignificari dijudicat. Hecatæus autem Abderita hoc verbo inuicem vti Aegyptios aſſerit, cum alter alterum uocat. eſſe n. vocem inuocatiuam; &, cum principem Deum eundem cum Vnitate putent, ut pote obſcurum & abſconditum, ab ijs vocari AMVN, dicentibus ut prodat ſeſe, ac conſpiciendum præbeat. Opifex intellectus,

Io. Laurētius Ananias de natura dæmonum. lib. 1.

Excitat. lib. 1. In prīcipio erat.

Hiſpanic. li. 4.

Plutar. li. de Iride & Oſea- de Plato in phædro.

ait

ait Iamblichus, qui & veritatis eſt dominus atque ſapientia, quatenus in generationem progrediens, occultam latentium rationum potentiam traducit in lucem, AMVN ægyptiaca lingua vocatur. Hæc ille lib. myſteriorum. Græci ſuis litteris ΘΕΟΣ *enunciant, quod hinc cæpiſſent homines Deum agnoſcere, cum vidiſſent ſtellas tantam concinnitatem efficere, ac dies noctesque æſtate, vel hieme ſuos ſeruare ſtatos ortus atq; obitus, indeq; terram animantia fructusq; proferre. itaq; pro patre Cęlũ, pro matre Terrã acceperunt; Patrẽ illum, quod aquam inſtar ſeminis effunderet; Matrẽ hanc, quod conciperet et pareret. Cumq; viderent ſtellas perpetuo moueri, & in cauſſa nobis eſſe, vt Solem, & Lunam contemplaremur, Deorum his nomen fecerunt, a curſu dictum: quod his verbis aſtruit diuinus Plato. Videntur mihi Græcorum priſci Deos putaſſe ſolos eos, quos etiam his temporibus arbitrantur barbarorum plurimi, Solem, Lunam, Stellas, Cęlũ; quę oĩa cũ perpetuo in curſu eſſe conſpicerent, ab hac currendi natura, lingua ſua* ΘΕΟΥΣ *nominaſſe: ſic Plato. At nos cenſemus* ΘΕΟΥΣ *a currendo quidem dici poſſe, ſed illud currere non eſſe intelligendum de motu locali, tranſitus videlicet de aliquo, in alium locum; ſed de Dei prouidentia & efficaci operatione ad oĩa perueniendi. Alij* ΘΕΟΣ *nomen dictum volunt, quod ei nihil deſit; vel* ἀπὸ τοῦ θεῶ *quod eſt video ſpeculor, aut* ἀπὸ τοῦ δέομαι *.i. timeo, vnde quidam Poetarũ.*

Primus in orbe Deos fecit timor. Petroni.

Vtrumq; D. Ambroſius probat his verbis. Deus dicitur quod omnia ſpectet, & timeatur a cunctis. Athanaſius lib. definitionem. Dicitur, inquit, Deus ἀπὸ τοῦ θεωρεῖν τὰ πάντα, *ideſt, ab eo quod contemplatur omnia. Illud etiam addi poteſt, vt Græca lingua a Chaldea capit denominationem, ſic a Teu, quod bonum ſignificat, nomen iſtud etymon accepiſſe, ſicut et latine DEVS a* ΘΕΟΣ *deriuatur. Aegyptij .n. TEVT vocant, quem liquet eſſe Mercurium, qui præfuit Aegypto, de quo ſic in Phædone loquitur Plato: Audiui equidem circa Naucratim Aegypti, priſcorum quen-*

Nic. cuſ. excit. lib. I. in principio. Clemens Alexãd. ſtrom. I. Euſ. de p̃ par. Euãgel. II. cap. 4.

dam fuiſſe Deorum, cui dicata ſit auis quam IBIM vocant; Dæmoni autem ipſi nomen TEVT. hunc primum ferunt numerum & numerorum computationem inueniſſe, geometriamq. & aſtronomiam, ac litteras. Idem affirmat apud Ciceronem Cotta, licet Eu-
Beda. *ſebius Cęſarien. primo de præparatione Euangelica cõtendat hunc appellari Toit, ac primum anni menſem dici Teut, ſiue Thoth, qui incipit ſexto Kalend Septembris. Nos item IESV a Patre acce-*
Matth. 1. Luc. 1. 2. *pimus, quod admiratus Dionyſius Areopagita, cuncta Theologiæ*
Io. Chryſoſt. in *myſteria in diuinis nominibus exquiſiuit. Eſt autem IESV non*
Matth. *Græci ſermonis vocabulum, ſed Hebræi. Moyſes.n. longe per Dei*
hom. 2. Euſeb. hi *ſpiritum præuidens, qui ſibi præpararetur ſucceſſor, & prænoſcens*
ſto. Eccl. lib. 1. *quod is qui poſt ſe regnum ſuſciperet, maioris Sacramenti miniſter*
cap. 1. *exiſteret, Ieſum cognominauit eum, qui prius Auſes parentũ fuerat appellatione vocitatus, ſciens quod in huius vocabuli ſacramento, cuiuſdam maioris glorię rex, quam mortalis natura recipit, poneretur. apud nos.n. IESV interpretatur Saluator. Glo. in cap. decet, de Immunit. Eccleſ. lib. 6. Scribitur autem Hebraicæ hiſce quattuor litteris* ישוע *(ſumta* ו *Vau, pro conſonante) a verbo* ישע *Iaſciach, quod ſignificat ſaluare. Ceterum Iudęi noſtrates, odio in Chriſtum concepto, quem meſſiam eſſe inficiantur, detracta* ע *poſtrema littera, tribus duntaxat primis litteris ſcriptitant nomen IESV, hoc modo* ישו*, quæ ſecundum notas quas* ראשי תבות *.i. capita dictionis vocant, ſignificant* ימח שמו וזכרו *.i. deleatur nomen eius, et memoria eius. hoc inquam nomine ſuam ipſorum perfidiam demonſtrantes. Græci ſuis characteribus hunc in modum ſcribunt* ΙΗΣΟΥΣ*, ex quo factum eſt vt multi nomen iſtud cum aſpiratione ſcripſerint, rati litteram hanc H, eſſe aſpirationem, cum ſit* ΗΤΑ *græca vocalis, quæ ſemper eſt e, productum tam apud nos, quam apud Græcos. eam enim ſic ſcribunt Græci H, η ſimilem prorſus noſtræ longiuſculæ aſpirationi. Eos autem arguens Origines, qui nomen hoc ſanctum tribus litteris cum aſpiratione, aut etiam quinque ſcribendum putant, lib. contra Cel-*

ſum

ſum proteſtatur quibuſdam nominibus ſacris mirificam ineſſe virtutem, quæ mutatis ipſis nominibus non ineſſet, ideoq; illa non eſſe mutanda. Neque .n. vllus Hebręus cabaliſta ire poteſt inficias, quod nomen IESV, ſi ſcribatur, et ſecundum modum et principia cabalæ interpretetur, hoc totum præciſe, & nihil aliud ſignificat, id eſt, Deum Dei Filium, Patriſq. ſapientiam per tertiam Diuinitatis perſonam, quæ eſt ardentiſsimus amoris ignis, naturę humanę in vnitate ſuppoſiti vnitum. Vnde vas electionis Paulus ad Philipp. ſcribens, dicit datum eſſe IESV nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine IESV omne genu flectatur cęleſtium, terreſtrium, & infernorum, Et in actibus Apoſtolicis de IESV legimus dictum, non eſſe aliud nomen ſub cęlo, in quo oporteat omnes homines ſaluos fieri. Hoc eſt inquam illud ſalutare gentibus nomen quod protoplaſto fuerat ab Angelo repromiſſum ad humani generis reſtaurationem. Conditor .n. noſter a primis illis hominibus offenſus, maledicta ſuper ſingulos, prout criminis quantitas exigebat, effudit: & quamuis iratus, mox tamen myſterium noſtrę ſalutis, vt bonus Paſtor, oſtendit. Neque .n. æquum fuerat alio tempore de ſalutis noſtræ remedio cogitare, niſi eo quo mors inuenta fuiſſet. Non .n. tunc primo Dominus ac Saluator noſter promiſſus fuit, quando clamabat Eſaias: Ecce virgo concipiet in vtero, et pariet Filium. nam hoc erat pene iam ſero, & tam multa millia Patriarcharum, ſine ſpe mortua videbantur. quibus vtique vita eſſe non potuit, ſi Dominum non ſperauerunt eſſe venturum, dicente Paulo: Spe ſalui facti ſumus. Et qualis ſpes eſſe potuit, ſi non fuit repromiſſa? Fuit autem repromiſſa. Quo tempore .n. ſupplicia merebamur, argumentum Salutis oſtendit, vt intelligere poſſemus, quantum poſſet præſtare non læſus, qui tantum donaret iratus. In primo igitur homine vt loquebatur ſtatim iudiciarium ſpopondit auxilium, ſtatim ignotum ipſis Angelis publicauit ſacramentum, & terreno Adę ADAM promiſit e cęlo. Ex quo colligi pōt ante legem eadem fide patres ſeruandos, qua et nos modo: illi venturum,

Cap. 2.
Act. 4.
D. Hieronym. ad Ctheſiphótem.
Cap. 7.
Rom. 8.

P 2 nos,

Greg. in Ezechiele hom. 16. *nos Chriſtum veniſſe credimus. quam vnam fidem deſignabat vna menſura omnium thalamorum templi Ezechiel. capit. 40. Verum enimuero licet a principio peccati, de remedio ſalutis Dominus excogitaſſet, diſtulit tamen aduentum ſalutare, ac redemtionem noſtram vſq; ad ſeptuageſimam ſeptimam generationem, quo Lamech ſolueretur impietas. Cyprianus in ſermone de Spiritu ſancto: Ipſe (inquit) Dominus IESV ab Adam ſecundum generationes,*
Cap. 3. *quas Lucas commemorat, ſeptuageſimus ſeptimus inuenitur, vt vltionem in Lamech ſeptuagies ſepties promulgatam veniens terminaret. Sic etiam ſolui poteſt. Nouum quiddam atq; mirabile futurum erat, quod multis teſtibus prius erat promittendum ac firmandum, & ideo per multam ſeriem temporum prædicendum. Nam ſi ſubitum atque omnibus incognitum eueniſſet, nullus fidem tantæ rei habuiſſet, cum etiam poſt tot reuelationes, tot ſigna, tot prædictiones, & tantam temporis moram, pauci admodum inuenti ſint, qui Chriſto venienti fidem præbuerint. Porro ſi ante datam legem Dominus ſaluare mundum veniſſet, aliquis dicere poſſet, quia ſuperuacaneus eſſet eius aduentus, cum aliqua præcepta dare potuiſſet, quæ ſalutem contuliſſent. Voluit ergo dominus nos cuncta prius experiri, quo probatum eſſet homines, nulla alia via ſaluos fieri poſſe, niſi per eum; & eius tantum gratiæ vniuerſa aſcriberentur. Supereſt tandem vt examinemus & illud apud Hebræos celeberrimum Dei nomen. Habet vtique hebraica lingua diuerſa enunciata, quibus diuinam ſolet inuocare potentiam; non quidem vt Dei natura ſignificetur, quæ quia vnica eſt, atque ſimplex, ſi foret nominanda, vnicum nomen eſſet illi imponendum; ſed vt multa, variaque a Deo profluentia ſignificentur. Quare Mercurius ſcripſit in Pimandro, Deum habere omnia nomina, quoniam vnus eſt Pater, & nullum habere, quia Pater eſt omnium, atque ſuper omnia. proprium vero Dei nomen his quattuor litteris ſcribitur* יְהוָה *totidē myſterijs perſonalibus*

Vide Nicephorū Call. hiſ. Eccl. lib. 1. cap. 3.

diſtin-

diſtinctis, quarum י Iod, quæ prima eſt, Principium interpretatur, eo quod ceterarum omnium principium ſit: cumq; ab ea vnaquæq; omnes ſcripturæ originem habeant, ipſaq. a nulla ſumat originem, ſcite Patrem in diuinis inſinuat, qui cum a nullo ſumat originem, aliæq. perſonæ ab eo emanent, principium ſine principio dicitur. Secunda ה He, quæ eſſe vel viuere ſignificat, Filium in diuinis aptiſſime innuit, per quem vniuerſa quæ facta ſunt, eſſe cœperunt, & quidquid factum eſt, in ipſo vita erat. Tertia autem ו Vau, quę copulatiuam dictionem, ET, denotat, Spiritum ſanctum optime exprimit, qui cum ſit amor Patris & Filij, quo ſe viciſſim amant, recte copula, id eſt, nexus vtriuſque nuncupatur. poteſt etiam interterpretari Ipſe, ſeu Virtus; quia ſpiritus ſpirat omnem virtutem in oĩa, teſtãte Pſalmographo quia verbo Domini cęli firmati ſunt, & ſpiritu oris eius omnis virtus illorum eſt. Quarta & vltima eſt ה He, ſignificans humanitatem Chriſti iunctam Verbo, quæ littera duplicata, duas naturas in vna perſona iunctas eſſe deſignat, ac ipſum Dei nomen ita ex Quaternario cõſtitui, vt a ternario, quo ſemper gaudet, minime diſcedat. Porro hoc altiſſimum nomen a Deo datum non proferebatur, neque pronunciabatur, neque dicebatur, niſi in ſanctuario a Sacerdotibus Domini ſanctificatis, & ſolum in benedictione Sacerdotum, & tunc etiam a Sacerdote magno, & niſi in die ieiunij glorioſæ ſanctificationis. & vbi in illorum Biblijs hoc glorioſum nomen conſpicitur, ibi Rabini pronunciant Adonai, tametſi, ſuffragante auctoritate Petri Bruti Epiſcopi Catharen. pronuntiare deberent Adon. eſt.n. אדון Adon, nomẽ abſolutũ, ſicut et יהוהי Iehouah, et horũ quodlibet Dominũ ſignificat. Adonai aũt eſt nomen cõpoſitum cũ alio pronomine, quod a Grammaticis Hebręis affixum dicitur, nec Dominum. ſed Dominos meos ſignificat, ſi tamen non aſſerimus cum Hebręis litteram Iod in nomine אדוני Adonai, non affixum; ſed ſubſtantialem ipſius nominis litteram eſſe. Huius autem nominis ADON expreſſionem Theodoretus eſſe dicit apud Samaritanos IAVE.

Iohan. 1. Pſal. 32. In victoria cõtra Iudęos. capit. 2. queſt. 15 in Exod.

Quidam IOVA pronunciant, unde & Iouis nomen uolunt eſſe deriuatum, quos iure & merito emunctæ naris viri rident. D. Hieronymus in expoſitione octaui Pſalmi hoc ipſum explicat per verbum IAHO, quod apud nos dicitur Dominus. A Græcis dictum eſt Tetragrãmaton, quo ſignificãt eſſe nomen ineffabile, tum quod nulla exprimi valeat voce articulata; tum quod per intellectum ſit inconceptibile, nec vlli creaturæ vnquam communicabile factum, cum ſolam omnipotentis Dei ſubſtantiam abſque mixtura, nec ſecundum aliquam particularem virtutem vel proprietates extrinſecas, ſed ſecundum omnipotentiam Deum demonſtret. Aſtipulatur Rabbi Moyſes Aegyptius dicens omnia nomina prouenire ab operibus diuinis, præter Tetragrammaton, quod eſt appropriatum altiſſimo Creatori, vtpote ſignificans et oſtendens Creatoris ſubſtantiam, atq; eius quidditatem, oſtenſione, & ſignificatione perfecta, ac manifeſta, in qua non eſt æquiuocatio, neq; mixtura, id eſt, nihil eſt quod commune ſit Deo & creaturæ in hoc nomine. reliqua autem ipſius glorioſa nomina ſignificant æquiuoce, & cum mixtura, eo quod ſunt ab operibus ſimilibus ijs, quæ ſunt in nobis deriuata. De hoc admirabili nomine ſic ſcribit diſertiſſimus Iudęorum Philo Alexandrinus libro de vita Moſis: Cidaris pro diademate imponitur capiti Sacerdotis, cui præfigitur aurea lamina inſignita quattuor litteris, per quas Entis nomen aiunt indicari. Et infra: Erat, inquit, lamina aurea quattuor inſcripta litteris nominis illius, quod ſolis aures ac linguam ſapientia purgatis fas eſt audire nominareq. in ſacris, præterea nemini, id Theologi eſſe dicunt Tetragrammaton, quod fortaſſe ſignificet primos numeros, vnũ, duo, tria, quattuor. Hæc Philo. Ceterum Ludouicus Fidelis lib. de Militia Chriſti aſſerit nomen Tetragrammaton cõtinere ineffabile diuinitatis pariter & humanitatis Chriſti redemtoris noſtri myſterium, ideoq; & ineffabile dici; ac Sacerdotum capiti inde poni ſolitum id nominis, vt Chriſti nomen precioſum Sacerdotes potiſſimum coram Gentibus ac Regibus intrepide portent. Legimus in-

Lib. directiõis perplexorũ.

Petr' Catharinus lib. 2. ca. 10. cõtra Iudęos.

lib. 2. c. 9

terro-

terrogatum Angelum, quod ſibi nomen eſſet, reſpondiſſe: Cur ſic quæris de nomine meo, quod eſt ſecretum. ſic enim Iudæi exponunt de nomine Iehoua, quod non fuerat publicandum. De hoc ineffabili nomine hunc in modum ſcribit Merc. Triſmegiſtus apud Lactantium Firm. Cauſſa autem huius cauſæ, eſt Diuini boni uoluntas, cuius nomen non poteſt humano ore effari. Eſt.n. o fili ſecretus quidam ſermo ſapientiæ ſanctus de ſolo Domino omnium præſciente omnia Deo, quem dicere ſupra hominem eſt. Hoc neq; cacodemon tacere potuit. nam Apollo Delphicus, interroganti cuidā quiſnam eſſet? reſpondit de Deo: Cuius nomen verbo capi non poteſt. His Accedit quod Areopagitæ inter cetera Deorum altaria, aram etiam habebant ita inſcriptam IGNOTO DEO. Quod vas electionis Paulus tamquam felicem cōcionandi occaſionem arripiens, verum Deum adduxit in medium. At neque Philoſophos hoc Tetragrammaton latuiſſe viſum eſt, vt ſunt non pauca myſteria ad Ethnicos etiam delata. Nam Pythagorici, quod nos cum Græcis dicimus Tetragrammaton, ipſi, iuxta ſuæ diſciplinæ morem, Tetractyn vocant, quam omnibus Dijs, ac Deorum virtutibus præferūt, & perpetuæ naturæ fontem eſſe in animos noſtros manātem deſcribunt. Atteſtatur hoc quod aureum Pythagoræ carmen appellant, in quo, iuramenti loco, Tetractys aſſumitur, tamquam ſummum quo fides innitatur. vtque ſacrum a prophano ſegregaret, optima ratione nomen ſanctum per Ypſilon, quod apud Atticos notat Quaternarium per centenariū ductum, ſcripſit; cum tamen Actis vulgo per Iota ſcribi conſueuerit. Ac vt diuinam eſſentiam maxime demonſtraret, Tetractyn hoc loco egregie in genere maſculino protulit, quo quidem more Latini quoque veteres Cupidinem, aut Venerem maſculine pronunciarunt, cum alias inſtrumentalem Quaternitudinis numerum ipſam Tetractyn genere feminino eloquantur. Porro ſi Iohan. Picum Mirandulanum ſequi voluerimus, Quattuor ſunt quæ Deus Opt. Max. habet a ſe, non in reſpectu ad cauſſam, quam non habet prorſus. ipſe.n. omnium cauſſa a nullo eſt:

Gen. 32. Iudic. 13.

D. Hier. in pſ. 8.

Lactan. Fir. diu. inſt. lib. 7 ca. 7.

De Atheníenſium ara lege Oecumenium. Act. 17. D. Hier. in ca. 26. Ezech. Gregor. Naz. lib. de Pentecoſte. Io. Picus lib. de Ente & vno cap. 7.

ſunt autem hæc Eſſe, Vnum, Verum, Bonum. Chaldæi quidem Vnius nomine Deum vocitarunt, vt per hoc ſignificarent non eſſe plures Deos, ſed vnum, atque ita vnum, vt neque ex pluribus ſit compoſitus, neque vlla ratione diuiduus. Hanc nomenclationem Ægyptij retinuerunt; & Platonici apte Deo conuenire multis modis expoſuerunt; neque Mundi nomen Deo tribuere voluerunt, quia Mundus ſignificat ornamentum ex pluribus compoſitum; Deus autem eſt vnitas ſimpliciſſima expers omnis coagmētationis, quoniam ſi ex pluribus eſſet cōpoſitus Deus, & minime ſimplex, ex aliquo conſtet oportet, quod habeat rationem materiæ, ac poteſtatis, & ex aliquo, quod ſit veluti forma, & actus. Verum ſi Deus ſit huiuſmodi, non omni ex parte erit perfectiſſimus, neque ſummam vndique habebit perfectionem, cum in eo pars, quæ formæ, & actus obtinet proportionem, alteri, quæ eſt tanquam materia, & poteſtas, plurimum dignitate præſtet; neque præterea erit agens primum, quia non ſe toto efficit quicquid molitur, ſed altera parte, quæ forma & actus exiſtit, quæque omnem vim prẹſtat compoſito ad agendum. Deus igitur eſt vnitas maxime ſimplex. Quod vero Eſſentiæ nomen Deo competat ſatis aperte a nobis alibi demonſtratum. Approbantur hæc etiam auctoritate D. Hier. cuius hẹc ſunt verba Epiſtola quarta, quæ eſt ad Damaſum. Vna, inquit, eſt Dei ſola natura, quæ Vera eſt. ad id enim quod Subſiſtit non habet aliunde, ſed ſuum eſt. Deinde ſubdit: Deus ſolus qui aeternus eſt, hoc eſt, qui non habet exordium, Eſſentiæ vere nomen tenet &c. Quomodo autem hæc ſeinuicem conſequantur, conſiderandum eſt. Primo quidem Deum ſic concipimus, vt ſit vniuerſitas omnis actus, & plenitudo ipſius Eſſe, quam intelligentiam ita ſubſequitur vt ſit Vnus, vt nec oppoſitum concipi poſſit, & ſtatim Veriſſimum eſt. quid enim habet quod appareat eſſe, & non ſit, qui eſt ipſum eſſe? Conſequens certe vt ſit & ipſa Veritas, ſed & ipſa Bonitas. Nam boni tres conditiones, vt ſcribit Plato in Philebo, vt ſit per-

fectum,

ſectum, ſufficiens, expetendum. Erit autem hoc, quod tale concipimus, perfectum, quia illi nihil deerit, qui eſt omnia. Erit ſufficiens, quia poſſidentibus illud, nihil deerit, in quo inuenient omnia. Erit expetendum, quia ab illo, & in illo ſunt vniuerſa, quæ expeti poſſunt aliqua ratione. Vnde cum ab incredula Iudæorum turba, ſecundum carnis aſpectum Chriſtus diceretur Magiſter bonus: Quid me, inquit, interrogas de bono, qui me cęlorum Dominum eſſe non credis? Nemo bonus niſi ſolus Deus, qui homines facit implere quod boni ſint. Deus ergo pleniſſima Entitas, indiuidua Vnitas, ſolidiſſima Veritas, beatiſſima Bonitas. Atque hæc eſſe potuit Tetractys, quam Pythagoras vocabat principium ſemper fluentis naturæ. Principium enim hæc, quæ Vnus ſunt, Deus omnium eſt. Iuramus item per ea quæ ſancta, quæ firma, quæ diuina ſunt. Sed quid illis aut firmius, aut ſanctius, aut diuinius? Neque hic poſſum inuoluere ſilentio auctoritatem Iſidori aſſerentis in Deo ſubſtantialiter Quattuor conſiderari, nimirum, Bonitatem, Incorruptionem, Immortalitatem, & Incommutabilitatem. Summum bonum, inquit ille, Deus eſt, quia incommutabilis eſt, & corrumpi non poteſt: Creatura vero bonum, ſed non ſummum eſt, quia mutabilis eſt, & dum ſit quidem bonum, non tamen eſſe poteſt ſummum. Quid eſt Dei immortalitas, niſi eius incommutabilitas? Nam, & Angeli, & Animæ immortales ſunt, ſed immutabiles haud quaquam ſunt. Ideo ſolus Deus dicitur immortalis, quia ſolus incommutabilis eſt. quandoquidem anima morti ſubditur, dum deſerente Deo, de bono in malum mutatur. Sic & Angelus eſt mutatus, dum derelicto Deo eſt lapſus. Quod materiam habet vnde exſiſtat, mutabile eſt, quia de informi tranſit ad formam. Quod vero non eſt materiei ſubditum, immutabile eſt, ſicut Deus vtique eſt. Quattuor igitur ſunt in Deo ſubſtantialiter,

Matth. 19 Mar. 10.

De ſummo bono lib. 1. c. 2

Bonitas, Incorruptio, Immortalitas, Incommutabilitas.

Quibus

Quibus forte Pytagoras inſtructus, ad hunc modum iurare ſolitus erat. quemadmodum in aureis eius, vt vocantur, carminibus ſcriptum eſt.

Philoaus in Aureis carminibus.

Ναὶ μὰ τὸν ἡμετέρα ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν.
Πηγὰν ἀενάου φύσεως &c. Quæ verba ne verti poſſunt

Teſtor eum, numeri nobis arcana Quaterni
Qui tribuit, rerum cauſſæ fontiſq; perennis.

Adſunt tamen qui Iuſiurandum Pythagoricum referant ad figuram Crucis. de qua Dauid dicit in Pſalmo Quarto: Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. quia ſicut nummus imaginem gerit Imperatoris; ita & Fideles ſigno cæleſtis principis imprimuntur ac muniuntur. Hoc vero munimine Diabolus multiformis expellitur, et fraudolenta machinatione non præualet ſuperare tentatum, quem habuit primi hominis ſuaſione captiuum. Crux eſt enim humilium inuictum tutamen, ſuperborum deiectio, victoria Chriſti, perditio diaboli, infernorum deſtructio, cæleſtium confirmatio, mors infideliũ, vita iuſtorũ. Aegyptij et Arabes per ✠ Crucis effigiem venturæ ſalutis ſpem intelligi volebant, ac ſummam potentiam habere confirmabant, quæq. ſit omnium cæleſtium virium atq; intelligentiarum firmiſſimum receptaculum, quia ipſa ſit figura omnium rectiſſima, ratione hieroglyphica Quaternarium notans, ex quattuor rectis lineis ab vno puncto ſeſe ſeparantibus, ſitque prima ſuperficiei deſcriptio habens longitudinem, & latitudinem: dicebantque eam cæleſtium fortitudine conſpiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem quattuor angulorum atque radiorum reſultat, ſuntque ſtellæ maxime potentes, quando in figura cęli quattuor obtinent cardines, atq; radiorum ſuorum inſeinuicem proiectione Crucem conſtituunt. Sed præſtat audire

lib. 3. capit. 18.

Marſ. Ficimũ hunc in modum ſcribẽtẽ libro de triplici vita. Crucẽ (inquit) veteres figurã eſſe dicebant, tum ſtellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis ſuſceptaculum; ideoque habere ſummam in imaginibus poteſtatem, ac vires, & ſpiritus ſuſcipere planetarum. Hæc autem opinio ab Aegytijs vel inducta eſt, vel

maxime

maxime confirmata, inter quorum characteres, Crux vnus erat inſignis, uitam, eorum more, futuram ſignificans, eamq; figuram pectori Serapidis inſculpebant. Ego uero quod de crucis excellentia fuit apud Aegyptios ante Chriſtum, non tam muneris ſtellarum teſtimonium fuiſſe arbitror, quã uirtutis præſagium, quam a Chriſto fuerat acceptura, Hactenus Ficinus. Non temere autem ad denarium ſignicãdum ab antiquiſſimis latinis philoſophis Crux aſſumta cenſetur, cum Quaternarius poteſtate contineat denarium. Quidam rurſus haud parui nominis Pythagorici ad ipſam Quaternarij potentiam abſolutam hoc iuſiurandum referre non dubitarunt; quod omnis perfectio Quaternione ſit abſoluta, fontem rerũ hunc numerum appellantes maxime propter primaria fundamenta rerum omnium corporalium, quibus omnia elementata in iſtis inferioribus componuntur, non per modum coaceruationis, ſed ſecundum tranſmutationem & vnionem. Et ſi quis hanc elementorum rationem conſiderauerit, videre facile poterit de promtuario Diuinę mentis pendere. Eſt .n. Platonicorum omnium vnanimis ſententia, quemadmodum in mundo archetypo cuncta ſunt in cunctis, ita etiam in hoc corporeo mundo omnia in omnibus eſſe, modis tamen diuerſis, pro natura videlicet ſuſcipientium. Sic & elementa nõ ſolum ſunt in iſtis inferioribus, ſed & in cęlis, in ſtellis, in Angelis, in ipſo deniq, omnium opifice & Archetypo. Sed in iſtis inferioribus elementa ſunt craſſę quædam formę, immenſę materię, & materialia elementa: in cęlis autem ſunt elementa per eorum naturas & vires, cęleſti ſcilicet cõditione. Plato in Timæo ex Pytagorica doctrina, ait cęlum cõſtare quattuor elementis, quemadmodum hęc inferiora corpora; ſed dicit illa eſſe multo ſubtiliora, et alterius naturæ, quam ſint hæc. Idem ſcribit D. Ambroſius lib. 1. c. 6. Hexameron. Nam cęleſtis terrę ſoliditas illic eſt abſq; craſſitudine aquę; et aeris agilitas procul ab effluctu; ignis calor ibi, non vrens, ſed lucẽs, omniaq; ſuo calore viuificans. Porro ex ſtellis ignei ſunt Mars atq; Sol ratione Aſtrologis manifeſtiſsima: aerei, Iupiter, & Venus tẽperato

calore

calore viuifica. aquei, Saturnus ſenex. ſ. damnatę frigiditatis, & Mercurius uerſipelle ſidus & transformabilis, ideoq; apud Lucanum Vndę arbiter appellatus. terrei, firmamentum atq. Luna infima ignobiliſſimaq; omnium ſiderum, vti eſt terra omnium elementorum opacitate, itidem ſubſtantiæ & maculis illi prorſus ſimilis; quę tamen a pleriſq; putatur aquea, quando videlicet, terrę inſtar, cæleſtes aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate ſua illas nobis influit ac communicat. Sūt etiam inter ſigna, quędam ignea, quædam terrea, quædam aerea, quædam aquea. Sunt præterea in Angelis & beatis Intelligentijs quattuor elementa. eſt .n. in ipſis eſſentiæ ſtabilitas, terrea vis, qua ſunt firma Dei ſedilia. eſt & clementia, pietaſq. aqua virtus mundans. hinc a Pſalmiſta vocan-
Pſal 103. & 148. tur aquæ, vbi de cælo ait: Qui tegis aquis ſuperiora eius: & Aquæ quæ ſuper cælos ſunt laudent nomen Domini. ſunt etiam in illis aer ſubtilis ſpiritus, & amor ignis relucens, dicente etiam Pſalmiſta:
Pſal. 130. Qui ambulas ſuper pennas ventorum, deinde: Qui facis Angelos tuos ſpiritus, & miniſtros tuos ignis flammam. Adhuc ex Ordinibus angelicis ignei ſunt Seraphin, & Virtutes, & Poteſtates; terrei Cherubin; aquei Throni, & Archangeli; aerei Dominationes, & Principatus. De ipſo deniq; Archetypo omnium rerum opi-
Eſa. 45. fice legitur: Aperiatur terra, et germinet Saluatorem. Et de eodem
Hier. 2. dicitur: Me dereliquerunt fontem aquæ viuę. Et idem Spiritus
Gen. 2. Deut. 4. ſpirans ſpiraculum vitæ, Idemq; etiam (Moyſe & Paulo teſtibus)
Heb. 12. ignis conſumens eſt. Cum igitur quattuor elementa ſint; in Archetypo, ideæ producendorum; in Intelligentijs, diſtributæ Poteſtates; in Cælis, virtutes; in inferioribus, craſsiores formę, myſtice Pytagorici per Quaternariū iurare ſolebant. Theodoſius Macrobius Pytagoricos ſcribit hoc iuſiurandum ad animam retuliſſe, hæc ſunt illius verba: Qaternarium Pythagorici, quem Tetractyn vocant, adeo quaſi ad perfectionem animę pertinentem inter arcana venerantur, vt ex eo etiam iuſiurandi religionem ſibi fecerint:

Iuro

Iuro tibi per eum, qui dat animæ noſtræ Quaternarium numerum.

Cum enim Pythagorici in numerorum linearumque ſcientia plurimum verſarentur, & ex his aliqua etiam mentibus eſſe dicanda cenſerent, animã ſignarunt per Tetragonum rectangulum. Quamuis Architas non in Tetragono, ſed in Circulo poſuerit animæ finitionem. Atqui hos ſecutus Diuinus Plato Animam dixit eſſe numerum harmonicum compoſitum ex Vnitate, binario, ternario, & quaternario. Item ex proportione Quadrupla. Item quaſi ex puncto, linea, ſuperficie, & cubo. Quin & Mercurio, tamquam cuidam animarum pręfecto, & cuſtodi, Quaternarium omnium maxime conſecratum dicit; multoſque opinari natum fuiſſe illum Quarta die menſis. Quattuor enim ſunt animę, veluti fundamenta, ſcilicet, Mens, Scientia, Opinio, Senſus: vnde omnes artes, & ſcientię profectę ſunt, ipſique ratione prædititi propterea ſumus. Mens ſiquidem eſt vnitas. Nam Pythagorici vnitatem ipſam omnium parentem numerorum ſui tantummodo, non alij præterea ſimilem: non tantum Deum, ſed & mentem eſſe protulerunt, hoc eſt, animum ſui ſimillimum, totius corporis regem, dominumque actionum vniuerſarum. Nam & quæ percipit mens, vnitatis in morem percipit. Exempli cauſſa: multi ſunt homines, horum vnuſquiſque per ſe percipitur ſenſu: numerus eorũ definiri nequit a nobis. Vnicam vero mẽs hominis notionem concipit, quæ repræſentatur in ſingulis. idem de equo & ceteris intelligimus, quorũ indiuidua ſunt innumera. Formæ ſiquidem ſiue dicas ſpecies, itemque genera cuncta, monadis habent rationem. itaq; ſingula eorum definientes, dicunt: animal ratione præditum, animal hinniens. Hoc fuit in cauſſa, cur Intellectus, ſiue Mens, quæ rerum percipit formas, vnitatis nomine adficiatur. Et hoc quoq; rationi conſentaneum eſt, quod binarius, infinitatis ſocius, ſcientiæ accommodatur. omnis etenim demonſtratio, omnis ratiocinatio, quæ ſcientiæ finem parat, ex quibuſdam in confeſſo poſitis id, de quo diſceptabatur concludit, aliudque colligit ex præmiſsis, quorum apprehenſio, cum ſit ſcientia, il-

Io. Bapt. Egnat. li. de diebus.

Plato.

Ariſtot. Poſt. lib. I.

lam

lam binario æquum eſt comparari. Opinio autem ternarius eſt, perceptio ſcilicet probabilis, quæ multarum rerum eſt. nam multitudinem ternarius notat: diſtin. 66. cap. reliqui ſacerdotes. Ad quam ſermonis formam ſpectat quod eſt apud Platonem libro de Rep. decimo, vbi agit de his, qui e Poetis ſumunt recte viuendi rationem, cum illi pro veris tradant phantaſmata: Et cum vident (inquit) illorum opera, non intelligunt ea Tertio gradu a veris abeſſe. Poetis quidem amplificandi forma a Ternarij numeri additione nimis quam familiaris eſt.

Horatius Odarum lib. 3.

Ter ſi reſurgat murus aheneus
Auctore Phoebo, ter pereat meis
Exciſus Argiuis: ter vxor
Capta virum, puerosq; ploret.

Virg. Maro Aeneid. lib. 2.

Ter conatus ibi collo dare brachia circum.
Ter fruſtra comprenſa manus effugit imago.

Et lib. 5.

Ter ſe ſe attollens, cubitoq; innixa leuauit
Ter reuoluta thoro eſt.

Item lib. 3.

Dextrum Scylla latus, lęuum implicata Charybdis
Obſidet, atq; imo barathri Ter gurgite vaſto
Sorbet in abruptum fluctus, rurſusq; ſub auras
Erigit alternos, & ſidera verberat vnda.

Lambertus Horſenſius. *vbi non numerum, ſed fluctum vehementiam indicare videtur. ſatis. n. compertum eſt, id bis in die fieri, de quo videndus Strabo lib. 1. Geographiæ. vbi Homerum excuſat, qui Vlyſſeę lib. 12. ter id fieri decantauerat. Poteſt adhuc ternarius ſignificare opinionem dubiam inter tria, ſcilicet, verum, falſum, & probabile. Quaternario numero ſenſus inſinuari poteſt, quod hic corporea tantum, & ſolida quaſi ſentiat. incorporea enim ſenſibus haud ſubiecta ſunt. Afferunt Pythagorici alteram rationem, oſtendentes animæ conuenire Quaternionem. aiunt enim compactam eſſe animam ex Quattuor elementis ſpiritalibus. Experimur quidem in ea quandam ſpiritalem*

ritalem vim, quadruplicem ex ſe motum excrentem, concupiſcibilem, iraſcibilem, rationalem, liberumq., ſiue voluntarium. Profecto cum anima ſit intellectualis naturæ, ideo Quattuor hos motus intellectualiter ſatagit dirigere, cuiuslibet motus impetum intellectualiter modificando: & modificatio motus concupiſcentiæ dicitur Temperantia. modificatio motus iraſcibilis vocatur Fortitudo. modificatio motus rationalis, Prudentia nuncupatur. & modificatio motus liberę voluntatis, appellatur Iuſtitia. Quatuor haſce virtutes morales, (quas cardinales vocant Stoici) officiorũ omnium fontes ponunt; noſtri vero primarias principalesq; aſtruũt, ad edomandas animi perturbationes, & vitam ſecundum rectę rationis leges degendam. quas in libro Sapientię cap. 8. nominatim expreſſiße videtur Salomon, cum ait de ipſa vniuerſali legitimaq; iuſtitia: Sobrietatem & ſapientiam docet, & iuſtitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil eſt in vita hominibus. vbi nomine Sobrietatis, temperãtia eius genus accipitur; nomine Sapientię, prudentia, quę eſt vt quędam ſapientia circa agibilia, vnde prudentes, viros ſapientes vulgo dicimus: & imprudentes, atq; inconſultos, inſipientes. nomine vero Iuſtitię, intelligitur iuſtitia particularis, & ęquitas, cuiq; quod ſuum eſt reddens. demum nomine Virtutis, fortitudo deſignatur, non quidem corporis, ſed animi contra terrores conſtantis robur. Ad quas ſane quattuor, cęteras omnes virtutes ad componendos mores aſſignari ab alijs ſolitas, reduci volunt. Eaſdem S. Ambroſius diuinat fuiſſe figuratas in Quattuor animalibus Ezechieli prophetę in viſione oſtenſis, quorum quodlibet habebat, quattuor alas, quattuor facies, quattuor manus, quattuor inceſſus (vt ipſe p. capite teſtatur.) & in quattuor animalibus oculatis ante et retro, de quibus loquitur Apocalypſis capite quarto. vt Leo ſignificet fortitudinẽ. Vitulus, Iuſtitiam, vtpote proprijs contentam laboribus. Aquila, Temperantiã. de hac.n teſtimonium fertur animali huic. Homo, Prudentiam. Licet Aretas Epiſcopus Cęſareę Cappadocię per Quattuor animalia, totidẽ intelligat excellentes

Plato de repu. li. 4

cellentes

cellentes Diuinus virtutes, qualeſcunq; illæ ſunt, quæ Dei potentiā deſignant, circa Mūdum ex Quattuor elementis compoſitū; Theodoretus virtutes Quattuor creatas, quas præfecit Deus Quattuor elementis, ex quibus ſubſiſtit vniuerſum, & quæ ipſum cōſeruant; Polychromus Quattuor Angelos quattuor Mundi partibus præpoſitos; Rabi Salomon Angelos Quattuor, quattuor monarchijs prępoſitos; Rupertus Tuitienſis Ieſu Chriſti incarnationem, paſſionem, reſurrectionem, & aſcenſionem. Cęterum Athanaſius, Auguſt. Hier. & cum his alij primæ claſſis Doctores, probant has facies potiſſimum inſinuare Quattuor illos cęleſtes ſcribas, & verborum operumq; Domini noſtri, cum in terris diuerſaretur Spiritu ſancto dictāte conſcriptores, ſanctos inquam Euangeliſtas Matthęū, Marcū, Lucā, Iohannē, pro vt modus ſermonis conducere videtur.

Animalium facies.	Athanaſio.	Aug. Bedæ, Primaſio.	Hiero. Greg. pp̄. Theoph. Antioch.	And. Cęſarię. Aretæ.
Homo,	*Matthæus,*	*Marcus,*	*Matthæus,*	*Matthæus,*
Leo,	*Lucas,*	*Matthæus,*	*Marcus,*	*Iohannes,*
Vitulus,	*Marcus,*	*Lucas,*	*Lucas,*	*Lucas,*
Aquila,	*Iohannes,*	*Iohannes,*	*Iohannes,*	*Marcus,*

Hier. in pſal. 93. *Nec abſque rōne myſterij factum eſt, vt fundamenta legis Quaternario continerentur. cōputantur. n. in Decalogo Quattuor Euangelia, vt quodcunq; dicebatur in Decalogo, Quattuor Euangelijs* Primaſ. in Apoc. lib. 1. *compleretur, ne lex vetus ab Euangelica dignitate diſſentiret. Niſi illud afferri velis, quod cum omnium vnum ſit Euangelium, ideo* Gen. 2. *Quattuor demonſtrari propter Quattuor flumina Paradiſi. nam cum vnus ſit fluuius, in partes diuiſus eſt quattuor, quibus Orbis vniuerſus irrigari traditur; ſicut horum prædicatione totus Mūdus inſtruendus creditur. Paradiſus. n. Eccleſia eſt. nam de illa ſic* Cap. 4. *habetur in Cant. Canticorum: Hortus concluſus eſt ſoror mea.*

Vel

Vel forte fluuius iſte paradiſo egreſſus deſignat Dominũ noſtrũ a ſummo cęlo per naturæ noſtrę ſuſceptionem egreſſum ad irrigãdam verbo doctrinę et baptiſmali lauachro Eccleſiam. Et myſtice quidẽ iſte fluuius in Quattuor capitalia flumina diuiſus eſt, quia quadrifido Euangeliſtarum cõtextu, fluenta doctrinæ eius et miraculorum opera, in toto terrarum Orbe aridas hominum mentes irrigant, et ad proferendum fidei bonorumq. operum fructum, eas largiter fœcundant. Vt non ſolum in ore duorum vel trium; ſed iſtorum quattuor Deut. 19. *teſtium, ſtet omne actionum Chriſti & doctrinæ verbum. Eſt & huiuſce rei argumẽtum vas Quattuor initijs de cęlo demiſſum Pe*- Act. 10. *tro in exceſſu mentis, quod non aliud ſignificat, quam Euangelium.* Iohã. caſſianus li. 3. cap. 3. *Licet enim Quadriformi Euangeliſtarum narratione diſtinctum, principia Quattuor habere videatur, vnum tamen eſt Euangelij corpus, eiuſdem ſcilicet Chriſti natiuitatem pariter ac deitatem, miraculaq; complectens, & paſſionem. Origenes Adamantius, & Greg. Nazianzenus aſſerunt Quattuor facies animalium Quattuor deſignare animæ vires, ſiue dicas affectiones. Homo vis rationalis eſt. Leo, vis iraſcibilis. Vitulus, vis concupiſcibilis. Aquila conſcientia eſt, reliquis incumbens, quæ a Paulo Apoſtolo Spiritus di*- 1. Cor. 2. *citur hominis. Appoſite vero hunc animæ Quaternariũ progreſſum ad vnitatem redigunt Philoſophi. nam ſimplex animæ eſſentia monade exprimitur; tum quod ipſa quoq; vnitas incorporea ſit, ſicut anima; tum quod vnita ſit reſpectu partium corporis, & potentiarum eius. Etiam ad ipſam animam congrue ternarius referri poteſt ob indiſſolubile mediæ vnitatis vinculum. nã in ternario circa medium eius, ideſt, vnum, exſtat vtrinq; pariter vnum. quaſi ſimplicia & diuina circa diuinum, ſiue Deum. Sed hæc numeris demonſtranda: Dic ter 1. fiunt 3. duc ternarium in ſeipſum, proueniunt 9. quæ multiplicata per ipſum ternariũ, eliciunt 27. ter 27. dant 81. vide quomodo in quarto gradu tibi occurrit vnitas prima. quod in cęteris numeris euenire liquebit facta ſemper multiplicatione per ternarium, quem diximus animæ conuenire.*

Q *Qua-*

Quaternarius animæ progreſſus ex proportione tripla.

	3	243	19683	1594323	129140163
Animæ eſſentia.	9	729	59049	4782969	387420489
	27	2187	177147	14348907	1162261467
Vnitas 1	81	6561	531441	43046721	3486784401

Quod ſi cordi eſt ſcrutari myſteria quaternæ progreſſionis, diligenter attende quomodo prima progreſſio animæ eſt, qua de ſimplici eſſentia, quæ monade figuratur, in ternarium ſanctum ſe extendit, vbi iam per concupiſcentiam aliud appetat, aliud per iram contemnat, per rationem inter vtrunq; diſcernat. Et admodum erudite ab vnitate in ternarium profluere dicitur; quia eſſentia omnis ſecundum Philoſophum naturaliter eſt potentia ſua. Quod vero eadem vnitas in ternario multiplicante ter inuenitur, hoc ſignificat, quod anima non per partes, ſed tota in ſingulis ſuis potentijs conſiſtat. neque .n. vel rationem ſolam, vel iram ſolam, vel concupiſcentiam ſolam tertiam dixeris animæ partem, cum vna, eademque ſubſtantia, ſecundum diuerſas potentias ſuas, diuerſa ſortiatur enunciata. cum enim aſſerimus tres eſſe partes animæ, iram, concupiſcentiam, & rationem, non hoc dicimus, quaſi anima ſit diuiſibilis in partes quantitate menſurabiles, vel quaſi ſpecies a principali ſeparatas, aut inter ſe inuicem diſparatas. Rurſus a ternario ſecunda progreſſione ad regendam humani corporis muſicam deſcendit, quæ nouenario menſuratur, quia nouem ſunt in humano corpore foramina, quibus ſecundum temperantiam regularem

Aug. lib. de Spiritu & aïa.

influit,

influit, & effluit omne, quo vegetatur, ac regitur idem corpus. In tertia progreſſione per ſenſus iam extra ſe profuſa, ad hæc viſibilia, quæ per 27. qui ſolidus eſt numerus, ac trina dimenſione ad ſimilitudinem corporis extenditur, figurantur diſpenſanda per infinitas actiones. Denique in quarta progreſſione a corpore ſoluta ad ſuæ ſimplicitatis puritatem reuertitur. Ideoq; in quarta multiplicatione, vbi ter 27. in 81. excreuit, vnitas apparet in ſummo, quo euidenter appareat, quod anima poſt huius vitæ terminum, qui ſecũdum Prophetam Regium et Pithagoram Samium per 80. deſignatur, ad ſuę ſimplicitatis vnitatem reditum faciat, a qua prius diſceſſerat, quando ad regimen corporis deſcendebat. Rationalem nempe animam ante corpus exſtitiſſe aſſeuerauit Mercurius Triſmegiſtus, qui moriturus ad circumſtantes diſcipulos dicebat: Hactenus filij pulſus a patria, vixi peregrinus, & exſul: nunc vero patriam repeto. Sed & Plato animam docet eſſe ſubſtantiam propriam habentem potentiam, qua & moueatur a ſe, & cetera moueat. Quemadmodum vero res ex ſe mobilis rem ab alio mobilem antecedit; ſic animam rationalem putat antecedere totam machinam corporalem, cum nullum corpus ex ſeipſo mouere valeat. Ex eo autem, quod animę ſubſtantia prior eſt ſubſtantia corporis, concludit etiam, quod anima prius naturalibus ſit ditata potentijs, quam corpori miſceatur. quod & Pythagorę ſententia comprobatur, cum ex vnitate proueniat primo ternarius; ex quo nouenarius. Sed Platonem lib. 10. de legib. audiamus: Recte, & proprie, vereq; & abſolute diximus prius corpore animam factam fuiſſe, corpus vero poſterius; atq; ſecundo animæ, ſecundum naturam dominanti ſubiectũ. At ſi antiquior corpore declaratur anima, illa etiam quæ aïæ competunt his quæ corporis propria ſunt, priora eſſe ſimul declarãtur. hæc ille: Amplius Platonici et dignitate ſimul, & tempore volunt antecedere. Quod ſi quis Platonem a Chriſtianis minus diſſentire velit, exponat animam noſtram, dignitate, Creatoriſque intentione præcedere. hanc enim aſſertionem citra vl-

Aug. eodem.

Pſal. 89.
Laert. li. 8. de vitis philoſ.

lum hæreſeos periculum plerique Theologorum credi poſſe, defendique putant: dummodo exiſtimemus non peccaſſe animas antequam corporibus illaberentur. ac propter peccata detruſas in corpora, tamquam in carcerem. Quod & in Origeniſtis, & in Priſcillianiſtis Conciliorum Decreta damnarunt. Nicolaus Cuſa Cardinalis libri tertij capite tertio Idiotæ, qui eſt de mente, ſapientes dicit, non tempore, ſed puritate, & naturæ dignitate animam putaſſe prius eſſe corpore, illam viſui in tenebris comparantes. Viſus autem nequaquam actu fuit ante oculum, niſi natura tantum. Vnde quia mens, ſiue intellectualis anima Diuinum quoddam ſemen eſt ſua propemodum vi complicans omnium rerum exemplaria notionaliter: tunc a Deo, a quo vim iſtam habet, eo ipſo quod eſſe recipit, eſt ſimul, & in conuenienti locatum terra, vbi fructum facere poſſit, & ex ſe rerum vniuerſitatem notionaliter explicare. Alioquin hæc vis ſeminalis fruſtra prorſus illi fuiſſet data, ni fuiſſet addita opportunitas in actum prorumpendi. Sed hac de re ſatis. Quaternariam hanc progreſſionem putant aliqui intelligendum illum animæ Quaternarium Pythagoricum; eumq; ad diſtinctionem Quaternarij corporis, nuncupatum animæ Quaternarium. Nam & corpori ſuus etiam aſſignatur Quaternarius progreſſus, qui in dualitate conſtitutus eſt. quemadmodum enim trinitas animæ rationali, formiſque competit; pari ratione dualitas materiæ corporique dicatur. Diſpoſitis igitur numeris pariter paribus, vt fiat progreſſio in dupla proportione conſiſtens, ſemper quarto quoque loco idem numerus binarius, a quo progreſſio ſumſit exordium, tibi occurrit. vt ex his numeris per duplam creſcentibus euidentiſsime patet.

Nic. Cuſa lib. 3. ca. 5. qui eſt.

Boet. arithmet. lib. 1. c. 6.

Qua-

Quaternarius corporis progreſſus ex proportione dupla.

Materiæ		4	64	1024	16384	262144	4194304
corporiq.		8	128	2048	32768	524288	8388608
addicta		16	256	4096	65536	1048576	16777216
Dias	2	32	512	8192	131072	2097152	33554432

Hic itaque Quaternarius eſt corporis progreſſus, in quo prudens lector mathematica ratione nouit eſſe diſſolutioni obnoxium quidquid a diſſolubilibus ſuſcipit compoſitionem.

DE NVMERO V.

QVINARII numeri vis tanto quaternario auguſtior habetur, quanto animatum inanimato prǫcellentius iudicatur. nemo.n.eſt qui non videat quaternarium, poſtquam naturam vſq. ad corporis perfectionem produxit, ac tactui renitentem molem exhibuit, eam deſtituere, rei indigam maxime neceſſariǫ. Nam quod animǫ eſt expers, id, vt in pauca conferam, mancum eſt & imperfectum; neque vllam ad rem anima non mouente accommodatum. Motus autem ſiue affectio animam introducens, mutatione per Quinque fit, naturǫque perfectionem conciliat. vt Quinarij ratio eo ſit, quam quaternarij prǫſtantior, quo maior eſt animalis, quam anima carentis corporis dignitas. Quamobrem concinnitas & facultas Quinarij numeri plus virium nacta, nequaquam permiſit in infinitum animatorum naturam progredi; ſed viuentium Quinque genera tradidit, Deo primum locum ſibi vendicante, ſequentibus dǫmonibus, ſeu genijs, heroibus inde tertio conſtitutis loco, hominibus ſubſequentibus, brutis vltimo.

Plutar. de Ei inſcripto foribus templi Delphici.

in Epinomide. *Quinq; locos ſtatuit Plato eſſe in Mundo capaces animalium habentes aliquam inter ſe differentiam poſitionum ob corporum diuerſitatem, quæ inhabitent eoſdem locos. ſummus locus eſt ignis; huic proximus ætherius; dehinc aeris; poſt aquæ; imus et vltimus terræ. In primo ait ignea, & immortalia animalia contineri; in infimo terrena, & mortalia; ex medijs ſecundum, & tertium a Dæmonibus occupari; & quartum ſemideis adſcribi. Quinq; ſunt & Mundi habitatores, ſiue aĩaliũ genera, puta: Hoĩes, quadrupedia, reptãtia, natantia, & volatilia. Hirundo nonniſi Quinq; pullos in lucẽ edit, quos magna alit æquitate, ab eo, qui eſt maximus natu incipiens, in ceterisq; ortus rationem habens. Iam ſi ipſam animam, ita, vt natura illius fert, partiare, Quinario comprehenſam inuenies. prima enim, & obſcuriſſima illius vis eſt vegetandi; proxima, ſentiendi; poſt hanc, appetendi; deinde, iraſcendi; in ratiocinandi facultate quinta, tamquã in extremo, perfectionem adſecuta ſuſtitit natura. Animæ rurſus in ſui corporis mundo peregrinanti Quinque ſunt ad ſapientiam veluti gradus: Senſus, imaginatio, ratio, intellectus, et mens. quemadmodum etiam cognitionum opifices Quinq; recenſentur ab Ammonio poſt Ariſtotelem, qui eorũ quattuor tantum in primo de Anima libro meminit: ſunt aũt Mens, diſcurſus, opinio, imaginatio, ſenſus. Quinq. numero ſunt & animales affectus turbidi, Ira, dolor, metus, ſollicitudo, inuidia, quibus imperat mentis prudentia. Quod ſi veterum placita licet conſectari, præcipue Platonicorum, qui noſtro ſcribendi inſtituto ſuggerunt argumentum, Quinarium numerum pluribus de cauſsis animæ compoſitioni conuenire comperiemus. nam genera, quibus a Deo componuntur omnia, per Quinarium accipiunt diſtributionem. ſunt aũt, Eſſentia, idem, alterum, ſtatus, & motus. Animã vero, velut omniũ medium, præcipua quadã ratione ex ipſis Quinq; omnium generibus compoſitam Platonici, ex Pythagoræorum ſententia, arbitrantur. Eſt quoq; Quinario ſimilis anima, quia, cum ſit medium vniuerſi, ſponte Quinarium ſuſcipit vniuerſi quidem numeri medium.*

eſt

eſt.n. Quinarius perſectum denarij medium. nam cum Quinquies rite denarium diuidimus, medium eſt æque diſtans in qualibet diuiſione Quinarius. primo quidem, ſi decem in nouem diuiſeris, atq. vnum, videbis Quinarium inter vnum, & nouem medium exſiſtere pariter vtrinq; diſtans. ſi præterea in octo, atq; duo partiri decẽ volueris, rurſum Quinarium æquale inter hæc medium reportabis. ſi tertio in ſeptem, atq; tria, vel quarto, ſi in ſex, & quattuor, iterũ verum accipies inter extrema Quinarium. quinto quod decem partitus in quinq., & quinq; medium Quinarium præbeat, dictu ſuperfluum. Adhuc anima ex natura, quæ indiuidua eſt, ſemperq eodem modo habet, tũ ex ea, quæ circum corpora diuiſioni eſt obnoxia, tertium quoddam genus interiectum contemperauit; quod etiã inter eiuſdem & diuerſi naturam medio loco intercederet, ac proinde id conſtituit in medio indiuiduæ naturæ, & eius quæ circa corpora eſſet diuidua. Quare Pythagorici, quos poſtea Xenocrates fuit imitatus, animam definientes numerum, qui per ſe ipſum mouetur, nil aliud intelligi voluiſſe putantur, quam exortũ numeri indiuiduæ, diuiduæq. naturæ mixtione progeniti. Quemadmodum igitur anima ex diuidua, indiuiduaq. conſtat natura, ita fere Quinarius ex primo pari, primoq. impari. Namq; parem numerum definit Euclides ſexta ſeptimi eum dici, qui bifariam ſecari poſſit. non poteſt aũt ſecari vnitas, vt dicitur prima ſeptimi. nam ſi ſecaretur vnitas, par eſſet quilibet numerus, & nullus ſimiliter eſſet impar. Eſt igitur par numerus, qui ex binis vnitatum ordinibus numero æqualibus conflatur; impar vero, qui in duos vnitatum ordines æquales numero ſecari non poteſt. Hinc ſequi neceſſe eſt, binarium eſſe primum parem; primum aũt imparem, ternarium. Conſtat igitur anima ex binario primo pari, ac diuiduo, & ternario primo impari, ac indiuiduo, qui ſimul iuncti Quinarium conſtituunt. Præterea cũ ternarius vltra parem abundet vno, maſculus ob eius copiam appellatur: binarius autem, vtpote par, ob inopiam, partitionem, femininus apparet: Quinarius ex his compactus Matrimonium nuncupatur,

Plutar. li. de Ei inſcripto ſoribus tẽpli Delphici.

Q 4 ac

ac nuptijs ſacer eſſe perhibetur, ob paris cum femina, imparis cum mare ſimilitudinem. Quando.n. numeri in æquas partes ſecantur, par omnino diuulſus, principiũ quoddam capax in ſcipſo, ſpatiumq. relinquit: impari diuiſo, ſemper reſtat medium gignendo aptũ. Itaque & pari fecundior eſt, mixtusq. ſemper præualet, numquam vincitur. numquam etenim par impari mixtus, parem, ſed imparem producit ſemper. immo vero vterq. ſecum compoſitus, diſcrimen oſtendit. numquam.ſ. par pari adiunctus (per vigeſimam quintam noni) imparem procreat, neq. ſuam poteſt mutare naturam; imbecillus & vi alium gignendi deſtitutus. Impares imparibus iuncti, quoniam ſunt vſquequaq. fecundi, permultos pares generant. Quod ſi impares numeri componantur, multitudo autem illorum fuerit impar (per vigeſimam quartam noni) totus impar erit. Quinarium igitur Pythagorici ob ſimilitudinem congreſſus primorum maris, ac feminæ; paris, & imparis Coniugium appellauere. Inde a Veteribus etiam inſtitutum erat, vt aqua, & igni (quorum alterum quaſi maſculinum eſt elementum, alterum quaſi femininũ; alterũ actiuum, alterum paſſibile) quæ ſane vitam maxime mortalium continent, nuptiarum fœdera ſancirentur. Licet autem ignis permiſceri cum aqua non poſſit, quod vtraque ſint aduerſantia, & ſi cominus venerint, alterutrum quod ſuperauerit, alterum conficiat neceſſe ſit; eorum tamen ſubſtantiæ permiſceri poſſunt. Eſt autem ignis ſubſtantia calor, humor aquæ, quæ mirabiliter Deus ad ſuſtentanda, gignendaque omnia excogitauit, cum fœtus animantium calore, & humore corporentur, atque animentur ad vitam. Ignis igitur & aqua afferebantur in ſacris nuptialibus, quibus hieroglyphico ſenſu ſignificabatur, ita virum feminamq; diſiunctos eſſe ſteriles & infecundos, ſicuti ſine humore calor nihil progignere poteſt; at coniunctos vim habere generationis aptiſſimam.

Ouid. Trãsfor. lib. 1.

Quippe vbi temperiem ſumſere humorq; calorq;
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumq; ſit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & diſcors concordia fetibus apta eſt.

Accedit

Accedit quod Priſci matrimonium contrahentes Quinq. Deorum patrocinio indigere putabant, Veneris, Suadæ, Dianæ, Iouis præfecti, & Iunonis prefectæ, quam parientibus opem ferre volebant, eam proinde Lucinam appellantes, vt quæ filios in lucem edat. Huius ſpeculationis fuiſſe putatur, quod Plato lib. de legib. 6. *ad nuptiale conuiuiũ non plures, quam Quinq; amicos, & amicas Quinque ex latere paterno vocari voluit; ex cognatis, & propinquis, totidem. Eſt adhuc huius myſterij, quod Quinq. faces in nuptijs accendebantur, quia lumen ſit procreationis ſignum; ac Mulieres Quinq. geminos vno poſſe gignere partu ſymbolice ſignificent. quod teſtantur & Iuriſconſulti, qui ſimul quinq. in hanc lucem edi poſſe, eosque quandoque ſuperuiuere aſſeuerãt; & iuxta hanc rationem mulieri prægnanti partes ex hæreditate defuncti coniugis aſſeruant; ita vt ſi tres filios coniux ex priori vxore reliquerit, illi filij ex hæreditatis fructibus tres dumtaxat partes ex octo partibus ſumant; vxor prægnans relicta, quinque. Nam & Quinos fœtus vno partu edidit Auguſti Cęſaris ancilla. Et Caius Digeſtorum libro 34. Serapim Alexandrinam liberos quinq. vnico partu narrat enixam. Anno quoque humanæ redemtionis. 1554. vt lib. de Prodigijs retulit Ambroſius Pareus, Bernæ apud Heluetios, vxor Ioannis Gelingeri Doctoris; quinos pariter foetus vno partu edidit, tres mares et duas fęminas. Albertus Ratiſponenſis cognomento Magnus ſcribit quandam fuiſſe mulierem in Germania, quę ſexaginta filios peperit, quolibet partu quinq., quorum nullus ad dimidium annum peruenerit. Ariſtoteles deniq. mulierem quandam viginti filios quattuor partubus edidiſſe teſtatur; eumq. cenſuit eſſe finem multijugæ hominum partionis; neq. plures vnquã ſimul genitos compertum. Non ſum neſcius Martinum Cromeriũ libro 9. de rebus Polonorum litteris mandaſſe, In Cracouienſi regione honeſtam quandam matronam Margaritam Virboslai comitis vxorẽ 36. pueros viuos vno partu edidiſſe vigeſima die Ianuarij anno poſt natum Seruatorem 1270. Sed hæc ſunt portenta.*

Horat. in Carm. Secul.

Auicẽ. de nat. ani. lib. 9.

De natu. anim. li. 7. ca. 4.

Nam

Nam cõceptacula ſpermatica genituræ gratia comparata ex Anatomicorum quorundam obſeruationibus Quinq; numero viſa ſunt, his verbis atteſtante Plutarcho: Semen fecundiſſimum Quinquefariam diuiditur. non .n. mulierem plures Quinq; fetus partu edidiſſe memoratur. multæ aũt quinque vno enixę partu. Sed & poſt partum ſacrum fuiſſe Quinarium numerum ex Platone in Theæteto facile intelligi datur, cum ita loquitur: Poſt partum (vt mos eſt) Quinta die ab eius natali ſolennia celebrantes circulo curſim circumferre debemus, cauentes ne nos fallat, ſi forte educatione digna non ſit, hæc opinio noſtra, ſed inanis & falſa. Quinto .n. a nato infante die Amphidrome agebatur, qua manus expurgabãt, quæ obſtetricis munere fuerant perfunctæ, cũſuq; ad focum ferebatur puer, mittebanturq; a propinquis polypodes, ac ſepiæ loco munerum. His accedit, quod in animãtibus Quinq; ſunt Senſus, quibus animata ab inanimis maxime ſecernuntur, quod ſignificare viſus eſt propheta Moyſes, cum animalium creationem dixit factã die Quinta, oſtendens nullam eſſe inter duo quæpiam tantam cognationem, quãtam inter animalia, et Quinarium, inter animatum, et ſenſum. Quinque ſunt .n. organa ſenſus communis, eo quod ad naturam, & numerum eorum, quæ ſub ſenſum cadunt ſentiendi ſunt inſtrumenta. quandoquidem Tactus aſpera experitur & lenia, dura & mollia, quę in ſolidis ſunt qualitates, tum quidquid calidum eſt, ac frigidum, humidum & ſiccum; Guſtus dulce, & amarum, ac ſalſum, & id genus alia, quæ in humidis reperiuntur et ſiccis; Olfactus quod male, quodq. bene olet, quæ in euaporationibus inueniuntur; Auditus ſonituum, & fragorum eſt explorator, quæ circa aeris verſantur colliſionem; Viſus deniq. colores diiudicat, qui in tenuiſſimo ac ætheris lucidiſsimo ſpiritu ſunt collocati. ſolidum ſiquidem effuſum humidum efficitur; humidum porro, vapor; vapor autem, aer; aer, æther & tenuis ſpiritus, perinde ac cathena quædam exſiſtit, quæ a terra, cælotenus adoleuit. Quinq. etiam eſſe dicemus corporeos ſenſus, quoniam cuncta quę cęli ambitu continentur,

Libro de oraculorum defectu.

Suidas.

Gen. 1.

Plato in Theęt.

tur,

tur, conſtant Phyſici ex materia & forma: hęcq. duo dicunt cuiuſuis rei totam eſſe ſubſtantiam; ſed materia & forma Quinarium ſimul adimplent. materia .n. quaternitas quędam eſt, & quattuor elementorum, ſimpliciſſimorum Mundi corporum, complexio; forma vero vnitas quattuor elementis pacem imponens. ex quo fit, vt Quinarius numerus ſit metrum compoſitionis omnium ſenſibilium ſubſtantiarum. quidquid .n. cuiuis mixto ineſt, pręter formam, de natura eſt alicuius elementi; formam vero non eſſe elementarem; ſed cęleſtem imitari naturam, nullus ibit inficias. Quinq. rurſus, quod totidem ſint, quibus viſibilis Mundus cōponitur. nam præter elemēta quattuor, in quibus vniuerſa verſatur generatio, exſtat & quinta quędam ſubſtantia, elementorum proprietates, virtutesq. quadam eminenti ratione complexa, quam cęlum, vel quintam eſſentiam, ſeu ſubſtantiam, vel lucem, ſiue etiam ętherem appellant, cui ſoli omnium corporum, non neceſsitate, non accidentis ratione, ſed a natura datum eſt, vt circulo rotetur. Nobis aſſentitur Homerus, qui vniuerſum in Quinq. Mundos diſpartitur, Cęlum inquam, aquam, aerem, terram & olympum, ex quibus duos relinquit communes, terram ſcilicet vniuerſi infimam, et olympum ſupremam partem; reliquos autem tres tribus Deis attribuit, Aegyptiorum ſcilicet ſecutus ſacerdotes, qui Rheam vnico partu Quinq. Deos peperiſse ſabulantur. Diuinus quoq. Plato, quamuis aduerſus eos pugnans, qui vel infinitos, vel plures numero Mundos ponunt, vnum fateatur a Deo cōditum Mundum, pulcherrimas attamen, primasq. corporum ſpecies vniuerſi diſtinctis partibus accōmodans, Quinq. Mundos facit, terrę vnum, alterum aquę, alios aeris, & ignis, extremum qui hos contineat. illis itidem ſe opponens, qui vnum eſſe vniuerſum pronunciant, in Epinomide Quinq. principia ſtatuit, Ens, idem, diuerſum, motum, et quietem; quibus Quinq. primas ac perfectiſſimas earum, quæ ſunt in natura figuras Pyramidem, cubum, octahedrum, icoſahedrum, & dodecahedrum ſingulas ſingulis accommodauit in Timæo. Eſt autem Quietis ſignum

cubus

cubus ob facierum ſtabilitatem, quod hæc figura ſub ſex quadrat. angulis comprehendatur, terram exhibens, namq; omnium maxime immobilis terra. Pyramidis igneam vim, & ad Motus agilitatem quiuis in acumine laterum, vel facile cognoſcet. comprehenſa eſt .n. planis ab vno plano ad vnum ſignum conſtitutis. Dodecahedri natura, quæ apta eſt ad complectendum reliquas figuras, vtpote ſub duodecim quinquangulis æquiangulis, & æquilateris ſibi inuicem æqualibus comprehenſa, effigies Entis eſſe videtur vniuerſa corpora comprehendentis. Octahedrum, quod figura ſit ſub octo æquilateris triangulis ſibi inuicem æqualibus concluſa, Eiuſdem ideę conuenit, aerem quaſi vna in forma omnem ſubſtantiam cõtinentẽ exhibens. Deniq. Icoſahedrum figura ſub viginti æquilateris triangulis ſibi inuicem æqualibus comprehenſa, Diuerſi ideæ competit, aquam exhibens, quę temperando plurimas qualitatis ſpecies recipit. Habent autem ſimilitudinem quandam hęc Quinque corpora ad exteriores ſenſus. Tactus ſi quidem terrę rationem habere dignoſcitur. eſt .n. terreſtre quippiam, & reſiſtens. Guſtus autem aquę humectatione, guſtabilium percipit qualitatem. Aeris vero appulſus ex ictu, vnde naſcitur ſonus, aut vox, auditum perficit. Ignem quoq. imitatur olfactus, nam & ex qualitate calida, odores proficiſcuntur. At videndi ratio ex ęthere contemperatur & lumine, ſicut in Moralibus edocet Plutarchus. Quod ſi Philoſophorum principem ſequi voluerimus, obtutricem oculi facultatem aquę conuenire dicemus; ſenſitiuam ſonorum, aeri; odoratum, igni; tangendi facultatem, terrę; deguſtandi vim, tactus quandã ſpeciem affirmabimus. Quinque demum eſſe ſenſus exteriores neceſſe fuit, nam & totidem ſunt vniuerſa genera ſubſtantiarum, Deus inquam, angelus, anima, corpus, & mundus. Aeternus & increatus Deus cunctis pręſtat creaturis: Angelus, vt ſimpliciſſimus primus rerum omnium productus a Deo actus, ſecundo ſtatuendus eſt loco, cum ſit ipſi Deo non ſolum proximus, ſed etiã attiguus. Anima etiam, licet omniũm ſit vltima creaturarum, ſupremum tamen

Ariſt. de ſenſu, & ſenſ.

ſenſibi-

ſenſibilium, ac angelis proximum locum ſortita fuit. Animæ proximum eſt Corpus, quod illi inſeruit, ac ſubditur. poſtremo loco poſitus eſt Mundus, vt humani corporis circumſtantia, ac natiuum domicilium. Quo fit, vt iuxta totidem res obiectas, animę cognitiones ſint diſtribuendæ. quoniam

Cognoſcit Anima	*Mundum:*
	Proprium corpus:
	Seipſam:
	Angelum:
	Deum.

Qua vi Mundum intuetur, ſenſitiua, ſeu exterior ſenſus vocatur: qua proprium corpus, imaginatio, ſeu ſenſus interior appellatur: qua ſeipſam, ratio, vt quæ animæ propria eſt, nominatur: qua Angelus illi fit notus, intellectus dicitur: qua Deum licet contemplari, mens nuncupatur.

Animæ cognitiones	*Mens:*	*Obiecta*	*Deus:*
	Intellectus:		*Angelus:*
	Ratio:		*Anima:*
	Imaginatio:		*Corpus:*
	Senſus.		*Mundus.*

Porro hanc Quinariã aĩæ cognitionem natura in ſuperficie corporis expreſſit humani, eamq; in totidẽ organa diſtribuit, ſpacio, gradu, loco in humano corpore ſeparata, a quibus totidem peculiares ſenſus promanãt, quos appellamus exteriores. Ex quinq; .n. quas diximus, cognitionibus, duæ ſupra aĩam ſunt; duæ infra aĩam; in anima vna. quantoq. magis ab ea, quę oĩum humillima, & abiectiſsima eſt, ad altiorem, et præſtantiorẽ contendimus; tanto magis in interiora, & abditiora penetramus. abditior eſt aũt imaginatio ſenſu; imaginatione, rõ; intellectus, rõne penitior; mẽs cunctis interior, ſibiq; maxime inſita. Cũ igitur in Quinq; organa diſtribuãtur ſenſus, tactus, licet toto ſit in corpore fuſus, verius tamẽ et peculiarius in manibus eſt locandus; guſtus, in lingua; olfactus, in naribus; in oculis, viſus;

in auribus, auditus. Atque hic eſt ordo naturalis Quinq. ſenſuum ab ignobiliore ad præſtantiſſimum:

Senſus,	*Imaginatio,*	*Ratio,*	*Intellectus,*	*Mens,*
Tactus;	*Guſtus,*	*Olfactus,*	*Viſus,*	*Auditus,*
Manus,	*Lingua,*	*Nares,*	*Oculi,*	*Aures.*

Auditus in nobis acrior eſt viſu, hic olfactu, olfactus guſtu, & tactu. atq; adeo tactus ne ſenſus quidem eſſe videtur. Nam cęterorum ſenſuum quilibet in vna quapiam rerum ſenſilium oppoſitione, & in intermedijs verſatur, veluti auditus in ſono graui et acuto, & interiectis: viſus in albo & nigro, & interiectis coloribus: olfactus in odoribus & fœtoribus: guſtatus in dulci & amaro, & interiectis ſaporibus: ceterum tactus in pluribus oppoſitionibus cernitur, non ſubalternis, vt in frigido, & calido; & humido, & ſicco; & duro, & molli; graui & leui; raro & denſo, quæ ſubalterna eſſe non poſſunt, illud ſuperaddere non inutili fuerit. ſenſus maioribus ſenſilibus perceptis, haud amplius vna cum illis minora percipere poſſe. nam qui magnos ſtrepitus audiuit, minores non ſentit; et qui Solem intuitus eſt, legere non poteſt, aut alia aſpectabilia percipere; & qui acriores ſapores guſtauit, remiſſiores non percipit, eadem & tactus eſt ratio; mentis vero contraria. Quo.n. maiora intelligibilia comprehenderit, eo expeditior eſt ad maiora comprehendenda.

In diuinis oraculis præſens numerus præclaræ dignitatis eſt, quia præcipuorum Domini noſtri IESV Chriſti vulnerum pro noſtra redemtione acceptorum eſt deſignatiuus, quorum ſigna et cicatrices triumphata morte rediuiuus dignatus eſt in ſuo corpore iam glorioſo conſeruare, ad comprobãdam Diſcipulis fidem ſuæ reſurrectio-
Luc. 24. *nis. Sane ex his, tamquam quinq; fontibus viuis, effluxit largiter ſanguis ille precioſus, qui emundat conſcientias noſtras ab operibus mortuis; qui pretium eſt noſtræ redemptionis, qui ſanctificationis noſtræ & purificationis ſaluiuificum eſt lauacrum. Vnde in myſterijs Miſſæ & auguſtiſſimi ſacramenti altaris, pleraq; Quinquies fieri debere inſtituta ſunt, vt conuerſio Sacerdotis ad populum, ſi-*

gnorum

gnorum crucis efformatio, et quintuplex (cum id celebranti viſum fuerit) oratio ſiue collecta, ad repreſentandam nobis hanc quincuplicem Chriſti paſſionem, quæ in ſacratiſſimorum Quinq; principalium ſuorum vulnerum inflictione peracta eſt. Et nos ipſi, qui redẽti ſumus a Domino, eadem ſacratiſſima vulnera alto debemus animo figere numquam obliuione obliteranda. Preterea Quinarius interdum Quinque corporeos ſenſus deſignat, per quos nobis rerum notitia innoteſcit, atteſtante Philoſopho omnem noſtram cognitionem incipere a ſenſu. vt per hunc numerum illi deſignentur qui ſenſus optime regunt. Quare Gen. ca. 45. Beniamin accipit a Ioſepho Quinque ſtolas, ideſt, ſapientiam omnium ſenſuum. Interdum quoque preſens numerus Quinque librorum Moſis, Geneſos, Exhodi, Leuitici, Numeri, & Deuteronomij nota eſt, & ſignificatio. qui antiquæ legis mandata, iudicia, & ceremonias, cum hiſtoria productionis rerũ, & propagationis humani generis; deductionisq; populi a Deo peculiariter electi, ad mortem vſq; Moſis complectuntur. Quare numerus, de quo agimus, et totius legis doctrinam, & ſcientiam non incongrue ſignat. Sic Quinq; porticus piſcine, quinq. libros legis ſignificant, quibus populus Iſrael continebatur. per aquã .n. populus Iudaicus eſt intelligendus, qui aduenięte Domino noſtro ita turbatus eſt eius videndo miracula, ſicut aqua per Angelum mouebatur; ideo ad aquæ motum, vnus curabatur, quia vnica eſt Eccleſia, quare ſcriptum eſt, quod nõ niſi deſcendiſſet, ſanabatur; quia ſuperbis Deus reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Sic Quinque panes hordeacei, quibus Chriſtus turbam ſatiauit, ad legem referuntur, quia hordeum, Moſis legislatio eſt. vt .n. hordeum ante triticum matureſcit, ita etiam ante euangelicam predicationem lata lex, qua Iſraelitę quaſi bruti, & ad Diuina myſteria capeſcenda rudes, paſcerentur. Iſti ſunt Quinq; baſes templi, quę erant ad dextram, et quinq; quę erant ad ſiniſtram, ſicut dicitur 3. Reg. 7. quoniam in templo Eccleſię a dextris, & a ſiniſtris. i. in proſperis, & aduerſis, hi quinq; libri ſunt baſes. i. morum, & fidei fundamenta.

D. Hier.

Iohan. 5.

Iacob. 4.
Iohan. 6.
Matth. 14
Mar. 6.
Luc. 19.

1.Reg.17 *menta. Quinque limpidiſsimos lapides de torrente ſumſit Dauid; ſed vno ſpurium Goliath Philiſteum impudenter exercitum Dei viuentis exprobrantem potēter cōcuſsit, proſtratumq; occidit. quia*
1.Cor.14 *in vno præcepto charitatis perficitur lex. Quinq; verba, quibus loqui ſe velle in Eccleſia gloriatur Apoſtolus, deſignant pentateuchū ſenſibilia ſcripturarum verba quinq; ſenſibus reſpondentia. Quin-*
Matth. 25. *que virgines ſapientes habentes ſecum oleum in lampadibus, eos ſignificant, qui in lege Domini meditantur die noctuq. vel eorum nota ſunt, qui ſe continent ab illecebris quinq; ſenſuum, & ſic continent vt in ſua conſcientia gloriam habeant, haud laudem ab hominibus exſpectātes. Poſſumus etiam cum D. Hieronymo Quinq; virgines ſapientes, & quinq. ſtultas, quinq. ſenſus interpretari, quorū alij feſtinant ad cęleſtia, & ſuperna deſiderant; alij mobilibus & fluxis rebus inhiantes, lumine veritatis, quo illuminentur, ca-*
Cap. 26. *rent. In Leuitico vox Dei eſt: Perſequemini inimicos veſtros, & corruent coram vobis. Perſequentur Quinq. de veſtris cētum alienos. Quia ſi ſapienter & probabiliter pugnemus in verbo Dei; ſi prudenter de lege Domini diſſeramus, conuincimus & fugamus infidelium multitudinem. Sicut n. Quinarius, ſapientes indicat, & inſipientes: ita centenarius cum fideles notat, tum infideles. ibi.n. centum fideles perſequuntur decem millia, & a quinq; fidelibus effu-*
Eſa.65. *gantur centū infideles. Et alibi teſtatur Scriptura maledictū fore*
D.Hieronym. in Matt.25. Orig. in Matth. libro 33. *peccatorem, qui centum annorum moritur. Quinq. talenta in Euangelio poſſunt ſignificare maiorem cognitionem Scripturæ his qui ſenſus habent exercitatos ad bonum, malumue diſcernendum. Duplicantur autem cū quis ex creaturis intelligit Creatorem; ex corporeis, corpore carentia; ex viſibilibus, inuiſibilia; ex breuibus, æterna.*
Leuit. 5. 6. *Quintam partem tradere ſacerdoti, aut domino rei, eſt illum ſenſum offerre Deo, por quem peccauit, ne amplius per ipſum peccet; vel offerre linguam confitendo peccata, & laudibus Deum proſequen-*
Leuit.19 *do. Quod vero quinto anno fructibus nouæ arboris veſci licebat, deſignatur, poſt gratias Deo habitas & actas vtendum eſſe rebus*

per

per Quinq; ſenſus ad intelligendum. Qui demum peccaſſet in ſanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud Quintas adijcere, quod non ita intelligendũ, vt ſi quis de ſacris, vel oblationibus, vel muneribus in vſum pauperũ erogatis, aut pro tẽpli ædificatione, vel alterius voti operis deſignatione datis, aliqua interuertiſſet, oportere cũ Quintã partẽ addere eorũ quę ſubtraxit, mox peccati veniã imploraturũ; ſed alia Quinq. ſuperaddere pceptũ erat, aliqdq. inſuper auctarij. de quo vide Origenẽ. hom. 3. in Leuitic. et Cyrillũ, qui hãc ſentẽtiã examinãs, in hæc verba prorumpit: Si quis Quinq. ſen ſuũ opus peruerterit, et debito, honeſtoq. vnumquemq. officio defraudauerit, oportet eum ſynceros illos, et integros Deo reſtituere; mox alios Quinq; interiores adijcere, et horũ oĩum deniq. ſummã, et ſolidationẽ quandã ſuperaddere, firmũ. ſ. bene agendi propoſitũ, ſi Deo ſatis ex aſſe facere voluerit. Ad hoc ẽt ſpectare videtur, quod ab vno menſe ad Quintũ vſq; annũ offerũtur ſicli Quinq. hoc eſt, vt Heſychius Hieroſol. interpretatur, quinq. ſenſuũ pfectio, quę ideo per geminatũ numerũ exprimitur, vt intelligamus, ea quæ puer ſenſibiliter audit, videt, guſtat, odoratur, & tangit, illa ẽt conduplicet, dũ inſtitutus fuerit illa ad intellectum, et interiores hoĩs ſenſus accomodare, per quos vel mundi corde effecti Deũ videmus; vel aures habemus ad audiẽda ea, quæ docet IESV; vel odorẽ capimus illũ, quẽ dicit Apoſtolus: Quia Chriſti bonus odor ſumus Deo; vel etiam guſtum ſumimus illũ, de quo dicit Pſaltes: Guſtate & videte, quoniã ſuauis eſt Dominus; vel tactum illũ quẽ dicit Iohannes: Quia oculis noſtris inſpeximus, et manus noſtræ contrectauerunt de verbo vitę. Eſt et illa Quinarij numeri in philoſophia, et in diuinis ſcriptis cõſideratio, quod expanſione Cabaliſtica quindenariũ continet. ſi quis .n. vnum, duo, tria, quattuor, quinq;, in vnum coniunxerit, quindecim reperiet. Sed et Quinq. ſenſus, triplicẽ habentes collectionem, quindenarium procreãt, ex eo quod tactus quod tangendi ſubſtãtiæ ſubiacet, tangit; guſtus guſtabile, guſtat; & odoratus odorabile, odoratur; & viſus viſibile, videt; & auditus audibile, audit.

Leuit. 27
2. Cor. 2.
Pſal. 33.
1. Ioan. 1

Hinc in Diuinis oraculis quindenarius pro Quinque ſenſibus ali-
Gen. 3. *quando poſitus inuenitur. nam et arcam, quam humani corporis eſ-ſe figuram Diuus teſtatur Ambroſius, quindecim cubitis ſuper ex-celſos montes fuiſſe ſcribit Moyſes, nimirum propter Quinque ſen-ſus, qui ſunt in corpore noſtro, velut excelſi montes, qui hāc carnem paſſionum obumbrant, & plerunq; incurſantur beſtijs, & exagitan tur condenſa & opaca eorum. Vnde Dominus, per nationum cre-dentium fidem, veniens ad Eccleſiam ſuam, venit a Libano; ſicut*
Cap. 4. *habet Canticum canticorum. Ac vt magis conſtet quanta ſit Qui-narij ad quindenarium ſocietas, ex Quinarij partibus, vel facile perdiſces. namq; illarum compoſitione fit quindenarij trigonus. ſi. n. ducatur 1. in 2. fit 2. qui ductus in 3. producit 6. et hic ductus 4. procreat 24. quod ſi 24. per 5. ductitaueris, naſcetur 120. trigonus ipſius quindenarij. Habet Quinarius alios etiam honores. ortus. n. eius non inelegans eſt, non is quem ſupra commemorauimus, vbi ex binario & ternario docuimus eſſe conflactum; ſed quod oritur prin cipio cum quadrato primo coeunte. omnis. n. numeri primordium eſt vnitas; quaternarius autem quadratorum primus. Quod ſi re-cte vnitatē quadratum cenſemus, quoniam & ipſa ex ſeſe propa-gatur, Quinarius coitu duorum primorum quadratorum natus; haud potuit nobiliori ab origine exſiſtere. Adde per penultimam primi Euclidis, quod tantum poteſt quadratum, quantum coniun cta faciunt duorum quadrata numerorum, qui ipſo proxime priores ſunt; & quod primus hic numerus ſeſquialteram proportionē con tinet. Aliam quoq; huius numeri præſtantiam animaduertunt Py-thagorici. idem namque natura dicitur, quoniam ſui multiplica-tione ſemper in ſe redit. quod etiam Senario commune eſt. Quare Circulares, ac Sphærici ab Arithmeticis appellantur. id enim cir-culare, Sphæricumue dicitur, quod quanto vis ambitu in ſcipſum redit, ac finem principio copulat. Porro ſicuti natura triticum lo-co ſeminis accipiens, multas alterando eo, mutandoque formas interim inducens, tandem triticum reddit, in fine totius mutatio-*

nis

nis principium reſtituens: ita cum cęteri numeri in ſe ſe multiplica-
ti, incremento facto in alios deſinant, ſoli Quinarius,
& Senarius in ſe ducti, ſeipſos ſemper oſtendunt, re- 5.
ſpiciunt, ac conſeruāt. Auge ſeipſo Quinarium, proue- 25.
niet tetragonus 25. in idē latus deſinens. dein duca- 125
tur 5. in ſuū tetragonum 25. et conficies cubū 125. in 625
idem reuolutum latus. ducatur item latus 5. in produ 3125
ctum cubū 125. et fit 625. qui in idem latus reuolui 15625
tur. poſtea in 625. idē latus ducatur, proueniet 3125 78125
in idem latus terminatum. in quem iterum duca-
tur 5. & fit 15625. iterum in productum ducatur 6
idem latus 5. & fit 78125. in idem reuolutum la- 36
tum. Auge rurſus ſeipſo ſenarium, ſurget 36. qui 216
quadratus eſt in idem latus reuolutus, in quem & 1296
ipſe ductus gignit 216. cubum ſphæricum. deinde 7776
in productum cubum ducatur ſenarius, & fiunt 46656
1296. rurſum in productum ducatur 6. & con- 279936
ſurget 7776. in quem deinceps ducatur 6. produce-
turque 46656. in quem denique idem ducatur latus, fietque 279936. Si in immenſum etiam Quinarius, ſenariusque ſuos ipſi multiplices augeant, nullius vſquam alijs, quam ſuis radicibus ipſorum multiplicium ambitus finiri poterit. In tota igitur numerorum ſerie (vnitate poſtpoſita,) duo ſunt ſpectabiles numeri circulares, ac radices circularium numerorum, tanquam gemini omnium oculi & magna luminaria, Quinarius vt prior & impar, maſculus, luminare maius dici poteſt; ſenarius vt poſterior, & par, fœmina, luminare minus. impar numerus eſt actus & forma quædam: ſed par potentia & materies. Quare in numeris vnicus reperitur actus, atque vna tantum potentia inuariabilis. Quemadmodum autem Quinarius & ſenarius nulla ſui progreſſione extra ſe fiunt, nuſquam diuerſis finibus excipiuntur, ſed in ſemetipſis quantumuis aucti redeunt: ita

eos dicimus æuo perſimiles, cuius omnis finis eſt vt principium, & omne vltimum vt primum. eſt enim æuum ſemper idem. Sed Quinarius etiam præter hunc cùm ſuo genere multiplicationis fructum, etiam cum alijs imparibus ſociatus, ſe ſemper oſtendit, nam Quinquies terni, decemquinque. & Quinquies ſepteni, triginta quinque. Quinquies noueni, quadragintaquinq;. Si vero ſibi ipſi fuerit adiectus, denarium perfectum numerum gignit, idque perpetuo durat. Quinarij igitur illa eſt natura, vt cum Quinario congreſſus nihil imperfectum, aut alienum procreare poſſit, ſed aut ſeſe, aut denarium, id eſt, vel ſuæ naturæ, vel perfectum numerum. Habet denique Quinarius in Cæleſtibus diuidendi facultatem; nam & Aegyptij aſtrum pingere ſolebant, dùm Quinarium numerum vellent ſignificare. quinario enim comprehenduntur conuerſiones ſtellarum vagarum, cum eadem ſit Solis, Luciferi, & Mercurij. Sed & Cęlum circulis deſcribitur Quinque æquidiſtantibus, duobus videlicet polaribus, totidem ſolſtitialibus, & horum medio æquinoctiali; qui nomina ſortiuntur vel a regione Cęli, vt Arcticus, & Antarcticus, vel a cauſſis, vt Tropicus æſtiualis, Tropicus hiemalis, ſiue hibernius, & Aequinoctialis; ſub hoc enim decurrente Sole fiunt æquinoctia; ſub illis ſolſtitia.

DE NVMERO VI.

SEnarius Numerus, ſiue ſpectes myſticos ſenſus in ſacris voluminibus, ſiue quæ ab his ſcribantur, qui de numeris philoſophantur, vberrimam ſegetem ad contemplandum ſuppeditat. Moyſes enim Diuino ſpiritu afflatus admirabilem hanc rerum vniuerſitatem a ſummo Architecto Sex diebus exædificatā ſcribit, non quod Opifex Verbum

bum Deique Filius, cui intra momentum ſuppetit facere, quæ velit, tempore indiguerit ad eam conſtituendam. Credendum eſt enim Deum vniuerſa ſimul dicto citius effeciſſe ſolo voluntatis nutu. Sed numero vſus eſt, quod ea quæ fiunt, ordinem requirant; ordo autem numero continetur. namque ordo plurium rerum eſt; quæ vero plura ſunt, aliquem numerum habeant neceſſe eſt. Cum autem Omnipotenti Deo liberum eſſet vniuerſa ſimul ordinare, ſicut & creare, quod opificis finiti ſit ordinatio, infiniti creatio; oſtendit per ipſum quidem licere infinitum eſſe, ſed rebus ipſis haud concedi, vt ſummam perfectionem, quę eſt Vnitas, aſſequerentur. Quamuis enim pro natura corporea perfectus ſit Mundus, abſoluta tamen natura non eſt omnino perfectus, cum, propter materiam, informia patiatur, vel deformia; propter dimenſionem, virtutis ſubeat defectum, diuiſionemque exſpectet, ſi diuiſor acceſſerit; ob compoſitionem, diſſolutioni ſit obnoxius; ob partium repugnantiam, machinetur malum; propter motum, præ ſe ferat indigentiam, priuationemque patiatur admixtam. Beneficus autem cum ſit Deus, non pro magnitudine ſuæ benignitatis, quæ immenſa eſt, & infinita, ſed pro viribus accipientium beneficia confert. Non eſt vero Mundus tam natura ſua ad accipiendum beneficium diſpoſitus; quam Deus ad conferendum. Namque huius vires omnium præſtantiſſimæ ſunt. At illius infirmitas impar eſt eorum magnitudini, penituſque ſuccumberet, niſi Deus apte, quod cuique conueniat, viribus cuiuſque metiretur. Argumento eſt Moyſes Dei amicus, & myſteriorum interpres, qui, dum ſupplex Deum his verbis deprecaretur: Oſtende mibi te ipſum, ſibi dictum audiuit: Ardorem diſcendi probo, vt meretur; ceterum quod petis neminem natum impetrare fas eſt. tibi tantum largiar quantum conuenit. neq; .n. quidquid ego dare poſſum facile, id et homo poteſt accipere. Apoſtolus item: Vnicuique noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti. Non quod ad menſuram ſpiritum, et gratiam tribuat Deus, cuius

Philo. Alexan. Exho. 33

Epheſ. 4

beneficentia nullis terminis circumſcribitur; ſed quod iuxta menſuram vaſculorum infundat liquorem, tantum muneris largiens, quantum poteſt ille, cui donatur, accipere. Quare licet D. Lucas
Act. 2. de Apoſtolis ſcriptum reliquerit, quod repleti fuerint Spiritu ſancto: hoc tamen ſecundum menſurā vaſculi intelligendum eſt. Quomodo .n. verbi gratia, ſi dicere voluerimus: hæc vaſa ſunt plena vino, non ſtatim quia æquali menſura ſint plena, indicabimus, ſi quidem aliud ſextarium, aliud amphoram capere poteſt: & tamen eſt ſecundum menſuram ſuam vtrunq; cōpletum. Ita fere Mūdus perfectus eſt. at perfectionis ſummam, quæ in vnitate conſiſtit, aſſequi non potuit; ſed ad ſecundū declinauit perfectionis gradum, qui in Senario conſtitutus eſt, quod hic lege naturæ generationi ſit aptiſſimus. Numerorum .n. qui oriuntur ex vnitate, iſte primus omnium perfectus eſt, quippe qui ſuis partibus æquetur, & ex eiſdem plene expleatur, ex ternario nimirum, qui eſt illius dimidia pars, & ex binario, qui eſt tertia, & ex vnitate tandem, quæ eſt ſexta. quæ partes omnes ductæ in ſummam, Senarium conficiunt. Pars autem in hac numerorum cōtemplatione illa eſt intelligenda, quæ aliquoties ſumta, totum conficit, & quæ quota ſit, dici poteſt, ſicut eſt dimidia, tertia, quarta, & deinceps ab aliquo numero denominata. Neque .n. exempli gratia, quia in nouenario numero, quattuor eſt aliqua illius pars, ideo dici poteſt quota pars eius ſit: vnum autem dici poteſt quota pars ſit, nam nona eius numeri eſt; ſic tria, nam tertia pars eius ſunt. coniunctæ vero iſtæ binæ ipſius partes, nona ſcilicet, & tertia, ideſt, vnum, & tria diſtant a tota ſumma eius, quæ nouem eſt. ſunt .n. quattuor. Itemq. in denario, quaternarius eſt aliqua pars eius, ſed quota ſit haud quaquam dici poteſt. vnum autem dici poteſt quota pars ſit, quia illius eſt decima pars: habet & quintam denarius, quæ ſunt duo: habet & dimidiam, quæ ſunt quinq. ſed hæ tres partes eius decima, & quinta, & dimidia, ideſt, vnum, duo, quinq. ſimul ductæ, non complent decem. ſunt enim octo. Duodenarij contra partes in ſummam

mam ducta, ipſum ſuperant. habet ſi quidem hic numerus duodecimam, quod eſt vnum: habet & ſextam, quę ſunt duo: & quartam, quę ſunt tria: habet tertiam, quę ſunt quattuor: habet & dimidiam, quę ſunt ſex. ſed huius partes maiorem ſummam colligunt, quam ſit ipſe duodenarius. omnis .n. hic cumulus, vnum, duo, tria, quattuor, & ſex, redundat in ſexdecim, maiorem vtique ſummam, quam ſint duodecim. Primus igitur omnium Senarius partibus ſuis in ſummam redactis perficitur. quare non incongrue generationi, nuptijsq. ſacer dicitur, quod eius partes ſimul collectę, ipſum, vt diximus, gignant, ſimilemq. reddant genitum genitori. Pręterea cum Mundus creaturarum omnium abſolutiſſimus, in ſeipſo complexurus eſſet generationes e binaria copula, vt in ſe contineret, tum proſeminantis maſculi, tum feminę gignendam ſpeciem ſuſcepturę, neceſſe fuit ex hac copula Senarium componi perfectum numerum. Nam cum in rebus maſculus cenſeatur numerus impar, ſicut par femina; imparium autem principium ſit ternarius, parium binarius: maſcula, feminaq. natura Senarius pręditus dicetur, cum ex ambarum viribus conſtet, ac vtriuſque ſexus admixtione conficiatur. Extat Clementis Alexandrini hęc diſerte ſcribentis Stromatum primo, de duobus mũdis auctoritas: Vnum quidem mundum nouit barbarica Philoſophia, qui percipitur intelligentia, alterum ſenſibilem; illum quidem archetypum; hunc imaginem eius qui dicitur exemplar: ac illum quidem attribuit Vnitati; hunc vero nempe ſenſilem, Senario. Coniugium ſiquidem apud Pythagoricos vocatur Senarius, vt qui genitalis ſit numerus. Idem alibi: Senarium, inquit, Geneſi ac Nuptijs accommodari probant Pythagorici. Gamon nempe coniugium appellantes, quod ex vtriuſq. ſexus mixtione conficiatur. Nam ſicuti coniugium ex maſculo generatur, & femina: pari modo Senarius ex impari quidem ternario, qui maſculus eſt, ex pariq. binario, qui femina, procreatur. Clementi aſſentitur Martianus Capella hunc numerum tribuens Veneri, quæ iccirco forte mater Harmoniæ dicitur

Plutarc. de Oraculorum defect.

libro II. capit. 12. Euſeb. de præp. Euang. allegat Clementé in ſexto.

citur, quod Senarius fuerit primus harmonię genitor. nam per primum motum, hoc eſt, binarium collatus, 12. facit, inter quos numeros duo medij inueniuntur, ideſt, 8. & 9. Porro 12. ad 6. gignit dia paſon ſymphoniam; 9. ad 6. gignit dia pente; 8. ad 6. dia teſſaron producit. Conſtat præterea Senarius ex proportione dupla, quam intra ſe proxime continet. ea eſt 4. ad 2. qui ſimul iuncti numeri Senarium conficiunt. quod in ceteris vix poterit reperiri, niſi in quibus ſeruata fuerit natura Senarij, vt ſunt duplus, quadruplus, aut quadratus eius, & ſimiles. Eſt igitur Senarius reſultans ex dupla proportione, quę dia paſon conficit omnium conſonantiſſimam. Quare ad huius viſibilis Mũdi fabricam nec conſonanoior, nec perfectior reperiri numerus poterat, quam Senarius, in quo ſummus artifex Deus ſua perficeret opera. Nec enim Senarius ſacer, ac perfectus ſolum perhibetur, quod hoc dierum numero conditę ſint vniuerſæ rerum ſpecies, ut opinatus fuerat Gulielmus Hamerus, ſecutus Gregorium Pontificem ſummum lib. 35. cap. 20. Moral. ſed etiam ea de cauſſa ſex diebus Deus opera ſua perfecit; quia Senarius perfectus eſt, ac ſacroſanctus. Itaque etiam ſi iſta non eſſent, ille perfectus eſſet; niſi autem ipſe perfectus eſſet, iſta ſecundum eum perfecta non fierent; quemadmodum ſentire viſus eſt Hugo, qui a Sancto Victore nominatur, cum libro de Sacramentis legis naturalis & ſcriptę hunc in modum loquitur: Senarius, quia ex partibus ſuis conſtat, ſignum perfectionis eſt: & iccirco voluit Deus ſex diebus complere opera ſua, vt oſtenderet ſe in his quæ fecerat, nec ſuperuacaneum aliquid poſuiſſe, nec imperfectum reliquiſſe. Confirmat hoc ipſum Aurelius Auguſtinus aſſerens, Senarij perfectionem nobis a ſacris litteris commendatam in eo maxime, quod Deus ſex diebus perfecit opera ſua, & die ſexta fecit hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam. Sicut igitur perfecto nihil deeſt: ita neque ordinationi, aut rebus ordinatis quidquam, aut addi tamquam diminuto, aut detrahi tamquam a ſuperabundante poteſt,

Comm. in Gen. D.Tho. quolib. 8 q.1.art.1

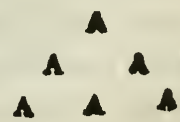
De Trin. li.4. & in Gen. ad lit. lib.4.

non

non poteſtate quidem terminata, ſed ipſa rerum ſerie ſibi terminos præſcribente. id fuit, ac ſi dixiſſet, per Senarium illum eorum quæ creata ſunt, ordo melior, ac diſpoſitio non potuit aſſignari, aut eſſe. quare die ſexta ſubdit Propheticus ſermo. Vidit Gen. 1. *Deus vniuerſa quæ fecerat, & erant valde bona: & factum eſt veſpere, & mane dies ſextus. Cum ergo audis ſex diebus conſtructum fuiſſe Mundum, non intelligas de numero dierum tantum, ſed de perfectione vniuerſi, quæ per Senarium perfectum numerum deſignatur. Vnde cum ad hunc abſolutum numerum opus Dei perueniſſet, dixit Diuini verbi Scriba: Perfe-* Gen. 2. *cti ſunt cæli, & terra, & omnis ornatus eorum. Sic & Orpheus Myſtarum princeps Hymnos iubet ſexta generatione finiri, cum ait.*

Aetate in ſexta ſtudium finite canendi.

quod de rebus creatis non vltra cani poſſit, cum ibi tota ſit terminata perfectio. Non videtur hic prætermittenda fabricæ maxime competens figura trigona, quam conſtituunt Senarij partes. Huius enim baſis eſt, ▲ ▲ ▲; ſummitas, ▲; intermedium, ▲ ▲; vt in obiecta figura facile patet. Vnitas, vt quæ impartibilis ſit in ſe, a ſe, & circa ſe, fabricatori Deo adſcribitur. Dualitas prima monadis productio ſemina, mater elementorum, (nam de illa quattuor elementorum numerus procreatur) ſimilis eſt materiæ primæ, ac generationi. Trinitas ſecunda monadis productio maſcula, idealibus formis, vel compoſitis corporibus conſequenter aptatur apud Martianum Capellam.

Vnitas,	*Diuina virtus,*
Dualitas,	*Generatio rerum,*
Trinitas,	*Forma perfecta.*

Ita ſentiebat Pythagoras ex hiſce tribus vniuerſa procreari,

atque

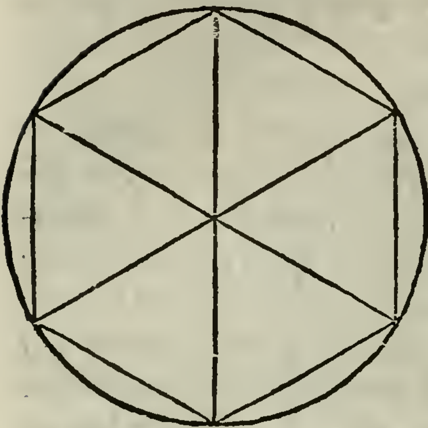
atque in eadem reſolui. Senarius igitur primus eſt dux perfectorum numerorum, primusque numerus æqualitatis, qui ſeipſo conſtet, ſuisque partibus reſtituatur, neque ipſis maior, neque inferior, gaudetque partium Trinitate, quibus reſtituitur. nam ter trinus eſſe comperitur; trinus quidem figura, nam quilibet perfectus is & trigonus eſt; trinus denominatione, quippe qui trigonorum tertius; trinus partibus, nam ſingulæ trigoni partes incipiunt a ternario. Ad hæc vniuerſi molem circulari figura ſummus Conditor inſigniuit. Hæc enim ex omnibus cęlo maxime competit, quod quemadmodum capaciſſimum, ſimpliciſſimum, & perfectiſſimum eſſe oportebat; ſic & capaciſſimam, ſimpliciſſimam, & perfectiſſimam figuram ſapientiſsimus Architectus elegit. Perfectiſsimum quidem eſt, cum ſua omnia poſsideat, nec fieri poſsit, vt iacturam, vel minimam patiatur; ſimpliciſsimum, quoniam, vt ſentiunt Platonici, non eſt ex quo fiat, aut in quod reſoluatur, alioqui corruptionem, generationemque cognoſceret; capaciſsimum, quoniam nihil extra ſe ipſum reliquit, ſed vniuerſa intus complexum eſt. At huiuſmodi Sphæram eſſe indicio eſt, quod eandem ad cetera ſolida, quam & ad reliqua plana circulus habet comparationem. Primo quidem circularis figura eſt omnium iſoperimetrarum capaciſsima; adhæc perfectiſsima, quod nullum incrementum, decrementumue ſuſcipit; quin & ſimpliciſsima, quod vna duntaxat linea continetur. eſt enim Circulus figura
Eucli. def. 15. 16 *plana vna tantum linea contenta, quæ circumferentia nuncupatur, ad quam ab vno ſigno, quod centrum vocant, omnes rectæ lineæ prodeuntes, inter ſe ſunt æquales; ſic & Sphæra figura eſt ſolida, vna ſuperficie comprehenſa, ad quam ab vno ſigno, quo medium ab ipſa æqualiter abeſt, omnes rectæ lineæ ductæ, ſunt æquales. Ergo & Sphæra Capaciſsima eſt, quia pro termino circulum ſibi ſumit. eſt Perfectiſsima, vbi inſtar recti corporis, nec creſcit vſpiam, nec decreſcit. quin & Simpliciſsima, nam vnica ſuperficie concluditur. At quorſum hæc? Dicam. Orbicularem*

Mun-

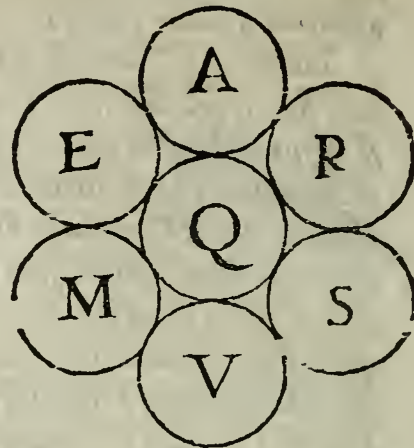
Mundum ſenis decuit formari diebus. ſi enim pingis in ſuperficie circulum; huius ſemidiametrum reperies ſuæ totius circumferentiæ ambitum Senario permeare, ſeniſue arcubus illum totum diducere. hinc enim factum eſt, ut geometricus Hexagonus hoc uno ceteris figuris præſtare merito cenſeatur, quod ſolus naturale, & per ſe cognitum latus obtinet in circulo. hoc ſiquidem latus eſt ipſa ſemidiameter, quę & circulum ipſum circinat. Circulus igitur myſterium promit Creationis uniuerſorum, cuius Sex trianguli maiores æqualium laterum ſunt diuini totius operis tempus ac menſura, cauſſam ſimul exprimens quare dies ſeptima, dies eſt quietis, qua ceſſauit Deus ab operibus ſuis. Sed hoc apertius demonſtrabit ſubiecta geometrica roſa. Scribe in quauis ſuperficie circulum. huic ſi circulos æquales ſic circumſcribas, ut & ſe mutuo, & hunc ipſum circulum medium contingant, circulum medium totum non amplius quam Sex circumſcripti circuli complebunt. Sit igitur circulus Q. cuius circumferentia ſemidiametri ſpacio in Sex æquales arcus diuidatur punctis A, E, M, V, S, R, & a centro circuli Q, ducantur per eadem puncta Sex rectæ lineæ, quæ æquales inter ſe erunt, Sex iſopleuros conſtituentes. demum ſuper harum rectarum extremis Sex dicti æquales circuli circumſcripti totum exterius ſpacium complent, circulo medio Q, æquales.

Sex

Sex iſopleurici anguli totum circuli ſpacium implentes.

Circulus ſex ſibi æqualibus circulis circumſcriptus.

Liquet omnino hos circulos nulla ſe ſectione partiri, ſed eſſe et medium circulum, & ſeſe mutuo cõtingentes, ac totum ſpacium, quod circumſtat Q, circulum ambire. elicio igitur vnitatem eſſe cẽtri numerum; Senarium vero circumferentiæ; totius autem circuli numerum eſſe ſeptenarium. Quid vero hæc geometrica roſa, viſibilis ſeptem æqualium ſeſe contingentium circulorum figura nobis ſignificet, indicabo. Unitas illa per ſe ab æterno ſubſiſtens, velut in infinito ſe circumſtante ſpacio, ſex diebus ſeipſam ciens, totum quod circa illam vacuum imaginamur ſpacium, varijs creaturis impleuit; ſeptima autem die in ſeipſam reciproca nullam prorſus creaturam protulit, quod plena perfectaq. eſſet omnis primæuæ illius, & antiquiſſimæ vnitatis circumſtantia, nulluſq. ſeptimæ creaturæ locus ſuperfuiſſet circa Diuinam vnitatem (ordinem & rerum ſeriẽ reſpicio, non potentiam Dei abſolutam.) Sicut enim ſextus demum circulus primi, medijq; circuli circumſtantiam adimplet; pari modo ſexta Creatura diuinam impleuit circumſtantiam, diuinumq; conſummauit opus. Diuinam circũſtantiam appello Creaturarum vniuerſitatem, et naturam hanc vniuerſam diſpoſitam circa Diuinam Vnitatem, illique intendentem, a qua primo id quod eſt accepit,

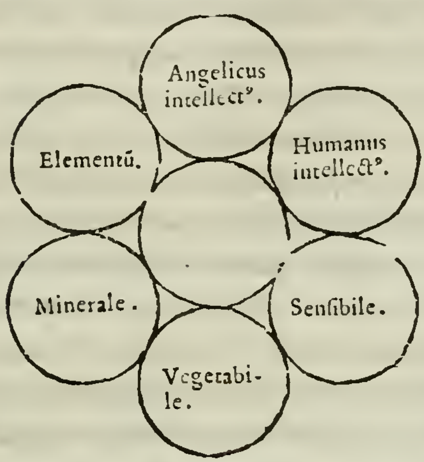
pit, et cuius Virtute continetur. Quo efficitur vt Senarium dicere valeas Diuinæ circumſtantiæ, ſiue creaturarum numerum præcipue Hoīs, in quo complicatur huius Mundi tota perfectio, qui & huiuſce regionis vniuerſis entibus præeſt; itemque propter ipſum ſint illa omnia. Duo .n. cum creati ſint ſpiritus, primus per ſe ſubſiſtere natus ſine corpore, quem dicimus Angelum: alter natus in corpore ſubſiſtere, humanus qui nuncupatur ſpiritus; Angelus, vt per ſe potens, quia nullo ad ſubſiſtendum egebat, creatus eſt ab initio totus, & per ſe: Humanus vero non aliter ſubſiſtere, quam in corpore natus, creari poſt corpus debuit. oportuit enim prius a Deo condi, excudi, & componi humanum corpus humani ſpiritus domicilium, quam humanum ſpiritum procreari. Namque & materies, ex qua corpus huiuſmodi conflatur, humano ſpiritu creata eſt prior. Sed & humanum corpus haud aliter creari debebat, quam poſt omnes ſenſibiles creaturas, quæ ſunt ipſius materiei, & humani corporis particulæ. Omnis enim ſenſibilis, materialisue ſubſtantia eſt, vt quædam humani corporis pars. iſtud quippe conflatum eſt ex vniuerſis, quæ ſunt in Mundo cum omnibus ſymbolum habens, cum omnibus operationem, cum omnibus conuerſationem. adeoq; in ſeipſo habet id totum quod in maiori Mundo continetur, vt nihil relictum ſit, quod aliquo modo in ipſo homine non reperiatur. ſunt in ipſo elementa per veriſſimas naturæ ſuæ proprietates. eſt in ipſo ęthereum corpuſculum animę vehiculum, Cęlo proportione reſpondens. ſunt in ipſo plantarum vita vegetatiua; animalium ſenſus; cęleſtis ſpiritus, angelica ratio; mensque Diuina, & omnium horum ſimul in vnum confluentium vera coniunctio, & Diuina poſſeſſio. quare in Euangelio, Homo vocatur omnis creatura, Mar. 16. *& a Philoſophis alter Mundus. Nec ſolum Homo alter Mundus effectus, ipſius partes omnes in ſe complectitur, ſed etiam ipſum Deum concipit, & continet. inde Xiſtus Pythagoręus Hominis animum dixit eſſe templum Dei. quod etiam multo lucidius expreſſit D. Paulus dicens: Templum Dei eſtis vos.* 1 Cor. 3.

Idemq;

1.Cor 3. *Idemque varijs locis ſacræ litteræ teſtantur. Nam ſicut Deus*
2. Cor.6. *nec tangi põt, nec auribus percipi, nec oculis videri; ſic animus Hominis nec cerni, nec audiri, nec tangi poteſt. Ac ſicut Deus ipſe infinitus eſt, & a nullo compelli poteſt; ita et humanus animus liber eſt, et nec cogi, nec menſurari põt. Tum vt Deus totum hunc Mundum, & quidquid in eo eſt, ſola mente gerit; ſic illum humanus animus etiã cogitatione complectitur. atque quod ſoli illi cum Deo peculiare eſt, vt Deus Mundum totum ſolo nutu mouet ac gubernat; ſic animus nutu ſolo corpus ſuũ agit, atq. regit. & ſicut Deus vniuerſa cognoſcit; ſic etiam Homo cuncta cognoſcibilia cognoſcere põt, cum pro obiecto adæquato ens in cõmuni, vel vt alij dicunt, ipſum verum habeat. Nec aliquid in Homine reperitur, non vlla diſpoſitio, in qua Diuinitatis aliquid non appareat, nec quidquam eſt in Deo, quod ipſum etiam in Homine non repræſentetur. et quicumq; ſeipſum cognouerit, cognoſcet in ſeipſo omnia: cognoſcet in in primis Deum, ad cuius imaginem factus eſt: cognoſcet Mundum, cuius ſimulacrum gerit: cognoſcet vniuerſas creaturas, cum quibus ſymbolum habet. Illud tamen pium lectorem non lateat, licet Homo cuncta in ſe contineat, quæ in Deo ſunt; Deus tamen per eminentiam quandam omnia continet virtute ſua, & ſimpliciter, ſicut omnium cauſſa, & principium. Homini autem virtutem dedit, vt ſimiliter vniuerſa contineret, ſed actu et compoſitione quadam, velut omniũ nexus vinculum, atq; nodus. Adhuc Homo cum ſit opus ex materia præſtantiſſima, vt cuſtodiatur, & ſeruetur, indiget omnibus quæ ſunt in Mundo, propter quem ſunt ſingula, & qui vniuerſis huius regionis rebus præſidet. Hinc quia prius erat conſtruenda aula regia, atq; ita rex introducendus omni iam caterua ſtipatus, poſtremus Homo creatur, Dei manu, atq; imagine formatus, extremum quidem Artificis opus, & conſummatio. Quare in ipſa diei Sextæ præfiguratione formatus legitur, vt ipſius perfectio deſignetur. Incipiens .n. artifex Deus ab Angelico intellectu, atq; immateriali creatura, & per materiam, & materiales*

ſubſtan-

ſubſtantias progrediens, Hominem ſtatuit ſupremum creaturarum, ſuiq. totius operis periodum. Quo fit.vt Diuina operatio, quę eſt vniuerſorum creatio, facta ſit in circulo. Deus .n. creando inchoauit ab intellectu Angelico, & deſiit in Humano, coniungens totius ſui operis finem initio. Diuini autem operis principium Angelus eſt, finis Homo. Hic eſt enim creaturarum ordo, quo ab Artifice profectæ ſunt, Angelus, Elementum, Minerale, Vegetabile, Senſibile, Rationale. Coniuncti ſunt igitur a Deo, & proximi loco facti Angelus, & Homo. proceſſit etenim Deus ab Angelo ad Elementum; a perfectis, ad imperfecta.

Vt vero ab elementis per mixta ad Hominem, ab imperfectis ad perfecta. Sexto igitur die, id eſt, gradu Hominem perfecto omni intellectuali ac ſenſibili ornatu e terra cōſummauit. Ideo finis creationis eſt Homo; & Senarius eſt radix veſtigandi Humani numeri, quem, qui ſit, ſacer hic ſermo pronunciat: Hic eſt ſapientia, Apoc. 13 *qui habet intellectum, computet numerum beſtię. numerus .n. eius numerus hominis eſt, & numerus eius 666. Trino igitur trium primarum vnitatum Senario numerus idem beſtiæ, atque hominis deffinitur Sexcentorum ſcilicet ſexaginta ſex. Hac autem arte humanum numerum ex Senaria radice elicies. Volue Senarium in ſe ipſum; habebis 36. Senarij quadratum. hunc numerum auctum vnitate, id eſt, effectum 37. multiplica per numerum 18. qui eſt medietas quadrati, coſtabitur num. 666. qui trigonus eſt triceſimus ſextus. Senarium numerum quandam temporis præ ſe ferre figuram, etiam in illa ratione tripartitę diſtributionis agnoſcimus,*

qua

qua vnum tempus cõputamus ante legem, alium ſub lege, tertium ſub gratia. In quo tempore ſacramentum renouationis accepimus, vt in fine temporis etiam reſurrectione carnis, omni ex parte renouati ab vniuerſa nõ ſolum animæ, verum etiam infirmitate corporis
Luc. 13. *ſanemur. Vnde intelligitur illa mulier in typo Eccleſiæ a Domino ſanata, et erecta, quam curuauerat infirmitas alligante Sathana. Hæc aũt mulier decem & octo annos habebat in infirmitate, quod eſt tres ſenos. Menſes autem annorum decem, & octo inueniuntur in cubo Senarij, quod eſt Sexies ſeni ſexies, id eſt, ducenti decem ſex. Sed & iuxta eſt in eodem Euangelij loco arbor illa ficulnea, cuius miſeram ſterilitatem etiam tertius annus arguebat, quo menſium numero Senarij quadratus eſt conſtitutus, nam per duodenarium ductus ternarius triginta ſex producit. Annus etiam vnus, ſi duodecim mẽſes integri conſiderentur, quos triginta dies complent, Senario numero perficitur. talem quippe menſem veteres obſeruarunt, quem circuitus Lunaris oſtendit. diſtinxerunt quippe Zodiacum in tercentenas ſexaginta æquales partes, iuſtas huius diſſectionis cauſſas a Lunæ, & Solis in motu foedere nacti. docuit .n. experientia obſeruationis Lunæ hanc annuo ſpacio, quo Sol totum Signiferum eundo conficit, duodecies cum Sole, vel iũgi, vel opponi. & quidem inter coniunctiones, vel oppoſitiones ſingulas triginta dies intercedere. Quare hoc exemplo moniti, Zodiacum primo in duodecim dodecatemoria, & hæc rurſus in triginta gradus diſtinxerunt, vt multiplicatio loquatur totum Zodiacum non ex duodecim tantum ſignis, ſed ex tercentis ſexaginta gradibus conſtare. Porro quod valent Sex in primo ordine numerorum, qui conſtat ex vnitatibus, vt perueniatur ad decem; hoc valent ſexaginta in ſecundo ordine, qui conſtat ex denis, vt deueniatur ad centum. Sexagenarius ergo numerus dierum Sexta pars anni eſt. Quare per Senarium primi verſus multiplicantur, tamquam Senarius ſecundi verſus, & fiunt Sexies Sexageni, trecenti & ſexaginta dies, qui ſunt integri duodecim menſes. Verum quoniam ſicut menſem circuitus*

cuitus Lunæ oſtendit hominibus; ſic annus circuitu Solis animaduerſus eſt. Vt igitur Sol impleat curſum ſuum, annumq; concludat, deſunt quinq; dies, & horæ fere ſex, quas ſi pro die ponas, vt a parte totum computetur, aperte totum Sex faciunt. Sed & ipſoſmet dies quinque, & quadrantem ſi conſideremus, Senarius numerus in eis plurimum valet, quia in ipſis quinq; diebus Sexta pars eſt menſis: ipſe autem quadrans Sex horas habet. primus .n. quadratus, in primum perfectum ductitatus, horas diei noctiſq. dimetitur, nam quater ſeni 24. faciunt. Ita in Mundi conſtructione, in anni curſu, in menſe, & in die Senarius numerus plurimum valet. Etiam in ædificatione Dominici corporis, in cuius figura templum a Iudæis deſtructum triduo ſe reſuſcitaturum dicebat, numerus ipſe Senarius myſtice poſitus intelligitur. Dixerunt .n. Iudei: Quadraginta & ſex annis ædificatum eſt templum. Porro quadragies ſexies ſeni, fiunt ducenti ſeptuaginta ſex, qui dierum numerus complet nouem menſes, et ſex dies, quibus in vtero Mariæ virginis clauſus eſt Chriſtus. ab octauo .n. Kalen. Apr. quando paſſus eſt Dominus (nam et tunc etiā creditur fuiſſe conceptus) vſque in diem octauum Kal. Ian. quo natus eſt, cōputati dies, ducenti ſeptuaginta & ſex reperiuntur, qui Senarium numerum quadragies ſexies habent; non quod parientes feminæ ad ſextum diem poſt nonum menſem perueniant ſemper: ſed quia ipſa perfectio corporis Domini tot diebus ad partū perducta cōperitur. Formatur ſiquidē humanus partus quadraginta quinq. diebus. qui per Senarium ducti, procreant dies 270. nouem .ſ. menſes, quibus geſtatur in vtero partus. Aliquando etiam formatur fetus diebus 35. qui numerus per Sex ductitatus parit dierum numerū, qui ſeptem menſibus explicatur. Sunt huius numeri alia myſteria diſcutienda. quia .n. ſex diebus Mundum legimus conſūmatum, Senarius eſt continens ſacramentum omnium creaturarum, per quorum notitiam, cauſſaſque condicionis, atque rationem intramus ad templum Dei, & ex creaturarum ordine, atque conſtantia Creatorem cognoſcimus,

Iohan. 2.

D. Hieron.

S vt

Cap. 41. vt prædixit Ezechiel, apud quem ex vtraque parte latitudo tabernaculi Senum cubitorum erat. Sex diebus gloria Domini inclinauit
Exh. 24. ſuper monte Sinai, cooperiens illum nube, quo ſignificaretur huius vitæ tempus. Sex alæ Cherubin, tempus ſeculi demonſtrant, vel
Eſa. 6. ſecundum Rupertum, plenam et perfectam ſignificant notitiam veritatis, quā Spiritus ſanctus Apoſtolos docuit, iuxta promiſſum di-
Ioan. 10. centis: Cum venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Sextus menſis, in quo factum eſt verbum Domini in ma-
D. Hieronym. i nu Aggæi prophetæ, non habet ſolennitates Dei, ſicut menſis ſepti-
Agg. 1. mus; ſed vicinus eſt dierum ſex, in quibus factus eſt Mundus, in quo laboramus, & in ſudore faciei comedimus panem; & terra generat nobis tribulos, & ſpinas; & cum ſementem acceperit tritici, lolio magis, aueniſq; fecunda eſt; Sextus ergo menſis labo-
Cap. 5. ri deputatur. Sex tribulationes apud S. Iob, ſunt huius vitæ paſſiones; ſeptima vero, in qua malum non tangit iuſtos, erit poſt hanc vitam, quando iuſti venient ad requiem ſabbati. ſic ſeruus Hebræus Sex annis ſeruit Domino ſuo. Exho. 21. Sex annis ſeminanda terra. Leuit. 25. Sex dies ſunt, quibus licet operari. Leuit. 23. Sex diebus colligendum manna: & ſexta die duplum legēdum. Exho. 16. Et quid hæc aliud ſunt, quam quod nos conuenit hoc labentis æui curriculo Domino noſtro inſeruire, illi fructum afferre, talenta nobis data multiplicare, eaq; cum fęnore reddere? vt cum venerit corā illo fideles habeamur. Neque .n. aliud eſt vita præſentis ſeculi, quā negotiationis tempus, eo vſq; ne panis ſpiritualis doctrinæ, morum, & ſpiritualis ſanctitatis ſit negligendus, Chriſti & Beatorum exemplo. Illa noſtra debet eſſe negotiatio, vt imitatione, exemplo, doctrina, ſumant incrementū quæ in nobis ſunt, quo ſic referamus fęnus. atq; ea ex parte ſecundum ſemen Diuini verbi, bonorum operum, neq; ſalutis poſthabenda opera. Ante obi-
Cap. 14. tum tuum, inquit Eccleſiaſticus, operare iuſtitiam; quoniam non eſt apud inferos inuenire cibum. ſic nobis operandum bonum ad omnes, & non ad amicos modo, quod & Ethnici faciunt, ſed vt

cæle-

cęleſtis hominum Magiſter iubet, benefaciamus his qui oderunt nos. Et quia in perfectione Senarij facienda ſunt opera, quo poſtea frui valeamus æterna requie, ſubiungit: Vt ſimus filij Patris noſtri, qui in cœlis eſt, qui Solem oriri facit ſuper bonos, & malos, & pluit ſuper iuſtos, & iniuſtos. Eſtote, inquit, perfecti ſicut & Pater veſter Cęleſtis perfectus eſt. Nec omittendum, quod Sex diebus circumeundam vrbem Iericho cum Arca Domini, & clangentibus tubis exprimit Ioſue, quod præmonſtrat fore operæpreciũ, vt toto noſtrę mortalitatis tempore, ſanctę Eccleſię donarijs, & ſacramentis armemur, quo videlicet antiquum hoſtem huius Mundi principem exterminemus. Eſt enim Iericho omniũ vitiorum ſentina, ſpirituumq; immundorum ciuitas; quę ſola bonorum operum aſſiduitate oppugnanda eſt atq. delenda: nec rurſus vbi ſemel deleta fuerit, inſtaurãda; ne forte, quod Achan accidit, exturbemur, lapidibusq; obruamur; ſed bonorum operum perſeuerantia, quę per Senarium, atque bono ſplendidoq; exemplo, quod per buccinarum clangorem ſignificatur, die quietis ac tranquillitatis, deuicta Iericho, ideſt vniuerſis vitijs, modis omnibus expetendam aſſequamur victoriam. Supereſt adhuc aliud ſacratius declarandum. Sexta ætate Deus hunc venit viſere Mundum factus homo, qui etiam Sexta hora, ætate perfecta, iuxta puteum ſedens fatigatus, mulieri Samaritanę diuini fontis fluenta aperire dignatus eſt. quod myſterium D. Auguſt. exponens: Iam, inquit, incipiunt myſteria. non enim fruſtra hora ſexta ſedet. quare hora ſexta? Quia ætate ſeculi ſexta. ea quippe nunc ætas agitur, ſiue mileni anni ſingulis diſtribuantur ætatibus; ſiue in Diuinis litteris memorabiles, atque inſignes quaſi articulos temporum veſtigemus, vt prima ætas inueniatur ab Adam propter creationem Mundi; Secunda a Noe propter cataclyſmum vſque ad Abraham; Et deinceps ſicut Mattheus Euangeliſta diſtinxit, ab Abraham propter circumciſionem vſque ad Dauid. Quarta ab ipſo Dauid ob regiam vnctionem. antea enim Hebræi, Iudices

Matth.5
Ioſ. 6.
Auguſt. de Trin. li.4. c.4.
Ioahn.4
Cap. 11.

ſolum, & Prophetas habebant. Quinta a tranſmigratione in Babyloniam propter reparationem, & reductionem. Sexta, quæ nunc agitur, ab humili aduentu Domini Noſtri Ieſu Christi, propter liberationem generis humani, vſque ad occultum Primaſ. in Apoc. *temporis finem. Lege Iohannis Apocalypſim, vbi Manaſſes, qui non filius Iahacob, ſed nepos erat, licet inter filios adopta-* Gen. 41. Gen. 30. *tus, Sexto loco ponitur, cum Dan, qui vtique filius eſt, ſiue in* Capit. 1. *Geneſi, ſiue in Exhodo cum ceteris fratribus adnumeratus oſtenditur, in Apocalypſi omnino prætermittitur, Eccleſiam decla-* Capit. 7. *rans ex Gentibus adoptatam, Sexta Mundi ætate Iudæorum perfidia reprobari. Sexto menſe annunciante Archangelo beata vir-* Luc. 1. *go Maria, hauſto Diuino ſpiritu, Redemtorem noſtrum concepit, vt ſacra refert Euangelij lectio. Adſunt etiam, qui velint illum feria Sexta natum, & feria Sexta ieiunium qua-* Iohan. 12. *draginta dierum terminaſſe. Ante Sex dies Paſchæ venit Chriſtus Bethaniam, & feria Sexta, hora Sexta in crucem agi pro hominum ſalute decreuit. qui enim die Sexta creatus eſt homo, eum hora Sexta peccaſſe, & paradiſo pulſum fuiſſe Hugo a S.* In Spec. Eccleſ. *Victore his verbis tradit: In eadem hora Chriſtus redemtor noſter mori voluit pro homine, in qua homo expulſus eſt de paradiſo: & in eadem hominem per lignum redimere placuit, qua eum lignum hoſtis deceperat, ars vt artem falleret, & medelam ferret inde hoſtis vnde læſerat. Hæc itaque ſupputatio, & hominis initium, & abſolutionem peccatorum aptiſſime continet. inde Dauid in Sexto Pſalmo per-* Beda in Apoc. capit. 6. *ſonam pœnitentis accommodauit. & in Apocalypſi Sexto ſigillo aperto, nouiſsima nunciatur perſecutio; quia tenebris, & pauore concuti viſus eſt Mundus in paſsione Domini.* Mar. 15. *Quod vero vnus Euangeliſtarum Chriſtum cruci affixum hora tertia dixerit, non effectu, ſed lingua debet intelligi, vt habetur de pœnitentia diſtinctione 1. cap. periculoſe. & gloſſa de conſecratione diſtinctione 1. cap. nocte ſancta. ver. crucifixus.*

Nec

Nec a myſterio vacat, quod in Dominica paſſione non dicitur meridies, ſed hora notatur Sexta, cum vtiq; ſexta hora, non aliud, quam meridianum tempus oſtendat. nullus tamen meridiem nominauit, ſed ita dixit Matthæus: Ab hora Sexta tenebræ factæ ſunt ſuper terram, vſq; in horam nonam. Lucas vero: Erat iam quaſi hora Sexta. Sed & Marcus: Cum autem eſſet facta hora Sexta, tenebrę factę ſunt. In conuiuio autem Patriarcharum apud Ioſeph, & in Cantico canticorum tempus id non ſignificatum eſt nomine ſexti numeri, ſed meridiei. Euangeliſtę vero, in his quę narrabant, non meridianum tempus, ſed horę ſextę numerum requirebant, ad enarrãdum ſcilicet ſacrificium hoſtiæ eius, quę oblata eſt in die Paſchę pro redemtione hoĩs, qui ſexta hora peccauit, atq; paradiſiaca ſede propulſus eſt. Vnde Senarius dicitur redemtionis numerus, illique cum cruce magna cognatio. Non me quidem fugit quoſdam, vt traditum antiquitus eſt, referre, Adam tertia hora fictum, ſexta peccaſſe, nona eiectum, eo argumento vtentes quod hora ſexta Dominus cruci affixus, nona pro nobis mortuus eſt; fortaſſis eoquoq; in hanc adducti opinionem, quod ſub veſperam ad eos venit Dominus. at trium horarum ſpacium, quo in paradiſo Adam moratus ſit, breue admodum ac nimis incredibile eſt, atq; magnificẽtia eius qui cuncta imperueſtigabilibus ſapientiæ iudicijs diſpenſat, indignum. Qui .n. in tribus iſtis horis Adam ad imponẽdam omnibus terreſtribus ac volueribus nomina tempus habuiſſet? quãdo ceteris in paradiſo fructibus veſcendo ad eorum fruitionis ſatietatem prolapſus cupiditatem deguſtandę arboris, qua ei fuit interdictum, in animum induxiſſet? vt noxam inuidentię fraudem, & ſerpentis ad Mulierẽ aggreſſus atq. conſultationẽ non cõmemorem, quæ ipſa amplius eo tẽpus requirebant. Quo circa probabile admodum eſt ac credibile, Sexta die, et Sexta hora delictum illud ab his admiſſum, eademque diei hora paradiſo ac vita, ob uiolatum Dei mandatum, excidiſſe; ſed anno demum ſeptimo id factum, ſicut ex Antiquis quoſdam prounciaſſe refert in hiſtoria Georgius Cedrenus.

Cap. 27. Cap. 23. Cap. 15. Gen. 43. Cap. 1.

Sexta hora Petro in exceſſu mentis fit vocatio Gentium omnium per ſubmiſſionem vaſis Euangelici delati cęlitus, & purificatio omnigenum animantium in eodem conſiſtentium, delata ad eum voce Act. 10. *diuinitus reuelatur, dicente ſibi: Surge Petre, occide, & manduca. Alia quam plurima adduci poſſunt huiuſce generis teſtimonia, quę diligentibus legenda relinquo.*

DE NVMERO VII.

IN Septenario (qui ſacratiſſimus eſt in Oraculis numerus & myſteriorum pleriſſimus) tam ſacrum auguſtumque decus ineſt, vt inter eos numeros, qui concluduntur in denario, ſingularem eximiamque præ cæteris rationem habeat. Philo. li. de Mundi opificio. *Nam eorum, alij procreant, non procreātur; alij procreantur, non procreant, alij vtrumq; faciunt, & procreant & procreātur. ſolus Septenarius nec procreat vllum corū, nec a quoquā procreatur. vnitas. n. gignit oēs ſequentes numeros, ipſa a nullo genita. octo a bis quattuor gignuntur, ſed nullum gignunt ex his qui ſunt intra denarium. quattuor item eundem locum inter genitores & prognatos obtinet, repetitus. n. hic numerus octo gignit, ipſe autem numerus quattuor gignitur a repetito binario. ſoli igitur Septenario nec gignere natura dedit, nec gigni. Atq; ob hanc cauſſam effectum eſt vt Pythagorici hūc numerum Duci et rectori omnium ſimilem dixerint. nam quod neq; procreat neq; proceatur, immobile manet, procreatio. n. in motu eſt. quandoquidē & quod procreatur non vacat motu, mouetur etenim alterum, vt gignat, alterū vt gignatur: ſolus autē nec mouet, nec mouetur antiquus ille Princeps, & auctor, cuius imago Septenarius merito dici poteſt. huius rei teſtis eſt Philolaus inter Pythagoræos haud ignobilis, hunc in modum ſcribens: Eſt dux & princeps rerum omnium Deus ſemper vnus, ſtabilis, motu vacans, ipſe ſui ſimilis, aliorum diſſimilis.*

lis.

lis. Adeo autem Septenario inoleuit opinio Virginitatis, vt quæ ſapientiæ præfecta putata eſt, vtilisq. Dea formãdis credita adoleſcẽtium ingenijs, Minerua nominetur. eam.n. perpetuam virginem faciunt Poetæ, quia venereus coitus exhaurit ſpiritus præſertim ſubtiliores, cerebrumq; debilitat, labefactat ſtomachum atq; præcordia, quo malo nihil ingenio aduerſius eſſe poteſt. Quare ſciſcitatus Pythagoras quando eſset concubendum? tunc, inquit, cum te ipſo infirmior fieri vis. cur.n. Hippocrates coitum comitiali morbo ſimilem iudicauit? niſi quia mentem, quæ ſacra eſt, percutit; tantumque obeſt vt Auicenna in lib. de Animalibus dixerit, ſi quid ſpermatis ſupra, quam natura toleret, coitu profluat, obeſſe magis, quã ſi quadragies tãtumdẽ ſanguinis emanauerit. Symbolice igitur ſacris initiati Pythagorici ſemper virgini ſine matre natæ Mineruæ, Septenariũ aſſimilãt, quia et illa nec partu eſt edita, ſed ex Iouis orta capite. dicit.n. Oraculũ, quod quieſcere fecit Deus ſeptimum Gen. 2. *diem ab operibus ſuis, quæ fecit; quemadmodum ipſum quoq; ſabbati nomen indicat, quod ſi interpreteris quietem ſonat. de quo hęc ſcribit Philo Alexandrinus: Illud vnum ſolum ſincerum Eſſe hebdomadam ſine matre ex ſeipſo ſolo genuit, nulla prorſus adhibita materia. Idem de ſanctificatione ſabbati. Tertia (inquit) lex eſt de ſemper virgine ſine matre nata habdomada, vt creatura aſſueta eius ocio reminiſcatur eius qui cuncta facit inuiſibiliter. Quid vero de illo ſabbato ſcribat Nic. Cuſa. lib. 3. Excitat. audiamus: Homo eſt ſexta dies, ſeu microcoſmus: Deus in verbo omnia creauit; verbum autem eſt, vt ars infinita: creaturæ autem participationes artis infinitæ: ars autem illa verbum, ſeu mens æterna eſt lux infinita, ſiue ſapientia. Quomodo autem, lucem illam æternam participando, omnia creata in eſſe gradatim prodierint, Moyſes deſcribit, & quomodo vltimo, ideſt ſexto die hominem ad imaginem ſuam. Hominem autem ſurſum creauit ad ſe, qui non niſi in die ſeptimo, ſeu ſabbato quieſcit; Sabbatum autem eſt lux, quæ non legitur creata, ſed Deus benedixit diei ſeptimo, vnde ſolum in hac luce increa-*

ta, quæ ſabbatum dicitur, eſt quies hominis, & non eſt hominis lux benedicta, niſi in ſabbato. Item lib. 6. Septima, inquit, petitio Dominicæ orationis eſt iſta: Sed libera nos a malo: quia ſeptimus numerus eſt quietis, & amoto omni malo, quiſque in bono quieſcit. Hactenus Cuſa. Te vero non lateat per ſabbatiſmum mortem animarum intelligi, hoc eſt, eam ab operibus mundanis ceſſationem, quā homini vita functo mors affert. tum .n. animę ſabbatum agunt, quietem ab omni motu nactæ, nec vllam omnino agitationem habentes poſt ſummi illius boni, quod ante exquirebatur, manifeſtationem, qua quærentibus perſpicuum fit id quod quæſitum eſt. nam cum id quod quærebatur apparuit, motus omnium eorum quæ mo=
D. Aug. in Ciui. uebantur, conquieſcit. Ad hunc ſabbatiſmum ſpectat, quod poſt
libro 15. & cōtra Septem dies, ex quo ingreſſus eſt Nohe in arcam, factum eſt di-
Fauſtum lib. 12. c. luuium. quia in ſpe futuræ quietis, quę Septima die ſignificata eſt,
17. baptizamur. ſic in Apocalypſi Septem tubę recenſentur, quarum
Gen. 7. c. 8. 9. 10. ſex priores ſeculi pręſentis ętatibus comparantur, varios bellorum concurſus denuntiantes Eccleſię militanti, Septima vero ſab-
D. Ambr. de ſacramen. lib. 2. bati æterni nuncia, victoriam tantum & imperium indicat veri Regis, dicente ſeptimo Angelo, factum eſſe regnum huius Mundi Domini Dei, & Chriſti eius. Huc facit quod de iu-
Apoc. 11. Cap. 5. ſto ſcribit ſanctus Iob: In ſex tribulationibus viſitabit te, in Septima autem non tanget te malum. quæ verba quaſi ex perſona Dei ad iuſtum proferuntur. Sexies quippe, hoc eſt, in præſenti vita, in qua tentationes, atque operum labores exſiſtunt, tentaberis, atque in neceſſitatibus, & rerum difficultatibus verſaberis; verum in Septima, in qua beatus iuſtorum ſabbatiſmus eſt, & requies, nullius moleſtiæ recordatio animum tuum anget. Porro quod ſex diebus formatus legitur Mun-
Gen. 1. dus, & in Septimo die Deus Optimus Maximus ab aſpectabilis creaturæ opificio requieuit; Septimo item die manebant
Exho. 16 filij Iſrael in tabernaculis ſuis, neque exibant ad colligendum
20. 21. 23 manna, neque operis quidquam faciebant; Rurſum ſeruus he-

bræus

bræus anno ſeptimo libertatem ſibi vendicabat, exemtus iugo ſeruitutis; Et ager ſex laboratus annis, ſeptimo demum requieſcebat a labore agriculturæ ferendo; Deniq; ſeptimo die ſabbatum requietionis erat, neq; opus aliquod moliri poterat. Quid hæc omnia ſub figurarum velamine aliud prætendebant, niſi quod in ſeptimo ſeculo requies exſpectanda iuſtis, poſtquam cum multis afflictionibus conflictati fuerint, illos liberante Deo? Quærens Origenes cur Exho. 16
de manna dictum eſt, vt in die ſexto duplum colligatur in repoſitione, quantum ſufficiat etiam ſabbato: Hoc (inquit) ſecũdum noſtrã Hom. 2. in Exho.
intelligentiam non ocioſi præterire debemus, ſextus dies eſt hæc, in qua nunc ſumus vita. in ſex. n. diebus Dominus fecit hunc Mũdũ. Gen. 1.
hac ergo die tantum reponere, & recondere debemus, quantum ſufficiat et in futuro die. ſi quid. n. hinc boni operis acquiras: ſi quid iuſtitiæ, miſericordiæ, & pietatis recondas, hoc tibi in futuro ſeculo cibus erit. Comprobat id ipſum Caſſiodorus in dilucidatione Septimi Pſalmi, dicens: Septenariusquoq; numerus admonet nos de illa requie æterna cogitare, ad quam nos ſpẽ preſens Pſalmus extendit, vt merito tali numero receptus, iocunda exultatione cãtetur. Dubiũ quippe non eſt quod peractis ſex diebus, qui ad actiuã pertinent partem, ſeptimus repauſationi deputetur, qui contemplationi theologicæ noſcitur adhærere. Hæc Caſiodorus. Neq; ab hoc alienum eſt myſterio quod Dominus noſter ſeptimo die toto requieuit in ſepulchro, vnde & ſeptimus dies, ſabbati, id eſt, requietionis denominationem ſortitur. quoniam vtrumque horum inſinuat nobis placidam illam requiem, qua beatorum animæ, mole corporea exutæ, iam requieſcunt a laboribus ſuis in ſuperna ciuitate Hieruſalem, vſque ad Mundi conſummationem, & iteratam corporum viuificationem. Myſtice igitur ſabbatum commendatum eſt priori populo in ocio corporaliter celebrandum, vt figura eſſet ſanctificationis in requie Spiritus ſancti. Nuſquam enim legimus in Geneſi ſanctificationem per omnes priores dies, niſi de ſolo ſabbato, de quo dictum eſt: Sanctificauit Deus diem Septimum. Gen. 2.

At

Gen. 1. 2 *At cum ſeptimo die ſonet ſanctificatio, apposite ſancto Spiritui*
Beda ca. 21. in Iohãnem. *deputatur ſeptenarij ratio. nam ſanctificatio vlla non eſt diuina, & vera, niſi a Spiritu ſancto. Neque.n. fruſtra dictus eſt Spiritus*
1. Pet. 1. *ſanctus, cum ſit & Pater ſanctus, & Filius ſanctus; ſed quia ipſe requieſcit ſuper humilem & quietum, tamquam in ſabbato ſuo.*
Cap. 5. *Dilectus Deo Iohannes in ſua Apocalypſi Septenario numero Spiritus ſancti gratiam deſignari probat. cum.n. ſe vidiſſe diceret agnum habentem cornua Septem, & oculos Septem, mox expenendo ſubiunxit: Qui ſunt ſeptem ſpiritus Dei miſſi in uniuerſam terram, cum tamen ſit vnus, atq; idem Spiritus diuidens propria vnicuiq; prout vult; ſed operatio ſeptenaria vnius ſpiritus ſic appellata eſt ab eodem Spiritu, qui ſcribenti adfuit, vt ſeptem ſpiritus dicerentur. Quoniam ergo ſanctificatus eſt Septenarius in operibus ac donis Spiritus ſancti, in quo ſanitas hominibus credentibus conſtat, quia in Spiritu ſancto, qui eſt donum Dei, remiſſio eſt omnium peccato-*
Cap. 4. *rum credentibus. ideo filius Reguli apud Iohannem relictus eſt a febre hora Septima. Quem Euangelij locum tractans Ericius hæc de ſeptiformi Spiritus gratia nobis conſideranda proponit: Non eſt (inquit) vacuum a magno myſterio quod filium Reguli Euangeliſta narrat Septima hora ab infirmitate dimiſſum. Non ſolum.n. miracula Chriſti, quæ corporaliter geſſit, miracula nobis exiſtunt, ſed etiam in ipſis operibus ſuis ſecreta ſunt myſteria conſiderãda. Septenarius numerus ſacratus eſt donis Spi. ſancti, quoniam omnia dona Spiritualia, quæ a Deo cunctis fidelibus largiuntur, eodem ſeptenario numero comprehenduntur. Septem.n. ſunt virtutes ſpiritualium donorum, quibus & ſtatus hominum in præſenti vita decentiſſime ornatur, ſapientia videlicet, intellectus, conſilium, et fortitudo, ſcientia, pietas, ac timor Domini. Sine gratia.n. Dei nec ſapiens quis eſſe poteſt, nec intelligens, nec conſiliarius, nec fortis, nec eruditus, nec pius, nec plenus timore Domini. Quæ dona quia non aliter, quam gratia Spiritus ſancti homini tribuuntur, merito etiã Spiritus ſanctus, qui nihil aliud eſt, quam verus Deus, eiſdem no-*

minibus

minibus nuncupatur. Sicut.n.Filius a Patre procedens vocatur leo propter fortitudinem, ouis propter innocentiam, hoſtium quia per ipſum introimus ad Patrem, lux quia illuminat omnem hominem, vocatur et ueritas multiſq. alijs nominibus ſecundum quaſdam proprietates: ita quoq; Spiritus ſanctus procedens a Patre ſimul et Filio, his ſeptem nominibus proprie appellatur, ſapientia.ſ.intellectus, conſilium, fortitudo, ſcientia, pietas, ac timor; Vnde & ſeptiformis gratiæ dicitur propter myſterium ſeptenarij numeri in quo ſumma perfectio intelligitur. Eſt.n.compoſitus ternario et quaternario, habetque in ternario ſignificationem ſanctę Trinitatis; in quaternario, Euangelij. Siue.n.tres per quattuor, vel quattuor per tes multiplicentur ad duodenarium numerum conſurgit, quẽ etiam conſtat eſſe perfectiſsimum, quia myſterium S. Trinitatis, & doctrina Euãgelij per 12. Apoſtolos in quattuor Mundi partes deriuata eſt. Et infra: Spiritumquoq; ſanctum ſuper Dominum corporaliter requieturum Iſaias propheta, cum de Chriſto prophetaret, prædixit. Egredietur virga de radice Ieſſe, Dominus videlicet Cap.11. *Ieſu de ſtirpe Dauid, & requieſcet ſuper eum Spiritus Domini, ſpiritus ſapientiæ, & intellectus, ſpiritus conſilij, & fortitudinis, ſp. ſcientiæ & pietatis, & replebit eum ſpi. timoris domini. Ipſe.n. ſpiritus requieuit ſuper D.I.Chriſtũ quia in eius corpore oĩs plenitudo diuinitatis pleniſsime habitauit, nequaquam per partes, vt in cæteris ſanctis; ſed plenarie requieuit ſuper eum. Quia igitur per ſeptenarium numerum ipſe Sp. ſanctus deſignatur, a quo & per quẽ omnis ſanitas, omnis fortitudo, atq; vniuerſa dona ſpiritualia cunctis fidelibus largiuntur, recte ſeptima hora diei filius Reguli ſanitati redditus ab Euangeliſta refertur. quia quæcunq; ſanitas, ſiue in corpore, ſiue in anima datur, eodem ſpiritu largiente tribuitur, qui per eundem ſeptenarium numerum deſignatur. hactenus Ericius. Huius ratione myſterij Heliſeus ſuper mortuum Septies inſpiraſſe legitur, quia Dominus ſeptiformem ſpiritum humano generi dat, per quod viuificatus a morte peccatorum reſurgat. In* 4.Reg.4. Beda q. in lib. 4. Reg. 4. & in Apoc. 19.

qua

Act. 11. *qua etiam figura Septem fratres ad Cornelium Spiritu ſancto ba-*
Act. 19. *ptizandum euangelizaturi veniunt. Filij quoq; Sceuæ, quaſi ſpi-*
ritus malos expulſuri, Septenario numero cēſentur. Iſti ſunt Septē
Iudic. 16 *crines Samſonis, quibus per Dalilam, ideſt, Diabolum ſubtractis, receſsit ab eo ſpiritus, et amiſſa fortitudine, captus, & a Philiſtæis eſt incarceratus, & ligatus. quia tunc a dæmonibus excæcatur, quando ſeptem crinibus, ideſt, ſeptem donis Spiritus viduatur. Et ideo ſeptuplex iſtud Spiritus ſancti donum myſtice apud Zachariā cap. 3. deſignatur per lapidem, in quo ſeptem ſunt oculi. Quis. n. eſt*
Eſa. 28. *lapis iſte, niſi Dominus noſter IESV Chriſtus? qui poſitus eſt in*
Pſal. 117 *Sion lapis angularis, probatus a Deo; reprobatus quidem ab ędificantibus, ſed poſitus in caput anguli. In hoc lapide ſeptem ſunt Oculi, quia in Chriſto eſt plenitudo totius gratiæ ſpiritualis, & vberrima ſeptem donorum Spiritus ſancti foecunditas, de cuius plenitudine nos omnes accepimus. Dedit. n. ei Deus ſpiritum non*
Iohan. 1.
Proue. 9. *ad menſuram. Quare in Prouerbijs hunc in modum loquitur Salo-*
Iohan. 3 *monis, Sapientia ædificauit ſibi domū, ſuppoſuit columnas Septem. Quo loco per ſapientiam, ſubſiſtentem Dei ſapientiam intelligit, vnigenitum inquam verbum: per domum autem ædificatam, templum corporis, quod ex ſancta Virgine aſſumtum induit: per ſeptem aūt columnas, ſpiritus gratias, quæ omnes in Chriſto elucebantur. Rurſus ſeptem iſta dona figurantur in illo candelabro, de quo dicitur apud eundem Prophetam cap. 4. Ecce candelabrum aureum totum, & Septem lucernæ eius ſuper illud. Iuſtus. n. dicitur candelabrum, quia portat ignem charitatis. Aureus dicitur, quia continet honeſtatis ſplendorem. Dicitur habere ſeptem lucernas, quia ſeptēplicem habet ſpiritum virtutis. quare dictum eſt Num. cap. 8. Cū poſueritis ſeptem lucernas, cādelabrum in parte Auſtrali erigatur.*
Cap 4. 8. *Huius ratione myſterij apud Leuit. fit aſperſio ſanguinis ſepties, vt expulſis ſeptem dæmonibus recipiantur dona Spiritus ſancti. Se-*
Cap. 15. *ptem denique ſportæ apud Matthæum quid aliud præ ſe ferunt, quam dona Spiritus ſancti exuberantia ſuper ſeptem panes, qui*

ſunt

ſant ſumma ſpiritualium perfectio? vnde non dicuntur hordeacei. D. Ambr. epiſt. 39. Hæc hebdomas ſicut ipſa Patris et Filij, et Sp. ſancti venerabilis Trinitas, ſine tempore, ſine ordine, auctor numeri, non ſub numeri lege deuincta. Itaq; ſicut ad æternæ Trinitatis gratiam, cęlum, terra, maria formata, ſicut Sol, Luna, & Stellæ; ita etiam ad illum Septenariũ virtutum ſpiritualium circuitum, atq; orbẽ, operationis diuinæ vigore præſtantẽ, Septenarium quoddam miniſterium ſtellarum creatum aduertimus, quo Mundus hic regitur. Vrſa.n. quæ ſita eſt in vertice axis cęleſtis numquam occidens nobis, Septentrio latine nomen accepit, quod ſeptem in eo fulgur ſtellarum irradiet, in quem maxime gubernatores, quaſi ducem, intendere ferũtur, commerciorum conſocietatis, hoſpitalitatisque hoĩum cauſſa præcipua. ſic Vergiliarum, ſiue Pleiadum chorus ex Septẽ abſolutus eſt ſtellis indorſo Tauri exiſtẽtibus, quarũ emerſus, & occultationes magnorum cõmodorum omnibus fiunt cauſſa. illis.n. occidentibus proſcinduntur ſulci ad ſementem; ortu vero earũ inſtante lætum futuræ meſſis afferunt nunciũ; exortæ item agricolas geſtientes ad comportationem excitant rerum neceſſariarum. Accedit erraticarũ chorus Septem diſtinctus ordinibus, maximũ præ ſe ferens affectum erga, terram & aera. Arabes Soli cerebrũ, & cor adſcribunt, Lunæ ſtomachum, Saturno ſplenem, Ioui hepar, Marti ſanguinem, Veneri renes & genitale ſemen, Mercurio linguam & os. Platonici vero planetas metallis comparant, tribuentes aurum Soli, Lunæ argentum, Saturno plumbum, Ioui electrum, Marti ferrum, Veneri auricalcum, Mercurio ſtannum; At vero qui paſsim de metallorum metamorphoſi ſcribunt, plumbum Saturnum nuncupant, ſtannum Iouem, ferrum Martem, aurum Solem, æs Venerem, viuum argentum Mercurium, argentum Lunam. Etiam Septenario decorantur, quorum eſt maxima potentia, primogeniti Angelorum principes, ſeu cęleſtes intelligentiæ Orbes poſt Deum gubernantes, de quibus hunc in modum ſcribit Conciliator Medicorum:

Septem

Septem planetis ſpiritus ſeptem a principio cęli, & terræ, quorum quiſq. Mūdum annis gubernat trecentis quinquaginta quattuor, menſibus ex ordine quaternis. Horum primus eſt Horiphiel Saturni ſpiritus: ſecundus Mundi gubernator Anael ſpiritus Veneris: tertius Zachariel Iouis ſpiritus: quartus Raphael Mercurij ſpiritus: quintus Samael Martis: ſextus eſt Gabriel ſpiritus Lunæ: ſeptimus Michael Solis ſpiritus. In Luna rurſum declarat Septenarius ſuam magnam, latiſsimeque patentem vim natam ad profectum omnium terreſtrium. Nam, vt tradidit Seleucus mathematicus, Luna mutat figuram Septies, quia ex obſcura, & non apparente fit cornuta; deinde dimidia ſui parte cæſa; dein concaua, ac gibboſa & plena; & rurſus occidendo concaua, & gibboſa; & ſimiliter ſui dimidia parte cæſa & cornuta Lunula. Certis etiam Lunæ recurſibus intimatur ſeptenarij dignitas. Is nempe numerus ex vnitate & ceteris deinceps compoſitus gignit 28. perfectum numerum ſuis adæquatum partibus aliquotis. nam ſi ab vno vſque ad Septem, quantum ſinguli exprimunt numeri, tantum antecedentibus addendo procedas, inuenies trigonum viginti octo naſci ex Septenario, qui ſic natus numerus aptus eſt ad reſtituendam Lunam in id momentum ex quo primum cœpit ſenſibiliter creſcere, & ad quod decreſcendo recurrere ſolet. Ea creſcit a prima lunata facie vſque dimidiatam diebus Septem; moxque totidem alijs ad plenum orbem proficit; dein rurſus a meta per eandem viam a pleno orbe ad dimidiatum alijs Septenis diebus recurrit; totidemque ad lunatam faciem, quibus deinceps additis conficitur modo dictus numerus vigintiocto. Hinc & viginti octo manſiones Lunæ ſingulari virtute, & influentia pollentes in cæleſtibus numerantur. In mari quoque eaſdem vices inducit Septenarius Luna accedente recedenteque. licet enim de fluxu maris ac refluxu multiplex quæſtio fieri ſoleat, nec in obſcuro ſit diuerſa pro ingenijs differentium potius, quam pro veritatis fide adducta fuiſſe: omiſſa tamen ancipiti concurrentium quæſtione

Carolus Bouill.

Cle. Ale. Str. 1.

Theo-

Theodoſius Macrobius adducetur in medium, qui libro de Somno Scipionis maris acceſſum, & receſſum Lunæ motu gubernari tradit, ita vt Oceanus primo naſcentis Lunæ die fiat ſolito copioſior, minuatur pauliſper ſecundo, minoremque videat eum tertius, quam ſecundus, & ita decreſcendo ad diem Septimum perueniat; dein octauus dies maneat ſeptimo par, & nonus ſimilis ſexto fiat, decimus quinto, vndecimus fiat quarto par, tertio quoque duodecimus, & ſecundo ſimilis fiat decimustertius, quartuſdecimus, primo. tertia vero hebdomas eadem faciat, quæ prima; & quarta quæ ſecunda. Beda libro de Mundi conſtitutione: Augetur (inquit) mare ſecundum Lunæ incrementum & decrementum. Nam incipiente illa creſcere, creſcit mare per dies Septem, & per totidem proximos decreſcit, rurſus per ſequentes Septem recreſcit vſque ad vigeſimum primum diem, & inde decreſcit vſq; ad vigeſimum octauum diem. Hinc A. Gellius Oceanum vocat Lunæ comitem quendam, vt qui cum ea creſcat decreſcatque. His ſimilia ſcribit Paulus Oroſius, dicens: Forma Oceani maris omni die diſpar nunc ſucciduis per ſeptem dies attollitur incrementis, nunc conſequentibus totidem diebus naturali damno, & defectu interiore ſubducitur. Illud tamen obiter notandum augeri fluxum maris in fine menſis, quia tunc Luna magis deficit, & ſi Luna idoneo aſpectu Veneri, aut aliæ humidæ miſceatur ſtellæ, aut humidam occupauerit manſionem; contra minui, ſi Martem, vel aliam igneæ naturæ ſtellam debite aſpexerit. Hic quoq; referendum videtur quod a Plinio & alijs ſcriptoribus de natura cuiuſdam fluminis relatum eſt, qui quamquam ſatis ingentibus aquis, præcepsq; per ſex dies integros decurrat; mox ceu obturatis fontibus deficiens, per integrũ ſabbatum ſiccum alueí ſui tranſitum præbet; rurſusq; ſequentibus ſex alijs diebus, ignotis naturæ cauſſis, ad priorem redit aquarum abundantiam, atq; ab eo facto ab incolis Sabbaticus nuncupatus, ob ſacrum Iudęis ſeptimum diem. Illud etiam mirabile dictũ quod lib. 2. capite ſeptimo de ſitu

Pompō. Mela de ſitu orbis lib. 3. c. 1.

Lib. 6. cap. 12.

Plin. natu. hiſt. lib. 31. cap. 9.
Bapt. Fulgoſ. in fine libri primi.
Pet. Galar. lib. 11. c. 9.
Dauid de Pomis in Dictionario.
Ioſephᵘ de bello Iud. lib. 7. ca. 35.

orbis

Orbis ſcribit Pōponius Mela. Euripum ſeu fretum anguſtum inter Aulidem Boeotiæ portum & Euboeam inſulam alterno curſu Septies die, ac Septies nocte fluctibus inuicem verſis currere eo impetu vt nauigia repugnantibus ventis plena, ſecum rapiat. Neque minori dignum admiratione quod ſcribit Bartholus de Saxoferrato Iur. Conſ. tract. de Alueo, Nurſiæ. ſ. eſſe flumē quoddā, cui nomen Turbido, quod Septem annis fluit, et Septem annis occultatur. Nec ipſe Zodiacus Septenarij dignitate fuit orbatus. nam cū ſint quattuor cardines cęli diametraliter ſeſe continentes, qui aſpectus pleniſsimus, & potentiſsimus habetur, Septenario numero conſtat. fit .n. a Septimo ſigno, crucemq. conſtituit figuram omnium potentiſſimam. Simili ratione, et numero ſolſtitium diſtat a bruma; bruma, a ſolſtitio; æquinoctium, ab æquinoctio. Sol enim dici dux bina quotannis efficiens æquinoctia vere, atque autumno, vernum in Ariete, in Libra autumnale, euidentiſſimam exhibet probationem diuinæ maieſtatis in Septenario, quod vtrumq. Septimo mēſe fiat. Non ſolum autem ſummus Artifex cęlos ornauit Septenario; ſed quem ſuas etiam eſſe delitias voluit, hominem dico, ita moderatus eſt, vt intima corporis, extimaq. cōſtare voluerit Septenario. Namque Septem ferunt in nobis eſſe interiora viſcera, Stomachum, cor, pulmonem, lienem, hepar, renes, & veſicam. Septemquoq. exteriora, Caput, poſteriora, ventrē, binas manus, & binos pedes. Quemadmodum et Septem corporis partes hominem perficiunt, Caput tenus imo collo, pectus, venter, manus, et pedes. Septem item in corpore gradus, qui dimenſionē altitudinis ab imo ad ſuperficiem complent, videlicet Medulla, os, neruus, vena, arteria, caro, cutis. Septem apud Macrobium ſunt intra hominem, quæ a Græcis nigra membra vocantur, Lingua, cor, pulmo, iecur, lien, renes duo. Et Septem alia cum venis & meatibus, quæ ſingulis adiacent, ad cibum et ſpiritus reciprocationē deſtinata, Guttur, ſtomachus, aluus, veſica, & inteſtina principalia tria, diſſipium, meſenteron, & hira. Septem corporis noſtri ſunt excretiones, ſcilicet, Lacrymæ, mucus, ſaliua,

Lib. 1. in Som. Sci.

mucus, ſaliua, ſemen genitale, excrementum ſiccum, & excrementum humidum, ſudorque totius corporis. Sanguinis qui mulieribus per genitalia manare ſolet furorem, Septimanas Galli plerique appellant, quia ſedentarijs & guloſis Septem dierum ſpatio duret. Præterea quæ diuiduntur non niſi Septem compagibus iuncta ſunt, vt in manibus eſt humerus, brachium, cubitus, vola, & digitorum nodi terni. Ceruix ſiue collum medium inter humeros & caput, Septem habet nodos ſiue vertebras. Item quod regnum obtinet in animante caput, maxime neceſſarijs inſtrumentis Septem vtitur geminis oculis, auribuſque, & totidem naribus, ſeptimoque ore, per quod mortalia, vt ait Plato, intrant, exeunt immortalia. Item quæ per viſum præſtantiſsimum omnium ſenſuum iudicantur, ad eundem numerum pertinent in genere. Septem .n. ſunt quæ conſpiciuntur, corpus, diſtantia, figura, magnitudo, color, motus, ſtatus, præterea nihil. Septemquoque colorum ſpecies. duo enim ſunt extremi, niger, & albus tamquam aliorum parentes; & quinque medij, croccus ſcilicet, cæruleus, viridis, purpureus, puniceus, naturam participantes extremorum. Sunt & ſaporum genera totidem, amarus, auſterus, ſalſus, acutus, dulcis, acerbus. Vocis etiam mutationes vniuerſæ cadunt in Septenarium, acuta, grauis, circumflexa, quarto loco vox aſpera, quinto lenis, ſexto longa, breuis ſeptimo. Quin & motus Septem eſſe animaduertuntur, ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſumque, prorſum, retrorſumque, & in orbem ſeptimus. Venæ quoque, & arteriæ, vt tradunt Medici, numero mouentur Septenario. Sed & de ſpiritu, & cibo conſtat, quod ſine hauſtu ſpiritus vltra horas Septem fere vita non durat. Tum quibus inedia mori conſtitutum eſt, poſt Septimum diem non viuunt, aut ægre. Ad Septimum quidem diem corporis quodam habitu naturali, ſine cibo vixiſſe aliquando quendam memoriæ a Jouiano Pontano proditum eſt. inquit enim libro ſecundo de ſermone: Sub Ferdinando Neapolitanorum

Auicen. doct. 5. fen. primæ. par.

T norum

norum Rege agebat Caietæ in Coenobio Gerardus quidam, qui Septimum in diem cibo abſtinere cõſueuiſſet ac potu; indeque ſanctus habebatur, ac Deo charus. Venerabatur illum populus, vtque eum adorarent, frequentes ad eũ finitimis conueniebant ex oppidis. Miſit ad eam rem perſpiciendã Ferdinandus Marſium Aquoſam, & perſpicacem, & abunde expertum virum, cuius & fides eſſet quam perſpectiſſima. Is dies noctesque cum illo ſeptem eodem ſimul in cubiculo cum egiſset, ſumma cum vigilantia & cura, comperit tandẽ, & capitis illum, & ſtomachi pituita laborare, nimiaque humectatione. quo e vicio appetendi cibi vis illa conſopita iaceret, ac pœne extincta, eſſeque ſiue ieiunium illud, ſiue abſtinentiam ad morbum malumq; corporis habitum referendum. Leguntur etiam nonnulli vltra ſeptem dies produxiſſe ieiunium. ſicut puella illa Germanica, quam biennium ſine cibo & potu vixiſse his verbis refert Conradus a Liechthenauu Abbas Vrspergenſis: In agro Tullenſi, iuxta villam Commerciacum, puella quædam annorum circiter duodecim, poſt ſacram communionem, quam in Paſcha de manu Sacerdotis accepit, ſine omni victus deſiderio plenum biennium vſq. in tertium annum dimidium compleuit, nulla penitus corporis alimenta percipiens. Coepit autem ieiunare anno Domini 823. a Paſcha, & in 825. circa initium Nouembris, peracto ieiunio cibum ſumere, ac ceterorum hominum more manducando viuere cœpit. Peruſiæ quoque Palumba Interamnenſis viginti annos nata, eodem Euchariſtiæ Sacramento, nullo alio ſumto cibo Septem annos vixit, quod Innocentius octauus Pontifex, re quæſita, diligenter inſpexit. Sed id certe non aliqua naturæ cauſa, ſed diuinitus factum eſſe videtur. natura enim longiori, quam ſeptena inedia conficitur, cũ fomes, ſubtracto cibo, calori naturali & humido radicali deſit, quæ duo inter ſe commixta, efficiunt vt viuat animal. Quare quod de nonnullorum monachorum ieiunio ſcribit Gregorius Nazianzenus, qui ſæpe totos viginti dies totidemque noctes a cibo abſtinebant, dimidia ex parte Chriſti ieiunium imitantes, mi-

Lib. Cronicorum. de hac Simon Portius Philoſophus libellũ ad Paulũ tertium dedit.

Io. Bapt. Fulgoſi[9]. lib. 1. c. 6.

Rupertus Abbas Tuit. in Exho. li. 3. c. 45.

raculo

raculo eſt adſcribendum. Nam de Moyſe & Helia, qui quadraginta dies ieiunarunt, neminem eſſe puto, qui id diuina effectum virtute ignoret. Idem de illo, quem recitat Iohannes Boccacius, dicendum videtur; qui ſuo tempore hominem Venetijs fuiſſe refert, in ſingulos annos per quadraginta dies abſque vllo cibo agentem ieiunium a multisque eius rei experimentum fuiſſe factum. Et Aur. Auguſtinus cum Caſulano ſcriberet, affirmauit temporibus ſuis quendam quadraginta diebus ſine cibo vixiſſe. Sic de animalibus ſeptimo refert Albertus Magnus mulierem in Colonia Agrippina; quæ ſine cibo dies quandoque 20. tranſmiſerit; ſæpe vero & 30. Virum quoq; melancholicum ſe vidiſſe teſtatur, qui ſine cibo ſeptem hebdomadis perſeuerauerit, alternis tantum diebus aquam exſorbentem. Etiam ſub Clemente Pontifice eius nominis ſeptimo, vir Scotus iuuenis, cum ſponte ſe obtuliſſet, diebus vndecim in cuſtodia habitus abſque cibo, alioquin aſſuetus vſque ad 20. dies, & vſque ad 30. in eadem inedia perſeuerare, miraculi premium accepit. Sed quid dicam de F. Nicolao Suitz Vnderualdenſi, quem in ſolitudine 22. annos, nempe quouſque vita exceſſit, nihil omnino deguſtaſſe conſtat, niſi ſemel iubente Epiſcopo Conſtantienſi, tres panis particulas comedit? certe portento ſimile videri debent hæc, & alia id generis exempla omnes naturæ vires excedentia, cum, vt præmiſimus, vſque ad ſeptem dies inedia naturæ conſentiat. Ad homines etiam gignendos ac conformandos vis pertinet Septenarij, quia cum in aluo mulieris genitale ſemen receptum eſt, ſi per horas Septem abſque effuſione permanſerit, hæſiſſe in vitam certum eſt. tum primis Septem diebus conglobatur, & coagulatur ad capiendam figuram factum idoneum. Quarta dein hebdomada quod eius virile fetus futurum eſt, caput & ſpina quæ eſt in dorſo informatur. Septima hebdomada, iuxta ſententiam Empedoclis, totus in vtero abſoluitur homo, ad rationalem ſe aptans animam, quod hic ſit Septenarius in quadratum dilatatus. In decima hebdomada conce-

Exho.24. 34.
3.Reg.19

ptus mouetur ad partum, Septimum explicans menſem. felices enim ſeptimeſtrium partus æque ac nouimeſtrium, Egreſſos quoque ex vtero materno numerus Septenarius ſuſcipit & comitatur, quia Septima poſt partum hora manifeſtum aut vitæ aut mortis argumentum affert. quandoquidem vltra hunc numerum, qui halitum aeris ſuſtinuerit, intelligitur natus ad vitam. Per hebdomadas etiamnum incrementi infantilis, adoleſcendique corporis rerum naturæ periti rationem concipiunt. poſt dies enim Septem vmbilici reliquias reijcit. quare priſci Romani ante diem a natiuitate Septimum, nomen non imponebant infanti, veluti prius non videretur omnino vitalis, vt docuit Ariſtoteles de Animalibus libro ſeptimo, plurimis ante diem ſeptimum pereuntibus. Poſt bis ſeptem incipit ad lumen illius viſus moueri. Poſt ſepties ſeptem libere iam pupillas totamque faciem vertit ad motus ſingulos circa videnda. Poſt ſeptem menſes incipiunt dentes mandibulis emergere; Septem quoque ex vtraque parte dentes gigni compertum. Poſt bis ſeptem, ſedet abſque timore caſus. Poſt ter ſeptem, ſonus eius in verba prorumpit. Poſt quater ſeptem, non ſolum firmiter ſtat, ſed incedit. Poſt quinquies ſeptem, incipit lac nutricis abhorreſcere. hæc de menſibus. Anno ſeptimo cadunt primi dentes, & naſcuntur alij ad cibum ſolidum aptiores; Septimoquoque anno plene abſoluitur integritas loquendi, & ratio, nempe quando iam idoneus eſt interpres vſitatorum nominum ac verborum, rationalem ſibi comparans habitudinem. Sequenti ſeptennio ad ſummam perfectionem dicitur peruenire, nimirum ad potentiam progignendi ſui ſimilem, quod accidit circiter ætatis annum decimumquartum. tunc enim pubeſcit, & moueri vis incipit generationis; tunc etiam pubeſcentes hirciſſant pueri, quod tum humana natura, diſſocians corpora, multam ac repentinam mutationem efficiat ætatis. Inde Aegyptij quarto decimo anno circuncidunt mares, & feminæ apud eos circuncidi feruntur eodem anno, quod ab eo tempore feminarum

Plutar. li. Rom. qſt. nu. 202.

Alexan. Aphrod. probl. ſect. 7.

D. Amb. de Abraham li. 2. cap. 11.

rum

rum menſtrua & purgationes, exordia ſumant. Tertio Septennio incrementi finis eſt. Inde & quilibet Chriſtianus eo natu ex præcepto ad ieiunium tenetur Eccleſiæ, quod ad vſq; primum ſupra vigeſimum annū proceritas hominis augeatur, quod ſane tempus a multis maturitas ætatis appellari ſolet, nobis atteſtante Nicolao Cuſano, & dicente virilitatem exire tertio ſeptennio, quod incremento in longitudinem coronida impingat. Summus etiam humani corporis creſcendi modus eſt Septem pedum. Statura Dominici corporis ad palmos prorſus ſeptem protendebatur. de cuius etiam monumento, qui de Hieroſolymis venerunt, ferunt, quod domus fuerit rotunda de ſubiacente rupe exciſa, tantæ altitudinis, vt intro conſiſtens homo vix manu extenta culmen attingere poſſit, quę habet introitum ab Oriente, cui lapis magnus aduolutus atque impoſitus eſt, in cuius monumenti parte Aquilonari ſepulcrum ipſum, hoc eſt locus dominici corporis, de eadem petra factus eſt, Septem habens pedes longitudinis. Quarta annorum hebdomas impleta in latum creſcere vltra iam prohibet. In quinta omne virium & roboris completur augmentum. Sexta vires ſeruat ante collectas, nec diminutionem niſi ex accidenti patitur euenire. Septima diminutionem quidem virium, ſed perfectum intellectus & rationis incrementum habet, vt refert Ariſtoteles in ſeptimo Politic. quare ſoliti ſunt Milites ea ætate rude donari, & conſilijs rebuſque publicis adhiberi. Atque hanc ob rationem fortaſſe Horatius ad Mecoenatem ſcribens, ſe liberari a labore poſtulat, ob ætatem iam donandum rude. nam qui vndenos Decembres quater iam, vt ipſe de ſe dicit, expleuerat, per ſeptimam hebdomadem deferri iam occeperat. Adde vt notarunt eruditi quod ſeptem ſepties multiplicati faciunt ætatem, quæ proprie perfecta habetur & dicitur. Cuius rei non ignarus Romulus lege ſanciuit, vt qui e ſingulis Tribubus eligebantur Sacerdotes, annum quinquageſimum ingrederentur. Approbatur hoc etiam Platonis auctoritate libro de legibus ſexto, vbi de legum cuſtodibus verba facit. Octauo Septenario perfectionem & in intellectu,

Pli. naturalis hiſt. li. 11. c. 36

D. Tho. 2. 2. qō. 147.

Nic. excit. lib. 3.

Alleluia dies.

Niceph. call. hiſ. ecc. lib. 1. cap. 40.

Sepulchri Domini forma ex Beda.

Iohan. Roſſius Antiqt. Roman. lib. 3. c. 7.

& in ratione videre eſt, qualis maior in vnoquoq; iam ſperari debeat. In nona hebdomada ad caſum deducitur, qui annus eſt ſexageſimus tertius, fatalis quidem, grauiaq; ſemper hominibus indicans pericula. Verum cum ad decades ſeptenas deuenerimus, vbi Septenarius per numerum completum conducitur, tunc habemus cõmunem viuendi metam. Atq; huic meo ſermoni teſtimonium perhibent Phyſici metam viuendi ſignantes cum decas heptadi iungitur perfecto numero, i. aut decies ſeptem, aut ſepties decem computãtur anni, quod humanæ vitæ perfectum ſpacium ſi quis exceſſerit, ab omni officio vacuus, ſuum omnem in ſuadẽdo tãtum habebit vſum, atteſtante Platone, qui loco nuper allegato ſeptuagenarios a ciuilibus negotijs in ocium remittit his verbis: Cuſtos legum non plus, quam annos viginti hunc habeat magiſtratum, nec pauciores natus, quam quinquaginta eum gerat. Ac ſi quis ſexageſimum ætatis annum agens magiſtratum hunc nactus eſt, ſolum præſit decennium, hac vtiq; ratione, vt qui ſeptuageſimum annum exceſſerit, tantum magiſtratum non teneat. Accedit et Zenodotus in collectaneis ſuis Aeſchilum citans, qui huiuſmodi ferme tradiderit in opere de paroemijs, Gentem ſcribit eſſe quandam Chartaginenſium coloniam; ei morem eſſe ſenes ſeptuageſimum pretergreſſos annum Saturno ſacrificare. Quod de Caſpijsquoq. memoriȩ proditum eſt. nam filij parentes ſeptuagenarios domi clauſos, aut in loca inculta & deſerta, intimaſq; ſolitudines expoſitos, vel fame enectos, ſiti & inopia conficere, celebre funus putarunt. Hunc ȩtatis noſtrȩ ſeptenarium Solon Atheniẽſium legislator his elegiacis graphice deſcripſit apud Clementem Alexandrinũ ſtrom. 6. et Philonẽ Iudȩum lib. de Mũdi fabrica, quȩ in latinũ tranſlulit Ioannes Chriſtophorſonus Anglus.

Strabo Geographiȩ libro 11.

Primis ſeptem annis niueos puer edere dentes
  Cœptat, dum tener eſt, membraque pube carent.
Quando alios ſeptem Deus illi adiunxerit annos.
  Puberis hinc æui ſigna recluſa patent.
Barba genas decorat, cum tertia creuerit ætas,
  Mutaturque rubens flore cadente color.

Quarta dabit vires, cum vir ſit factus, & almæ
  Virtutis ſpecimen præbeat ipſe ſuæ.
Septem luſtra virum vinculo ſociare iugali
  Suadent, & ſobolem lege creare nouam.
Sexta ætate, viro vis mentis acumine pollet,
  Nec facinus poſthac vile patrare ſtudet.
Septima ſi octauæ iungatur, linguaq;, mensq;,
  Conſilio hæc ſolers, illa loquendo viget.
Nona ætas languet, tum frigida membra retardant
  Virtutem non vnquam interituram animi.
At decimi ſi quis curſum confecerit ęui;
  Tunc maturus erit mortis adire loca.

Hunc in modum Solon humanam vitam diſpenſat. At Hippocrates medicus per Septem ætatum curſus vitam noſtram vſq. ad ſenectutem tranſcurri ſcriptis explicuit ſuis. Prima ætas infantia eſt, ſecunda pueritia, tertia adoleſcentia, quarta iuuentus, quinta virilis ætas, ſexta ęui maturitas, ſeptima ſenectus. ſic autem dicit: Infans eſt vſq. ad annos ſeptem, dum emittit dentes; Puer, ad quattuordecim, dum ſemen in eo creſcere incipit, ad geminatum ſ. ſeptenarium; Adoleſcens, vſque ad vigeſimum primum, i. ad annum ter ſeptimum, dum barbæ pubeſcit lanugo; Iuuenis, vſq; ad trigeſimũquintum, dũ totius corporis augeſcunt vires, quod eſt ad quinquies ſeptimum; Vir, vſq; vndequinquageſimum, nempe ad ſepties ſeptẽ; Veteranus, ad quinquaginta ſex. i. ad ſepties octo. Senex, quod inde reliquum eſt temporis obtinet. Quare inuenias humanæ vitæ rationem ſignificari per lyram, in qua Septem chordas, ſeu diſcrimina vocum celebrari comperit antiquitas. Nam & magnus Baſilius per citharam corpus interpretatur. quod. n. Pſal. 57. legitur: Exſurge pſalterium & cithara, per pſalterium, animam; per citharam, corpus intelligit, quod ita pluribus eſſe locis acceptum Euthymius obſeruauit. Hinc cum Phrynis muſicus præſtantiſſimus duas ſeptem fidibus lyræ addidiſſet, eas recidit bipenni Emerepis Lacedemonius Ephorus, cum aſſereret nouem neruis oẽm cõcentum deprauari. Lyram. n. cuius primus vſus apud Thebas fuit, vel cuius opera vnius, vt volunt alij, Thebæ ipſæ conſtructæ fuerunt, cum lapides ipſi Plutar. li. 9. ſympoſiacon.

per ſe ad harmoniam Amphionis, & Orphei in mænia, et domos extruerentur, volunt ſeptem tantum fidibus conſtaſſe, vel ad Thebarum portas, quæ ſeptem fuerunt, repreſentandas. Ad ea quæ diximus pertinent veterum inſtituta. qui erudictes ſuos in Philoſophia liberos, per Septennia illorum ætatem diſtribuebant. In primo.n. ſeptennio (inquit Aloyſius Luiſinus) pueros ita alimentis exercitationibusq; educabant, vt eorũ corpora non ſolum ſtudijs, verum et omnibus vitæ actionibus idonea redderentur; in ſecundo, prima eos philoſophiæ parte, quam vt inſtrumentum dicere poſſumus, imbuebant, logica ſcilicet, quæ grammaticæ, dialecticæ, rhetoricæ, poeticæ, historicæque nominibus continetur; tertio ſeptennio, quod erat ab annis 14 ad 21. ad ſecundam Philoſophiæ partem Mathematicam nuncupatam ipſos prouehebant, id eſt, ad geometriam, arithmeticam, muſicam, aſtrologiam; quarton deinceps quod erat ab annis altero & vigeſimo, ad vigeſimum octauum, libris dicabant naturalis Philophæ, quorum alij principia rerum naturalium concernunt, vt qui de Phyſica auſcultotione, deque Anima inſcribuntur; alij res naturales ipſas, vt qui de Generatione & Corrupptione, de Animalibus, de Plantis, de Metallis, ac Meteoris; nonnulli quædam reſpiciunt res naturales conſequentia, qualia ſunt locus, tempus, motus, de quibus agitur in libris Phyſicis; quinto ſeptennio, quod ab anno vigeſimo octauo ad trigeſimumquintum pertinebat, ad moralem Philoſophiam traducebant, ea ratione arbitror quod hominem viderent in eo ſeptennio plus habentem doctrinæ, pluſque experientiæ; magis exinde poſſe paſsionibus ac perturbationibus animi reſiſtere. Reliquum vero quod ſupererat vitæ, totum id homo ſpeculatiuis, moralibuſque inſtructus, & veluti ex ignorantię tenebris ereptus, vitiorumque labe purgatus, animum a terra ſublatum ad altiorem doctrinam, vtpote Metaphyſicam erigebat, dum illum ſpeculationibus rerum incorporearum ac immortalium, quales ſunt omnes ſeparatæ ſubſtantiæ cæleſtes, occuparet. Hactenus

De cõpeſcẽdis animi affectibus. li. 2. cap. 4.

nus Luiſinus. de quo Fabius Paulinus lib. 5. Hebdomadum cap. 5. verius, quam de me eam protuliſſet ſententiam: Septimo demum fructum omnem anteactæ vitæ legendo, & commentando percipiebant, quod non attigit Bongus, qui in his recenſendis omiſit hoc poſtremum. Quamquam neutrum obliuionis aut incuriæ iure incuſauerit, quibus propoſitum fuit hoc loco agere de ſolis annorũ Septenarijs quatenus pertinent ad filiorum educationem iuxta veterum morem & conſuetudinem; non autem de his, quæ ad educatos pertinent, & continent totum id vitæ ſpatium, quod ſupereſt homini vltra ſextum Septenarium annorum. Hoc enim tempus (preterquam quod ad educatos, non autem educandos ſpectat) totum vna annorum hebdomade ſeu Septenario haud quaquam concluditur; ſed multis, hisque incertis ſiue hebdomadibus, ſiue annis. in quibus hominem Plato (vt nuper legimus) gubernandæ Reipublicæ addixit potius. Atqui manifeſte cecutijſſe videtur Fabius eodem lib. Hebdomadum ſeptimo. capit. 3. hæc ſcribens de Chriſto: Septem panibus quinque millia hominum; & rurſum e contra totidem panibus ſcilicet quinque, Septem millia hominum pauit. Hæc enim aperte Euangeliſtis repugnant. ſiquidem apud Mattheum cap. 14. Mar. cap. 6. Luc cap. 9. & Iohan. cap. 6. panibus quinq; ſaturauit Chriſtus quinq; millia hominum; & apud Matth. cap. 15. panibus ſeptem pauit hominum quattuor millia. Supereſt vt in ægritudinibus oſtendatur Septenarij vis, quæ tanta nimirum eſt, vt nullam prorſus Lunæ, aut Solis, vel cæterarum ſtellarum poteſtatem ſuſpicari valeamus. Acuti.n. corporum morbi, præſertim cum ex mala temperatura in febres continuas incidimus, ſeptimo ferme die iudicantur. hic enim in tali de vita certamine alijs ſalutem, alijs mortem decernit. Et Auicenna vt exacte acutas Septimo die, ita diuturnas Septimo menſe, Septimo anno, quartodecimo; viceſimoprimo, vt plurimum terminari contendit. Ita enim natura comparatum eſt, vt per dies impares acuti morbi moueantur; qui vero diuturniores, per pares;

Lunaris

Lunaris vero rationis nec verbum quidem fecit Hippocrates, ſed ordinem hunc ad numeros naturæ mire gratos retulit. Quod ſenſit et doctiſſimus Galenus qui ternos cõſcripſit libros de Diebus criticis, in quibus ſeptenarij numeri potentiam oſtendens, ardentiſsimas febres dicit ſolui die Septimo: aut, ſi tanta humoris noxij & pituitæ fuerit magnitudo, vt primæ hebdomadis nequaquam feruore conſumta ſit, ſecundę Hebdomadis vltimus exſpectatur dies, i. quartus decimus. qui Hippocrati 2. aphor. eſt terminus acutorũ ſimpliciter morborum. Quod ſi hoc in tempore ſanitatem conſequi haud datum fuerit, tranſeundum ad diem vigeſimamprimam, hoc eſt, ad finem tertiæ hebdomadis. His calculum ſuum adhibet Cenſorinus aſtruẽs poſt Septimum quemque annum articulos quoſdam pati, & in ipſis noui quid naturam oſtendere. Licet & iſta confirmari auctoritate Marſilij Ficini nobilis Platonici, aſſerentis Septenarium multa metiri, per annos quidem mutationes in vita, per dies autem mutationes in morbis maiores, per horas vero minores, tum in bonum, tum in malum. quin & Phyſionomum ſingulis humanæ ætatis Septenarijs, valetudinis argumenta perſpicere; quemadmodũ ſeptimo quoq; die in ægrotãtibus noua potiſsimum indicia captari: ita ſeptimo quoq; anno quædam accidentia & lineamenta nouæ figuræ, nouos colores et geſtus nobis ſuboriri. Addemus hic mirabile de Septenario experimentũ, quod filia quæ ſeptima nata, modo nullus interceſſerit partus, vi vt puto numeri Septenarij, miro modo partum adiuuare traditur. Similiter Maſculus omnis ſeptimus, abſque femella intermedia natus, vim habere dicitur ſolo tactu vel verbo curandi ſtrumam gutturis vitium, quod nonnulli ſcrophulã vocant. Ecce quod tamdiu Chirurgum fatigauit, quod pharmaco curare non potuit, nec ferro, nec cauſtico conſumere, cuiq; nulla videbatur prodeſſe medicina, vi numeri ſeptenarij curatum, perſanatumque apparuit quandoq;. Ecce quod caret ſenſu, quod vita, quod materia, quod ſucco aut aliqua qualitate: plenum tamen vi medica, plenum energia abdita viſum eſt. Atque hanc ſimilem virtutem

In Plat. de Repub. li. 8.

Marſ. in Plotinũ enneade 2. li. 3. c. 4

in dex-

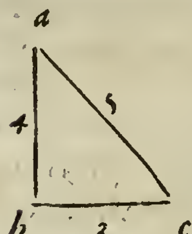
in dextera Anglorum Regum videmus. Edoardus.n.Rex Angliæ (ſiue is ſit tertius ſecundum Polyd.Virg.ſiue decimus nonus, vt placet Georgio Lilio Britanno,) ſtrumas ſolo tactu in quamplurimis ſanaſſe dicitur, quod Diuinum munus ad poſteros Angliæ Reges, quaſi hæreditarium emanauit, quod quidem faciunt prius recitatis quibuſdam hymnis non ſine cęremonijs. Refert etiam Plutarchus Pyrrhi pollicem dextri pedis vim quandam diuinam habuiſſe, vt eo preſſi ex ſplene laborantes curarentur; cum præterea ardere non potuiſſe reliquo corpore cremato. Cernitur in Septenario alia ſpecies & forma, quæ eſt ad cogitandum diuiniſsima, quia dicitur numerus rationalis fabricæ.

Quattuor atque tribus ſeptem conſtare videmus.
Quattuor ex totidem corpus compactum elementis,
Tres animam ſignant triplici ratione eluentem.
Aſt animę coniunctum corpus format Homonem.
Quattuor ergo tribus Hominem coeuntia reddunt:
Sed tria de ſuperis manantia, quattuor imis.

Ex dictis partibus cōſtans Septenarius habet aliam maximam excellentiam, quia Artificis inuiſibilis, et viſibilis materiæ primarias ſubſtantias exprimere diſtinguereq; videtur; vt ternarius Creatorem ob Trinitatem enunciet; & quaternarius creaturam propter quattuor elementa, quæ rerum omnium cauſſæ ſunt & ſemina, ſub huius numeri breuitate concludat. Spiritus ſanctus procedens a Patre & Filio, quaternario ſuperfertur, & Conditor benignus ſuum amplectitur opus, et diligit quod plaſmauit, et creaturā ſuā ſanctus ipſe ſantificat, ac ſibi conſociat, & charitatis nexu ſtatuit et cōquadrat. Præterea Septenarius id quod in rebus ſecūdū naturā rectum eſt, quodq; flecti nequit, indicat, id quomodo fiat declarandum videtur. Triangulus rectis conſtans angulis, quod eſt qualitatum principiū, ex his numeris 3, 4, & 5, conficitur. tria vero et quattuor, quæ ſunt materia ſeu eſſentia ſeptenarij, rectum faciunt angulum. nam obtuſus & acutus inæqualitatem, confuſionem, & imparitatem præſeferunt. alius.n.alio obtuſior eſt, vel acutior. at re-

ctus

ctus nullam recipit comparationem, neq; alius cum alio collatus rectior dicitur, neque ſuam aliquando naturam commutat; ſed in ſimili eademq. ratione manet. Origo namq; triangularium numerorum ſunt 3, et 4. ab his autem omnes multiplices in infinitum ſunt triangulares. Dum.n.fuerit triangulus cuius duo latera ſint 3, & 4, ad angulum rectum coniuncta, eorum quadrata nempe 9, et 16, iuncta faciunt 25, cuius radix, quæ eſt 5, erit latus oppoſitum angulo recto, per penul. 1. Euclidis. vt hac figura facile conſpicitur. 4.

.n. & 3, conſtituunt angulum a b c rectum, horũ quadrata ſcilicet 16, & 9, ſimul iuncta faciunt 25, cuius radix eſt a c linea angulo recto ſubtenſa. Fuit autem hoc (teſte Proclo) Pythagoræ inuẽtum. conferebat.n. Pythagoras iuſtitiam & virtutem angulo recto; vitia vero duobus extremis angulis, acuto, vel obtuſo, iuxta illud Horatij,

Eſt modus in rebus ſunt certi deniq; fines,
Quos vltra citraq; nequit conſiſtere rectum.

Cum ergo triangulus rectis angulis conſtans principium figurarũ ſit, & qualitatum, & hic a ternario quaternarioq; procedat, Septenarius qui ab his enaſcitur, cuiuſq; figuræ poterit, & qualitatis fons reuera putari. Huc accedit & illud, quod ternarius, vt antea demonſtrauimus, planæ figuræ numerus eſt, quandoquidem iuxta vnitatem eſt punctum, in binario linea, ſuperficies in ternario numero conſtituitur, quaternarius ad ſolidum corpus pertinet per acceſsionem vnitatis, accedente ad ſuperficiem altitudine. Quo perſpicuum fit eſsentiam Septenarij & geometriæ, & dimenſionis, quæ cernitur in ſolido, ac vt ſummatim dicam, rerum tum corporearum, tum corpore vacantium principium eſſe. Habet igitur quodlibet corpus actiuum tres dimenſiones, longitudinem dico, latitudinem, & altitudinem, ſiue profunditatem; quattuor item extremitates; punctum, lineam, ſuperficiem, & ſolidum, ex quorum compoſitione naſcitur Septenarius. Quare non immerito a proprietatis vocabu-

lorum

lorum ſtudioſis abſolutorius nuncupatur hic numerus, cum eo abſoluantur, & perficiantur vniuerſa, quippe quæ geminam vinciendi vim tenet ipſius enim partes vincula prima ſortitæ ſunt, ternarius .ſ.cum vna medietate, quaternarius cum duabus. Tot igitur virtutibus inſignitus Septenarius, quas vel de partibus mutuatur, vel etiam totus exercet, iure plenus & habetur & dicitur. Nam & huiuſmodi partes Septenarij ad eum ferme ſenſum interpretari debent, vt plenitudinem quandam ſacri myſterij ſignificent tam in diuinis litteris, quam apud Poetas. Virgilius, quem nulla præteriiſſe videtur doctrina, omnibus numeris beatos ſignificauit, de quibus hæc cecinit.

------O terq; quaterq; beati,
Queis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis Aen. 1.
Contigit oppetere.

Quemadmodum & de ſeipſo dicit Tibullus.

O mihi felicem terq; quaterq; diem.

Horatius 1. Carm.

Quippe ter & quater
Anno reuiſens æquor Atlanticum.

Ouidius etiam Faſtorum lib. 1.

Ter quater euolui ſignantes tempora faſtos,
Nec Sementinæ eſt vlla reperta dies.

Hoc vero cum multis pateat diuinæ ſcripturę oraculis, tum pręclariſſime illud oſtendit Tobię teſtimonium: Dicatur benedictio ſuper vxorem, & videatis filios veſtros, & filios filiorum veſtrorum vſque in tertiam & quartam generationem. In Exhodo rurſus, & alibi, Deus reddit peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem. quia peccatum originale a parentibus trahimus, & niſi per gratiam baptiſmatis ſoluemur, etiam parentum peccata portamus, quia vnum cum illis ſumus. Eo referēdum quod recitatur 1. q. 1. cito turpem, §. denique, Moabitæ non intrabunt in Eccleſiam Dei vſque in tertiam & quartam generationem, Quia Septenarius per hos numeros intelligitur eſſe perfectus, voluit ora- culum

Capit. 9. Hugo Victori9 de Sacramētis fidei lib. 1. parte 7. c. 38 Exho. 20 34. Deute. 5. Gregor. Rom.

In Ciuit. D. li. 11. ca. 31. & li. queſt. Deuter. nu. 42. Amos. 1.

culum vniuerſitatem ſignificare, & huius numeri vniuerſitatis cauſſam intimare, non ipſum potius Septenarium ponens. Vnde Auguſtino auctore, eſſe et illud propheticum creditur: In tribus & quattuor impietatibus non aduerſabor. per quod voluit potius vniuerſas impietates, quam tres, vel quattuor intelligi. Sæpe etiam Septenarius, iuxta auctoritatẽ diuinarum ſcripturarũ deſignat quod perfectum eſt. nam de remiſſione peccatorum percunctanti Petro, quoties inquam condonare deberet fratri, qui in illum peccaſſet, & poſt quotam culpam repelli deberet a venia, num vſque ſepties? Reſpõdit Dominus: Nõ dico tibi ſepties, ſed vſq. ſeptuagies ſepties, hoc eſt, reſipiſcenti in infinitum offenſam condonabis. neque enim hoc numero terminus circumſcribitur veniæ, verum per eum ſemper condonandam eſſe proximo noxam, & quoties peccatum confeſſus fuerit ac reſipuerit, illi ignoſcendum eſſe mandatur. Quãuis autem Dominus alludere videatur ad locum Geneſeos, cap. 4. vbi Deus comminatur ei, qui occiderit Cain pœnam ſeptuplam, Lamech aũt daturum pęnas ſeptuagies ſepties: non eodem tamen cardine hoc voluitur oſtium. cum non idem ſit iudicium in remittẽda offenſa, æque ac in animaduertendis & vlciſcendis flagitijs. punit enim miſericors Deus citra condignum: parcit & remunerat vltra condignum. illud quod perfectum eſt deſignat hoc quod finem habet. Explicans Ieremias calamitatem Hieroſolymæ, & interitum Iudęorum: Infirmata eſt (inquit) quæ peperit Septem, ac ſi diceret; oppreſſa eſt Hieroſolyma mater multorum virorum, qui in prælio corruerunt. Eodem ſenſu Anna mater Samuelis in ſuo Cantico hunc in modum loquens inducitur: Quia ſterilis peperit Septem, ideſt, multos; & quæ multa erat in filijs infirmata eſt. Hiſtoria porro talis eſt. Anna & Pheenna cũ Elcana matrimonio iunctæ erant, ac Pheenna quidem liberos edebat; Anna autem nequaquam pariebat; Verum ſolutis tandem per orationem ſterilitatis vinculis, Prophetam illum eximium Samuelem procreauit, qui matri ſuæ inſtar Septem, hoc eſt, numeroſæ ſobolis loco fuit. Imperfecta autẽ in li-

Matth. 18 Luc. 17.

Auguſt. de verbis Domini. ſer. 15.

Cap. 15.

1. Reg. 2.

in liberis Pheenna dicitur, quæ multos filios habebat. Hęc.n.vox: Multum, indefinita eſt; quod autem indefinitum eſt, vtique et imperfectum. Vel etiā imperfecta dici poteſt, quia nullum extulit omnibus virtutum numeris, Samuelis inſtar, abſolutum. Atque hunc etiam Septem vocauit, vtpote perfectum, omnibusq; virtutibus expolitum. Nam Septem per pleonaſmum pro multis accipi debet. Porro per Annam matrem Samuelis Eccleſiam fuiſſe prophetatam volunt ſanctiſsimi Patres, quæ prius fuit ſterilis, & poſteriore fecunditate lætata eſt. nam ſterilis Eccleſia ex Gentibus conflata peperit Septem; Synagoga vero, quæ ante multis filijs erat fecunda, defecit; & plures mulieris filij fuere deſertæ, quam illius, quæ virum habebat. Vnde Theodoretus Heraclienſis: Prædicit, inquit, Eccleſiæ fecunditatem, Septenarius ſiquidem numerus ſignum eſt multitudinis. inter Septem .n. dies totum includitur tempus, & Eccleſiæ filij terram impleuere; Quę vero multa erat in filijs Synagoga infirmata eſt. Iudæa namque cum permultos habuerit filios, nunc ſterilis facta eſt. Auguſtinus itidem Eccleſiæ perfectionē Septenario ſignificari his verbis oſtendit: Hic totum quod prophetabatur, eluxit, agnoſcentibus numerum Septenarium, quo eſt vniuerſa Eccleſiæ ſignificata perfectio. D.Greg.Rom. tractās illū locū Iob cap. 9. Qui facit arcturum. Quid, inquit, Arcturi nomine, qui in Cęli arce conſtitutus Septem ſtellarum radijs fulget, niſi vniuerſalis Eccleſia exprimitur? Iam vero Iohannes Apoſtolus relegatus in inſulam Pathmos, quæ iuxta minorem Aſiam ſita eſt, Apocalypſin Septem Eccleſiis ſcribit ibidem exſiſtentibus, quas nominat proprijs enunciatis. non quod ipſæ ſolæ ſint Eccleſiæ, aut principes; ſed quod vni dicit, omnibus dicit. (neque .n. his tantum in locis fuit tunc Eccleſia Chriſti) In toto vero Orbe ſeptennatim Eccleſias omnes ſeptem eſſe nominatas, & vnam eſſe catholicam Paulus edocet, qui primum quidem vt ſeruaret & ipſe typum, ſeptem Eccleſiarum nequaquā exceſsit numerum, ſed ad Romanos, Corinthios, Galatas, Epheſios, Theſſalonicenſes, Philippenſes, et Coloſſenſes,

Io. Chryſoſ. actione in Iudeos qnta.& homi.62. in Matth. Aug. Seuer' Grecus Didymus.

Aug. in c. Dei li. 17.c.4.

Apoc. 1. D.Hier. i Zach. c. 8.& Aug. in ciuit. li.17.c.4. Beda in apoc.li. 1 cap.1.

poſtea

poſtea ſingularibus perſonis ſcripſit, ne numerum excederet ſeptem Eccleſiarum, & breuibus, ſuam contrahens prædicationem, ad Ti-
1.Trin. 3 cap 7. *motheum ſic ſcribit: Vt ſcias qualiter conuerſari debeas in Eccleſia Dei viui. Iterum in Apoc. dum Septem his voculis, benedictione, ſapientia, claritate, gratiarum actione, honore, virtute, & fortitudine Deo declamatur ab illis beatis ſpiritibus, nulli dubiũ eſt quidquid laudis, quidquid glorificationis aut iubilationis concipere põt mens, vel proferre, quæcunq; illa eſt Angelorum lingua, ſub iſtis Septem contineri. quamquam alio vertat Ven. Beda dicens quod Eccleſia ſeptenariam virtutum laudem offert Deo, quam ſe in ſingulis mẽbris ab eo percepiſſe fatetur. Eiuſdem myſterij ſunt Septem*
Apoc. 1. *ſtellæ in Apoc. quas Chriſtum in dextera ſua tenere teſtatur, omnes videlicet Præſules omnium Eccleſiarum, quos, cum eſſet in dextera, id eſt, in magna felicitate, quippe qui reſurrexerit a mortuis, non plures, neq; pauciores ex Diſcipulis, quam ſeptem ſui participes*
Iohan. 21 *habuit conuiuij, ſicut ſcriptum eſt, Quia erant ſimul Petrus & Thomas qui dicitur Didimus, & Nathanael qui erat a Cana Galileæ, & filij Zebedæi, et alij ex Diſcipulis eius duo. iſti ſeptem miſſum in dexteram nauigij rete, plenum magis piſcibus ad terram perduxerunt, & cum Domino ſunt epulati, vniuerſos deſignantes qui in generali reſurrectione præſentabunt electos vniuerſos, quos ſtudijs ſuis ſiue laboribus acquiſierunt, & cum Chriſto ſedebunt ad dxterã eius in cęleſtibus. Eandem habet interpretationem quod de facie ſiue præſentia Dei legitur, quæ in die futuri iudicij erit ſi-*
Cap. 30. *cut Sol. ſic .n. vaticinatur Eſaias: Erit lux Lunæ ſicut lux Solis, et lux Solis erit ſeptempliciter ſicut lux Septem dierum, in die qua alligauerit Dominus vulnus populi ſui. Quænã eſt Luna quæ tunc lucebit ſicut Sol abſq; varietatibus crementi et decrementi, quibus nunc variatur in iſto ſeculo, niſi Eccleſia, quæ tunc erit ſimilis Soli*
1. Io. 3. *ſuo, Deo ſuo? Scimus, ait Iohannes, quia cum apparuerit ſimiles ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Ipſa autem lux Solis, quanta erit? ſicut lux ſeptem dierum. ac ſi dicere: Quantę claritatis*

ritatis erat Deus verbum cum ſex diebus fierent omnia, & Septimo die cõplerentur omnia per ipſum; tantę claritatis tunc erit apud Deum. Eiuſdem intelligentiæ cẽſetur quod in eodem Propheta ſcriptum legitur. Apprehendent Septem mulieres virum vnum, id eſt, Eſai. 4.
plures mulieres apprehendent virum vnum: licet D. Hier. adſtruat dictionem hebræam hoc poſitam loco ambiguam eſſe, & nunc Septem, nunc plura ſignare. Eo itidem ſpectat quod in Prouerbijs dicit Salomon: Septies cadet iuſtus, et reſurget. ſenſus .n. eſt, quotie- Prou. 24.
ſcunq; ceciderit, non peribit. Septem ſigillis ſignatum librum vidit Iohannes, quod eſt omni latentum myſteriorũ plenitudine tectum. Apoc. 5.
Septem Angeli ſtantes in conſpectu Dei, ſignificant vniuerſitatem Beda ĩ apoc. li. 1.
ſanctorum & iuſtorum. De Maria Magdalena Septem dæmonia Pſal. 11. Apoc. 8.
eiecta fuiſſe relatum eſt, vt in numeris, immo cunctis vitijs plena Mar. 16. Luc. 8.
fuiſſe monſtretur. Intimat .n. Maria Eccleſiam de Gentib. mundatam a ſordib. cui congruit quod de immundo ſpiritu ſcriptum eſt: quia cum exierit ab homine, reuerſus aſſumit ſecum Septem alios Matth. 12
ſpiritus, ideſt, vniuerſa vitia. Septem capita Draconis, oẽs Reges Apoc. 12 Cap. 17.
terræ deſignant, qui etiam dicuntur ſeptem montes. Quod vero Septem diebus fermentum non inuenitur in domibus Iudæorum, no- Exo. 12. 13
bis eſt documento vitiũ eſſe ſubmouẽdum, vt omni vitę noſtræ tempore in ſimplicitate ac puritate viuamus. ẽt Septem diebus azyma comedere, nil aliud ſibi vult, quã cunctis vitæ noſtræ diebus humilium Chriſti actionũ ſacræ paſſionis, & acerbiſſimę mortis eius nos meminiſſe debere. ſic Septem menſes quibus fuit Arca apud Philiſtæos, deſignãt tempus huius ſeculi vſq; in finem. ſic Septem diebus 1. Reg 6.
eſt immunda mulier, quæ peperit maſculum, & octauo purificatur. Quæ autem minam peperit bis Septem diebus in immundicia per- Leuit. 12
manet. Quibus innumeris myſteria latentis arcani continentur. quia in ſeptimana dierum conſummatus eſt Mundus, in quo donec ſumus in carne poſiti, ad liquidum puri eſſe non poſſumus, niſi octaua uenerit dies, quod eſt futuri ſeculi tempus, in quo tamen die purgandus eſt ille qui viriliter egit. ſtatim enim munda

V efficitur

efficitur mater eius, quæ genuit eum, purgatam namq; vitijs carnem ex reſurrectione ſuſcipiet. Qui vero nihil in ſe habuit virile aduerſus peccatum, ſed remiſſus, & effeminatus permanſerit in actibus ſuis, iſte neq; in præſentis ſeculi hebdomada, neq; in futura purgabitur ab immundicia ſua. Rurſum vniuerſa laus Deo offerenda ſacro exprimitur Septenario a propheta Regio, cum ait: Septies Pſal. 118 *in die laudem dixi tibi. Nam ſi ad litteram hunc numerum velimus aduertere, Septem illas ſignificat vices, quibus ſe Clericorum pia deuotio conſolatur, ideſt matutinos, primam, tertiam, ſextam, nonam, verperas, & completorium; vel vt vocant Monachi: matutinos, tertiam, ſextam, nonam, lucernariam, completorium, & nocturnos. quod & S. Ambroſij hymnus in ſextę horæ decantatione teſtatur.* Caſſiodorus ĩ Pſalmo 100. *Verũ ſi ſpiritaliter hęc intelligamus, aſsiduam precandi formulam nobis a Regio Pſalte inſinuatã eſſeremus, Septenario numero ſe aſsidue, iugiter ac ſine intermiſsione Deũ oraſſe palam demonſtrante. Quid .n. aliud ſepties in die orare, quã cum Deo ſabbatizare, cum Deo placide ſemper agere, ac tranquille conquieſcere, ſeu ſine intermiſione illi inſtanter hærere? qui.n. ſic quieſcit, peccatis non angitur, ſed cum Deo ſabbatizat, ſeptieſque in die laudem Domino profert. Et vt in alio Pſalmo aperte dicitur. benedicit Dominum in omni tempore, ſemper Diuinam laudem in ore habens.* Aug. in Ciui. Dei libro 11. cap. 31. Pſal. 33. *Nam vt has laudes continuas intelligere debeas, ſubter adiunxit: Super iudicia iuſtitiæ tuæ. qui a parcet videlicet ſupplicanti, et ſic humilibus pius eſt, vt non ſolum dimittat culpas, ſed eis etiam æterna præmia largiatur. Adhuc in alio Pſalmo, Eloquia Domini eloquia caſta, argentum igne exploratum, purgatum Septuplum eſſe dicuntur.* Pſal. 11. Theodoretus Cyren. *verba Dei enim cuncta ab omni prorſus mendacio, aut vitio ſunt libera, ſicut argentum ſepties conflatum, probatum reperitur & purum. ea quippe quæ funduntur, vbi ad Septimam decoctionem peruentum fuerit, tum perfectum illud, & abſolutum exiſtit, quo nihil perfectius inueniri poteſt. compertum enim eſt ab hominibus noſtrę ætatis, non in argenti ſolum, ſed etiam multo=*

rum

rum decoctione, ſeptima decoctione, perfectiſsimum fundi. veluti quotidie cernere eſt in ſaccharo depurgando. nam vbi ſepties igne id examinaueris percoxeriſque nihil quidquã proficit vlterius; ſed lapideſcit omnino, ne vlterius eliquari poſsit. Adagiũ inde vſurpatum de re, quæ ſummam adepta ſit perfectionem: Septimę decoctionis ſaccharum, vbi ſagaciſſimum quempiam atq; vaferrimum hominem deſignamus. Apud Mathematicos etiam Septenarius vniuerſitatem quandam perfectionis ſignat. Nam ſi Petri Aponenſis inuenta ſumus admiſsuri, hieroglyphicum Septem capitibus inſigne, quintodecimo Geminorum gradu ſtatuere. inde ſignificantes, ſub eo graduum numero in lucem editum, multiſcium fore, quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam eſſe celebrem, quam is non ſit optime conſecuturus; eundem tam publicis, quam priuatis rebus agendis aptiſſimum, atque inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. Sed his miſſis perſcrutemur huius numeri reliqua myſteria, quæ diuinis oraculis continentur. fuit quidem Septenarius apud S. Moyſẽ remiſsioni, & indulgentiæ conſecratus. Septimo menſe cuiuslibet anni, & Septimo quoque anno fiebant remiſsiones. Et poſt quadratum Septe- Exho.21
narij cuiuſq; obligationis remiſsio condonabatur. quippe ſi quis poſ- Leuit.25
ſeſsionem diſtraxiſſet, recipiebat: ſi liber ſeruitutem incidiſset, iterum libertatem aſsequebatur: indulgẽtiam debitor accipiebat: exul in patriam redibat, vt in Leuitico legitur. Huc accedit, quod populus ex Babylonica captiuitate Septuageſimo anno redijt, ſicut Ie Cap. 25.
remias prædixerat, & rerum euentus confirmauit; vt præclarus, et maxime myſticus decadibus Septenarij numerus ob populi redemtionem, ac myſterij quoq; nonnihil habeat, nimirum liberati populi proclamationem. Septem petitionibus abſoluitur oratio Salomo- 3.Reg.8.
nis. Totidem conſummauit Cæleſtis Doctor orationem expiationis Matth.6.
noſtræ, & in quadrato Septenarij dictiones abſoluit, quod myſteriũ adnotauit Iul. Camil. Quare Septenarius libertatis numerus nuncupatus. Vocatur et numerus iuramenti. hinc apud Hebręos iu-

Gen. 21. rare dicitur ſeptenare, quaſi per ſeptem obteſtari. ſic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, ſtatuit Septem agnas in teſtimonium. Accomodatur Saturno, qui ab inferioribus aſcendendo, Septimus eſt planetarum, qui requiem indicat, cui Septimum diem adſcribi monſtrauimus, Qui etiam millenarium Septi-
Cap. 20. mum indicat: quo teſte D. Iohanne in Apoc. captiuato dracone malorum ſuggeſtore Diabolo, quieſcent mortales tranquillam vitã degentes. Inde, & ad Moſaicam legem referri ſolet hic numerus pro-
Exech. 40. & 41. pter ſabbatum. Septem gradibus aſcendebatur ad portam aquilonarem templi, vt per hebdomadas, & ceremonias Iudeorum aſcen
Gen. 46. datur ad ſuperiora. Septem filij Balæ ancillæ, ſunt ſeruientes ſub le
Cap. 10. ge. Septem tonitrua in Apoc. ſunt voces, & oracula Prophetarum. Quod ſi extra has veri cultus ceremonias egredi licebit, atq; vetuſta Gentium ſacra peruagari, non minori myſterio apud eos Septenarium numerum fuiſſe commendatum comprobabitur. Per ſeptem .n. dies Memphitici Apis natalem, iactu aureæ pateræ in Nili gurgitem, celebrabant, quibus diebus quaſdam cum ſacerdotibus indu
lib. 8. capit. 46. cias habuiſſe Crocodilos teſtatur Plinius, nec attrectaſſe lauantes. verum octauo die ceremonijs iam peractis, poſt horam diei ſextã, velut reddita ſæuiendi licẽtia, ſolitam reſumere atrocitatem. Quid
lib. 31. capit. 2. Ammianus Marcellinus. illud quod refert idẽ Plinius in Andro inſula in templo Liberi patris fuiſse fontem ſtatis Septenis diebus vinum fluentem, quod ſi e conſpectu tẽpli fuiſſet ablatum, ſaporem vini in aquã conuerti, quanto myſterio contineri dicendum eſt? Iam vero matricidam Oreſtem, & ſi iam ab inſania liberatum; expiari tamen materna cæde non potuiſſe tradit Varro niſi, ex Apollinis oraculo, Septem fluminibus, quæ vno tantũ alueo miſcerentur, prius ablueretur. Hunc locum teneat & Apuleius, dicens: Meque protinus purificandi ſtudio marino lauacro trado, Septies ſubmerſo fluctibus capite. Antiquus etiam mos fuit homicidio pollutos veſtes ſuas bis Septem inũdationibus, immerſionibusq; lauare. vnde ortum adagium. A bis Septẽ vndis quod in eos cõpetit, qui a noxia quapiã purgati ſunt.

At

At quando hic ſumus, illud non diſsimulandum videtur magnam eſſe purgandorum ſcelerum Septenarij potentiam etiam in diuinis litteris: nec id cuiquam mirum videri debet ſi Virgini Mineruæ dicatus numerus, vtpote ſolus ex omnibus qui denario includuntur nec gignens, nec genitus, aliqua etiam imperfectionis nota ſuggilletur. Quemadmodum.n.nulla multitudo, aut congregatio, aut collegium eſt, in quo non aliquis ſit præuaricator, nec vllum humanum corpus abſq; næuo aliquo vel cicatrice, nec deniq; hominem vllum reperire facile poſsis, qui ſine vitio naſcatur, cum vel iuſtus Homo Septies in die prolabatur: ſic nullum inuenias numerum ex omni parte felicem. connumeratur etenim Septenarius inter ſteriles et a perfectione maxime diſtantes, qui a nullo, niſi ab vnitate dimetiri poſſunt. vnde, & primi nuncupantur. nullus ſiquidem eos numerus diuidere vno ordine poteſt, nec æquis portionibus diſcernere. quare partibus aliquotis orbatus cum ſit Septenarius, ſterilitatem, quæ non eſt ex benedictione, nobis demonſtrabit. nec.n.Virginitas ex eo eſt magis Deo grata, quia non fecunda, ſed Virginitas in fecunditate, & fecunditas in Virginitate Deo eſt gratiſsima. Quare bene, ſicut lib. 30. excitationum teſtatus eſt Nicolaus de Cuſa, Maria Virgo benedicta eſt inter mulieres, quæ cum ſit virgo, eſt ſumma fecunditas. Adde quod ad illud Deuter. 32. Iuuenem ſimul ac virginem, lactentem cum homine ſene, Rabanus Maurus virginem pro ſterili a bonis operibus interpretatur. Non immerito igitur in malam partem Septenarium quãdoq; poſitum inuenias in diuinis oraculis. Aliquando.n.iniquos preſignat, vt in Apoc. Septem capita draconis, Septẽ diadematibus inſignita. Septem mali Angeli cum Septẽ phialis iræ Dei venena continent. Septẽ viri de ſtirpe Saulis, qui a Dauid ſuſtinuere crucis ſuſpendia. Quandoq. ẽt Septenarius humiliationi dicatus habetur. In hoc.n.Iahacob ſeruit pro Rachel, totidẽq; dieb. Labani perſecutiones experitur; Septimo die comprehenſus in monte Galaad, Septies pronus in terrã adorat, donec appropinquaret Eſau; vt iniuriam, quã ſe accepiſſe putabat,

Prouer. 24.

Septenarium ſola metitũ vnitas 12. de fin. 7.

c. Conſtituite.

Cap. 12.

Cap. 16.

2. Reg 21

Gen. 29. Hieron.

Gen. 31.

Gen. 33.

remitteret, & quamuis læſus, in gratiam rediret. Septem perſecutiones paſſus eſt Dauid, quas deſcribit Rupertus Tuitien.com.in
4. Eſd. 5. *lib. Reg.cap.8.lib.2. Septē diebus ieiunandum mandat Vriel An-*
Matt. 2. *gelus. Herodis etiam immanitatem deuitans Ioſeph, cum puero auſugiſſe legitur in Aegyptum, vbi latitauit per Septennium 22. q. 2. Quod vero. Septenarius deniq; perpetuam, & inſolubilem*
Cap. 15 *dicit vltionem. vnde ſeptem nouiſſimæ plagæ in Apoc. punitionem perfectam indicant. Quoniam in illis, ait Beda, cōſummata eſt ira Dei, Nouiſſimas dixit, quia ſemper ira Dei populum percutit contumacem Septem plagis. Lege librum Numerorum, inuenies Septem plagis conſumtos omnes qui numerati erant a viginti annis & ſupra. prima quidem plaga fuit in ſepulchris concupiſcentiæ. ſecunda*
Num. 16. *vbi inconſueta morte hominum Chore, Dathan, & Abyron interierunt, nouamq; rem fecit Deus vt aperiens terra os ſuum, deglutiret eos, deſcenderentq; viui in infernum. tertia plaga fuit eadem*
Num. 16. *die, vbi egreſſus ignis a Domino, interfecit 250. viros, qui offerebant incenſum. quarta plaga fuit die ſequenti murmurantium cō-*
Num. 16. *tra Moyſen et Aaron, atq; dicentium: Vos interfeciſtis populum. et*
Num. 21. *percuſſi ſunt 14700. quinta plaga quando populum tędere cępit itineris & laboris, locutusq; eſt contra Dominum & Moyſen; vn-*
Num. 25 *de in eos miſit Dominus ignitos ſerpentes. ſexta quando Dominus ſuſpendi in patibulis iuſsit principes populi pro ſcelere Beelphegor.*
Num. 25 *ſeptima, qua Phinees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis auertit a filijs Iſrael iram Domini, percutiens in locis genitalibus uirū Iſraelitem Zambri, ſ. ducem de cognatione & tribu Simeonis, cum Madianitide ſcorto, ſcilicet Chozbi, filia Sur principis nobiliſsimi Madianitarum. Deuter. capit. 16. ſcriptum eſt: Septem diebus comedes afflictionis panem. Et Eccli. c. 40. Super peccatores Septu-*
Cap. 26. *plum. Adhuc vero in Leuitico dicit Dominus: Si non obaudieritis mihi, addam correctiones veſtras Septuplum propter peccata veſtra. ſi ambulaueritis ex aduerſo mihi, nec volueritis me audire, addam plagas veſtras vſque in Septuplum. quod ſi nec ſic volueritis*

ritis

ritis recipere diſciplinam, ego quoque contra vos aduerſus incedam, et percutiam vos Septies propter peccata veſtra. ſin autem neq. per hæc audieritis me, ſed ambulaueritis contra me, et ego incedam aduerſum vos in furore contrario, et corripiam vos Septem plagis propter peccata veſtra. De Cain rurſum qui ſeipſum fraternæ cædis crimine conſtrinxerat, ſcriptũ eſt: Septies animaduertetur in Cain, Gen. 4.
hoc eſt, ſeptuplo cruciabitur, ſeptenisq; mulctabitur pœnis. quarum prima fuit, Maledicta terra; ſecunda, Operaberis terrã, hoc eſt, ſine vlla intermiſſione ac relaxatione agriculturæ laboribus vexaberis; tertia, Et non addet virtutẽ ſuam dare tibi; quarta, Gemens ac tremens eris ſuper terram. tribus duas adiecit pœnas, gemitum perpetuum, & corporis tremorem. ſequitur aliud ſupplicium, quod Cain ipſe patefecit, ſic loquens: ſi nunc a terra me eijcis, hoc eſt, ſi a terrę commoditatibus me diſiungis, & a facie tua abſcondar. atrocius ſane ſupplicium apud eos, qui mentis ſunt compotes, ſeparatio a Deo. ſeptima: poſuit Deus ſignum ſuper eum: ecce infamiam. Ceterum quod Aquila trãſtulit Septempliciter, et Symmachus, Hebdomas, ſiue Septimus vlciſcetur, veterum ſententia eſt, quod a Lamech putant interfectum Cain ſeptima generatione. Septimus .n. ab Adam Lamech. translatio vero Septuaginta interpretum & Theodotionis ſic habet: Omnis qui occiderit Cain Septem vindictas exſoluet. talemque videtur intelligentiam præ ſe fere. poſtquam Cain occiderat fratrem, interrogatus a Domino, Vbi eſt Abel frater tuus? contumelioſe reſpondit: Neſcio, nunquid cuſtos fratris mei ſum ego? Quamobrem maledictione damnatus, vt gemens & tremens viueret ſuper terram, veniã noluit deprecari; ſed peccatis peccata congeminans, tantum putauit nefas, cui a Domino non poſſet ignoſci; quare Domino reſpondit: Maior eſt iniquitas mea, quam, vt veniam merear. ecce me hodie eijcis a facie terræ, & a facie tua abſcondar, & ero gemens & tremens ſuper terram, & erit omnis qui inuenerit me, occidet me. Eijcior inquam, a conſpectu tuo, & conſcientia ſceleris tremebundus, lucem ipſam ferre non ſuſtinens,

abſcondar, vt latitem; eritque omnis qui me inuenerit, occidet me, dum ex tremore corporis, et furiatæ mentis agitatu eum eſſe intelligit, qui mereatur interfici; Verum Deus nolens eum mortis cõpendio finire cruciatus, nec pœnę tradere, qua ſe ipſum damnauerat. ait: Non ſic. i. non vt exiſtimaſti morieris, mortẽ pro remedio accipiens,

Horati^9. ĩ Epodo.

Nec proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociuſue miſcuiſſe toxicum.
Nam tardiora fata te votis manent.
Ingrata miſero vita ducenda eſt in hoc;
Nouis vt vſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat ſupremo collocare Siſyphus,
In monte ſaxum; ſed vetant leges iouis.

inuitus igitur vitam duces miſeram vſq; ad Septimam generationem, & conſcientiæ igne torqueberis, ita vt quicunq; te occiderit, ſecundum duplicem intelligentiam, aut in Septima generatione, aut Septimo te liberet cruciatu: Non quod ipſe qui occiderit Cain Septem vltionibus ſit ſubijciendus, ſed quod Septem vindictas, quæ in Cain tanto tempore cucurrerunt, ſoluat in occiſo, interficiens eum qui vitæ fuerat derelictus ad pœnam. Argumento eſt Adam, qui ſemel prolapſus, ſi moriendi neceſſitati non fuiſſet obnoxius, maximum damnum accepturus erat nimirum peccatum operans; qui beneficio afficitur. quod eſt autem hoc beneficium? Mors, quæ licet pœnę rationem habeat, vtpote vitam extinguens, tamen in miſericordiam recidit, immortalem non ſinens eſſe peccatorem. Vt autem quod diximus fiat manifeſtius, quotidianæ conſuetudinis ponatur exemplum. Loquatur inter verbera ſeruus ad Dominũ, Quia incendi domum tuam, interfice me. Dominuſque reſpondeat: Non vt vis morieris, et finies morte ſupplicia; verum longo tempore cuſtodieris ad vitam, & tam infeliciter in hac luce verſaberis, vt quicunque te occiderit, beneficium præſtet occiſo, dum te de tam multis liberet cruciatibus. Et hæc de Cain per digreſſionem commemo-

memorata ſint. Redeundum eſt ad teſtimonia. In ſulcis iniuſtitię mala ſeminantem, in Septuplum puniendum eſſe teſtatur Eccleſiaſticus his verbis: Ne ſemines, mala in ſulcis iniuſtitiæ, & non metes ea in ſeptuplum. quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, Non des exemplum male agendi hominibus ad hoc pronis, ſicuti ſulcus paratus ad ſeminis receptionem, & non metes ea in pœna tibi in ſeptupulum inferenda. Iſrael qui peccauerat in ſabbatum, Septem decadarum, hoc eſt, ſeptuaginta annorum ſupplicium ſuſtinet. Septuplum etiam peſſimi vicini in ſinum ſuum recipiunt. reuerſos enim Iudæos ex ſecunda captiuitate Babylonica, templumq; reſtaurare tentantes, vicini ab Antiocho Epiphane ſeducti prohibebant, vnde Propheta regius ſeptuplicem eis imprecatur afflictionem, dicens ex Iudæorum perſona: Redde Domine vicinis noſtris Septuplum in ſinu eorum. Ipſi vero Dauid qui magna animi extollentia, qua tum gloriari in ſubditæ plebis multitudine, tum criſtas erigere aduerſus Deum viſus eſt, miſit Deus Gad prophetam, qui vbi ſuperbiam illius a ſuperflua populi dinumeratione increpauit, mox in peccati ſui expiationem trifariæ mulctæ illi obtulit optionem, petens quidem, iuſſus a Deo, vt quam vellet e tribus, vnã ob reatum ſuũ, vltionem deligeret, aut ſcilicet Septem annis famem ſuper terram fieri, aut tribus menſibus fugere a facie inimicorum ſuorum, aut triduo fieri mortem in terra. cum autem nimis coarctatus peſtem triduanam elegiſſet, melius fore ratus incidere in propitiabiles manus Dei, quam dari in inclementes manus hominum. egit Deus cum electo ſuo iuxta eius optionem. & parcens Septem annorum fami, & bello trimeſtri; gladium triduanæ peſtis immiſit, qua Angelo, populum ab alto cedente, a matutino tempore vſque ad horam prandij conciderunt de populo a Dan vſque Berſabeę Septuaginta millia virorum, vt colligitur capite 24. ſecundi Regum. Alibi quoque vocat Dominus famem, & venit ſuper terram Septem annis. Prętereà totidem annis oppreſſi ſunt Iſraelitæ a Madianitis. Eodem ſenſu in Ezechiele ſcriptum eſt:

Cap. 7.
Pſal. 78.
2. Reg. 24.
Origines in Num. hom. 16.
4. Reg 8.
Iudic. 6.
Cap. 39.

Egre-

Ezech. 39. Egredientur habitatores de ciuitatibus Iſrael, & ſuccendent, & comburent arma, & ſuccendent ea igni Septem annis. Et in Daniele, dicitur quod Nabuchodonoſor rex Babylon. præcepit vt ſuccenderetur fornax Septuplum, quam ſuccendi cõſueuerat. Qui poſtmodum Deo offenſo ob animi tumidam elationem, nudus inter feras per deſerta, vt bos, toto Septennio fœnum comediſſe viſus eſt. Quod ſi quis huiuſmodi transformationem irriſione dignam putet, audiat hic ſaltem Platonem, qui illius creditur fuiſſe ſententiæ, imaginationes hominum flagitioſorum ſic lędi, vt arbitrentur ſe in beſtias eſſe conuerſos. qua ſententia Cabaliſtæ exponunt huius Regis imaginatricem facultatem diuinitus fuiſſe labefactatam, vt imaginaretur ſe bouem eſſe factum, & ob id graui dolore afficeretur; exiſtimans ſe inter boues diuinitus translatum. Habet in religione præſens numerus aliud euidens ſacramentum, quia omnis purificatio, omniſq; mundities fit per Septenarium. Septem animalia munda ingrediuntur in arcã Nohe. licet .n. animalia quaternarium elementalem ſequantur; ternario tamen ſuperiori & diuino participant, vt munda ſint, quod mundities & purificatio procedãt a ſeptenario. Hinc Septimo die emiſſa eſt columba. cum .n. Nohe conſtitutus in arca, exploraret an ceſſaſſent aquæ diluuij, poſtquam reuerſa eſt columba, ſeptem diebus exſpectaſſe dicitur, atque iterum emiſiſſe columbam, quæ Mundi munditiem paceműq; nuncians, attulit vliuæ ramum virentibus folijs; quo facto, Nohe ſeptem alijs diebus exſpectauit, vt alio ſubſequente Septenarij curriculo, plenius ſubſequeretur et plena mundities. Huius ſpeculationis eſt quod propheta Moyſes Septem diebus expiat altare, & Septem vicibus aſpergit. Septem diebus conſecrantur manus Pontificum. Sacerdotem quoque per ignorantiam peccantem iubet lex mactato vitulo, digitoq; in ſanguine tincto, Septies aſpergi contra velum ſacrarij. Eſt eiuſdem myſterij quod ſeminifluus, qui ſanitatem fuiſſet aſſequutus, numerabat Septem dies in emundatione. Mulier etiam, quæ redeunte menſe pateretur fluxum ſanguinis,

Septem

Marginal notes: Cap. 3. — Dan. 4. — Gen. 7. — Gen. 8. — Exho. 29 — Leuit. 4. — Leuit. 15. — Leuit. 15

Septem diebus ſeparabatur, virq; qui cum ea rem habuiſſet tempore ſanguinis menſtrualis, Septem diebus erat immundus. Quod ſi ſanitati reddita fuiſſet mulier, poſt dies Septẽ purificabatur, vt in Leuitico edictum atq; imperatum eſt. Adhuc qui fuiſſet ingreſſus tentorium hominis mortui, vel etiam in agro tetigiſſet cadauer occiſi hominis, aut per ſe mortui, pollutus erat Septem diebus. at Sacerdotibus vetitum erat ad obeuntes ingredi, nedum mortuos tangere. non quod ſceleratum ſit corpus; ſed fortaſſe quod peccatum, & inobedientia ſit carnalis, & in corpore verſetur, ſitque mortua, & ideo abominanda. ad ſolos autem Patrem Matrẽ & Filios mortuos permiſſum ſacerdotibus ingredi, quod hi ſoli ſint cognati carnis, & ſeminis, a quibus proximam et continentem cauſſam ingreſſus in vitam acceperint. mundãtur aũt ij quoq. Septem diebus, per quot dies efficitur generatio. Heliſeus propheta, vt ſcriptum habetur Regum libro 4. ait Nahaman Syro leproſo: Vade & laua te Septies in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua, & mundaberis. & ſequitur paullo poſt: Et lauit ſe ſepties in Iordane, & mundatus eſt. præceptum .n. erat in lege vt mundandus leproſus, purificaretur Septies in ſanguine paſſeris, Septẽq; diebus extra Tabernaculum permaneret. Allegorice autẽ iubetur leproſis vt exeãt de caſtris, & ſedeant foris, donec eorum lepra mundetur, intelligendo hæreticos ab Eccleſia proijci debere, donec proprio errore purgentur, & ſic reuertantur ad Dominum. Maria ſoror Moyſis lepra percuſſa, totidem diebus, iubente Domino, ſeparata fuit extra caſtra. porro Maria ſignificat pœnitentem. interpretatur .n. amarũ mare. Vnde ſanctorum Patrum decreto ſancitum quod peccator poſt Septennem pęnitentiam ad priſtinum ſanitatis gradũ reſtituatur, 33. q. 2. ſi quod. & diſ. 82. preſbyter. 27. q. 1. deuotam. et notat glo. eo. ver. d. & de pœnit. diſt. 3. ſunt plures. ver. ſ. Hinc etiam Pſalmi Pœnitentium Septenario ſunt calculo titulati. glo. in ant. de celeb. miſſ. cap. 1. Nam & Dauid Regem de adulterio reprehenſum & homicidio, Septẽ diebus pœnitẽtiã egit 33. q. 2. hoc ipſum. Quãquam,

Leuit. 15. Num. 19 Leuit. 21. Clemẽs Alexan. ſtom. 4. 4. Reg. 5. Ambroſius de ſacramentis lib. 1. cap. 5. Leuit. 13. Num. 12 Aug. qſt. ſuper numeros. 2. Reg. 12

quam, & illud dici poſſet quod adnotauit & Caſſiodorus Senator, Pſalmos pœnitentiæ ad hunc numerum fuiſſe perductos, quod Septē modis peccata nobis dimitti poſſe maiores noſtri dixerint, primo quidem, per baptiſmum; ſecundo, per martyrij paſſionem; per eleemoſinam, tertio; quarto, per hoc quod remittimus peccata fratribus noſtris; quinto, cum conuerterit quis peccatorem ab errore viæ ſuæ; ſexto, per abundantiam charitatis; ſeptimo, per pœnitentiam. ſed his addenda videtur etiam communicatio corporis, et ſanguinis D. N. I. Chriſti, cum tamen digne ſuſcipitur. Inueniuntur & alij fortaſſe modi remiſſionum. congruit. n. vt numerum ſupplicationis noſtræ indulgentia diuina tranſcendat; ſed tamen Eccleſia plurimum Septenario numero tribuit, eoque maxime vti ſolet ad optandam diuinam gratiam: Nam Septē dies defunctis iuſta perſoluimus, quę quidem obſeruatio habet auctoritatem qua neceſſarium pietatis impletur officium, dicente Strabo: Dei cultores Septē
Cap. 22. *diebus exſequias celebrant. et in Eccleſiaſtico ſcriptum eſt, quia luctus mortui Septem dierum; fatui autem omnes dies vitæ eius. Geneſi quoq; cap. quinquageſimo. Iahacob fati diem functum, continuo mœrore lacrymis continenter manantibus, Septem diebus proſecuti ſunt filij. quem tamen luctū decuplauerunt Aegyptij, quod ab antiſtite Aug. lib. quæſtionum de Geneſi ſcite fuit adnotatum.*
Cap. 16. *Adhuc etiam cū Iudith fata ſubduxiſſet, luxit omnis populus diebus Septem. D. Ambroſius de fide Reſurrectionis: Ergo quia dudum dies mortis inter lacrymabiles aſpectus debuit animum inclinare fraternum, qui totum tenebat, nunc quoniam die Septimo ad ſepulchrum redimus, qui dies ſymbolum futuræ quietis eſt, a fratre paululum ad communem humani generis cohortationem iuuat deriuare mentem, intentionemq; transfundere. Nos etiam hodie eundem myſticum numerum a funere elato, veteri Chriſtiano inſtituto obſeruamus, Miſſas quas vocant celebrari curātes, largasq; eleemoſynas pro fato functis effundentes, vt cum Domino conquieſcāt exantlatis vitæ huius ærumnis impatibilibus, vel vt deleantur pec-*

cata,

cata, quæ fragilis Homo in hac vita, quæ per Septem dies ducitur, commiſit. vel vt anima corpori reconcilietur, quæ carne illiciente peccauit. Ceterum quod ad ſepeliendorum ritum ſpectat, illud apud Veteres ſeruatum refert Alexander ab Alexand. vt defuncti corpus per interualla conclamatum, propriores affines calida abluerent, deinde vnguentis vngerent, candidoq; amictu induerent, ac diebus Septem ſeruarēt antequam cremaretur. Seruabatur etiamnum hic dierum numerus a S.P.Q.R. quando ſuos vita defunctos Imperatores conſecrabant, iuſtaque perſoluebant qui honos Apotheoſis dicebatur. Mos enim fuit conſecrare Imperatores, qui ſuperſtitibus filijs vel ſucceſſoribus e vita deceſſiſſent, quique hoc honore fuerant affecti, relati dicebantur in Diuos. Erat autem tota Vrbe quaſi luctus quidam feſtæ celebritati promiſcuus. quippe functum vita corpus rite hominum ſumtuoſo funere ſepulturæ mandabant. Ceream tamen imaginem, defuncto quam ſimillimam ad ægroti ſpeciem pallidam fingentes, eamque in regiæ veſtibulo proponentes ſupra eburneum lectum maximum atque ſublimem: circa lectum vero vtrinque magnam partem diei ſedebant, a leua quidem Senatus omnis veſtibus atris amictus, a dextra vero Matronæ, quas virorum aut parentum dignitas honeſtabat. Hæc ita per Septem dies continuos faciebant, Medicis ad lectum quotidie accedentibus, inſpectumque velut ægrum deterius ſe habere ſubinde pronunciantibus. Septimo autem die ex hac mortali vita ad cęleſtem patriam migraſſe aſſerebant.

Herodianus. hiſt. lib. 4.

DE NVMERO IIX.

OCtonarius ita omnium ſenſibilium cuborum principem locum tenet, vt vnitas omnium numerorum. cum enim vnitas intellectualis ſit numerorum abyſſus, totiuſque multitudinis principium, ſola ſibi primigenium nomen vindicauit. primus .n. ipſa eſt trigonus, primus tetragonus, primus pentagonus, prima pyramis, primus cubus, & vt vno verbo complectar, in alijs figuris primum: adeo nihil eſt in vnitate quod extra producat, cuius non ſit eodem quoq; pacto particeps. Verum enimuero cum ſecari vel diuidi non poſſit vnitas, nuſquam illam in proprijs rationibus ſenſibilium, aut angulorum, aut laterum metis expreſſam inuenies. hæc ſequentium figurarum, inter quas prima velit nuncupari, nullo ſe viſibili contexit amictu, nullamq; præſefert claram ſpeciem eorum, quorum nomina ſibi præſumit adſcribi. primus ipſa cubus eſt ſine angulis, ac ſine lateribus, tota eſt angulus, totaq; latus. Quæ vero ſine ſpecie, ſine vlla partium varietate ſunt in vnitate, in ſequentibus numeris ſenſu ipſo expreſſa conſpiciuntur, ſuntque viſibili laterum atq; angulorum habitu contecta. Octonarius igitur primus ab vnitate ſenſibilis eſt cubus, quare & Vulcano dicatur. Ex primo .n. motu, & dualitate, quæ Iuno eſt, conſtat. Nam dualitas ter multiplicata, octonarium conficit cubum, & ſolidum numerum, vt bis, duo; bis; octo. Neq; hunc trinum ductum Pytagorici tranſcedunt, quod quilibet numerus in ſemetipſo ter ductus, cubum conſtituat. Quo fit, vt cubum omni ex parte æqualē ex trino radicis ductu facile conſpicias; nā cū dicis bis, duo, bis, lōgitudo primo binario exprimitur; latitudo, ſecundo; tertio, profunditas: & ita longitudo æquatur latitudini; & vtrique, profunditas. Neq; id ſolum, ſed et anguli ſiue hos ſurſum aut deorſum, ſiue dextra parte aut ſiniſtra, ſiue quauis alia poſitione ſumſeris, ſunt æqui. Quanta autem ſit Octonarij perfectio vel ex hoc

facile

facile poteſt excogitari, quando omnis cubus & a ſenario tegitur numero inter cæteros perfectiſsimo, & ab ipſo vel eius multiplici originem habere conſpicuum eſt. Diſpoſitis enim continue ab vnitate ſenario, & ſenarij multiplicibus, ijsq; continue ſimul iunctis, oriuntur omnes numeri primi vnitate ſenarij multiplicibus maiores: hiſq; rurſum continue ſimul additis ſurgunt continui cubi.

Senarij multiplices,	1	6	12	18	24	30	36	42
Numeri primi ex eis facti,	1	7	19	37	61	91	127	169
Cubi ex numeris primis.	1	8	27	64	125	216	343	512

Præterea demto a quolibet cubo, quotiens poteſt ſenario: aut id quod relinquitur latus eſt cubi, aut additus ei ſenarius, aut ſenarij multiplex, latus gignit cubi. Si uero nihil ex diuiſione ſupeſt, aut ſenarius, aut eius multiplex erit cubi latus. Ab vnitate .n. primo cubo, nulla facta ſenarij ſubtractione, ſupereſt vnitas, quæ eſt & latus vnitatis. Ab eo numero, quem in manibus habemus, demtus ſemel ſenarius, reſiduum facit binarium, Octonarij cubi latus. Tertius cubus 27. ſenario diuiſus, ternariũ ſuum latus relinquit. Quartus 64, quaternarium ſuum latus. Quintus 125, quinarium relinquit. Sextus 216, nihil. eius .n. latus eſt ipſe ſenarius. Poſt ſextũ autem cubum vſq; ad duodecimum, reſiduis numeris additus ſemel ſenarius, latera cuborum profert. A duodecimo ad decimum octauum cubum, reſiduis ſenaria diuiſione numeris, bis eſt addendus ſenarius ad elicienda cuborum latera, et ita creſcendo continue pergas, ſecundum ſeries & ſenarias cuborum reuolutiones, & habebis propoſiti cubi radicem. Redeo ad Octonarium, qui non ſolum ſolidorum primas tenet, verum etiam primus omnium in numeros ita ſoluitur pariter pares, hoc eſt, in bis quaternos, vt nihilominus in numeros æque pariter pares ipſa quoq; diuiſio diſſoluatur, ideſt, bis binos; rurſuſq; qua æqualitate reſoluitur, eademquoq; componitur. namque bis bini bis octonarium conſtituunt. Cum ergo & compo-

ſitio

ſitio ipſius pari æqualitate procedat, & reſolutio æqualiter redeat vſq; ad vnitatem, quæ diuiſionem pro arithmetica ratione non recipit, iure optimo Pythagorici iuxta ſuæ diſciplinæ morem, hoc nũmero Iuſtitiam comprehendebant, quod Iuſtitia ſit æqualis pro cuiuſq; meritis diſtributio, fundamentumque firmiſſimum ciuitatis. Nec aliam ob cauſſam Deus dicitur Iuſtitia, niſi quod linea recta infinita primo circulum, deinde triangulum faciens, ex tryade venit in tetractyn. Vnde ſi trigonum eſt perfecte, eſt neceſſario quadratum. & hinc Octonarius ex Pallade, & Amore, i. ex verbo & ſpiritu genitus, diuina quadam ratione conſurgit. primo quidem in vnũ, duo quinq; diuiſus, deinde in quindecim multiplicatus, ac nihilo diminutus, ſed auctus in quaternarium a ſe ipſo circulum facit primum, quæ figura ſolius Dei eſt. Hinc Orpheus quotieſcunq; diuinam volebat obteſtari iuſtitiam, per Numina Octo iurabat, quæ rerũ ſummæ imperare dicebat Euander, Ignem ſcilicet, Aquam, Terram, Cælum, Lunam, Solem, Mithram, & Noctem: Mithran aũt Perſæ idem cum Sole exiſtimant. vt. n. ſcribit Strabo, Deos octo venerabantur Perſæ; Cęlum, quem Iouem putabant, Solem, quem Mithran vocabant, Lunam, Venerem, Ignem, Tellurem, Ventos, & Aquam. In Aegyptia quoq; columna in ſignum iuſtitiæ poſita Octo Deorum nomina notabantur inſcripta, Saturnus, Rhea, Oſiris, Spiritus, Cęlum, Terra, Nox, Dies. Etiã Deos Octo eſſe prodidit Xenocrates Chalcedonius, de quibus commeminit Cicero lib. 1. de natura Deorum; quinq; ſcilicet in ſtellis vagis, vnum qui ex omnibus ſideribus, quæ infixa cęlo ſunt, ſeptimum Solem, octauum Lunam conſtituens. Neque illud quidem ignoretur oportet, Octonariũ in diuinis oraculis ſignum fuiſſe iuſtitiæ, cuius rei argumentum eſt

Gen. 6. 7. 1. Petri 2

Nohe, qui & Octauus, & iuſtitiæ præco nuncupatur. Hunc numerum ob Iuſtitiæ Sacramentum Ioui ſacrum fuiſſe perhibent priſci Theologi. Matri quoq; Deum Cybele dicatur, cui omnis cubus attribuitur. Plutarchus illum Baccho, ſeu Dionyſio adſignat, quod Octauo menſe in lucem editus eſſet, cuius rei ſempiternum eſt illud

testi-

teſtimonium. Naxos.n.inſula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, vt ſolæ Naxiæ Mulieres Octauo menſe ſalutariter pariant, fœtuſque vitales edant, cum vbique fere gentium omnes eo menſe geniti intereant, et manifeſto etiam verſentur in periculo. quare Saturno atq; Parcis illũ conſtituerunt. Ad huius numeri cõmendationem illud item afferri ſolet quod ab Arithmeticis primus actu quadrans fuit nuncupatus, omnibuſq; numeris, ſicut et ſenarius, dictus perfectus, & qui terminant in illis, qui vero ab his deſecerint, imperfecti iudicantur, quod in infinitum ſemper hi duo ſenarius ſcilicet, & Octonarius diductionẽ ęqualitatemue recipiant. Illud quoque relatu dignum videtur, quod hunc numerum vſurpauit antiquitas, cui nihil alicui rei deeſſe ſignificaret, aut cum multa inter ſe viderentur ſimilia κ'παντ'οκτω, *id eſt, Omnia Octo, dicentes. quod prouerbium fuiſſe videtur, atq; hinc natam eſſe paroemiam putant. Steſichori poetæ conditorium, magnifico exſtructum impendio, ex octonis conſtabat omnibus, Octo columnis, Octo gradibus, Octo angulis. Cuius meminit Iulius Pollux agens de luſu taxillorum,* Libro 9. *quem dicit numeris conſtare, in quibus vnus ſit, qui ſteſichorites ap*- Luſus talari⁹ Steſichori⁹. *pelletur, nimirum octo, idque cognominis ſumtum ab eius monumento. Alij rurſus in Olympijs octo fuiſſe certaminum ſpecies teſtantur; atque inde ductum adagium: Omnia Octo: Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum imperatorem, cui morem hunc fuiſſe ſcribit Aelius Lampridius, vt ſimul ad cenam vocaret Octo caluos, Octo luſcos, Octo podagroſos, Octo ſurdos, Octo nigros, Octo prælongos, & Octo præpingues & obeſos. Sunt etiam qui dicant Haletem, qui Corinthios in vnam ciuitatem coegit, ciues vniuerſos in Octo tribus, & in Octo partes vrbem diſtribuiſſe, atque hinc ortum fuiſſe vulgi ſermonem. Præſens numerus in diuinis ſcriptis, nouum teſtamentum, futuræ reſurrectionis diem, & æternam bonorum requiem, quæ poſt Mundi conſumationem in animabus et corporibus glorificatis eſt futura, demonſtrat. Quod quidẽ volens pręceptor noſter IESV*

Cap. 9. *Diſcipulis aperire, ſic eos allocutus perhibetur in Euangelio Lucæ: Dixi venturum filium hominis in gloria patris ſui, & exiſtimatis me narrare fabulas. quoniam ergo inefficax fuit oratio, res docebũt. Sunt aliqui homines ſtantes, qui non guſtabunt mortem donec videant regnum Dei. factum eſt autem poſt hæc verba fere dies octo, aſſumſit IESV Petrum, & Iacobum, & Iohannem fratrẽ eius, & duxit illos in montem excelſum, & transfiguratus eſt corã eis, & mutata eſt eius forma, & cum lucis induiſſet tunicam, fulguris præſeferentem ſpeciem oſtendit aſpectum, Octonario dierum calculo verum tempore ſurrectionis gaudium venturum docens: Nam & ipſe poſt ſextam ſabbati, qua crucem aſcendit, & ſeptimã ſabbati, qua in ſepulcro quieuit, octaua die ſurrexit a mortuis. Et nos poſt ſex huius ſeculi ætates, quibus pro Domino pati, & elaborare gaudemus, & ſeptimam ſabbati quietis animarũ, quæ interim in*

Mar. 9. Matth. 17. Aug. de con. euã. lib. 2. De doct. ch. lib. 3. De q. euang. cap. 7. Iohã. Chriſoſ. i Matth. 17.

alia vita geritur, Octaua reſurgemus ætate. Sed quid dicemus cũ Marcus & Matthæus veluti vno ipſo ore loquentes, dicant poſt ſex dies transfiguratum fuiſſe Dominum? Ad hoc beatus Lucas reſponderet: Nec temporis ordine, nec myſterij ratione diſcrepant, quæ a me & ab illis dicuntur. illi. n. die prætermiſſo, quo id quod paullo poſt erat a Verbo faciendum, Apoſtolis communiter eſt prędictum, & illo rurſus in quo id quod prędictum eſt, Verbum fecit admirabili quoddam modo: eos, qui ſunt inter duos, primum inquam & vltimum, vel potius inter primum & octauũ, numerãt. qui quidem ſunt aperte ſex, quibus ſi duos iunxeris, principium et finẽ coniungens medio, habebis ſine contradictione quod quæritur. Inde etiam illi abſolute poſt ſex dies factũ memorant: ego vero primum, quo Dominus hęc promiſit, et vltimum quo promiſſa cõpleuit, adiungens, temperantius poſui, Octo fere dies. Et in rõne myſtica illi poſt ſex Mundi ætates Sanctis ab omni labore quieſcendũ: ego autem tempore Octauo ſurgendum eſſe deſigno, quando. ſ. finita ſeculi hebdomada, Dominus venerit ad iudicandum Mundum. Inde etiam Pſalmiſta, reſurrectionis diem conſiderans, quia de extremi iu-

mi iudicij diſtrictione erat locuturus, præmiſit titulum dicens: In finem Pſalmus Dauid pro Octaua. Vt.n. quam octauam diceret, demonſtraret, diem illam tremendi terroris in Pſalmi inchoatione ſecutus eſt in hęc verba: Domine, ne in ira tua arguas me, neq; in furore tuo corripias me. modo.n.quiſquis per flagella corripitur, & in correctionibus emendatur, in manſuetudine corripitur, nõ in ira. in diſtricto autem illo examine omnis argutio atque correctio ira eſt, quia venia poſt correctionem non eſt. Per ſex igitur ætates, quibus licet operari, precibus eſt inſiſtendum, ne in Octauo retributionis tempore a iudice corripiamur irato. Infinita porro ſunt huius numeri ſacramenta; ſed quia Hilarius præfatione Comm. in Pſalmos, et in Pſal. 118. D. Hieronymus in expoſitione libri Eccl. & Ambroſius epiſt. 39. & in explanatione Lucæ Euangeliſtæ, vbi Dominus in monte transfiguratus eſt, & Aur. Auguſt. de ſermone Domini in monte. vbi de Octo beatitudinibus diſſeruit, diuinã illã quietem, & ſummam beatitudinem deſignantibus; adeo diligenter & accurate de eo locuti ſunt, vt ſi dicta illorum in vnam ſeriem colligantur, vix poſsint logiſsimo volumine comprehendi, mihi breuitati ſtudenti, de hac Octaua tantum erit diſſerendum. nam quod lectori placuerit, ex his eligere licebit, cũ huiuſmodi viros aduocare ſufficiat. Hæc igitur Octaua dies eſt, de cuius ſacramento, & oĩum nationũ in Chriſto fide, Octauus quoq. Pſalmus incipit: Domine Dominus noſter. Octauum autem diem non recipit Mundus; ſed finito ſeptimo ad primum vt redeat neceſſe eſt, quod Octaua ad æternam requiem pertineat. Octonarius (inquit Nic. Cuſa,) ſemper eſt reiteratio poſt complementum. hic Mundus ſeptem ætatibus rotatur in Octauam. ſunt ſeptem ſpiritus Dei, quibus mouetur ſpiritus noſter, vt in Apoc. &, omnium conſummatio eſt per ſeptem, & renouatio in Octaua, vt in harmonia, quia Octaua repetit primam. Hinc Philolaus Pythagoræus harmoniam geometricam vocabat Octonarium, quod in eo cũctæ rationes conuenire viderentur. Nam apud Pythagoræos ſeptenĩs harmonicis

Pſal. 6.

D. Hier. Vide Io. Damaſcenum Orthod. fidei lib. 4. cap. 24.
Pſal. 8.
Caſſiod. Sen. i pſ. 11.
Nic. Excit. lib. 3.
Alleluia dies.

modis abſoluitur quæq; conſonantia, eoque cum ad ſeptimum peruentum eſt, ad primum redit progreſſus. quare in modorum Octonario initium, & finis vnũ ſunt; in ſeptenario autem, nequaquam. Progreſſus autem ab eodem in idem, circularis eſt, iſque cum perfectionis ſit argumentum, nobis facile exprimit progreſſum a Deo in creaturas, qui a creaturis rurſus in Deũ reſilit et reflectitur. Idem eſt a veritate ad imaginem ipſam in ſuam veritatem referens: progreſſus autem a veritate in imaginem, qui ſeptenario exprimitur, nẽpe in quo finis & principiũ non ſunt vnum, ſemicirculi eſt et imperfectus. nam præterquam quod imaginem ſuum nactus eſt terminum, eſt prioris ſola portio. non itaque ab re vetus inſtrumentum, quod noui vmbra & imago, ſeptenario exprimitur; nouum autem veritas, Octonario. Adeo veteris inſtrumenti homines imaginibus hærebant affixi, ne illas quidem in ſuum referentes auctorem, & finem. at diuino incarnati verbi detecto myſterio, ſumma veritas, vnitaſque ſeptenario adiuncta, ſeptenarium in Octonarium commutauit. Nec ab re quidem humanam ſeptenario expreſſam aſſumſit naturam, quo plenius ac perfectius vmbratilem ſepenario expreſſam imaginem, in ſuam transferret veritatem, qua parte Iudiaſmum, ritum item Gentilium, quique ſolis hærebat imaginibus, in veram Dei latriam commutauit, & ſacrificiorum vmbratilium multitudinem ſeptenario expreſſam, in vnum veriſſimi, & immaculati agni commutauit ſacramentum, in quo quæque omnia complectuntur ſacramenta, eoque mediator veteris, & noui teſtamenti factus eſt, mediator nihilominus Dei & hominis, vitæ præſentis & futuræ. Quod quidem eſt argumento, nobis de hac vmbratili vita tranſeundum ad veram & immortalem vitam. Quemadmodum enim angelicus intellectus purus eſt, & per ſe ſubſiſtere natus extra corpus: Ita & humanus intellectus in corpore ſubſiſtere natus eſt. Cum igitur humani intellectus natura ſubſiſtat in corpore, non debet natura extra corpus eſſe, neque diſiungi aut a corpore ſegregari. Nam quod

extra

extra corpus animam degere firmiſſime credimus, huius cauſſa fuit peccatum, quod præter naturam eſt. quare iterum etiam cum ſit immortalis & incorruptibilis, natus eſt corpori reſtitui, vt in proprio gradu & ſuapte ipſius natura ſubſiſtat ſemper. Facta ſunt .n. & creata vniuerſa ab omnipotenti Deo, vt eo modo ſubſiſtant, quo nata ſunt eſſe; nec ſtatuit, aut vult Deus quidquam in rerum natura inane, vel ocioſum. Atqui nata eſt rationalis anima, vt ſit & ſaluetur in corpore, vt pote cui multæ vires inſunt, quas niſi corpori addicta & conglutinata nequit exercere. nam ſi verum eſt, prout verum eſt, animæ noſtræ ſubſtantiam conditam eſſe in æuo, numquamue interituram, aderunt illi ſemper ſiue in corpore, ſiue extra corpus vniuerſæ vires ipſius, naturaleſque poteſtates; extra corpus autem ſubſiſtenti plurimæ eius vires ocioſæ relinquuntur, vt quibus deſunt ipſa ſubiecta, & organa, & exercendarum naturalium operationum facultates, veluti ſenſitiua, et imaginatiua, ad quas duntaxat in ſubiecto corpore exercendum nata eſt anima. Et cum omnis naturalis animæ vis, & potentia ſit propter operationem, quæ ab ea proficiſcitur, debet & naturalis potentiæ ſempiternę ſemperque manentis, ſempiterna continua, & iugis eſſe operatio; alioquin (quod contra naturam eſt) vis animi inanis, atque ocioſa manebit. Licet enim illæ animę vires, quæ ſunt in aliqua parte corporis, & quę, vt perficiant ſuas functiones indigent organis corporis, animam non conſequantur emigrantem e corpore; omnino tamen in ipſa anima potentię iſtę penitus manent, tanquam in radice. Futurum eſt igitur poſt ſex huius ſeculi ętates, & ſeptimam ſabbati, in qua noſter intellectus a corpore ſegregatus quieſcit, vt reſolutum in atomos corpus, Octaua ætate, priſtinam corporis formam recipiat, fiatque rurſus æternum animæ domicilium. cui confine eſſe videtur illud Platonis de Repub. libro 10. vbi Herus Armenius genere Pamphilius animas refert, cum in prato dies Septem requieuerint, oportere Octauo ſurgentes die illinc recederre. Quod a Sancto Moyſe creditur deſumſiſse,

vt ſunt pleraque myſteria ad Ethnicos quoq; delata. Hoc quippe
Gen. 17. 21. *fuerat præfiguratum in Circunciſione, quæ Octauo die a natiuita-*
Leuit. 12 *te fiebat. Nam per membrum, quod circunciditur, mortalis propa-*
Matt. 22. *gatio generatur. & quia in reſurrectione nec matrimonium contra-hunt, nec elocantur, nullaue carnis agitur propagatio, nullaue ſucceſſio, ſed ſunt omnes, ſicut Angeli Dei in cælo; ideo die Octaua præputium amputari cautum erat. Eſt & alia cauſſa cur Circunciſio fieri pręcepta die Octauo, nempe ad inſinuandum Sanctorum corpora in die reſurrectionis extremæ ab omni prorſus labe corruptionis emundanda, et immortalitatis atq; incorruptibilitatis gloria condecoranda.*
Rom. 8. *Tunc ſane creatura ipſa liberabitur a ſeruitute corruptionis, in libertatem gloriæ filiorum Dei. Tunc itidem Saluator noſter refor-*
Philip. 3. *mabit (vt ait Paulus) corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ. Deniq; tunc corruptibile hoc induet incorruptionem, & mortale hoc induet immortalitatem. Non eſt tamen illorũ ſpernenda conſideratio, qui circũciſionem dicunt figuram fuiſſe Baptiſmatis. Quemadmodum .n. Circunciſio non vtile membrum amputabat corporis, ſed ſuperfluitatem, inutilem; ſic per ſanctum Baptiſma a peccato circuncidimur. Manifeſtum autem, quod peccatũ, ſuperfluitas concupiſcentiæ eſt, & non neceſſaria concupiſcentia. Impoſſibile .n. eſt quenquam nullo modo concupiſcere, aut tandem ſine guſtu voluptatis eſſe. ſed quod inutile eſt voluptatis .i. inutilis concupiſcentia & voluptas, hoc eſt, peccatum idipſum eſt quod circuncidit ſanctum Baptiſma, præbens nobis ſignum honorabile, crucẽ in fronte: non a Gentilibus diſcriminans nos (nam omnes fere Gentes Baptiſma conſecutæ ſunt) ſed in vnaquaque gente fidelem ab infideli diſtinguit. Veritate igitur apparente, inutilis figura, & vmbra, quare ſuperflua nunc Circunciſio, et contraria ſancto Baptiſmati. Ex quo .n. Chriſtus baptizatus eſt, & Spiritus ſanctus hominibus in ſimilitudinem columbæ apparuit deſcendens ſuper eum in Iordane, ex tunc ſpiritualis cultus & conuerſatio, & cęlorum regnum prędicata ſunt. At vero ante Baptiſma, vt impleret & ſiſteret le-*

gem Dominus, in ſe voluit Circunciſionis aptari ſignaculum. Vt.n. in Euangelica hiſtoria cap. 2. ſcribit D. Lucas, poſtquam conſummati ſunt dies Octo, vt circuncideretur puer vocatum eſt nomen eius ΙΗΣΟΥΣ. *Vbi illud nobis annotandum occurrit, quoniam ſi verba ſpectemus Euangeliſtæ, ſignificari videtur circunciſum eſſe Chriſtum tranſactis Octo diebus, id eſt, nono die. at non eſt hic eorum verborum intellectus. neque.n. in Circunciſione violare voluit Chriſtus legem Moyſis; ſed eſt modus quidam loquendi ſacræ paginæ ſignificans poſtquam aduenit Octauus dies, in eo die Chriſtũ fuiſſe circunciſum. Quemadmodum & Matthæus facit Iudæos dicentes Pilato, Chriſtum dum viueret dixiſſe reſurrecturum ſe a mortuis, poſt tres dies, pro eo quod eſt, tertia die. Sic Marcus narrat Chriſtum dixiſſe, filium hominis reſurrecturum poſt tres dies. At Lucas cap. 9. & Matthæus cap. 16. idem cõmemorantes, ſcribunt dixiſſe eum tertia die. Spectat etiam ad Octonarij myſteria diſcutienda, quod filij Dei nomen vocatum eſt* ΙΗΣΟΥΣ. *huius .n. nominis non tantum etymologia, ſed & ipſe, qui litteris notatur numerus, perpetuæ ſalutis noſtræ myſteria redolet. nam ſi reſpicis etymon, Octo abſolute continet elementa. interpretatur.n. SALVATOR: ſi vero græci nominis numeros ſpectes, numerum habebis diuinæ reſurrectioni congaudentem. Huius.n. numeri ſunt I, 10. Η. 8. Σ. 200. Ο. 70. Υ. 400. Σ. 200. Qui in vnum redacti, efficiunt 888. Octo ſcilicet vnitates, Octo decadas, Octo hecatontadas. quemadmodum a Sibilla Cumana fuerat pronunciatum his verſibus ex græco in latinum conuerſis.*

Matth. 27.

Cap. 8.

Luc. 2.

Beda libro 1. Com. in Lucam.

Tunc ad mortales veniet, mortalibus ipſis
In terris ſimilis, natus patris omnipotentis,
Corpore veſtitus. Vocales quattuor autem
Ferr, non vocaleſq; duas binum Geniorum.
Sed quæ ſit numeri totius ſumma, docebo.
Namq; octo monadas, totidem decadas ſuper iſta,
Atq; hecatontadas octo, infidis ſignificabit
Humanis nomen: tu vero mente teneto
Aeterni natum Chriſtum, ſummiq; parentis.

Sibillinorũ oraculorũ li. 1.

*Hoc igitur diuinum nomen Octonis abſoluitur elementis; quia re-
ſurrectionis exemplum in ſe mortalibus Octaua die reſurgendo prę-
ſtitit. Continet & decuplata, quia legis decalogus quomodo de-
beat impleri, ſuæ nos reſurrectionis figuris inſtituit. Continet &
centies ducta, quia gloria ſuæ reſurrectionis oſtenſa, quæ nos in fu-
turum ſequatur retributio præmonſtrat. Centenarius namque nu-
merus, qui poſt tot in læua curſum numerorum, primus dexteram
petit, illius nimirum ſeculi gaudijs figurandis aptiſsime congruit.
Perfectorum autem cumulatio numerorum vnitatis ſcilicet, De-*
Com. in *narij, & Centenarij firmitatis indicium eſt, auctore Beda. Hęc*
Luc. c.2. *de Octonario caſtigatius, quam ſe copia ſuggerebat.*

DE NVMERO IX.

*Nouenarius numerus ad Denarij non accedens
perfectionem, ſed vnitate minor, citra illum
deficiens, rerum & operum imperfectionem ac
diminutionem deſignat; mortalibus potius &
rebus ſeculi competens, quam diuinis. Exhodi*
Leuit.27 *cap. 22. Decimas et primitias Deo offerri præ-
ceptum, nouem vero partes retineri. Quod ergo primum eſt, & de-
cimum Deo offertur; quod Nouenario menſuratur, retinetur. quia
reuera cuiuſlibet boni operis inchoatio, & complementum, ac per-
fectio, Deo ſunt aſcribenda. quoniam ſine Diuina gratia nullum bo-*
Philip.2. *num opus perficitur, aut completur. ipſe enim Dominus operatur in
nobis velle, & perficere. nec ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex*
2. Cor.3. *nobis, tanquam ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. No-
uem igitur partes, ideſt, quæcunque imperfectio nobis eſt retinen-
da, & nobis aſcribenda. Docuit hoc pater familias apud Euan-*
Matth. 20. *geliſtam, qui hora Nona inuenit ocioſos in foro. Legens diuina
oracula vix, aut nunquam Nouenarium laudabiliter poſitum in-
uenies.*

uenies. Conſidera Symeonem filium Iahacob in Aegypto detentum, & Nouem fratres eius dimiſſos vt reuerterentur ad Patrem, quorum diminutum numerum dum ſpecularetur magnus ille Scriba, non dixit eos aſcendere ex Aegypto, quod ad hoc reor ſpectare myſterium. ſi.n. diligentius conſideremus, inueniemus, quia nunquã fere in ſanctum locum quis deſcendiſſe refertur; nec ad vituperabilem conſcendiſſe memoratur. Nam de ciuitate ſancta Hieruſalem, quæ pacis viſio interpretatur, ſcriptum eſt: Ecce aſcendimus Hieroſolimam. Contra in Aegyptum (ea Mundus dicitur, in quem Dominus deſcendiſſe in carne memoratur) qui ex ſemine Abraham naſcuntur, deſcendiſſe ſcriptum legitur; & rurſum filios Iahacob aſcendiſſe de Aegypto. Et de ipſo Abraham ſic dicitur: Deſcendit Abram in Aegyptum. item: Aſcendit Abram de Aegyto ipſe, & vxor eius. Tum deinde, & de Iſaac dicitur; quia apparuit ei Dominus, et dixit ei, non deſcendas in Aegyptum. Adhuc: Videns, inquit, Iahacob, quia eſt commercium frumenti in Aegypto, dixit ad filios ſuos: Vt quid deſides eſtis, ecce audio quia eſt frumentum in Ægypto, deſcendit illuc. Et paullo poſt dicitur, quod deſcenderunt decem fratres Ioſeph in Aegyptum comparare frumentum; cum autem dimiſſi reuerterentur ad patrem, eo quod, detento Symeone, Nouem eſſent, non eſt ſcriptum, quod aſcenderint ex Aegypto; ſed: Imponentes, inquit, frumentum ſuper aſinos ſuos, abierunt. Quæ de aſcenſione, & deſcenſione dicta eſſe volui, quo diuinam paginam non inerudito ſermone compoſitam; ſed ſecundum diſciplinam diuinæ eruditioni accomodatam; neque tantum hiſtoricis narrationibus, quantum myſticis rebus, præcipue numeris, inſeruire dignoſcas. Paſcha immolat populus, & alias celebrat feſtiuitates. omnis eius ſolennitas octauo abſoluitur die, nec ad Nonum peruenit. Qui agnum Paſchæ parant, tranſacta die Nona incipiunt præparare. Dies denique propiciationis, & expiationis menſis ſeptimi, poſt diem Nonam celebratur. Nouenarium numerum non in bonam partem accipi, & quartus Regnorum

Gen. 42. Origenes i Geneſ. lib. 15. Matt. 20. Gen. 45. Amos 2. Gen. 12. Gen. 13. Gen. 26. Gen. 42. Gen. 42. Gen. 42. Exho. 12. Leuit. 16. 23.

rum

Ier.39.& 52. *rum liber, & Ieremiæ narrat hiſtoria. in hoc enim obſeſſa,& expu*
2.Reg. 25. *gnata Hieruſalem a Nabuchodonoſor rege Babylonis. Anno No-*
4 Reg. 18. *no regni Oſee, Salmanaſar Rex Aſſyriorum Sammariam cepit, du*
cens populum Iſrael in Aſſyrios captiuum. Die Nona menſis Iulij
vtrumque templum dirutũ,atq; euerſum.ideo apud Iudæos infau-
D.Hier.ĩ Aggęũ.2 *ſtus,et ater nuncupatus eſt Nouenarius. Apud Aggæum, quia pro-*
phetia de immundicia populi futura erat, ſecundo anno Darij No-
2. Reg. 24. *nus menſis iungitur. Taxatur hic numerus libro Reg. ſecũdo, quan*
Exho.30 *do peccauit Rex Dauid populum mandans dinumerari abſq; ſicli di*
midij collectione. dicitur.n.quod Ioab, luſtrata vniuerſa terra, ad-
fuit in Hieruſalem poſt Nouem menſes. Indicabat autem hic nume
rus ſubſecuturam pœnam. Quare tria leuat Dominus ſuper Regẽ,
vt vnum ex tribus eligat. D.Hieronymus exponens illud Ezechie-
Ezech. 24. *lis: In anno Nono, decimo menſe, decima menſis: Nouenarius, inquit,*
pœnarum, & dolorum numerus eſt, & ſemper ſequitur iuſtitiam,
4. Reg. 25. *& decimi menſis, & diei decimæ clementia temperatur. idcirco.n.*
adhibentur ægrotantibus pœnæ, vt dolorem ſanitas conſequatur.
Pſal. 9. *Homerus omnis doctrinę artifex, cum ſua ſcripta omni doctrina-*
rum varietate ſparſiſſet, ne deſideraretur quaſi ſacratior eruditio,
myſtica etiam numerorum obſeruatione decorauit, quem prę mani-
bus habemus Nouenarium ſemper adhibens ad res triſtes, hominiq;
infeſtas. Sciens.n. hunc numerum pœnę ac caſtigationi addictum.
Iliad. Rhapſodia prima Nouem diebus ſagittę Apollinis Gręco-
rum exercitum peruaſerunt, peſtem & interitum inferentes.

Nouem diebus per exercitum ibant ſagittæ Dei.

Vlyſſeę Rhapſ. vndecima, Tityus ob improbitatem, temerariam-
que libidinem deiectus ad inferos, atq; illic ligatus & proſtratus,
iugera nouem terrę cooperire fingitur. vt ex Virgiliana tralatione.

Virg. Aen. 6.
Nec non & Tityum terræ omniparentis alumnum
Cernere erat, per tota Nouem cui iugera corpus
Porrigitur.

Vbi vero Vlyſſem Neptuni fluctibus, furentibus auſtris, iacta-

ctatum

ctatum ſuiſſe deſcribit, ſic inſenſo hoc fere ſemper vſus eſt Nouenario, vt denarium hinc tandem ſtationi conſecrarit, hęc canens Vlyſs. Rhapſ. ſeptima, vt interpretatus eſt Simon Lemnius.

Naufragus ipſe ratem cepi, latera ardua prendens,
Brachia iactando, per cęrula naue ferebar.
Namq; Nouem errabam cęca caligine ſoles,
Per pelagus raptus, totidem ſine ſidere noctes.
At decima tandem luce me ligno vagantem
Ipſe Deus quicunq; fuit, miſeratus arenis
Appulit Ogygiam curſu, fluctuq; per vndas,
Seruatum ex pelago triſti me littora primum,
Ogygia accipiunt, peregrino nomina dicta,
Inſula in ingenti ponto, quam ſęua Calypſo
Pulcra comas habitat.

Vlyſs. Rhapſodia 9.

Hei mihi, tum patriæ tetigiſſem littora terræ
Incolumis, ſi non aquilo fluctusq; feroces,
Aequoreęq; vndę, Maleę ſub curua ſequacis
Saxa retorſiſſent, triſtiq; errore Cithera.
Lucibus inde Nouem varijs freta concita ventis
Ipſe lego, curſu piſcoſa per æquora vectus.
Lotophagum decima tetigi ſub luce carina
Proſper humum, virides qui carpunt frondibus eſcas
Florigeris alacris, terramq; intramus ab vndis.

Vlyſs. Rhapſ. 10.

Lucibus inde Nouem vaſtum trabe currimus æquor,
Nocte dieq; ſimul remos lentamus in vndis.
Proxima poſt Nonam cum ſeſe aurora moueret,
Tum procul e fluctu patriæ mihi cernitur ora,
Atq; Ithacæ decima ſe tollunt littora terræ.

Vlyſs. Rhapſ. 14.

Lethiferis ventis & tempeſtate ferebar,
Perq; Nouem ſoles rapiebar flamine diro:
At decima vnda rotans Theſprotum ſiſtit in oris,
Nocte ſub immenſo fluctu, cęciſq; tenebris.

Etiam ad huius numeri naturam indicandam ſpectare videtur, quod idem Homerus Iliad. Rhapſ. 6. de armorum Diomedis, & Glauci commutatione cantans, Nouenario tanquam deterioris conditionis numero vſus eſt.

Sic

Sic vociferantur ab equis deſcendentes,
Manusq; mutuo acceperunt, & fidem dederunt.
Tunc Glauco Saturnides mentes abſtulit Iuppiter,
Qui ad Tydiden Diomedem arma mutauit
Aurea æreis; centum ducatorum Nouem ducatorum.

Eſt autem huiuſmodi hiſtoria. Diomedes Græcus, & Glaucus Troianus cum in medio pugnæ feruore inter ſe obuiam facti eſſet, vterq; magna ſui fiducia fretus, in eoq; iam eſſent, vt manu conſerturi viderentur, inuicem (vt fit) ſciſcitantes alter alterius genus & patriam, amicitiam tandem hoſpitiumq; auitum agnouerunt; quo facto cum pugnare nollent, atq; ideo diuerſi abire cępiſſent, ibi Diomedes Glaucum ita alloqui cœpit. Heus tu quin arma inuicem commutamus, vt omnibus his innoteſcat paternum auitumque hoſpitium nobiſcum intercedere? Quo dicto confeſtim ex ęquis deſilientibus illis, & mutuis complexibus accepta dataq; fide, in tantam amentiam Glaucus Ioue mentē eripiente, prolapſus eſt, vt arma aurea, ac centum bobus æſtimata, æreis armis Nouemque bobus æſtimatis continuo immutaret. Huius autem Diomedis & Glauci inæqualis permutatio prouerbio locum fecit, quoties deteriora melioribus reddita volumus ſignificare. Nec tandem a myſterio vacat quod apud eundem Poetam Græci Nouem annis mala machinati ſunt Achiuis, tentantes omnibus dolis. nouerat enim Marti dicatum eſſe Nouenarium, quare hæc canit. Vlyſſeę Rhapſodia 3.

Annis namq; Nouem celſæ prope Pergama Troiæ
Nexuimus fraudes Phrygibus per Dorica caſtra.
Obruimusq; illos pugnis.

Quemadmodum Gręcis Chalchas prouidus augur ex ſerpentis portento in Aulide prædixerat, de quo Naſo ſic cecinit lib. 12. Metamorph.

Hic patrio de more Ioui cum ſacra paraſſent,
Vt vetus accenſis incanduit ignibus ara,
Serpere cęruleum Danai videre draconem
In platanum cęptis quæ ſtabat proxima ſacris.
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore ſumma,
Quas ſimul & matrem circum ſua damna volantem

Corripuit

Corripuit ſerpens auidaq; recondidit aluo.
Obſtupuere omnes. at veri prouidus augur
Teſtorides vincemus, ait, gaudete Pelaſgi:
Troia cadet. ſed erit noſtri mora longa laboris:
Atq; Nouem volucres in belli digerit annos.

At diuina oracula redeamus. Nonus Pſalmus illorũ primus eſt, qui aduentũ Antichriſti prophetãt, cuius os maledictione, et amaritudine plenũ, et ſub lingũa eius labor, et dolor. In eo rurſum ſacratiſſimus Domini aduentus exponitur, quãdo Dominus iudicabit Orbẽ terræ in æquitate, et populos in iuſtitia. Numerus etiã præſens illud occultũ aperire probatur, quod hora Nona Dominus noſter I E S V Chriſtus ſanctum emiſit ſpiritũ. Circa horã quippe Nonã, cũ inclinata iam eſſet ad veſperam dies, & tepefactus a meridiano feruore radius Solis, myſterium victorioſiſſimæ paſsionis conſummauit, euidenter ſe inſinuans, propter auferenda ſcelera, quibus a Diuina luce & dilectione in huius mortem peregrinationis incidimus, crucis ſubijſſe patibulum. Quare inter alia etiam de paſſione Dominica Pſalmus loquitur Nonus, per calculum ſuum tranſitus eius horam annuncians, quando etiam Crucis ipſius noſcitur narraſſe myſteria. Quod ſi D. Athanaſium ſequi voluerimus, in hoc Pſalmo eſt Angelorum demonſtrata pernicies, cum dicitur: Increpuiſti gentibus, & perijt impius. Nam vt in Canonicis decretis legitur, quod Nouem hebdomadibus, Alleluia, intermittimus, non incongrue per Nouem hebdomadas, Nouem Ordines accipimus Angelorum, quorum decimus, per ſuperbiam corruens, Angelicum numerum minuit, & a felicitate perturbauit. item Auguſt. ſermone de Decimis: Hæc eſt, inquit, Domini iuſtiſſima conſuetudo, vt ſi tu illi decimam non dederis, & tu ad decimam reuocaberis, hoc eſt, ad Dæmones, qui ſunt Angelorum pars decima, aſſociaberis. Tractans Salonius locum illũ in Eccleſiaſte: Sapientia confortabit ſapientem ſuper decem principes ciuitatis: Sapientia, inquit, in hoc loco Ieſum ſignificat, qui eſt virtus et ſapientia Dei. Decem principes ciuitatis ſancti Angeli ſunt intelligendi, qui ſunt princi-

Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23.

De Con. diſ. 1. c. Hi duo. Rubert' Tuitiẽ. li. 12. in Iohan.

16. q. 1. Decimę.

Cap. 7.

pes

*pes ciuitatis, ideſt cęleſtis Hieruſalem, ſunt & principes Eccleſię,
quia ipſi quotidie regunt eam & cuſtodiunt. Decem autem dicun-
tur, quia decem fuerunt ordines Angelorum, ſed vnus cecidit per
ſuperbiam, & idcirco boni Angeli ſemper ad hoc laborant, vt de
hominibus numerus adimpleatur, & perueniat ad perfectum nu-
merum, ideſt denarium; ſed quia maius eſt auxilium ſapientiæ.i.
Ieſu Chriſti, quam ſit Angelorum, ideo dicit quod ſapientia con-
fortat ſuper decem principes. Eſt eiuſdem ſententię Gul.Durandus,
hæc ſcribens libro Diuinorum officiorum: Nouem ſunt Ordines An-
gelorum, qui, poſtquam decimus cadens propter ſuperbiam, verſus
eſt in Diabolum, in perſeuerãtia æternæ beatitudinis ſolidati ſunt.
Ad iſtius ruinæ mentionem ſpectare videtur quod in Apocalypſi le-*
Cap. 11. *gitur: Decima pars ciuitatis cecidit. Hinc etiam illud exſtitit, tot*
Pet.Lõb. ſent lib.2 *fore ſaluandos homines, quot Angeli ceciderunt; quod Angelorum*
diſ. 9. *ruina per Hominem ſit reſtituenda, vt Pſalmo habetur nono ſupra*
Pſal. 109. *centeſimum: Iudicabit in nationibus implebit ruinas. hoc apertius
declaraſſe viſus eſt cęleſtis hominum magiſter Chriſtus, cum de il-*
Luc. 14. *lis, qui ad cenam vocantur, inquit: Compelle eos intrare, vt implea-
tur domus mea. ſic.n. hũc locum Doctores aliquos explicaſſe legimus:*
rus ſenator in Pſ. *Quia Lucifer cum ſubditis ſibi, & deſertorijs prolapſus locum va-
cuum reliquit, eum a nobis in ipſius gradum, atq; ordinem per vir-
tutem impleri neceſſe, iuxta parabolam decem drachmarum apud*
Cap. 15. *Euangelium Lucæ. Og rex Baſan, qui typus eſt diaboli, myſtice
Nouem cubitorum in longitudine fuiſſe deſcribitur Deuter. cap. 3.
Og.n. ſecundum quod nominis interpretatio notat, congregans dici-
tur vel abſconditus. quo Diabolus ipſe, qui hominum peccata tan-
quam lapillos aſſidue in vnum congregat, & in pectoris abſcondi-
to iugiter reſeruat, non inepte repræſentatur, iuxta illud Pſalmo-*
Pſal. 16. *graphi: De abſconditis tuis, hoc eſt, hominum peccatis, adimpletus
eſt venter eorum. In cuius figuram, cum filij Iſrael deſertum per-*
Num. 21. *tranſirent, ad hunc Regem nullum miſerunt nuncium; ſed continuo
illum ſine fœdere, ſine interpellatione, aut communicatione ali-*

qua

qua interfecerunt. quoniam Pauli teſtimonio, nulla Chriſti cum Be lial, nec militum Chriſtianorum cum Dęmonibus, ſicut nec iuſtitiæ cum iniquitate, aut lucis cum tenebris habenda eſt communicatio. Nec eſt quod quiſquam miretur quoniã Regẽ dixerimus figuram tenere Diaboli, cum audis ipſum etiam Dominum & Saluatorem noſtrum, in Euangelio de eo dicentem: Ecce nunc venit princeps huius Mundi, & in me non inuenit quidquam. Et iterũ: Ecce nunc princeps huius Mundi mittetur foras. ſi ergo totius Mundi princeps eſſe in Euangelio dicitur, haud abſurdum videri debet, ſi Og, Regi comparatur. Princeps.n.dicitur Mundi, non quia Mundum creauerit, ſed quia multi ſunt hoc in Mundo peccatores. Peccati autem quia ipſe princeps eſt, ideo etiam Mundi princeps appellatus eſt. Neq; ſine magni ſignificatione myſterij Satanæ addictus eſt Nouenarius. nam & illuſtres Theologi malos Dæmones in Nouem gradus diſtribuunt, quoniam aliqui Dæmonum gradus pſeudothei, hoc eſt, falſi Dij appellantur, qui aſſumto diuinæ maieſtatis nomine, pro Dijs coli volunt, ſacrificia, & adorationes expetunt, ſicut Satan ille, qui ait ad Chriſtum: Si cadens in terram, adoraueris me, dabo tibi hæc omnia. oſtendens illi vniuerſa Regna Orbis terrarũ. atq; horum princeps eſt ille qui dixit: Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ero ſimilis Altiſſimo. hos ſecundario ſequuntur ſpiritus mendatiorum, cuiuſmodi fuit ille, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore Prophetarum Achab. tertio loco cenſentur vaſa iniquitatis, qui ſpiritus ſunt inuentores malorũ, omniumque artium prauarum, qualis apud Platonem fuit Teut ille Dæmon qui ludos, et aleam docuit. eos Pſalmographus vocat Vaſa mortis; Eſaias vaſa furoris; & Ieremias vaſa irę; Ezechiel vaſa interfectionis, & interitus. quarto loco veniunt vltores ſcelerum; quinto, præſtiagiatores, qui miracula imitantur, & magis infamibus, maleficiſq; inſeruiunt, atq; ita populum ſeducunt miraculis ſuis. ſextæ claſſi aſsignantur aereæ poteſtates, ſe tonitruis, fulminibus, & fulguribus admiſcentes, aerem corrumpentes, peſtes,

2.Cor.6. Iohã.14. Iohã.12. Rabã. in Num. libro.3. Cap.4. Matth.4. Eſa.14. 3. Reg. 22. Pſal. 7. Eſa. 13. Ier. 50. Ezech.9

& alia inducentes mala. ſeptimum locum occupant furiæ ſeminatrices malorum, diſcordiarum, bellorum, et vaſtationum; octauum, criminatores, & exploratores; poſtremum, tentatores, & inſidiatores, qui ſingulis adeſſe creduntur hominibus, mali Genij idcirco nuncupati. Sunt igitur in Mundo infernali Nouem genera Cacodæmonum, Pſeudothei, Spiritus mendacij, Vaſa iniquitatis, Vltores ſcelerum, Præſtigiatores, Aereæ poteſtates, Furię, Criminatores, ſiue exploratores, & Tentatores, ſeu inſidiatores. Hoc ipſum Pythagoricorum doctrina licet occulte, aſtruere videtur, dum fractis alis animam labi e cęlo fingunt, inq; Nouem diſtribuunt genera tanquã Nouenos Dæmonum gradus. Nam & Pherecides ſcriptum reliquit Dæmonas olim cęlo lapſos, Ophioneumq; nuncupatum, hoc eſt, dęmonicum ſerpentem, qui anteſignanus fuerit agminis, a diuino mentis placito deficientis. Illud quoq; in myſterijs exploratum, Iouem quandoq; Dæmones inferiores ad inferna deturbaſſe. Præterea Nouenario abſoluitur Senſibilis mundus. Firmamentum quidem, quod priſci maximum, & ſupremum ſenſibilium corporum crediderunt, ſequitur planetarum ſeptenarius numerus, cęlum videlicet Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, & Lunæ. Infra Lunam quattuor ſuperſunt elementa, Ignis, Aer, Aqua, Terra, quæ licet heterogenea, & ab inuicem differentia ſint; quia tamen vna ſimpliciq; ratione, qua & corruptibilia, & inuicẽ tranſmutabilia, continuaque, & ſenſibilium oĩum ſeminaria quædam ſunt, ab ætherea, celeſtiue ſubſtantia diſtare cognoſcuntur, ſimpliciq; nomine ea complectimur, vocamuſque corpus elementale. conflatur .n. vniuerſus Senſibilis mundus duobus corporibus; elementari. ſ. & cęleſti; atq; id totum, quod a centro terræ ad Firmamenti circumferentiam, cõuexamq; ſuperficiem clauſum continetur, ſenſibilem mundum, totiuſq. ſenſibilis mundi corpus, & quidquid eſt ſenſibile, nuncupamus. exſtant profecto ſupra Firmamentum cęli, ſed inuiſibiles ſunt, & inſenſibiles erratica vel fixa ſtella carentes. Nouem igitur cũ ſint totius Senſibilis mundi partes, hieroglyphice

Nouena-

Nouenario numero notantur Idololatriæ, qui cum debuiſſent, has Nouem ſenſilis mundi partes tranſilientes, venire ad perfectum numerum, qui eſt ſuper omnes Deos, decimam nempe partem, ac vt verbo vno complectar, ad Dei cognitionem, poſt creaturas deſiderando Creatorem, euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum, dum ſimulachris diuinos honores tribuunt, atq; adorationem a Creatore ad creaturas transferunt, colentes, ac ſeruientes creaturæ potius, quã Creatori. Vnde D. Ambroſius. Inexcuſabiles (inquit) facti ſunt Gentiles, quia, quæ creata erant ad vtendum, venerati ſunt ad colendum. Apud Eſaiam ſub Nouem partibus ſeu nominibus regnorũ vel prouinciarum, vniuerſi nominis Christi & ciuitatis eius cęleſtis Hieruſalem aduerſarij condemnantur, ſingulisq; onus iudicij, ac grauiſſimum iniquitatis eorum talentũ ſuperponitur, quæ partes immo ſciſſuræ Nouem ſunt, decimamq; unius fidei catholicam Eccleſiam impugnant. Ad quod ſpectat quod de decem Leproſis narrat Euangelium Lucæ. Nouenarius .n. numerus, ſi vnum in augmentum ſui percipiat, quandam formam vnitatis explet, & in denarium ſurgit; quo numero .i. denario tanta fit complexio, vt vltra illum alius numerus non excreſcat, niſi hic idem denarius repetatur a capite, hoc eſt ab vnitate, et hæc per infinitatem numeri regula cuſtoditur. Vnum ergo ad vnitatem ſuam cuſtodiendã non indiget Nouem; Nouem uero indigent vno, vt quędam effigies unitatis compleatur, ideſt denarius: In eundem modum et illi qui intra vnitatem ſanctę Eccleſię ſunt collocati, qui per vnum deſignantur, non indigent auxilio eorum qui extra ſunt poſiti per infidelitatem; illi vero, qui foris ſunt indigent adiutorio Electorum, ut per eorũ miniſteriũ ac interceſsionem mereantur ſanctę Eccleſię incorporari, quoniam aliter ſaluari nequaquã poſſunt. Pręterea ſicut illi Nouem ex pratria Iudęi, qui mundatori ſuo gratias nõ agentes, ſed ingrate abeuntes, effecti reprobi, declarati ſunt amiſiſſe regnum cęlorum, vbi maxime vnitas cuſtoditur: pari ratione vnus ille, licet Samaritanus alios, & grati animi officio

Clemens Alexãd. ſtrom. 2.

Rom. 1.

Rupert⁹ in Eſa. li. 1. c. 2. & li. 2. c. 12.

Cap. 17.

vicit, & Deum laudibus celebrans, vnius Eccleſiæ deuotam Deo humilitatē ſignificat, qui vero Deo quotidie gratias exſoluit, quia repreſſis præſumtionis ſuæ cogitationib. infirmitatem ſuam humiliter aſpicit, de bonis quæ agit, nihil ſibi tribuit, ſed omnia a diuina clementia procedere confitetur. Vnde ſcriptum eſt: Nonne decem mundati ſunt, et Nouem vbi ſunt? Non eſt inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, niſi hic alienigena, qui vnus idemq; decimus vnius fidei Eccleſia eſt: ita profecto ſi aduerſarijs vna inſeratur fides, vna fiunt Eccleſia. Quamquā aūt lepræ, vt præter naturā exiſtenti, peccatum comparari poſſit, vtpote quod præter naturam ſit, animamq. deformitate, quēadmodum lepra corpus afficiat. non incongrue tamen, iuxta ſignificationem ſpiritualem, leproſorum nomine ſignantur Hæretici, qui, vnitatem fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris. non .n. imperitiam ſuam abſcondunt; ſed pro ſumma peritia proferunt in lucem, & iactantia ſermonis oſtentant. Nulla porro falſa doctrina, quæ nō aliqua ſit veritate permixta, ne ſi aut aperte mēdax fuerit, haud recipiatur; aut ſi ex toto vera, hæretica non ſit. Quemadmodum autem vulnera vnius corporis in cute apparentia, diuerſis coloribus carnem obducunt; ita in vniuſcuiuſq. Hæretici doctrina falſa veris reſperguntur, vt ſub obtentu veritatis falſitas inimica præualeat, more eorum qui venena propinantes, ora calicis melle liniunt, vt dum mellis dulcedo intenditur, virtus poculi auidius inſumatur. Nec me fugit hæreſim eſſe electionem vel ſectam, quæ, vt dicunt Scriptores referente Laertio, rationem aliquam, iuxta id quod apparet, et in promtu eſt ſequitur, aut ſequi videtur, vnde et Nouem Philoſophorum ſectas ſeu diſciplinas fuiſſe teſtatur apud Suidam Hippobotus, Megaricam, Eretriacam, Cyrenaicam, Epicuream, Anniceriam, Theodoriam, Zenoniā ſeu Stoicam, Academicam, Peripateticam. Et Cicero in præfatione Parodoxorum, de ſecta Stoicorum verba faciēs: Cato (inquit,) & ea ſentit, quæ non ſane probantur in vulgus, & ea eſt hæreſi, quę nullum ſequitur florem orationis, neq. dilatat argumen-

Gregor. Naz. lib. de baptiſmo. Aug. qq. Euāg. li. 2. ca. 40.

Seruius Grmma. Aen. li. 10 Act. 14.

tum,

tum, ſed minutis interrogatiunculis quaſi punctis, quod propoſuit, efficit. Auguſtinus lib. de Ciuitate Dei: Ariſtoteles Platonis diſcipulus, vir excellentis ingenij, cum ſectam Peripateticam condidiſſet, quod deambulans diſputare conſueuerat, plurimos diſcipulos, præclara fama excellens, viuo adhuc præceptore, in ſuam hæreſim congregauit. Noſtri tamen Theologi malam opinionem hęreſim intelligunt, hæreticoſque vocant, qui contra dogma catholicum, & chriſtianum ſentiunt, ſuntque in ſua opinione pertinaces. qua de re iſti in Nouenario numero tanquam imperfecti, remanebunt. Et merito eos ſeruator noſter Chriſtus, quaſi ignotos, vbi ſint, inquirit. Sicut enim quos eligit, ſcire comprobatur; ita, quos reprobat, non incongrue neſcire dicitur. Quare & quibuſdam in fine dicturus eſt. Neſcio vos, vnde ſitis. non quod Deum aliquid lateat; ſed quia impiorum vias, quorum figuram iſti prætendunt leproſi, quaſi ignotos reprobat. Nunc a Pythagoricis hæc demonſtrata fuiſſe probemus; ipſi quidem perfectum numerum vocant, quem ſuarum ſectionum ſingulæ partes aliquotæ ſimul ſumtæ coæquant. Huius igitur perfecti numeri vniuerſæ note in vnum redactę Nouenarij multiplicem vna ſuperant vnitate. Nam ſi numeri 28. notas aggregaueris, denarium habebis ex 2. & 8. conflatum, qui ſola vnitate Nouenarium ſuperat. numeri quoque 496. perfectorum tertij, nec non 8128. perfectorum quarti, & 130816. quinti perfecti, ſeparatim ſumtæ notulæ, numerum 19. reddunt, a quo demta vnitas, remanent 18. bina Nouenarij pluralitas. perfectorum ſexti 2096128. perfectorum pariter ſeptimi 33550336. ſimul acceptę notę, vt prius, 28. producunt, qui ſubtracta vnitate, reſiduũ faciunt tertiã Nouenarij pluralitatẽ. Atq. hoc in cunctis perfectis ita habet, vt, demta vnitate, ſola relinquatur Nouenarij pluralitas. Et quid hoc aliud notat, quam nullam exſtare numeri perfecti ſubſtantiam, niſi vnitas Nouenario copuletur? vſque adeo Nouem indigent vno, vt perfecta ſint. Accedunt ad hanc rem comprobandam decem prædicamenta, ſeu decem prima genera, ra-

Libro 8. ca. 12.

Gregor. mora. li. 2. ca. 4.

tione diſtincta in ſubſtantiam, & accidentia, de quibus dici ſolet.

Summus Ariſtoteles, trutinando cacumina rerum;
In duo diuiſit, quidquid in Orbe fuit.

Subſtantiæ vnum eſt prædicamentum; reliqua Nouem ſunt accidentium. ſubſtantia, vtpote omnibus numeris abſoluta, & per ſe exiſtit, & ſeiuncta ab omnibus accidentibus conſiderari, & mente percipi poteſt; Nouem vero accidentia ita affecta ſunt, vt per ſe exiſtere nunquam poſſint; ſed in ſubiecto, quod eſt ſubſtantia, ſemper eſſe neceſſe eſt. dicunt enim Logici, aliquid eſſe in ſubiecto, quod, cum in alio ſit, ſine eo eſſe non poſſit, & tamen non eſt pars eius. Atque de his hęc dixiſſe ſit ſatis, ad alia tranſeamus. Humano mortalium generi infeſtiſſimum eſſe Nouenarium argumento ſunt multæ admodum graues, & acutæ infirmitates, quæ vſque ad hunc numerum ſemper creſcunt. Quare in renuntiationibus apud Iudices contexendis de imbecillitate ſeu de membri deprauatione, primis a vulneris diebus ſuſpendit iudicium Medicus, nec ante Nonum diem exactum elogio ſuo vulneris qualitatem teſtificatur, quod intra id tempus promere ſe ſoleant ſymtomata, leuia, vel horrenda, pro vulneris, & corporum lęſorum conditione, aeriſque ambientis ſecundum primas qualitates, aut venenatam corruptionem conditione. Mulier quoque infante nato, ſi purgari perſeueret, permanet ſana; ſed ſi vltra Nouem dies differtur purgatio, prope ad periculum accedit ægritudinis: vnde male admodum habet, & cito incurrit ad mortem. Homo quoque dicitur Nouem diebus in aqua, vbi ſubmerſus eſt, latere; & poſtea enatare. Homo etiam, qui morſus a Leopardo, a muribus ad corrodendum impetitur, liber remanet, ſi Nouem diebus ab ipſorum murium impetu defendatur. Pediculus item, qui de homine naſcitur, Nouem diebus viuit. Quin & Noueni ætatis anni, ſicut & ſepteni, quos enneaticos vocant, & hebdomaticos, decretorij, maleficique, ac ad vitam ſuccidendam apti.

[Margin: Ambroſius Paren tract. de Renũtiationibus.]

[Margin: Petr. Berthorius.]

Auctor

Auctor Iulius Maternus propterea ſexageſimum tertium ætatis annum præcipue videri periculis inſignem, quoniam vtriuſq; multiplicatam, ac inuicem obligatam ſibi ſummam perficiat. Nouies.n. ſeptem, & ſepties Nouem, 63. efficiunt. Apud Aul. Gellium Gel. lib. 15. 7. *legimus obſeruatum in multa hominum memoria, expertumq. ſenioribus pleriſq. ſexageſimum tertium vitæ annum cum periculo, & clade aliqua venire, aut corporis, morbiq; grauioris, aut vitæ interitus, aut animi ægritudinis; quo ſane argumento Andracles dicitur, quod vitæ ſubſtantiam omnem frangat, & comminuat. Auguſtus Caium nepotem lætum natalem diem ſuũ celebrare iubet, quod annum illum omnibus ſenibus periculoſiſſimum, euaſiſſet. Quare Climactericus præcipue annus ille vocatur, quia a Nono incipiens, vitam hominis, quaſi per gradus quoſdam agat. Admonent Pythagorici ſexageſimam tertiam numerorum Sedem perfecto orbatã eſſe atq; vacuam numero, ſicut & octogeſima prima, Nam et numerus 81, in humanæ vitæ annis maxime formidabilis iudicatus eſt; quippe qui raro ſine vitæ, aut fortunarum periculo traſmitti ſoleat, vt qui ex Nouem Nouenarijs reſultet. Quare Climactericus, ſiue ſcanſilis, & ipſe nuncupatur, quod ad eum per gradus, & veluti quaſdam ſcalas, paullatim aſcendatur. ter nanque ſumta vnitas ternarium conficit. is per ſe multiplicatus, Nouenarium. Nouenarius autem in ſe ductus 81. conſtituit. Ad quod forte reſpicientes Sophiſtæ ſeu Magi, qui cæleſtibus ſiderum errantium globis quadratos numeros dicarunt, Nouenarium Saturno. 16 Ioui. 25 Marti. 36 Soli. 49 Veneri. 64 Mercurio. 81 Lunæ conſecrarunt. At vero Philoſophi, vbi cęleſtibus numinibus numeros aſſignant, dualitatem dicunt dari Lunæ, quæ ſecundum luminare eſt; itemque Saturno & Marti, duobus apud Aſtrologos infortunijs. ille. n. frigidus eſt & ſiccus, melancholicus, naturæ humanæ inimicus, et vitam deſtruens, maleuolus, & infortunijs aſsociatus: hic vero calidiſſimus, & immoderate ſiccus, cholericus, maleuolus, & malæ fortunæ comes.*

Septenarius ad Saturnum pertinet, idemq. Lunæ motum, lumenq. diſpenſat. Nouenarius item ad Lunam, omnium cęleſtium influxuum vltimum receptaculum, ſpectat. nam omnes aſpirationes per orbem ipſius ad nos vltimo deſcendunt. Sic in harmonia Binarius, Septenarius, & Nouenarius male audiuntur. nullus.n. in Muſica vel leuiter verſatus, ignorat ſecundam vocem, & ſeptimam eſſe diſſonantes. at cum octaua omnium conſonantiarum perfectiſſima redeat ad primam, Nona ſimilis erit ſecundæ; quare et inſona. Pythagorici Nouenarium, vtpote primi verſus finem tenentem, adſcribunt Marti, a quo finis om̃ium rerum. Cum.n. ex litterarum numeris nati horoſcopũ aucupari voluiſſent, computabãt nomen ſuum, & vtriuſq; parentis ſui per ſingulas litteras, collectamque totius ſummam per 12. diuidebant, & ſi remanſiſſet vnum, notari volebant Leonem. 2 Aquarium. 3 Capricornum. 4 Sagittarium. 5 Cancrum. 6 Taurum. 7 Arietem. 8 Libram. 9 Scorpium. 10 Virginem. 11 Piſces. 12 Gemini. Cum vero dominatricem ſtellam ſcrutabantur, totam ſummam collectam per Nouenarium diuidebant, illum ſubtrahendo quoties fieri potuiſſet, & remanente vnitate, aut 4. vtroq; Solem volebant indicari; ſi 2. aut. 7. Lunam. 3 Iouem. 5 Mercurium. 6 Venerem. 8 Saturnum. 9 deniq; Martem. Quod vero de ſtella dominatrice adduximus, illud animaduerſione dignũ videtur, quaſdã in corpora humana vires oſtẽdere; actuũ autem noſtrorum nulla prorſus eſſe ſigna. nos.n. liberę poteſtatis a Conditore facti, domini noſtrarum actionum ſumus. ſi.n. aſtrorum imperio cuncta facimus, et neceſſitate ea operamur quæ facimus. atqui quod ex neceſſitate fit, neq; virtus neq; vitium eſt. ſi aũt neque virtutem neq; vitium poſſidemus; neq; laudibus & coronis, neque vituperationibus & punitionibus ſumus digni. Inuenietur aũt & Deus iniuſtus, his bona, illis vero tribulationes tribuens. ſed neque gubernabit, neque ſuarum ipſius creaturarum prouidentiam geret Deus, ſi ſecundum neceſſitatem ducuntur omnia. ſed & in nobis ratiocinãdi poteſtas vana erit. Nã ſi nullius actionis domini ſumus

vane

uane conſultamus. rationalis autem poteſtas, omnino conſilij gratia nobis indulta eſt: vnde & omne rationale, liberę poteſtatis & arbitrij eſt. quod præter Ptolomeum, ſenſit & rerum omnium peritiſsimus Virg. cum dicit lib. 2. Georgicorum. Cētiloq. propoſ. 8

Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſſas,
Atq; metus omneis, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus.

Et lib. 3. Aeneidos.

Fata viam inuenient, aderitq; vocatus Apollo.

ubi oſtendit religionem dominari fato. Quod ſi quis obijciat de Cometis, qui plerumq; portendunt interitum Regum, dicimus cometas non eſſe ſtellas cęleſtes, aut in cęlo conſtituas, ſed diuina ordinatione eos interdum in aere fieri ad quippiam præſagiendum, & deinde diſparere atq; reſolui. Nam ſecundum Ariſtotelis ſententiam, ex exhalatione copioſa in ſupremam aeris regionē ſublata atq; compacta, gignitur cometes, vbi illa exhalatio ex ignis vicinia incendium concipit, & ab halitu calido atq; ſicco continue ſurſum ducto pabulum ſuſcipit & alimentum. Redeamus ad noſtra. dicebamus Nouenarium Marti, Scorpioq; dicatum. miræ n. vtriuſq; coniunctionis ſimilitudo eſt. nam Scorpio, qui eſt Domus & Gaudiū Martis, etiam humani corporis pudenda aſſignantur; & ipſe Mars adulteriorum infamia ſemper notatus fuit, ex quo a Satyrico Poeta Meretrices NONARIAE dictæ videntur.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellet.

ſiue quod Mars cenſeatur Deus adulterij; ſiue quod hora Nona cellas aperire ſolerent, proſtituendi ſui corporis gratia. Nam hac ipſa hora rebus ſerijs, ciuilibusq; expeditis negotijs, ſomno, voluptati, libidiniq; operam dare licebat, quod præclare quidem Martialis in diei atq; horarum populi Romani partitione hoc epigrammate complexus eſt.

Prima ſalutantes, atq; altera continet hora,
Exercet raucos tertia cauſidicos.

Ad quintam varios extendit Roma labores,
Sexta quies laſsis, ſeptima finis erit.
Sufficit in nouam nitidis octaua paleſtris,
Imperat exſtructos frangere Nona toros.
Hora libellorum decima eſt Eupheme meorum,
Temperat ambroſias cum tua cura dapes.

Hinc illud etiam apud Venetos vulgatum.

Nell'hora di Nona non s'in contra buona perſona.

Nec illud tacendum, eam eſſe Scorpij improbitatem, vt diuina oracula per eum indicent Diabolum, & ſectatores eius, de quibus
Luc. 10. *in Euangelio dicitur: Dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & Scorpios. Ac fortaſſe huc ſpectat, quod dictum eſt: Ipſa*
Gen. 3. *nempe Mulier, conteret caput tuum. nam & ſi Scorpij conteratur caput, non tamen ad inſidiandum adimitur venenum, quod in cauda eſt; ſic etiam ſi apertæ Dæmonis tentationes repellantur, re-*
Matth. 12. *dit tamen, vt teſtatur Dominus in Euangelio, fortior, aſſumtis*
Luc. 11. *ſecum ſpiritibus nequioribus ſe. Itaque quo ſæpius de Dæmone triumphatur, eo maior adhibenda cura ad cauendum; cum in cauda remaneat venenum. quod conſpicatus Nicander Colophonus*
num. 43. *in Theriacis dixit ſcorpij caudam, in qua veneni aculeus eſt, Nouem a cuſpide compagibus ſphondylorum contineri.*

Τοὶη οἱ κέντροιο κόκις. τοῖῳ δ' ἐπὶ κέντρῳ
Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμο, ὑπὲρ εἴρουσι κεραίης.

vbi Antigonus, & Demetrius Ἐννεάδεσμοι *ſimpliciter, non pro Nouem poſitum dicunt (neque enim Nouem ſunt ſphondyli, ſed tantum ſeptem, vt inſpicienti cuique manifeſtum eſt), ſed quod Nouenarius numerus maxime infelix ſit, atque veneni Scorpij quamſimillimus. Quin etiam idem Nicander* Ἐννεάδεσμοι *alibi dixit de eo, qui duos tantum aculeos haberet, vt Scholiaſtes notat. Quare*
Suidas. *& Hydram Lerneam maxime mortiferum monſtrum, Nouem*
Gre. Nazar. in Iul. *ſerpentum capita habere dixerunt. Alcæus enim eam* Ἐννεακέφαλον
orone. 1. *vocat; cuius ſignificatum multi alijs atque alijs modis interpretati ſunt,*

ſunt. nos ea contenti eſſe poſſumus expoſitione, quam Plato in Euthydemo poſuit, vbi per eam ſophyſticas ait nugas ſignificari; quo hominum genere nihil in vitæ ſocietate pernicioſius eſſe poteſt. Itaque bene cum Nouenario conſentit Scorpius. Ipſe autem Nouenarius vſqueadeo affinis eſt Marti, vt in Oraculis res bellicoſa habeatur hic numerus, quemadmodum colligitur ex Nouem regnis quando ciuili bello quattuor affectus contra quinque ſenſus inſurrexerunt, ac totam animam quaſi ciuitatem adduxerunt in ruinæ & vaſtitatis periculum. conſtat. n. Nouem eſſe temperamenta, ſeu complexiones, reſultantia ex quattuor qualitatibus humorum, quibus anima a diuinitate prohibetur, quarum quattuor ſimplices ſunt; quattuor vero commixtę. nam ſiccitas mixta frigori, terreſtrem, ac melancholicam corporaturam facit; calori, igneam ac bilioſam; humiditas cũ frigore, aquaticã ſeu pituitoſam; cũ calore, aercã facit, & ſanguineã; Nonam volunt æqualem, in qua ſuam iuſtitiam oẽs qualitates operentur; nullaq; nec ſuperet, nec ſuperetur. Ex harum igitur Nouem complexionũ diſcordia, religari animas apud inferos dictum eſt; ſymbolicequeper Paludem Stygiam Nouies inferno circumfuſam coerceri, & contineri. De qua Poeta nobilis.

Alligat & nouies ſtyx interfuſa coercet.

Quam quidem Paludem Stygiam ad iuſiurandum adhibere cum ſoliti eſſent Dij Gentium, tum ſi quis corũ peieraſſet, illa erat propoſita pœna, vt per Nouem annos a nectare & ambroſia, atque ab omni Deorum conſuetudine abſtinerent, præſertim autem concubitu. lectus enim & menſa Deorum, cui ſimul contingebant, hunc diuinitate donari volebant, vt apud Virg.

Nec Deus hunc menſa, nec Dea dignata cubili.

& Heſiodus in Theogonia.

Ille Nouem procul a Diuis depellitur annos;
Concilio totidem Diuorumque abſtinet, idem
Cum ſuperis pariter conuiuia nulla frequentat;
Priſtina conditio decimo cui redditur anno.
Tantus honor ſtygijs iuratis additur vndis.

Addam hic quoſdam gentilium aſſeruiſſe Nouem apud inferos eſſe anima-

animarum ſedes, de quibus commeminit Ioannes Rauiſius Textor in officina. harum prima infantium animas tenet. Secunda, eorum qui ſibi per ſimplicitatem adeſſe nequiuerunt. Tertia, eorum, qui euitantes erumnas ſibi letum peperere. Quarta, eorum habet animas qui amauerunt. Virg. per totum ſextum Aeneidos. Quinta, virorum fortium. Sexta, nocentum, qui a Iudicibus puniuntur. Septima, vbi purgantur animæ. Octaua, vbi animæ ita purgatæ ſunt vt redeant. Nona eſt campus Elyſius. Hic ſuum teneat locum Oraculum illud celeberrimum ad D. Patritij puteum in Hybernia, quo Nouenis hauſtibus expiari animos a grauibus delictis ferunt, atq; inde concepto vaticinio ad diuinationem præparari. Antiqui Nouenarium numerum mæſtitiæ ſymbolum eſſe voluerunt. inde Venerem, quæ eſt vniuerſæ hilaritatis auctor, arbitrati ſunt ab Erycis monte digreſſam per Nouem dies ſtatos ſingulis annis ſeceſſum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere. abire enim illas Deæ ſuæ comites, Nonam vero poſt diem aduentare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti. atque hinc gaudio exultantes Venerem adeſſe profitebantur, diemque illum hilarem, cantibus et iocis feſtiuum celebrant. Scribit quoq; Aelianus Sophiſta quod Formica, cum Nonum a Lunæ coitu diem inauſpicatum norit, numquam eo die de latebris exit. Notant hunc numerum Græci littera Theta Θ, quam Iſidorus libro Etymologiarum mortem deſignare ſcribit, eamque in ſepulcris ſolitam poni, quod illa, tum cordis humani transfixi ſpeciem quodam modo repræſentet; tum capitalis ſit littera verbi Græci θάνατος, quod mortem ſignificat. ac ita militari more fieri ſolitum dicebat, vt T nomini militis appoſitum, ſuperſtitem deſignaret: Θ, cæſum. Ad hanc alludit Martialis:

Paul' Iouii i deſcriptiõe Hyberniæ.

Vide Pierium in Hierogl.

De aĩa libro 1. capit. 23.

Etym. li. 1. cap. 2.

Noſti mortiferum Quæſtoris Caſtrice ſignum.
Eſt operæ precium diſcere Theta nouum.

Et Satyrographus:

Et

Et potis eſt vitium mortis præfigere Theta. Perſius Satyr. 4.

Item alius Poeta:

O multum ante alias infelix littera Theta.

Nec omittendum quod Aſconius Pedianus litteris mandauit, olim ſcilicet in iudicijs, ſortes, quę mittebantur in vrnam, triplicem notam habere ſolitas; ac Θ *quidem damnationis ſignum fuiſſe;* T, *abſolutionis;* Λ, *ampliationis, id eſt, quoties ſibi non liquere ſignificabant, ac denuo cauſſam agi oportere. Atq. ab huiuſmodi iudiciorum more dictum eſt illud a Cicerone in Oratione pro Milone, cum de Pompeio loqueretur, qui illi quæſtioni iudicioq. præfuerat: Vidit, inquit, in confeſſione facti, iuris tamen defenſionem ſuſcipi poſſe. quod niſi vidiſſet poſſe abſolui eum qui fateretur, cum videret nos fateri, neque quæri vnquam iuſſiſſet, nec nobis hanc tam ſalutarem in iudicando litteram, quam illam triſtem dediſſet. Etiam in ſacrificijs Gentium Nouenarius expiationi dicatus habebatur. Cum n. piaculum eſſet ſi quis cæde pollutus, vel alio flagitio, ad aras acceſſiſſet, minimeq. grata eſſent ſacrificia, quæ ab impuris ſceleratorum hominum manibus offerebantur, per Nouem dies, noctesq. opus erat vt abſtinerent ab omni libidine ſacerdotes aut mulieres, quibus ſacræ res erant tractandæ, vt eſt apud Ouidium lib. 10. Metamor.*

Feſta die Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatæ corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum,
Perque Nouem noctes Venerem, tactuſque viriles
In vetitis numerant.

Idem aperto teſtimonio declarat Propertius lib. 2. Eleg. 33.

Triſtia iam redeunt iterum ſolennia nobis,
Cynthia iam noctes eſt operata Nouem.
Atque vtinam Nilo pereat, quæ ſacra repente
Miſit matronis Inachis Auſonijs.
Quæ Dea tam cupidos toties diuiſit amantes,
Quæcunque illa fuit, ſemper amara fuit.

Nundinamquoq; Deam colebant Romani, vt aſſerit Vectius Prętextatus, qua ipſi infantes Nona die a ſuo natali aqua & igne luſtrabantur, illisq; nomen imponebatur, quos dies appellabant Luſtricos,

ſtricos, vt in cenis etiam Macrobianis habetur. Præterea Nouem vicibus orabant cum Lemures placare putabãt. de quo ritu in hunc modum ſcribit Alexander libro 3. Genialium dierum: Funeſtam (inquit) familiam, aut hominem funere pollutũ, nec ędes Deorum dedicare, nec publica ſacra facere poſſe, liquet, niſi in Lemuralibus et Parentalibus, in quibus inferis dijs dare inferias vſus obtinuit: quo tempore ædes Deorum clauſæ iacent. In Lemuralibus fabam noctu iacere vſurpatum eſt, Lemures ſe ex domo eijcere clamãtes, quam nigram eſſe cõuenit; ipſamq; lotis manibus, et pede nudo per ora verſare, & poſt terga reijcere, ærisque tinnitum facere, vtque Lemures fabis redemti, domo abirent, Nouies orare. Hęc Alexander. At quando videmus Nouenarium conuenire luſtrationi et deprecationi, non incongruum fortaſſe fuerit hic referre, quæ de primo Tartarorum duce ſcribit Aloyſius Regius libro de rerum viciſſitudine nono. ſic.n.ait: Sciãguis primus Chã, primuſq; Scytharũ dux vidit in ſomnijs equitem cataphractum equo albo inſidẽtem, a quo proprio nomine vocatus fuit his verbis: Scias Scianguis Cham, Diuinam volũtatem eſſe, vt tranſeas montem Belgiam, ac tendas Occidentem verſus, vbi acquires ditiones ac Regna, innumeraſq; nationes tuo imperio ſubiugabis; vtq; certe ſcias quæ te facere moneo, Diuino nutu tibi indicta eſſe, Surge et cum copijs tuis verſus Montem illum proficiſcere ea ex parte qua a Mare abluitur, eoq; deſcendes, & vbi deſcenderis Nouies genuflexus Deum adorabis. Ipſe.n. Omnipotens monſtrabit viam qua tutiſſime valeas pertranſire. Quamobrem hanc viſionem ſequens Scianguis cum exercitu eo perrexit vbi amplum pelagus Mõtem illum attingebat. Et cum ibi nullum iter vlterius proficiſcendi apparuiſſet, nihilominus Diuino iuſſui fidens, ipſe et vniuerſus exercitus deſcendentes de equitibus, ibi Orientem verſus flexis genibus Deum adorauerunt, ſuppliciter petentes, vt viã, qua inde incolumes exirent, oſtenderet. Cumque illa nocte orationibus intenti perſtitiſſent, mane ſurgentes viderũt Mare vlterius per Nouem paſſus a Monte remotum fuiſſe,

Cap. 12.

Vide Martinũ Cromerũ de rebus Polonorũ li. 7

adeo

adeo vt ipſis progrediendi viam ſatis latam reliquiſſet. Atque hoc factum eſt anno a Chriſto nato 1212. Adde quod hora Nona effunduntur ad Deũ preces, et ſupplicatio. Vt.n.legitur in Actis Apoſtolicis cap. 3. Petrus & Iohannes aſcendebant in templum ad horam orationis Nonam. et cap. 10. Orans eram hora Nona in domo mea, & ecce vir ſtetit ante me in veſte candida, & ait. Corneli exaudita eſt oratio tua. Illud deniq; de hoc numero dici poteſt, quod ad extremam mæſtitiam & luctum declarandum eum adhibuerunt, qui externis ritibus ſacra naturæ, et viuentis Dei myſteria explicare conati ſunt. Cum.n. aliquid humani acciderit, vel ipſi Summo Pontifici, vel purpuratis Patribus, qui & totius Eccleſiæ cardines ſunt, & omnium Fidelium inſtar, ex myſtica cæremoniarum formula indicitur per Nouem dies vniuerſæ Romanæ curiæ luctus. Quod idcirco ab Eccleſia vſurpatum videri poterit, quod cum duo omnino Fidelium ſint vitæ ſtatus, alter quidem in via, qui futuri figura cenſetur, et octaua benedictione perficitur: alter in patria, ubi Deũ facie ad faciem videbimus, qui denario numero perfectus habetur; mors ipſa ſane ſit mediũ quoddam terribilis horrendiq; tranſitus, non tam huius corporeæ naturæ diſſolutione, quam diuini iudicij vltioniſq; diei exſpectatione. Quare infeliciſsimum hoc tempus, cum & ſuppoſitum noſtrum tanto doloris ſenſu diſſoluatur, & anima ipſa nudata et perterrefacta illi tremendo Iudici ſiſtatur, ex cuius ſententia vel ſumma gloria, vel horrendi cruciatus pendeant, Nouenario teterrimo numero ſignificari myſtice voluerunt, ſimulq; interea per totidem dies ſine intermiſsione exorandã precibus Dei benignitatẽ iudicarunt. Neq; vero hic moueat nos quod huiuſmodi Nouẽdialia ab Aur. Aug. improbari videantur. Nam ſi recte eius ſententia attendatur, non damnat Nouendialia; ſed quorundã opinionem, qui propterea ad expiandos Manes a fidelibus adhiberi arbitrabãtur, quod olim fuiſſent a Gentibus in funeribus excogitata. fuit.n. ſolenne apud illos vetuſtiſsima cõſuetudine Nouendialia pro mortuis celebrare, quemadmodũ licet plurimis in locis aĩaduertere. Lib. qſt. i Geneſ.

Apud

Apud Homerum, quem vnum omnium Gentium mores diligentiſſime perſecutum fuiſſe teſtatum eſt, Nouem diebus inter Deos immortales cōtentio exorta eſt, eo quod Achilles Hectoris cadauer inhumatum teneret, neq; Priamo patri, vt ſepeliretur, reſtitueret,

Iliad. 24.
Nouem diebus iam contentio inter immortales orta eſt
Hectoris circa cadauer, & Achillem Vrbium expugnatorem.

Et paullo poſt inducitur Priamus Nouem dierum inducias ab Achille petere ad faciendas Hectori exſequias.

Si placet vt dignos nato impendamus honores.
Flere Nouem luces permitte domi Hectora noſtre,
Aetheraq;, & miſeris implere vlulatibus vrbem.

Apud eundem Poetam Niobes ſex filij, & filię totidem; ab Apolline illi; et hæ a Diana interfectę. Nouē diebus inhumati iacuerunt.

Ibidem.
Namq; & pulcra comas Niobe poſtquam edita vidit
Funera natorum ter quattuor, obruta luctu
Indulſit menſis tamen, atq; alimenta recepit.
Sex etenim pueroſq; mares totidemq; puellas
Enixa eſt vtero, quorum illos Delius arcu
Letifero occidit: tulit has irata Diana,
Quod ſe protulerit Latone ſtulta parenti,
Quod geminos tantum Latona enixa tuliſſet,
Se bis ſex peperiſſe animo iactabat inani.
Hi gemini tamen hos omnes arcu atq; ſagittis
Confecere ſuis, qui ter tribus vſq; diebus
Immundo iacuere ſolo, ſine honore ſepulcri.
Non etenim exſtabat quiſquam qui corpora humaret,
Cum populum in lapides vertiſſet Iuppiter omnem.
At decima ſuperi miſerati luce iacentes
Mandauere ſolo.

De hoc ritu loquitur Poeta nobilis.

Aen. li. 5.
Præterea ſi Nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit.

vbi Seruius Grammaticus docet apud Maiores in more poſitum, ſi forte defunctus non extinctus erat domi, cui celebrandæ fuerant exſequiæ, domum referebatur, vbi dies ſeptem ſeruatus, octauo incēdebatur, Nono ſepeliebatur. Vnde & Nouendiales pulueres vocat Horatius. ſic & ludi funerales Nouendiales aliquando dicti ſunt, & ſacra ipſa, Nouendialia. Idem affirmat Donatus in Commentario (In Epodo.)

tario

tario Phormionis dicens, in funere Nonum diẽ voti habere inſtaurationem. Atque huius ſacrificij mẽtionem fecit Suetonius Tranquillus ſcribens Cottam Meſſalinum quandoq. coargutum, quod cũ die natali Auguſtæ inter Sacerdotes epularetur, Nouendialem dixiſſet cœnam illam. Ad hanc Nouenariam funerum cæremoniã ſpectat quod cum Plotina ſupremum diem clauſiſſet, per Nouem funeris dies pullatus inceſſit Adrianus, templumq; erexit, ac hymnos in eam fecit, vt refert Dion. Caſſius. Vigebat itidem huiuſmodi vſus mortuorum lugendorum per Nouem dies temporibus Iuſtiniani Imperatoris, per quem etiam ſancitum fuit, quod hæres non teneretur creditoribus defuncti reſpondere ante Nouem dies ab obitu defuncti in Auct. Sed neq; C. de ſepul. viol. De quo Gloſ. fin. l. ſi ex re. §. ſi. ff. de ſtip. ſer. dicit tempore Digeſtorum in vſu fuiſſe, vt vniuerſa familia defuncti veſte lugubri incederet, famuliq. atq; omnes hæredes tenerentur portare illas veſtes per Nouem dies. quia totidem diebus debebant lugere. ideoq. non vocabantur in ius illis Nouem diebus. Subijciam tandem miraculo Cimiterij Innocentij Pariſienſis confirmatum fuiſſe numerum Nouenarium morti diſſolutioniq; obnoxium eſſe. ſic. n. proditum eſt, et quotidie experimento comprobatur, cadauera quæ illuc fuerint illata, intra Nouem dies adeo computreſcere, quod in puluerem reducantur, & oſſa nuda extrahantur, alijq; in eiſdem ſepulcris ſepeliantur.

Petrꝰ Berthoriꝰ in diction. mor.

DE NVMERO X.

SENTENTIA omnium Sapientum illa eſt præclariſſima, eo ſuperiora inferioribus perfectiora dici quo plura diſperſa in infimis eminẽter continent. Hinc fit, vt inter corpora, cęleſtes Orbes infimis corporibus prę ſtent, non ſolum quia corruptionis expertes, verum etiam quia quod perfectionis & nobilitatis his inferioribus ineſt, in illis

præexiſtat

Dionyſ. li. de diuinis nomin.

præexſiſtat eminenter. Subſtantiæq. illæ ſeparatæ licet corpulentam non habeant compoſitionem, virtute tamen perfectionem in compoſitis repertam complectuntur. Deus deniq; qui puriſsimus idemq. ſimpliciſsimus ab omnibus habetur, eminenti virtute, cuncta continet, portans omnia verbo virtutis ſuæ. Quod mirum vtiq; non eſt, cum rerum ſpecies, atteſtante Philopho, ſint ſicut numeri, qui conſiſtunt non ſolum propter vnitatis additionem, quæ differentiam ab alio numero ſpecificam conſtituit, verum etiam quia ſuperior numerus vniuerſas inferiores complectitur vnitates. Ex quo fit, vt Denarius numerus cunctis perfectior dici poſsit, vt qui vniuerſa numerandi genera in ſe continet, parium quidem, & imparium; parium, vt duo; imparium, vt tria; & ex vtriſq; compoſitorum parium & imparium, vt quinq; ſed & numerum primum nuncupatum, quem vno tantum metimur, cuiuſmodi eſſe duo, tria, quinq;, ſeptem diuidendo intelligas. continet & quadratũ quaternarium, numerum quidem pariter parem; tum & teſſelatum, ſiue cubum octonarium, pariter parem pariter figura præditum, id eſt, longitudini latitudiniq; æqualem habentem profunditatem; deinde & ſenarium ſuis adæquatum partibus. Et ſi in ſe ipſas duxeris Denarij partes, quæ ſunt vnum, duo quinq;, reſtitues Denarium, quo nihil abſolutius, quod in decem proportionibus quattuor cubici numeri conſummationem accipiant, quibus aiunt Pytagorici cuncta conſtare. Complectitur etiam Denarius numerus naturam, tum indimenſam, tum dimenſioni obnoxiam. quæ dimenſione caret, ex puncto ſolo conſtat. at quæ diſtinguitur interuallis tres habet formas: Lineæ, Superficiei, et Solidi. quæ.n. duabus notis ſiue punctis terminatur, Linea eſt; quę autem in duo interualla tribuitur, Superficies, linea ſcilicet in latitudinem diffuſa; quæ deniq. in tria, Solidum, cum longitudo, & latitudo craſsitudinem ſibi adiunxerit, in quibus natura gradum ſiſtit; nam plura, quam tria non procreauit interualla. Numeri, vnde iſta primum expreſſa, ſunt, Vnum: quę eſt puncti dimenſione carentis nota; Duo, quę lineę; Tria, quę ſuperfi-

Heb. j.

perficiei; & Quattuor, quæ ſolidi rationem habent. Horum compoſitione, vnius ſcilicet, duorum, trium, quattuor, perficitur Denarius. Qui etiam in rebus ſub aſpectum cadentibus, alias præclaras formas exprimit. per hunc .n. numerus infinitus pene fit menſurabilis, eo quod fines quattuor ipſum conſtituentes ſint, Vnum, Duo, Tria, Quattuor. Quibus totidē fines æquis portionibus reſpondentes ex Denarijs Centenarium gignunt. coaceruatis .n. Decem, viginti, triginta, quadraginta, Centenarius procreatur. Eodē quoq; modo & Millenarius ex Centenarijs conflatur. Vnitas autem, Denarius, Centenarius, & Millenarius, quattuor ſunt termini, e quibus naſcitur Denarius. Vnde illum Pythagorici primam quadraturam appellarunt, quod ex 1.2.3. & 4. collectis fiat Denarius primus numerorum limes. Eſt autem Denarius etiam tanto ceteris numeris perfectior, quanto cunctos ſingulatim numeros includit: Quemadmodum enim ipſum nominis etymon docet, decas dicitur ὡς δεκτικὴ πάντων τῶν ἀριθμῶν, id eſt, quod omnes numeros complectatur. nam cum ad decem peruenerint numeri, progrediendi finem faciunt, ac deinceps iterantur ſolum ac reuoluuntur. Hinc efficitur, vt quiſq; iure merito mirari poſſit huius numeri naturam: cum omnes fere homines, tam Barbari, quā Græci ad Decem vſq; numerare conſueuerint; quaſi decem digitis naturali lege creati homines, ſui numeri calculos adipiſcentes, hac eadem multitudine cetera quoq; cōnumerent. Quod ipſum ex Pythagora adducit Ariſtoteles, & a Plutarcho quoq; traditur lib. de Placitis philoſophorum primo, quo loco de principijs rerum diſſerit. Sed & Vitruuius lib. 3. Architect. cap. 1. Perfectum (inquit) Antiqui inſtituerunt numerum qui Decem dicitur. namque ex manibus Denarius digitorum numerus, ex digitis vero palmus, & a palmo pes eſt inuentus. Sicut autem in vtriſque palmis ex articulis a natura Decem ſunt perfecti; ita etiam Platoni placuit eſſe eum numerum ea re perfectum, quod ex ſingularibus rebus, quæ Monades apud Græcos dicuntur, perficitur decuſſis, quæ ſimul ac vndecim, aut

duodecim ſunt facta, quod ſuperauerint, non poſſunt eſſe perfecte, donec ad alteram decuſſim peruenerint. Hęc Vitruuius. Tum quoque iuſtiſſimi viri dextras præbebant in tutela rei, vnde Diodorus Siculus in Philippo dicit: datæ dextræ fidem apud Perſas firmiſſimam. Homerus omnis doctrinæ Artifex. *Iliad. 6.*

Sic vociferans ab equis deſcendentes
Manusq; mutuo acceperunt, & fidem dederunt.

Virgilius Aeneid. lib. 1.

----cur dextram iungere dextræ
Non datur?

Item libro 6.

----nec veriti dominorum fallere dextras.

Ouidius in Epiſtolis.

Heus vbi pacta fides, commiſſaq; dextera dextræ.

Et ad Gal. 2. dicitur quod dederunt dextras: quaſi Denarium numerum præmittentes. Quæ quidem res nunc ſuis hominum litteris confirmantur. Hic igitur numerus, ſicut Vnitas, eſt circularis, quia coaceruatus redit in Vnitatem, a qua ſumſit exordium. Et ipſe numerorum omnium finis eſt, & complementum, & principium Decadum. Porro ſicut Denarius refluit in Vnitatem, ex qua proceſſit: non ſecus omne fluens reuertitur ad id, a quo habuit principium ſui fluxus. ſic Aqua currit ad mare, a quo traxit originem. Eccleſ. 1. *Corpus in terram, a qua ſumtum eſt, reuertitur.* Eccli. 3. *Tempus redit in æternitatem, a qua fluxit. Mens a Deo facta, ad eundem regreditur. Beda in Geneſim: Anima, inquit, a Deo data eſt, & ex nihilo facta. quare nullum habet elementum, ad quod reuertatur, niſi ad Creatorem ſuum, poſtquam de corpore exierit. Omnis denique creatura, ſecundum ſe conſiderata, fluit in nihilum, ex quo creata eſt, nec niſi Diuino Verbo ſuſtentatur, in quo vniuerſa ſunt condita. Cuncta demum cum Denario, & per Denarium gyrum efficiunt, vt inquit Proclus, a Deo incipientia, & in ipſum deſinentia. ſicut enim ab*

vno

vno principio demanant omnia, nempe a ſummo bono; ſic in vnum finem tendunt, in bonum dico, quod omnia appetunt. Deus enim ἄλφα, & ὠμέγα, principium, & finis omnium entium. Ipſe prima Vnitas, qui priuſquam ſe ſe in principio temporis communicaſſet, primo ſe ab æterno in primum numerorum, ſcilicet Ternarium diffundit, dehinc in Denarium, tanquam in Decem Ideas, menſuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum. quas Hebræi Decem attributa vocant, & Decem Diuina nomina numerant. qua de cauſa vlterior numerus dari nequit. Hinc, quæ in natura Categoriæ ſiue Prædicamenta vocantur, quibus conſtare putant, & intelligi quæcunque in hoc Conditoris orbiculari globo continentur, Decem dumtaxat eſſe conſentit etiam Ariſtoteles Peripateticorum Gymnaſiarcha: Subſtantiam dico, quantitatem, ad aliquid ſiue relationem, qualitatem, agere, pati, habere ſiue habitum, ſitum eſſe, vbi, & quando. Quæ quidem omnia hoc elogio continentur: Alexander, magnus, Imperator, Philippi Regis filius, comedendo, venenatus, hic, nunc, iacet, tumulatus. Hunc quoque ornatiſsimum Mundum Mathematici recentiores Decem Sphæris moueri probant. Cui & tu addas Denarium a Grecis Decada vocari, quod omnem, vt diximus, in ſe numerum recipiat, Pythagoreoſque Decada Mundum vocaſſe, quod eo numero ſit compactus. Architas etiam Tarentinus nobilis Pythagoreus omne, quod eſt, Denario numero claudit. Diuinus autem Plato Denarij numeri perfectionem oſtendere volens, vt Marſilius docet, integram abſolutę Reipublicę formam denario librorum numero compoſuit. Iam vero apud Iureconſultos maior pars præſcriptionum Decem annorum numero circumſcribitur; aut ſi longius tempus depoſcit, aut illius abſentia, contra quem præſcribitur, vel cauſſæ aut partium qualitas eodem annorum numero, vel duplicato, aut aliter multiplicato fere ſemper concluditur. Adhæc ſtatuerunt tempus ſimpliciter, & ſine alia declaratione prolatū, ſi-

Apoc. 1. 21.22.

Ariſt.lib. Prædicamētorū.

gnificare decennium. ita enim ſcribitur in l. ſine præfinitione D. de poenis. quam in ea rem expendit Dominicus, & dicit ſingulare in cap. ex litteris col. 4. ver. quid ſi Iudex dicit, extra de conſtitutionibus. Sed & rerum Series, quas Alcmæonij cõtrarietates appellarunt, ob Arithmeticæ artis amorem, in numerum Denarium coarctarunt. vt

Finitum,	Infinitum:
Impar,	Par:
Vnum,	Multa:
Dextrum,	Siniſtrum:
Maſculinum,	Femininum:
Quietem,	Motum:
Rectum,	Curuum:
Lucem,	Tenebras:
Bonum,	Malum:
Quadratum,	Altera parte longius.

Atque hæc ita ſunt vtralibet, quod duo ſunt, nam ſi vnum eßent, non vtiq; contraria ſorent. Deniq; omnia Dena perfectum quoddam in ſe habent. Nam & priſci Scriptores quicquid ingens eßet, vocabant Decumanum, ampliſſima quæ fuiſſent ſcuta appellantes Decumana, & Decumanum dicentes ouum, ac fluctum Decumanum, pro magno: quod a ruſticis, & nautis obſeruatum ſit decimum quodque ouum naſci ceteris maius; & decimum quenque fluctum reliquis eſſe ampliorem, quod aſtruit Ouidius libro 1. de Triſtibus, cum ait:

Alexan. Neapol. li. 6. c. 22. genialiũ dierum.

Qui venit hinc fluctus, fluctus ſupereminet omnes:
Poſterior nono eſt, vndecimoq; prior.

Et libro Transformationum decimo.

Vaſtius inſurgens Decimæ ruit impetus vndæ.

Et Greg. Nazianzenus in diſtichis.

Doctus Gubernator Decimas vndas cauet.

Valerius item Flaccus lib. 2. Argonauticon.

--quanta quoties & Palladis arte
Incaſſum Decimæ cecidit tumor arduus vndæ.

Poſtremo Lucanus lib. 5. Belli ciuilis.

Hæc fatum Decimus, dictu mirabile, fluctus
Inualida cum puppe leuat.

Quod

Quod ſi Poetarum auctoritas non ſatis eſt, Bedamquoq; libro de Mundi conſtitutione his uerbis loquentẽ audiamus. Exæſtuat mare inter diem & noctẽ ter; bis in æſtiuo die, et ſemel in nocte; bis in hiemali nocte, et ſemel in die: et dodrantẽ, et ſemunciã horæ durat. ſed ſiue exæſtuent, ſiue vento impellãtur, dein, et dein fluctus ordinãtur, quorũ Decimus eſt maximus. hæc ille. Erit igitur Denarius et ipſe quædam vnitas, iteratione Vnitatis, ac ſecunda Vnitas perfecta, perfectioniſq; procreatrix, atq; aliquo pacto ipſi primæ, & antiquiſſimæ Vnitati magis ſimilis, quam vllus ſimplicium numerorum, vt pote qui ipſius Vnitatis lucidam captat effigiem. Eſtque formalis quædam Vnitatis reſumtio. Nam Decem per ι idest Iota, quæ virgula eſt erecta, Græce ſcribimus, aut per ſolum punctũ Hebraice notamus י, ideſt Iod, quæ tam Barbaris, quam Latinis alioqui ſimplicem referunt Vnitatem, quippe a qua numerus Denarius oritur, & in quam deſinit. Neq; tamen hanc expreſſam, claramq. ſimpliciſſimæ Monadis effigiem, hanc ſui principij formalem identitatem Denarius fert abſolutam; ſed in alteritatis cuiuſpiam, ac priuationis ſubſellio. Non enim Denarius ſimplici ſeque ferente Vnitate pingitur ab Arithmeticis; ſed Vnitate, cum anteriore ſcabello priuationis, ideſt, Vnitate, cui ab antica parte notam alteritatis adiungunt, o, quam vocant Ziſram. Nam huiuſmodi orbiculare ſignum, numerus quidem non eſt, nec vllum exprimit numerum; ſed numerorum alteritates, & interualla. Quo fit, vt in Denario, qui ad hunc modum pingitur 10: manifeſta Rationalis fabricæ conſpiciatur imago. Quemadmodum enim Denarius ex Vnitate, & priuationis forma conflatur: ita humana ſubſtantia animo, corporeque conſtat. Humanus Intellectus eſt quidem intellectus, non tamen per ſe, ſed intellectus inditus alteritati corporis. corpus autem ad animum, vicem non entis obtinet. Vnitatis igitur character hominis exprimit animum; ſed alteritatis & priuationis appoſitio ſpeciem gerit humani corporis. Quemadmodum autem vera, perfectaque

Denarij eſſentia ipſius Vnitatis eſt ſpecies, conducit tamen & ad eius ſubſtantiam priuationis articulus: pari analogia verum hominis eſſe præcipua eſt animi portio, (a forma.n.prouenit eſſe ſecũdum Philoſophum,) ad illius tamen ſubſtantiam quoquo pacto corporea deſideratur appẽdix. Præterea primus numerorum Denarius Vnitatis ſpeciem in ſcutula priuationis excepit: prima quoq; humana ſubſtantia inſignem Diuina ſpecie animum corporeo texit amiculo. Supra Denarium, quidquid eſt numerorum, expers eſt priuationis, & exteræ ſedis, ſeipſum fulciens, & ſuſtentans: quidquid item eſt eminentius humano animo, corporis ac ſenſuum exſors in ſua ipſius ſede figitur, ac ſtabilitur. Eſt. n. humanus intellectus in confinio vtriuſq; naturæ mortalis, & immortalis, vtriuſq; nexus, & medium ad vtramq;. Nam per mortale, mortalibus coniungitur, & ad mortalia deſcendit; per immortale, immortalibus, ad immortaliaque aſcendit. Et vt elucidatior Denarij numeri ad humanũ intellectum ſtruatur analogia, ſcribo numerorum ordinem ab Vnitate ad Denarium, a dextris in ſiniſtrum, vt Hebræorum morem ſequar, tamquam ab Ortu in Occaſum, quo modo etiam Decima Mundi rotatur Sphæra.

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Denarij formæ, quæ eſt præcipuum eius eſſe, quæ Vnitatis ſcribitur nota, priuationis effigies videtur obeſſe, quo minus ſuperiori immaterialium numerorũ cœtui adnumeretur: quemadmodum etiam humanum intellectum eſſe Diuinã effigiem, ſed corporis obice e choro ſimplicium Diuinarum imaginum eliminatã fatentur Theologi. Magis .n. ad imaginem Dei, ſimpliciter loquendo, dicendus eſt Angelus, cum principaliter attendatur iſta imago ſecundum intellectualem naturam, quæ perfectiori modo in Angelis reperitur, cum ſint formæ ſimplices intellectuales; homo autem anima conſtet, & corpore. Rurſus priuationis nota, quamquã media ſit inter. 9. numerorum ſimplicium ſupremũ, & Denarij Vnitatem; longius tamen

men

men abeſt a nouenario, nihil ei cohæret, ſed ad animam ſpectat Denarij, illiusq; eſt naturalis poſitio, cum qua ſubſtantiam quoq; Denariam adimplet: in eundem modum corporis moles, licet inter extremam ſimplicium intelligentiarum, & humanam intelligentiam habeatur media; hæc tamen nihil ad Angelicum intellectum pertinet, ſed ad humanum ſpectat tota. Qui vero citra Denarium ſunt numeri, abſoluti ſunt, & ſimpliciſsimi, immateriales, nulli numerorum alteritati, & varietati permiſti, ſimplicibus deſcripti notis, perſimiles prorſus illis abſolutis cęleſtibus formis ſubſtantiam ſortitis extra, ac ſupra materiam, nullis alteritatibus ſubiugati. Qui rurſus Denarium pręcedunt numeri, nullo in orbe ſedent, ſuperiores ſunt orbe, nullis circumferentiæ vallis obteguntur: Et quę ſupra hominem Angelicæ mētes circulum tranſcendunt, orbi nequaquam inſunt, nullo ambitu circumferentiæ capiuntur. nullo.n.loco circumſcribuntur, neq. ſunt alicuius corporis formæ; ſed in loco dici merentur per operationem, et corporibus cęleſtibus, vt motrices, non vt formæ inhærentes, adeſſe. Quemadmodum item humanus intellectus, ab intellectu Angelico ſeparatus, inferiori regioni mancipatur: ita fere ſpiritus, qui Denarij ineſt orbiculo, a ſuperiorum numerorum regione ſeorſum, inferiori cuidam terreſtri regioni deputatur. Nihil .n.refert ſi Denarij ſpiritum intra eius corpus collocaueris, ideſt, Vnitatem, in ſuæ priuationis orbiculo, hoc inquam modo ①, quod mutata deſcriptione illius nō immutetur ſubſtantia. Eſt igitur Denarius rationalis animæ numerus, hoc materiali, & corruptibili corpore vallatæ. Quando autem corruptibile corpus noſtrum, a vitijs purgatum, reſurget corruptione depoſita, vt verum ſit illud quod dicit Apoſtolus 1.Corint.cap.15. Seminatur in corruptione, ſurget in incorruptione: ſeminatur in ignobilitate, ſurget in gloria: ſeminatue in infirmitate, ſurget in virtute: ſeminatur corpus animale, ſurget corpus ſpiritale. tunc profecto noſtra mens ſedem nanciſcetur inter puriſsimas, ſimpliciſsimas, ac ſupercęleſtes mentes; vt per Apoſtatarum ruinam, diminutum numerum rurſum ſuperueniens vni-

Amb. de Nohe & Arca c. 1.

tas, Decadem reſtituat. D. *Greg. explanans Euangelium apud Lucam cap. 15. de vna ex decem drachmis perdita, diligenter quęſita, et demum reperta: Sed inter hæc (inquit) nequaquã relinquere negligenter debemus, cur iſta mulier, per quam Dei ſapientia figuratur, decẽ drachmas habuiſſe perhibetur, ex quibus vnam perdidit, quam cum quæreret, inuenit. Angelorum quippe & Hominum naturam, ad cognoſcendum ſe, Dominus condidit; quam dum conſiſtere ad æternitatem voluit, eam proculdubio ad ſuam ſimilitudinem creauit; Decem vero drachmas habuit mulier, quia nouem ſunt Ordines Angelorum; ſed vt compleretur Electorum numerus, Homo Decimus eſt creatus; qui a cõditore ſuo nec poſt culpã perijt: quia hunc æterna ſapientia per carnem miraculis coruſcans, ex lumine teſtæ reparauit. Hæc Greg. Quoniam vero in illa perenni luce, vbi Dominum facie ad faciem contuebimur, erit vera quies, myſtice Nohe, qui requies interpretatur, Decimus in generationibus conſtituitur. Adam quippe genuit Seth, qui genuit Enos, ex quo natus eſt Caynan, a quo Malalchel, qui genuit Iareth, ex quo natus eſt Enoch, a quo genitus eſt Mathuſalem, a quo Lamech, ex quo decimus natus eſt Nohe. Porro Adam ſecundum Hebraicam tranſlationis virtutem interpretatur homo, quod commune eſt maſculo & feminę. Nam ſic de eo ſcriptũ eſt: Creauit Deus hominem ad imaginem et ſimilitudinem ſuã, maſculũ & feminã creauit eos. D. Hieronymus hominem, ſiue terrenũ, vel terram rubrã interpretatur. Euſebius Cęſarien. terrenũ, ſeu carnalem, ſiue natũ a terra.*

De nominũ interpretatione legen. Hier. lib. de Hebraicis nominibus. Aug. in Ciuit. lib. 15. c. 17. Iſidorus Etymol. li. 7. c. 6. Gloſ. ordin. in Gen. Philo Alex.

Seth reſurrectio dici poteſt, eo quod poſt interfectum fratrem natus ſit in hanc lucem. Beda de ſex Mundi ætatibus: Seth, (inquit) interpretatur reſurrectio, ſignificans reſurrectionem Chriſti a mortuis, cuius mortem illatam a Iudæis ſignificat Abel, qui dicitur luctus, a fratre Cain occiſus.

Enos interpretatur homo, uerum non ſicut Adam. quem .n. noſtra lingua rationalem hominem dicimus, Chaldęi dicunt Enos. Vnde ait Euſebius: Hominem Enos appellant Hebręi, quo ſane voca-

Lib. 7. ca. 3. de pp. euang.

vocabulo, non terrenam, ſed rationalem naturam ſignificant.
Caynan iuxta hebraicam veritatem dici poteſt lamentatio, vel lugens, aut luctus.
Malalehel dicitur laudans Deum.
Iareth interpretatur roboratus:
Enoch dicitur dedicatio.
Mathuſalem dici poteſt mortis remiſsio, vel mortis concuſsio.
Lamech humilis ſiue humiliatus.
Cum igitur Nohe quietem ſonet, hæc erit conuenientia myſteriorum ex interpretatione decem nominum: Philo. bi blic. antiquit.

1: Procedens Homo ex terra,
2: Reſurgens a peccatis,
3: Vir erit inuocans Deum,
4: Deſlens peccata priſtina,
5: Sicq; laudans Deum,
6: Roboratus ſpiritu Diuino,
7: Dedicatur ad vitam æternam,
8: Atque mortis victor,
9: Deo ſubiectus, & humiliatus,
10. Requiem poſsidet ſempiternam.

Quis hic non videat vel duce natura, vel Dei iudicio nominum factam impoſitionem? Scite profecto magnus ille Origenes, cum Diuinorum nominum virtutem mirificam conſideraſſet, teſtatus eſt in his magnam atque mirabilem latere virtutem; ideoq; ipſa non eſſe ex Hebræa, in aliam linguam transferenda. Plato vero in Cratylo, aſſerere non dubitauit, poſitione quadam conſtare nominum rectitudinem; at non quidem temere, vel vt obtigit, ſed poſitionem ipſam de naturæ penu promi; nec aliud eſſe nominum rectitudinem, quam naturæ ipſi conſonam poſitionem. Porro quod ad huiuſmodi nominum rationem ſpectat. Cót. Celſum. li. 1. & 5. Beda in capi. 19. Apocal.

1. Adam ſiue homo in Geneſi Vnitatem adeptus eſt, quia Vnus creatus eſt homo, vnaque illi mens indita.

2. Sed qui per peccatum noluit eſſe cum Deo vnitus, factus eſt in ſeipſo diuiſus, Ideoq. in ſecunda propagine, vocatus a Deo, reſurgit a peccatis.

3. In

Prouer. 18. *3. In tertia ſactus vir, inuocat nomen Sanctiſsimæ Trinitatis, quia turris fortiſſima nomen Domini, & adipſum concurrit iuſtus.*

4. In quarta generatione deflet peccata priſtina. nam quaternarius elementorum, (ex quo corpus quod corrumpitur, & aggrauat animam,) ductus per ſuum trigonum Denarium, procreat quadragenarium numerum pœnitentiæ ſacrum.

5. In quinta mundatus, et purificatus Deum laudat, dum oculus recta videt, odoratus recta odoratur, auris recta audit, & guſtus Verbum Dei guſtat, manus denique palpat, & contingit de Verbo Dei. ſic

6. Roboratus ſpiritu Dei ad ſenarium tranſit numerorum omniũ Iohã. 15. *perfectiſſimum, quia Sine me, dicit Veritas apud Iohannem, nihil poteſtis facere. Hoc igitur Diuino auxilio roboratus,*

7. In ſeptima dedicatur ad vitam æternam. Enoch enim ſeptimus Gen. 5. *Deo placuit & tranſlatus eſt. & ſeptima requies prædicatur, ad* Aug. cõ. Fauſt. li. 12. c. 14. *quam transfertur omnis, qui tamquam ſexto die, ideſt ſexta ætate ſeculi Chriſti aduentu reformatur. poſt ſeptimam,*

8. Ad octauam tranſiens, victor mortis reſurgit.

9. Et per ſuperbiam diminutum numerum ſupercęleſtium mentium, ipſe, Deo ſubiectus, implebit.

10. Vt ex nouenario fiat Denarius, vnde etiam hominis eſt decimas ſoluere. Auguſtinus Serm. de Decimis: Attende quod creatura decima inter intellectuales creaturas eſt Homo, quia Angeli in nouem ordinibus conſiſtunt: decimus vero ordo eſt Hominum, & Hominis eſt decimam ſoluere, vt ruinam Angelorũ valeat ſup- Exo. 22. *plere, & decimum ordinem adimplere. Ad quod reſpiciens Legiſ-* Clemẽs Alexan. ſtrom. libro 1. *lator & animalium, et omnium terræ fructuum Decimas Domino conſecrat. Atque hæc edoctus Ethnicus ille, qui fecit Europiam de Apolline, qui myſtice, ex priuatione multorum, intelligitur vnus Deus, decimam Deo reddi demonſtrat his verbis.*

Ὄφρα δεῷ δεκάτην, ἀκροθίνιά τε κρεμάσαιμεν,
Σταθμῶν ἐκ ζαθέων, καὶ κίονος ὑψηλοῖο.

Quæ

Quæ ſic quidam vertit non inepte:

Vt decimamque Deo, primos fructuſque dicemus;
Sedibus ex ſacroſanctis, celſaque columna.

Tradit prætereà Herodotus libro 1. Cyrum à Crœſo monitum vt Decimæ omnium hircorum Ioui redderentur. Et lib. 9. Æginetas Decimam ex ſpolijs Perſarum, qui ad plateas occubuerunt, dijs quibuſdam dedicaſſe. Xenophon quoq; in Oratione, quam habuit de Ageſilai laudibus, in duobus annis centum talenta & amplius Deo apud Delphos Decimam dediſſe refert. Vt quod notius eſt omittam, Decimas Herculi olim fuiſſe deſtinatas. propter quod Plautus Decimam partem appellat Herculaneam, in Trinum. Narrat & Plinius lib. 12. cap. 15. quod vbi Tus collectum erat in ciuitate Sabotam, per vnam ſpecialem portam inferebatur, & ante omnia decimabatur, nec illud extrudere licebat, donec Sacerdos Decimam habuiſſet. Inſinuat igitur Denarius numerus Angelici chori reſtaurationem, & ſpem cęleſtium præmiorum, Domino confirmante, cũ eos qui in vinea magni patris familias laborabant, remunerandos forc Denario repromiſit; qui diurnus præcipue nominatur, quod inibi ſit perpetus dies abſq. aliqua nocte, ſicut in Apocalypſi legitur ſcriptum: quod etiam ab Antiſtite Auguſtino fuit adnotatum, qui mercedem illam, ideſt, ipſius Dei viſionem in matutinam ſecat, & veſpertinam, nocte ſecluſa, in qua damnati permanebunt orbati huiuſmodi Denario diurno. in Inferno enim, tenebræ, ignis ſine luce. Ab hoc myſterio non diſſonant Pythagorici ſupercæleſtem mundum Denario cõparantes. ſtatutis.n. duobus extremis, Vnitate. ſ. & Millenario, ceteros oẽs numeros per acceſſum, aut receſſum ab illis definiebant; atq; inter hæc, duo ſtatuebant media nempe 10. & 100. Denarium numerum appellantes radicem; 100. quadratum; 1000. cubum. Vnitas abſq; diuiſione eſt, & vt Punctum; Denarius, Millenarij radix, cum vnica diuiſione. eſt.n. pariter impar, et vt Linea; Centenarius cum dupla diuiſione, & vt Superficies. diuiditur.n. in 50, & 50; dein 25, & 25; Millenarius vero cum trina diuiſione,

Matth. 20.

ſione,

ſione,& vt corpus,cum diuidatur in 500,et 500; deinde in 250, et 250;rurſus in 125,et 125.ibiq; diuiſio finem habet.His igitur ad triplicem mundũ,Supercęleſtem, Cęleſtem,& Elementarẽ ſurgebant. Triplici Mundo ſupereminet ſimpliciſſimus actus expers potentiæ Deus ipſe; non ſecus atque Vnitas,Denario,Centenario, & Millenario; nec non Punctum,lineæ,ſuperficiei,& corpori;eoq; Deum vnitate,& Puncto ob ſimplicitatem exprimebant; Supercęleſtem mundum, Denario, & Linea, nempe ob vtriuſq; ſimplam diuiſionem. Nam cum extra Deum nihil ſit ſimplex,eſt vtiq; quodque a Deo compoſitum,ſaltem compoſitione actus & potentiæ, eſſe & eſſentiæ. quare diuiſibile; ſimpliciſſimum autem diuiſibile, quod vnam dumtaxat diuiſionem ſuſtineat. Habet item Linea vnicum ſui dimenſus terminum; & Denarius, vnicam ſe priorem Vnitatem,a qua multiplicatione ſurgit, ac definitur. Ita ſane ſupramundanarum Mentium vnica, eaq; ſimpliciſſima menſura. Quod ſi ſolam reſpicis quantitatem, occurrit Linea ſimpliciſſima cuiuſq; continui menſura. Nam quodq; continuum Linea, ſuperficies, aut corpus eſt. Porro Linea metitur, & definit ſuperficiem pariter,et corpus;& ab horum nullo finitur,menſuraturue. Non abſimili ratione ſi creaturas dumtaxat ſpectamus, ſupra mundanas Mentes agnoſcimus aliorum quidem eſſe diſcretiones, & menſuras, & a nullo diſcerni, præſertim cum compoſitum, id quod ſimplex eſt metiri nequaquã poſsit. Eam ob rem Angelicus intellectus, cum ſit creatura ſimpliciſsima, & nullum proinde creaturæ dimenſum ſubiens, tempori noſtro non ſubiacet, atque ſupra tempus,quo nos, ceteraq. entia inferiora metimur, eſſe rite colligitur. Quare qui ad ſolas creaturas ſuos deflectit obtutus, Angelum cognoſcit immortalem & incorruptibilem, vt pote materiam non habentem priuationi connexã, quæ malum corruptionemq. tendit ſemper. Quod ſi ad vſq. Deum ſeſe attollit, qui Angelo per immenſum, ſimplicior, perfectior, quique omnium rerum menſura, ac principium eſt, non obſcure agnoſcit eundem Angelum menſuram aliquam ſe habere priorem; perinde atque

linea,

linea, ſe priorem punctum habet ſuum quidem terminum. Quare non ſimpliciter abſoluteq; immortalis eſt: quemadmodum neq; abſoluta, neq; ſimpliciſsima menſura, quod in puncto, & linea e veſtigio innoteſcit. Ceterũ ſuperficie, ac Centenario Cęleſtem mundum exprimebant, idque quo cæleſtia corpora geminam admittunt ſectionem. Corpore tãdem, ac Millenario, elementarem regionem, ob trinam ſectionem, quæ ſecum pariter inuehit omnem alteritatis rationẽ, quæ profecto in hoc inferiore mundo eſt vel maxima. Elementarem igitur mundum, Millenarius refert; Cęlestem, Centenarius; Supercęleſtem, Denarius. Et iure optimo per Denarium merces figuratur æterna, in qua noſtra & in æternum Diuinæ viſioni coniungitur, quia in ipſo numero miſtice Diuina ſimul & humana natura deſignatur. Deus quippe Trinitas eſt; Homo autem, ſeptenarius. nam, & quattuor elementis conſtat corpus; & triplex eſt interioris hominis differentia, quam nobis oracula Diuina demonſtrant, cum diligere iubent Deum ex toto corde, ex tota anima, Matt.22. *& ex tota virtute. Vnde & in Decalogo tria ſunt mandata, quæ ad cultum Diuini amoris excitant; ſeptem, quæ proximi dilectionem commendant. Primum quidem tribuitur Patri, dum dicitur: Dominus Deus tuus Deus vnus eſt: vtiq; vt hæc audiens, vnum* Exho.20 *Deum Patrem colas, & in multos fictos Deos fornicationem non effundas. Secundum tribuitur Filio dicens: Non aſſumes nomen Domini Dei tui in vanũ, ideſt, ne putes creaturam eſſe Filium Dei, quia omnis creatura vnitati ſubdita eſt; ſed credas eum æqualem eſſe Patri. Tertium mandatum de ſabbato põt tribui Spiritui ſancto, cuius dono requies nobis ſempiterna promittitur. Nam quia Spiritus dicitur Sanctus, propterea & ſeptimũ diem ſanctificauit Deus. Reliqua ſeptem mandata ad dilectionem proximi pertinent,* Matth.15 *quorum primum, quod tamen in ordine quartum eſt; incipit ab honore parentum. inde Apoſtolus hoc primum nominauit, dicens: Honora Patrem, & matrem, hoc eſt primum mandatum in lege.* Epheſ.6. *Qui ergo Decalogum in Dei, & proximi amore cuſtodierint, iure*

merce-

mercedem huius cuſtodiæ in Dei viſione percipient, & de gloria proximi gaudebunt. Quiq; in hac vita, et proximum, quem vident, & Deũ, quem non vident, diligunt, hi in futura vita, & Deum Regem in decore ſuo, & proximum glorificatum ac decoratum videbunt. Exho. 31 *Ceterum quis inficiabitur Decalogũ digito Dei fuiſſe deſcriptum, cum diuina ſcriptura teſtetur Deum dediſſe Moyſi in* Clemens Alexan. Strom. lib. 8. *monte Synai duas Tabulas lapideas digito Dei conſcriptas? Porro digitus Dei eſt Dei potentia, per quam efficitur Creatio Cęli, & Terræ, quorum amborum intelliguntur Tabulę eſſe ſigna. Nam Dei ſcriptura & formatio in ſubiecta Tabula, eſt Mũdi Creatio; Decalogus autem in imagine cęleſti continet Solem, & Lunam, aſtra, nubes, lucem, ſpiritum, aquam, aerem, tenebras, ignem. Hic eſt Cęli naturalis Decalogus. Terræ autem imago continet homines, pecora, reptilia, beſtias, & ex aquatilibus piſces, & cete; ſimiliter ex volucribus, & quæ ſunt carniuoræ, et quæ miti ac manſueto vtuntur cibo; & ex plantis ſimiliter, & quæ ſunt fertiles, &* Ariſtot. Phyſicorum, li. 8. *quæ ſteriles. Hic eſt Terræ naturalis Decalogus. In ipſo quoq; Homine, quem Philoſophus minorem mundum nominauit, habet Denarius admirabilem vim. adſunt. n. quinque ſenſus, & vocis edendæ facultas, & vis ſeminaria, & hic quoque octauus qui fuit in formatione ſpiritus, nona eſt facultas animæ, quæ principatum tenet, & dicitur principalis, & decima eſt ſancti Spiritus, quæ per fidem accedit, formam & characterem tribuens proprietas, per lauacrum regenerationis. Adhuc Decem ſunt ſanguinei Hominis res, menſtruum dico, ſperma, plaſmatiuus ſpiritus, maſſa, humores, organicum corpus, vegetatiua, ſenſitiua, ratio, & mens. Decem præter hæc ſimplicia integralia Hominem conſtituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem inſuper partes, quibus conſtat intrinſecus Homo, ſpiritus inquam, cerebrum, pulmo, cor, hepar, fel, ſplen, renes, geni-* Exho. 26 *talia, matrix. Tabernaculum denique Moſaicum cęleſti tabernaculo figura reſpondens, & humani corporis formam præ ſe ferens,*

decem

decem cortinis erat ornatũ. Accedunt huius numeri alia Sacramẽta. Decẽ fuerunt Cantores Pſalmorum, vt habetur in מדרש תלים *Midraſch: Tillim, videlicet, Adã, Abraham, Melchiſedech, Moyſes, Aſaph, Dauid, Salomon, & tres filij Choræ; quamquam a noſtris Theologis alij connumerentur, nimirum: Moyſes, Dauid, Salomon, Aſaph, Ethan Ezrachi, Eman, Ezraita, Idithũ, et tres filij Choræ, quorum in primo Paralipomenon nomina recenſentur, videlicet: Aſir, Elcana, & Abiaſaph. Illis correſpondent Decem organa, ideſt, Decem inſtrumenta, vel Decem modi Muſicæ, quibus canebantur, ſic dicti apud Hebræos: Neza, in quo canebantur Odę: Nablum, idem quod Organum; Mizmor, in quo Pſalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Aſre, in quo alicuius felicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantum, atque contemplationes. Quin & Græcorum theologia, nouem deputat Apollini Muſas, ipſumq; Decimum Muſis adijcit: illa videlicet cauſſa, quod humanæ vocis Decem ſint modulamina. Vnde cum Decachorda Apollo pingitur cythara. Dauid etiam Pſalterium vocat Decachordum Pſal. 32. 91. & 143. Porro decem chordæ, ſunt Decem præcepta legis; quia ipſa chordæ ſunt, quas ſi bonorum actuum qualitate tangamus, ſalutare melos efficiunt, & ad Cælorum regna perducunt. Quod ſi priſcorum Theologorum myſticos ſenſus ſcrutari voluerimus, Decachordum Pſalterium dicimus Verbum IESV, qui manifeſtatur elemento Decadis. Decalogus (inquit Clemens Alex.) per elementum Iota, nomen beatum ſignificat, IESV, qui Verbum eſt, oſtendens. Vt enim Græci Denarium notant elemento Iota ι; Hebræi, littera י Iod; Arithmetici, & Calculatores ſigno ɩ, addita nota priuationis orbiculo ſignata: pari modo Latini Denarium inſinuant interſectione Græcæ litteræ X, quam dicunt decuſſationem, cuius forma Iuſtinus philoſophus, & martyr in ſecunda ad Antonium Pium Apologia, ſacratiſſimę Crucis Chriſti myſterium contineri probat.*

Capit. 6.

D. Hier. in Pſal. 32. & Epiſt. ad Dardanũ de diuerſis generibus Muſicorum.

Clem. Alexãd. Pedago. Libro 2. capit. 4.

Beda i Rut.

Stro. 6.

Decẽ a Græcis ſcribitur per Iota, q̃ ẽ prima littera nominis IESV.

Valeri' probus de litteris antiq.

probat. Nam recto vno apice a ſummo in imum ducitur, rurſus alio
non diſpari per tranſuerſa brachiorum componitur. Vnde & me=
rito Decem verbis lex abſoluitur, vt per eundem numerum figura
Matth. 5 *Crucis exprimeretur. Hinc & ipſemet Chriſtus ait: Non veni*
ſoluere legem, ſed adimplere; vtique per paſſionem Crucis, cuius
imago fuit in tabulis. Adhuc etiam Aegyptiorum Sacerdotes per
✠ *Crucis effigiem, venturæ ſalutis ſpem intelligi volebant, ſic ea*
vſi, poſtquam huius characteris nota cuncti, iuſſu Diuino, ianua-
rum poſtibus ſanguine ſignatis, Hebræi ab Aegyptijs incolumes,
illorũ primogenitis oĩbus ab Angelo interemtis, euaſerunt. Quam-
quam & illud dici poſſet, Aegyptios notaſſe Denarium, per virgu-
lam, quæ lineam tranſuerſim agat; vti quinarium per eam, quæ li-
neam contingat, non aũt ſecet; vnitatem vero, per eam, quæ ſeor-
ſum ponatur, vt hoc in exemplo licet videre. ┿ *ſignificat decem:*
┿ *notat quindecim:* ┿ *ſignificat ſexdecim;* ┿ *i. decem & ſe-*
ptem. Orbiculus vero notabat centum ſic o, ſeorſum poſitus: at con-
iunctus totidem, quot numeris apponitur, centenarios indicabat, vt
ſic, oo. vel ſic II o. ducenta, ſic ooo, vel etiam ſic III o, trecenta;
┿°, *quingenta;* ┿°, *decies centena, ſiue mille. Magnum hoc myſte-*
rium Arabibus non fuit incognitum, qui hanc diuinam imaginem
┿, *in brachijs, quo a nonnullis calamitatibus tutiores forent, ſibi*
pingi volebant. quod & Platonem olfeciſſe, per ſuã decuſſem, con-
Lib. 11. *iectura conſequi poſſumus. Refert etiã Ruffinus Aquileien. in Hi=*
ca.29. & Tripart.. *ſtoria Eccleſiaſtica in templo Serapidis Alexandreæ deſtructo in-*
li.9.c.29. Geo. Ce *uentas fuiſſe litterarũ notas in lapidibus ſculptas, quæ apud Aegy-*
dren' li- *ptios vocantur ſacræ, habentes* + *crucis figurã, quas cum vidiſſent*
bro Hiſt. Symbol. *Chriſtiani, Paganiq; ſingulos eorum hoc ſignum religioni propriæ*
✠ *deputaſſe. Chriſtiani quippe ſignum eſſe dicebant ſalutiferę paſſionis*
Vita ventura. *IESV Chriſti; Pagani vero aliquam communionem Chriſto, &*
Serapidi per hoc ſignum + *aſſerebant; Interpretes autem ſignum*
Crucis, hieroglyphico ſenſu, vitam ſuperuenientem inſinuare dice-
bant. Quã ob cauſſam Chriſtiani ad ſummũ faſtigium ſunt euecti.

Cũmq;

Cumque & per alias litteras, quæ apud eos dicuntur ſacerdotales, iudicaretur finem habiturum Serapidis templum, & ea quæ tunc colebantur, quando videlicet Crucis character apparuiſſet, qui vitam ſuperuenturam ſine dubio declararet, multo plures ad fidem conuertebantur ex his, qui erant ex Sacerdotibus, vel miniſtris templorum, quam ex illis, quos errorum præſtigiæ, & deceptionum machinæ delectabant. Non eſt ſilentio inuoluendum quod de Bathi Tactarorū Principis vexillo legimus, cui character X. Græcorum litteræ non abſimile, pictus erat, terra percuſſa, extemplo, tali tantaq; caligine, Polonorum acies, qua pene Tactaros profligarant, obducta eſt, vt eius cauſſa victi, et in fugam verſi ſint. Denarius preter hęc aliud habet euidens ſacramentum, quia dicitur numerus iuſtitię: quod aſtruere viſus eſt ſapiens ille Abrahā Patriarcha, dum imminente incendio ſupplex pro Sodomitis deprecatur, vt, ſi reperiatur in his Denarius, veluti quidam numerus iuſtitiæ, detur eis venia. orditur.n. ſupplicationē a remiſſionis numero quinquagenario, et in Denariū deſinit. Mitto allegoricā expoſitionem, quod vſq. ad Decem iuſtos non perire Sodomā dixit, quia ſi in quolibet, per Decem præceptorū cuſtodiam, Xp̄i nomen inuenіatur, iſte non perit. Decem.n. vt diximus, ſunt Diuina mandata, et Denarij numeri figura Crucē Xp̄i demonſtrat. Adde quod nomen Ieſu apud Hebręos et Græcos a Iod ', et Iota ι incipit, quod vtrumq; denarij numeri nota eſt. Animis item purgandis hic numerus accōmodatur, vnde Veteres cęremonias appellauere Denarias, quibus illos qui ex piādi, aut ad ſacra adituri eſſent, per Decem continuos dies a certis q̄buſdā reb. abſtinere oportebat. Inde apud Aegyptos mos fuit illi, qui ſacris Iſidis initiari vellet, Decem dierū ieiuniū indici. quod teſtatur Apul. de ſeipſo inquiens: Illud plane cunctis arbitris pręcepit, vt Decē illis cōtinuis dieb. cibariā voluptatē coercerem, et neq; vllū aīal eſſem, et inuinius eſſem. Adhuc apud Plat. Herus Armenius genere Pāphilius de ſupplicijs purgatorijs diſſerens, ad delendā culpā vtitur Denario numero, q̄d dolorib. aboleatur, quę voluptib. inoleuit

Io. Laur. Ananias lib. 4. de natu. dęmonum.
Aug. de Concor. Euāg. li. 2. c. 4.
Gen. 8.
Lib. vlt.
De Legib. li. 6.
Clemen. Alexād. Stro. 5.

culpa. Sane pro quolibet voluptatis gradu, Decē adhibet ſupplicij gradus, quaſi vniuerſus numerus opportune purgandis aīs accōmodetur, vt per hūc allegorice inſinuetur, uniuerſam corporis labē prius eſſe deponendā, quam ad Vniuerſi perueniαs Principem, penes quē nihil pōt eſſe corporeum. Vniuerſitatem quippe notat hic numerus, vt qui primus numerorum limes: ex quo etiam fit vt conſummatæ tribulationis ſignificationem accipiat. Hac nimirum lege, in Hebræorum gratiam, Aegyptijs Decem inflictæ ſunt pœnæ; vt, qui in peccando nihil ſibi reliquum fecerant ad ſummam malitiam, omnibus punirentur modis, perfectoq; poenarum numero ferirentur. Eo

Cap. 2. ſpectat quod in Apocalypſi legitur ſcriptum: Ecce miſſurus eſt Diabolus aliquos ex vobis in carcerem, & habebitis tribulationem diebus Decem. quod explanans Primaſius: Uniuerſali (inquit) Eccleſiæ hæc dicta conueniunt, aduerſus quā Diabolus inextricabiles inimicitias ſemper exercet & propterea in Decē diebus, præſentis vitę ſignificatur excurſus, in quo Decalogi mādata ſunt neceſſaria; qua-

Ibidem. re ſubdit propheticus ſermo: Eſto fidelis vſq. ad mortē; et dabo tibi coronā vitę: oſtendens quo pertingant Decē dies, qui vſq; ad mortē

Gen. 31. Glo. in tereſt. ſuadet ſeruare fidē. Sic Decē vicibus dicitur Laban mutaſſe mercedē Iahacob. typum gerens Diaboli inducentis hoīem ad oīum pręceptorum tranſgreſſionem. Sanctus Iob dicebat amicis ſuis, qui eum

Iob 19. multis affecerant cōtumelijs: En Decies confunditis me, et nō erubeſcitis opprimentes me. Numerorum cap. 14. vbi Deus loquitur de Iudeorum ſceleribus, quibus ipſum ſepe ad irā prouocauerant: Qui viderunt (inquit) maieſtatem meā, et ſigna quę feci in Aegypto, & in ſolitudine, et tētauerunt me iā per Decem vices. Et 1. Reg. cap. 1. Helcana Annam vxorem alloquens: Nunquid, ait, nō ego melior tibi ſum, quā Decem filij? Daniel cap. 1. dicit de ſe ipſo ad Malaſar, Tentanos dieb. Decem. quem locum his verbis dilucidat D. Hier. Nō temeritate aliqua, ſed fidei magnitudine, firmiſſimaq. Diuini auxilij fiducia, Decem illos dies pręſtituit, certum habens fore, vt Deus apud gentem illā barbarā miraculo aliquo declararet, quā ſibi

grata

grata eſſet ſuæ legis obſeruantia. At contra Ozias arguitur quod Iudith. 7. 8.
quinq. dierũ tẽpus pręfiniſſet, poſt quos, niſi aliunde ſubſidium popu
laribus pręberetur, ſe ipſos dederent Aſſyrijs. In eodẽ Propheta ſcri
ptum eſt Regem inueniſſe pueros Decies doctiores alijs ſapiẽtibus,
qui Arioli & Magi dicebantur. In Apoc. cap. 12. 13. et 17. Decem
cornua draconis, oĩa Mundi Regna cõplectuntur. Decem vero vir Matth. 25.
gines in Euangelio, vniuerſitatem credentium poſſunt inſinuare. ſic Deuter. 23.
Decima generatio aliquando dicit totum tẽpus, vt qui non intrant
in Eccleſiam etiam poſt Decimam generationem .i. nunquam. Vis
Denarij alia ſacramenta? Nouenarius, vt prædiximus, res bellicoſa
in oraculis habetur; ſuperueniens autem Vnitas ad explendum De-
narium amica putatur. id colligitur ex nouem Regibus, quando ci- Gen. 14.
uili bello quattuor affectus, contra quinq. ſenſus inſurrexerunt, &
totam aĩam quaſi ciuitatẽ adduxerunt in ruinæ, et vaſtitatis pericu
lum. Quod prudens Abraham Decimus cum ſuorum manu ſuperue
niens ſuſtulit, pro tempeſtate, trãquillitatem; pro morbo, ſanitatem;
vitam, pro morte, afferens, fauente nimirum Deo victoriam aſſecu-
tus; ob quam gratus obtulit illi Decimas. Docent deniq; diuina ora
cula hoc numero quidquam eſſe latentis energiæ ac myſterij, cum
adeo frequenter illum nobis inculcent. Gen. cap. 16. Sara poſt Decẽ
annos Agar ancillam dedit Abrahamo in vxorem, vt ex ea liberos
ſuſciperet. cap. 24. Decẽ cameli, quos accepit ſeruus Abrahę, quęſitu
rus Rebeccã, ſignificant decem præcepta legis, ſecluſis traditionibus
Phariſęorũ. Armillæ quoq; pondo Decem ſiclorũ, quas dedit Rebec
cæ, ſunt cuſtodia mandatorũ. cap. 42. Decem fratres Ioſeph in Aegy
ptum deſcenderunt, et cap. 45. Ioſeph fratri Beniamin redeũti De-
cem aſinos, ac totidem aſinas dedit tritico paneq; onuſtas. Num. ca.
29. menſis ſeptimi dies Decima ſancta & venerabilis prædicatur.
& paullo poſt dicitur: Die quarto offeras vitulos Decem. Ios. cap. 1.
Nouem tribus cum dimidia tranſeunt Iordanem cũ Ioſue, quia do-
ctrina Chriſti perficienda fuit per Spiritum ſanctum. cap. 17. Ceci Origen. hom. 3. in Ioſ.
derunt Manaſſe funiculi Decem. Iudic. 20. Decem viri eliguntur e

centum, & mille e Decem millibus. Ruth. cap. 4 Boos tollit Decem viros de ſenioribus ciuitatis. Adhuc & 1. Reg. 17. Iſai filiū Dauid iubet accipere Decem panes decemq; formellas caſci. Et cap. 25. Dauid miſit Decem iuuenes ad Nabal. Et 2. Reg. 15. Reliquit Dauid Decem cōcubinas ad custodiendā domum. Rurſum cap. 19. in fine, Decem partibus, inquit vir quiſpiam, maior ego ſum apud Regem. 4 Reg. 20. Sol Decem gradibus reuerſus eſt. quod & repetitur Eſaiæ cap. 38. Thobias, vt in eius lib. c. 1. ſcribitur, Decem talenta a Rege accepit 2. Mach. 5. legitur ſcriptum quod Iudas Machabeus, qui Decimus fuerat, in deſertum locum ſeceſſerat. quaſi di-
Rupert° i Amos. *ceret, in paterna Decem preceptorū lege perfectus. In Eſaia cap. 5. Decem iugera vinearum faciunt laguncυlam vnam. Quem locum enarrans D. Hier. ſcribit Denariū numerum in ſcripturis ſacris myſticum eſſe, atq; perfectum. Apud Zachariam cap. 8. Decem ex oībus linguis Gentium apprehendunt fimbriam viri Iudei. Iohan. 1. Hora Decima venerunt diſcipuli Iohannis ad Chriſtum, quia docturus erat legem ſpiritaliter implendā. vel quia neceſſe eſt vt qui Deum videre deſiderat, Dei ſe mandatis humiliter ſubdat; quiq; luce diuinæ contemplationis poſtmodum frui appetit, prius adiuuante Domino Decalogum per opera lucis, quaſi Decē horas diei Sole illuſtrante compleuit. vel quia aduentus Chriſti fuit in nouiſſimis*
Exho. 12. *diebus. Aut quia Decima die tollebatur agnus. Luc. cap. 19. homo nobilis Decem minas ſeruis dedit, ex quibus is, qui ex vna Decem alias minas acquiſiuit, laudatus eſt, et a Domino poteſtatem ſupra Decem ciuitates accepit in premium. de qua re ſtatim audies quid Origenes dixerit. Et ne per ſingula curram, lege eundem Origenem hom. 13. in Leuiticum. Gregorium in Iob cap. 49. Caſſiodorū Senat. in expoſitione decimi pſalmi. Augustinum de doctrina Christiana lib. 2. & de ciuit. Dei lib. 15. cap. 20. Hireneum aduerſus hæreſes lib. 1. cap. 15. Nicolaum Lyranum in Matth. cap. 25. Andream Tiraquellum Tract. de Præſcriptionibus. & inuenies quæ de huius numeri ratione diſſerunt.*

De

DE NVMERO XI.

VNDENARIVS numerus nullam habet cum diuinis, neque cum cæleſtibus communionem, nec attactum, nec ſcalam ad ſupera tendentem; nec vllum meritum. Primus enim tranſgreditur denarium, ſignificans illos qui tranſgrediuntur Decalogum mandatorum. Et ſic poteſt dici illud Matthæi cap. 28. quod vndecim Diſcipuli abierunt in Galilæam: quia ſcilicet Galilæa interpretatur volubilitas vel tranſmigratio. Et ſicut denarium legis, & præceptorum numerum ſuperat; ita deficit a duodenario, qui gratiæ, & perfectionis eſt. Ideo numerus peccatorum, & pœnitentium dicitur. Vnde non abſque huius numeri myſterio, in gradu Vndecimo collocatus Propheta Regius pœnitentiæ ſe ſatisfactione proſternit. Omne enim peccatum eſt Vndenarium, quia dum peruerſe agit, præcepta decalogi tranſit. Inde quia nulla noſtra iuſtitia per ſe vitæ æternæ meritoria eſt, in tabernaculo teſtimonij, quod erat in itinere populi Dei veluti templum ambulatorium, iuſſa ſunt fieri Vndecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium, & lugentium pro peccatis. Namque in cilicio eſt peccatorum recordatio propter hædos. In veteri ſiquidem lege hoc genus pecudis pro peccato iubetur offerri. pilus vero ſpecies eſt emortua, exſanguis & exanimis. ex pilis autem caprinis (hædos enim Iudex in fine ſeculi ad ſiniſtram collocaturus eſt) contexebantur cilicia, quibus operiebantur, qui dignos pœnitentiæ fructus agebant, tamquam dicentes cum Pſalmographo: Ego autem cum mihi moleſti eſſent, induebar cilicio. ideſt, habitu pœnitentiæ, & humilitatis. Beatus Proſper de Promiſsionibus & prædicationibus Dei: In huius (inquit) numeri ſacramento, Vndecim velis cilicinis tabernaculum deſuper operiebatur, quo reum eſſe oſtendat totum

Pſal. 129. Beda. Exho. 36 & 36. Origenes li. 13. in Exhodum. Matt. 25. Pſal. 34.

mundum Deo, ab ſub pœnitentia degere. Et in Vndecimo pſalmo Propheta defeciſſe ſanctos, & filios hominum veritates vanitatibus ac dolis mutaſſe conqueritur, dicens: Saluum me fac Domine, quoniam defecit ſanctus, quoniam diminutæ ſunt veritates a filijs hominum; vana locuti ſunt vnuſquiſq; ad proximum ſuum labia doloſa, in corde & corde locuti ſunt. Hoc numero tacite deſignans, quod huiuſmodi homines duplicis linguæ & cordis, neq; legalia decalogi præcepta cuſtodiant, neq; apoſtolicã Euangelij percipere gratiam poſſint. Eandem ſententiam profert D. Auguſtinus lib. 2. de

Cap. 4. *Concor. Euang. dicens. Denarius iuſtitiæ numerus in decem præceptis legis oſtenditur. porro peccatum eſt legis tranſgreſſio, & vtique tranſgreſſio denarij congruenter in Vndenario figuratur. vnde & vela cilicina iubentur in tabernaculo Vndecim fieri. Quis autem dubitet ad peccati ſignificationem pertinere cilicium? Alibi etiam ſeptenarij, & Vndenarij perſcrutatus naturam, hæc infert: Non fruſtra, nec temere Dominus ſeptuageſima ſeptima generatione venit aboliturus omnia peccata, niſi quia in illo numero aliquid latet, quod ad ſignificationem pertinet omnium peccatorum, et hoc Undenario, & ſeptenario conſiderandum eſt, qui numeri per ſe multiplicati, ad tantum perueniunt. nã Vndecies ſeptem, & ſepties Vndeni ſunt ſeptuaginta ſeptem. Vndecimus autem numerus denarij tranſgreſſionem ſignificat. Deinde ſubdit: Manifeſtum quod tranſgreſsio denarij peccatum ſignificat per ſuperbiam plus aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq. amittentis. tantũ*

In Ciuit. Dei. lib. 15. ca. 20

Queſtio. euang. li. 2. cap. 6. Beda in Luc. c. 3.

Gen. 4. *ille. Spectat ad hoc myſterium quod in Geneſi quattuor Lamech filij cõmemorantur, Iabel, Tubal, Tubalcain, & eorum ſoror Noema. cum tamen in ceteris vnus dumtaxat filius recenſeatur. Vxores. n. Lamech aliud ſignificant; non hoc, quod nunc cõmendatur. hic quippe de generationibus loquimur: illæ vero, vnde genitæ ſint, tacetur. Cum igitur varia quantitate numeroſitatis annorum interpoſita per tam longam ætatẽ ab Adam, vſque ad Cataclyſmum non æqualis numeri generationes habuerit vtraq; progenies, ſed per Seth de-*

Aug. in ciuit. lib. 15. c. 20.

cem

cem, nam decimus Nohe; per Cain ſceleratũ ſeptem, a quo Lamech, iſti tres adduntur filij, & filia, vt impleatur Vndenarius, peccatũ myſtice notans. Quare & ipſe numerus a femina clauditur, a quo ſexu initium factum eſt peccati, per quod omnes morti ſubijcimur. Cuius myſterij non ignarus Auguſtinus hæc ſcribit in Ciuit. Diuina. Hoc non incaſſum notandum arbitror, quod in his genera- Lib. 15. c. [illegible] *tionibus, quæ propagantur ex Seth, cum genuiſſe filios dicatur & filias, nulla ibi genita nominatim femina expreſſa eſt: in his autẽ quæ propagantur ex Cain, in ipſo fine quouſq; protenduntur, nouiſſima femina genita nominatur. Hæc ille. Commiſſum eſt etiam vt & voluptas carnis, quæ ſpiritui reſiſteret, ſequeretur. nam & ipſa filia Lamech Noema, voluptas ab eodem Auguſtino interpre-* Lib. 15. c. [illegible] *tatur. Non eſt autem hoc loco prætereundus ſacrificij veteris mos, vbi maſculi vocabulo inſontem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi; per feminam vero, crimen. Cyrillus. n. in Leuitico Hom. prima, ſiue huius ſit, ſiue Origenis, vbi* Exho. [illegible] Leuit. 1. 22. *agitur de vitulo maſculo ſine macula offerendo, maſculum ait intelligi, qui peccatum ignorat, propterea quod femina ſit peccati ſymbolum. labilis. n mollis, & ad delinquendum procliuis admodum eſt mulier, tantęq. infirmitatis vt Salomon dixerit, meliorem eſſe iniquitatem viri, quam mulierem benefacientem. Cui concinit Menandri verſiculus.* Eccleſ. 42.

Muliere nihil eſt peius, vel etiam bona.

Alter quoque.

Vbicunq; mulieres ſunt, ibidem mala ſunt omnia.

In quibuſdam libris hanc inueni deſcriptionem: Mulier hominis confuſio eſt, continua ſolicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnum, ſolitudinis impedimentum, adoleſcentiæ naufragium, animal peſſimum, pondus grauiſſimum, aſpis inſanabilis, humanum mancipium. Nonnulli feminas monſtra eſſe hominum aiunt, & propter calorem deficientem naſci. Nec id quidem iniuria, cum multis placeat mulieres ferme rationis eſſe expertes. Nã Diuinus Plato du-

Feminarum mala plurima in vnũ cõgeſſit Io. Chryſoſtomus ea Homilia quam in Decoll. Iohãnis edidit. Tertullianus libro de habitu mulicbri. Origenes in Euãg. Chananeæ, Cyprianus lib. de ſingularitate feminarum.

bitare videtur, vtro in ignem ponat mulierem, rationalium animalium, an brutorum. Martianus autem ſcribit Mineruam ideo ſine matre natam, quoniã in femina prudentia non eſt, cuius dea eſt ipſa Minerua. Verſus Martiani ſunt huiuſmodi in hymno Palladis.

Hanc de patre ferunt ſine matris foedere natam,
Prouida conſilia quod neſcit curia matrum.

Dum hæc ſcriberemus Lucretius Rotha Comes & Canonicus Bergomas optime indolis adoleſcens, familiæ claritate, litterarum ſtudio, & morum commendatione inſignis hoc epigramma nobis ſuppeditauit.

Vxor, amice, tibi eſt ſemper mala; cum male tractas,
Fit peior: ſed fit peſsima, quando bene.
Sed bona, ſi moriatur, erit: melior tamen, id te
Si faciat viuo, aſt optima, ſi propere.

Porro mulierem omnem eſſe malam, perquam venuſte ſignificauit & Democritus, qui cum percunctaretur, cur cum magnus eſſet, vxorem duxiſſet puſillam: Ego (inquit) in malo deligendo, quod minimum erat, elegi. Et Protagoras interrogatus, ob quam cauſſam inimico filiam dediſſet; reſpondit ſe illi nihil dare potuiſſe deterius. Vt aliquid tandem a noſtris mutuemur, Blancum Bongum vtroque iure Conſultiſſimum, atque in maiori Bergomate eccleſia Primicerium, patruum noſtrum, tantæ profecto & dignitatis & auctoritatis virũ, vt in huius obitu totius cleri lumen, & ciuitatis extinctum ſplendorem magno Illuſtriſſimi Cardinalis Albani teſtimonio comprobatum ſit, ſępe illum inquam dicere ſolitum accepimus, trium maxime rerum cauſſa gratias ſe Deo agere, primo quod homo non bellua, deinde quod non mulier ſed vir natus eſſet, poſtremo quod cœlibem vitam agere maluiſſet. Nec vero nos quiſpiã exiſtimet, in mulierum genus ideo inuehi vehementius, quod ab illis grauia forte perpeſſi ſimus. Quemadmodum .n. nemo non intelligit, et antiquitate & ſplendore Bungorum familiã multis id genus alijs in noſtra ciuitate maxime excellere, cum plurimis quidem de cauſſis, tum pręcipue quod olim ſumma rerum Bergomatum diu potita fuerit, quemadmodũ annales ipſi forenſes vel facile teſtantur,

Ant. Monachus ſerm. lib. 3. c. 34.

in quibus actitata multa apparent in curia Nobiliũ de Bungis. vnde poſtea factum eſt, vt ad hanc vſq; diem Nobilitatis elogio ipſa familia decoretur, nec vllo illiberali ſtudio violata ſit; ſed perpetuo viris vel litterarũ ſtudio, vel militiæ diſciplina præcellentibus floruerit: ita illud etiam ad huius generis ſplendorem cõſeruandũ acceſſit, quod ne feminis quidem huius familiæ vlla vnquam labis nota inuſta ſit. At de his hactenus. Reperitur hic idẽ numerus in generationibus filiorum Cham a patre maledicti. Nã generationes filiorũ Nohe cœptæ ſunt commemorari a filio minimo, qui vocatus eſt Iaphet, cuius filij octo nominati ſunt, nepotes autem ſeptem de duobus filijs eius; tres ex vno, quattuor ex altero. Fiunt itaq; omnes quindecim. Filij aũt Cham, (hoc eſt, medij filij Nohe, qui propter peccatum reprobatus, ac in filio maledictus,) quattuor, ac nepotes quinq; ex vno eius filio; pronepotes duo ex nepote vno. Fit igitur eorũ ſumma vndecim. D. Hieronymus in Zach. Vndenarius ad res ſeculi pertinet, ſicut Vndecimus menſis. Refert et Ven. Beda com. in Apocal. Antichriſtum poſitũ hoc in numero, quo illius inſinuetur præuaricatio. Vndecimũ. n. cornu in beſtia ſignificat Antichriſtũ. & Deuteronomij librũ Vndecim dieb. a Moyſe fuiſſe deſcriptũ ad dicit ſignificandũ Iudaicæ plebis lapſum in Euãgelio per tranſgreſſionem Decalogi mandatorum. Eſt. n. Deuteronomiũ repetitio quattuor librorum legis, ſiue ſecunda legislatio, quod ſignificat Euangeliũ. Oſtendunt huius numeri infelicitatem Vndecim filij Iahacob vendentes eorũ fratrẽ Ioſeph, eo quod apud patrẽ illos accuſaſſet crimine peſſimo, vt legitur Geneſi cap. 37. Adhęc Vndecima mãſio filiorũ Iſrael fuit in Raphidim, quo ſub numero duo mala cõmiſit populus, alterũ iurgij aduerſus Moyſen, alterum tẽtationis aduerſus Deũ, dicendo: Eſt ne Deus in nobis? Quare nomen loci illius dictũ eſt Tẽtatio. In hoc numero perſecutiones patitur Iuſtus. Quare in Pſalmo 82. Vndeni enumerantur pugnantes aduerſus ſanctos, Idumęi. ſ. Iſmaelitę, Moab, Agareni, Gebal, Ammon, Amalech, Philiſtijm, Tyrũ habitantes, Aſſur, filij Lot. Quod myſterium D. Hier. non reliquit intactum

Cap. 5.
Cap. 17.
Dan. 7.
Gre. moral. 32. 15
Beda qő. in Deut. cap. 1.
Beda in Act. 1.
Gregor. mor. lib. 32. c. 15.
Exh. 17.

tactū hęc ſcribens in eiuſdē Pſalmi expoſitione: Vndecim (inquit) ſunt qui pugnant aduerſus ſanctum. Quoniā ergo pugnauerunt contra ſanctos, ad perfectum numerū.i. duodecimum, venire non potuerunt. Ierem. cap. 52. de Sedechia, qui peccauit contra Dominum, nec veritus fuit regis Babylonis fallere dextrā, ſcriptum eſt quod Vndecim annis regnauit in Hieruſalē. Et 4. Reg. 25. relatum eſt clauſam fuiſſe ciuitatē Hieruſalē atq; vallatā vſq; ad Vndecimū annū Sedechiæ. In Vndenario Petrus Apoſtolus remanere metuit. Niſi.n. ſignari culpā per hūc numerum cerneret, impleri Apoſtolorū numerū tā feſtine duodenario non curaret. Cum.n. proditor Iudas defeciſſet, Matthiam duodecimum ſorte miſſa requiſiuit. Et hic eſt ille operarius in Vinea Domini, qui circa horam Vndecimam venit, qui cum ceteris Vndecim Apoſtolis connumeratus eſt. Homo.n. qui diluculo egreſſus eſt ad conducendum operarios, Deus eſt; Vinea, Mundus: Operarij ſunt Apoſtoli. Iuxta altiorem autem intellectum, damnum Eccleſia, quod in falſis fratribus patitur, hactenus ex parte maxima perdurat incorreptum. At cum in fine Mundi Populus Iudæorum, qui Dominum crucifixit, reconciliandus Eccleſiæ creditur, velut quinquageſimo die appropinquante, Apoſtolorum eſt ſumma reſtituta. Ceterum quod apud Ezechielem dicitur longitudinem veſtibuli viginti cubitorum, & latitudinem vndecim cubitorum, videtur facere quæſtionem quomodo dualis numerus (qui refertur ad duas decadas,) & Vndecimus, qui probantur infauſti, in veſtibulo templi eſſe dicantur? Hoc ita ſoluit D. Hieronymus: quamuis ſancti ſint Sacerdotes, et in templi miniſterijs collocati, & quotidie victimas offerant Chriſto, tamen quia in hoc mortali fragiliq. corpuſculo, et ægrotationibus vitijſq. ſubiecto, commorantur, viccnarium habent numerum, et Vndecimum. Vnde dicebat Apoſtolus: Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sed ab his tranſeamus ad Pythagoricam diſciplinam. Perfectum numerum ſuis adæquatum partibus, Virtuti contribuūt Pythagorici; abundantem vel diminutum, vitijs. Omnis.n.

Beda in Act. 1. Gregor. mor. lib. 32. c. 15. Atha. li. queſt. capit. 51. Matt. 20. Beda. Cap. 40. Rom. 7.

mor-

moralis Virtus medio inter plus & minus reſidet loco, & in mediocritate extremorum conſiſtit, arcens ac vetans tam quod abundat, quam quod deficiens & imperfectũ eſt. Quemadmodum igitur perfectus numerus, virtutis; pari ratione diminutus, vel ſuperfluus, vitiorum habet ſimilitudinem, id quod rata fit ſerie. Qui enim ſuperuacua magis progreſſione porrigitur, vel contracta diminutione remittitur, is vitiorum maxime cenſetur æmulator. Liquet vero Vndenarium numerum apud Arithmeticos, inter primos & incompoſitos locum poſſidere, qui veluti paupertate inopes, ac nimis oppreſſi, nullam aliam partem habent, niſi eam, quæ a tota numeri quantitate denominata eſt, vt ipſa pars non ſit, niſi vnitas. Quare Vndenarius myſtico ſenſu vitia deſignabit. quod adeo conuenit cum Theologis, vt nec quidquam ſimile dici poſſit magis. Illud itidem ad huius numeri naturam conſiderandam referri poteſt, quod antiquis gentilium Sacerdotum ritibus recõditum, hoc dierum numero vmbras errare, ac ſilicernio paſci. quo ſane tempore Dijs ſuperis haud ſacrificabant, nec accendebantur ignes, nobiles ſeipſos non ornabant, & nuptæ a viris ſuis ſecubabant. Huius ritus meminit Ouidius Naſo libro de Faſtis.

Conde tuas Hymenæe faces, & ab ignibus atris Lib. 2.
  Aufer, habent alias mæſta ſepulcra faces.
Dij quoque templorum foribus cælentur opertis,
  Ture vacent aræ, ſtentque ſine igne foci.
Nunc animæ tenues, & corpora functa ſepulcris
  Errant, nunc poſito paſcitur vmbra cibo.
Non tamen hoc vltra, quam quot de menſe ſuperſunt
  Luciferi, quot habent carmina noſtra pedes.
Hanc quia iuſta ferunt dixere feralia lucem.
  Victima placandis Manibus illa dies.

Licurgus huius numeri perſpecta natura Lacedæmonijs Vndecim dierũ ſpacio funeris luctum terminauit. Illud deniq; mirum quod Vndenarius numerus ita videtur natura vndiq; imperfectus, vt in vndecima numerorũ linea, ſiue ſede vnitatis, nullum perfectum numerum inuenias, cum id fere in alijs contingat. id autem ſingulos Alexan. Neap. li. 3. c. 7.

los numeros recenſentibus, qui vndecim notis conſtant, perſpicuum erit, & a nobis quoque clarius explicabitur, cum ad 28. numerum perfectum deuenerimus. Quam ob cauſſam fortaſſe Nothis hic numerus attributus videri poteſt, cum & numerus, & ipſi nothi ſint in omnes partes imperfecti. Eſt n. diuinum quiddam & legitimum in natalibus hominum, quo qui caret Nothus dicitur, quaſi numine priuatus, vel a Diuinitate alienus. Quare exiſtimantur qui ex illegitimo concubitu naſcuntur, ad honorum gradus inhabiles. Itaq; tam ex veteri lege, quam Summorum Pontificum decretis, interdicti ſunt a ſacris Eccleſiæ muneribus, quibus nihil non perfectum & omnibus numeris abſolutum videtur conuenire: quamuis aliæ quoque cauſſæ, (vt quaſi præteriens id quoq; tangam.) ſoleant a ſcriptoribus aſsignari, quamobrem ſacris Ordinibus non admittantur ſpurij. quarum prima eſt incontinentiæ metus, ne quid in liberis paternæ libidinis reſideat, cum ipſi nati cenſeantur vna ſtimulante libidine. Solent. n. liberi plerunq; parentum vitia, virtuteſue referre. Quo circa iam vſurpatum in prouerbijs eſt: Fortes gigni ex fortibus. Et Atticiſmus ille tritus eſt κακοῦ κόρακος, κακὸν ὠόν, *ideſt ex malo coruo, malum ouum. Atqui ita fere fieri videmus, vt ex nothis, nothi ſæpe gignantur. licere enim ſibi putant, vt pote qui nulla ſint exiſtimationis dignitate inſigniti, tamquam immundæ ſues eodem cœno, quo nati ſunt, vſq. volutari. Iure igitur cum ſancta et pura Dei miniſteria deceat ſancte & pure tractari, id hominum genus flagitioſa labe pollutum reijcitur. Altera vero eſt, vt hominum incontinentia reprimatur, cum videant ex ea gigni fetus, qui ſint cenſuris Eccleſiaſticis obnoxij. liberorum. n. pœna, vel ipſo Cicerone teſte, retardat maxime parentes a ſcelere. Tertia cauſſa eſt, quod fere apud omnes mortales Nothi nomen opprobrio detur. Scite enim Lacædemones, cum Delphicum oraculum vulgaretur, tum eorũ imperium caſurum cum mancus, ac claudus imperaret; interpretatus eſt Leander, nullum magis debilitatum videri, quam, qui ex adulterio natus male audiret. In cultu autem ſummi, & altiſsimi Dei,*

Suidas dictiõe Nothus.

Ad Brutum.

qui

qui adhibentur, carere debent omni vitio & labe. Itaque reijciuntur nothi, qui, cum plurimum a ceterorum hominum perfectione diſtent, Vndecimo numero, qui imperfectionis eſt, notati ſunt. Percrebuit. n. dictum: Nothos eſſe Vndecim vnciarum. quod certe idcirco dictum videri poteſt, quia, quemadmodum vndecim vnciæ deficiunt a perfectione ponderis, quæ libra eſt, eaq. duodecim vnciarũ, qua fere ſolent res ponderari: ſic nothi etiam quodammodo vncia deficiunt a perfectione humanæ naturæ, quæ per perfectum pondus, nempe libram, deſignatur. Etſi arbitrarer ego Vndecim digitorum dicendos eſſe nothos, quia mos eſt oblatarum rerum magnitudinem ſpithamis, quæ nobis promta eſt menſura, dimetiri. Eſt autem ſpithame duodecim digitorum ſpacium; digitus vero, quantum occupant tritici quattuor cohærentia grana. At vero ſpithame auctoribus D. Hieronymo, & Michaele Neandro extentam ſignificat manum a pollice vſque ad extremum digitum auricularem, quam quidem dimenſionem nos materna lingua haud multum a Greco ſermone diſtante, Spana, vocamus. Obſeruatum eſt autem nothos breuiorem habere digitum auricularem, quam legitimos, ita vt auricularis digiti ſummum ſit infra extremum annularis digiti articulum, & manus extenſione ſpacium ſpithames, quod duodecim digitorum latitudine conſtat, dimetiri non poſſint; ſed eorum manus extenſio ad Vndecimum tantum digitum perueniat. Hocque inditio etiam Chiromantici vſi ſunt ad dignoſcendos illegitimo matrimonio procreatos. Quod ſi aliqui occurrant, qui, cum habeant digitum iſtum breuiorem, cenſeantur tamen, & habeantur certa communi hominum opinione legitimi; non idcirco tamen falſa præſens obſeruatio exiſtimanda eſt, quæ non tam hominum opinioni, quam veritati rei innititur, ſtatuens quod longo vſu, & probatione verum comperijt, cum ex diuerſo opinio ducatur ſæpe tum ab apparentibus quibuſdam coniecturis, tum vero ab hominum fama et rumore, qui in verbis ſolis plerumq. conſiſtit. Prudentiſſimo tamẽ cõſilio factũ eſt, vt ſæpiſsime opinio præualeat,

Hieron. com. in capit. 40. Eſaiæ.

veriorq; cēſeatur, & maiorem auctoritatem apud omnes obtineat, quam ars vel ſcientia aliqua, & faciles vel ſapientiſſimus quiſq; aures ei rei adhibendas putat, quæ ſibi & honeſtior & tutior videtur. Nam cum expedit in ijs, quæ in precio habentur, vel vitio verti ſolent, prudens ab inueterata opinione recedendum nō putat. Non ob id igitur quod filius hoc digiti ſigno ſit præditus, vir bonus & prudens vxorem adulterij inſimulauerit, neq; ad maculam delendam vtetur remedijs, quæ ab iratis vulgo ſolent adhiberi, diuortio.ſ.vxoricidio, veneno, & filiorum abalienatione. Ex quibus quæ dedecoris labes, quæ inimicitiæ, quæ vitæ propriæ odium contrahatur, quis eſt cui poſſit eſſe dubium? Quare ſemper prudentes viri, minime prudentis exiſtimarunt huiuſmodi ſuſpicionem vel liberis, vel vxori, vel cuiquam alij obijcere: & facile paſſi ſunt etiā non incertæ cognitioni derogari ab hominum opinione.

DE NVMERO XII.

PLENAE, cōſummatæq; virtutis eſt Duodenarius. recipit.n. diuiſiones (ex quibus conſurgit) ordinatas, multiplicatione ſenarij per binarium, & binarij per ſenarium, & ternarij per quaternarium, et quaternarij per ternariū. nec myſterio vacat, quod in eius compoſitione quinarium elegit, & ſeptenarium. nam quinarius conſurgit copulatione binarij cum ternario. Materies exprimitur nomine binarij, forma vero nomine ternarij; atque id ſane quod binarius fons exſiſtit diuiſionis, ac multitudinis, vt non tam multitudo Philoſophis videatur, quam multitudinis initium, & origo, quodq; ab vnitate primo fluxit, primusq. ſit vnitatis partus, quatenus, & Diuinæ creationis primo producto reſpondet. Ponebant.n. Philoſophi non ignobiles Deum, & Nihil, infinita duo; ſed Nihil Diuinæ ſubiectum infinitati, & omnipotentiæ, vtpote cuius verbo ad eſſe prodijt.

dijt. primitus autem prodijt materia, quam complexionis neceſſitudinem nonnulli poſuere, quoniam iuxta eius compoſitionem darentur formæ. hinc dicebat Plato formas dari ſecundum merita materiæ. Secundo autem loco prodijt forma, quod tamen intellige poſterioritate temporis, non naturæ. idq. non ab re, ternarium, vt pote ſecundo loco ab vnitate, formæ adſcripſerunt, quod forma ſecundum ſe indiuidua, & quo perfectior, eo amplius, veluti a qua omnis procedit vnio. Primum autem compoſitum dixere quinarium, binario & ternario reſurgentem; Septenarium autem ſecundum dixere compoſitum, vt pote ex craſſiori materia reſtitutum; ternario inquã, & duplicato binario, ex quibus conficitur Duodenarius, Ciuitatis apud Platonem numerus. Continentur autem his Duodenarij partibus omnes concentus, totaq. harmoniæ ratio. Nam prima ſeſquialtera naſcitur inter tria, & duo, vnde quinarius dicitur prima huius proportionis radix. prima quoq. ſeſquitertia prouenit inter quattuor, & tria, quare ſeptenarius eſt radix ſeſquitertiæ. Seſquialtera conſonantia generat Diapente. Seſquitertia procreat Diateſſaron. Ex his duabus quinta, & ſeptima conflatur conſonantia, in dupla proportione conſiſtens, Diapaſon, cuius radix eſt Duodenarius. Porro conſonantiam Diapente Plato potioribus aſſignabat: at Diateſſaron deterioribus tribuebat, & imperfectioribus. Adeo volebat Ciuitatem potioribus, & deterioribus conſtare, quo nobis, vt in ſymbolo, pingitur hic Mundus perfectioribus, & imperfectioribus compoſitis conflatus. Eo vſq; per quinarium de perfectioribus huius Mundi compoſitis philoſophatur; & per ſeptenarium de imperfectioribus. Verum ſi ad nos hæc conferre voluerimus, dicemus, quæ trium ad duo concinnitas aſſignatur, nobis eſſe argumento perfectionis nimę; & id actione, & contemplatione, cui conſonantia Diateſsaon, eaq. quattuor ad tria, admota, cõcinne partis corporeæ ſenſibilisq. ad animam, exprimit interuallum. Rurſum quod Duodenarius duobus perfectis numeris, nempe ſex & ſex, in quos primũ reſoluitur, conſtat, hũmanã vitę vtriuſq. notat perfectionem,

actiuę

actiuæ.ſ.& contemplatiuæ. Adeo ſtatus humanus, humanaq. perfectio in quodam velut biuio, vita inquam actiua, & contemplatiua exſiſtit. Porro vtraq; tribus integrata, nempe principio, medio, & fine. ita ſane vtrinq; ſunt incipientes, proficientes, & perfecti; quēadmodum ſenarius tribus conſurgit partibus reſtitutus, ternario, binario, vnitate, eoq. pedetentim deiformes fiunt, & ad vſq; vnitatem, omnis perfectionis initium & complementum, feruntur. Præterea cum impariter pares conſurgant imparium diſpoſita ſerie a ternario, & pariter parium a quaternario, quolibet in quemlibet ducto, Duodenarius primus erit impariter par, ſurgens ex ductu primi imparis, nempe ternarij in quaternarium primum pariter parem. At quaternarius cum ſit numerus elementorum, rerum corporea exprimens elementa, ſintq; impares numeri formarum expreſſiones, appoſite Duodenarius perfectiſſimum exprimet mixtum. Homo .n. quo ad corpus, expreſſus eſt quaternario, & quo ad animum ternario, trina ſiquidem rationalis anima, Diuinæ Trinitatis proximum veſtigium. Porro ternarij in quaternarium ductu, & veluti quadam ternarij informatione, reſtituitur Duodenarius nobis ex ea parte Hominem exprimens. Præterea Duodenarius eſt primus vitæ numerus, primi item prouentus, atq; incrementi. omnes etenim ſe tranſilientes atq; abundantes numeros quidam Pythagoræorum (Bouillo teſtante) vitales vocant ac fecundos. Hi.n. poſtquam ſemetipſos reſtituere, ſuiſq. partibus coaluere, aliquid inſuper in ſeſe proferunt, largoſq. prouentus ac fænora reddunt. Horum primus eſt Duodenarius, nam eius ſimul ſumtæ partes. 1.2.3.4.6. ſextumdecimum conflant, & ſimul ductæ pariunt. 144. Duodenarij quadratum. Et vt Duodenarius ſe præcellit, ſuperatq. quadrato, nam quaternario; ita & ſuis partibus efficit gignitq. quadratū. Eſt enim 4. ſecundus actu quadratus: 16. quartus. Et ſi quod ſuis efficit partibus videlicet. 16, illi copulaueris, ſurget perfectorum ſecundus. 28. concreſcens ex. 16. & 12. quo numero Aſtronomi Lunę globum proprio motu circa terram circumuehunt. His de cauſis

Platonici

Platonici vniuerſalis formæ mundanæ, vel humanæ, atque ciuilium gubernatorem indicant Duodenarium, plurimumque rerum propagationi, mutationiq; congruere. Illum porro ſummopere Plato celebrat in Phædone, Duodenario formarum numero deſcribens Orbem: in Critia plagis Duodecim antiqua ante diluuium deſcribit regna: in Phædro Deorum, Dæmonumque exercitum ſub duce Ioue in ordines diſponit Duodecim: in Legibus cuſtodias, magiſtratus, agros, vicos, ciuitatemque ſecat in partes Duodecim. Quod vero partes vrbis ſequi circuitum Vniuerſi dicit, totum octauæ ſphæræ circuitum intelligit, triginta & ſex annorum millibus perficiendum. qui ſane numerus tribus millium Duodenarijs perfecte completur, adeo vt in primo millium Duodenario, ex Antiquorum ſententia, intelligas iuuenilem totius Mundi habitum, in ſecundoo virilem, & ſenilem in tertio. Suam quoque Ciuitatem Dijs Duodecim commendat Plato, quod & in ſyderibus Zodiaci Duodecim a Pythagoræis poſiti fuerint particulares Dij, ſiue animæ ſitæ in cordibus eiuſmodi ſyderum, atque exinde totum ſydus regentes, ſcilicet in corde Arietis, Pallas particularis; in corde Tauri, Venus particularis; in corde Geminorum, Phœbus particularis; in corde Cancri, Mercurius; in corde Leonis, Iuppiter; in corde Virginis, Ceres; in corde Libræ, Vulcanus; in corde Scorpionis, Mars; in corde Sagittarij, Diana; in corde Capricorni, Veſta; in corde Aquarij, Iuno particularis; in corde Piſcium, Neptunus particularis. Octauo deniq; libro de Republica Duodenarium tamquam diuinum celebrat. Neq; dumtaxat Duodenarium laudat Plato; ſed et vniuerſum illum, qui Duodenario prorſus accommodatur, commendans numerum 5040. in domiciliorum & agrorum diuiſione, quod in Duodecim partibus ſecari poſſit. Videtur.n.Plato plurimi facere, quod ille numerus Duodecies diuidatur in 420.quodve hic rurſus Duodecies in 35.at vero hic Duodecies, in duo, atq; inſuper vndecim duodecimas partes. ſed de hoc nume-

ro proprius dabitur loquendi locus. Ad Duodenarium redeo, quo facierum numero Mundus a Platone formatur in Timæo, etiam propter ſphæras Mundi Duodecim. Namque poſt illam primam Mundi animam totius huius viſibilis auctricem, quem dicimus Mundum ſiue Vniuerſum, Duodecim ſunt principes animæ, quæ Duodecim præſunt partibus Vniuerſi, octo videlicet Orbibus cœleſtibus, ac quattuor elementis, quarum ſingulæ, quia iuxta Orphicam Theologiam, partim congruunt cum Mundo intelligibili, ex quo ſunt; partim declinant ad corpora, quæ producunt, duplicem dicuntur habere virtutem; vnam in cognoſcendo poſitam; alteram in viuificando & regendo corpus ſuum ſitam. Hoc modo in cæleſtibus ſphæris priorem illam virtutem Orpheus vocat Bacchum, alteram appellat Muſam, nominans animam

Terræ,	Plutonem & Proſerpinam;
Aquæ,	Oceanum & Tethin;
Aeris,	Iouem fulminatorem & Iunonem;
Ignis,	Phanetam & Auroram;
Lunæ,	Bacchum licniten & Thaliam;
Mercurij,	Bacchum lyſium & Erato;
Veneris,	Bacchum trietericum & Melpomenem;
Solis,	Bacchum ſilenum & Euterpen;
Martis,	Bacchum baſſareum & Clio;
Iouis,	Bacchum ſabazium & Terpſichoren;
Saturni,	Bacchum amphietum & Polymniam;
Poſtremi Orbis,	Bacchum Pericyonium & Vraniam;
Ipſius autẽ Vniuerſi,	Bacchum Eribromium & Calliopen.

Duodecim igitur ſunt totius Orbes, Duodecimq. aĩarũ diuinarũ, & ordines et duces. Nec tamen cum quibuſdam Platonicis ita cenſemus, quaſi Cælum, & omnia elementa habeant ipſa quoque peculiarem animam, quam vocant motricem, eo quod perpetuo & infatigabiliter moueantur, quod opinatus fuerat etiam Theophraſtus Ariſtotelis diſcipulus. nam huiuſmodi opinio de anima motrice prorſus peccat contra vulgatam loquendi rationem, & contra Philoſophiæ principia. Quod.n. præclari Philoſophi, vt Cicero commeminit,

Cælum,

Cælum, Stellas, & Mundum dicunt habere animam, proculdubio ſignificare volunt iſta moueri, regi, & gubernari ab animis & ſpiritibus, non quidem inſitis ſibi tamquam corpori animato, ſed cura Dei ſic inſtructis & alligatis, vt Angeli, aut boni Dæmones ſuum quiſque cęleſtem orbem, ſuam ſtellam moueant, ac regant, atq; ipſe demum Mundus vniuerſus a ſumma Anima, ideſt, a Deo ipſo vegetetur, foueatur, ac regatur, iuxta illud Virgilianum, Li. de natura Deorum.

Principio cęlum, ac terras, camposq; liquentes, Aen. 6.
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; aſtra
Spiritus intus alit, totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.
Igneus eſt ollis vigor & cęleſtis origo
Seminibus.

Ad Heliophorum redeo. Virg. Georg. libro 1.

-----vt certis dimenſum partibus Orbem
Per Duodena regit Mundi Sol aureus aſtra;

ſic iure conijcere poſſumus ceteros omnes pari ratione ſe habere, quando ſinguli quodammodo totius retinent ingenium, ſicut in Timæo noſter ſignificat Plato. Non ſunt autem ſilentio inuoluendæ, quas Aſtronomi rationes adducunt de Duodenario numero Signiferi. Primo enim Sol, Venus, & Mercurius Zodiacum Duodecim percurrunt menſibus; Iuppiter, annis Duodecim; Luna quotidie gradus, ſiue partes peragit Duodecim, ſuaſq. manſiones habet Duodecim partium, ipſaq. cum Sole menſes agit Duodecim, adeo vt multi Lunarem non Solarem ſecuti rationem, annum conſtituerint dierum tercenium quinquagintaquattuor. Duodecim enim menſes Lunares conficiunt dies 354. menſibus alternatim in 29. & 30. diebus diſtributis, quibus ſi 11. Epactas, & quadrantē adieceris, numerum 365.¼ conflabis. Adhuc etiam quattuor naturarum, ſiue qualitatum ſunt elementa. eſt enim in igne, caliditas, & ſiccitas; caliditas & humiditas, in aere; eſt aqua frigida & humida; terraque frigida & ſicca. Ceterum cum ſigna

agāt in elemēta (nā ſuperiora imprimunt in inferiora) neceſſe fuit eſſe ſigna ſecundum quattuor qualitatū varietatē. Quare in quattuor elementa agent ſigna ſecundum tres modos; primo modo, eſſe nutriendo & augmentando; ſecundo, eſſe nec ex toto nutriendo, nec ex toto deſtruendo; tertio, eſſe deſtruendo. quo efficitur, vt qualibet tria ſigna, ſecundum prædictos tres modos, in vnum agant quattuor elementorum, tria ſcilicet ignea, Aries, Leo, Sagittarius, in ignem; tria ſimili ratione aerea, Gemini, Libra, & Aquarius, in aerem; tria quoq; aquea. ſ. Cancer, Scorpio, Piſces, in aquam: tria denique terrea, Taurus, Virgo, & Capricornus, in terram. At tria per quattuor ducta Duodenarium reſtituunt. In his fuere concordes Ptolemæus, Aaydimon, Aſtaphan, Alcabitius, Albumaſar, Bonatus, omnes deniq; Aſtronomi, vniuerſum globum diuidentes in Domos Duodecim, quod diagramma, ſeu themation vocant Attici. His accedit, quod ſignorum quodlibet in ſuum agit elementum ſecundum tria eſſe, principium. ſ. medium, & finem. quare quattuor cum ſint elementa, Duodenario numero ſigna concludi neceſſe fuit. Hinc Plato (ſi ea quæ ſcripſit in Timæo ſunt potius ad eius dogmata referenda, quam ad Pythagoricam diſciplinam) Duodecaedram figurā, quæ Duodecim facies habet, adſcribit Mūdo, propter ſyderum formas Duodecim, non ex Mathematicis Phyſica componens, ſed in his quandam proprietatem communiter eſſe perſimilem inſinuans; & comparanda hæc inter ſe potius, quam componenda. Quemadmodum. n. Duodecim ſunt formæ Signiferi, quarum quælibet in partes triginta ſecatur, ac per Duodenariū numerū ductæ, oēs ſtatuunt numerū 360. pari analogia in figura Dodecaedra pentagonos licet intueri Duodecim, ſigillatim in triāgulos æquilateres quinq; diuiſos, ita vt vnuſquiſq; rurſus ex triangulis ſex ſcalenis cōficiatur, & in omni mole Dodecaedra 360. trianguli reperiantur. Hic ſuum habet locum geometrica figura, qua ſolidam Orbis circumſtantiam numero concludi Duodenario conſpiciemus. ſed reuocanda in mentem quæ de circuli circumferentia diximus alibi.

docebamus

docebamus enim ſuperficiei plenitudinem, planamq. circuli circũſtantiam eſſe ſenariam. Conſtituo igitur Orbem vnum in plano aliquo ſubiecto, cui addo circumſtantiam ſex æqualium Orbium (ſicut enim ſex circulis in plano eundem medium circumſtare aſſeuerabam, ita prope et ſex Orbes eundem ambiunt æqualem Orbem) ſcrutor deinde quot Orbes medium Orbem, eiusq. circumſtantiam tangendo aperiant, ſuperiusque impleant Hemiſphærium. comperio id tribus impleri Orbibus, quod de parte aduerſa idem cenſeas opus eſt. quare ſex additi Orbes totum claudent, quem quærimus, ambitum. Hoc igitur experimento didiciſti Duodenarium numerum eſſe metrum totius corporeæ plenitudinis, ac ſolidæ Orbis circumſtantiæ; nec plures quam Duodecim Orbes circa eundem ſiſti poſſe, illum, ſeq. præmentes, & attingentes. ſex enim Orbes in corona illi aptantur, & conglutinantur, in ſuperiori quidem Hemiſphærio tres; totidem in inferiore. Conſtat igitur circumſtantiam circuli planam, dimidiam tantum eſſe plenitudinem; corpoream autem ſolidam circumſtantiam, duplam totam ac integram. Huius ergo Duodenarius, illius ſenarius inuentus eſt numerus. Oſtendit etiam Duodenarius in inferioribus ſuam fecunditatem. nam creſcentia multa hoc numero progrediuntur. ſic Pauo Duodecim oua ponit. Lepus & Cuniculus fecundiſſimi Duodecies in anno generant, pariuntq;. Camela Duodecim menſibus fetum gerit; & licet tanta ſit inſignis magnitudine, vſque ad Duodecimum diem ſine potu perdurat. vnde Aegyptij longa ieiunia, & diuturnæ ſitis tolerantiam per hoc animal ſignificant. Quod vero hydrologijs ſedentem inſculpunt Cynocephalum, illud habet myſterij, noctem cum die Duodecim horarum ſpacio ab eis diuidi. nam & huiuſmodi animal vtriuſque æquinoctij tempore Duodecies, per horas quippe diei ſingulas, potus excrementa profundit, in ipſiſque temporum cardinibus, id animal Duodecies, horis quippe ſingulis quanto poteſt argutiore vlulatu vociferatur. Atque ex ipſis datur intelligi, quodnam ſit animantium id genus,

Ariſt. de nat. ani. li. 6. c. 9.

quod nullo expreſſo nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, ubi M. Tullius lib. Rhet. temporis finitionem quærit. Ait. n. is, Triſmegiſt. cum iu Aegypto eſſet, ſacrum quoddam animal Serapidi dicatum Duodecies toto die vrinam facere obſeruaſſe, idq; pari ſemper interpoſito tempore, vnde ipſe diem per Duodecim horas dimenſum eſſe coniecerit; exindeque hunc horarum numerum conſtitutum. Quamquam ſunt qui velint ex cęli dimenſioae, quæ ſecundum muſicam rationem in Duodecim partes diuiſa fuit, horas itidem Duodecim adinuētas. Adde quod lib. 6. de Thermis c. 23. ſcribit Andreas Bacius Elpid. in Cantabria tres fontes octonis diſtantes pedibus, ſingulis dieb. Duodecies exſiccari. ſic Iudæi & aliæ gentes ſicut diem a nocte diremerunt, ita dici quoq. cuiuis artificiali, tam æſtiuo, quam hyberno; tam verno, quam autumnali, horas Duodecim aſſignarunt, hoc eſt, ſingulos dies in Duodecim æqualia ſpacia diſtinxerunt, quorum quodlibet Hora dicebatur. In cuius rei teſtimonium apud Euangelium ſecundum Iohannem dicit Chriſtus;

Cap. 11. *Nonne Duodecim ſunt horæ diei? ſi quis ambulauerit in die non offendet. Vbi quamuis allegorice ſe diem, Diſcipulos vero qui a ſe illuſtrandi fuerant, horas appellauerit, ſolito tamen humanæ computationis ordine numerum definiuit horarum? Mirabile vero quod ſcribit Georgius Cedrenus auctor Græcus, hoc Duodenario ſpacio cunctas creaturas preces offerre Deo. Prima, inquit, diei hora preces peraguntur primæ in cælo; ſecunda, preces Angelorum; tertia, volucrium; quarta, iumentorum; quinta, beſtiarum; ſexta, Angeli aſſiſtunt, omnesq. diſcernuntur creaturæ; ſeptima, ad Deum intrant Angeli & exeunt; octaua, laudatio & ſacrificia Angelorum; nona, precatio & cultus ab hominibus; decima, aquarum inſpectio, precesq. cęleſtium & terreſtrium; vndecima, mutua confeſſio, & exaltatio omnium; Duodecima, interpellatio hominum Deo accepta. Hæc Cedrenus in Cōpendio Hiſt. Neq. mirandum quod bruta numeri inſcia, Deum laudare dicantur. quemadmodum. n. S. Tho. edocet, dicūtur bruta Deum inuocare propter naturale deſiderium, quo*

Beda de temporū ratiōne c. 2.

2. ſecundæ. q. 83. artic. 10. ad 3.

cuncta

cuncta ſuo modo Diuinam bonitatem conſequi deſiderãt, ſicut etiã Deo dicuntur obedire ob naturalem inſtinctum, quo mouentur a Deo. Videamus tãdem Duodenarij copioſiſsimum vſum indiuinis litteris. magna.n. eſt huius numeri præ ceteris omnibus obſeruatio, magnaq. et multiplicia eius myſteria, quorum aliqua recenſebimus, quibus facile conſtabit Duodenarium plenitudinem quandam myſteriorũ ſignificare. Duodecima manſione poſt exitum de Aegypto, deſcendit Dominus in monte Synai, dans populo legem, vbi fabricatur tabernaculum, hoſtiarum varietas præcipitur, vaſorum diuerſitas, indumenta Pontificis, Sacerdotũ, & Leuitarum cæremoniæ: ibiq. enumeratio populorum, & Leuitarum, oblationes quoque Principum, & reliqua ſacramenta in hac Duodecima manſione ſcripta ſunt. Duodenario numero electa Dei familia, in coordinatione bellica, in diſtributione promiſſæ terræ: & in omni celebri progreſſu, partita fuit. Duodecim Duces Hiſmael. Duodecim viri, qui noluerunt ſumere lapides pro turre fabricanda, ex quibus vnus fuit Abraham ſapientiſsimus, quem Dominus iuſsit egredi de terra, & cognatione ſua. Duodecim vituli. Duodecim ſunt opera pietatis, ſex dico corporalia, & totidem ſpiritualia. Iſti ſunt Duodecim fontes in Helym, vnde laſſatus valde, valida ſiti, populus potatus eſt. Helym.n. deficiens interpretari poteſt, quia deficientes & pauperes debemus cum Duodecim fontibus. i. cum Duodecim pietatis operibus refrigerare, & ſpiritualiter ac corporaliter recreare. Duodecim lapides altaris, quos ferrum non tetigit. Duodecim lapilli cum ſuis ſculpturis, qui in pontificali veſte talari circum rationale, quod vocant, intexebantur, quibus inſculpta fuerant Duodecim nomina Patriarcharum notata diuinis litteris, naturarum diuinarum monumenta, de quibus meminit Ezechiel, nec non & Iohannes in ſua Apocalypſi. Poſt Ieſum Naue rem Iudaicam Duodecim Iudices rexerunt, per ſucceſsionem ordine in defunctorum locum ſubrogati. Duodecim Exploratores, quos iubente Domino, miſit Moyſes ad conſiderandam terram Chanaan, quam Deus Abrahæ,

Tribus Iſrael.

Gen. 17. Philo Iud. lib. Bublicarum. Antiq. Gen. 12. Exo. 24. Exho. 15

Philo Alexã. lib. Quis hæres rerũ diuinarũ D. Hier. Epiſt. 58. ad Damaſ.

Num. 13.

1. Paral. 9. & ſemini eius daturum promiſerat. Duodecim leunculi in ſolio
Apoc. 22 Salomonis. Duodecim cubiti Ariel. Duodecim fructus ligni vi-
ad Gal. 5 tæ, & fructus Spiritus, de quibus meminit Paulus Apoſtolus.
Diabolus in Paradiſo delitiarum inter Duodecim lapides legitur
enutritus. Sancta denique, illibataq. Dei Ciuitas Hieruſalem in
concordi, atque vnanimi Ducum vtriuſq; legis delectu a Deo in-
ſtauranda decantatur. vbi etiam perpetes in ea futuri ciues, ani-
mique & corporis immortalitate pares Angelis euaſuri ſub Duo-
Apoc. 7. denarij quadrato definiti a Beato Iohanne pronuntiatur. Erunt
enim ex vnaquaque Tribu Duodecim millia ſignati: quia in qui-
buſcunque ſinguli fidelium virtutibus profecerint, antiquorum ne-
ceſſe eſt Patrum ſemper fide roborentur, atque informentur exem-
Beda cō ment. in Apocal. plis. Ad augmentum autem perfectionis pertinet ipſa Duodecim
duodecies multiplicari, & ad ſummam millenarium perfici, qui eſt
denarius numerus quadratus ſolidus, Eccleſiæ ſignificans ſtabilem
vitam, quare etiam Duodenario figuratur, quia per orbem quadra
tum, ideſt, per quattuor Mūdi cardines in fide conſiſtit ſanctæ Tri
Matt. 10. Mar. 3. nitatis. ternarius.n. quater ductus, Duodecim conficit. Hinc Do-
Luc. 6. minus & Seruator noſter, non multo poſt initium ſuæ prædicatio-
nis, Duodecim ex omnibus Diſcipulos aſſumſit, quos & ceteris ſe-
ctatoribus ſuis præferens, ſpeciali quodam electionis priuilegio no-
minauit Apoſtolos, cuius nominis uirtus miſſos indicat, numero
Duodenario figurantes operis ſui myſterium, vt videlicet mundi
ſalutem, quam verbo prædicaturi erant, ſuo quoque numero my-
Luc. 2. ſtice commendarent. Vnde & Dominus Duodennis ſuæ ſum-
ſit diſputationis exordium. quod hic prædicandæ fidei Euange-
3. Reg. 7. lizantium numerus deberetur. Inde & illud perſpicuum fit, cur
Salomon, in typum Eccleſiæ, Templum Domino ædificaturus, fecit
& mare æneum, in quo Sacerdotes mundarentur, Duodecimque
illud boum clunibus impoſuit, quorum tres Aquilonem, tres Oc-
cidentem, tres Meridiem, & tres Orientem aſpicerent. Allegori-
ce enim inſinuabat Apoſtolos ac Apoſtolorum ſucceſſores cunctas

orbis

Orbis quadrati plagas fide, confeſſioneque ſanctiſſimæ Trinitatis a peccatis expurgaturos. quoniam robuſti ſunt, & fortes virtute ad fulciendum doctrinam ſacramentorum; in quibus lauantur animæ fidelium. Porro vt de quattuor animalium faciebus ſuo loco dictum eſt, ipſe & ſacer Apoſtolorum numerus multis antiquæ legis figuris, & velamentis ante ſignatus eſt. primo quidem per Duodecim Patriarchas filios Iahacob. quoniam ipſi ſunt principales, & præcipui patres in nouo teſtamento. Deinde per Duodecim principes tribuum Iſrael, quia conſtituti ſunt a Deo, principes ſuper omnem terram, vt legitur Pſalmo 44. tertio per Duodecim lapides de medio Iordanis alueo ſublatos, quos Ioſue fixit in loca caſtrorum in teſtimonium ſempiternum poſteris ſuis, quod ſiccis pedibus illum tranſiſſent. quoniam ipſi ſunt lapides viui, coniuncti cemento charitatis ipſi Chriſto primario lapidi. quarto deſignatus eſt ſacratus Apoſtolorum numerus per Duodecim Prophetas minores vno volumine comprehenſos. ipſi.n. ſunt Duodecim pręcones altiſſimi, annunciantes Mūdi terminum, et tremendi Iudicis aduentum. quinto per Duodecim ſtellas in corona ſponſę, quoniā Eccleſiæ Chriſti afferentes ornatum ſpirituală, totum mundum ſuæ doctrinæ claritate illuſtrāt. ſexto per Duodecim panes propoſitionis non fermentatos, qui pro numero Tribuum in ſacrario per ſingulas hebdomadas ſuper menſam puriſſimā corā Deo proponebantur, quoniam ſolido doctrinæ Euāgelicę cibo ieiunas hominum mentes ipſi a Deo miſſi refecerunt atq; cōfortarūt. Atteſtatur plane hoc ipſum Cyrillus lib. 4. cōmentariorū in Iohannem dicēs: Quemadmodum cum ipſe Chriſtus ſit vera lux, hanc rem Diſcipulis quoq; gratia attribuit: Vos.n eſtis (inquit) lux mundi: ſic cum ipſe ſit panis viuus, qui oīa viuificat, continetq. vt ſint; ſimilitudine atq; vmbra legali per Duodecim panes ſacrū Apoſtolorū pręfigurauit cōſortiū. ſeptimo deſignatus eſt Apoſtolici collegij numerus p Duodecim fundamēta ſupernę Ciuitatis. quoniā ipſi ſunt fundamēta ipſius ſpiritalis Hieruſalē, de qua dicitur in Pſal. 86. Fundamēta eius in mōtib. ſanctis.

Gen. 46. Num. 2. Ioſue 4. Apoc. 12. Leuit. 24 Matth. 5. Apoc. 21

octauo

Apoc.21. *octauo ſignificati ſunt itidem Apoſtoli per Duodecim portas eiuſdē ciuitatis ſanctorum, quod per ipſos habemus aditum ad patriam, et regionem viuorum æternam. Vel forte etiam per Duodecim portas deſignatur vniuerſitas ſaluandorum. ſępe.n Duodenario nume-*
Beda in capit. 7. Apoc. *ro propter Apoſtolorum & patriarcharum ſummam, totius Eccleſiæ formam deſignari certiſſimum eſt. Nam & apud Matthęum*
Matth.19 *per Duodecim eorum qui iudicaturi ſunt ſedes, omnes ſancti cum Chriſto mundum iudicaturi, accipiendi ſunt. Et per Duodecim tribus Iſrael, vniuerſitas eorum qui iudicandi ſunt, oſtenditur. Non .n. ſoli Duodecim Apoſtoli iudiciariam exercebunt auctoritatem in regeneratione ſeculi. Nempe & Paulus, qui ex illis Duodecim nō eſt, etiam iudicaturus eſt mundum, ſicut ad Corinth. ſcribit. Ne-*
1.Cor.6. *ſcitis quoniam Angelos iudicabimus. et de iuſtis dicit ſapiens, quod*
Sap. 3. *iudicabunt nationes, & dominabuntur populis. Neq; etiam ſoli Iudęi in extremo illo examine iudicandi ſunt; ſed omnes nos manife-*
2.Cor.5. *ſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt ſcribit Paulus: & cum ſe-*
Matth. 25. *derit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, congregabuntur (vt dicit Matthęus) ante eum omnes gentes. In eundem ſenſum quan-*
Iohan.6. *do ſatiata turba ex quinq; panibus, collegerunt Apoſtoli Duodecim cophinos fragmentorum plenos, omnis Doctorum ſpiritualium chorus exprimitur, qui obſcura ſcripturarum, (quæ per ſe turbæ capere nequeunt,) & meditando colligere, & mandata litteris, ſuo pari-*
Luc. 8. *ter ac turbarum vſui conſeruare iubētur. Ceterum quod anno Duo-*
Eſther.8. 9. *decimo mulier liberatur a fluxu ſanguinis, & Duodecimo menſe liberantur Iudęi a cęde per Haman intentata, finis Mundi poteſt*
4.Eſdr. 14. *inſinuari. Duodenis. n. partibus diuiſum eſt ſeculum, quando iuſti*
3.Reg.7. *ibunt in vitam æternam; mali vero, in ignem æternum. Nam & Duodecim cubitorum erat linea ambiens vtramque columnam Salomonis, ſignificans in iudicio iudicandos omnes per ſex opera miſericordiæ; bonos quidem a dextris per miſericordiam, quia impleuerunt opera miſericordiæ; malos vero a ſiniſtris per veritatem, quia illa opera ſpernere maluerunt.*

DE

DE NVM. XIII. ET XIV.

IN culpabilibus apud Pythagoreos, Hebræos, & Græcos Theologos poſitus reperitur numerus Ternarius ſupra denarium. A Pythagoræis quidem dictus eſt Leimma, ſiue Dieſis quaſi defectus, quod de partitione toni in partes æquales deſperauiſſent. Cum.n.de interuallis ad concentum pertinentibus tonũ notaſſent numero 27, defectũ appellarunt 13, quod vnitate diſtet a medio. Adhuc primus & incõpoſitus nuncupatur, cum nullam habeat partem aliquotã, præter eã, a qua denominatur decima tertia, nempe vnitas. quod fuit quinario, ſeptenario, & vndenario proprium. Semper.n. huiuſmodi numeri poſt binarium, & ternarium, in ſenariorum multiplicium vicinia collocati comperiuntur, aut vno minores, aut vno maiores.

Progreſsio incompoſiterum.

Primi incompoſiti.	5. 11. 17. 23. 29. --- 41. 47. 53. 59. ---
Senarij multiplices.	6. 12. 18. 24. 30. 36. 42. 48. 54. 60. 66.
Primi incompoſiti.	7. 13. 19. ---- 31. 37. 43. -------- 61. 67.

Ternario ſupra denarium vſus eſt Theocritus cum vellet ſignificare hominem ingenij hebetis, tardi, & ſtupidi, inducit.n. Praxinoen de Viro ita cum ſocia Gorgo loquentem Idyl. 15.

Ille quidem pater ille forum quum nuper adeſſet
Empturus nitrumq; recens, fucumq; marinum,
Rettulit inſipidi demortua grana ſalilli:
Hic vir inutilis vlnarum bis quinq; triumq;.

Longitudinem vlnarum Tredecim ei tribuit, quaſi omni corporis & animi proportione carenti. Ex corporis.n.forma (vt alibi diximus) conditio mentis fere conijcitur. Nouies quidem repetita longitudo manus, quanta ea eſt, a ſummis digitis ad extremam vſque manum, (quam vocant vlnam) complet communiter longitudinem corporis; ſicuti etiam latitudo eiuſdem manus extenſæ a ſummo pol

lice

lice ad extremum auricularem, octies repetita, continet eandem. Si quis igitur eſſet Tredecim vlnas longus, omnino neceſſe foret eū habere manum multo minorem, quam fert communiter hominum natura. Huiuſmodi autem manuum paruitas, ex Pomponij Gaurici, et aliorum Phyſiognomorum ſententia, exiguitatem quoq; ſenſus, & rationis indicat. Quod ſi quis malit cubitum in eo loco interpretari menſuram longiorem, videbitur tum Theocritus hyperbolice locutus de homine iuſto longiori, & proportionem moderati corporis excedente. quales etiam eſſe videntur inſipientes, & imprudentes. Vnde apud nos adagio quodam vulgo dici ſolet. Queſti è vn huomazzo. Sed ab his receptui canentes huius numeri ſacra myſteria recenſeamus. Iuxta Hebręorum traditionem anno a Mundo cōdito Tertio decimo primus reproborum exemplar, primus parricida, ciuitatis diaboli, & regni impiorum conditor Cain naſcitur. hoc item numero Iudęorum impietas taxata. vt.n.colligitur ex lib. Numerorum Decima tertia manſione in exitu de Aegypto murmurauit populus contra Dominum ſuum, & Moyſen, reuerſi corde in Aegyptum ad carnes, cæpas, & pepones, dicentes: Venerunt nobis in mentem piſces, quibus in Aegypto veſcebamur gratis, cucumeres, pepones, porrum, cæpe, allium: nunc anima noſtra exaruit: nihil, præter manna, vident oculi noſtri. Quare irato Domino tunc multos ſubitum vorauit incendium, & intercedente Moyſe humum vorax flamma conſumſit. Tunc accipiunt coturnices, & vſq; ad nauſeam ac vomitum deuorant. Saturatoq. populo dum adhuc eſcę eſſent in ore eorum, ira Dei aſcendit ſuper eos, & occidit pingues eorum, vnde & appellatus eſt locus Sepulchra concupiſcentiæ. Et quia pro meritis digeſtus eſt etiam Hymnorum liber, in Pſalmo Decimotertio de Iudæorum veſania in hunc modum legitur ſcriptum: Dixit inſipiens in corde ſuo: non eſt Deus: Corrupti ſunt, & abominabiles facti ſunt in iniquitatibus, non eſt qui faciat bonum, non eſt vſq; ad vnum. Sepulcrum patens, eſt guttur eorum; linguis ſuis doloſe agebant; venenum aſpidum ſub labijs

eorum,

eorum, et reliqua. Hiſmael Tredecim annos natus circumciſus eſt. Gen. 17.
quo ſignificatur tunc coercendam eſſe libidinem, cũ incipit excitari. vel (vt exponit Gloſſa) deſignatur non pertingens ad perfectionẽ legis, & Euangelij, quæ denario, quaternarioq. ſignantur. Adhuc quia Decimus tertius eſt primus a duodenario, doctrinæ Apoſtolorum notat transgreſſionem. Hugo a S. Victore: Chriſtus, ſeruator noſter Tertiadecima tranſgrediens, Tertiadecima paſſus eſt, ad veſperam, anticipans comedere Paſcha, fecit pro nobis ſacrificium veſpertinũ, vt de veſpere mortis, nos perduceret ad matutinum vitæ. Quamuis autem ſequenti die, hoc eſt, Decimaquarta luna, qui erat dies Paſchæ, ad veſperã, affixus fuerit cruci, hac attamen nocte, qua immolatus eſt agnus, et carnis, ſanguinisque ſui Diſcipulis tradidit celebranda myſteria, & a Iudæis detentus ac ligatus, ipſius immolationis, hoc eſt, paſſionis ſuæ ſacrauit exordium. Hugoni ſuum addit calculum Paulus Oroſius in hunc modum ſcribens: Eadẽ quoq; die ad horam diei ſextam Sol in totũ obſcuratus, terraq; nox ſubito obducta terris eſt, et, ſicut dictũ eſt:

1. Miſcell. li. 4 tit. 26.

lib. 7. cap. 3.

Impiaq; æternam timuerunt ſecula noctem.

Vſq; adeo aũt, neq; Lunã lumini Solis, neq; nubes obſtitiſſe maniſeſtũ eſt, vt Decimaquarta Luna ea die tota Cæli regione interiecta longiſſime a conſpectu Solis abfuiſſe, & ſtellas tunc diurnis horis, vel potius in illa horrenda nocte toto cælo fulſiſſe, referatur. hactenus ille. Ex his poſſet ſolui quæſtio, cur Paſcha non celebretur Decima quarta Luna, quod non paſsionis, ſed reſurrectionis dies ſit obſeruandus. ſi enim Luna Decima quarta, qua affixus fuit cruci, inciderit in dominica, in alteram hebdomadam celebritas Paſchæ transfertur. Huic tamen aſſertioni de paſſione Domini ſoli Græci ſubſcribunt. nam ceteri Latini Doctores volunt Dominum ediſſe Paſcha Luna Decima quarta. Vnde inter Græcos, & Latinos orta eſt contentio de materia Euchariſtię, Græcis aſſerentibus panem eſſe debere fermentatum; quod talem panem putent fuiſſe in menſa cum inſtitueretur Euchariſtia, quia

Chryſoſtom. Nicephor. Call. li. 1 cap. 28.

ante

ante veſperam Lunæ Decimæquartæ non auferebatur fermentum e domibus Iudæorum. Ambroſius Epiſt. ad Epiſcopos per Aemi-
Epiſt. 83. *liam conſtitutos: Ipſe (inquit) qui legem locutus eſt, veniens per Virginem nouiſsimis temporibus plenitudinem legis conſummauit, & celebrauit Paſcha hebdomadæ, in qua fuit Decimaquarta Luna, quinta feria: ſequenti autem die, hoc eſt, ſexta feria, crucifixus eſt Luna quintadecima. Sabbato quoq; magno illo ſextadecima fuit. Porro ſuam Latini probarunt rationem ex verbis Lucæ,*
Luc. 22. *& Marci, quorum ille dicit de feria quinta, quod in ea neceſſe erat*
Mar. 14. *occidi Paſcha; iſte vero, quod tunc Paſcha immolabant. ſic. n. habet capite Decimoquarto: Primo die Azymorum, quando Paſcha immolabant, dicunt Diſcipuli: Quouis eamus, & paremus tibi co-*
D. Hieronym. in Matt. 26. *medere Paſcha? Aiunt igitur Latini primum diem Azymorum eſſe Quartumdecimum primi menſis, quando fermento abiecto Paſcha immolare. i. agnum occidere ſolebant ad veſperam, adeo vt quintadecima Luna ſuum Chriſtus tradiderit ſpiritum. Hoc quidem iuxta veteris inſtrumenti ſcripturam inter Paſcha, & Azyma diſtat, quod Paſcha, ipſe ſolus dies appellatur, in quo agnus occidebatur ad veſperam, hoc eſt, Quartadecima Luna primi menſis. quintadecima autem, quando egreſſum eſt de Aegypto, & ſuccedebat feſtiuitas Azymorum, quæ ſeptem diebus vſq; ad vigeſimumprimum diem eiuſdem menſis ad veſperam eſt ſtatuta ſolennitas. Euangeliſtæ tamen indifferenter & diem Azymorum pro Paſcha; & pro diebus Azymorum Paſcha ponunt. Dicit. n. Mar-*
Mar. 14. *cus: Erat autem Paſcha, & Azyma poſt biduum. dicit Lucas: Ap-*
Luc. 22. *propinquabat dies feſtus Azymorum, qui dicitur Paſcha. Item Io-*
Iohã. 18. *hannes in paſsione Domini: Qui ducebant IESV non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, ſed manducarent Paſcha. notandum vero quod & Paſchæ dies, videlicet, Luna Deci-*
1. Cor. 1 *maquarta, in Azymis panibus eſt celebrari præceptus. Neq; tamẽ ſine magni ſignificatione myſterij Græci in fermentato conficiunt. ſignificatur. n. vnio naturæ humanæ ad verbum diuinum, ſicut fermentum*

mentum pane miſcetur. hoc etiam ſit in deteſtationem hereſis Nazareorum, aſſerentium obſeruanda eſſe ceremonialia legis veteris ſimul cum Euangelio. & quia Chriſtus confecit in Azymis, vt ſeruaret ceremonias paſchales, volunt etiam Nazarei conficere in Azymis, vt obſeruent illam ceremoniam legis veteris. non licet tamen iã obſeruare ceremonias veteres, quia Apoſtolus eas deteſtatur, vt patet Gal. 5. Ideo Greci ne viderentur obſeruare ceremonias veteris legis, voluerunt potius in fermentato, quam in azymis conficere. nos vero Latini non in fermento veteri malitię, & nequitiæ; ſed in azymis ſinceritatis & veritatis panem manducamus. peccaretque Sacerdos Latinus qui manens inter Latinos, cõficeret in fermẽtato, & puniretur vt patet extra de celebr. miſſ. c. per literas. peccaret eodẽ modo Grecus presbyter ſi, in Eccleſia Grecorum exiſtẽs, cõficeret in azymis. quia ſeruandæ ſunt Eccleſiarum conſuetudines. Tho. 3. par. q. 74. ar. 4. Chriſtus igitur fecit paſcha cũ Diſcipulis ſuis Luna Decimaquarta ſub ipſum. ſ. tempus, quo lunaris circulus omni ex parte perficitur, atq; velut adulterino quidem lumine Orbem colluſtrat; ceterum decreſcere ac deſinere incipit, vt hinc, quaſi ex imagine quadam intelligas, quod omnibus quidem Orbis partibus tenebrarum princeps celebrabatur (Luna ſiquidem in principatum noctis poſita eſt) ac Mundi ſapientiam velut fucatam quandam lucem errantium hominum cordibus infundens, plenam ſibi gloriã comparabat. At verus Agnus pro nobis moriens, diaboli gloriam oppreſſit. eam n. deſinere in poſterum, & abſumi coget. Atq; id. ſ. erat, quod in Pſalmis canebatur: Orietur in diebus eius iuſtitia, & Pſal. 71.
abundantia pacis, donec auferatur Luna. Quod ſi hoc loco Lunam in bonam partem intelligere volueris, idcirco ad Decimamquartam ſpectamus, quia per aſpectabilem lucem, materiaq. conſtantẽ eam imagine quadam concipimus, quæ ſpiritalis eſt, materiæque expers, vt in ſpeciem quidem Lunam plenam expetamus, quæ lucem ſuam tota nocte perdurantem nobis præbeat: reuera attem nobis legis vice ſit hæc cæremonia, iubens, vt omne tempus, quod in

diem

diem noctemq. ſecatur, nobis perpetuo clarum ſit, nec vlla caliginoſá opera admixta habeat. Quod ſi alia ratio proferenda eſt cur Decima quarta Luna agnus immolaretur, dic Lunam eſſe typum Eccleſiæ Chriſti, vt coniugem Chriſti, quare die in quo fuit Quartadecima Luna in principio, eo die Iſrael iuſſus eſt in primis ſacrificare Paſcha, in typum Christi. Si ergo agnus Chriſtum prefigurabat, eſt perſpicuum quod Lunæ quoq; dies qui est plenę Lunę, ſignificat plenitudinem Eccleſiæ, propter quam Christus eſt ſacrificatus. Aliā huius numeri ſpeculationem in medium affert D. Ambroſius Oratione quam habuit in obitu Theodoſij Imperatoris, his ferme verbis: In Quartodecimo perfectionem hominis accepimus; ſed illic formatus perfectus licet vir, ſed adhuc peccato obnoxius, quia viuit in ſeculo. Hic vera perfectio eſt, vbi iam culpa ceſſauit, gratia perpetuę quietis affulſit. Ideo centeſimus quartus decimus Pſalmus, quia remuneratio Charitatis eſt. Vnde domini Paſcha Quartadecima Luna formam celebritatis accepit, quoniā qui Paſcha celebrat, debet eſſe perfectus, debet amare Dominum Ieſum, qui diligens populum ſuum perfecta Charitate, ſeſe obtulit paſſioni. Grande numeri myſterium quando Pater Filium vnicum pro nobis omnibus tradidit cum pleno luminis ſui orbe Luna fulgeret. Ita eſt.n. Eccleſia, quę pie Paſcha celebrat Domini noſtri Ieſu Christi, ſicut Luna perfecta in ęternum manet: quiſquis bene hic Domini Paſcha celebrat, in lumine perpetuo erit. hęc ille. Etiam Quartadecima agnus immolabatur die, quando Luna plena eſt, & nihil ei de lumine deest, quia Chriſtus non immolatur, niſi in perfecto corde, & pleno lumine ſine tenebris. Adhuc etiam agni immolatio Decimaquarta die fieri conuenit, quia vt notat Beda, Meſraim Decimusquartus ab Adam, primus ſanguinem idolis immolauit. Complectitur pręter hęc quaternarius ſupra denarium ſuo ambitu vtrumq; teſtamentum, quod quaternarius, Euangeliorum, quę ad nouum attinent Teſtamentum, pretendat demonſtrationem: denarius uero decalogi ſignificatiuus, antiquam reſpiciat legem, ex

Libro de Argumētis Lunę.

quibus

quibus ſimul cõpactis totus hic numerus ſurgit. Atqui hunc eſſe dixerim illũ Quartumdecimum annũ, in quo D. Paulus raptus fuit in cęlum, de quo 2. Cor. 12. Scio (inquit) hominem in Chriſto ante annos Quattuordecim raptum vſq; ad tertiũ cęlũ. ac ſi diceret per hunc perfectionis numerum ad Empyreum cęlũ perueniri, vtriuſq; Teſtamenti obſeruantia. Ad huius myſterij contemplationem refertur numerus centum quadraginta annorum, quibus vixit Iob poſt flagella. Deſignatur. n. ducendo 10 per 14. quod vtrũq; Teſtamentum Eccleſia cuſtodiens, & tam ſecundum legis decalogum, quam ſecundum quattuor Euangelij libros viuens, vſq; ad perfectionis culmen extẽditur. Habet ſane cognationem quandam cum denario numerus 14. nam huius ſimul poſitæ partes aliquotæ parturiunt decem, & inſemet multiplicatæ reſtituunt Quattuordecim numerum quaternario denariũ excedentẽ. & ſi ab vno addens numero, ad quattuor peruenias, denarium implebis numerũ, atq; ita fiet, vt & vetus Teſtamentum conſtringatur in nouo; & nouum in veteri dilatetur. In veteri namq. Teſtamento Sacramenta ſunt Euangelica: & in nouo Teſtamento Sacramenta ſunt legis. Quare 4. Reg. dicitur, quod anno Quartodecimo Ezechię aſcendit Sennacherib cõtra Hieruſalem. Et Num. cap. 6. Fuerunt qui percuſſi ſunt, Quattuordecim millia hoĩm. Gen. rurſus cap. 14. Quartodecimo anno capti fuere Sodomitæ a Chodorlahomor. quia per tranſgreſſionẽ pręceptorũ, legis. ſ. et Euangelij, capiũtur hoĩes a Diabolo. Sentit id ipſum Auguſtinus, exponens tres teſſaradecadas. i. ter Quattuordecim generationes, quas deducta Chriſti generatione ab Abraham vſq; ad Chriſtũ, epilogo quodã cõſtringit Euãgeliſta, vbi ait: Tres diſtinctiones in generatione Chriſti, myſtice inſinuant fidẽ ſanctæ Trinitatis, quã concorditer aſtruit doctrina legalis, & euangelica. Tres. n. Trinitatis fidẽ: quattuor, doctrinam euãgelicã: decem, legis ſignificãt inſtitutionẽ. Idẽquoq; paullo poſt: Qđ aũt ter Quattuordecim ponũtur; id uerã ſignificat religionẽ. quattuor. n. et decẽ, nouũ et vetus teſtamentũ indicãt. quia uia ad Chriſtũ per decẽ uerba legis

Cap. 2. — D. Hier. in Ezechiel. 48. & in Pſal. 90. — Cap. 18. — Matth. 1.

et quattuor Euãgelia prędicatur. ita tamẽ vt quidquid aſcribitur, Trinitate, quæ Deus eſt, cõſecremus. quia nulla præceptio impletur, niſi hic numerus colendi Deum teneatur. Ex his Auguſtini imo Euangeliſtæ verbis, et altera ſeſe prębet obuiam ipſius qua ut ſupra denarium numerum commendatio, vtputa quia aduentui Chriſti
Cap. 40. *in carnem addicitur, atque appropiatur. Vnde Quartodecimo anno percuſſionis ciuitatis, vidit Ezechiel nouã ciuitatem. quia tertia teſſeradecade .i. Quartadecima generatione poſt captiuitatem Babylo-*
Matth. 1. *nicã, venit Chriſtus ædificator Eccleſiæ ſuſcipiens infirma carnis noſtrę. Quod ſane annotauit Caſſiodorus hæc ſcribens in fine expoſitionis Decimiquarti Pſalmi: Calculi quoq; ipſius, non eſt conſideratio negligenda. Nam Quartadecima generatione a tranſmigratione Babyloniæ, aduentus Domini ſaluatoris eluxit. vt merito et hic ipſe videatur locutus, qui in eiuſdem numero generationis aduenire dignatus eſt. Præſens deniq. numerus, quia geminatum continet ſeptenarium, quo ſeptena Spiritus ſancti gratia declaratur, duplicatam in homine interdum deſignat eiuſdem Spiritus largitatem. vt*
Pſal. 83. *cor & carnem in unũ iungens, faciat vtrumq. exultare in Deũ. Nõ .n. anima ſolum, ſed & corpus hoĩs, Spiritus ſancti eſt receptaculũ.*
1. Cor. 6. *Quemadmodum ſcribit Paulus ad Corinthios: An neſcitis quoniã membra veſtra templũ ſunt Spiritus ſancti, qui in uobis eſt, quem habetis a Deo, et non eſtis veſtri? Denique Quattordecim millia ouium poſſidet Iob, ut ipſe teſtatur c. 42. quia cum in ſancta Eccle-*
Gregor. Mor. lib. 36. c. 20. *ſia virtutum perfectio ad utrumq; ſexum ducitur, ſeptenarius in ea numerus duplicatur.*

DE NVMERO XV.

QVintus ſupra decimum numerus diuinarum ſcripturarũ myſterijs accõmodatus, vel uitam, quę nunc eſt, & futurã, vel complementum utriuſq. teſtamenti in paſſione Domini, uel ſabbatum aĩarum in futuro, & carnis reſurrectionem, uel plenã ſcientiã, conſummatãq. doctrinã, aut certe aliquid aliud

cęleſtis

cęleſtis ſemper & ſpiritalis continet arcani. nec vtiq. mirum. conflatur.n.ex ſeptenario & octonario vna coniunctis, quorum ſeptenarius (ſicut ſæpe dictum eſt) ſignificat hebdomadam propter ſabbatum veteris Teſtamenti. Octonarius uero dominicũ diem in quo Dominum a mortuis reſurrexiſſe manifeſtum eſt, quod ad nouum pertinet teſtamentum. qui ſimul iuncti, Quintumdecimum numerum complent. Huius eſt myſterij quod vas electionis Paulus, poſt Damaſcum Arabiamq; luſtratas, aſcendens Hieroſolymam, diuerſatus eſt apud Petrum diebus Quindecim; ſignificans ſe conſtitutũ eſſe doctorem veteris, ac noui Teſtamenti. Hieronymus ad Paulinum: Hoc (inquit) myſterio hebdomadis, & Ogdoadis futurus Gentium prædicator inſtruendus erat. Iſti ſunt ſeptem & octo de quibus & Oſee dicit, quod eo numero conduxerit ſibi & acquiſierit fidei plenitudinem. ſic.n.habet: Et abij, & conduxi mihi Quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei. Conducendam autem ei meretricē Dominus præceperat. In ſuperioribus itaq. manifeſtum eſt quod conduxit eam, qui etiam mercedem quantitatis expreſſit. Duorum igitur Teſtamentorum, ideſt, plenæ fidei precio, prophetia conſummationem accepit fidei; Eccleſia, plenitudinem. Primo enim Teſtamento Iſrael acquiſitus eſt populus; ſecundo nationum & Gentium. Fide ergo plena conducitur meretrix, vel ex Gentibus copulam ſui quærens; vel ex adultero Iudæorum populo, qui Dominum ſuum, & auctorem virginalis fidei dereliquerat, conuentus ſuos totius Orbis ſpacio diffundens. Quod autem dixit: In coro & in ſemicoro hordei; in coro menſuræ plenitudo eſt; in ſemicoro, ſemiplena menſura; plenitudo, in Euangelio; ſemiperfectio, in lege. Sicut legimus, dicentem Dominum. Non veni ſoluere legem, ſed adimplere, Matth. 5. & alibi habemus dicente Domino per Micheam prophetam: Quia tunc pax erit in terra Iſrael, cum venerit Aſſyrius in terram eius, & inſurrexerint in eum ſeptem paſtores, & octo morſus hominum. Tunc enim plena pax eſt fideli populo ab omnibus tentationibus, & vanita-

Gal. 1.

Cap. 3.

D. Ambroſius Epiſt. 39.

Cap. 5.

tibus abſoluto, cum mundi huius vanitatem excluſerint de cordibus noſtris pax, & gratia; pax veteris; gratia noui Teſtamenti. Septem paſtores, præcepta legis ſunt, quibus grex adhuc quaſi irrationabilis in virga Moyſi per deſertum ductus, & gubernatus eſt: octo morſus hominum, mandata Euangelij, & dominici

Rom. 10. *oris alloquia. corde enim creditur ad iuſtitiam, ore confeſſio fit ad ſalutem. Boni morſus, per quos æternæ vitæ munus guſtauimus, peccatorum remiſſionem in Chriſti corpore deuorantes. Quod ſi cum Hebræo morſus non legamus, ſed: ſeptem paſtores, & octo primates homines. ſeptem paſtores, omnes ſunt Patriarchæ, & Prophetæ, ſanctiq. viri, qui hebdomadi. i. veteri teſtamento ſeruierunt; octo vero morſus hominum, ſiue octo primates homines, vniuerſi ſunt noui Teſtamenti, qui ab Apoſtolis vſq; ad hanc ætatem momorderint Aſſyrium, & ſuis dentibus lacerauerint. Nam Iudæorum ſabbatum ſeptem diebus finiebatur, cui ſucceſſit Euangelij gloria, & reſurrectionis quies, quæ octonario numero ſignificatur. Quare in Eccleſiaſte præcipitur, vt in vtrumq; Teſtamentum, tam vetus ſ. quam nouum, pari veneratione credamus, cum*

Eccleſ. 11 D. Hieronym. *dicitur: Da partes ſeptem, nec non & octo. Iudæi dederunt partes ſeptem, ſabbatum credentes: at non octo dederunt, reſurrectionem diei dominicę denegantes. Quoniam vero ſeptima requies cum*

D. Aug. con. Fauſtũ li. 12. *octaua reſurrectione coniungitur, & hoc in ſacramento regenerationis noſtræ. i. in Baptiſmo, altum, profundumq. myſterium eſt,*

Gen. 7. *Quindecim cubitis ſupercreuit aqua diluuij, excedẽs altitudinem montium. i. hoc ſacramentum Reſurrectionis, & quietis tranſcẽdit omnem ſapientiam ſuperborum; ita vt nulla poſſit indagare ſcientię ſuæ altitudine Reſurrectionis quietem. Septem quippe & octo coniunctis Quindecim fiunt, & quia ſeptuaginta a ſeptẽ, et octoginta ab octo denominationem accipiunt, cõiuncta ab vtroq. numero, cen*

Ibidem. *tum quinquaginta diebus exaltata fuit aqua magni Cataclyſmi, eandẽ nobis commendans atq. confirmans altitudinem Baptiſmi in conſecrando nouo hoĩe ad tenendam quietis, & reſurrectionis fidẽ.*

Inſu-

Inſuper numerus Quindenarius ſpiritualem ad cęlos aſcenſum per virtutis iter myſtice demonſtrat. vnde in templo Ezechiel (quod Cap. 40.
interpretatur Eccleſia, & cęleſtis Hieruſalē) ſeptē et octo gradibus aſcenditur. Idem numerus Quindenarius canticis graduū conſecratus eſt, qui in Pſalmis aſſignantur Quindecim, ſacris documentis Pſal. 83.
inſtituentes aīum; quo aſcenſiones in corde ſuo diſponat in valle lachrimarum, ut tandē uideatur Deus deorum in Sion. Quod nō ſubticuit Caſsiodorus in expoſitione Pſalmi 119. dicens: Illud tamen cōmonendum puto, quod Diuina gratia concedente, uaria ſignificatione meritorū, & in iſtis Pſalmis Quindecim gradus ponūtur; ſicut in illo tēplo Hieroſolymitano, quod a Salomone notum eſt fuiſſe 3. Reg. 7
perfectū, ut pręſens ordo Pſalmorū, et in illa conſtructione pręfiguratus uideatur eſſe, et pręd ictus. Terrena ſiquidē illa fabrica, cęleſtis tēpli ſimilitudinē geſtare uidebatur. Quapropter cū gradus audimus in Pſalmis; nō terrenū aut corporeis greſsibus ſubeundū nobis aliquid ſuſpicemur; ſed mentis accipiamus aſcenſionē. Ideo .n. præmiſſum eſt: Canticū; ut hoc potius ad aīæ prouectū applicare debeamus. Vnde ſcalā illam Iabacob pro parte aliqua, his gradibus fortaſſe non Gen. 28.
immerito dicimus comparandam. Illa .n. & aſcendentes habuit, & deſcendentes: in iſtis uero gradibus, beatorum ſolus aſcenſus eſt. A 4. Reg. 20.
nonnullis ēt Quindecim anni, qui Regi Ezechiæ ſunt additi, huic Eſai. 38.
ſimilitudini ſunt aptati. vt hic numerus, & ibi perfectæ vitæ curſum indicaſſe monſtretur. Hæc Caſſiodorus. ex cuius poſtremis verbis emergit, & alia admodū digna Quindenarij ſignificatio. vtputa quod perfectionem vitæ in præſenti incolatu nonnumquam deſignat, quæ per curſum viæ mandatorum Dei potiſsimū vendicatur. Quod in Pſalmi Decimi quinti explicatione latius adaperit, cum ait: Cōuenit ēt contueri, quid ſibi velit Decimusquintus numerus. Significat .n. (vt putamus) Quindecim gradus, quibus tēpli Hieroſolymitani conſcendebatur mirabilis amplitudo. deſignans quinq. ſenſibus corporis per Trinitatis gratiā ſuperatis, ad atria ſanctę Eccleſiæ felici munere perueniri. Quod et per iſtū quoq; dabitur Pſal-

mum; ſi eius ſaluberrimam prędicationē Domino protegente ſeruemus. Hæc ille. Alia multa myſteria, ſi quis diligentius inueſtigauerit, ſub hoc numero cōſecrata repperiet. Nā Dei ſolennitates a Quindecimo die menſis principium habuiſſe manifeſtum eſt ex Leuit. c.
Luc. 24. *23. & Numer. cap. 29. Chriſtus Dominus in cælum aſcenſurus, Diſcipulos, quibus benedicat, educit foras in Bethaniam, quę Ciuitacula, teſtante D. Ioan. c. 11. eſt iuxta Hieroſolyma Quindecim ſtadijs. recte. n. quibus vtriuſq; Teſtamenti ſcientiā aperuit, quos & omnem viuendi ſperandiq; docuit regulam, Quindecim ſtadijs in locum, quo illis benediceret, & præcepta docendi traderet, edu-*
Beda in Mar. c. 41 *xit. Myſtice quoq; Quindecim ſtadijs glorioſæ Aſcenſionis locum a victorioſiſſimo paſſionis loco ſecreuit, vt omnes. ſ. vel viuere, vel mori pro Chriſto cupientes, & primo quieſcendi poſt mortem, & in fine a mortuis reſurgendi deſiderio pariter & amore firmaret.*
3. Reg. 5. Iohā. 14. *Audi maiora myſteria. Salomon, hoc eſt, pacificus noſter, (qui dicit: Pacem meam do vobis) quo tempore ædificauit Templum Deo, erant Latomorum ſeptuaginta millia; & eorum qui portabant onera, octoginta millia. Latomi qui lapides cædunt, qui quaſi funda-*
D. Hieronym. in pſal. 89. *menta ædificiorum præparant, qui lapides ad ædificandum in templo Dei de terra tollunt; in ſeptimo numero ponuntur, in Prophetis, in Patriarchis. illi. n. genus humanum, quaſi de terra eijcientes, in templum Domini præparauerunt: iſti vero, hoc eſt, octoginta millia, Apoſtolica prædicatio & Euangelica; hi qui cum Deo ſaluatore, & ipſo Salomone grauia gentium peccata portabunt. Huius*
Beda in act. 1. *ſpeculationis fuiſſe putant turbam Diſcipulorum IESV Chriſti, ſuper quos die ſancto Pentecoſtes cecidit Spiritus ſanctus. eſt enim numerus 15. trigonus expanſione cabaliſtica continens numerum 120. nam ſi addideris terminos progreſſionis arithmeticæ extremos ad ſe, proueniunt 16. aggregati partem dimidiam, quæ eſt 8. multiplica per numerum locorum, id eſt 15. & habebis ſummam omnium terminorum progreſſionis diſpoſitæ. nam 8. per 15. multiplicatus, gignit 120.*

DE

DE NVMERO XVI.

HAbet numerus 16. quandam perfectionis ſpeciem, quia Mathematici perfectum vocant ſenarium rationibus ab Euclide ſignificatis vltima noni. Philoſophi quoq; perfectum appellãt denarium numerum, eo quod perficiat, et termi net velut forma cunctos alios numeros; & quę in ortu ſunt & interitu comprehendat. Decem quippe docuimus eſſe Prędicamenta; & omnem numerum a decimo per circuitum gigni. Perfectus igitur iudicabitur numerus 16. duobus reſultans perfectis numeris, perfecto nimirum Mathematico 6. & Philoſophico 10. In rationali quoq; fabrica numeri 16. perfectionem monſtrauit natura, quia ante Sextumdecimũ ætatis annum, puerorum cum lateat ingenium, & quaſi frumenta etiamnum in herbis ſint, annus 16. adoleſcentium iam profert animos, & quid poſterius ſit ſperandum, ſatis aperit. Adſtipulatur nobis Heracletus, homines dicens tunc perfici, cum iam etiam genitalis vrina ſecerni incipit; & arbores tum incipere perfici, cum gignere ſemina incipiunt; immaturas ante & imperfectas eſſe, dum fructu carent. Propterea ea ætate homo iam in notitiam boni venit, ac mali, eorumq; diſciplinæ incipit eſſe capax. Neq; ſilentio inuoluendum videtur, quod Aegyptij ſacerdotes in litteris hieroglyphicis hunc numerum notare conſueuerunt, dum veneream voluptatem vellent inſinuare, quod tunc temporis incipiant homines veneri indulgere, generareque. Quod ſi complexum venereum voluiſſent ſignificare, numerum 16 geminatum adnotabant. quoniam filij ſunt ex voluptatibus; coitus autem ex geminis voluptatibus maris. ſ. & feminæ. propter hoc ſecundum numerum adiungere ſolebant. Erudite igitur annum ætatis Decimumſextum adoleſcentiæ ianuam nominauit Terentius Varro, dum quinq; faciens vitæ gradus, Pueritiam ad annum 15. protraxit; Adoleſcentiam a 16, ad 30; Iuuentutem vſq; ad 40;

Petr' Aponen. Probl. part 15. cap. 3.

Hor' Apollo Niliacus de notis hieroglyph.

Aug. in Ciu. Dei lib. 22. cap. 15.

Senectutem, ad 60. inde vſq; in finem vniuſcuiuſq; Senes nuncupati. Conſentiunt itidem Aſtronomorum traditiones ſuper ætatum affectibus, qui Lunam ad quintum vſq. annum infantes propemodum ductitare dicunt, decennium inde Mercurio adſcribentes; vnde illud ætatis ſtudium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconſtantia, qua modo hoc, modo illud appetant: hinc geſtiunt paribus colludere, temereq. iras colligunt, atq; ponunt, & vt inquit Horatius: Mutantur in horas. Mox hominem Sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionẽ deuenire aſſerunt. Atq. hic ille eſt ętatis flos, de quo ſępius apud Auctores, ut apud Terẽtiũ: Anni? Sexdecim, ætatis flos ipſe. et Ouidius Philoſophiæ iſtiuſmodi nõ ignarus, cũ Narciſſum oſtendere vellet eius iã ætatis, vt amorib. dare operã poſſet, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephiſius annum
Addiderat.

Diuinus item Plato mulieri Decimumſextũ ætatis annum conſtituit ad matrimonium cõtrahendum. hunc in modum ſcribens ad finem lib. 6. de Legibus: Nuptiarum tẽpus ſit puellæ a Sextodecimo anno in vigeſimum. Habet adhuc præſens numerus aliam mathematicam dignitatem, quoniã tam ſenarius, quam denarius (ex quibus ipſum diximus eſſe cõpoſitum) ſunt numeri trigoni; numeros vero trigonos dicimus qui ex imparibus ſimul atq; paribus conſequenter diſpoſitis componuntur. Itaq; ſi unitati uelut impari, uirtutemq. in ſe trigonicam poſſidenti, ſubdas 2, habebis trigonum, ideſt triangulum ipſum. ſ. ternarium. ſi deinde 3, ſubieceris, ſenarium ſecũdum trigonum reportabis. rurſus addito quaternario, denarius & ipſe trigonus generabitur. Cum ergo numerus 16, in ſui compoſitione habeat duos ſe ſubſequentes trigonos, inter quadratos iure locandus erit. Quemadmodum. n. in figuris trianguli duo, quadratum unum faciunt; ſic & in numeris duo trigoni æquilaterum numerum efficiunt. Vnitas. n quaſi quidam uirtute trigonus, ſimulq; ternarius, & ipſe trigonus, quaternarium tetragonum pariunt; deinde 3. & 6. trigoni, æquilaterum nouenarium procreant.

pari modo 6, & 10, ambobus trigonis in unum adactis, conſurgit numerus 16, quadratus quadrati quaternarij, quattuor in lateribus continens vnitates. Quotuſquiſq;.n.erit in tetragonorum ordine quadratus, totidem in quolibet latere ſortietur vnitates. Ex quo efficitur, vt ratione quadraturæ ſit aſſecutus perfectionem. Omnis .n.quadratus, ſi ei proprium latus addatur, vel ab eo ſubducatur, fit altera parte longior. vt ipſi tetragono 16, ſubtracto ſuo latere ſcilicet 4, relinquitur minor altera parte longior 12. Quod ſi eidem tetragono adijciatur idem latus, fiet maior altera parte longior 20. adeo æqualitatis natura ſibi conſtans eſt, vt minimo cremento, vel decremento in alienam protinus naturam degeneret. quod ſuæ perfectionis eſt argumentum. His accedit, quod perfectioni numerorum perfectorum, adeo propinqui ſunt pariter pares, vt eorum quilibet ſola deficiat vnitate. Vt, ſi omnes partes aliquotæ numeri pariter paris cuiuſcumque in vnam collegeris ſummam, addaſque illi aggregato ſolam monadem, tunc reſtituatur illarum partium integer numerus. Et partes illæ inter ſe ſemper conſtituunt progreſſionem geometricam in proportione dupla. Nam partes numeri 16. qui eſt pariter par, ſunt 8. 4. 2. 1. quibus ſimul iunctis, fit numerus 15. vnitate ſcilicet minor numero 16. Et hæc eſt propoſitio Caroli Bouilli lib. de Numeris perfectis: Quotquot ab vnitate dupli ſimul ſumuntur, ſequentem minus vno reſtituunt. vt ſubiecta figura oſtendit.

1	2	4	8	16	32	64	128	256	513	1024	2048	Pariter pares.
1	3	7	15	31	63	127	255	511	1023	2047		Partiũ ſumma.

(Mitto nunc, quod in ſe ductæ partes numeri 16. dant 64. cubum habentẽ radicẽ cubicam 4. qui eſt radix quadrata 16. & quod a Pythagoricis dictus eſt numerus felicitatis.) Hinc factum eſt, vt ad perfectorum numerorum procreationem ſoli tetragoni ſint accõmodati. Namq. inter pariter pares, apti, qui 4. & 6. terminantur,

& hi

& hi vniuerſi inter pariter pares tetragoni. Porro, ſi perfectum, cui nihil addi vel ſubtrahi poteſt, ſed proprijs ſe coercet finibus, quod a perfecto abeſt, protinus aut abundans fit aut diminutum. Proinde Vir bonus a Pythagoræis tetragonus dicebatur, quippe qui a medio virtutis calle, quem vndiq; vitiorum circumſtant anfractus, ne al ba quidem linea diſcedit: quemadmodum neq; Tetragoni, quos vndiq; in Pythagoræ diagrammate circumſtant longilateri, a ſua eaq. media abſunt ſemita. Sed vt, quod diximus, exemplis cõprobetur, Scipio Africanus, vt ſunt auctores T. Liuius, ac Plutarchus, conſummatis 16. ætatis annis a patre in caſtra ductus eſt, principio belli Punici ſecundi: conſtatq. iam tum in congreſſu Annibalis primo circumuentum ab hoſtibus, ac ſaucium patrem liberaſſe. Sed & Alexander Philippo Macedone natus, annum agens Decimumſextum a patre profecto ad obſidionem Byzantij, ad Regni curam reli

Libro 7. Natural. hiſt. *ctus eſt domi. Adhuc C. Cæſarem Dictatorem, ſcribit Plinius, animi vigore fuiſſe præſtantiſſimum; virtutemq. ac conſtantiam, & ſublimitatem omnium capacem, quæ cælo continentur, in illo fuiſſe. Et tantus poſtea Imperator, Sextumdecimum agens annum, Reipublicæ munera aggreſſus eſt. Octauius etiam Auguſtus annos na*

In Auguſto. *tus Sexdecim, vt tradit Suetonius, virili toga ſumta, militaribus*

Cap. 37. *donis triumpho Cæſaris Africano donatus eſt. In Geneſi quoq; Ioſeph dicitur fuiſſe Sexdecim annorum, vt oſtẽdatur ex ephebis exceſſiſſe, magnaq. virtutum ſpecimina, & eximiam ad vniuerſas res gerendas ſpem præ ſe tuliſſe. ſed allegorice perfectionem vitæ & do*

Exo. 26. & 36. *ctrinæ Sexdecim deſignare poſſunt. ad quod referri debent Sexdecim baſes in occidentali plaga Tabernaculi. Hic numerus inſignis eſt Prophetarum veteris inſtrumenti complexione ac dinumeratione, vt quidquid per Euangelicam offerimus dignationem: prædictũ illorum vaticinationibus approbemus. nam quaternarius numerus, qui Euangelica Sacramẽta demonſtrat, in ſe multiplicatus, Sexdecim producit. Quod ſi cui non placet hæc myſtica ratio, alteram afferre non pigebit. Sexdecim veteris inſtrumenti Prophetarum,*

quattuor

quattuor: Eſaias, Ieremias, Ezechiel, & Daniel, maiores vulgo dicuntur, et numeri identitate atq; affinitate myſteriorum, ſanctorum Euangeliſtarum referunt ſimilitudinem: duodecem vero reliqui dicuntur minores, & Apoſtolorum Chriſti (vt paullo ante dictũ eſt) gerũt typum & effigiem. Quod & Caſſiodorus in Decimi ſexti Pſalmi dilucidatione his verbis innuit. Huius etiã Pſalmi numerum, & quantitas prophetalis ornauit, vt merito in hoc numero incarnatio Domini relata eſſe videatur; vbi etiam prophetalis chorus cõueniſſe cognoſcitur. Proinde a repreſentatione ad veritatem progrediendo, non inepte per hunc numerum ſextum poſt denarium, ſignificari dicetur ſanctorum noui teſtamenti patrum, Euangeliſtarum inquam, & Apoſtolorum coetus. & in ſumma, primariorum vtriuſq; teſtamenti patrum, hic numerus ſanctiſſimum Chorum, concionemq; venerandam continet. Oſtendit adhuc præſens numerus myſterium ſuũ in virtutibus Iuſti viri apud Ezechielem cap. 18. quarum prima eſt feciſſe iudicium & iuſtitiã. ſecunda, non comediſſe in montibus. tertia, oculos nõ leuaſſe ad idola. quarta vxorẽ proximi ſui non violaſſe. quinta menſtruatæ vxoris vitaſſe cõplexus. ſexta hoĩem non cõtriſtaſſe, ſiue vt Septuaginta ediderũt, oppreſſiſſe per potentiã. ſeptima pignus debitori reddidiſſe. octaua per vim nihil rapuiſſe, vel iuxta Septuaginta, rapinã non rapuiſſe. nona panẽ ſuũ eſuriẽti dediſſe. decima nudum operuiſſe veſtimento. vndecima ad vſuram pecuniam non dediſſe. duodecima nihil ex his quæ dederis amplius accepiſſe. decimatertia ab iniquitate auertiſſe manum ſuam. decimaquarta (quæ ſimilis videtur primæ, ſed in parte diuerſa eſt) iudicium verum feciſſe inter virum & virum, ſiue proximum ſuum. quintadecima in præceptis Domini ambulaſſe, decimaſexta iudicia et iuſtificationes illius cuſtodiſſe, Quorum ſingula quid velint docet D. Hieronymus. Alia huiuſmodi plura diligens lector inuenies, vt hunc calculum multis myſterijs refertum eſſe cognoſcas.

D. Hierony. in Ezech. 40.

DE

DE NVMERO XVII.

POST decimumſextum diſcutiendus occurrit Decimusſeptimus, priſcis Theologis ſemper inuiſus numerus. Illud profecto in Onirocritarū monumentis obſeruatum legimus, ſi audias Decemſeptem, vel ſcriptum videas, ad numeros transferendum, fit XVII. ſic enim apud nos pingitur hic numeri calculus, ex cuius characteribus nulla dictio ſignificatiua componi poteſt, præterquam VIXI. quare præſens numerus mortem ſignificabat. Apud Romanos fiebant anniuerſaria parentalia die 17. Februarij auctore Ouidio in Faſtis. Gręcis Septemdecim diebus corpora antequam cremarentur, totidemq; noctibus ſeruare mos erat. Nam et Achillem fato functum ſcribit Homerus Deos atq; homines diebus 17. lacrymis proſecutos; & die decimo octauo fuiſſe illatum rogo.

Vlyſſ. lib. 24.

Biſq; dies luctu ſeptenos funeris atro
Et ternas luces Phebo labentis Olympi,
Aequoreæq; Deæ, & lacrymoſo carmine moeſti
Mortales querimur. ſed poſtquam aurora quadrigis
Nata bis octonos ortus inuexit eois,
Atq; dies binos veniens reparauerat Eos,
Tum te conijcimus flammis atq; ignibus atris.

Aegyptij Decimaſeptima die menſis Nouēbris (qui ab illis Athyr dicitur) Oſyridem interijſſe fabulantur, qua die maxime plenilunium fit euidens. Inde Pythagoræi diem iſtam dixerunt Antiphraxin, quaſi oppoſitionem cum obſtructione coniunctam, & omnino numerum 17. auerſantur, tamquam poſitum inter 16. qui quadratus, & 18. qui altera dimenſione longius parallelogramum conſtituit. Atque cum hi duo ſoli omnium numerorum planorum ambitus habeant areis ſuis æquales; medius interueniens 17. obſtruit & diſiungit eos inuicem, inque partes ſciſſus inæquales, ſeſquioctauam conſtituit proportionem: cum. n. tonus in ſeſquioctaua proportione

conſiſtat,

cōſiſtat, quę ſit 9. et 8. horū nullus naturaliter medius eſt numerus. Eos igitur ſi binario multiplicabimus, reſultabunt 18. et 16. inter quos medius eſt 17. Quare inter 18. & 16. ſeſquioctaua notatur proportio, quā 17 medium nō in æqualia partitur. Infauſtus etiam ob aliam cauſſam a Pythagoricis iudicatus eſt numerus 17. Nam Decimaſeptima regio ſiue vnitas perfecti numeri honore deſtituta eſt. nullum. n. reperies perfectum numerū habentem Decemſeptem figuras. Eſt etiam iſte primus incompoſitus, nec non et quattuor primorum & incompoſitorum ſumma. nam duo, tria, quinq;, ſeptem, hunc abſoluunt. Hic numerus, ſi quis alius, portēdere ſolet terręmotus, incendia, inundationes, multaq; alia malorum genera. Gen. c. 6. ſcriptum eſt, quod Videns Deus quia multa malitia hominum eſſet in terra, cunctaq. cogitatio cordis intenta eſſet ad malum, pœnituit, quod hominem feciſſet in terra, & pręcauens in futurum: Adducā, inquit, aquas diluuij ſuper terram, & interficiam omnem carnem, in qua ſpiritus eſt vitæ ſubtercęlum. anno igitur ſexcenteſimo vitæ Nohe menſe ſecundo, Septimo decimo die menſis Maij rupti ſunt oēs fontes abyſſi magnæ &c. Nautis quidem diem Decimum ſeptimum Februarij, Septimumq. decimum Martij, ob ſatis firmam naufragij ſuſpitionem, maxime infauſtos eſſe teſtatur in antiquis lectionibus Cælius Rhodiginus. Nam & eo die Februarij ſalutis noſtræ anno 1230. apud Friſios populos nocte tanta ventorum ac fulgurum tempeſtas exorta eſt, vt vniuerſa illa prouincia fluctibus pene obrueretur. Die 17. Mēſis Martij anni 1586. tantam fuiſſe in Burgundia aquarum inundationem renuntiauit nobis Gulielmus Tixerādetus Burgundus, quo ſpectante res accidit, vt Vrbis Chāplitenſis turrim fortiſſimā, pontem, nec non multos pagos furioſo quodā impetu penitus euerterit. In Hollādia, teſte Franciſco Guicciardino in deſcriptione Belgica, anno ſalutiferi partus quadringēteſimo viceſimo ſupra milleſimū, Die 17 Aprilis, ſæuitia maris circa Dordracū, facta eruptione, totā regionē inūdauit, aggeres fregit, et ſupra centū milia hoīm extinxit vna cū iumētis,

Gen. 6.

Lib. 14. cap. 9.

& ſu-

& ſuppellectili eorum. Anno poſt natum Seruatorem quingenteſimo octogeſimonono, die 17 Octobris, maxima fuit in Venetiarum, & Liguriæ finibus aquarum inundatio, quæ haud modicum hominibus animantibuſque detrimentum intulit. Atheſis fluuius adeo excreuit, vt magnam Veronæ mœnium partem euerterit. In hac diluuij effuſione Tybris fluuius in tantum excreuit, vt aquæ eius ſupra muros vrbis Romæ influerent, ac maximas in ea regiones occuparent. Tunc per alueum eiuſdem fluuij cum multa ſerpentium multitudine, draco etiam miræ magnitudinis, per Vrbem tranſiens, vſq; ad mare deſcendit. Subſecuta ſtatim eſt hanc inundationem, ob defuncta corpora, peſtilentia grauiſſima, quam vocant inguinariam, vt Paulus Diaconus ſcriptum reliquit de geſtis Longobardorum lib. 3. cap. 11. Anno quoq; ſeptuageſimo nono ſupra milleſimum & quingenteſimum, Decimoſeptimo Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtræ ſalutis nece publico luctu nefaſtus fuit, nix vento quodam frigidiſsimo agitata, cunctos vinearum pampinos, tum primum erumpentes, & arborum flores adeo compreſſit, & corrupit, vt omnem ſpem vini, & fructuum aliorum, præcipue in montanis locis Hetruriæ, & Galliæ Tranſpadanæ, ademerit. Hic illud interſeram quod retulit Nauclerus (licet forte parergon cuique dictum videatur) ipſo die Iunij 1278. Minturnis impios quoſdam homines, qui ad Moſæ pontem conſtiterant, quod ſacerdotem, ſanctiſsimum Euchariſtiæ ſacramentum ferentem neglexerint, Diuino omnes conſilio, vno excepto, qui quidem ex his omnibus Hoſtiam ipſam ſacratiſsimam veneratus, in eo ipſo flumine periiſſe. Huc accedit, quod anno poſt natum Chriſtum 1533. die 17. Nouẽbris Curiæ, Bludenti, Veldchirachi, Sangalli, aliiſq. in Ciuitatibus iuxta Rhenum, maximus ſub mediam noctem terræ extitit motus, vt in Germanicis hiſtorijs legitur. Eo ipſo die Nouembris anno 1570. illa vrbi Ferrariæ calamitas horribilis euenire cœpit, cum terra ingenti motu concuſſa effecit, vt neq; in domibus tuto homines manerent, neq. ſub dio recte verſarẽtur. Quinquennio

quennio item poſt, hora diei nona, & proximæ noctis vndecima Venetiæ, & circumiecta loca magno terræmotu contremuere. Die 17 Auguſti menſis graue in vrbe Conſtantinopolitana graſſatum eſt incendium, quale haud vnquam alias illa ſenſit. plurimam nam que eius partem flamma peruaſit, adeo vt maxima quæque horrea, & frumenti receptacula conflagrarit. Et, quod relatu dignum, cum in illo incendio Nouatianorum Epiſcopus Paulus, Chryſanti ſucceſſor, ſuam Eccleſiam in periculo videret, & in ſanctius ſacrarium ingreſſus, Deum, vt Eccleſiam conſeruaret, ſupplex oraret, Deus Opt. Max. neſcio quo modo, precibus exauditis, delubrum inuiolatum ſeruauit. ignis namq. per ianuas, & feneſtras iam omnes inuolans, ei non nocuit; ſed cum circum circa ædificia ſimul multa conſumſiſſet, Templum præterijt. cumq. (quod maximum eſt) incendium biduum totum graſſatum vbiq; eſſet, ne veſtigium quidem fumi in tignis, & muris apparuit Eccleſiæ. Nouatiani ergo ex eo tempore quotannis 17 Auguſti die, ob ſeruatum Templum, ſacra celebrarunt. Hoc eo referre volui, quo cuncti cognoſcere poſsint, Deum perſæpe, etiam per indignos, ſolita conſueuiſſe prodigia exhibere. Nam & de his, qui ad Vates accedunt, & ad Incantatores, & ad eos qui faciunt amuleta, Ioannes Chryſoſtomus in expoſitione Epiſt. Pauli Coloſſ. nec non Oratione ſexta aduerſus Iudæos, docet, quod etiam ſi quis mortuum ſuſcitauerit, non ſancte viuens, illi non ſit credendum; ſed cum nihil putandum. Romanos rurſum perculit hic numerus, quando 17 Decembris anno Domini 548. Gothi, ductore Totila, Vrbem proditione Iſaurici militis ingreſſi, porta Cęlimontana, imperio potiti ſunt. nec eo contenti bona diripiunt: mœnia bona ex parte ſolo æquant: domos aliquot igni abſumunt, incolas a Roma pręcipientes diſcedere, ducturi alium in locum coloniam: multitudo omnis in propinquas vrbes ſe recipit: ſine habitantibus Vrbs relinquitur: manentq. in ea ſolitudine diebus quadraginta. Ferunt autem incendium cingentibus flammis, dies 13. emicuiſſe; quemadmodum & Carthago a Sci-

Niceph. Call. lib. 14. c. 41.

Pōp. Lęt. Paul. Oroſ.

pione

pione debellata & accenſa igni, 17. continuis diebus arſit, miſerum præbens ſpectaculum, omni murali lapide in puluerem redacto.

Iohã. zonarto. 3. Diacon. lib. 23. *Anno virginei partus 798. cum a matre Eirene Conſtantinus ſextus Imperator oculis, & imperio fuiſſet orbatus, Sol ad illud matris facinus per dies 17. ſuos radios abſcondit. Sed nec illud intactum relinquam, quod Romani duabus olim cladibus fracti, infauſtum hunc ipſum diem appellarunt. Nam & die Decimoſeptimo Iulij anno ante Chriſtum natum 474. vt Liuius, & Plutarchus teſtati ſunt,* Libro 2. In Camillo. *Veientes iuxta Cremeram Tuſciæ flumen Romanas acies ſuderunt: præſidium expugnatum: ad vnum omnes cæſi: vbi ex Fabiorum familia 300. interijſſe ſatis conſtat. Anno item ante Chriſtum 376. eadem plane die Iulij, ſecundum virorum illuſtrium Auctorem,* Cap. 23. *apud Alliam flumen Brenno duce Galli Senones, Romano deleto exercitu, Vrbem etiam ipſam, excepto Capitolio, deleuerunt. Apud Iudæos etiam ater & infauſtus fuit dies Decimus ſeptimus ob multas calamitates. vt.n. capite ſexto habet Chronologia maior Hebræorum, quæ Sederolam rabba inſcribitur, die Decimo ſeptimo menſis Tammuz, qui cadit in Iunium, cum peccaſſet populus, Moyſes deſcendit de monte, & tabulas legis confregit. Nabuchodonoſor eadem die Hieruſalem cinxit obſidione, vel vt alij aſſerunt, muri Hieruſalem primum diruti. quare eo die inſtitutum ieiunium quarti menſis. Die quoq; Decimoſeptimo Iulij regreſſi duodecim exploratores, ad terram Chanaan miſſi, populũ Hebræorũ terrore affecerunt, referentes Chananeorum eſſe vires inſuperabiles. Vnde ſeditione exorta in caſtris, celeſti oraculo decretum eſt Iacobitas non ingreſſuros terram ſanctam propter incredulitatem; ſed vt per deſertum quadraginta annos diſcurrerent laborioſe, atq; in annis quadraginta in eremo omnes perirent. Afferunt etiam Iudæi alias calamitates, quas ea die eueniſſe ratum habent. Vt enim ex Ioſepho Mattathiæ filio colligi datur, Ciuitas Hieruſalem, ſeu potius Templum illud ſanctum die 17. Iulij, quo celebrabantur ieiunia, COSS. M. Ant. & M. T. Cicer. in*

Ex Calẽdario Cõſtantij felicis. Rabanus Maur⁹ de inſtit. clericor. ait hæc cecidiſſe die 17 Iulij.

Pompei

Pompei magni ditionem deuenit. Hac eadem die per Herodem
Aſcalonitam, dum contra Antigonum bellum ageret, iterum expu-
gnatur. anno. ſ. viceſimo ſeptimo poſtquam a Pompeio fuerat debel-
latum. Ex his fortaſſe colligere licet cur S. Matthæus in generatio- Cap. 1.
ne IESV Chriſti tres omiſerit generationes. ab Abraham. n.
vſque ad Dauid regem quattuordecim numerat generationes: &
a Dauid vſque ad tranſmigrationem Babylonicam, alias genera-
tiones quattuordecim; cum tamen in multis alijs libris, decem &
eptem deprehendantur. quod non mendacij, vel negligentiæ vitio, D. Hilar.
nec caſu uel fortuito factum fuiſſe creditur, ut Euãgeliſta deuitato
numero 17, maluerit numerum 14. in generatione Domini ponere.
tres enim præteritæ ſunt generationes, quia Ioras genuit Ocho-
ziam; Ochozias uero genuit Ioam; Ioas deinde, Amaſiam; Ama-
ſias autem, Oziam: in Matthæo autem Ioras Oziam genuiſſe
deſcribitur, cum tamen quartus ab eo ſit.

DE NVMERO XIIX.

NVnc ad Decimi octaui numeri explanationem
nos uocat naturalis ordo numerorum, qui ſane
ſacratiſſimus eſt in diuinis litteris. Duodeui- Luc. 13.
ginti, qui oppreſſi ſunt in Siloe, uniuerſos præ-
nunciant Iudæos, qui pœnitentiam agere nolue
runt, cum ipſis ſuis mœnibus interituros, quod
hinc maxime damnatione digni ſint, quia Seruatoris Chriſti no-
men, quod audierunt, ſpernere, quam audire maluerũt. Octodecim
enim apud Græcos notis iiſdem ſcribitur, quibus incipit ΙΗΣΟΥΣ,
quare ſubdit Oraculum: Si non egeritis pœnitentiam, omnes ſi-
militer peribitis. Statimque de infeconda, & eradicanda arbore,
parabolam ſubiungens, docet eos ad quos loquebatur, inſtar infru
ctuoſæ fici, ſi pœnitentiam non egerint, ſuccidendos; atq; vt aper-

tius intimaret, non alio parabolam tendere, ſed hoc eſſe fructum in ficu quærere, & non inuenire, verbum Synagogæ offerre, nec recipi; quam tamen ne totam funditus ob culpam ſterilitatis excludendam putares, ſed reliquias per electionem ſcires eſſe ſaluandas, mox Eccleſiæ primitiuæ ſanatio ſub incuruæ mulieris ſpecie ſubſequitur. cui bene Decem & octo annis res fuit cum morbo immedicabili miſeroque. qui numerus ternario ſexies ducto perficitur, quia videlicet eam, quæ in teſtimonio legis, in vaticinio prophetiæ, & in reuelatione gratiæ per infirma opera langueret, oſtendit. Senarius enim numerus, & ſextam ſeculi notat ætatem, in qua a diabolica captiuitate liberatus eſt homo; et ſextum diē, in quo Mundi eſt creatura perfecta: ſicque bonorum operum perfectionem deſignat. tria vero ſunt tempora Dominicæ viſitationis, quibus fructum dare negauit, quia ante legem, ſub lege, & ſub gratia obedire deſpexit; in quibus Iudæa, quia terrena magis, quam cęleſtia nouerat operari, quaſi Decem & octo annis a ſuæ mentis erat rectitudine curuata. Accipe aliud de muliere inclinata myſterum. Eccleſia cum menſuram legis, in qua eſt Decalogus, & reſurrectionem Chriſti, in qua octo beatitudines ſunt, impleuerit, tunc ſabbato, ideſt quiete perpetua perfruetur, & in ſublime erecta faſtigium, inclinationem noſtræ infirmitatis ſentire non poterit: Ideo autem curata eſt hæc mulier, ideſt populus Chriſtianus, quia & legem impleuit, & percepit gratiam in lauacro, per quod morimur ſeculo, & reſurgimus Chriſto. Nam in decem verbis, legis perfectio eſt: in octauo numero, reſurrectionis eſt plenitudo. Gloſa ordinaria exponens curationem illius mulieris: Hęc mulier (inquit) non niſi poſt Decem et octo annos erigi potuit; quia humana natura hanc corruptionem deponere, & ad induendam incorruptionem æternæ beatitudinis erigi non poterit, niſi prius impleuerit legem, quę in decem præceptis continetur, & gratiam in qua Chriſti reſurrectio facta eſt, & noſtra exſpectatur. Pertinet ad hanc ſignificationem, quod cum Iudæa feciſſet malum in conſpectu Domini, traditaq. fuiſſet

[Margin: D. Amb. lib. de Salomone ca. 5.]

[Margin: Theophil. Antioch. Allegor. libro 3.]

[Margin: Iudic. 3.]

in manu

in manu pinguiſſimi Eglon regis Moab, clamans ad Deum anno Decimo octauo meruit ſuſcitari ſibi ſaluatorem nomine Aioth. vt ſcilicet intelligatur hic numerus Diuinæ in nos beneficentiæ nota eſſe, & demonſtratio. Myſtice autem Aioth duas dexteras habuiſſe dicitur, nempe quia iuſtus erat. non.n.poterat iuſtus eſſe, & habere ſiniſtram. Inde Pſalmo nonageſimo de ſancto dicitur: Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis. Pſal. 90.
Dextera ſancti dicitur: ſiniſtra non dicitur, ſed latus. Item in Euangelio dicit Dominus: Qui te percuſſerit in dexteram maxil- Matth. 5.
lam, præbe illi & alteram. Luc. 6. *Non ſiniſtram, non enim eſt ſiniſtra quæ præbetur, ſed dextera alia, quia iuſtus duas habet dexteras. Aioth igitur, qui ſecundum Hebraicam tranſlationis virtutem Laus interpretatur, typus eſt Chriſti. quare Pſalmo Decimooctauo propheta Regius ediſſerit de primo IESV Chriſti aduentu;* Pſal. 18.
nam per hunc ſuſcepit inimicus occaſum, & genus humanum ſingulare præſidium; per hunc tyrannus ille relegatus ingemuit, & & abſolutus eſt homo, qui mortiferis vinculis tenebatur obnoxius. & ſicut mulier hoc numeri calculo, iubente Chriſto, a ſua infirmitate ſaluata eſt; ita ſe in hoc Pſalmo petijt Dauid peccatis proprijs liberari, nempe per hunc calculum ſignificans tempus aptiſſimum, in quo & ipſe Domini ſalutifera beneficia mereretur.

DE NVMERO XIX.

NVmerus Nouenarius ſupra denariũ, neq; trigonus eſt, neq; cubicus, neq; ſphæricus, neq; perfectus, nec deniq; ullam aliquam habet mathematicam elegantiam; ſed cum ſit primus incõpoſitus ipſe etiã, ſicut & ceteri huius generis numeri, vitijs, et caſtigationi addictus eſt. Anno ſecundo exitus de Aegypto cũ Iacobitæ decepti ab exploratoribus, ob Num. 13. 14.
incredulitatẽ murmuraſſent aduerſus Dominũ, decretũ fuit cęleſti Oraculo, eos nõ ĩgreſſuros terrã repromiſſionis. ſicq. relicta recta uia,

qua incedebãt verſus mõtem Seyr, qui eſt in terra Idumæorum, er-
Rab. Salomon. *rare incipiunt in deſerto, hærentes annis 19. in cades Barne. Anno*
Vide Chromicõ maius Hebræorũ cap.8. qđ latinitati donauit Genebrardꝰ *Decimonono iterum inſaniunt, & contra Dei oraculum pugnam aduerſus Amalechitas infelicem capeſſunt. Vnde & in pœnã alijs 19 annis circa eundem locum deſident. Hinc illud apud Hebræos: Sedebitis in Cades Barnea iuxta dies quibus antea ſederatis. cũ ergo illic prius manſiſſent 19 annis, & poſtea etiam alјs 19 annis manſerint, fiunt omnes triginta octo. de quibus legitur Deuter: cap. 2. Tempus quo ambulauimus de Cades Barnea vſque ad tranſitum torrentis Zareth triginta octo annorum fuit, donec conſumaretur omnis congregatio hominum bellatorum de caſtris, ſicut iurauerat Dominus. Hoc etiam numeri calculo deſtructam fuiſſe*
Cap. 25. *domum Domini his verbis teſtatur quartus Regnorum liber: Menſe quinto ſeptima die menſis, ipſe eſt annus Nonus decimus regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps exercitus, ſeruus regis Babylonis in Hieruſalem, & ſuccendit domum Domini, & domum Regis, & domos Hieruſalem, omnemq. domum combuſſit igni, et muros Hieruſalẽ in circuitu deſtruxit oĩs exercitus Chaldæorũ.*

DE NVMERO XX.

DE Vicenario dicturi illud in primo limine obſeruandum occurrit; characterem videlicet 2, qui in ſingulari limite ſeu nota duo ſignificat, ſuam tenere naturalem nempe triſtem ſignificationem etiam in ſecundo ſcilicet 20, in tertio nimirum 200, & in quarto nempe 2000. Cum n. hi numeri radicẽ in dualitate habeant, nunquam fere in rebus lętis, apud Poetas, vel etiã ſacra Oracula vſurpati reperiuntur. Veritatis huius teſtis locupletiſſimus accedit Homerus Poetarũ oĩum coryphęus, q cũ optime numerorũ myſteria noſſet, nũquã Vicenariũ numerũ adhibet, niſi ad res triſtes, luctuoſas, acerbas, atq. tãdẽ diri oĩs.

Vice-

Vicenario equidem vtitur Antinous inſidias inſtructurus Telemacho profectionem paranti. Vlyſs. Rhapſ. 4.

Sed mihi vos nauim celerem, ſociosq; feroces
Bis denos date iam, ſi quid confiditis vni,
Vt vadam inſidias illi poſiturus in vndis.

Eiuſdem operis Rhapſ. 2. refertur vaticinium Alytherſæ canentis Vlyſsi reditum poſt annum vigeſimum his verſibus.

Quippe mari multum paſſum, & deniq; Ponto
Amiſsis ſocijs, atq; vndis claſſe Pelaſgum
Exſtincta, ignotum cunctis in patria rura
Venturum, vt canas perfecerit annus ariſtas
Vicenus, iamq; ad finem hæc adeo omnia tendunt.

Quod poſtea comprobauit euentus, Vlyſſe hunc in modum canente, Vlyſs. Rhapſ. 16.

---Veni noſtras ego talis in oras
Multa ſolo paſſus, multum iactatus & alto,
Adſum Viceno patrijs allatus arenis
Anno.

Et lib. 19.

-----Tandem poſt milie dolores
Vicenis equidem iam nunc labentibus annis
In patriæ terræ veni dulciſsima rura.

Itidem lib. 21.

Quoſq; tuli poſt tot terræ pelagiq; labores
In patriam veni iam nunc labentibus annis
Vicenis.

Adhuc etiam lib. 4. Vlyſs. deplorat Menelaus vim fortunæ ſeſe detinentis viginti dies Ponto. hunc in modũ alloquens Telemachũ.

Hic me bis denas tenuerunt numina luces,
Nullæ auræ reſonant Ponto.

Quibus congruunt quæ referuntur lib. 23. Vlyſs.

-----Cum tot labentibus æuo
Iam luſtris redeat, patriſq; in dulcia rura
Viceno coniux veniat cariſsimus anno.

Eiuſdem operis lib. 6. Vlyſſes naufragus, & nudus deflet caſum ſuum, qui iactatus fuerit viginti dies. ſicq. Nauſicaam affatur.

-----Me luctus acerbus
Irruit, heu lapſum nimium fortuna gubernat,
Heſterna ſiquidem fulſit Viceſima luce

Nempe dies lugenda mihi, cum cęrula Ponti
Naufragus euaſi, vicenos æquore ſoles:
Vſqueadeo miſerum celeres rapuere procellæ,
Per pelagusq; egit nox intempeſta ſub undis,
Inſula ab Ogygia, Ponti tot fluctibus alti,
Donec me hinc pepulit caſusq; Deusq; per undas.

Rurſus lib. 19. refertur ſomnium Penelopes videntis in ſomnis viginti anſeres cędem Viginti procorum portendentes.

Concipe, ab anſeribus Vicenis arce ſub alta
Paſcuntur mixto lymphæ frumenta liquore.
Quos ego dum uideo paſcentes, lętor, ab alto
Monte uolans pennis roſtro crudelis adunco,
Atq; ingens aquila inuaſit, pendentia colla
Ceruicemq; tuens uictos mactauit,

Quare lib. 22. Eurymachus ſuæ, & procorum vitæ conſulens, promittit Vlyſſi Viginti boues pro quolibet procorum.

----Precor o felix miſerere tuorum
Parce tuis populis, etenim conſenſibus æqui
Poſthac reddemus preciumq;, & munera larga:
Quicquid & epotum, patriaq; ſub arce comeſtum,
Reſtitui uolumus, Viginti quisq; daturus
Sede boues noſtra.

Huius tandem numeri meminit, Helena deplorans exſilium ſuum.

Iliad. li. 24.

Quattuor hic iam luſtra moror, quo tempore nunquam
Iratus miſeræ mihi uerba indigna dediſti.

Ex quibus locis plane liquet numero Vicenario demonſtrari res, vt diximus, acerbas, duras & triſtes. verũ huiuſmodi veritatis longe certior ſtabilitas cernitur in ſacris litteris. vt .n. teſtatur liber Geneſeos, Iahacob ſeruit annis viginti. Nam cum audiſſet ſe odio eſſe Eſau, pro benedictione qua benedixerat illi pater, dixiſſetq. ille in corde ſuo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iahacob fratrem meum. locum dans fraternæ iracundiæ, in Meſopotamiam ad Laban aufugit. cumq. ibi ſeptem annis ſeruiſset, fratris materni filias, Liam ſcilicet, & Rachel vxores duxit, ac in aliis ſeptem annis duodecim ſuſcepit filios; cumq. redire vellet ad parẽtes, rogatus a Laban, alios annos ſex permanſit, ſeruiens viginti annis. Quibus elapſis, domum redeunti occurrit obuiam Eſau cum quadringentis

Cap. 20. Euſeb. de præp. Euan. li. 9. cap. 4. D. Hiero. in Iouin. lib. 1. c. 12.

gentis viris, qui vicenarij quadratus eſt numerus. quare timens ſibi Iahacob, diuiſit pueros ſuper Liam, & ſuper Rachel, & ſuper ancillas duas. Non enim, vt plerique exiſtimant, tres turmas fecit, ſed duas, vnde etiam vbi nos habemus: diuiſit, Aquila poſuit: dimidiauit, vt vnum cuneum faceret ancillarũ cum paruulis ſuis, & alium Liæ, & Rachel, quæ liberæ erant cum filijs earum; primasq. ire faceret ancillas, ſecundas liberas; ipſe aũt ante vtrumq; gregem, fratrem adoraturus occurreret. ſciensq; binariũ principẽ alteritatis gratũ eſſe Eſau, ſeparauit de his quę habebat munera fratri, hircos Viginti, arietes Viginti, tauros Viginti, aſinas Viginti, camelos fœtas cum pullis ſuis triginta, capras ducentas, oues ducentas. & merito, quando non ſponte, ſed metu munera mittit ad fornicatorem, & profanum, intemperantem, iracundum, minantem parricidiale flagitium, eum denique qui pro vna eſca vendiderat primogenita ſua: quare nec Iſrael tunc appellatur, ſed Iahacob, quod acutiſſimus Origenes adnotatum reliquit. Vera enim vocis Iſrael ratio eſt, quod contra Angelum ſteterit, conflixeritq. ab Hebraico verbo שׂרה, *ideſt conſeruit manum. Hoc ſiquidem nomen ipſi Iahacob inhæſit a lucta, & inſita fortitudine, qua cum Angelo tota nocte ad matutinam vſque auroram congredi auſus eſt. Percontãte enim poſt finem luctæ Angelo ab eo: Quod eſt nomen tibi? reſpondit, Iahacob. At Angelus ad eum: Nequaquam Iahacob appellabitur nomen tuum, ſed Iſrael. quoniam ſi contra Deum fortis fuiſti, quanto magis contra homines præualebis? Vel vt verti etiã poteſt ex Hebræo, Non ſolum Iahacob appellabitur poſthac nomen tuum, ſed etiam Iſrael: quia ſi cum Deo fortis fuiſti, quanto magis aduerſus homines ſuperior euades? Ut ſit ſenſus: Non tantum ſupplantator deinceps vocaberis, verum etiam fortis cum Deo. Quam ob cauſſam non debes fratrem tuũ Eſau formidare: nã ſi cũ Deo luctãs euaſiſti victor, quãto magis hoĩes ſuperabis? Hanc interpretationẽ Ioſephus cõprobat his uerbis:* σημαίνει ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν τὸν ἀντιςάντα ἀγγέλῳ θεοῦ· *ideſt ſignificat Iſrael ſecundum Hebraicam*

Gen. 32.

Gen. 25.

Lib. 15. in Gen.

Gen. 32.

Euſebius Eccleſ. hiſt. li. 1. cap. 1.

linguam, illum qui aduerſus Angelum Dei ſtetit. Neq; tamen me fugit multos magni nominis viros voluiſſe dictum eſſe Iſrael tanquam videntem Deum, cum & nomen Iſrael inter Hebræos ſit etiam videns Deum. Nam & Iabacob paullo poſt initam cum Angelo luctam, appellauit nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalua facta eſt anima mea. Licet autem ſit longe præſtantius & ſublimius quiddam videre Deum, quam luctari cum Deo; potior tamen ſignificatio nominis Iſrael a fortitudine & lucta, quam a viſione Dei manauit. Viginti annos

Iudic. 4. ſeruiuit Iudæa Iabin Regi Chanaan. Viginti argenteis Ioſeph ven

Gen. 37. D. Hier. in Ionin. li. 1. c. 12 Ianſ. in Concor. ditus in ſeruum Iſmaelitis, vt habent Hebræi & Latini codices emendatiores. ipſe enim figura fuit venditionis Chriſti Domini. vnde Scriptor aliquis, quo figura veritati magis reſponderet, ex Viginti argenteis, fecit triginta, appoſita ſcilicet littera interſectionis x. At typum per omnia figurato reſpondere non eſt neceſſe, ſed Chriſtum pluris æſtimari conueniebat, quam ipſius figuram.

2. Reg. 19 Semei cum eſſet ingenij in primis doloſi, in Dauidis occurſum, quē ſpecie honoris ſimulate prætexerat, aſſumit comitatum Viginti ſeruorum, perinde quaſi huiuſmodi numerus ſeruituti ſit addictus.

Cap. 4. Ezechiel vt (typum in ſe gerens eorum qui puniantur) populum doceat, per ea quæ facere iubetur, futuram Hieroſolymis famem, mandatum accipit, vt cibus quem comedat in die, ſit in pondere

Polydor. Virg. c. 3 lib. 2. de rerū inuēto. Michael Neander ſynopſi de pōderib. Alexād. Neap. li. 2. c. 20. Viginti ſtateres; vel, vt habet alia editio, viginti ſiclos; ſiclus autem ſiue ſtater profanus quo vulgo vtebantur, & de quo intelligi volunt Septuaginta interpretes, non tetradrachmon, ſed didrachmon eſt, vt aſſerunt qui pondera hæc & menſuras perſcrutantur. At vero cum vncia habeat drachmas Atticas octo; ſequitur futurum cibum quinq; duntaxat vnciarum. qui ſane pondus argumentum eſt inopiæ. eo n. trahitur magis anima, quam ſuſtentatur. & iuxta inclitum Oratorem, non vires tribuit, ſed mortem prohibet. Mitto nonnullos Scriptores ea ſententia fuiſſe, vt aſtruant Viginti ſiclos tres tantum vncias, & paullo amplius conficere.

Ceterum

Ceterum ſi cum Patre Hieronymo contendas hic intelligi de ſiclo ſanctuarij, qui profani duplus eſt; erit cibus decem vnciarum. Viderint alij an huiuſmodi pondus ſit ſterilitatis argumentum. niſi illud affirmare ſatius ſit, huiuſmodi menſuras plurimum diſcrepare ſecundum tempora, & loca, quare & nobis incertam fore huius ponderis quantitatem. Illud conſtat, cum ſiclus vulgaris duabus æſtimetur drachmis, poſſe quadraginta drachmas eſſe ſymbolum ieiunij & poenitentiæ. ſicut & Viginti ſtateres panis pœnitentiã, & laborem populi deſignant. Viginti virorum plaga, peccantes inſinuat per quinque ſenſus, qui conuerſi remedia inueniunt in quattuor Euangelijs. Viginti & centum annos conceſſit Deus ad agendam pœnitentiam, quando multa malitia hominum erat in terra. Quia vero pœnitentiam agere contemſerant, noluit Deus tempus exſpectare decretum, ſed Viginti annorum ſpacijs amputatis, induxit cataclyſmum anno. ſ. centeſimo agendæ pœnitentiæ deſtinato. Vigeſimus in generationibus deſcribitur Thare, cui ſupplicij loco a Deo fuit irrogatum vt primus eſſet a condito Orbe, qui Aram filium morientem videret, cum ſuperiores patres filios ſuos ſemper ſuperſtites reliquiſſent; Nec de Abel quis dicat, quod ante Adam obierit diem ſuum, quandoquidem hic non fatali quidem morte deceſſerit: ſed violentia, vtpote a fratre interfectus. Auctores ſunt Iudæorum Rabini, Thare hunc non ſolum impium in Deum fuiſſe, verum etiam ſæuum in filium Abraham, quem impietatis detulerat apud Nemrod, qui tum dominandi libidine omnia interturbabat. Siquidem Abraham, abſente patre, domeſticos pœnates incendio damnauerat. quod Nemrod iniquo ferens animo, Abraham tanquam ſacrilegum rei capitalis damnauit. coniectus proinde in caminum ignis ardentis, diuino beneficio ab incendio interituq; vindicatus eſt. De Thare hæc habet Suidas: Is ſtatuarius fuit, qui ex diuerſa materia imagines faceret, easque Deos eſſe diceret, & adorandos, vt bonorum auctores. Huius numeri mentio legitur facta, quando Rex Dauid contra præceptum Domini populum

In cap. 4. Ezech. Budæ de Aſſe li. 1.

1. Reg. 14.

Gen. 5. 6

Gen. 7.

Gen. 11.

Gene. 4.

Vide Philoné Iudæum li. Biblicarum antiquit.

Suidas i voce ſeruch.

2 Reg. 24

pulum

pulum iuſſit dinumerari; dicitur enim quod luſtrata vniuerſa terra, affuit Ioab in Hieruſalem poſt nouem menſes & Viginti dies. Quemadmodum.n. ſacratus, & Deo gratus cenſetur numerus, cũ Deo præcipiente populus numeratur; non ſecus quando contra Diuinum mandatum: quis numerare contendat, numeri taxantur infauſti. Id ex Origenis verbis facile cognoſcimus. ſic.n. ille lib. 15. in

Gen. 15. *Num. ſcriptum eſt (inquit) quia eduxit Deus Abraham foras, et ait ei: Reſpice ad cælum, & dinumera ſtellas, ſi potes dinumerare eas. & ait: Ita erit ſemen tuum. Et credidit Abraham Deo, & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. Et Abraham quidem, et alius quilibet hominum, aut etiam angelorum, fortaſsis autem & ſuperiorũ virtutum, non poterat numerare ſtellas, nec ſemen Abraham, de quo ſcriptum eſt: Sic erit ſemen tuum. Deus autem, de quo ſcriptũ*

Pſal. 146. *eſt, Qui numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat. et qui dixit: Ego ſtellis omnibus mandaui. poteſt inueſtigare ſemen Iabacob, & dinumerare plebem Iſrael. Ipſe.n. ſcit ſolus qui vere ſit Iabacob, & qui vere ſit Iſrael. Non.n. ad eum, qui in manifeſto Iudæus eſt, reſpicit; neq; ad eam, quæ manifeſte in carne eſt, circuncifio; ſed videt illum, qui in occulto Iudæus eſt; & qui circunciſus eſt corde, non carne. Ipſe ergo eſt ſolus, qui dinumerare poteſt, & inueſtigare, & ipſe ſecundum ineffabilem, & incomprehenſibilem ſapientiam ſuam ad illam celeſtem formam, quam ipſe ſolus ſcire poteſt, poſuit etiam iſtos numeros, quos habemus in manibus, in quibus præcipit, vt ſecundum cognationes ſuas, & ſecundum domos familiarum ſuarum, ex nomine omnes maſculi per capita numerentur a Viginti annis, & ſupra omnis qui egreditur in virtute Iſrael; & colligitur eorum quidam ſacratus numerus. Sed iſte numerus tunc demum ſacratus eſt, & placitus Deo cum ipſo præcipiente numeratur. Si autem contra præceptum Domini voluerit aliquis numerare, licet ille Dauid ſit, licet magnus Propheta, cõtra legem agit, & arguitur per Prophetam, & patitur illa, quæ in*

Exho. 30 *ſecundo libro Regnorum legimus ſcripta. Hactenus* Origenes. *In*

deſerto

deſerto igitur ab anno Viceſimo ætatis adnumerantur populi, qui ad prælium eliguntur; quia ab hac ætate, contra vnumquemque vitiorum bella naſcuntur: ideoque ad pugnam eliguntur, vt habeant contra libidines conflictum, ne luxuria ſuperentur. Hieronymus in expoſitione quadrageſimi primi capitis Ezechielis: Et menſus eſt (inquit propheta) longitudinẽ eius.ſ.tẽpli, ſiue vt Septuaginta tranſtulerunt, Oſtiorum, Viginti cubitorum. pro quo in pleriſq; codicibus (iuxta Septuaginta) quadraginta cõtinẽtur. Latitudinẽ quoq; Viginti cubitorum ante faciem templi: illud ſignificat, quod ante templi faciem, & introitum eius, præteriti laboris atq; certaminis nobis mẽſura ſemper occurrat. quã.n. rõnem in ſingulis numeris duplex numerus poſſidet, eandem duę habent decades. Hæc ille. Volumen volans, in quo omnium peccata deſcripta ſunt, vt vnuſquiſque recipiat ſecundum opera ſua ſiue bonum, ſiue malum, Viginti cubitos habet longitudinis, & decem latitudinis, in quo numero triſtibus læta ſociantur. Ad hoc enim Dominus corripit, vt emendet. In Viceſimo, qui ex duabus decadibus efficitur, auſtera & triſtia nunciantur: in decimo.i. vna decade, meliora & proſpera. Apud Ezechielem, vbi Hebraica lectio habet Vigintiquinq; viros apoſtatas, Septuaginta interpretes poſuerunt Viginti. nec erraſſe credendi ſunt, vt non dicerent: vigintiquinq;, ſed: Viginti, maiore quippe auctoritate præditi, quam interpretum officium eſt, prophetico ſpiritu, quo etiam ore vno in ſuis interpretationibus, quod magnũ miraculum fuit, conſonuiſſe firmantur, Apoſtatas Vicenario numero taxare maluerunt. & quia Apoſtatæ ab eccleſia ſunt excluſi, non ſine myſterio, vbi in Hebræo apud eundẽ Prophetam legitur: Cõtra Viginti cubitos atrij interioris: ipſi formidãtes Vicenarium ponere in atrio interiori, ſimilitudinẽ atrij interioris, interpretati ſunt. Hęc quidẽ hactenus de Vicenarij triſtita ex intentione noſtra dicta ſint. Ceterum quia omnis ſcriptionis ratio poſcit, vt veritas ſincere, ſimpliciterq; aperiatur, tum quæ fauet, tum quæ non; ideo ne videamur huius numeri triſtitiæ infenſiores, quam eiuſdem lę-

Num. 1 26. Beda in lib. Nu. cap. 5. Zach. 5. Ezech. 8 Ezech. 42.

tis myſterijs amici, atq; ſtudioſius collegiſſe mala, quam bona indagaſſe, vt ſuus ſit veritati locus, æquum eſt inſpicere eius etiam dignitatem. In hoc quidem numero ſentiunt multi eſſe aliquid honoris, vtputa quod vtriuſq; Teſtamenti vnum & eundem declaret auctorem; neq; hunc huius eſſe datorem, illum vero alterius, vt nonnulli confinxerunt. Duplicatus .n. denarius vtrumq; deſignare Teſtamentum poteſt: quod & in veteri decalogus datus ſit, in nouo vero rurſum approbatus, atq; latius explicatus. Sed ex huiuſmodi ingeminatione vnus conſtituitur numerus, vtrumq; denarium in ſe complectens, quo vnus & idem deſignetur veteris & noui inſtitutor Teſtamenti. Ea ſane Caſſiodori eſt ſententia in expoſitione Pſalmi Viceſimi, ita de hoc numeri calculo verba facientis: Exſtat hic denarij numeri duplicata ſocietas; vt ſicut hæc parilitas vnam ſummam deſignat: ita Pſalmus iſte vtriuſq. legis vnum Dominum proclamet auctorem. Eſt .n. in iſtis decadibus virtus eximia, & quotiens ſe geminant, totiens ingentium rerum ſacramenta declarant. Præterea qui D. Auguſtini ſententiam ſequuntur, contendunt hoc numero notari poſſe ſeruantes Diuina mādata cum charitatis affectu. quod liquido ex eo Geneſios loco conſtare volunt, quo legitur Abraham dixiſſe ad Deū: Quia ſemel cepi, loquar ad Dominum meum: Quid ſi inuenti fuerint ibi Viginti? Dixit autem Dominus: Non interficiam propter Viginti. ubi interiecta litteræ Gloſa dicit per Viginti, intelligendos eſſe ſeruantes mandata cum dilectione, propter binarium & denarium, qui numeri in ſe ducti hunc de quo agimus numerū procreant. ſane quemadmodum denarius eſt decalogi ſignificatiuus: eodem fere myſterio binarium volunt eſſe charitatis, & dilectionis ſymbolum, tum quod minus, quā inter duos (vt dicit Greg.) haberi charitas nō poſſit, vtpote diligentem, & eum qui diligitur (tametſi reciprocus faciat amor, vt qui diligitur, mutuo diligat, et e diuerſo diligēs diligatur. quo fit vt non ſint duo, ſed vnum habentes cor, & animam unam) tum etiā, quia licet tres diligere teneamur, Deum inquam noſipſos, & proxi-

Gen. 18.

mum

mum noſtrum; duo tamen, non tria, dedit nobis IESV præcepta di lectionis, dicens apud Matthæū: Diliges Dominū Deū tuū ex toto corde tuo, & proximum tuum ſicut te ipſum. Superfluum ſane fuerat illud precipi, ad quod faciendum homo adeo pronus erat ex ſe, vt illud aut non poſſet, aut nollet dimittere etiam ſi prohiberetur, cum hoc naturæ inſitum ſit, vt non ſolum quiſq; carnem ſuam odire nō poſſit; ſed multos etiam hominum videamus vſq; adeo ardente, & inordinata charitate ſe ipſos amare, vt eorum nimius amor peccatorum fons, & cauſſa iuremerito dici poſsit. In cuius rei teſtimonium hunc ſermonē profert diuiloquus Plato lib. de Legibus quinto: Omnium maximum quiddam malum in multorum hominum animis eſt innatum: cuius quidem, cum facile ſibi omnes ignoſcant, remedium nullum excogitant. Eſt autem hoc quod dicere ſolent, quod natura ſibi quiſq; amicus eſt, recteq; eſt ita id ſe habere. Sed reuera nimius in ſeipſum amor omnium peccatorum omnibus ſemper eſt cauſſa. Occecatur quippe circa amatum, qui amat. Quapropter qui ſe amat, cum ſeipſum magis, quam veritatem honorandam putet, quid bonum, iuſtum, pulchrum ſit, male iudicat. Decet ſane eum qui magnus vir futurus eſt, neq; ſeipſum, neque ſua diligere; ſed iuſta ſemper, ſiue a ſeipſo, ſeu ab alio quouis gerātur. Et reliqua. Platoni lucide patrocinari videtur Eccleſiaſtes dicens. Melius eſt duos eſſe ſimul, quā vnū. habent. n. emolumentum ſocietatis ſuæ; ſi vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli quia cum ceciderit non habet ſubleuantem ſe; & ſi dormierint duo, fouebuntur mutuo, vnus quomodo calefiet? Et ſi quiſpiam preualuerit contra vnum, duo reſiſtent ei. Quo quidem in loco per unum, & ſolum apte is intelligi poteſt, qui dumtaxat ad ſe ipſum amore afficitur, neq; alteri dilectione coniunctus eſt, ſolam ſuæ propriæ vtilitatis habens rationem, omniaq; proprio dimetiens commodo, quoniam qui talis eſt, ſæpius incidit in calamitates, a quibus neminem habet ſe ſubleuantem, & preſſus ærumnis, omniū deſtituitur auxilio. Celebris eſt Menādi verſiculus: Nimis te ipſum amās, amicum non

Cap. 22.

Vide adagiū Multi te oderint, ſi te ipſum amas.

Cap. 4.

non

non habebis. Ineſt deniq; huic numero dignitas alia, rõne. ſ. cęterarum partium quibus conſtruitur. conſurgit. n. ductu quaternarij in quinarium. At vero cũ lex Moſaica quinq. libris: gratia uero noui Teſtamenti quattuor Euãgelijs cõtineatur, poterit Vicenarius aptari ſanctis Doctoribus, qui mirabili veritatis conſenſu cõpleta in Euangelio legis arcana, et pręfigurata in lege Euangelij ſacramẽta
Exho. 26 27. 36. 38 *manifeſtant. Hos quidem pręſignarunt Viginti tabulę tabernaculi, columnæ atrij, Viginti baſes, & capita columnarum. nam & ipſi præcepta ſeruant, aliosq; ſeruare docent.*

DE NVMERO XXI.

CElebris eſt numerus Vigeſimus primus, cum apud Pythagorȩos, qđ ſenarij perfectiſſimi trigonus ſit, tum ẽt in diuinis litteris, quod et ſeptenarium Mundi natalem, & ſanctam ſignificet Trinitatẽ, vel ẽt abſolutionem humanæ perfectionis, quæ in firma ſummę Trinitatis fide, et Spiritus ſancti gratia præſertim conſiſtit. Enimuero qui ter ſeptenarium compoſuerit, vnum ſupra viceſimum procreabit. ternarius autem ſuperſanctæ Trinitatis fidem, illiusq. myſterium cõtinet; ſeptenarius uero ſeptipotentem Spiritũ, et ſepteno chariſmatum dono munificum. Quare ſublimius quoq. cenſetur myſterium ipſius numeri 21. Ac præterea Abrahã, qui, quãtum ad generationẽ Vigeſimus primus fuit a protoplaſto, primus eſt inter Patriarchas myſterij maioris acceſſione: primus fundator uerę religionis: primus qui et naturę legẽ abſoluit, et de Diuina lege meditatus eſt: primus qui cultũ vnius Dei aduerſus idola, et gentes, hominibus perſuaſit: primus qui et tenebras erroris depellere, et malis dęmonibus bellum indicere eſt aggreſſus. hic vnus eſt quẽ Deus dedit patrẽ multitudinis gentiũ, idq fidei ipſarũ merito. Vnde Paulus eum vocat hęredẽ Mũdi. Deo. n. promittẽti
Rom. 4. *neutiq̃ diffiſus eſt; ſed fidem habuit Deo, hęredem ac ſucceſſorẽ ſibi pollicenti, nec in deſperationẽ eũ adegit, quod iã magno natu eſſet, uiribusq. defectus, neq; in vxorem ſuã æque iã annis obſitã, reſpexit, tanq̃ ferendo utero inhabilẽ; ſed fide ſola fretus, ſemen illud, quo oĩs*

eſſet

eſſet mūdus benedicēdus incōcuſſa ſpe p̄ſtolabatur. Pōt adhuc p̄ſens numerus, nō incōgrue ſignificare Diuinę bonitatis ſubſidiū poſt erūnas, et calamitates impetratū, ut ſentit Caſsiod. in fine expoſitionis Pſalmi 21. dicens: Cōtinet āt p̄ſentis Pſalmi numerus alia rerum cęleſtiū ſacramenta. nā cum propheta Daniel trib. hebdomadib. orationē ſuā Domino iugiter immolaſſet, vt q̄ eſſent Iſraelitico populo futura, cognoſceret, Angeli uoce reſpōſum eſt, ad primas p̄ces ſe fuiſſe trāſmiſſum; ſed altero Angelo reluctante tardatū, die 21. ad eum potuiſſe deſcendere, quo uotis eius ſatisfacere potuiſſet. Quare & hic Pſalmus nō immerito tali calculo noſcitur collocatus, qui diaboli peruerſitate deſtructa, medicinalis paſſionis dona reſerauit, cuius beneficio genus humanū ab ęterna morte liberatū, ad p̄petuę ſalutis dona p̄uenit. Vterq. āt Scripturę locus, cuius hic meminit Caſſiodorus, ex Danielis cap. 10. deſumtus eſt, circa cuius principiū ita legimus: In dieb. illis ego Daniel lugebā trium hebdomadarū dieb. Tres aūt hebdomadę dierum, dies 21. cōficiunt. Deinde nōnullis interiectis, in eodē cap. ſubnectit Scriptura: Noli metuere Daniel, q̄a ex die primo, quo poſuiſti cor tuū ad intelligendū, vt te affligeres in cōſpectu Dei tui, exaudita ſunt uerba tua, et ego ueni p̄p ſermones tuos; princeps aūt regni Perſarum reſtitit mihi Viginti et uno diebus, et ecce Michael unus de principibus primis uenit in adiutoriū meū, et ego remāſi ibi iuxta regem Perſarum. et c. Dies 21. menſis de quo legitur Exho. c. 12. vitę finem inſinuare pōt. ideo uſq. ad eum ueſcūtur azymis, et eſt dies ſolennis bonis. Et q̄a cōſtat ex ter ſeptem, pleniſſimum ſacramentum Trinitatis indicat. Vel fortaſſe (vt interp̄tātur Iſidorus et Rabanus) vſq. ad viceſimā et primā diem Paſcha obſeruatur, propter numerum ſeptenarium, quo uniuerſitas ſępe ſignificata. qui ſane numerus etiam ipſi Eccleſię tribuitur p̄p inſtar uniuerſitatis. Eccleſia uero adhuc in iſta mortalitatis carne cōſtituta, rōne iſtius mutabilitatis, Lunæ noīe in ſcriptura Diuina ſępe nuncupata. Illud denique ex Beda addi poſſet, vſq; ad 21 diem Paſcha celebratum, quia in figuris duarum legum, & illarum unitatis.

De Eccleſ. officijs lib. 1. c. 31.
De Diuinis officijs li. 2. cap. 39.
lib. de argumētis Lunæ.

DE

DE NVMERO XXII.

QVi vel mediocrem ſacris arcaniſque litteris legendis adhibent operam, myſticum eſſe Secundum ſupra vigeſimum numerum facile deprehendunt. Numerorum etenim liber, in quo permultæ ſunt differentiæ numerorũ, quæ conſcribuntur de populo Dei, poſt filios Iſrael enumerat ſeorſum Leuitas (neque .n. fuerant connumerati filijs Iſrael) horum habetur ſegregatus quidam ac præcipuus præ cæteris numerus, quo referuntur omnes ſimul Vigintiduo millia reperti, ita, vt neq; amplius aliquid, neq; minus hoc numero ſit inuẽtum: (Vnde perſpicuum ſumitur argumẽtum, Deo gratum eſſe hunc numerum, cũ Deo pręcipiẽte numeretur.) Poſt hæc ẽt primogeniti filiorũ Iſrael numerati ſunt, inuentiq; Viginti duo millia, et ducẽti ſeptuaginta tres. Quod vero hic adduntur 273. nõ per hunc numerum hiſtoriã tãtum nobis inſinuat, ſed ſolito clauſit ſibi more myſteriũ. Humani ſiquidem generis in carne generatio, ut aſſerunt qui in talibus periti ſunt, hoc fit modo: quando hebdomada duodecima conceptus mouetur, nouem menſibus continetur in vulua, ſed prius non moueri fertur ad partum, quam etiam decimi menſis triduum tranſeat, (Menſes hic dico lunares, quos ſolos cum emboliſmis ſuis norunt Hebræi,) & ita tribuendo cuiq; menſi triginta dies, inuenitur, quod numerus 273. dies illos indicat, qui ex nouem menſibus & triduo menſis decimi colliguntur, & fiunt ſimul 273. dies iſti, quibus humano generi in hunc Mũdum præbetur ingreſſus. Quare in Vigintiduobus numeris omnium ſimul creaturarũ rationibus myſticis ſumma colligitur; in his vero quæ ex abundanti in primogenitis Iſrael inueniuntur, etiam myſteriũ humanæ generationis exprimitur. Leuitæ igitur .i. qui Domino deſeruiunt, & primogeniti filiorum Iſrael, hoc admirabili, ſacratoq; numero titulantur. Ad eorum, quæ diximus, aſſertionem, lubet hic ex Suida breuibus contra-

Num. 3. — Num. 1. Orig. libro 15. in Num. — Origines in Num. Hom. 4. — Ex Hipocratis ſentẽtia. — Suidas in explicatione nominis IESV.

contractam hiſtoriam cunctis ſeculis memorabilem adſcribere. ea ita ſe habet. Quo tempore Iuſtinianus imperium obtinebat, erat quidam inter Iudæos princeps Theodoſius nomine. Hic cum familiariter admodum vteretur argentario Chriſtiano, cui nomen erat Philippo, qui ipſum crebro ad amplexandam Chriſtianam religionem hortabatur, tandem ingenue faſſus eſt, ſe nihil dubitare quin IESV, quem nos Chriſtum colimus, is ſit, quem ſacri vates mundi Seruatorem prædixerunt: verum ſe animum inducere non poſſe vt abdicatis, quibus nunc apud ſuam gentem fungitur honoribus, nomen ſuum IESV Chriſto det. Vt autem ita de IESV Chriſto crederet, ſe non ſolum ſacrorum vatum Oraculis perſuaſum eſſe; ſed myſterio quodam, quod apud Iudęos in arcaniſſimis ſcriptum ſeruatur, compertum habere, idque huiuſmodi eſſe. Mos erat olim apud gentem Iudaicam, quo tempore ædes ſacra in Hieroſolymis exſtabat, Vigintiduos perpetuo Sacerdotes habere; et quoties de eo numero vnus aliquis mortem oppeteret, mox alium in defuncti locum allegere, allectumq. in codicem, qui ad eam rem in æde ſeruabatur, cum illius ipſius, tum parentis, vtriuſq. expreſſo nomine, referre; notatis etiam cum defuncti, tum ſuffecti diebus. Cum itaq., quo tempore IESV Chriſtus in Iudęa verſabatur, necdum tamen ſeſe prodere, veramq. fidem propalam docere cœpiſſet, mortuus eſſet quidam ex dicto Sacerdotū numero, nec poſt multa ac varia ſuffragia, quiſpiam ſatis idoneus eſſet repertus, qui in illius locum adſcriberetur, tandē propoſitus eſt IESV Ioſeph fabri (vt dicebant) filius, tamquam homo ætate quidem iuuenis, ceterum, & vita, & moribus, & doctrina in primis commendatus: atq. hoc ſuffragio ab omnibus demum approbato, viſum eſt matrem eius in conſenſum accreſcere (Pater.n.obierat) cognoſcendorum noīum gratia, quæ in codicem, vt dictum eſt, deſcribēda eſſent. Illa igitur accita, et de filio, eiuſq. patre ſedulo interrogata reſpondit, ſe matrem quidem eſſe IESV, atq. ipſum peperiſſe (nam eius rei teſtes ſibi eſſe eas mulieres, quæ cū pareret, prę ſto fuiſſent)

Ee patrem

patrem vero nullum illi in terris eſſe. quod ex me, inquit, quibus vultis diſcite argumẽtis. dum.n. virgo in Galilæa agerem, Angelus Dei in domum, in qua verſabar, ingreſſus, non quidem dormienti, ſed vigilanti mihi nunciabat, futurum vt e Spiritu ſancto parerem filium, iubebatq. nomen illi I E S V indere. itaq; virgo cum eſſem, per eam viſionem concæpi, peperique IESV, permanens virgo in hunc vſq; diem. Quibus auditis, Sacerdotes iubebant adeſſe fidas obſtetrices, eaſq. ſumma cura explorare, an etiam num virgo eſſet Maria. Illæ vero cognita veritate ex ipſa re, affirmabant eam virginem eſſe. Aduenerunt quoq; & illæ mulieres, quæ forte fortuna adfuerant parienti, conſpexerantq edentem infantem, quæ & ipſæ atteſtabantur filium eius eſſe IESV. Quibus rebus attoniti Sacerdotes, denuo Mariam rogabant, vt libere profiteretur, quibus eſſet editus ille parentibus, quo, ea ipſa parentum nomina poſſent in Sacerdotum album referre. Ibi rurſus Maria· Ego, reuera, eum peperi; verum nullius conſcia patris in terra, audiui ab Angelo filium Dei eſſe, Filius eſt igitur meus & Dei. Sacerdotes ergo cum hæc intellexiſſent, in allato codice ſcripſerunt hæc verba: Eo die mortuus eſt Sacerdos ille, illis natus parentibus, cooptatuſq. eſt pro illo Sacerdos communi omnium noſtrum ſuffragio IESV, Filius Dei viui, & Mariæ virginis. Porro hic codex e templi & vrbis excidio a primatibus inter Iudæos viris magno ſtudio ereptus eſt, adſeruaturq. in Tyberiade, &c. Tandem ſubijcit Auctor ſe hæc ab his audiuiſſe, qui ex Philippi argentarij ore intellexerant. Appoſite autem Leuitarum ac Sacerdotum numerus, quo Eccleſiaſticus ordo ſignatur, qui deſeruit in ſanctis, et in lege Domini die noctuq. meditatur ac docet, iuxta numerum 22. titulatur. eodem.n. perfecta veteris inſtrumenti cognitio demonſtratur. namq. Origenes, Cyprianus, Epiphanius, Iohannes Damaſcenus, Amphilochius, Gregor. Nazian. Athanaſius, Melito Sarden. Leontius Aduocatus Byzantinus, Ioſephus, Philo Iudæus, & D. Hieronymus, cui maxima habetur fides in Eccleſia, in his præſertim quæ ad ſacrarum

litterarum

litterarum tranſlationem ſpectant, (eius enim tranſlatione utitur Eccleſia Romana potiſſimum, præter Pſalmos a Septuaginta interpretibus verſos) hi inquam totidem libris vetus teſtamentum abſolui aſſeuerant, Cuius numeri ea poteſt afferri ratio, quod cum nullum ſit ſpectaculum, quo magis ad Deum cognoſcẽdum incitemur, quam admirabilis cęlorum machina, & varij aſtrorum decurſus, & reuerſiones; nec horum nobis menſura conſtare poſsit, niſi ratio aliqua inueniatur, qua circularis figura ad rectam comparetur, viſus eſt huic inueſtigationi idoneus, aut potius neceſſarius numerus Vigeſimus ſecundus, eo quod circulus per hunc æquabilibus portionibus ſectus diametrum oſtendat, cui eſt triplus; & vlterius tanto maior, ut Viceſima ſecunda parte triplicatum eius ſeptenarium excedat. Quo plane myſterio Habraicumquoque alphabetum in Vigintiduobus elementis eſt comprehenſum. quod & Syrorum ac Chaldęorum lingua teſtatur. nam & ipſi teſte D. Hieronymo Viginti duo habent elementa. Origenes cap. 3. Philogaliæ: Quoniam (inquit) Singuli numeri in numerorum ſuo loco vim quandam habent in rebus, qua uſus eſt uniuerſorum Opifex ad productionem partim Vniuerſi, partim ſpeciei ſingulorum, attẽdendum eſt, & ueſtigandum e ſcripturis, quæ ad illos, & illorum ſingulos pertinent. Non igitur ignorandum Teſtamenti libros, vt Hebræi tradiderunt, eſſe viginti duos, quibus æqualis numerus elementorum apud ipſos vſurpatorum non abſurde conuenit. Vt enim Viginti duo elementa videntur eſſe introductio ad ſapientiam, & diuina documenta his characteribus expreſſa, & hominibus tradita; ſic Vigintiduo libri diuinitus inſpirati, ſunt elementum atque principium ſapientiæ Dei, & introducunt ad rerum notitiam. Hactenus Origenes. Sunt igitur Vigintiduo volumina, quibus vniuerſa, continentur, quæ de Diuinis rebus ſciri poſſunt, & enuntiari, videlicet. Geneſis, Exhodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium; Ioſue; Iudices, & Ruth; Regum primus & ſecundus, vnus eſt apud Hebræos, qui vocatur Samuel; Regum

tertius, & quartus, vnus etiam apud eos, quem appellant Regnum Dauid; Paralipomenon primus, & ſecundus, quem dicunt ſermones dierum; Ezra primus, & ſecundus in vno eſt; Eſther; Eſaias; Ieremias; & cum ipſo Baruch, lamentationes et Epiſtola; Ezechiel; Daniel; preterea duodecim Prophetę minores, ſcilicet, Oſeas, Ioel, Amos, Abdias, Ionas, Micheas, Nahum, Abacuch, Sophonias, Aggeus, Zacharias; & Malachias, quos vno volumine contineri dicunt Hebręi; Iob; Pſalmorum liber; Salomonis prouerbia, & alius Eccleſiaſtes, & tertius eiuſdem Cantica canticorum. Exſtant, & alij libri, eccleſiaſtici a maioribus appellati, quos legi in Eccleſijs voluerunt, ideſt, Sapientia, quę dicitur Salomonis, & alia ſapientia quę dicitur filij Syrach, qui liber apud nos hoc ipſo generali vocabulo Eccleſiaſticus appellatur, quo non auctor libri, ſed ſermonis qualitas cognominata eſt. Eiuſdem ordinis Hugo a S. Vict. libro 4. Didaſ. capit. 8. *libellus eſt Thobię, & Iudith, & Machabęorum libri. Quemadmodum ergo Viginti duo ſunt elementa, per quę ſcribimus Hebraice omne quod loquimur, & eorum initijs vox humana comprehenditur; ſic Vigintiduo volumina ſupputantur ab Hebræis in canone veteris Teſtamenti, quibus quaſi litteris, & exordijs, in Dei doctrina tenera adhuc & lactens iuſti viri eruditur infantia; vt hac deſcriptione commoti miniſtri Domini ſecundum id quod in lege Domini continetur viuant, operentur, & doceant, vt poſſint cum Propheta Regio ſe gaudere ditatos decem beneficijs, quæ commemorantur in Vigeſimo ſecundo Pſalmo.*

Multis alijs principalibus cauſſis adſcriptus in Oraculis hic numerus inuenitur. Origenes i Numer. 20. *Viginti duo ab Adam vſque ad Iahacob, ex cuius ſemine initium duodecim tribus habent, patres fuiſſe memorantur.* Anaſtaſius Synaita in Geneſ. *Omniumquoque creaturarum Dei ſpecies intra Viginti, & duo numerum colligi, & Iudęorum, & Chriſtianorum interpretes his verbis probant.* Iſidorus Etymol. libro 16. cap. 25. *In ſingulis diebus, creationis fecit Deus opera dierum numero paria. Nempe in primo die, poſt ſimplicia elementa, opus vnum, quod eſt lux.*

In

In ſecundo autem,duo,ſcilicet firmamentum ,& diuiſionem aquarum, tam quæ ſunt ſupra, quam quæ infra. Tertio die,tria,congregationem aquæ, & terræ detectionem , & fructuum ex ea germinationem. Quarto,quatuor, ſtellas, & Solem,& Lunam,& eorum poſituram. Quinto rurſus,quinq; opera,nempe quinq; ſenſus, & piſces,& iumenta, volucres, & quæ in eis facta eſt benedictionem. Sexto die, ſex,quæ ſunt,ex terra animantia,& hominem, & feminam,& quæ eſt eis exhibita benedictionem,& quæ fuit eis data poteſtatem , & cibum. Ex his perſpicuum fit , vniuerſa , quæ ſex diebus facta ſunt opera ,ſenarij trigono fuiſſe diſpoſita. Fecit enim Deus primo die opus vnum: ſecundo, duo: tertio,tria:quarto, quattuor:quinto, quinq;: ſex ſexto,quæ in vnum complicata,conficiunt vnum ſupra Viginti; Vigeſimũ aũt ſecundũ Dei opus eſt futuri ſeculi paratum regnum , et ſpiritualis contemplatio. nam qũo creaturam condidit , hinc etiam die.ſ.ſeptimo parauit regnum.

DE NVMERO XXIII.

APud Pythagorȩos inter atros numeratur Vigeſimus tertius numerus, tum quia primus incõpoſitus, quos ſemper infauſtos eſſe cognouimus, tum quia Vigeſima tertia numerorum ſedes perfecto numero vacua atq; deſtituta eſt, ſicut & quinta , vndecima , & decima ſeptima. Quare apud Moyſen notat diuinam vltionem ſuper peccatores. Exhodi cap.32, Vigintitria milia hominum fabricãtium vitulum, iubente Moyſe, interemti ſunt.Et lib.Numer.cap.25.Vigintitria milia hominũ ceſi ſunt vna die,ex his qui cum Madianitarum mulieribus ſe commaculauerant,atq. initiati fuerant Beelphegor. Nõ me quidem fugit in Hebręo ſcriptũ eſſe: vigintiquatuor milia. ſed nos cũ Apoſtolo Paulo apto numeri ſacramento hic ſequi maluimus trãſlationẽ Septuaginta interpretũ, quod in ternario forma triplex peccatorũ ſit demonſtrata.oẽ.n.peccatũ(vt ait Origenes) aut facto,

aut verbo, aut conſenſu mentis admittitur. Et ſicut in primo parente didicimus, tribus modis ſit omnis tentatio, nempe ſuggeſtione, delectatione, & conſenſu. ſuggeſtio quippe fit per diabolum, dele-
Gen. 3. *ctatio per carnem, conſenſus per Spiritum. quia cum primam culpam ſerpens ſuggeſſit, Eua velut caro, ſe delectationi ſubdidit. Adam velut Spiritus ſuggeſtione, & delectatione ſuperatus, conſenſit. qui etiam requiſitus confiteri culpam per audaciam noluit. Hoc vero in humano genere quotidie agitur, quod actum in primo parente noſtri generis non ignoratur. Serpens ſuadet, quia occultus hoſtis mala cordibus hominum latenter ſuggerit. Eua delectata eſt, quia carnalis ſenſus ad verba ſerpentis mox ſe delectatione ſubſternit. Conſenſum uero Adam mulieri præpoſitus præbuit, quia dum caro in delectatione rapitur, etiam a ſua rectitudine Spiritus infirmatus inclinatur, Et requiſitus Adam cõfiteri culpam noluit, quia videlicet Spiritus, quo peccando a veritate magis diſiungitur, eo in ruinæ ſuæ audacia nequius obduratur. Habet tamen præſens numerus nonnulla ſue dignitatis indicia, quandoq;.n.ſignificat ſapientiæ perfectionem, conſimili pene ratione qua præcedens, quod litterarum Latinarum (quæ tres ſunt & viginti) ſummam complectatur; quæ ad aſſequendam Diuinorum cognitionem adminicularię ſunt, & adiutrices. quod plane Caſſiodorus in 23 Pſalmi elucidatione conteſtatur, dicens: Numerus autem huius Pſalmi, ad Viginti tres litteras fortaſſe pertineat, quæ eloquentiæ propriæ dicta concludunt, vt apud Hebræos Viginti duæ: apud Latinos (vnde nunc ſermo eſt) Viginti tres: apud Græcos viginquattuor habeantur. Tamen in vnaquaq; lingua comprehendenda, competens adhibetur quantitas litterarum; ſic & in iſto Pſalmi calculo, redolet beata perfectio. Hæc Caſſiodorus. Poſſet eodem numero deſignari humanæ ſalutis complementum, & conſummatio, quæ præſertim in fide recta, et operibus bonis eſt conſtituta. Fides integra, ternario denotatur, qui ſuperdiuinæ Trinitatis fidem myſtice continet; Operum uero perfectio, in mandatorum Dei obſeruatione collo-*

catur,

catur, quæ per Vigenarium numerum conſtantem geminato binario exprimitur, quod decalogus, & in veteri Teſtamento traditus eſt, & in nouo amplius declaratus. Tria autem ſi ad viginti iungantur, numerum præſentem conficiunt.

DE NVMERO XXIV.

NVmerus quartus ſupra vigeſimum ſuperna myſteria declarat ex ſenioribus laudes Domino indefeſsis vocibus ſuaui modulatione concinentibus. Namq; in viſione Iohannis, ſedilia ſunt Vigintiquattuor in circuitu ſedis, & ſu- Apoc. 4.
per thronos Vigintiquattuor ſeniores ſedentes. Quare autem hoc numero demonſtrentur, ſuper hoc diuerſa Patrum, ſed tamen myſtica fuit expoſitio. Aretas quidem, qui ex Græcorum Patrum ſententijs commentarios compoſuit in Apocalypſim, hunc myſticum numerum dilucidans hæc conſideranda proponit; Supereminens, & diuiniſsima, ſanctiſsimaq; Trinitas numerum ſeptenarium, quem etiam affinem poſuit huic ſuæ multitudini, initio iuxta inſcrutabilem ſuæ ſapientiæ profunditatem æquali numero ſibiipſi conuoluens, numerum Viginti quattuor oſtendit. ſiquidem ter ſeptem, viginti & vnum efficiunt, qui eſt numerus deficiens a Vigintiquattuor ternario, qui ternarius Diuinæ Trinitati omnium creatrici conſecratus eſt. Ideo quoq; ſeptenarius numerus tertio circumuolutus vna cum circumuoluente ternario numerum Vigintiquattuor perficit. Septenarij aũt numeri num totus hic Mundus ſenſibilis penitus capax eſt, an iuxta aliquam ſuã virtutem mortali naturæ impoſſibile eſt ad huius pertingere notionem? Aequali autem numero cum ſedibus ſunt hi qui ſedent. & ſeniores ſunt, non iuniores, quoniam & hæreditatis promiſſio vetuſtiſsima eſt, quippe cum a Mundo condito paratum nobis ſit Regnum cęlorum. Porro his qui præparatum habent ante Mundi con

ſtitutionem præmium, non tanquam recẽtioribus, ſed tanquam inueteratis in Diuinis præceptis datur regnum æternum. Hæc ex commentarijs Aretæ. Pleriq; hoc numero vniuerſas cathedrales Eccleſias intelligi volunt, quæ, licet multæ ſint, ſub hoc numero deſignentur, ob veteris ac noui Teſtamenti concordantiam. legitur.n.in volumine dierum prophetam Regium deſiderio raptum ad diuini cultus augmentum, Sacerdotes in Templo ſtatuiſſe Vigintiquattuor per hebdomadas ſucceſſiue miniſtrantes, vt quilibet ſuo fungeretur officio, incenſum Domino ponendo. Cabaliſtæ per 24 thronos ſeniorum volunt intelligi Reges Vigintiquattuor Regnorum Mundi, qui veri, legitimiq. ſunt Reges. Ceterum alij ſymbolice putant intelligi eos, qui perfectionem operis, quæ ſenario perfectiſſimo commendatur, clara Euangelij prædicatione conſummant. Senarius .n. primus perfectus a quaternario primo quadrato multiplicatus procreat 24. Alij hoc numero ſacratum utriuſq; Teſtamenti Doctorum coetum inſinuari putant. Nempe in veteri Teſtamento duodecim Prophetæ, omnes illius legis Doctores ſua nuncupatione comprehendunt: in nouo uero duodecim Apoſtoli, cunctos euangelicę doctrinę peritos, & prędicatores ſua ſumma conſtringunt. Huic expoſitioni conſentit Gloſa ordinaria: Doctores (inquit) alias dicuntur 24, alias 12. Omnes.n.doctores veteris ſiue nouæ legis, dicuntur 12, propter fidem trinitatis, quam annuntiant quattuor partibus Mundi: Vigintiquattuor autem dicuntur, quia numerus ille conficitur per ſexies quatuor. ſex referuntur ad opera, quę ſex diebus fecit Deus: quattuor vero ad Euangelia. quoniam ea, quæ in nouo, & ueteri Teſtamento fecit Deus opera, Doctores ipſi colunt, & explicant. Nonnulli in eiſdem ſenioribus intelligunt Eccleſiam per geminum Teſtamentum de duodecim Patriarchis ueteris Eccleſię, & duodecim Apoſtolis generatam; alij duodecim Iudices priores, & poſteriores Eccleſię Dei. nam ſedes illa in cęlo poſita, quam intelligi uolunt Regnum Dei, cuius in circuitu erant hęc ſedilia, ex tũ poni cępta eſt, ex quo Regnum Iſraelitici populi Dauid Chriſti ſecun-

1. Paral. 25. Ioſeph. Antiq. libro 7. Gloſ. de cõſ. di. 1. Tabernaculum. Auguſt. & Beda.

Victorinus Galfredus.

ſecundum carnem pater, obtinuit. Ille. n. in typum eiuſdem Chriſti futuri filij ſui regnauit in populo Dei. &, ſicut futurum erat, vt destructo peccati regno, regnaret ille iuſtitię Rex, manufortis, & deſiderabilis; ſic factum eſt, vt abiecto regno Saul, quem propter ſuperbiam Deus proiecit, regnaret Dauid quaſi tenerrimus ligni 1. Reg 15
vermiculus, humilis in oculis ſuis, quatenus recto ordine ſupernæ 2. Reg. 23.
dignationis prior filio ſuo ſederet Rex pater in populo Dei. Nā vt non dubitemus ita eſſe, quod.ſ. illius patris, & huius filij vna ſedes ſit, occurrit auctoritas Euangelica, cum ad Mariam Gabriel Archangelus dicit: Et dabit illi Dominus Deus ſedem Dauid pa- Luc. 1.
tris ſui, & regnabit in domo Iahacob in æternum, & regni eius nō erit finis. Si ergo ſedem illam in cęlo poſitam dilatato ſenſu intueamur, in qua ſedit Dauid, & poſt eum hic filius eius, ſtatim apparet, quæ ſint ſedilia Vigintiquattuor in circuitu eius. Nam poſt filium, cui Dominus Deus dedit ſedem Dauid patris ſui, Salomonem dico, ſucceſſerunt per ordinem duodecim Iudices, & ante patrem illum, qui primus in illa ſede ſedit electione Dei, præfuerunt populo Dei duodecim Iudices; primus Othoniel filius Cenez frater Caleb; ſecundus Aioth filius Gera filij Iemini; tertius Sangar filius Anath; quartus Barach filius Abinoem; quintus Gedeon filius Ioas, ſextus Iair Galodites; ſeptimus Iephte Galaadites; octauus Abeſſan de Bethleem; nonus Ahialon Zabulonites; decimus Abdon filius Hellel Pharaotonites; vndecimus Sāſōn; duodecimus Samuel. Iſti ſedem illam, vel Regnum Dauid tēpore præcedentes, quaſi ab anteriori parte ſedem in cęlo poſitam circumſedent. Alij vero Iudices, duodecim videlicet Apoſtoli, quibus dictum eſt: Sedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrael. filio Dauid temporaliter ſuccedentes, circum ſedem illam, quaſi a parte poſteriori ſedent. Secundum Ambroſium, ſunt 24. libri Prophetarum, & legis, referentes teſtimonia iudicij. Nam Aben Ezra, & Dauid Kimchi Viginti & quattuor libros veteris inſtrumenti numerant, iuxta numerum litterarum

Nicephorus. Call. Eccl. hiſto. lib. 1. c. 6

Iud. 3.

Matth. 19

Hebraici

Hebraici alphabeti, ter tamen repetita littera Iod, in honorem Diuini nominis. Solent.n. Hebræi nomen illud Dei quattuor litterarum triplicata littera Iod Chaldaico more conſcribere, hoc modo ׳׳׳. Hanc partitionem veterum Græcorum nonnullos ſuſcepiſſe compertum habemus. nam & ipſi Vigintiquattuor litteras habent in ſuo alphabeto, quot vncia ſcrupulos capet, vnde ſcrupula a Græcis grammata.i.litteræ dicta. Non ſolum autem Græci, ſed & Latini, tum recentiores, tum etiam ex priſcis, hunc complexi ſunt numerum, quod quattuor animalia, quæ Euangeliorum figuram alias præ ſe

Cap. 4. *ferre diximus, Iohannes ſcribat habuiſſe alias ſenas. Unde Primaſius, & item Beda hæc ſcribunt in commen. Apocalypſis: Alæ ſenæ quattuor animalium, quæ ſunt Vigintiquattuor, totidem veteris inſtrumenti libros inſinuant, quibus Euangeliorum fulcitur auctoritas: quaſi noui Teſtamenti prædicatio fide careat, niſi veteris inſtrumenti habeat prænuntiata teſtimonia, per quæ tollatur a terra, & volitet: quemadmodum etiam ad volandum natum animal, nec volare poteſt, niſi pennas habuerit; & vitam vnde trahat nequaquam habebit, niſi animali hæreant alæ. Niſi enim quæ prædixerunt Prophetæ in Chriſto eſſent conſummata, inanis omnino fuiſſet illorum prædicatio, cum ea teneat Eccleſia catholica, quæ & antea predicata, & poſtmodum ſunt conſummata. Eiuſdem ſententiæ Victorinus eſt Pictauien. Quattuor ſupra viginti eſſe libros dicens priſcę legis, qui recipiuntur, quos in epitomis Theodori dicit contineri. Nos igitur inhærentes Decretis etiam Sacri Concilij Tridentini inter agiographos ſubſequentes connumerabimus.*

De Canonicis libris Vet. teſtamẽ. lege ca. 35. Decretorũ Concilij Laodicẽſis. caput item 45. Decretorũ Cócilij Carthaginẽ. tertij. & Concilij Trident. Seſſi. 4.

Libri Vigintiquattuor, quos canonica auctoritate ſuſcepimus, iuxta 24. Græcas litteras; & 24. Hebraica elementa. littera Iod, ter repetita ׳׳׳.

Moyſis quinq; libri Geneſis, Exhodus, Leuiticus, Numeri, & Deuteronomium; Ieſu Naue; Iudicum, ſimul cum Ruth; Regum quattuor libri, & horum quidem primus, & ſecundus in vnum librum numerantur; tertius autem et quartus ſimiliter in vnum. Paralipomenon.i. pretermiſſorum libri duo, pro vno computati. Eſdrę

primus

primus & ſecundus qui dicitur Neemias. nam tertius, & quartus inter apocrypha reijciuntur a D. Hieronymo. Thobias. Iudith. Eſther. Iob. Pſalterium Dauid cētum quinquaginta Pſalmorum. Parabolæ. Eccleſiaſtes. Canticum canticorum. Sapientiæ liber qui nunc in manibus habetur. Eccleſiaſticus. Prophetæ maiores quattuor Eſaias: Ieremias, cui annexus eſt Baruch; Ezechiel; Daniel, quos pro vno habemus. Duodecim minores prophetæ, qui omnes pro vno habentur. Duo Machabęorum libri, pro vno itidem cōputati. Quos tametſi Iudæi nequaquam recipiant, Eccleſia tamen pro canonicis habet. Hi ſunt, quos Sancta Mater Eccleſia intra canonem concluſit, ex quibus fidei noſtræ aſſertiones conſtare voluit. Inde & Pſalmus Vigeſimus quartus ad Catechumenos pertinet, & electos. Die 24. cœpit ędificari Templum Domini, vt habetur Agg. cap. 2. quia octonarius numerus, qui ſanctus eſt, & in veræ circumciſionis accipitur typo, triplicatus Vigeſimumquartum numerum facit, quo myſtice docemur, vt ædificemus domum Domini in amputatione carnis, & circumciſione vitiorum; & veram puritatem eſſe credamus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Porro alius quidam Auctor ſexies quaternarium ſupputat, & 4. refert ad elementa Mundi, ex quibus ſubſiſtimus; 6. vero ad conditionem Mundi, in quo ipſa elementa verſantur, dicens, (quia adhuc in materia ſumus, & graui corpore circumdamur, & ſeruimus generationibus) extruere quidem nos templum, & intrare in Domum Dei, & quaſi de graui ſomno ſuſcitari ſpiritum noſtrū; ſed adhuc in Viceſimo quarto die idipſum facere. Myſtice igitur in hoc numero duæ dodecades, & tres octoades, quattuorq; ſunt hectades. Poterunt & aliæ huiuſce rei ſignificationes myſticæ, ex aliarum partium (ex quibus vel additione, vel multiplicatione conſurgit) ratione, & habitudine ad inuicem facile deſumi. Nobis illud addidiſſe cardi eſt, magnam conſiderari tum quaternarij, tum ſenarij cum numero 24 affinitatem. ſi.n. duxeris in ſe partes quaternarij, habebis proculdubio ipſum numerum 24. ducatur 1

Hieron. Agg. 2.

in

in 2 fit 2. qui ductus ter procreat ſenarium; hic vero multiplicatus per quaternarium conficit 24; Quod vero ad ſenarium ſpectat, dicimus vtroſq; eſſe prorſus ſimiles, cum vtriuſq. latera in ſe proportionem habeant in dupla ratione conſiſtentem. ſenarij. n. latera ſunt 2 & 3: at huius. ſ. 24 latera ſunt 4 & 6. Duo aũt ad quattuor, & tria ad ſex proportio dupla. Illud deniq; notare contenti ſumus, numerum 24. a Sole (vt ita loquar) fuiſſe illuſtratum. Solẽ quidem credidit Plato perſpicuã Dei ſtatuam eſſe in hoc templo mundano ab ipſo Deo poſitam, quem etiam, vt refert Plotinus, venerabantur vt Deum. vnde Heraclitus eum vocat fontem celeſtis lucis. Et qui non videt Solem in Mundo eſſe imaginem, vicariumq; Dei, is certe noctem nunquam conſiderauit, nec Solem ſuſpexit exorientem, nec illius animaduertit munera. Quemadmo-
Ioan. 1. *dum. n. Chriſtus lux vera illuminat omnem hominem venientem in hunc Mũdum; non ſecus Sol lux imaginaria Viginti quattuor horis, vniuerſam Mundi molem circundans, illuminat. Patiente autem Chriſto, aduerſa Luna deficiens, conſenſum ſuæ naturæ cum Chriſto euidenter oſtendit, vt non immerito (ne altiorem tangam cauſſam) diem quam Mathematici Solis appellant, nos diem Dominicam vocauerimus, et illius cultui totã mancipauerimus. Admonemur aũt hinc myſterij, quod ſuperiori numero attigimus, cur. ſ. ſecundum Hebraicam veritatem liber Numerorum cap. 25. referat Vigintiquattuor millia hominum fornicantium cũ filiabus Moab, et adorantiũ Beelphegor fuiſſe morti tradita. Iure optimo. n. ſub numero vicenario & quaternario millia hoĩum occiſorũ ſunt adnumerata; quia qui lumen veritatis & iuſtitiæ derelinquentes, in cæcitatem idololatriæ ac fornicationis ſe immergunt, Solis æterni lumine priuati, perpetuæ mortis tenebras ſentiunt. Horis ergo 24 Sol mundanus totum Orbem vndiq. illuſtrat, atque noctis tene-*
Rabanus in Num. li. 3. c. 9. *bras ſuo ambitu fugat. Qui. n. fidei lumine, quod per Apoſtolos atque Prophetas prædicatum eſt, mentis ſuæ oculos illuminat, peccatorum tenebras euitare decertat. Econtrario vero, qui lumen rectæ*

fidei

fidei habere nequaquam curat, ac per callem iuſtitiæ ambulare detrectatur, quando iuſti æterna luce fruuntur: iſte cum peccatoribus atque Diabolo inferni cruciatibus punietur.

DE NVMERO XXV.

SEnſilis Mundi natalem diem eſſe 25, Martij nonnullorum primæ claſſis hominum tenuit opinio. Nam de prima die Geneſeos hæc ſcribit Georgius Cedrenus in compendio hiſtor: Eſt prima dies primi Hebræorum menſis, qui menſis ab his Niſan dicitur, eademq; Quinta poſt vigeſimam eius menſis, quem Romani vocant Martium Ea die Diuinam Dei noſtri Seruatoris conceptionem caſtiſſimæ Virgini Dei Genitrici Gabriel ſalutatione denunciauit. Eadem die vnigenitus Patris Filius, cum ineffabili modo luce Vigeſima quinta Decembris natus, omni ſuo in carne defunctus eſſet officio, de cruce pependit, Mundumque renouauit. Præterea quidam Beatorum, & Diuino inſtinctu præditorum patrum, eadem die alterum Filij Dei, & Seruatoris noſtri IESV Chriſti aduentum fore pronunciarunt, quo de omni anima eſt iudicium acturus; quippe futurum ſeculum rurſum ab hac ipſa die inchoandum exiſtimantes. Diuus Athanaſius problemate propoſito, quare Viceſima quinta die menſis Martij in vtero Virginis clauſus habitare cœpit Chriſtus, & Deus noſter veniens in terram, dicit eodem die in Mundi principio Deum creaſſe primum hominem; hinc eſſe, quod in hoc ipſo menſe omnes arbores, & herbæ, animalia item ad proferendum fructum, & ad liberos procreandos commouentur, tanquam a Deo hoc tempore creata ſint. Gregorius Nazian. Arcanus (inquit) apud Hebræos eſt ſermo, hoc tempus eſſe, quo Deus vniuerſam condidit molem. Vernum porro hoc tempus eſt, quo pubentes herbæ ſuccreſcunt e terra:

Niceph. Cal. lib. 12. c. 32. Iuli⁹ Hilarion. li. de Mūdi duratione.

Ad Antiochum principē queſt. 17

Naz. ſer. 2. in Paſcha.

Omnia

Ouid. li. 1. Faſt.

Omnia tunc florent, tunc eſt noua temporis ætas:
Et noua de grauido palmite gemma tumet:
Et modo formatis operitur frondibus arbos:
Prodit & in ſummum ſeminis, herba ſolum:
Et tepidum volucres concentibus aera mulcet:
Ludit & in pratis, luxuriatq; pecus.
Tunc blandi ſoles, ignotaq; prodit hirundo,
Et luteum celſa ſub trabe figit opus.
Tunc patitur cultus ager, & renouatur aratro:
Hæc anni nouitas iure vocanda fuit.

Vt ergo oſtenderet Scriptura veris tempora in conſtitutione Mundi, dum loqueretur de Paſcha Domini, quod Veris initio colebatur, ait: Menſis hic.ſ. Niſar, vobis principium menſium, primus erit in menſibus anni. primum menſem, vernum tempus appellans. decebat.n.principium anni, principium eſſe generationis, & ipſam generationem mollioribus auris foueri.neq;.n.poſſent terrena rerum exordia aut aſperioris laborem tolerare frigoris, aut torrentis ęſtus iniuriam ſuſtinere. Vt.n.ſcribit D. Ambroſius: Inde oportebat Mundi exordium capi, vbi erat opportuna omnibus verna temperies. Accedunt & Aſtronomorum placita, quoniam tum primam Arietis partem tenebat Sol fons lucis, dux, princeps, & moderator ceterorum luminum. Quare Romani ad Octauum Kalendas Aprilis lætitiæ diem colebant, quem dicebant Hilaria, quo feſta ſolennia, & ludos publicos, ac dies hilares concelebrabant. quod eo tempore iterum Sol Zodiaci peragrato ſpacio, per omnes ſignorum ſtationes ad nos rediret. Hinc factum, vt hoc numero hieroglyphice notarentur, qui illecebris & voluptatibus huius vitæ dediti, ſemetipſos rebus creatis manciparunt, quos arguit D.Iohan.Epiſt.1. canon.dicens: Nolite diligere Mundum, nec ea quæ ſunt in Mundo. ſi quis diligit Mundum, non eſt charitas Patris in eo.quoniam omne quod eſt in Mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ, quæ non ex Patre, ſed ex Mundo eſt. In eandem ſententiam. D. Cyprianus ad hunc modum loquitur lib.de duodecim abuſionibus: Mundi amor, & Dei pariter in

Exho.12. Cap. 2.

vno corde habitare non poſſunt, quemadmodum oculi pariter cæ-lum & terram nequaquam conſpiciunt. Vt.n.mors (inquit Euthymius) animam ſeparat a corpore; ita & præſens Mundus amatores ſuos ſeparat a Deo. Non incongrue igitur hoc numero ſignificamus homines ſenſuales, idololatras, ac conſummatam illorum malitiam, atq. induratam obſtinationem. vt apud Ezechielem cap. 8. & 11. Ecce in hoſtio templi Domini inter veſtibulum, & altare quaſi Vigintiquinq. viri dorſa habentes contra templum Domini, & facies ad Orientem, & adorabant ad ortum Solis. Nempe per hos Vigintiquinq; viros, vt explicat Nicolaus Lyren. deſignãtur apoſtatæ a fide, maxime quando ſunt in ſua malitia ſolidati, quæ ſignatur per numerum 25, tetragonum. quod adaperit, & Gloſ. Ordinaria eundem Prophetæ locum explanans his verbis: Signat Propheta Vigintiquinq; viros, qui in quadrum ſolida ſtatione fundati ſunt, & a quinq; ſenſibus per quinquies quinque, figuram efficiunt quadranguli. D. Hier. com. in cap. 8. Ezechielis: Vſq; hodie, in Eccleſia, quæ eſt domus Dei, & ante portam, et in introitu, ſiue in via portæ, quæ ſignificat Saluatorem, per quem ingredimur ad Patrem, ſunt Vigintiquinque viri ad ſenſus cuncta referentes. Idem cap. 48. dilucidans locum illum: Quinq. milia quæ ſuperſunt in latitudine per Vigintiquinq. milia, profana erunt vrbis: Vt cunctis (inquit) habitare liceat Iſraelitis, omniq. de plebe, non quod immunda ſint, aut aliquid in habitatione terræ ſanctæ contaminatum, putridum putetur, & ſordidum; ſed quod pręter Sacerdotes, omnibus in eis habitare permiſſum eſt. Per quę intelligimus cuncta, quę referimus ad ſenſus, hoc eſt, ad corporis voluptates, quæ viſu, & auditu, tactu, odore, & ſapore capimus eſſe profana, & templi ſanctimoniam non habere, nec ſacerdotale eſſe priuilegium, ſed laicę vilitatis. Et quantum non ſubterfugit memoriam meã, nunquam in bonam partem hunc numerum potui reperire. Licet.n. Numer. cap. 8, ad ſacerdotale miniſterium a Vigintiquinq; annis eligi dicantur, in Hebręo tamen non habetur hic numerus, qui

in Pſal. 32.

in Septuaginta dicitur, ſed tricëarius, quod annotatum reliquit D. Hieronymus Epiſt. 23. quæ eſt ad Theophilum Alexan. Porro ſi quæras vnde conſtet hic numerus, de quinario fieri comperies, qui neque triangulus, neque tetragonus, neque cubus, neque perfectus eſt. quinimmo quinque figurarum nullus reperitur perfectus numerus. quinta. n. vnitas, quæ a decem millibus ad centum millia porrigitur, regij decoris totiusq. perfectionis eſt expers.

	1	2	3	4	5
1	10	100	1000	10000	100000
	6	28	496	8128	--------

Præterea ſicuti numerus 25. duas dumtaxat habet partes aliquotas, nempe 1. & 5. pari modo quinarius cum ſit primus incompoſitus, ſola numerabilis eſt vnitate, ſic etiam ex diametro diſtans a perfectione. Vnde & huiuſmodi numeri, qui nullam habent partem denominatam, præter vnitatem, infructuoſos in vinea Domi-
Cap. 25. *ni notant, de quibus apud Matthæum dicit Veritas: Seruum inutilem proijcite in tenebras exteriores. Nobis etiam cōſentiunt Pythagorici, quinarium Mineruæ ſacrum habentes, quæ ſterile producit. Mineruam quidem dicit Seruius Grammaticus, natam quinta luna, ſicut omnes qui ſteriles fuere. Vt intelligamus (inquit Ioan. Bocc.) Titanis filios ſteriles fuiſſe, quinta Luna ipſos natos dicunt. Antiquis.n.creditum eſt, quidquid Luna quinta naſceretur, ſterile atq. damnoſum fore Hinc natum adagium vt nullius numeri hominem dicamus natū Quinta Luna. Quemadmodum & Quintæ claſſis appellamus infimæ notæ homines, & ſupra modum ignauos, nulloq; dignos honore. Cuius rei teſtis eſt Cicero in Academicis lib. 2. de Democrito loquens: Quis (inquit) hunc Philoſophum non anteponat Cleanthi, Chryſippo, reliquisq. inferioris ætatis? qui mihi cum illo comparati Quintæ claſſis videntur, ideſt poſtremi ordinis. Accedit Heſiodi lucubrātiuncula, qua, pro ratione*

temporum

temporum, dierum alios comprobans, alios reijciens, reprobat Quintas, in quibus Erinnyes Rixæ filias natas dicit, quas iuſſu Plutonis vagari, & plus habendi deſidera caſtigare, periuroſq; depoſcere ad ſupplicium inſinuat:

Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας, τὸν ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.

Quæ ſic vertuntur.

---- quintas fuge. namque illarum pallidus Orcus, — Heſiod. libro de diebus.
Tum diræ Eumenidum facies toto Orbe vagantes
Caſtigant, ſi qua in terris periuria falſum
Affirmant, quæ lis alterne agitata creauit.

Idem monet Virgilius in primo Georgicorum:

---------- quintam fuge. pallidus Orcus,
Eumenideſque ſatæ. *& quæ ſequuntur.*

Exſtabat in Melampodis commentario, vti refert Lud. Rhod. peierantes Luna Quinta, totidem commori diebus, quod (inquit ille) cum obſeruarim quandoque, verum comperi. Atque id quidem ex Pythagoricorum ſententia, qui numerum illum in diebus lunaribus iuſtitiæ, & æquitatis diem eſſe tradiderunt. nam & exſuperans adimit, & quod deficit, reſtituit æquitas, quorum vtrumque eſt iudicis munus. Iſtud ipſum efficit dies Quinta, quæ prima addit deficienti; cum altera quinta labentis, & occidentis menſis adimat, quod eſt exſuperans. Cognati igitur ſibi ſunt 5. & 25. & horum quiſque Mundo deditos notat, & vitam ſenſibilem, propter quinque ſenſus, quibus vita corporea tranſigitur. D. Hieronymus in explanatione Ezechielis, vbi legitur: Porta a tecto thalami vſque ad tectum eſt latitudinis Vigintiquinq. cubitorum; oſtiũ, contra oſtium: Hic, inquit, numerus ad ſenſus refertur. ſi enim quinos cubitos contra ſe quinquies ordinaueris, Viceſimum et quintum numerũ efficies. Vigintiquinq; milia in menſura Ciuitatis, ad quinq. ſenſus referuntur, & ſimplicem hiſtoriam litteræ.

Lect. ant. libro 22. cap. 10.

Cap. 40. & 48.

Hier. in Ezech. 45. 48.

Ff Quinque

Num. 27 Aug. in Pſal. 49. & 147. *Quinque filiæ Salphaad deſignant opera quinq; ſenſuum, aut ipſos ſenſus, qui ſunt filiæ, quæ naſcuntur ex obliuione; non ex memoria.* 1.Reg.6. Greg. pp eod. *Quinq; vero ani aurei, deſignant memoriam peccatorum per quinque ſenſus commiſſorum. Quinq; in domo vna, hoc eſt, in homine,* Luc. 12. Amb. eod. *ſunt anima, caro, appetitus rationalis, concupiſcibilis, & iraſcibilis: & diuiduntur quæ prius in malum conſentiebant. Quinque ciui-* Eſai. 19. Hier. eedem. Beda in Luc. c. 78 *tates in terra Aegypti loquentes lingua Chanaan, ſunt figuræ quinque ſenſuum. Viſus noſter, qui principem inter ſenſus locum tenet, lingua Aegyptia loquitur, quando videmus mulierem ad concupiſcendum. Guſtus noſter loquitur lingua Aegyptia, quando dulceſcunt fauces noſtræ, in quas pertrahitur quidquid porrigitur, & quod antequam accipiatur charum habebatur, idem perceptum vileſcit, et contemnitur. Ab his ſenſibus morti aditus eſt patefactus.* Gen. 3. *ſcriptum eſt.n. de fructu illo qui nobis mortem intulit: Et vidit mulier, quod lignum eſſet bonum ad veſcendum, et pulchrũ oculis. Olfactus noſter loquitur lingua Aegyptia quãdo ſecũdũ Prophetã viuentes in delitijs, vtimur vnguentis, et odorum ſuauitatibus. quorum immodico vſu, ad venereum congreſſum reddimur propenſiores. Nam & Commodus Imperator, cum graſſante aliquando peſte vnguentis vſus eſſet, ex ea re ad libidinem maiores flammas cõcepit. Tactus noſter loquitur lingua Aegyptia quando non audien-* 1.Cor.7. *tes illud quod Apoſtolus loquitur; Bonum eſt homini mulierẽ non tangere; ſed eneruamur tactu. neq;.n. illum tãtum dico tactum qui manu fit, ſed qui in toto corpore ſeruatur. (vt.n. in Quinario diximus) vis & facultas tangendi, per totam carnem ſparſa ac diffuſa eſt. Auditus deniq; noſter loquitur lingua Agyptia quãdo ſuſcipientes auditionem vanam, turpia verba atq; ad fraudem & curioſitatem compoſita nos in fraudem inijciunt, ac circũuentos rurſus* Gen. 19. *a ueritate abducunt. quemadmodũ olim, et primos parentes, Quinq. ſunt ciuitates, quæ imbribus igneis cõflagrarunt, Sodoma, Gomorra, Adama, Seboim, & Segor. illud (niſi fallor) ſignificantes, quod omnes qui ſenſus corporis ſui libidinoſe tractauerint, in illo incẽdio*

concre-

concremandi ſunt. Spectat ad id quod apud Ezechielem facta dici- Cap. 8.
tur prophetia ſexto anno, & ſexto menſe, & quinto die menſis. qui numeri ad fabricam Mundi referuntur, & carneos ſenſus, qui terrena conſpiciunt, & necdum cęleſtia contemplantur. Dirigit .n. ſermonem ad presbyteros Iuda, e quibus ſeptuaginta tenebant turibula, & Vigintiquinq; (vt nuper diximus) in tempo adorabant Solem, ſedebatq; Propheta in domo ſua fugiens frequentiam multitudinis. Ipſi Quinq; Gentes contra quas pugnat Saul, Moab ſci- 1.Reg.14.
licet, Filij Ammon, et Edom, & Rex Soba, & Philiſtæi. Greg. pp. In ſuperandis (inquit) aduerſarijs, quia inſidiæ oppoſitæ quinq; corporalibus ſenſibus deſignātur, apte per Quinarium numerū exprimuntur. qui .n. Quinq; Gentium nomina poſuit, oppoſitas Quinq; ſenſibus corporis fraudes dęmonum deſignauit. Hæc ille. Ipſi ſunt Num. 31
Quinq; Reges, qui regnant in vitijs, vt euidentiſſime doceamur, quod omne vitium regnans in corpore, pendet ex quinq; ſenſibus, proinde mandat Dominus eos perimi de regno Madianitarum, vt vltra non regnent ſuper eos vitia. Ipſi quinq; Reges a quattuor ſu- Gen. 14.
perati, deſignantes quinque ſenſus ab illecebris ſuperatos. Ipſi ſunt Quinq; Reges aduerſus Gabaonitas in prælium conſpirantes, quod Ioſue 10.
ſe ſociaſſent ad filios Iſrael. animæ ſiquidem rationali, cum ſe verbo Dei ſociauerit, pugna paratur aduerſus quinque corporis ſenſus, quod per horum aliquem neceſſe ſit decidere in peccatum. niſi .n. probe regantur ſenſus, ad vitium faciles ſunt viæ. Per eos ad vitia nobis aditus patet; ac per eos in animum influit, ac intrat peccatum. Inde et Agnus in Quintā diem aſſeruabatur, hoc eſt a decima vſq; Exho. 12
ad decimam quartam, quia Chriſtus victima noſtra quinq; noſtros externos ſenſus erat expurgaturus. hę .n. domus animæ feneſtræ ſunt, de quibus ait Ieremias: Aſcendit mors per feneſtras, hoc eſt per ſenſus, a quibus peccatum proficiſcitur, non vt efficientibus cauſſis, ſed vt adiuuantibus. & circa quos bellum committitur peccati ſagittam extrinſecus incidentem admittentes. Hoc eſt tri- Gen. 47.
butum, quod impendunt Aegyptij Pharaoni, qui ſemper viſi-

bilibus, & corporalibus obſequuntur. At Iſraeliticus populus, non ſic; ſed decimas offert Deo. Quinta*m* pars ſunt quinque ſenſus ſeruientes Principi huius ſeculi. Ipſi præterea ſunt Quinque dies, quibus exactis, Ozias princeps Bethulienſis populi conſenſit popularibus ſuis vt traderent Holoferni Ciuitatem. quare arguitur per Iudith his verbis: Quod eſt hoc verbum, in quo conſentit Ozias, vt tradat Aſſyrijs Ciuitatem, ſi intra Quinque dies non venerit nobis adiutorium? Et qui eſtis vos qui tentatis Dominum? Non eſt iſte ſermo, qui miſericordiam prouocet, ſed potius qui iram excitet, & furorem. Ipſi rurſus ſunt Quinque porticus piſcinæ illos languidos continentes. Ipſi quoque ſunt Quinque viri, quos Samaritana habuit ad libidinem. Ipſi Quinque fratres epulonis apud Euangelium Lucæ. Ipſi Quinque iuga bonum, propter quæ recuſat inuitatus cena frui magnifica, eos præſignans qui mundanis dediti rebus, vocati venire nolunt ad cæleſte conuiuium. Adhuc ipſi ſunt Quinque panes hordeacei, qui franguntur a Seruatore, & multiplicantur, eorum qui audiunt multitudini. quæ etiam 5000. virorum eſt, eos ſignificans, qui in ſeculari adhuc habitu poſiti, exterioribus quæ poſſident, haud bene vti nouerunt. quare non ipſe Dominus, ſed Diſcipuli recordantur eorum, inclinante iam Sole. Multi enim ſolum attendunt ſenſibilibus, vt quæ ſola ſint. Vide autem circumſpiciens, inquit Plato, ne quis exaudiat ex his, qui non ſunt myſterijs initiati. ſunt autem hi, qui nil aliud eſſe putant, niſi id quod poſſint manibus tenaciter apprehendere. tales enim ſunt, qui attendunt ſolum ſenſuum quinarium; auditus autem, & quæ ſunt eius generis, adire non poſſunt Dei intelligentiam. Proinde in veteri Teſtamento operculum, quo arcebatur infidelitas populi, oppanſum erat ante Quinque columnas, arcens eos qui erant in ambitu. Ipſi denique ſunt Quinque libri Moyſis, quibus ſignificatur lex, quæ iram operatur, & nihil ad perfectionem duxit. Neq; tamen cum Manichæis abſolute malam appello legem; ſed non ſimpliciter bonã.

Iudith. 8. Iohan. 5. Beda in Iohan. 4. Cap. 16. Luc. 14. Aug. lib. de verbis Domini, Ser. 33 Beda i Luc. Luc. 9. Iohan. 6. Matth. 14. Beda in Matth. 14. Mar. 6. Lib. De Scientia. Clem. Alexãd. Strom. lib. 5. Exho. 26. Philo de vita Moyſis lib. 3. Rom. 8.

mala

mala quidem eatenus non erat lex, quatenus pædagogus nobis erat in Chriſto. Non bonam autem eſſe legem aperte docet Propheta, apud quem Deus de Hebræis verba faciens: Dedi, inquit, eis præcepta non bona. non dixit præcepta mala; ſed non bona, ideſt, non perfecta, non abſoluta, non conſummata. Nam multa permiſit Legiſlator ob duritiam populi, veluti auaritiam, vſuram, diuortium, connubia illicita, quæ poſtmodum non permiſit Euangelium. Quod confirmant veteres Hebręi Doctores, qui illud Eccleſiaſtici interpretantes: Vanitas vanitatum, & oĩa vanitas, inquiunt: Vana eſt etiam lex, donec venerit Meſſias. Huic igitur legi, antequam veniret Euangelium, deerat perfectio, quę ſenario comprehenditur. quinque autem per ſex ſi multiplicantur, vt lex per Euangelium impleatur, vt fiant ſexies quini, naſcetur numerus 30. ad Euangelium ſpectans. Inde apud Euãgelium ſecundum Iohannem ſcriptum legitur, quod Diſcipuli cum aſcendiſſent nauim, mare, vento magno flante, exſurgebat. cum ergo remigaſſent quaſi ſtadia 25. aut 30. vident IESV ambulantem ſupra mare, & proximum naui fieri, & timuerunt. Myſtice quidem hos numeros ęſtimantis voce proferens Euangeliſta, non adfirmantis. Quantum.n. accedit finis Mundi, creſcunt terrores, creſcit iniquitas, creſcunt errores. Ipſi ſunt fluctus Eccleſię nauem turbantes tempeſtates: tamen inter omnia tentamentorum genera nauis proficiebat, portum quęrebat. ad eos autem qui implent legem, venit IESV, & tamen tantę ſunt tribulationes, vt etiã ipſi qui crediderunt Dominũ IESV, et qui conantur perſeuerare, expaueſcant. Hactenus ab vnitate, continuata numerorum ſerie, ad hunc vſq. numerum Deo adiutore progreſſi ſumus, cuiq; eorum ex ſanctorũ Patrum, et Pythagoręorum ſententia myſticã aliquam ſignificationem adaptantes. Poſt hac vero non eſt noſtri conſilij naturali numerorum ſeruato ordine, quemque eorum ſingulatim explicare. tum quod multi occurrent quorum non ſatis perſpecta inueniri poſsit, aut comperta myſtica ratio; tum quod ex pręcedentibus, qui ſimpliciores ſunt, &

Ezech. 20.

Cap. 1.

Ca

Beda in Iohan.

aggregatione aut multiplicationis ductu ſequentes conſtituunt, colligi facile queat eorum qui ſequuntur ſignificatio. ex ſimplicibus.n.facile eſt ad compoſitorum cognitionem peruenire. Deinceps igitur inſigniores numeros enodabimus.

DE NVMERO XXVII.

TErnarij cubus eſt numerus 27.nam ſi producuntur cubi ductu laterum, & radicum in ſuos tetragonos, ductus ternarius in ſuũ quadratum, nempe nouenarium, 27. procreabit. Habent quidem quadrati longitudinem,& latitudinẽ, ſed altitudine ſunt orbati. quod ſi per latera vnam recipiant multiplicationem, æqualem proferunt profunditatem; nam 9.tetragonus poſt vnitatem tertius, 3. habet in latere,et natus ex tribus in ſe multiplicatis. ter.n.tria conficiunt nouem, ſi vero vnam lateris multiplicationem adiunxeris,cubus æquali laterum formatione conſurgit.ter.n.tria,ſi tertio duxeris, 27. cubi forma producetur. Tot autem vnitates habere cubum in latere neceſſe eſt, quot habuit tetragonus, ex quo productus eſt, vtpote 9. tetragonus tres numeros habet in latere, tres quoque 27. cubum habere opus eſt. Quoniam igitur omnis cubus ab ęquilateris quadratis proficiſcitur, æquus ipſe cunctis eſt partibus. nam & latitudini longitudo, & his duobus, compar eſt altitudo. At cum tribus terminis longo, lato, & profundo ſit quieſcendum, ſequitur vt numerus cubus plenitudinem notet ac firmitatem. Par eſt vt hoc loco referam commentũ Cabaliſtarum. Veritas apud eos dicitur אמת hemeth, quarum litterarum figuræ, ſolidæ ſunt, & quadratæ, firmos habentes pedes, et baſes. quibus indicatur veritas eiusq; ſtabilitas, vti videre
Col. 124 licet in nouiſſimo theſauro Pagnini. Et vice verſa שקר Sciecher.i.mendacium ſcribitur ea litterarum forma, quę habent firmitatem, nec ſeorſum ſtare poſſunt, neq; ſimul iunctę. vt verum ſit adagium

adagium illud Mendacium breues habet pedes, immo claudos ac debiles]. Conſentiunt Poetę dum mendacem fortunam, quę obambulat quocunq;, & alijs eripit facultates, alijs tradit, ab iiſdemque rurſus aufert illico quæ tradiderat, & alijs tradit temere, & inconſtanter, vſqueadeo vt calamitates magnæ, & asperæ fiant cum quiſpiam ei crediderit, quo incertum, & inſtabile eius donū ſignificarent, eam ſuper rotundo lapide inſiſtere finxerunt. Quemadmodum cecinit Ouidius lib. 2. de Ponto.

Scilicet indignum iuuenis rariſsime ducis,
Te fieri comitem ſtantis in Orbe Deæ.

Et Tibullus primo Elegiarum.

Verſatur celeri Fors leuis orbe Rotæ.

Ceterum Athenięſes, vt in Meſſenicis traditum a Pauſania, quadrangula figura Hermas fecere, & eam ab illis alij Græciæ populi acceptam formam in Mercurij ſigillis vſurparunt, nempe ob veri ſermonis firmitatem atq; cōſtantiam, quia veritas vndecumq; ſui ſimilis eſt: mendacium vero vanum ac multiplex eſt, ſibi ipſi minime conſentiens. in hac ſignificatione Hieroclem philoſophum Alexandrinum dicere ſolitum refert Suidas, Socratis diſputationes ſimiles eſſe teſſeris. erectas.n. ſtare ſemper, vtcunq; cecidiſſent. Idem e Damaſcio quodam allegat hæc verba de cordato quodam viro: In omnibus erat grauis, & honeſtus, & quadratus, & ſine reprehenſione compoſitus. vbi Quadratus pro conſtanti accipitur. In quam ſententiam dici poteſt quod Rationale, quo vtebantur antiquæ legis Sacerdotes, Quadrangularis erat figuræ, in longitudine, & latitudine palmi menſuram obtinens. hac.n. figura ſignificabatur conſtantia Sanctorum, qui non circumferuntur omni vento doctrinæ; ſed irrequieto motu in præclaris operibus, & fide conſtantiſſime vſq; in finem perſeuerant. Nihil ſane perfectum, quod non ſtabile, & perpetuo ſibi conſtans, atq; adeo ipſa ſtabilitas, & conſtantia rerum omnium abſoluit perfectionem. Neq; is qui ſemel cuiq; ſuum reddidit, iuſtus; neq; qui ſemel mortem contemſit, is fortis; ſed qui hæc conſtanter, & perpetuo facit, præcla- Exh. 28.

rum horum nominum decus meretur, conſiderans illud Matth. cap. 20. & 24. Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Hinc
Moraliū lib. 1. *Ariſtoteles hominem vocauit tetragonum, cuius videlicet omnia ita rectis angulis includerentur, vt nihil de ipſorum lapſu aut inconſtantia eſſet verendum. Eodem myſterio Iohannes Apoſtolus*
cap. 21. *in ſua Apocalypſi hunc ſermonem profert: Ciuitas in quadro poſita eſt, & longitudo eius tanta eſt quanta & latitudo. Et menſus eſt ciuitatem de arundine aurea, per ſtadia duodecim millia; & longitudo, & altitudo, & latitudo eius ęqualia ſunt. quem locum dilucidans Victorinus Pictauien. Per ciuitatem (inquit) quadratam Sanctorum adunatam turbam oſtendit, in quibus nullo modo fides potuit fluctuare. In eadem ſignificatione 3. Reg. 5. legimus Regem pręcepiſſe vt tollerent lapides precioſos in fundamentum Templi, et eos quadratos redderent. Geneſi quoq. cap. 6. Arca Nohe,*
Augu. in ciui. Dei lib. 15. c. 26. *quæ figuram geſtabat Eccleſię, ex lignis quadratis, ut diluuij poſſet impetus ferre, facta eſſe deſcribitur. Licet. n. non ſit minimi facienda Hebraica lectio, quę habet: Fac tibi arcam lignorum cedri. quod cedrus ſit arbor altiſsima, & ad claſſes ędificandas aptiſsima cenſeatur, quæq. etiam nunquam carie putredineq; vicietur; Gręci nihilominus Latiniq; Theologi ſequũtur lectionem Septuaginta, quę e lignis quadratis arcam conſtare dicit. Eccleſiaſtici ſiquidem ſcriptores quadratum interpretantur cordatum, iuſtum, &*
Lib. 3. *tenacem propoſiti virum, quem vt Flaccus eleganter canit.*

Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida; neq; Auſter
Dux inquieti turbidus Hadriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur Orbis
Impauidum ferient ruinæ.

Eſt igitur huius viri mens tanquam quadrata, Attendite ſimilitudinem quadrati lapidis, cui ſimilis eſſe Chriſtianus debet, Quadratus lapis ſolidę conſtantiſque figurę quomodolibet iactus, quadratus

dratus ſemper ſtat. In omni tentatione ſua non cadit Chriſtianus, nec ſuum mutat animum quęcumque inciderit fortuna. Et Electorum mens, ſi inter vniuerſa Mundi ſiue aduerſa, ſiue proſpera permanſerit immota, quaſi quadratam ſibi figuram ineſſe virtutis inuictę demonſtrat. Ceterum quam bene fundata ſit Eccleſia ſupra firmam petram, & quam firmiter ędificata, illud perſpicue manifeſtat quod Simon vocatus eſt a Domino Cephas. Eſt enim Cephas Chaldaicum uerbum idem quod petra. porro Petrus auctore Auguſtino vniuerſam ſignificabat Eccleſiam, quę in hoc ſeculo diuerſis tentationibus velut imbribus, fluminibus, tempeſtatibusq; quatitur, & non cadit: quoniam fundata eſt ſuper petram. vnde & Petrus nomen accepit. non enim a Petro petra, ſed Petrus a petra: ſicut non Chriſtus a Chriſtiano, ſed Chriſtianus a Chriſto vocatur. Ideo quippe ait Dominus: Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. quia dixerat Petrus: Tu es Chriſtus filius Dei viui. Super hanc ergo, inquit, petram, quam confeſſus es, ædificabo Eccleſiam meam. Petra enim erat Chriſtus, ſuper quod fundamentum etiam ipſe ædificatus eſt Petrus. Redeamus ad Arcam. Euidentius enim Eccleſiæ ſoliditas fuit expoſita, quando Viceſimus ſeptimus dies menſis commemoratus eſt; quia nos ad omne opus bonum paratos, ideſt, quodam modo quadratos Trinitas perficit; in memoria, qua Deum recolimus; in intelligentia, qua cognoſcimus; in voluntate, qua diligimus. Nec a myſterio vacat, quod Arca Nohe ſeptimo menſe ſedit, hoc eſt, requieuit. ad illam ſiquidem ſeptimam requiem recurrit ſignificatio. Et quia perfecti requieſcunt, ibi quoque illius quadraturæ numerus iteratur. nam ſecundum translationem Septuaginta, Viceſima ſeptima die ſeptimi menſis commendatum eſt hoc ſacramentum, cum Arca requieuit ſuper montes Armeniæ. Et rurſus, Viceſima ſeptima die ſecundi menſis, quando areſacta eſt terra, ea commendatio confirmata legitur. quod enim promittitur in ſpe, hoc exhibetur in re. Addit Auguſtinus,

Matt. 16

Gen. 8.

Aug. contra Fauſtum lib. 12. c. 19.

Gen. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Vice=

Contra Fauſtum lib. 12. *Viceſima ſeptima die ſecundi menſis ſiccatam fuiſſe terram, tamquam finita eſſet iam baptizandi neceſſitas in numero dierum quinquageſimo ſeptimo. Ipſe eſt.n. dies ſecundi menſis Viceſimus ſeptimus, qui numerus ex coniunctione Spiritus, & corporis, ſepties octonos habet, vno addito propter vnitatis vinculum. In hoc cubo ſcribit Plato animę Mūdi factam fuiſſe generationem. aſſumit.n. vnitatem commune principium parium, & impiarium; deinde 2. & 3. qui primi ſunt eorum, quos vocamus planos, ſeu ſuperficiem referentes; tum 4. & 9. primos quadratos; deinde & primos cubos 8. & , quem in manibus habemus, 27. qui id habet peculiare, quod cum ſit poſtremus præcedentium omnium continet ſummam, tum inter ſe compoſitorum, tum imparium in ſe ductu. vnum.n. duo, tria, quattuor, octo, nouem ſimul colligata conficiunt Vigintiſeptē; idem, ſi in ſe duxeris partes aliquotas ipſius numeri 27, quæ ſunt vnum, tria, nouem. Quod ſi ipſa 27. in ſe ductitaueris, habebis quadratum ſuum 729. cubum nouenarij, quem ſummopere libro de Repub. nono Plato noſter laudat, illum magnum dicens ac fatalem. Si vero omnes numeros ſcilicet 1, 2, 3, 4, 8, 9, & 27, inter ſe compoſueris, habebis 54, qui apud Plutarchum eſt numerus dimidiæ vitæ humanæ. Adhuc ſi 1, 2, 3, 4, 8, 9. in ſemet ductitaueris, naſcetur 1728. cubus duodenarij. Si denique cunctos pares in ſeipſos multiplicabis, orietur 64. quadratus ab octonario primo cubo, & cubus quaternarij primi quadrati. Inde etiam ſeptem hos numeros in vna recta linea non diſpoſuit Plato; ſed duobus ordinibus, quorum vnus pares, alter impares contineret. Quo ſignificetur geminā vim ineſſe animæ; alteram qua in mundum intelligibilem ſemper inhæret, imparibus numeris expreſſam; alteram qua corpus producit, quam pares numeri ſignificant. Anima.n. cum a mundo intelligibili degeneret, a quo procedit, in corpus vergit, quod producit. Verumtamen nec adeo degenerat a mundo intelligibili; vt diuinę conditionis expers ſit; nec adeo vergit in corpus, vt materiæ ſordibus participet. Vnitate igitur in vertice collocata, terni ex*

In Timæo.

Plutar. de Oraculorum defectu.

vtraq;

vtraq; parte fluunt ab eadem; ab vna quidem 2, 4, & 8. pares ac feminei; ab altera 3. 9. & 27. impares ac maſcula præditi natura, vt hic:

				1			
Superficiales			2		3		
Quadrati		4				9	
Cubi	8						27

Ex his ſeptem numeris facta contextio generationem animæ ſummi artificis efficit imperio. Et hic magna comprobatur dignitas, et potentia numeri 27. quod origo animæ mundanæ ſub hoc numero comprehendatur; ſed maior etiam cenſebitur, vbi ſimiles numeri cum ſimilibus fuerint multiplicati. producunt .n. numeros planos, quia ducti 2, in 3, conſtant 6, perfectum, & ex numerorum principijs primo pari conſtantem, & primo impari. 4. & 9. multiplicati, producunt 36 primum qui ſimul quadratus ſit, & trigonus. deniq. 8. in 27. faciunt 216. ſenarij cubum ſuo ambitui æqualem, et primum qui duorum cuborum ductu naſcatur. ſunt .n. 8. & 27. cubi, quare cubus etiam erit hic numerus. Cum n. fuerint duo numeri cubi, qui inde producetur, erit cubus. Et hic etiam obiter notabis, quod omnium trium quantitatum continue proportionalium, cubus ſecundæ quantitatis eſt æqualis ductui omnium quantitatum inuicem, vt 4, 6, 9. ſenarij cubus eſt 216. ducatur igitur 9. in 6. fit 54. ducatur 54. in 4. fit 216. Neque tacebo, quod numerus 216. componitur ex tribus cubis, nempe 125. 64. & 27. habentibus radices cubicas 5. 4. & 3. quemadmodum enim quadratus ſępe componitur ex duobus quadratis; ita hic primus eſt qui tribus componatur cubis. Neque uero obſcurum eſt, quin hiſce numeris etiam conſonantiarum rationes inſint. Nam duo ad vnitatem duplam habent rationem, qua refertur Diapaſon. Seſquialtera ternarij ad binarium, qua Diapente. quaternarij ad ternarium ſeſquitertia, qua Diateſſaron. tria ad nouem triplam habent proportionem, qua refertur in harmonia Diapaſon cum Diapente, ſeu duodecima quam vocant.

vocant. Octo ad duo ſeu quattuor ad vnum quadruplam habent rationem, qua Diſdiapaſon, ſeu decimaquinta. Denique 9, ad 8, ſeſquioctauam, qua Tonus.

DE NVMERO XXVIII.

PErfectiſsimus eſt numerus 28. virtutis quidem æmulator, qui nec ſuperuacua progreſsione porrigitur, nec contracta rurſum diminutione remittitur; ſed medietatis obtinens terminum, ſuis æquus partibus, nec craſſatur abundantia, nec eget inopia. habet enim medietatem 14, & ſeptimam 4, nec caret quarta, ideſt, 7. poſsidet quartamdecimam 2, & viceſimamoctauam 1, quæ in vnum redactæ totū partibus corpus æquant. nam iunctæ partes 14. 7. 4. 2. & 1. efficiunt 28. qui cum medium obtineat locum inter abūdantem & diminutum, virtutis dicitur numerus. nam quod ſuæ partes ſummam non excedunt, hoc cum diminuto conuenit, & ab abundante abeſt: quod vero partes in vnum collectæ a ſumma non abſunt, ſed eam implent, cum abundanti conuenit, & a diminuto differt. eſt itaque inter vtrumque medius. Sic ſane virtus inter exceſſum, & defectum media eſt, vtpote cum vtroque nonnihil conſpirans, itemq. & ab vtroque diſcreta. ſic liberalitas ſua elargitione prodigalitati conſentiens, ab auaritia prorſus abeſt; acceptione contra, cum auaritiæ non prorſus aduerſetur, certe prodigalitatem a ſe repellit: eadēq. media ſe ſe collocat. idem in alijs licet intueri. Neq; numerus perfectus ſolius virtutis ſymbolum gerit, immo vero omnis prorſus perfectionis. adeo in ſingulis eſt mediocritas, quæ ſeruat & reſtituit; ſed exceſſus & defectus corrumpunt. ſic corporis pulchritudo in concinna partium ad totam ſummam reſpondentia, vt neque corporis partes modum ſupergrediantur, neque ab eo abſint, conſiſtere dignoſcitur: quæ profecto certa eſt membrorum ſymmetria, et commenſuratio.

Ethic. li. 3. cap. 8.

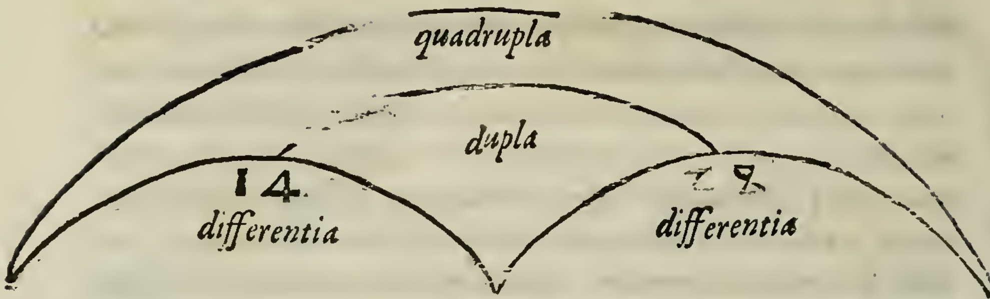
menſuratio. Eſt item perfectus numerus totius harmoniæ ſymbolum. nam, quę harmoniam ſtatuunt & in ſe concludunt, in quadam æquitate, necnon rata concinnaq; proportione reſpondeant, eſt operæpretium. Nec omittendum vniuerſos perfecti numeri multiplices, abundantes eſſe: omnes autem ſubmultiplices diminutos, vt ternarius ſubduplus ſenarij, diminutus eſt. nam & primus, cuius pars ſola vnitas. Deficit igitur ternarius a perfectione, binario. Senarij autem duplus eſt duodenarius abundans, cuius omnes partes ſunt 1, 2, 3, 4, 6. quæ ſimul ſumtæ, conſtituunt 16. Abundat igitur duodenarius quaternario, binarij duplo.

Submultiplex,	Aequale,	Multiplex.
3	6	12
1	6	16
2	0	4
Defectus	ad	Abundantiam.

Dupla proportio.

Rurſus numeri 28, ſubduplex eſt 14. quaternario diminutus, deficiens a perfectione. eius enim partes 1, 2, 7. ſimul poſitæ, denarium conſtituunt, quem decimus quartus tranſcendit quaternario. At duplum numeri 28. eſt 56. cuius omnes partes 1, 2, 4, 7, 8, 14, 28. ſimul ſumtæ, conficiunt 64. qui numerum 56. tranſcendit octonario, quaternarij duplo. id quod de ceteris cenſeas opus eſt.

qua-

14 ---------- dupla ----------	28 ---------- dupla ----------	56
10	28	64
4	0	8
Dimidium,	*Totum,*	*Duplum,*
Diminutum,	*Perfectum,*	*Abundans,*
Extremum,	*Medium,*	*Extremum,*
Minus,	*Aequale,*	*Maius,*
Vitium,	*Virtus,*	*Vitium,*
Malum,	*Bonum,*	*Malum.*

Numerus igitur perfectus medius exſiſtit inter abundantem, & diminutum geometrica medietate, quod arithmetica medietas in minoribus quidem terminis maiorem obtineat proportionem; in maioribus autem, minorem: harmonica contra, in maioribus numeris, maiorem; in minoribus, minorem. At geometrica vtpote inter vtrãque media, & in maioribus, & in minoribus ſemper æqualem continet proportionem. Quo fit, vt geometricam medietatem maxime virtuti competere conſpiciamus. Virtus.n.id ſibi proprium ac peculiare adſciſcit, vt inter plus & minus propria gaudeat æquitate, in neutrumq. deflectat latus; ſic ſane neq; plus habens excedit, neq; minus habens in defectum prolabitur. quod quidem et geometricæ competit medietati. nam inter terminos parte vna ad exceſſum prolapſos (quippe qui maiorem habeant differentiam parte altera ad defectum, quod contra minorem ſortiti ſunt differentiam) ſuam virtutis inſtar obſeruat rationum ac proportionum æquitatẽ, in neutrum procumbens latus. Conſpicis itaque perfectum nume-

rum

rum omni ex parte medium inter abundantem, & diminutum. atque adeo quod ad ipſum non pertingit, diminutum eſt; quod contra ſupergreditur, abundat. Illud autem ad perfectorum commendationē effertur maxime, quod eos admodum raros reperias, quippe qui pauciſſimi ſint, & nimis conſtanti ordine procreati; at vero ſuperfluos ac diminutos longe multos, infinitosque reperias, nec vllis diſpoſitos ordinibus, & a nullo certo fine generatos. adeo perfecti regium ſibi vendicant honorem ſummo imperij faſtigio conſidentes. quanto.n.quidpiam rarius, tanto illud honorabilius, melius, ac præſtantius cenſetur. Hi quippe adeo ſunt infrequentes ac rari, vt in vnaquaque vnitate niſi vnus occurrat perfectus: ſed & quædam ſedes perfecti numeri honore deſtitutæ, orbatæq. ingemiſcunt. prima enim vnitas, quæ vſque ad 10. ſe extendit, vnius tantum ſenarij primi perfecti regijs inſignitur honoribus. ſecundæ numerorum ſedi, quæ a 10. ad 100. porrigitur, perfectus ſecundus imperat 28. in tertia a 100. ad vſque 1000. tertius perfectus præſidet 496. quartæ regionis imperiū, quæ a 1000. ad 10000. progreditur, quartus perfectus 8128. adminiſtrat ſolus. quinta, quæ a 10000. ad 100000. excreſcit, regij decoris eſt expers. ſexta rurſum, ſeptima, octaua, nona, ac decima numerorum ſedes ſingulæ vnico tantum perfecto reguntur. vndecima vero pari quo quinta modo perfecti numeri honore deſtituitur. Omnis igitur perfectus in ſua ſede vnitatis eſt vnicus ac ſolus, immultiplicabilis, impatiens conſortis, vt qui ſua præſentia regionem propriam ac ſedem occupat totam. Et ſicut vnicus eſt in Orbe Sol; ita & quæuis numerorum vnitas vno tantum honoratur perfecto. Nulla autem ſedes duorum eſt capax: ſed & quaſdam (vt ante docuimus) regiones, ſedes, & manſiones illud regium perfectionis faſtigium repudiat ac dedignatur.

Per-

Perfecti vſque ad notas 28.

1	6
2	28
3	496
4	8128
5	
6	130816
7	2096128
8	33550336
9	536854528
10	8589869056
11	
12	137438691328
13	2199022206976
14	35184367894528
15	562949936644096
16	9007199187632128
17	
18	144115187807420416
19	2305843008139952128
20	36893488143124135936
21	590295810341525782528
22	9444732965670570950656
23	
24	151115727451553768931328
25	2417851639228158837784576
26	38685626227663735544086528
27	618970019642672545263517696
28	9903520314282971830448816128

Non longe igitur a virtute abeſt talis perfectorum raritas. Vera enim illa ſententia Biantis, qua illum vſum fuiſſe Laertius refert:

fert: τοὺς πλείστους εἶναι κακοὺς, *id eſt, plures eſſe malos. Et Cicero veriſsime ait: Deteriorum magna natio eſt, boni vero ſingulares. Huc duo reſpiciunt fratres Eſau. ſ. figurans reprobos, & Iacob electos. nam populus vitijs deditus appellatur maior, & priorem in naſcendo locum occupat: alter vero qui ad virtutis ſtudium fertur, minor vocatur, poſterioremq; natiuitatis ſortem tenet, quia malorum hominum copia vbiuis gentium ingens eſt, & in omnibus ſibi principatum ac primas vendicat; bonorum vero mira raritas, & malis vbique cedere cogitur. Et hoc fit vitio fomitis vt quiſque ad vitia propenſior ſit, quam ad virtutes, & citius bonorum hominum multitudo ab vno vitioſo in deterius pellicetur, quam ingens malorum caterua ab vno ſtudioſo ad meliorem frugi reuocari poſſit. Hæc humani generis tam mira in vitia propenſio in cauſſa eſt, vt malorum plena ſint omnia, vt vix decimus quiſque ad virtutis ſtudium incumbat. malorum frequentiam, & multitudinem, his verſibus teſtatur Poeta Satyricus.* Iuuen. Sat. 13.

Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem quot
Thebarum portæ, vel diuitis hoſtia Nili.

Iam vero & Plautus: Mores (inquit) boni ſunt intermortui; mores vero mali, quaſi herba irrigua ſuccreuerunt vberrime. Scribit Lucianus, bonos & integros homines inuentu difficiles eſſe. i. Boni poſſeſsio eſt, quæ haud facile inueniri poteſt, vt quæ iamdudū e vita conceſſerit, adeo obſcura atque puſilla, vt illam vel Lynceus vix dum inueniat. ſunt enim boni perpauci. Ita ſane bonum ſoliſtimum; malum vero infinitum. nam difficile propemodum eſt pulchrum, & honeſtum, quod latet inuenire, cum ſudor ante virtutem ſit poſitus, ſicut quidam e priſcis teſtatur: Lucian. in Timone:

Anguſtum collem tenuis quo ſemita ducit
Ipſa colit virtus magno ſtipata labore
Sic voluere Dei, ſed ſummo in vertice montis
Planicies ignota manet, tutiq; receptus. Heſiod.

Anguſtam eſſe portam ducentem ad vitam Chriſtus his verbis indicat: Intrate per anguſtam portam, quia lata porta, & ſpacioſa via eſt, quæ dicit ad perditionem, & multi ſunt qui intrant per eam. Quam anguſta porta, & arcta uia eſt, quæ ducit ad uitam, et pauci ſunt qui inueniunt eam. Et rurſus: Multi ſunt vocati, pauci vero electi. His Chriſti verbis ſimile eſt quod Virgilius canit.

Matth. 7 Luc. 13. Matt. 22.

Aeneid. lib. 6.

------facilis deſcenſus Auerni,
Noctes atq; dies, patet atri ianua Ditis.
Sed reuocare gradum, ſuperasq; euadere ad oras,
Hoc opus, hic labor eſt, pauci quos æquus amauit
Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus.

Hinc & Prodici Cei proficiſcitur fabula de virtute & vitio. Et Pythagoras iubens ingredi via regia, non veretur prohibere ſequi vulgi ſententiam, quæ caret iudicio, & non eſt ſine controuerſia. Qui ambulat in via regia, non laborat. de hac via per Moyſen præcipit Deus: Via regia ambulabis, et non declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram. et alibi legitur: Nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinabimus, via regia gradiemur. in vtraq;.n. parte quidquid ſupramodum eſt, in vitio eſt. Apud Euangelium ſecundum Iohan. dicit Chriſtus: Ego ſum via, veritas, & vita. Vna igitur veritas, vna via eſt veritatis; multæ vero mendaciorum, per quas Hieruſalē arguitur ambulaſſe, dicente Domino apud Eſaiam: In multitudine viæ tuæ laboraſti. Porro via regia cum vna ſit, temperata eſt, nec plus in ſe habens, nec minus. Via recta prudentia eſt. ille declinat ad dextram, qui plus ſapit, quam oportet ſapere, & pro prudentia calliditatem diligit, quia ſerpens prudentior erat omnibus beſtijs in paradiſo: & filij tenebrarum prudentiores ſunt filijs lucis. Scite enim per quendam Sapientem dicitur:

Deut. 5. Num. 20 Iohā. 14. Cap. 57. Cap. 3.

Eccleſ. 7

Eſſe nimis iuſtus, prudens nimis eſſe caueto:
Omnia ſumma nocent, ſed moderata iuuant.

Ad ſiniſtram quoque diuertit, quando ſtultus eſt, & minus

ſapit,

ſapit, quam neceſſe eſt. Pietas etiam, & vera religio via regia eſt. declinat ad dexteram qui ſuperſtitioſus eſt; ad ſiniſtram, qui negligit cultum Dei. Liberalitas quoque, & diſpenſatio virtus maxima eſt, a qua declinat ad dexteram, qui parcus eſt, & non ſolum alijs, ſed ne quidem ſibi tribuit, quod neceſſe eſt; ad ſiniſtram, qui comedit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus, & dicit cum Iſrael: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Eſa. 22. Fortitudo etiam atque conſtantia via regia eſt, a qua ad dexteram declinat, qui temerarius eſt, ac pertinax; ad ſiniſtram, qui formidoloſus, & pauidus eſt. Vnde Propheta regius per viam rectam ingredi cupiens, his verbis Deum deprecatur: Deduc me domine in via recta. Pſal. 138 Sed iam ſcrutemur cetera. Omnes perfecti numeri alternatim 6. & 28. finiuntur, & terminantur, quod ex pariter pare quaternario finito, in imparem ſeptenarium, vel ex pariter pare ſenario finito, in imparem vnitate finitum coaleſcant. Nam pariter par quaternario finiens, in imparem primum ſeptenario finitum ductus, numerum perfectum gignit, 28 deſinentem. qui vero in ſenarium deſinit pariter par, ductus in imparem primum vnitate finitum, ſenario finientem perfectum numerum procreat.

4	ducta	7	producunt	28
6		1		6

Diſpoſita igitur progreſſione pariter parium ab vnitate, praecedentibus ſequentes coaceruando, qui pariter par ſenario vel quaternario finitus, ductus fuerit in coaceruatorum maximum, perfectum procreabit. Et ſi quotcumque numeri ab vnitate dupli in vnum colligantur, donec compoſitus ſit numerus primus, erit numerus factus ex illo primo in vltimum duplorum perfectus, vt habetur vltima noni Euclidis.

Pariter pares, ſiue ab vnitate dupli	1	2	4	8	16	32	64	128	256
Impares ex coaceruatione product.	1	3	7	15	31	63	127	255	511
Perfecti.		1	6	28 ----	496 ----	8128 -----	130816		

Primo igitur diſpoſiti pariter pares, qui coaceruati reſtituunt impares, & hi medio loco poſiti, & qui horum ductu producuntur. (nam perfecti) tertio ordine ſunt collocati. Primo, quod Vnitas ſit incõpoſita, in ſe ducenda eſt, & exſurgit unitas; deinde ex coaceruatione unitatis, & binarij, ſurgit 3. qui primus eſt incompoſitus, in quo ducendus binarius aceruatorum maximus; & producitur 6. perfectus. Inde priori 3. adiungitur 4 et ſurgũt 7. in quæ ductus quaternarius 28 procreatur ſecundus actu perfectus. & ita deinceps. Hac etiam ratione poteris ſingulos perfectos numeros cõponere ex progreſſione pariter parium, vt nullus omnino prętermittatur, hoc ſcilicet modo.

4. 8. | 16. 32. | 64. 128. | 256. 512. &c.

Vides quemlibet terminum habere ſocium. A maiore igitur inter duos combinatos, ſubtrahe vnitatem, & reſiduum multiplica per minorem, tunc ſemper habebis perfectum numerum.

4	Multiplica per	7	producunt	28
16		31		496
64		127		8128
256		511		130816

Prop. 23. *Huiuſmodi Theorema ponit Bouillus lib. de Numeris perfectis, dicens. A quolibet pariter pari binario, octonarioq. finito, demta vnitas numerum imparem primum relinquit, vnitate, ſeptenarioq. finitum, in quem ducta pariter paris medietas. numerum perfectum gignit, qui in ſenarium, aut octonarium deſinit. Sed de hoc ſatis.*

Numeri 28. de quo nobis agitur ſermo, exiguus eſt vſus in ſacris litteris, quod eo ſignificetur ſumma perfectio, non ſolum eo quod partibus ſuis conſiſtat, verum etiam magis propter ſacramentum ſeptiformis gratiæ, & euangelicæ doctrinæ. Nam ſeptenario quater ducto, in hanc perfectionis ſummam excreſcit. Nulli

Ex Bernone Augien.

vero

*vero dubium quin ſeptem ad Spiritū ſanctum, quattuor vero per-
tineant ad Euangelium. quia propter ſeptiformem gratiam Sancti
ſpiritus prædicatur Euangelium per quattuor plagas Mūdi. Prę-
terea ſi ab vno vſq; ad ſeptem omnes in ordine numeros pleno ordi-
ne numeraueris, Viginti octo complebis. Quia ergo in partibus ſe-
ptenarij, Viceſimus octauus inuenitur numerus, merito in eo cor-* Exhod.
tinarum tabernaculi longitudo continetur. quia fides Sāctorum & 26. & 36. Beda.
*patientia virtutum varietate diſtincta, in omnibus quæ agit aut
patitur, non humani gloriam fauoris; ſed ſupernæ quietis exſpectat
beatitudinem. Hinc eſt quod Vigeſimus octauus Pſalmus de con
ſummatione tabernaculi ſcribitur, qui de perfectione Eccleſiæ can-
tatur, vnde: Adorate Dominum in atrio ſancto eius &c. & in tē-
plo eius dicent gloriam. quia in hoc perfectio eſt peregrinantis Ec-
cleſiæ, vt per fidem, & opera bona, ad requiem tendat.*

DE NVMERO XXX.

D*E Tricenario dicturus, illud præmittendum,
quod priſci Magi per manuum, & digitorum
varios inflexus, & reflexus repræſentabant nu
meros, quorum geſticulatione ineffabilium vir
tutum vocabula, ſono ignota, numeris varia,
iugatis alternatiſq; digitis tacite inclamabant;
venerabanturq. ſacro ſilentio Mundi præſules Deos. Eius ritus
meminit Martianus Capella lib. de Arithmetica, dicens: Digiti ve
ro virginis recurſantes, & quadam incomprehenſæ mobilitatis ſca-
turigine vermiculati, quæ mox ingreſſa ſeptingentos decem & ſe-
ptem numeros cōplicatis digitis Iouem ſalutabunda ſurrexit. Tum
philoſophia, vt Tritonidem propter adſtabat, quid numero tali
arithmetica intuliſſet, exquirit. cui Pallas: Proprio Iouem nomine
ſalutauit. Apuleius in ſecunda defenſione Magiæ: Si Triginta an-* Secunda
nos pro decem dixiſſes, poſſes videri pro cōputationis geſtu erraſſe; Apolog.

 quos

quos circulare debueris, digitos aperuiſſe: cum vero quadraginta, quæ facilius ceteris porrecta palma ſignificantur, ea quadraginta tu dimidio auges; non potes digitorum geſtu erraſſe, niſi forte triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq. anni Conſules numeraſti. cap.7. *Vide etiam Plinium lib. 24. de Iano a Numa dicato; & Plutarchum de Artaxerſe. Patet igitur iſtius computationis cognitionem ad pleraq; veterum intelligenda neceſſariam. Eam deſcripſit Ven. Beda. & quidquid huius eſt, id Bedæ vniuerſum debemus. A Beda deſumſit Fr. Lucas a S. Sepul. Ipſe autem diuinæ interpres hiſtoriæ Hieronymus in Euangelicæ tractatu ſententiæ, huius diſciplinæ adiumentum aſſumere non dubitauit.* In Iouin. *Cum igitur Magi dicunt 30. vngues indicis, & pollicis læuæ blando amplexu coniungunt.* Hier. in Matt. 35. *Hæc.n. digitorum coniunctio, quaſi molli oſculo ſe complexans, & fœderans, maritum pingit & coniugem. Adſentiunt tum Philoſophi, tum Theologi, qui in parabola ſementis Tricenarium fructum nuptijs contribuunt,* Matt. 13. *aſſerentes hanc ætatem, hominis oſtendere perfectionem. nam vigentis ætas ex Heracliti ſententia, Trigeſimus eſt annus, quia tanto tempore natum genitor gignentem præbet.* Plutar. de Oraculorum defectu. *Comprobat hanc ſententiam Heſiodicum illud libri ſecundi eius operis quod inſcribitur Opera, & dies:*

Aetate matura vxorem domum ducito,
Neq; multo maiorem natu Triginta annis,
Neq; multo minorem. Iſtæ.n. tempeſtiuæ ſunt nuptiæ.

Huic etiam concinit quod ab Aetio Amideno Medico traditum eſt Tetrabib. 4. Sermone 4. cap. 26. Aetatem vel iuniorem vel prouectiorem conceptionem impedire. Ideoque primum pubeſcentes a Venere prohiberi debere. ita vt vir Trigeſimum annum attingat. Subſcribere videtur, & Plato lib. de Repub. quinto vbi ait: Moderatum adulti roboris tempus eſt viro annus Trigeſimus. poſtquã ſ. acutiſſimum ſui curſus vigorem tranſierit. Item alibi: Nuptiarũ tempus maſculi ſit a Trigeſimo ad trigeſimum quintum Magiſtratus tempus vltra Trigeſimum annum. tantum ille. Plato de leg. lib. 4 & 5. *Profecto*

ad ma-

ad magnarum rerum gubernationem requiritur ſapientia, multarum quoque rerum experientia, quas duntaxat in annoſis licet inuenire. Maxima ſane pœna & ſupplicium eſt, cum Ciuitati adoleſcentes præſunt. Iuuentus .n. leuis eſt, & ad mala propenſa, atque procliuis; libido indomita, ira immanis, inſolentia, & contumelia, ſuperbia, & animus inflatus, propriæ ſunt iuuentutis perturbationes: inuidia præterea in rem, quæ excellit, ſuſpicio aduerſus ſuos, ſexcentorum denique malorum aceruus iuuentuti eſt adiunctus. Quorum omnium participes eſſe neceſſe eſt eos, qui ab illis reguntur. quoniam Principum mala calamitatem afferre ſolent his, qui in eorũ ditione, ac imperio ſunt. Quare cum Dominus apud Eſaiã Cap. 3.
ſe perſecuturum Hebræorũ ſcelera teſtaretur; Dabo (inquit) Principes eorum pueros. Et Eccleſ. cap. 10 Væ tibi terra, cuius Rex puer eſt. Quaſi a puerorũ imperio ſint vniuerſa mala attendenda. Quod quidem exemplo certe comprobatum legimus lib. 3. Regum. mortuo Cap. 12.
.n. ſapientiſsimo Salomone poſtularunt Iſraelitæ a Roboam, qui in regno patri ſucceſſerat, vt grauiſsima patris ſui onera remitteret; is vero tertio die, vt pollicitus fuerat, reiecto ſeniorum conſilio prudentiæ, & lænitatis pleno, dure reſpondens ex iuuenum ſententia, quibuſcum fuerat educatus, abnuit populi rogatis, minasq. inſuper addidit, dicens: Pater meus aggrauauit iugum veſtrum, ego autem addam iugo veſtro; Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos ſcorpionibus. Quo circa factum eſt, vt decem ſtatim ex duodecim tribubus ab eo deſciſcerẽt, aliumq. Regem ſibi conſtituerent, tantum effecit iuuenilis animi impudens conſilium. Accedat huc Marius Marij Arpinatis filius, qui viginti natus annos conſulatum inuaſit, quem honorem tam immaturum mater fleuiſſe traditur. huius Marij interfecti caput ad Syllam miſſum eſt, & in medio fori ante roſtra appenſum: Romana iuuentus hunc Marium ſic irriſit: Remigem eſſe prius oportere, quam ad gubernacula dimouere manus. Hinc etiam mala, quæ ante euerſionem Hieruſalem extitere profecta ſunt, cum inter ſe iuuenes concurrendo ſe-

ditionesq. excitãdo, ſeditionibus ac cædibus Ciuitatẽ repleuiſſent, neque vellent, etiam ſi mœnia eorũ iam hoſtes cinxerant, ad neceſſariam concordiam redire; ſed de rebus nullius precij concertantes, vrbe iam capta, mœnibus dirutis, hoſtibus vrbem ingreſſis, de ambitione & principatu inter ſe contendebant; & hæc paſſi ſunt, eo ꝙ ſeniore & ſapienti conſultore priuati eſſent, quodq. ipſis iuuenes præeſſent. Inde etiam a Romanis lege cautum erat, ne quiſpiam ante Trigeſimum ætatis annum, aut conſul efficeretur, aut triumphum duceret. Etiam apud Hebræorum Rabinos traditione cautum fuit, ne quis vnquam auderet exordium lib. Geneſ. vel Canticum Canticorum, primaq. octo capita Ezech. propter arcanos ſenſus, legere, niſi Trigeſimum ætatis annum impleuiſſet; neque Leuitam, qui procedit ad miniſterium, vt faciat opera in tabernaculo teſtimonij, lex Moyſis ſecundum Hebraicam lectionem admitti permittit, niſi Trigeſimum ætatis numerum in annis non conſummauerit. quod Triginta annorũ ætas iam poſito adoleſcentiæ feruore, virilem aſſumens prudentiam atque conſtantiam, accommoda ſit ad pręclara officia, vt adminiſtrationem populi, propheticam denuntiationẽ, aut verbi diuini ſeminationem aggrediendam. Proinde Ioſeph Tricenarius ablutis ergaſtuli ſordibus, gubernacula ſuſcepit regni, vt primum & quadrageſimum Geneſ. caput refert. Dauid etiamnum puer opilio, Iudaici populi Rex a Deo deſtinatus erat, ſacro ceromate gentis illius more delibutus; ſed ſacrum Regni ſceptrum, quod ſeptuagenarius, hoc eſt, perpetua quiete dignus, compleret, nõ prius attigit, quam Triginta natus annos. Ezechiel anno Triceſimo, videns viſiones Domini, iuxta fluuium Chobar, prophetiæ dona promeruit, vt ipſe primo cap. teſtatur, quem locũ exponens Gregorius Pontifex: Vt oſtendatur (inquit) cuius auctoritatis ſit Ezechiel in pręedicatione, ætatis ſolidæ fuiſſe deſcribitur. Hoc quippe regulare eſt omnibus Prophetis. Nec contra hæc quiſpiam mouere debet, quod Ieremias, & Daniel prophetię ſpiritum adhuc pueri perceperint, quia miracula in exemplum operationis trahenda nequaquã

Origenes in Cantic. cant. Epiſt. 23 ad Theophilũ, & ĩ Ezech. ca. 11. & c. 46.

num. 4. 8

2. Reg. 5.

Greg. in Ezech.

Beda in Luc. lib. 1. c. 10.

ſunt

ſunt. Omnipotens enim Deus,& linguas infantium facit diſertas, Pſal. 8.
& ex ore infantium et lactentium perficit laudem. aliud ſi quidem eſt,quod nos doctrinę diſcimus vſu; aliud quod de miraculo ſcimus. Porro quis vnquam in hunc Mũdum ſanctior prodijt Iohanne Baptiſta? neque hic tamen delegatam ſibi a Deo prouinciam obire ſuſtinuit,niſi eoſdem cum Chriſto ſuo impleſſet ætatis annos. tunc.n. Matth. 3
in deſerto incepit prędicare Baptiſmum pœnitentię,& Domini præparare vias, vt annorum maturitas,& virile decus barba, officio auctoritatem conciliaret. Chriſtus.n.Deus & Homo,in quo omnes Luc. 3.
theſauri ſapientiæ, & ſcientię abſconditi, & qui ab initio quo Hominem induit, magno omnium hominum ſtupore, ſumma quæque miracula edere potuiſſet; deſtitit tamen, donec Trigeſimus appeteret annus, & tunc incępit ſigna facere, & docere; nec prius inclaruit, atque in hominum lucem prodijt, quam hunc ætatis annum attigiſſet, legitimum.ſ.& maturum tempus oſtendens ętatis his, qui omne tempus, atque oẽm ætatem, vel ad ſacerdotium, vel ad docendum putant opportunum. qui etiam duodecimo ſuæ ætatis anno in Hieron. de Epiphania Dñi.
medio Doctorum ſedens in Templo,non docens,ſed interrogans voluit inueniri. Vt.n.non auderent homines in infirma ætate prædicare, ille duodennis interrogat homines in terra, qui per Diuinitatem ſuam ſemper Angelos docet in cęlo. Quare etiam in Canonicis Decretis mulieri Monialiũ curam gerenti, quę Abbatiſſa dicitur, pręſtituti ſunt anni Triginta, vt habetur c. indemnitatibus, de Elect. in 6. Sed & de ętate promouendi ad ſacerdotium diſt. 51. qui in aliquo. & diſt. 77. cap. Eps̃, legitur: Presbyterum vel Epm̃ ante Triginta annorũ ſpacium.i.antequam ad perfecti viri ętatem perueniant, nullus Metropolitanorum ordinare pręſumat. Etiam de Elect. cum in cunctis. §. 1. & diſtin. 78. c. presbyter. Presbyter ante 30. annorum ętatem non ordinetur, ſed obſeruetur vſque ad pręfinitum tempus. Dominus.n.Triceſimo anno ad fluuium veniens Iordanis, baptizatus eſt, et tunc prędicauit. Prędictas Trigenarij dignitates & commendationes conſtringit Caſſiod. in dilucidatione Luc. 2.

Trige-

Trigeſimi Pſalmi, dicens: Numerusquoq; Pſalmi, erectę ſupputationis culmen oſtendit. pręmia quoq; fideli coniugio compromittit. vt cum ſe anima huic prædicationi beata conuerſatione ſociauerit, Trigenaria remuneratione diteſcat. Huic etiam numero, & alia ſacramenta conueniunt. Triginta ſiquidem annorum Ioſeph, Dominus legitur in Aegypto conſtitutus: Triginta etiā annorum Saluator noſter, uitale Baptiſma intinctus aquis Iordanicis cōſecrauit. Hæc Caſſiodorus. Poteſt autem baptizati Seruatoris noſtri Tricennalis ætas etiam noſtri Baptiſmatis intimare myſterium propter fidem Sanctæ Trinitatis, & Decalogi legalis operationem, qui quidem Decalogus, reuelata fidei gratia, quo ſublimius intelligitur, eo & deuotius impletur. Quaſi.n.quoddam ſacroſanctum triennij tempus baptizandos habere docuit, qui dixit: Ite docete omnes gen

Matt. 28 *tes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Quaſi hoc idem triennium per decem multiplicari præcepit, cum*

Ibidem. *ſubiunxit: Docentes eos ſeruare omnia quæcunq; mandaui vobis.*

3.Reg.7. 2.Par.4. *In huius quippe figuram mare æneum in quo Sacerdotes lauabantur Templum ingreſſuri, & Triginta cubitorum funiculo circum*

Rom. 10 Act.2. *exterius, & intus 3000. metretas capere potuiſſe, narratur; quia*

Origenes i Geneſ. homil. 3. *corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Cui myſterio ſuffragatur quod Apoſtoli percepta Spiritus ſancti gratia, primo animarum tria millia baptizant. Tricenarius igitur ſignificat integritatem fidei cum perfectione boni operis, ſine qua fides mortua eſt; vel eſt ſpes, & deſiderium ſeculi venturi. Quia in ternario triplex ſpes ſignatur, de venia, de gratia, & de gloria. in denario autem addito, adimpletio Decalogi, vt.ſ.adſit nobis impletio Decalogi ſub ſpe prędicta triplici; alioqui ſpes abſque meritis,*

Gen. 6. *vel operibus bonis haud eſſet vera, ſed pręſumtio. Et quia per fidē*

3.Reg.6 7. *& aduerſa lōganimiter ferri, & ſublimiter debent ſperari pręmia,*

Beda in Lucā li. 1. c.10. *Arcę, vel etiam Templi altitudo Triginta cubitis menſuratur. Bene (inquit Beda) in altitudine ſunt Triginta cubiti, quia oīs Ele-*

Num. 7. *ctorum ſpes ad viſionem ſanctę Trinitatis, quantum ualet ſe exer*

cendo

tendo, & purificando pręparat. Tria igitur ad celſitudinem ſpei pertinent, & hæc per denarium, qui perfectus eſt numerus, multiplicantur, vt multiplex eiuſdem perfectionis augmentum figurare denuntietur. Notandum autem quod Triginta cubiti altitudinis templi, non vſq; ad ſupremum eius faſtigium, ſed vſq; ad laquearia pertingebāt; Deinde ad laquearia medij coenaculi alij Triginta cubita altitudinis aſſurgebant. Porro tertium coenaculum, quod ſupererat, bis Triginta cubitos habebat in altitudine. quo fit vt omnis altitudo domus, in centum viginti cubitos extenderetur. Prima igitur domus, Triginta cubitis in altitudine ſurgit, quia præſens Eccleſia ad videndam ſpeciem ſanctæ Trinitatis, tota intentione ſuſpenditur. Superior domus Triginta æque cubitis in altum ſurgit, quia ſolutæ corporibus animæ perfectorum, vſque ad diem vniuerſalis iudicij, eiuſdem beatæ, & indiuiduæ Trinitatis præſenti viſione fruuntur. Suprema domus bis Tricenis alta eſt cubitis, quia reſuſcitati a mortuis omnes Electi, in contemplatione eiuſdem ſui Conditoris, qui in tribus perſonis vnus eſt Deus, ęterna ſpiritus ſimul, et carnis immortalitate gaudebunt. Hactenus Beda. Acetabulum argenteum ponderis centum & 30. ſiclorum, qui numerus ex vnitate centena, & ternario deceno conſiſtit, nil aliud ſignificat, quam vnius Dei, triumq; perſonarum fidē. Propter Triginta iuſtos parcit Deus Sodomis, hoc eſt, propter ſeruantes legem cum fide Trinitatis. Ad hos referuntur Triginta camœli fœtę. Numerati Leuitę a Triginta annis, & ſupra, interprete Origene deſignant perfectos ad opera Dei. Triginta viri recumbentes cum Samuele, ſignificant habentes fidem, quę per dilectionem operatur. Iair Galaaditcs iudex ſtrenuus, Triginta filios, ſuper Triginta pullos aſinarum ſedentes habuiſſe legitur, noſtrum ducem IESV Chriſtum ſignificans, qui ſedens ſuper pullum aſinę, triplicatum decalogum ſuis ſequacibus in fide ſanctæ Trinitatis excolendum, & tenendum quaſi filijs ſuis commendauit, per quem carnis petulantiam refrenarent, & in ea ad ſtatum vitę ſe diri-

Gen. 18. Gen. 32. 1. Reg. 9. Iudic. 10 Luc. 19.

Eccl.[?] *dirigerent. Abeſſan quoq; de Bethlehem, eiuſdem numeri Tricenarium in filijs & filiabus oſtendit, filijs vxores, filiabus maritos eiuſdem numeri proſpiciens, & in domum ſuam vxoratos filios, & maritatas filias ſimul introducens. Chriſtum in hoc duce, doctores Eccleſiæ in filijs, plebem in filiabus aduerte; fide, ſpe, & charitate,*

Leuit. 26. *omnes introductos per ducem ſuum in domum Eccleſiæ. Illud etiam ad huius numeri proprietatem notandum, quia cuſtodientibus di-*

Deut. 28. *uina mandata lex Moyſis Triginta ponit benedictiones. ſic.n.eas*

Deut. 27. Iſychius Philo Alexand. Lib. de hæ rede diuin. *numero inuenies vnamquamq; benedictionem ab alia ſeiūgens. Cū autem Legiſlator duos montes pro æqua portione diſcretos, alterum tribuerit benedicentibus, alterum execrantibus, Phylarchas vtrobique præficiens, inſinuauit benedictiones, & maledictiones eſſe numeros pares, atq; etiam honore propemodum, ſi dicere fas eſt. Similiter.n.laudes bonorum proſunt, & malorum vituperia, quandoquidem rerum malarum fuga, & bonarum optio ſimiles a pru-*

Cap. 28. *dentibus iudicantur. Quare in Deuteronomio Triginta numerantur maledictiones. Sed & Pſalmo octauo ſupra centeſimum, Triginta maledictiones ſunt, tam in eum qui Chriſtum vendidit, ſci-*

Beda in Act.c.1. *licet Iudam proditorem ſuum, quam in eos qui emerunt, quarum prima eſt: Conſtitue ſuper eum peccatorem; extrema: Operiantur velut diploide cōfuſione ſua. Alia hic ſeſe præbet obuiam ipſius Tricenarij commendatio, vtputa quod precium proditionis ipſi traditori a Iudæis conſtitutum ſumma ſua comprehendit, quo traditus eſt in manus peccatorū, & appreciatus Dominus noſter omni precio pecuniario, dignior, ſuperior, & precioſior. Nempe vt Mat-*

Cap. 26. *theus Euangeliſta meminit, conſtituerunt Scribæ & Phariſæi ipſi Iudæ proditori Triginta argenteos, infelicem illi pecuniam, quam poſtea pœnitentia ductus integram reddidit, & ſimul animā atq; corpus miſerabiliter perdidit. Vt eius exemplo, cognoſcantur ſemper triſtes, et infauſti eſſe cacæ cupiditatis pecuniæ exitus. Quoties autem nobis in mentem venit, aut nominatur numerus ipſe Tricenarius, animum noſtrum ſimul ſubire debet iniuſtum illud precium*

eo

eo deſignatum numero, quo traditus eſt Dominus noſter in manus iniquorum, vt nos eriperet de poteſtate tenebrarum. Atque ea crediderim ratione factum, vt cum vulgari, atq; quotidiana supputatione ad Tricenarium peruenitur, hic numerus non niſi cum Dei inuocatione, atq; laude nominetur. Prædixerat quidem multo ante Zacharias prophetico oraculo hanc ſanguinis iuſti tradendi mercedem; cum capite vndecimo, inquit: Appenderunt mercedem meam Triginta argenteos. Præfigurauerat etiamnum hanc Chriſti venditionem innocens Ioſeph, de quo hæc ſcribit D. Ambroſius capite decimo octauo libri de Spiritu ſancto: Duo quæ præſtantiora ſunt omnibus Iudæa violauit, fidem atque pietatem; ſed in vtroque Chriſtum fidei, & pietatis auctorem. Nam & in Patriarcha Ioſeph typus Chriſti fuit, & in veritate ſui corporis. Chriſtus, qui non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo; ſed formam ſerui accepit, propter lapſus videlicet noſtros ſuſcipiens ſeruitutem, nec refugiens paſſionem, alibi viginti aureis emitur, alibi Triginta. Quomodo enim poterat verum eius precium comprehendi, cuius non poteſt meritum definiri? Erratur in precio, quia erratur in ſtudio. Viginti aureis in veteri teſtamento venditur; Triginta in Euangelio. Precioſior enim typo, veritas; largior gratia, quam diſciplina; opimior lege, præſentia. Viginti aureis emunt Hiſmaelitæ; Triginta Iudæi. Nec hic figura mediocris. Ad ſacrilegium perfidi, largioreſque ad ſalutem fideles ſunt. Vtriuſque tamen contractus conſiderari conuenit qualitatem. Viginti aurei precium ſeruitutis, Triginta aurei crucis ſunt. Denique non ocioſe Iudas Scarioth vnguentum illud 300. denarijs æſtimauit, quod vtique ipſius precij definitione crucem videretur Domini declarare. Vnde & Dominus ait: Hæc enim mittens hoc vnguentum in corpus meum ad ſepeliendum me fecit. Venditio igitur Chriſti myſterium continet crucis. Notandum etiam quod tanti ſibi ad mortem tradendum emerunt Dominum Iudæi, quanti ſeruum occiſum redimere ſolent.

Trēta in nome di Dio.

Gen. 37.

Matt. 20.

Ioan. 12.

Matt. 26

Cap. 21. *In Exhod.n. præceptum eſt, vt pro ſeruo, aut ancilla a boue cornupeta occiſo domino ſerui ſoluantur Triginta ſicli argentei. Itaq; tanti venditus eſt Dominus omnium, qui pro nobis ſerui formam accepit, quanti emi ſolent vulgares ſerui. Eodem precio Ptolomęus Philadelphus iuſſit manumitti Iudæos ſeruos, qui erant in Aegypto, perſoluto ſ precio drachmarum 120. pro ſingulis capitibus, vt apud Ioſephum lib. Antiq. 12. Centum.n. & viginti drachmæ conficiũt Triginta argẽteos, quia argenteus valet quattuor drachmis.*

Lib. 1. q. Euág. in Matt. 26. *D. Aug. Quod Dominus Triginta argenteis venditus eſt, ſignificat per Iudam Iudæos iniquos, qui ſequentes carnalia, & temporalia, quæ ad quinque ſenſus pertinent corporis, Chriſtum habere noluerunt. quod quia ſexta Mundi ætate defecerunt, ſexies quinos eos tamquam precium venditi Domini accepiſſe ſignificatum eſt.*

Pſal. 4. *Quo tẽpore talibus inſultat Propheta, dicens: Filij hominum vſquequo graues corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mẽdacium? Et ſi quinq; ætatibus fuiſſet aliqua excuſatio ſequendæ veritatis, vel ſextam comprehenderent veritatem, quæ per Dominum Ieſum prædicabatur, & demonſtrabatur, ſicut ſexta die homo factus eſt ad imaginem Dei. quod quia noluerunt, habent ſexies quinquies impreſſam imaginem Principis ſeculi, & non habent Chriſtum, per quem ſignatum eſt in nobis lumen vultus tui*

Pſal. 4. *Domine. Hactenus ille. Ineſt Tricenario proprietas alia, nam luctui dicatus habetur. Vnde Nicolaus de Lyra dilucidans locum illum Geneſeos cap. quinquageſimo de Ioſeph, qui præcepit ſeruis ſuis medicis, vt aromatibus condirent patrem ſuum, quibus iuſſa explentibus tranſierunt 40. dies. Fleuitq; eum Aegyptus ſeptuaginta diebus &c. tempus ſeptuaginta dierum refert ad Quadraginta dies condimenti, & Triginta fletus. Eodem myſterio Aaron Sacerdotem fato functum planxit Iſrael humi proſtratus Triginta diebus. Atque eius ſororem Mariam finientem dies ſuos, fleuit omnis populus totidem diebus, lacrymis continenter manãtibus. Sed & Moyſen Dei amiciſſimum, luxit vniuerſa gens lacrymis defluens*

Diodor⁹ lib. 2. c. 5 De more Aegyptiorũ in ſepeliendis mortuis ſcribẽs, dicit corpa vngi dies amplius Trigita. Num. 20 13. q. 2. Quia.

fluens

ſluens per menſem integrum, accedentibus ad publicum luctum priuatis affectibus; quemadmodum ipſe teſtatur Deuter. capit. 34: Quandoquidem aſſumendus, & in ipſis ſtans carceribus, vnde ad celeſtem metam euolaturus erat, diuinitus afflatus, viuens adhuc prophetauit de ſeipſo tamquam mortuo, ante obitum narrans ſe mortuum ac ſepultum. Addit Plutarchus Argiuorum inſtitutum fuiſſe, vt qui familiarium, aut cognatorum quempiam amiſiſſent, ſtatim ab exceſſu Apollini ſacra facerent, Triceſimo poſt die Mercurio, animas a Cyllenio ſuſcipi putantes. Ad hoc refertur quod libro 34. ſcribit Liuius, bello Punico ſecundo poſt Cannenſem cladem ex S.C. decretum ne matronæ vltra Trigeſimum diem luctus ſuos extenderent, vti ab his ſacra Cereris peragi poſſent. Apud Anglos etiam luctus Triginta diebus hodie terminatur. Nec illud hic preterierim quod refert Suidas in voce Triachas. Trigeſimum ſcilicet, id eſt poſtremum cuiusque menſis diem, ſacrum fuiſſe defunctis. Hęc illi in tenebris conſtituti; nos autem quibus diuinæ cognitionis iubar illuxit, Triginta diebus Miſſam pro defunctis celebrari facimus, vt quidquid in Decalogo legis deliquerint, ſanctæ Trinitatis miſeratione deleatur. Ambr. de obitu Theodoſij. Iohan. de Silua trac. de benefic. par. 1. q. 5. Hugo a S. Vict. lib. de myſterijs, & officijs Eccleſ. cap. 37. Adhuc cum Tricenarius conſtet ex duobus quindenarijs, & quindenarius ex ſeptenario conſletur, & octonario, per ſeptenarium Patres veteris inſtrumenti ſignificantur, qui ſeptimum diem, ſeptimam ſeptimanam, ſeptimum menſem, ſeptimum annum celebrabant: per octonarium vero Patres noui Teſtamenti intelliguntur, qui diem octauum Dominicæ reſurrectionis .i. diem dominicum, & octauas reſeruant ac celebrant. Per primum autem quindenarium intelligitur præſens vita Patrum vtriuſq; Teſtamenti: per ſecundum, futura. Referendum videtur quod D. Greg. libro quarto Dialogorum litteris exarauit de quodam monacho nomine Iuſto vita functo, pro cuius anima idem Gregorius iuſſit Miſſas celebrari Tri-

Lib. Problemat. Alexan. Neapol. lib. 3. c. 7. Polydor. Virgi. de de rerũ inuẽt. li. 6. c. 9. Val. Maxi. lib. 1. cap. 1.

Cap. 55.

ginta diebus. Eius orationis cõtextum, & ſi diffuſus eſt, hic ſubijcere non piget: Cum (inquit Gregor.) poſt mortem Iuſti monaci, Triginta iam eſſent dies reuoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiuſq; cum dolore graui ſupplicia penſare, & ſi quod eſſet ereptionis eius remedium quærere. Tūc euocato ad me Precioſo monaſterij mei præpoſito, triſtis dixi: Diu eſt quod frater ille qui defunctus eſt, in igne cruciatur; debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantum poſſumus, vt eripiatur adiuuare. Vade itaque, ab hodierna die diebus Triginta continuis offerre pro eo ſacrificium ſtude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo pro abſolutione illius hoſtia ſalutaris non offeratur. Qui protinus abceſſit, et dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, atq; dies euolutos non numerantibus, idem frater, qui defunctus fuerat, nocte Trigeſima qua pro eo oblatio fuerat fratri ſuo impleta, germano Copioſo per viſionem apparuit. Quem ille cum vidiſſet, inquiſiuit dicens; Quid eſt frater, quomodo es? Cui reſpondit; Nunc vſq; male fui; ſed iam modo bene ſum; quia hodie communionem recepi. Hactenus Greg. Qui ergo ſeruāt Triceſimū, optant mortuis, vt ſicut in hac vita fuerunt in fide cum Patribus vtriuſq; Teſtamenti, ita ſint cum eis gloriantes æternaliter in futura. Secutus eſt etiā legiſlator numerum Tricenarium in luctu captiuarum. Nam ſi inter captiuas Hebræus formoſam mulierem adamaſſet, voluiſſetq. habere vxorem, non permittens lex tamquam in ſerua explere cupidinem, præmiſſi ei erant 30. dies, vt lugeret patrem, matrem, ac ceteros domeſticos, aut mortuos, poſt quos cum illa, vt cum vxore legitima, congredi poterat. ſic.n. habes Deuter. cap. 21. Si exieris ad bellum, & videris mulierem decora facie, & concupieris eam, rades omnes pilos capitis eius, & vngues abſcindes, & indues veſtimento lugubri, & ſedebit lugens patrem, et matrem ſuam, & poſt 30. dies erit vxor tua. Eam.n. quæ aſcenſura eſt viri cubile, non mercede vt meretrix formā venditans, ſed propter quærendos liberos, æquum eſt ius habere coniugij. Qua in lege multa laudanda ſunt;

primo

primo quod non laxat fræna libidini; deinde quod amorem examinat, num mere furioſus faſtidioſusq. ſit, an aliquid rationis admixtum habeat. ratio.n.cohibet concupiſcentiam, ne quid agat inſolentius; tertio quod miſeratur captiuam, quia ſi virgo eſt, parentes ei optatas nuptias non conciliant; quarto, quod ad reprimendam libidinem Triginta dierum numerum elegit. quod ſane tempus dicitur pleniſſimum ad deliberãdum ſuper quolibet negotio. cui adſimile videtur, quod Theodoſius Imperator lege ſanciuit: vt ſententiæ Principum ſuper animaduerſione prolatæ, in diem Triceſimum ab executoribus differentur, quo locus miſericordiæ, vel ſi res tuliſſet, pænitentiæ, non periret. ſed hæc moralis eſt expoſitio. nunc allegorice videamus quæ ſit hęc mulier in bello inuenta, tandẽ poſt Triginta dies bellantis thalamo digna. Doctor Eccleſiaſticus ad bellum egreditur, cum a vitijs, et a diabolica poteſtate animam eruere conatur. Mulier autem anima eſt, in gentili conuerſatione inuenta, a Deo pulchra creata, quam ſi Chriſto ſociare voluerimus: deponat cultũ idololatrię, induat veſtem luctus & pænitentię, deploret patrem & matrem. i. memoriam Mũdi, eiusq. carnales illecebras, radat pilos, abſcindat ungues. i. omne peccatũ infidelitatis mortuum, & inane. inde poſt Triginta dies. i. poſt agnitionem ſanctiſsimę Trinitatis ſponſa Chriſti efficitur. Sæpe.n. in Patrum antiquorum vxoribus & filiabus Eccleſia deſignatur, vt quod conſæderatione carnalis copulæ dicitur, fructuoſius ſpirituali intelligentia capiatur. Triceſima manſio filiorũ Iſrael in deſerto, bonitas interpretatur, ut cum peruenerimus ad perfectum uirum, in ſacerdotalem gradum, & in ętatem plenitudinis Chriſti, in qua & Ezechiel erat iuxta fluuium Chobar, poſsimus cum Dauid in Triceſimo Pſalmo canere In te Domine ſperaui, non confundar in æternum. D. Hieronymus in Epitaphio Paulę matris Euſtochij: Iuxta Eccleſiarum traditiones, & Apoſtolum Paulum in virum perfectum, & in ętatẽ plenitudinis Chriſti reſurrecturi ſumus, in qua & Adam Iudęi cõditum autumant, & Dominum ſaluatorem legimus reſurrexiſſe.

11. q. 3. cũ apud.

D. Hier. li. de 42. manſionibus. Epheſ. 4.

Li.22.15 *Hęc Hieronymus. Eadem ſententia fuiſſe videtur Auguſt. in ciuit. Diuina, cuius verba, cum notatu digna ſint, libet adſcribere: Quod commemorauit Apoſtolus de menſura ętatis plenitudinis Chriſti, de reſurrectione corporum dictum accipiatur, vt nec vltra nec infra iuuenilem formam reſurgant corpora mortuorum, ſed in ea ętate & robore, vſque ad quam Chriſtum hic perueniſse cognouimus. circa Triginta quippe, aut paullo plures annos diffinierunt eſſe etiam ſeculi huius doctiſsimi homines, iuuentutem. Quę cum fuerit ſpacio proprio terminata, inde iam hominem in detrimenta vergere grauioris ac ſenilis ætatis, ideo non eſse dictum, in menſuram corporis, vel in menſuram ſtaturę. ſed in menſuram ętatis plenitudinis Chriſti.*

DE NVMERO XXXII.

Lib. de formatione.

TRiceſimum ſecundum numerum Hebræorũ Rabini ſapientiæ adſcribunt, quod totidem ab Abrahamo deſcriptæ fuerint ſemitæ ſapientiæ; ad quarum demonſtrationem, in deſcriptione mũdanæ fabricæ bis triciesq; nomen Elohim reperitur. Ceterum Pythagorici hunc numerum Iuſtitiam appellarunt, quia ſemper ad vnitatem diuiſibilis eſt in partes æquales; in æqualitate autem, omnis ſeruatur Iuſtitiæ ratio atq; integritas. Aegyptij vero maritalem copulam hoc numero hieroglyphice notabant, ſiue vt apud Horum Apolloniliacum licet videre, maris & feminæ congreſſum, geminæ inquam voluptatis interuentu. Cum.n.numerus 16.vt alibi diximus, voluptatis, præſertim venereæ, ſymbolum haberetur; illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum eſſe conſtituerunt. Nuptiæ vero, coniugaliſq. coniunctio eodem hic ſignificato accipiuntur. Qui ſane congreſſus vtrique voluptuoſus, cum, vt Ouidius diceret, vtrinque reſoluat, geminari identidem poſcit ipſum voluptatis ſignum. Atq;

hoc

hoc illud eſt, quod trigeſimum ætatis annum, qui non multum ab-
eſt ab hoc numero, pro maritali copula poſitum legimus. Ex Me-
dicorum placitis dentium numerus in Homine ad Triginta duos Pollux.
increſcit. Ineſſe vero quædam præſagia hoc dentium numero opi-
natus eſt philoſophorum princeps Ariſtoteles (fides ſit penes au-
ctorem.) Nam quibus rariores, & hoc numero minores fuerint, Beda lib.
non ita diu viuere; qui vero dentium ordine ſint præditi numero- de Natiuit. infant.
ſiore, eſſe item vitæ productioris videantur. Hippocrates de morbis. libro 2. ſect. 6.

DE NVMERO XXXIII.

VEtus in Leuitico loquitur Teſtamentum in ortu Cap. 12.
maris poſt vnam hebdomadam, & illam quę D. Hier. in ca. 41.
genuit, & illum qui genitus eſt, Triginta tres Ezechielis.
explere dies, vt veniant ad purificationem. Por
ro ſi genuerit feminam, duplicem obſeruari nu-
merum, ideſt 66. Et quia, vt veniamus ad San
cta ſanctorum, non ſolum prima indigemus natiuitate; ſed et ſecun
da, vt nati in carne renaſcamur in ſpiritu: idcirco apud Ezechielē Cap. 41.
latera, quę in circuitu domus erant, & quattuor cubitorum ſpacio
a Templi parietibus ſeparabantur, iuncta ſibi erant, ita vt vnum
latus aliud latus contingeret, & haberet in longitudine bis Trigin-
ta tres cubitos. Non igitur ſexaginta ſex, ſed bis Triginta & triū
ponitur numerus, vt vtraq; natiuitas carnalis. ſ. & ſpiritualis Deo
auctori debeatur, illiusq. clementiæ, & duplici muro circumeant la
tera domus, quę Templi fulciunt ędificium. Triginta tres filij e- Gen. 46.
greſſi de Lia, numerantur in deſcenſu Iabacob in Aegyptum. Tri- 2. Reg. 5. 3. Reg. 2.
ginta tribus annis regnauit Dauid in Hieruſalem. Tricenarius 1. Par. 29
quidem tres habet decades, in decade lex, quæ decem præceptis Drogon li. de ſacraméto
conſiſtit; in ternario triplex animæ profectus accipitur, quæ vi- Dominicæ paſ-
uendo, meditando, vel amando legem Dei cuſtodit. De primo di- ſionis.
citur: Laudabo Deum in vita mea. de ſecundo: Lex tua meditatio Pſal. 145 Pſal. 118.

Pſal.118 mea eſt. de tertio: Quomodo dilexi legem tuam Domine. Tres vero, qui ſuper triginta ſunt, quoſdam contemplatiuorum excellentiſſimos indicant, qui puritate conſcientiæ, plenitudine ſapientiæ, perfectione charitatis ſummæ Trinitati approximant. Hæc autem præclara myſteria inſinuat ſuo calculos numerus tertius ſupra trigeſimum.

DE NVMERO XXXIV.

NOn ignobilis cenſendus Tricenarius quaternarius. Quemadmodum enim Tricenarius ad ſanctum IESV Chriſti Baptiſmum; ita numerus, quem dico, ad myſterium ætatis, qua Dominus in carne verſatus eſt refertur. Quãuis.n. de Chriſti morientis ætate inter celeberrimos, & primos quoſque Eccleſiæ Doctores haud modica oborta fuerit cõtrouerſia, adeo vt Ireneus lib.2. aduerſus hęreſes capp. 39. & 40, aſſerere minime dubitauerit Chriſtũ vixiſſe paullo minus
Iohã.18. quinquaginta annos, propter illud quod Iudæi dixerunt Chriſto, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidiſti? Tertullianus item lib. aduerſus Iudęos cap. 5. Clemens Alex. ſtrom. 1. Lactantius lib. 4. ca. 10. & Iulius Africanus lib. 5. Annaliũ Chriſtum crucifixum referũt expleto triceſimo ſuæ ætatis anno, & Imperij Tyberij Cęſaris quinto decimo. quibus (vt legimus numero Triceſimo) aſsentire videntur Hieronymus, et Auguſtinus. hæc attamen illorum aſſertio, quam repugnet conſenſui hiſtoriarum nemo eſt qui nõ videat. Saluatorem.n. noſtrum fuiſſe natum poſt primum Conſulatum, vel poſt Triummiratũ Cęſaris Aug. anno ſecundo & quadrageſimo, teſtes idonei ſunt Euſebius hiſt. Eccleſiaſt. lib. 1. c. 2. & 12. et Epiphanius in hæreſi quinquageſima prima. perſpicuum autem eſt ex Ioſepho Antiquit. libro 18. capit. 3. Cæſarem Auguſtum annos regnaſſe quinquaginta ſeptem, & menſes ſex.

quibus

quibus ſi addantur quindecim imperij Tiberij Cæſaris, fient duo & ſeptuaginta, ex quibus detracti quadraginta duo Cæſaris Augusti, remanebit tricenarius numerus annorum Christi baptizati: quemadmodum ex Euangelio Lucę manifeſtum eſt, qui ipſum dicit anno decimoquinto imperij Tiberij annorum fuiſſe triginta, quando Iordanis ablutus vnda, vidit Cælos apertos, & Spiritum Dei in columbæ ſpecie venientem ſuper ſe. Et, vt quoto anno ſeſe pro peccatorum noſtrorum expiatione Deo Patri victimam obtulerit, liquido constet, triennio & amplius per Iudæam, Galilæam, & Samariam, cæleſtem illam & ſalutiferam doctrinam ſparſiſſe, ex Euangelistis colligitur: ita vt hac ratione ad Tiberij principatus decimum octaum annum perueniamus. Approbantur hæc auctoritate Bedæ hũc in modum loquentis lib. de temporũ ratione cap. 45. Habet (inquit) ni fallor Eccleſiæ fides Dominũ in carne paullo plus quam triginta tribus annis vſq; ad ſua tempora paſſionis vixiſſe; quia videlicet triginta annorum fuerit baptizatus, ſicut Euangeliſta Lucas teſtatur, et tres ſemis annos post baptiſma prędicauerit, ſicut Iohannes in Apocalypſi ſua perdocet, Daniel quoq; in ſuis viſionibus prophetice deſignat, &c. Quod uero Beda allegat Apoc. credo reſpexiſſe ad uerſiculum cap. duodecimo poſitum. ubi dicit: Mulier fugit in ſolitudinem, vbi habebat locum paratum a Deo, vt ibi paſcant eam diebus mille ducentis ſexaginta. Cuius verſiculi expoſitionem ſi te audire delectat, ad tractatum Haimonis recurre, qui inter alia hęc habet: Nam ſicut Antichriſtus mille ducentis ſexaginta diebus regnabit; ita & Christus 1260 diebus, id est tribus annis, & dimidio prædicauit. Ideoq; totum pręſens tempus poſſumus accipere per hunc numerum, a quo diuina prędicatio cępit, in quo, & per nouiſſimos prædicatores terminabitur. tantum ille. Inſinuabit igitur numerus Quartus poſt tricenarium, qua Dominus ætate ſit paſſus, quaue a mortuis reſurrexit. Inde non ſine magni ſignificatione myſterij Pſalmus Triceſimus quartus, illorum ſecundus eſt, qui Domini paſionem,

cap. 12. Dan. 9.

Apoc. 11

Niceph. cal. lib. 1. cap. 27.

& reſurrectionem latius intimare noſcuntur. Sunt autem Trigintaquattuor, primi duo perfecti numeri, 6 nempe, & 28, ſimul adacti. ea parte Chriſtus duos implens perfectos numeros, quibus omnis in illo perfectio tum huius vitæ, tum futuræ ſignificatur. Nam ſenario præſentis vitæ perfectio attribuitur, 28. qui 8. terminatur, vitæ ſpiritualis et futuræ. Quod ſi licet audire vndecunque doctiſſimum Nicolaum de Cuſa, Triginta quattuor iubilæis duraturam dicemus eccleſiam militantem, huius myſterij rationem ab eadem deſumentes. cum .n. Eccleſia ſit ſponſa Chriſti; Chriſtus
Matt. 12. Luc. 6. *exemplar, illa imago, ad tempus Chriſti inſpiciendum. at Chriſtus in Euangelio, filius hominis perhibetur, & ſabbati. Adeo tempus Chriſti, tempus eſt Deo dicatum & ſanctificatum. vt in quo diuinorum operum, & temporis vera quies exiſtat. Si itaque diem Chriſti inſpicias, ſabbatum eſt, in quo ſumma quies; ſi annum, Iubilæus Domini, annus item ſanctificationis. Vixit autem Chriſtus, vt præmiſimus, annis Trigintaquattuor, quorum quiſq; ſanctifica*
50 *tionis eſt annus. Si ergo durationis Eccleſiæ, quæ Chriſti imago,*
34 *totidem ſumſeris iubilæos, habebis Eccleſiæ durationem annorum*
1700. *mille ſeptingentorum. quæ quidem coniectura minime diſcrepat ab his, quæ Philo Iudæus in hiſtorijs refert, Moyſen. ſ. de duratione*
Lib. biblicarũ antiqtatũ. *Mundi Dominum interrogantem, reſponſi id obtinuiſſe: Duo ſemis tranſierunt, duo ſemis ſuperſunt. Quo tempora quattuor intimantur. primum a creatione Mundi ad diluuium. ſecundum a Cataclyſmo ad Moyſen. tertium a Moyſe ad Chriſtum. quartum a Chriſto ad conſummationem. Trium autem primorum quodque Triginta quattuor impletum iubilæis, eatenus conijciendum, vltimum*
Dan. 8. *ijſdem impleri. Quod & oraculo Danielis confirmari videtur,*
Num. 14 Ezech. 4 Dan. 8. *apud quem ita legitur: Vſque ad veſperam, et mane dies duo millia trecenti, & mundabitur ſanctuarium. pro die accepto anno, vt Ezechieli fuit oſtenſum, inuenies tempus in coniectura habitum. Anno ſiquidem tertio, Balthaſar fuiſſe illam viſionem, & primo anno Cyri Daniel eodem capite ſignificat. At pro vt illic notat Hie-*

ronymus ex Ioſepho, Cyrus Chriſtum præceſſit annis circiter quingentis quinquaginta nouem, quem numerum ſi a dato 2300. auferas, relinquuntur 1741. numerus a dato 1700. haud admodum diſcrepans. Conſpicis igitur duobus primis perfectis numeris quodque tempus impletum, hisque vniuerſorum perfectionem fuiſſe inſinuatam. Nec interim tamen omittendum cenſuimus, hæc in Diuina mente æternaliter præſcita; in nobis non niſi ex coniectura, omnique prorſus remota certitudine, his verbis Domino teſtante in Euangelio. De die illo. ſ. extremi iudicij nemo ſcit, neque Filius hominis, nec Angeli cęlorum; niſi ſolus Pater. hoc eſt Deus. De quo loco Hilarius & Auguſtinus Eccleſiæ ſanctæ lumina, plurima & luculenta dixerunt, iudicantes eſſe nefarium, ſi illa omnipotēs verbi humanatio aliquod de futuris ignoraſſe putaretur, quod Patrem ſcire prædicauit. nam cum Petrus in Euangelio dicat: Domine tu omnia noſti, tu ſcis quia amo te. item ipſe Dominus dicat: Omnia, quæ Pater habet, mea ſunt; Vtique Patris omnia non haberet, ſi quod Pater noſſet, ille neſciret. Sed ita ſalubriter ac vere credendum eſſe docuerunt, vt per Metonymiam, ideſt, tranſnominationem, quæ in ſcripturis ſacris ſæpius inuenitur, intelligi debeat, quod vtiliter ſuos faciat neſcire ſubiectos. Nam in Geneſi ad Abraham Deus dicit: Nunc cognoui quod times Deum, id eſt, nunc te cognoſcere feci. Sic de hoc temporis calculo, dicit: Neſcio, ideſt, neſcire vos facio. Vnde interrogatus de ipſo articulo, dicit: Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ poſuit Pater in ſua ipſius poteſtate. Non enim dixit: Non eſt meum, vel veſtrum. ſed: Non eſt veſtrum ſcire. vt homines ignorarent, quæ illos non oportebat agnoſcere. Eodem myſterio Horam vltimam Dominus noſter idcirco nobis voluit eſſe incognitam, vt ſemper poſſit eſſe ſuſpecta, quia dum illam præuidere non poſſumus, ad illam ſine intermiſſione preparemur.

Matt. 24. Mar. 13.

Iohā. 21 Iohā. 16.

Athanaſi⁹ cōtra Apollinarē, & diſputatione cōtra Ariū. Aug. in expoſitione fidei Niceni concilij. Gen. 22.

Act. 1.

DE NVMERO XXXV.

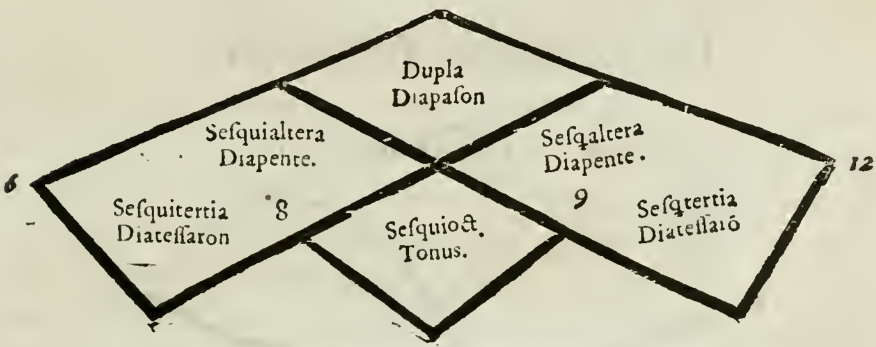
NVnc naturalis ordo numerorũ, nos vocat ad elucidationẽ numeri Trigeſimi quinti, quem Pythagoræi dixerũt harmoniã, quod ex his quattuor numeris, 6. 8. 9. 12. ſortiatur compoſitionem, quibus omnes harmonias in ſe complectitur. Nam 8. ad 6. ſeſquitertiam habent rationem, quæ eſt in conſonantia Diateſſaron. eadem habetur inter 12. ad 9. Ineſt & ſeſquialtera ratio inter 9. ad 6. vel etiam inter 12. ad 8. quæ eſt conſonantia Diapente. 12. ad 6 duplam conſtituunt proportionem, quæ eſt in harmonia Diapaſon. Quin & toni proportio eſt ſeſquioctaua inter 9. ad 8. Habet etiam hæc numerorum diſpoſitio cunctas proportiones, Arithmeticam quidem ex 6. 9. 12. ſicut n. medius terminus primum tribus ſuperat, ſic a poſtremo ſuperatur, & extremorum coniunctio duplex eſt medio termino. Geometricam quoq; complectitur ex his quattuor 6: 8. 9. 12. quam. n. rationem habent 8. ad 6. eandem 12. ad 9. eſt autem vtraque proportio ſeſquitertia; & quod ſub extremis continetur, æquũ eſt ei quod ſub vtraq; medietate inter ſe ducta conficitur. Harmoniaca deniq. conſideratur ratio ex his numeris, 6. 8. & 12. Eſt autem harmonicæ proportionis duplex dijudicatio, vna cum eandem habet rationem numerus ille, quo poſtremus ſuperat medium, ad numerum, quo primus ſuperatur a medio, quam poſtremus habet ad primum. cuius rei argumentum ex propoſitis numeris capi poteſt, 6. 8. 12. (Quando enim tertius inter extremos eſt medium arithmeticale, tunc ſecundus inter eoſdem extremos, erit medium harmonicale.) Poſtremus ad primum duplus eſt, numerus rurſum, qui ſuperat, duplus. duodecim enim ſuperant 8. quaternario; octo autem ſuperant 6. duobus. Quattuor ad duo, dupla. Duodecim rurſus & ſex ſimul ſumta, conficiunt 18. quæ aucta per 8. reſtituunt 144. quæ quidem ſumma dupla eſt ad eam, quæ extremis

Euclides 20. 7.

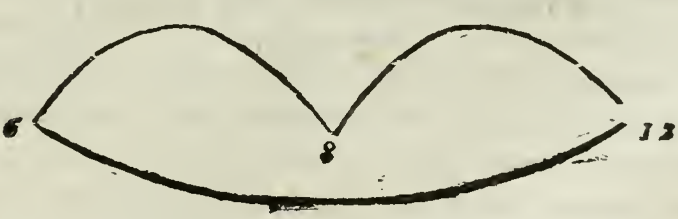
12. &

12. & 6. inuicem multiplicatis enaſcitur, nempe 72. Altera eſt harmonicæ proportionis indagatio, cum medius numerus æquali parte ſuperat extrema, & ab iiſdem ſuperatur. octo enim, qui medius eſt numerus, ſuperat tertia parte primum, quia ſublatis ſex, remanent duo, tertia pars primi. ſuperatur etiam medius a poſtremo æqualiter. nam ſi a duodecim demta fuerint octo, reliqua fiunt quattuor, tertia pars poſtremi. Cum igitur numerus Trigeſimus quintus conſtetur ſenario, octonario, nouenario, duodenarioque, ad omnem concentum aptiſſimis, iure merito a Pythagoræis Harmonia fuit nuncupatus.

Harmonicæ proportiones.

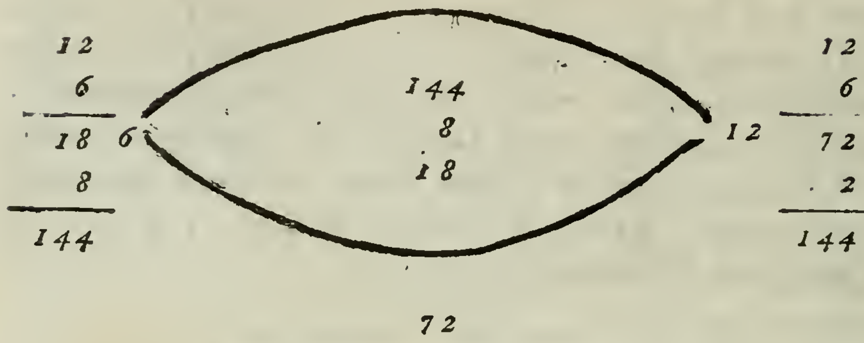
Partes minoris 2 Dupla. 4 *maiorisq. terminorum.*

Dupla.

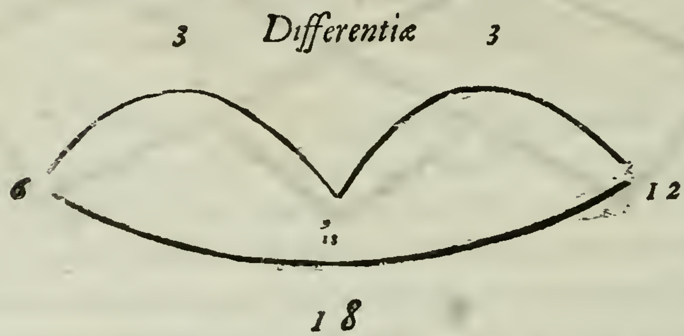
Ex-

Extremitates iunctæ, & per medium ductæ.

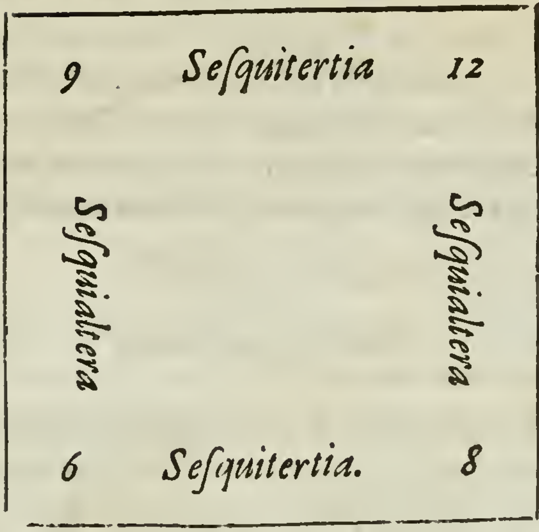
Extremitates multiplicatæ.

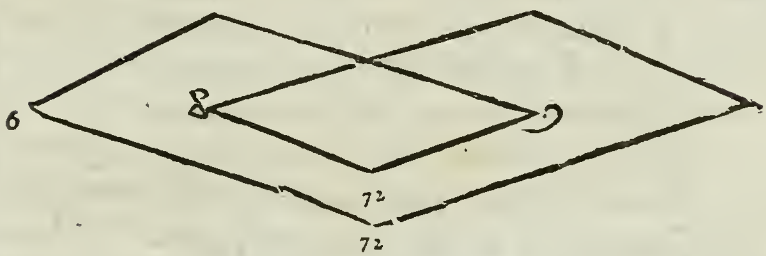
Proportionalitas Arithmetica.

Extremitates iunctæ ad 9. medium, ſunt duplæ.

Geometrica proportio.

Mediorum & extremorum multiplicationes.

Habet hic numerus alia ſuæ nobilitatis indicia, quoniam conflatur ex duobus primis cubis 8. & 27. quorum hic impar, & maſculus; ille par eſt, & femina. Quemadmodum autem ijs numeris animæ Mundi compoſitionem factam fuiſſe noſter Plato aſſeuerabat; ſic humani partus ſeptē menſium rō ſub aſciti numeri 35. multiplicatione procedere perhibetur. Hunc enim ſi multiplicauerit ſenarius, procreabit 210. qui dierum numerus menſem ſeptimum claudit. Vſqueadeo igitur eſt natura fecundus hic numerus, vt primam partus humani perfectionem, quaſi arbiter quidam maturitatis, abſoluat.

DE

DE NVMERO XXXVI.

ACcedamus ad Trigeſimumſextum, quem a Pythagoreis appellatum fuiſſe Mundũ retulit Plutarchus lib. de Iſide & Oſiride. eſſe quidem Tetractyn illam, quę tantopere celebratur. i. quaternionem myſticum 36 conſtantem vnitatibus, per quam Pythagoras iurare ſolitus erat.

Ναὶ μὰ τὸν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδέντα τετρακτὺν
Πηδὰν ἀεννάς φύσεως.

Ne per noſtræ animæ dantem quaternionem
Fontem perennis naturæ.

Conficitur autem Tetractys illa primis quattuor imparibus, 1, 3, 5, 7. et primis paribus 2, 4, 6, 8. in vnam ſummam collectis. Vt hic. Extant huius Numeri proprietates aliæ dictu, cogitatuq. mirandæ. eſt.n. trium cuborum ſumma, nimirũ 1, 8, & 27. Primus eſt etiam, qui naſcatur duorum tetragonorum vnius in alterum ductu, quaternarij. ſ. & nouenarij. nam quater nouem, & nouies quatuor conficiunt 36. quadratum numerum. cum.n. tetragonus tetragonum multiplicat, tetragonus prouenit. Nec ſolum tetragonus, ſed & trigonus ſimul eſſe comperitur hic numerus, trigonus. ſ. ab octonario. hic.n. gignitur ſi aſsidui numeri ab vnitate ad octonarium vſque in vnam ſummam conflentur, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. fit eorum ſumma 36. Quadratus itidem eſt ſenarij omnium perfectiſsimi. nam ſexies ſex hunc reſtituunt. quo fit, vt radix non immerito dici poſsit veſtigandi humani numeri. quemadmodum enim octonarius trigonus eſt 36. pari filo numerus 666 trigonus erit 36. de quo tale quid ſacrum pronunciat eloquium Apoc. cap. 13. Hic eſt ſapientia, qui habet intellectum computet numerum beſtiæ. numerus enim eius, numerus hominis eſt: & numerus eius ſexcenti ſexaginta ſex. Apta igitur omnes numeros vſque ad 36. & habebis numerum hominis 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1	2
3	4
5	6
7	8
16	20
36	

9.10.11.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26 27.28.29.30.31.32.33.34.35.36. ſiunt omnes 666. Magna igitur cenſetur dignitas numeri 36. quod vnicum illum e cunctis numeris immenſa numerorum ſeries ſimpliciſſimarum ac principantium figurarum trigoni, atque tetragoni verſicoloratu contexit, Solariq. quodam, Lunariq. congreſſu illum præ ceteris extulit. Nam triangulus mathematicarum figurarum præcipua ſimpliciſſima, & prima, Solem imitatur. quemadmodum.n. a Sole cetera Mundi luminaria mutuato, deriuaticioq. lumine euadunt conſpicua, in primis Luna, quæ ampliore facula ſolarem captat ſplendorem: ita & cunctę mathematicæ figuræ a trigono promanant, trigoniq. frequentia atq. iteratione gignuntur. Et prior ante omnes quadratus perſimilis Lunæ e triangula ſcatebra emergit, ſolaq. trigonorũ dualitate profertur, ceteris figuris poſt triangulum maior atq. inſignior. Præterea numerus 36. facit Parallelogrammum alteram dimenſionem longiorem habens, ter duodecim, aut quattuor nouies ſummtis. proinde expoſitis numeris laterum tetragoni.ſ. 6. trigoni 8. & parallelogrammorum altero 9, altero 12, conficientur rationes conſonantiarum numero 35. a nobis deſcriptarum. Neque perfunctorie tranſeundum eſt; quod ſi eidem numero 36. addideris ſua ipſius latera, ideſt 8, & 6. conſurget illico quinquagenarius in diuinis ſcripturis ſacratiſſimus numerus. Denique ſi eidem numero, quem tractamus, octonarij tetragonum nempe 64. addiderimus, quinquagenarij duplum, ideſt centeſimum conflabis, quem ſupremæ decadis videbis eſſe quadratum. His alijsque virtutibus inſignitus Tricenarius ſenarius, commendationem habere meruit apud ſanctos Patres. Dominus enim noſter factus homo, & in Cruce paſſus, Triginta ſex horis fuit in ſepulchro, a veſpere ſcilicet ſepulturæ vſque ad diluculum reſurrectionis, vno videlicet die, & duabus noctibus. Duodecim vero horæ diei ad vigintiquattuor horas duarum noctium, ſimplum ad duplum eſt. Et duodecim quidem horæ, ſimplæ morti Redemtoris noſtri conueniunt;

Gal. de dieb. decre. lib. 3 cap. 2.

Aug. lib. queſt. 65 & de Trinit. lib. 4 c. 3. Beda q̃ſt. in Gen.

vi-

vigintiquattuor autem nocturnæ ad duplam noſtram conſentiunt mortem. Mors.n. Domini non fuit in anima, ſed in corpore; mors vero noſtra nō ſolum in carne, ſed etiam in anima. In anima propter peccatum; in carne propter pœnam peccati. Ille vero, quia peccatum non habuit, in anima non eſt mortuus, niſi tantum in carne. Et hoc propter ſimilitudinem carnis peccati, quod de Adam traxerat. Igitur ſimpla eius mors profuit duplæ noſtrę; & ſimpla eius reſurrectio, duplæ noſtrę reſurrectioni profuit. Mors.n. carnis eius, & reſurrectio eius, duas mortes noſtras, & duas reſurrectiones noſtras ſignificant. Magno igitur ſacramento vna die, & duabus noctibus iacuit in ſepulchro, quia lucem ſimplæ mortis ſuæ, tenebris duplæ mortis noſtræ adiunxit. veniens.n. ad nos, qui in morte carnis preſſi eramus, vnam ſuam.i. carnis mortem detulit, & duas noſtras abſoluit; ſimplam ſuam duplæ noſtrę contulit, & duplam noſtram ſubegit. Auguſt. de Trin. lib. 4. cap. 6. Sic ergo apparet illa ratio ſimpli ad duplum in horis Trigintaſex, cum duodecim conferuntur ad vigintiquattuor. Et horum quidem numerorum cauſſas, cur in Scripturis poſitæ ſint, poteſt alius alias indagare; vel quibus iſtæ quas ego reddidi præponendæ ſint, vel æque probabiles, vel iſtis etiam probabiliores. fruſtra tamen eos eſſe in Scripturis poſitos, & nullas cauſſas eſſe myſticas, cur illic iſti numeri commemorentur, nemo tam ſtultus, ineptusq. contenderit. Ego autem quas reddidi, vel ex Eccleſiæ auctoritate a maioribus traditas, vel ex Diuinarum teſtimonio ſcripturarum, vel ex ratione numerorum, ſimilitudinumq. collegi. Contra rationem nemo ſobrius, contra Scripturas nemo Chriſtianus, contra Eccleſiam nemo pacificus ſenſerit. Hactenus verba Auguſt. Eſt denique illud in hoc calculo conſiderandum,
Greg. pp. hom. 16. quia dici poteſt numerus hominis pœnitentis. A prima.n. Dominica Quadrageſimæ, vſque ad Paſchalis ſolemnitatis gaudia, ſex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta, et duo ſunt, ex quibus dum ſex dies Dominici ab abſtinentia ſubtrahuntur, nō plus in ieiunio, quam Triginta & ſex dies remanent. Dum vero

per

per Trecentos ſexaginta dies annus ducitur; nos autem per Triginta ſex dies affligimur, quaſi anni noſtri decimas Deo damus; vt qui nobiſmetipſis per acceptum annum viximus, auctori noſtro nos in eius decimis per abſtinentiam mortificemus. Non commemorabo Mercurij Triſmegiſti Triginta ſex horoſcopios.i.horarum Aſclep. cap. 8.
ſpeculatores, in eodem loco ſemper defixorum ſyderum, hęc.n. dęmonum figmenta eſſe videntur, & quędam inuolucra ad gentilitios errores pertrahentia.

DE NVMERO XXXVIII.

IMperfectam, & languidam charitatem erga Deum, et Homines oſtendit numerus 38. Vnde paralyticus totidem annis ad piſcinam ſe- Iohan. 5
debat, in qua iacebat multitudo languentium, exſpectantium aquæ motum; nec aliquis ſanabatur, niſi Angelo in piſcinam deſcendente, quo mouebatur aqua, ac ſanabatur vnus. Porro Angelus eſt Chriſtus Ieſu, qui vocatur iuxta Prophetam magni conſilij Angelus. de cę Eſa. 9.
lo venit in populum Iudęorum, & dum prædicat, & nunciat ſalutem ac pacem, mota eſt gens inquieta, verſaq; eſt in ſeditionem, illum morti tradens, qua morte ſua, vitæ mundo condidit ſacramentum, vt in morte eius baptizaretur genus humanum.i.omnes qui diuerſis retro temporibus collecti, quinq; libris Moſaicæ legis teſtificatam hactenus exſpectauerunt gratiam Dei. Iacebat autem paralyticus in infirmitate annis Triginta octo; quem quidem numerũ ad lãguores ſpectare cenſuit Auguſtinus. quia binario.i. duplici dilectione (quam.ſ. Deo debemus, & proximo) cadit a quadragenario, qui numerus plenitudinem confert Iuſtitiæ, curſumq; vitæ noſtrę, ac conuerſationem noſtram myſtice deſignat. Vnde ante Paſcha, quia pręſentem uitam ſignificat, quadraginta dierum ieiunium obſeruamus, ut Paſcha, quod ęternę uitę imaginem habet,

cum

Exho. 34 cum gaudio celebrare valeamus. Nam quadraginta diebus Moy-
3. Reg. 19
Matth. 4 ſes, Helias, & Chriſtus ieiunaſſe noſcuntur: quoniam ab vno, qui Deus eſt, vſque ad quattuor multiplicatio facit decem, quot ſunt mandata decalogi. qui denarius numerus veteris Teſtamenti per Euangelium, quadragenarium numerum facit, ad quem implēdum;
Matt. 22. quia duo mandata deerant paralytico, ſcilicet, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum ſicut te ipſum. quæ duo talia ſunt, vt ſine ipſis reliqua nihil ſint. ideo venit ad languidum Ieſu, qui erat Deus & homo, vtriuſque dilectionis auctor, atque collocator, & ſanans eum, per gratiam Spiritus ſancti exhi-
Luc. 10. buit iſta duo præcepta charitatis. Et pro illo, qui incidit in latrones,
Iohan. 4
Mar. 12. duos denarios dedit. & apud Samaritanos, duos dies tranſegit, vt
Luc. 21. in eis Dei & proximi charitatem confirmaret. Et vidua illa, in ty-
Luc. 10. po Eccleſiæ, duo æra miſit in gazophilatium. Dominus quoque ad prædicandum bipartita charitate, binos Diſcipulos deſtinauit. hæc enim duo, ante aduentum Chriſti humanum genus habere non meruit, quare Dominus dixit paralytico: Surge, tolle grabatum tuum. Quid eſt. n. Surge, niſi Dominum dilige? quia omnis, qui Dominū diligit, cor habet ſurſum. & quid eſt: Tolle grabatum, niſi dilige proximum? Cur autem proximi dilectio per grabatum deſignetur,
Gal. 6. Apoſtolus docet, dicens: Inuicem onera veſtra portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Ergo ſi preuentus fuerit in aliquo frater
Theo- tuus, portetur a te; & ſi tu præuentus fueris, ſuſtineat te. Vel for-
phil' an-
poch. li. te grabatum, hominem ipſum oppreſſum onere delictorum debemus
2. alleg. accipere. cui ideo dimittuntur peccata, vt ablata languoris iniuria, purificata anima corpus ſuum baiulans pergeret ad propriam domū, hoc eſt ad legis diuinę cuſtodienda præcepta. Poteſt & paralyticus iſte populum Gentilem ſcelerum ſuorum enormitate preſſum ſignificare, qui cum & ipſe in Chriſtum crederet, & baptizari vellet, nemo tamen Apoſtolorum (ſicut in Act. de Cornelio legitur) vnitati illorum qui ex circunciſione erant, illum admittere audebat. Quare Triginta & octo annos habebat in infirmitate. i. olim deſpe

ratus

ratus, perdita corporis & animæ, temporali & ęterna ſalute, frau datus vitæ præſentis pariter, & futurę veritate. Nam per triginta annos, qui numerus annorum plena uiri ętas eſt, vitæ pręſentis perfectio; per octo annos, vitæ futuræ ęternitas ſymbolice figuratur. ſed Gentilis populus pręſentem uitam ſe haud poſſe retinere ſciebat, neq; futurę vllam ſpem habebat.

DE NVMERO XL.

EST Quadragenarius numerus nuptiarum hieroglyphicum. ad virum enim facit hic annorum numerus. Nam Philo problemate propoſito: quare Iſaac Quadragenarius Rebeccam duxerit? tempus id ait congruum maritali copulę, ſapienti viro, idque fieri boni ominis cauſſa, quia ſemen in vulua reconditum, ex Ariſtotelis ſententia, (aliud.n ſentiunt Phyſici,) Quadragenis diebus in maſculum figuratur. Eſau quoque Quadragenarius Iudithen vxorem accepit. Facit & ad mulierem, atque hoc illud eſt, quod paullo ſuperius haberi docuimus apud Apuleium: Cum vero Quadraginta, quę facilius ceteris porrecta palma ſignificantur, ea 40. tu dimidio auges, non potes digitorum geſtu erraſſe, niſi forte 30. annorum Pudentillā ratus, binos cuiuſq. anni conſules numeraſti. Hęc ille diſputat Oratione ſecūda pro ſeipſo, vbi Pudentillā Quadrageſimum annum non excedere cōtendit, quā Aemilianus iam ſexagenariā depoſuerat, ideoq. nefas eſſet eam ad nuptias ſolicitare, quando, vt ſacri interpretes aiunt, ſexagenarius numerus viduitati ſacer eſt, vt infra ſuo loco plenius. Idem numerus, quem in manibus habemus, temporalem huius uitę durōnem, ac totum pręſentis ſeculi curriculum, quo hic degimus, interdum inſinuat. Quod enim Quadraginta diebus, & Quadraginta noctibus Cataclyſmus factus eſt in vniuerſa terra, non tantum

Lib. qſt. cap. 1. Gen. 25.

Gen. 26.

Gen. 7.

Proſper de pdic. & benedictionibus Dei. Cap. 3. *præteriti in hoc numero, quãtum etiã preſentis temporis animarum diluuium oſtendit, quæ in ſcopulis ſeculi, atq. in gurgite flagitiorum diuerſarumq. voluntatũ naufragijs fluctibus ſubmerguntur. Huic expoſitioni ſuffragatur, quod in eadem ſacrata Geneſi ſcriptum eſt de Columba poſt Quadraginta dies emiſſa ex arca; quæ cum nõ inueniſſet requiem, reuerſa eſt, oſtendens per nouum Teſtamentum requiem Sanctis in hoc Mundo nõ eſſe promiſſam. ſic & Quadraginta dies, quibus a Satana tẽtatus eſt Chriſtus Dominus, totum huius ſeculi tempus inſinuant, quibus membra eius, ſanctam dico Eccleſiam, nunquam tentare deſiſtit. quia Mundus, in quo Domino famulamur, et a quattuor ventis delimatur, et a quattuor elemẽtis erigitur; quaternarioq; diurna et annua curricula peraguntur; diurna, matutinis, meridianis, veſpertinis, nocturniſq. horarum ſpacijs: annua vernis, æſtiuis, autumnalibus, hyemalibuſq; menſibus. decẽ vero ſunt precepta, per quorum obſeruantiam Domino famulantes cõtra hoſtis indefeſſi malitiam decertamus, ex quo fit, vt totum malitiæ noſtræ tempus diſerte Quadragenario numero cõprehendatur.*

Beda cõ. in Mar. 1

Aug. cõt. quinque hereſes. 1. Reg. 17 *Iſti ſane ſunt Quadraginta dies, in quibus contra Goliath, et exercitum eius. i. contra Diabolum & Angelos eius, Chriſtianorum populus pugnare nõ deſinit; nec tamen vincere poſſet, niſi verus Dauid Chriſtus, cum baculo. i. crucis myſterio deſcẽdiſſet. Qui etiam occulta quadã preſentia que promiſerat, impleturum ſe fore demonſtrãs, poſt reſurrectionẽ, apparens Apoſtolis, & loquens de regno Patris, dicebat: Ecce ego vobiſcum ſum oĩbus diebus vſq; ad cõſummationem ſeculi. Quem tamen Quadrageſimo die celos aſcẽdiſſe legimus. Suffragatur antiſtes Auguſtinus in explanatione Pſalmi 94. vbi legitur: Quadraginta annis proximus fui generationi: Quadraginta, inquit, anni hoc ſignificauerũt quod eſt ſemper. Quadragenarius etenim numerus integritatem indicat ſeculorum, tanquã perficiantur ſecula per hunc numerum. Quod myſterium erudite deſcribens venerabilis Beda lib. de templo Salomonis: Ipſum, inquit, tẽplum,*

Aug. de cõſtit. euãg. li. 3. Matt. 28. Beda in Act. 1. De con. diſtin. 1. ieiuniũ.

Eccleſiæ

Eccleſię typum gerebat. vnde recte prę foribus oraculi Quadraginta cubitorum erat longitudinis. qui numerus ſepe in ſignificationē ponitur præſentis fidelium laboris, quo modo quinquagenarius in ſignificatione futuræ quietis & pacis. Denario namq; numero continentur præcepta, quorum obſeruatione ad vitam peruenitur. denario æque ſignificatur ipſa, quam deſideramus, & pro qua laboramus, vita perennis. quadratus vero eſt Mundus, in quo pro acquirenda eadem vita, certamus. Vnde & Pſalmiſta congregandā de gentibus Eccleſiam præuidens aiebat: De regionibus congregauit eos, a Solis ortu, & occaſu, ab aquilone, & mari. Decem aūt quater ducta, 40. faciunt. Inde populus ab Aegypto liberatus, in figuram præſentis Eccleſiæ, 40. annis in eremo multis laboribus exercebatur, ſimul & pane cæleſti reficiebatur. ac ſic tandem ad promiſſam olim patriam peruenit. Exercetur.n.tentationibus Quadraginta annis, vt labores Eccleſiæ, quibus totum per Orbem in obſeruanda Dei lege deſudat, inſinuentur. Paſcitur manna de Cælo per eoſdem Quadraginta annos, vt oſtēdat ipſas, quas Eccleſia tolerat paſſiones, ſpe denarij cæleſtis, hoc eſt, æternæ beatitudinis eſſe leuādas, vbi hi, qui nunc eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam, ſaturabuntur. & ſicut eadē Eccleſia ſuo canit redemtori Deo: Ego autem cum iuſtitia apparebo in conſpectu tuo: ſatiabor cum apparuerit gloria tua. Quadragenario rurſus noſtri corporis caſtigationem, omnemq. expiationem ſignificari aduertenda litterarum documenta teſtantur. Omnis quippe reatus peccatorum in decachordo præceptorum admittitur, qui ductus per quaternarium elementorum, a quo potiſſimum error prouenit et culpa, producit Quadragenarium. quod aſtruit Gregorius Papa, dicens: In hoc mortali corpore ex quattuor elementis ſubſiſtimus, & per voluptates eiuſdem corporis, præceptis dominicis contrahimus, præcepta autem dominica per Decalogum ſunt accepta. Quia ergo per carnis deſideria Decalogi mandata cōtemſimus, dignum eſt eandem carnem quater decies affligamus. tantum ille. Ceterum quia

[Margin notes: 3.Reg.6. — Pſal. 106 — Num. 14 — Amos 2. — Deut. 8. — Exho.16. — Pſal. 16. — Hom.16. i Matth. cap. 4.]

peccatorum emundatio per ieiunium & eleemoſinam fit appoſite,
Tob.4.12 loquente in Scriptura Spiritu ſancto & dicente: Eleemoſinis &
fide delicta purgantur. Et iterum: Cum facis eleemoſinam præmium bonum reponis tibi in die neceſſitatis, quia eleemoſina libe-
Eccl. 3. rat a morte, & non patitur ire ingeennam. Item denuo dicit: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna extinguit peccatum. Ideo quoque Pſalmus Quadrageſimus animas noſtras cęleſti purificatione mundificaturus, de eleemoſyna diſſerit opportune, beatum terque, quaterque prędicans eleemoſynæ largitorem, multiplicique
Pſal. 40 illum benedictione concelebrans. Beatus (inquit) qui intelligit ſuper egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conſeruet eum, & beatum faciat eum &c. Quid de Ieiunio? Naturam ſequamur, Vrſa foeta dies quattuordecim (vt
De hiſt. aial.li.6. ca.30. & li.8.c.17 ſcribit Ariſtoteles) immobilis manet, ſine cibo vero diebus Quadraginta, tantum pedis dextri linctu ſeſe ſuſtentans. hoc remedio vtitur in morbo inteſtinorum. Serpens item, cuius pruden-
Matt.10. tiam nos imitari mandat IESV in Euangelio, quando ſenue-
D. Hier. ad Pręſidium de cęrei paſchalis. rit, perdit aſpectum, & ſi voluerit redire ad iuuentutem, ieiunat Quadraginta diebus, vt laxetur pellis eius, & ſic anguſtum foramen inquirit, vt dum nititur exire inde, pellem ſenectutis deponat. Quid autem eſt vetuſta ſerpentis pellis, niſi
Augu. in Ciuitat. Dei lib. 8.c.15. praua, & vetus conſuetudo carnalis corruptionis? quam ſi quis appetit deponere, illum oportet carnem ſuam ieiunio Quadrageſimali caſtigare. Inde dicit Leo ſermone de Ieiunio decimi menſis, quod per voluntarias affectiones abſtinentiæ caro concupiſcentijs moritur, & ſpiritus virtutibus renouatur. Quare numerus Quadragenarius ſanctorum antiquæ legis Patrum ieiunio ſancti-
Exho.24. 34. ficatus dignoſcitur. Siquidem Moyſes vt legem ſemel, & iterū mereretur accipere, bis ieiunauit Quadraginta diebus, et Qua-
3. Reg. 19. draginta noctibus. Helias itidem propheta fugiens Iezabel, & Dei deſuper ira pendente, ambulauit in fortitudinę cibi ſumti,

&

& allati angelico miniſterio Quadraginta diebus, & noctibus, non manducans neq; bibens, donec venit ad montem Dei Horeb illuc diuerſaturus, & Deum compellaturus. Ipſe deniq; Dominus noſter Chriſtus legis, & Prophetarum conſummatio, priuſquam a Satana tentaretur, ſtatim poſt ſuſceptum Baptiſmum, Quadragenarium dierum ac noctium numerum ieiunio decorauit, tum vt aduerſas tentationes ſuperaret, tum vt nobis formam purificationis oſtenderet Quadrageſimæ. Omnis.n. Chriſti actio, noſtra eſt inſtructio, quia ipſe eſt via, & magiſter, qui in ſe ipſo nobis viam oſtendit, dicens: Quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Vt igitur Chriſtũ Dominum imitentur Chriſtiani, & Eccleſiæ ſimul præcepto obtemperent, aſtringuntur & ipſi ſub pœna peccati mortalis ad obſeruandum quotannis Quadrageſimale ieiunium, cum id ipſum præcipiat Eccleſia, vt legitur de con.diſt.5.c.Quadrageſima. Enimuero non tantum vocabulo nominis; ſed & re Chriſtiani eſſe contendere debemus, ac Chriſtum (a quo tam dignum, & honorabile nomen ſortimur) in his quæ imitanda propoſuit, inſequi, quare & in obſeruatione ieiunij Quadrageſimalis. Si.n.quæras vnde conſtet numerus Quadrageſimus, inuenies ſurgere ex quaternario in denarium ducto. quaternario nouum Teſtamentum ſignificatur, quoniam in quattuor Euangeliſtis conſiſtit; Denario, vetus. quia in decẽ mandatis legis continetur. Quadraginta ergo diebus ieiunat, qui ab illis omnibus ſe immunem, & ieiunum cuſtodit, quæ vtrumque Teſtamentum facere interdicit. vt ſicut caro exterius ieiunat a cibis, ita & animus interius ieiunet a vitijs. Dicit.n. Scriptura, Non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non falſum teſtimonium dices, non concupiſces rem proximi tui, & ſimilia. hi ſunt illi cibi, a quibus vtrumq; Teſtamentum præcipit abſtinere. Et qui carnem ieiunijs macerat, niſi interius ab iſtis cibis ſe ieiunum cuſtodiat, haud bene ieiunat. Quadraginta ergo diebus Chriſtũ imitantes, ieiunamus, quatenus in ciborũ ieiunio, ieiuniũ corporis; et ĩ dierũ numero, cordis ieiuniũ demõſtremus.

Matth. 4

De Sepul. c. 1. De elec. ſignifi. 2. q. 2. De'. Ioan. 13.

At vero quod ipſe Dominus noſter multifariam ſanctificauerit numerum Quadragenarium, in alijs etiam operibus, quam ieiunio exinde ſit perſpicuum, quia Quadraginta ſeptimanis (vt perhibent ſancti Patres) in vtero Virginis portatus eſt. Quadraginta diebus a natiuitate in domo Bethleemitica (quæ fuerat ei natalitia) detentus eſt, antequam offerretur in Tẽplo. Quemadmodum.n.ſeruatum veteribus tradunt, vti geſtans vtero ante partum ne ſacra adiret Quadraginta diebus, qui dierum numerus dicebatur Teſſeracoſton; ſic a partu maſculi totidem diebus decurrebat mulier, quæ enixa fuiſset maſculum, antequam in templum domo abiret, & puerum deferret. ſic.n. ſcriptum eſt Leuit. cap. 12. Mulier ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus iuxta dies ſeparationis menſtruæ, & die octauo circuncidetur infantulus, ipſa vero triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Si igitur ſeptem diebus immunditiei addiderimus triginta tres purificationis, fient Quadraginta. Ex ſententia ſiquidem Hippocratis & Ariſtotelis, quos hac in re ſecutus eſt Galenus, vt intra ſeptem dies fiunt ſeminis effluxus: ita intra Quadraginta, abortus. atq; vt recens nati ſolent intra ſeptẽ dies perire, fortaſſe quia tũ purgari deſinunt quæ cõcepere, ſi erit maſculus: ita qui hos effugiunt, alium, eumq; proximum periculi finem habent Quadraginta dies; atq; vt ſupra ſeptem dies contentum intra vterum ſemen eſſe, certa eſt conceptionis nota; cum vero tranſit prægnationis Quadrageſima dies, abortus periculum maximum receſſit: pari menſura cum recens natus (reſpondent.n. vitæ principia principijs generationis) attigit octauum diem, homo iam vitalis eſt. cũ Quadrageſimum, robuſtior, viuacior, & ſapientiæ iam fit particeps. Indicio eſt, quod eorum qui ſeptimum euaſerunt, multi moriuntur intra Quadrageſimum: a Quadrageſimo vero incipiunt iam pueri ridere, quaſi firmiores iã facti, et ſapientiæ quædam exordia oſtẽtantes. Infantem ſiquidem ante Quadrageſimum quoq; diem inter vigilandum, neque ridere, neq; lachrimas fundere viſum affirmant:

dor-

dormientes vero feciſſe vtrumq; referunt. Merito ergo, atq; vt natura ipſa poſcebat, inſtitutum eſt, vt puer die octauo circuncideretur, vt qui iam vitalis eſſe cognoſceretur; mater vero ingrederetur in ſanctuarium, illum Deo oblatura Quadrageſimo, vt qui magnū recens natorum periculum euaſiſſet, & roboratus iam eſſet, & ſapientiæ inditia præ ſe ferret. interim mater iubebatur manere in ſanguine purificationis ſuæ. Rurſus Quadragenarium numerum decorauit Dominus quādo Quadraginta menſibus mundo publice prædicauit, & Quadraginta horis mortuus delituit in ſepulchro, computata. ſ. hora qua ſpiritum emiſit, & vltima hora Dominicæ noctis, in qua reſurrexit. Demiq; Quadraginta diebus poſt reſurrectionem ſuam Dominus Diſcipulis ſuis ſe ipſum viuum præbuit, ut primum Actuum Apoſtolicorum caput meminit, qui dierū numerus conreſurgentem Chriſto peregrinationis huius Eccleſiam deſignat; ſicut dies quinquageſimus, quo Spiritus ſanctus accipitur, perfectionem quietis beatæ, qua labor Eccleſiæ temporalis denario æterno remunerabitur, congruenter exprimit; Nam & ipſe numerus Quadragenarius, æqualibus partibus cōputatus, addit amplius ipſum denarium, & fiunt Quinquaginta, tanquam merces laboris, & continentiæ. Quadragenarij. n. dimidium eſt 20, quarta pars 10, quinta 8, rurſus octaua 5, decima 4, vigeſima 2, & Quadrageſima 1. Viginti autem, decem, octo, quinq;, quattuor, duo, & vnum pariunt quinquaginta. Cuius quidem computi facillime patet figura, quoniam præſens conflictus gaudium nobis Iubilæi, quaſi latenter generat ſempiternum, Apoſtolo dicente: Quod in præſenti momentaneum eſt, & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur nobis. Vera eſt autē noſtra beatitudo corporis, & animæ nos immortalitate gloriantes ſummæ & beatæ Trinitatis æterna viſione ſatiari. nam quattuor notiſsimis qualitatibus conſiſtimus; in interiori autem homine, toto corde, tota anima, tota mente Deum diligere iubemur. Et hoc eſt perfectum vitæ denariū, Diuinæ nos gloriæ præſenti viſione lætari.

Aug. de Trin. lib. 4. c. 6.

Hier. de celebratione Paſchę.

2. Cor. 4.

Cęptum proſequamur opus oſtendentes expiationi peccatorum, & pœnitentiæ in hoc vitę incolatu ſubeundæ accommodari Quadrage narium, & conuenire orationi, & ſacco, & lachrymis, & perſeuerantię deprecandi. Peſtis contagione ſuſpectos, perfectis Quadraginta diebus, abſoluendos docuere Legislatores, & Medici, quod Quadraginta diebus terminentur morbi etiã chronici. quæ cauſſa etiam fuit cur uulneratis vltra Quadraginta dies, intereuntibusq. non cenſeantur mortis cauſſam prębuiſſe vulnerum illatores. curq. Quadraginta diebus, qui Gallico morbo laborant, uel conſimili chronica ægritudine, decoctum ligni Guaiaci fere potare iubeantur. Motus quoque a grauioribus plerisq. valetudinibus ad conualeſcentiã ex Quadrageſima terminari die paſſim conſpicimus. Quare qui de Thermis volumen edidit Andreas Baccius Elpidianus hęc ſcribit cap. vlt. lib. 3. Saluberrimum ob id omnibus eſſe cenſetur, vt diutius poſt balneum nihilo magis ſibi indulgeant, quam in balneo, ita vt ſumma eius obſeruationis ſit Quadrageſimus dies; qui ſicut motuum naturæ, ac morborum, ita & medicinæ in ſuis miniſterijs, eſt terminus, veluti peremtorius. Quadraginta diebus duodecim
Num. 13 *exploratores circumierunt terram Chanaam. Quadraginta annis fletum commemorat Propheta, quaſi iam tempore expiationis expleto, liberationis tempus a Domino iure debeat impetrari. Ter Quadraginta annos dedit Dominus reſipiſcenti mũdo, priuſquam tempore Nohe diluuio genus humanum diſperderet. Quadraginta poſtea dies aquę Cataclyſmi inundauerunt ſuper terram, abſtergentes hominum piacula, & purgantes eam a peccatis ante commiſſis, vt ſextum & ſeptimum Geneſeos cap. enarrant. Iuſtum .n. erat, vt qui per quattuor elementa Mundi, quibus omnia conſtare dicuntur, dum ea diligit & fouet, Deum offenderat, in ipſo numero puniretur. Decem plagas, quibus percuſſi Aegyptij, dies Quadraginta perduraſſe refert Suidas ver. Aegyptus. Quadraginta plagis emendabantur, qui commeruiſſent. ad hunc enim mo-*
Cap. 25. *dum legitur in Deuteron. Pro menſura peccati erit & plagarum*

modus,

modus, ita duntaxat, vt Quadragenarium numerũ non excedant, ne fœde laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus. Probabile eſt autem, ob humanitatem, vnam plagam remitti ſolitam, vt citra numerum preſcriptum conſiſterent. vnde Paulus Apoſt. Quinquies 2.Cor.11
Quadragenas vna minus ſe accepiſſe teſtatur. Querẽs Theophilactus, cur vna minus acceperit Apoſtolus dicit, apud Iudęos lege cautum, vt ſi quis vel vnam plagam ſupra Quadragenas accepiſſet, ad honores & dignitates conſequendas non amplius idoneus haberetur; quare Hebræos iuſſiſſe tot numero plagas, vna minus infligi, ne Paulo cederet ad ignominiam, ſi forte percuſſor vltra conſtitutũ numerum progreſſus eſſet. quod ſi errore vel caſu aliquo accidiſſet, eam eſſe voluerant Quadragenam. Cupiebant.n.eum per eiuſmodi caſtigationes ad ſe trahere. quod ſi facere potuiſſent, par erat, vt hominis doctrina, ingeniũ, & fandi vis, honores ſibi depoſcerent, quos nequaquam deferre recuſaſſent. Cauebant vero, ne ad repulſam locus eſſe poſſet ignominiæ. quod tamen in Apoſtolis locum habere nõ potuit. vnde ibant gaudentes a conſpectu concilij, quod digni habi- Act. 5.
ti eſſent, qui pro nõie IESV contumeliã paterentur. Hoc numero taxantur viri, qui in Pauli mortẽ cõiurauerãt, illũ educi de carcere quęrẽtes; ut cõſiliorum ſuorũ ictibus interficerent, quem cõgreſſione perſecutionis publice ſuperare nequibant, Act.c.23. Quadraginta annis traditi filij Iſrael in manus Philiſtinorũ, vt habetur Iudic. c.13. Paullo antequã Antiochus Epiphanes Syriæ rex captis Hieroſolymis, atq; ſpoliato theſauris templo, Iudęorum gentẽ in extremã adduceret calamitatẽ, in cęlo conſpecti ſunt Quadraginta diebus homines tanquam diuerſæ acies in curribus concurrere magno armorum fragore ſtrepituque equorum, vt legitur 2. Machab. 5. Qualis vero Iudæos ſubſecuta ſit poena, pro eo quod auctorẽ vitæ IESV Chriſtum a ſemet conclamauerant auferri, teſtatur præter alios Euſebius lib.3. hiſt. Eccleſiaſt. ca.7. Nam contra Iudæos Veſpaſianus cum filio Tito a Romanis miſſus eſt, vt ſicut Dei Iohã.19.
Filium vna cum Patre negauerant, dicentes: Non habemus

regem,

regem, niſi Cęſarem; ita patri & filio Veſpaſiano. ſ. & Tito merito exterminandi traderentur, qui in feſto Azymorũ, in quo Iudęi ipſi perfidi mortẽ Chriſti perpetrauerant, innumeros fere eorũ populos, qui Hieroſolymã ad ipſum feſtũ celebran. conuenerant, concluſerũt. Tanta aũt fuit, teſte Ioſepho, quæ aderat proſtratorũ multitudo, vt vndecies centena milia peremta fuiſſe dicantur; electos aũt quoſq; iuuenum per diuerſas prouincias in ſeruitutem perductos nonaginta milia. Tanta deniq; eodem in populo vilitas fuiſſe dicitur, vt quis vno argenteo dato triginta ſibi emeret Iudęos. quod nutu Dei factum eſſe, nemo qui ambigat. Vt qui Deũ dominum ſuum, quaſi vile mancipium, vili precio vendiderant, uiliori precio & ipſi uenderentur. Non tamen Iudæos, pro his quæ in Chriſtum commiſere
Aegeſippus. *piaculis, ultio ſubſecuta fuit. Verum pietas ac clementia Dei, licet ingratis, fuit oblata: nam Quadraginta poſt admiſſum piaculum, continuis protracta annis impiorum pœna differtur. In quibus & Apoſtoli omnes, præcipue tamen Iacobus, qui frater Domini dicebatur, in Hieroſolymis Epiſcopus conſtitutus, indeſinenter populum cõmiſſæ impietatis feralis auſi de ſcelere commonebat, ſi poſſent forte commiſsi criminis agere pœnitentiam. Oſtẽdebat namque eis Deus per ſuam patientiam, quod eorum quæreret pœnitentiam. Verum quia Quadragenarium annorum numerum pœnitentiæ ſacrum, & expiationi, tranſgredi uoluerunt, dedit eos Deus in diſperſionem.*
Cap. 3. *Huic argumento ſunt Niniuitæ, ad quos miſſus Ionas, cum eum clamantem audiſſent, ac dicentem: Adhuc Quadraginta dies Niniue ſubuertetur. dignos fecere pœnitentiæ fructus. Quare Dominus miſertus eſt ſuper malitiam quam loquutus fuerat, ut faceret eis, &*
Ezec. 29 *non fecit. Quadraginta annis non habitata Aegyptus, impœnitentiam deſignat.* Ezech. 4 *Quadraginta diebus dormiens Ezechiel ſuper latus dextrum, aſſumta iniquitate Iuda, Quadraginta annos captiuitatis domus Iuda, deſignauit. Quadraginta annis contulerat Deus*
Pſal. 94. *Opt. Max. beneficia Iſraelitis, qui non ſunt cõuerſi. Quadraginta annis iudicãs Heli Iſraeliticum populum, deſignat tranſgreſſionem*

man-

mãdatorum. ideo iudicat Quadraginta annis, quia legis auſteram diſciplinã ad timorem ſubiectæ plebis exhibuit, ut materiam humanæ conditionis per cõcupiſcentiam fragilem per timorem retineret. Quadringentis annis populus ſeruiturus in Aegypto nuntiatur, qui faciunt quadraginta decadas, ſiue quattuor ecatontadas. In Parentalibus denique Quadragenarij vſus non modicus. Aethiopum populi ſub Pretoiano defunctos lugent Quadraginta dies, auctore Antonio Sabellico. Aegyptij totidem diebus corpus conditũ obſeruabant, pro defuncto ſpeciales orationes, eleemoſinasq. facientes. cuius rei argumentum Ioſeph, qui pręcepit ſeruis ſuis medicis, vt aromatibus condirent patrem in Aegypto vita functum. quibus iuſſa explentibus, tranſierunt Quadraginta dies. Iſte quippe mos erat cadauerum conditorum. Gen. c. 50. & habetur. 13. q. 2. quia alij. Eundem numerum Quadraginta dierum in cęremonijs funebribus obſeruant Galli. ex quo (vt refert Bartholomæus Caſſaneus) per officialem Heduenſem ſententiatum fuit, quod domicella Iaquelina de la Trimiolle, filia nob. D. Georgij de la Trimiolle Locumtenentis Regij generalis in Burgundia, citata coram ipſo ſuper certis promiſſionibus matrimonialibus per verba de pręſenti, inſtante procuratore Epiſcopali, & ad denuntiationem Mag. D. Iohannis de la Bulme domini de Peſme, non tenebatur comparere in iudicio, nec exire domum ante Quadraginta dies, computandos a tempore mortis dicti. q. eius patris. Addit Cęlius Rhod. non ſolum a Gallis, ſed a Scythis etiam obſeruari, vt Regem fato functum totidem diebus cuſtodiant, quibus fit integerrimum, & amictu ferali proceditur. elapſis autem Quadraginta diebus, nouum creari Regem. Iam vero & priuatorum Scytharum inferias hunc in modum fieri ſolitas legimus. defunctorum corpora condiunt eaq. paluſtris impoſita proximi ad amicos circumferunt, qui cadauer ſuſcipientes, epulum his, qui illud ſequuntur, exhibent, atq; hoc modo Quadraginta diebus priuatorum hominum comitatus circumagitur, poſt hæc humatur. Significant autem hi dies aliquid pœni-

1. Reg. 4. Gl. interlin.

Gen. 15.

In Catalog. Gloriæ Mun. part. 2. arg. 5.

Lect. antiq. lib. 7 c. 21.

pœnitentiæ, qua peccata ſepeliuntur, vt per tot dies accommodatos humiliationi pænitentium, intelligatur in ieiunijs ſua defleuiſſe peccata, & diuinam impetraſſe miſericordiam. Vel etiam hac de cauſſa ſeruatur Quadragenarius, vt quod illi in doctrina quattuor Euangeliſtarum, & in decem præceptis peccauerunt, ſibi condonetur. D. Hieronymus Epiſtola ad Iulianum: Laudent te, & tuas cōtra Diabolum victorias panegyricis proſequantur, quod læto vultu mortem tuleris filiarum, quod in Quadrageſimo die dormitionis earum lugubrem veſtem mutaris. hæc ille. Ex his apparet numerum Quadragenarium ſacrum fere habitum in præparationibus, et peccatorum expurgationibus, atq; deſignare nobis tempus uitæ præſentis, quod pœnitentia, abſtinentia, & lucta cum aduerſitatibus, & malis eſt tranſigendum.

DE NVMERO XLII.

QVadrageſimus ſecundus numerus ſpiritualem uiam veniendi ad Chriſtum per huius vitæ peregrinationem deſignat. Cum. n. Moyſes electam a Deo familiā erueret de iugo Aegyptiacæ ſeruitutis, vt illam in terram promiſſionis induceret, Quadraginta duabus manſionibus eo perueniſſe diuina teſtantur oracula. Hæc autem ſpiritaliter intelligenda eſſe nemo in ſacris litteris vel leuiter verſatus ambiget, cum nulli dubium ſit vniuerſa, quæ in veteri Teſtamento Iudęis contigerunt, nunc in Euangelica lege, & ſi ſecundum litteram vera ſint, altiori tamen modo & ſublimiori quodam myſtico ſenſu a nobis ſemper recipienda atq; intelligenda eſſe. quare haud incongrue hæc ad nos ſpectare videbimus. hoc etenim numeri ſacramento peruenit Chriſtianus ad illud bonum, quod præparauit Deus, ſub quo myſtico numero ſeruator noſter IESV Chriſtus a primo Patriarcha peruenit ad Virginem, quaſi ad Iordanem, quæ pleno

gurgite

gurgite fluens Spiritusſancti redundabat gratijs. Fit (inquit Hieronymus) manſionum catalogus a prima vſque ad vltimam; & numerantur ſimul Quadraginta due, de quibus Matth. loquitur: Ab Abraham vſque ad David generationes quattuordecim; & a Dauid vſque ad tranſmigrationem Babiloniæ generationes quattuordecim; & a tranſmigratione Babilonis vſque ad Chriſtum generationes quattuordecim. i. ſimul generationes Quadragintaduæ. Per has currit verus Hebræus, qui de terra tranſire feſtinat ad cælũ, et Aegypto ſeculi derelicta, terrã promiſſionis ingreditur. Hæc Hier. Porro Aegyptus pro hoc Mundo ſemper accipitur. Vnde in Epiſt. catholica Iudas Thadæus frater Iacobi: Cõmonere, inquit, vos volo ſcientes ſemel oĩa, quoniã IESV populum de terra Aegypti ſaluans, ſecundo eos, qui nõ crediderunt, perdidit. et ne putares de Ieſu dici filio Naue, ſtatim ſequitur: Angelos vero, qui non ſeruauerunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum domiciliũ, in iudicium magni diei vinculis ęternis ſub caligine reſeruauit. Indicat etiam præſens numerus militantis Eccleſiæ tempus, quo Domino cooperante in ſpem futuri ſabbati laborat. nam ſepties ſeni, Quadraginta duo faciunt, & ſex quidem ad opera; ſeptem vero ad requiem ſignificandam pertinere nullus eſt qui dubitet. Vnde Populus de terra Aegypti ſaluatus, 40. quidem annos in deſerto moratur; verum quia ſub ſpe intrãdi in requiem ſedulus exercetur, ſepties ſena. i. Quadragintaduo in via arctiſſima caſtra figit, e quorum vltimis, dum Ieſum ſuſcipit ducem, mox aperto Iordane, promiſſas olim ſedes, deuictis hoſtibus adit; ſicut & Dominus IESV Chriſtus Quadrageſima ſecunda generatione, ex quo mundus cęcitatis priſcæ tenebras, Abrahã credente, diſcuſſit, adueniens in carne Baptiſmi nobis lauacro cęli ianuas pãdit. Et ipſi pfecto virtutũ curſu, in quo, quod non uidemus ſperantes, p patiẽtiã exſpectamus, ſub eiuſdẽ, vt dictum eſt, numeri ſacramento, poſt ſiccatũ Chriſto duce fluuium, promiſſa patriæ cæleſtis perueniemus ad regna. Qui qm̃ ipſo, quẽ tricenarius inchoauit, Baptiſmo, totius ſit Eccleſiæ ſordes expia-

Ad Fabiolam.

Cap. 1.

Orige. in Num. homil. 27.

Cap. vnI.

expiaturus, eorundem quoque numerorum myſtica cognatio declarat. Quia videlicet 30. æqualibus ſuis partibus computata, pariũt amplius 12. qui eſt Patriarcharum, & Apoſtolorum numerus, & fiunt 42. habent.n. 30 partem triceſimam, vnum; quintamdecimam, 2; decimam, 3; ſextam, 5; quintam, 6; tertiam, 10; dimidiam, 15. quæ ſimul poſita, 42. conſummant. Vbi myſtice innuitur totam Eccleſiæ perfectionem in Chriſti fide & gratia conſiſtere, quæ a Patriarchis primo agnita, Apoſtolorum eſt latius voce diffamata; nec eſſe nomen aliud ſub cœlo, in quo oporteat ſaluos nos fieri, quo modo in 42. nulla eſt particula, quæ non æqualibus tricenarij numeri contineatur in partibus. Tricenarius ergo numerus ſuis partibus Quadrageſimum & ſecundum complet, quia Dominus Eccleſiam ſui Baptiſmatis ſacramentis, & nunc laborantem temporaliter munit, & finitis laboribus ad requiem æternaliter perducit. Sunt huius numeri alia diſcutienda myſteria. Cum enim ſuperabundet partibus, tempus notat, quo regnaturus eſt Antichri-
Cap. 11. *ſtus: de quo in Apoc. hæc legimus: Ciuitatem ſanctam calcabunt*
Cap. 13. *menſibus Quadraginta duobus. Iterum: Data eſt beſtiæ poteſtas*
Cap. 12. *facere menſes Quadraginta duos. Item: Mulier fugit in ſolitudinem, vbi habebat locum paratum a Deo, vt ibi paſcant eam diebus mille ducentis ſexaginta. ſi enim dies 1260. diuidas per 30. habe-*
Aug. de ciui. lib. 15. c. 14. *bis nimirum menſes Quadraginta duos Lunares, tricenis diebus per menſes ſingulos diſtributis. Ad huius temporis inſinuationem*
Cap. 12. *ſpectat quod in eadem Apoc. ſcriptum eſt: Datæ ſunt mulieri alæ duæ aquilę magnę, vt volaret in deſertum in locum ſuum, vbi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. Et in Da-*
Cap. 7. *niele: Putabit quod poſſit mutare tempora, & leges; & tradentur in manu eius vſque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis. Tempus namque, & tempora, & dimidium temporis, tres annos, ſuperq. dimidium annum, ideſt menſes Quadraginta duos intelligimus. quia tempus appellatur vnus annus, quod omnis præcipua, vulgoq. obſeruabilis, & tota temporis varietas vnius anni cõ-*

uer-

uerſione contineatur. Unde & cap. 4. idem propheta Daniel dicit mutanda ſeptem tempora ſuper Nabuchodonoſor, ideſt ſeptem annos efferationis eius. D. Hiero. in cap. 7. Danielis: Tempus, inquit, annum ſignificat, tempora iuxta Hebraici ſermonis proprietatem, qui & ipſi dualem numerum habent, duos annos præfigurant; dimidium autem temporis ſex menſes, quibus Sancti poteſtati Antichriſti permittendi ſunt. Eſt idem numerus, quem pre manibus habemus, multarum calamitatum ſignificatiuus. Onia Pōtificatum gerente, Antiochus Epiphanes Hieroſolymam cepit, predam multam egit, Temploq. Dei ſpoliato, idolum quoq; Templo impoſuit, religionem omnem cum victimis & cæremonijs ſuſtulit ad menſes Quadraginta duos. tanto. n. tempore perſecutionem eam duraſſe legenti primum & quartum cap. primi lib. Machab. manifeſtum eſt. Præterea in diebus Helię Thesbitis propter peccata Achab, & populi Iſrael, clauſum fuit cęlum annis tribus, & menſibus ſex, vt legitur 3. Reg. 17. Luc. cap. 4. quod perinde eſt, ac ſi dixiſſet menſibus Quadraginta duobus. Denique Quadraginta duo millia de Ephraim, quę percuſſit Iephte, ſignificant omnes rebelles, qui in ſex ætatibus fuerunt, condemnandos in fine Mundi, qui dicebant: Nolumus hunc regnare ſuper nos. Preter ſupradictas afferunt Theologi aliam huius numeri ſignificationem; qua nobis inſinuet longanimitatem Dei ad exſpectandum in nobis fructum pœnitentiæ, & conuerſionem ad bonum, quod poſt Dominicam paſſionem, duos ſupra Quadraginta annos exſpectauerit Deus pœnitentiam, & emendationem Iudæorum in melius. Verum poſtquam diutina illa exſpectatione facti ſunt deteriores atque crudeliores in perſecutione fidelium, Quadrageſimo ſecundo poſt tranſactam Domini paſſionem anno, venerunt Romani, & tulerunt locum, & gentem. vt adimpleretur quod dictum fuerat Pſal. 108. In generatione vna deleatur nomen eius. quem locum dilucidans D. Hieronymus hæc ſcribit: Poſt paſſionem Domini, Quadraginta duo anni tranſierunt, & populus ille deletus eſt. Siquidem perfecta ętas quadrageſimo

Niceph. lib. 1. c. 6

Ioſeph. Antiqui. li. 12. c. 6.

Iudi. 12.

Augu. in Iud. quæſtio. 49.

Luc. 19

D. Hier. in pſal. 108.

gefimo

geſimo anno venit. poſt paſſionem ergo Domini quadrageſimo ſecundo anno deleta eſt Hieroſolyma. Videte ergo quoniam in generatione vna deletum eſt nomen eius. Haſtenus ille. Hoc etiãnum figuratum dicunt per id hiſtoricum quod quarti libri Regum ſecundo capite ſcribitur de Heliſeo, quo aſcendente per viam in Bethel, pueri parui egreſſi ſunt de ciuitate, & illudebant ei dicentes: Aſcende calue, aſcende calue. qui cum reſpexiſſet, vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini, egreſsiq; ſunt duo vrſi de ſaltu, & lacerauerunt ex eis Quadraginta duos. Quem locum exponens Iſidorus (vt adducit Glo. ordinaria ibidem) ait: Heliſeus: ſalus Dei. is eſt qui ſaluator uocatur, cui illudunt Iudæi; quia in Caluariæ loco aſcenſurus erat in crucem. ſed Chriſtus poſtquam aſcendit in cęlos, ſicut Heliſeus aſcendit in Bethel. i. in domum Dei, Quadrageſimo ſecundo anno immiſit duos vrſos de ſyluis gentium, Veſpaſianum. ſ. & Titum, qui eos crudeli ſtrage deiecerunt, ibique ſanguis eorum effuſus eſt vbi Dominum ſuſpenderunt. Et ſicut tribus annis cum dimidio, quibus Saluator Mundi docuerat, Dei gratiam contemſerant: ita tribus annis cum dimidio eos Romani ipſi principes obſidione atroci, atq; duriſſima afflixerunt.

DE NVMERO XLV.

ABſolutam infantis in vtero conceptionem numerum ſortitam fuiſſe, 45. atteſtantur Phyſici, quia totidem fere diebus ſemen embryo factũ vegetatur ac transformatur, quo vſq; in corpus organicum perfectum ſuis debitis & organicis menſuris conducatur, vt diſpoſitus ſit ad ſuſcipiendam animam rationalem. Complentur quidem aliqui partus triginta diebus, ſexto naſcentes menſe, ſed propter teneritudinẽ non poſſe ſuperuiuere dicuntur. Quidam vero perficiuntur diebus triginta quinque, qui ſeptimo menſe prodeunt in lucem, & id genus

nus viuere poſſe compertum. Adhuc quidam quadraginta diebus formari dicuntur, qui in menſe octauo naſcuntur; at neque iſtos in vita ſeruari manifeſtum eſt. Nam Galenus et alij omnem infantem in ſeptem menſibus motum habere dicunt, qui ſi adeo fortis eſt, vt poſsit exire ad vitam, vtique conualeſcere. quod ſi tunc ſeptimo menſe non egrederetur, ipſo ſuo motu debilitari, & etiã ſumme pati: vnde, ſi etiam ſequenti menſe, videlicet octauo exierit, viuacem eſſe non ſolere. Vt plurimum autem formari volunt Quadragintaquinque diebus, nono naſcentes menſe, atque hos ſuperuiuere. quod ſi formatio tranſiſſet ad quinquageſimum, decimo menſe naſci, eiuſmodiq. difficilem vitam agere. hanc quidem eſſe poſtremam finem, qua mulier parere poſſit, teſtatur Auctor libelli de carnibus, qui inter Hippocraticos numeratur. deceptasque eſſe omnes, quæ ſe vndecimo menſe affirmant peperiſſe, menſium ſuppreſſione anticipãte conceptionem; infra illam vero finem eſſe alios plures. Inter omnes autem pariendi fines, qui maxime videntur, iuxta id quod deprehenditur experimento, naturales ſunt dies 270, qui complent nouem menſes græcos, hoc eſt vulgares. Quare libro ſecundo Machabeorum capite ſeptimo hunc in modum alloquitur mater filium ſuum minimum: Fili mi miſerere mei, quæ te in vtero nouem menſibus portaui. Nec eſt quod alicui mirum videatur, quod nouem menſium numerus adeo naturæ gerendo partui arriſerit. Sunt enim nouenarij vires admodum potentiſſimæ, maximeq. inter impares omnes numeros eminentiſsimæ. quare Poetę Muſis adſcribit hunc numerum, quem arbitrantur eſſe perfectum. quoniam circa medium eius, id eſt, vnum quaſi numen iuſtitiæ, id eſt, Octonario ſe medium inſerit. nam octo (vt alibi demonſtrauimus) propter æqualem ad vltimum diſtributionem, a Pythagoræis iuſtitia nominatur. rurſumque eſt impariter impar, ſcilicet quia in tres diuiſibilis terniones, quorum quilibet in tres diuiditur vnitates. e primis etiam conflatus eſt cubis vnitate, & octonario. alio quoque modo e duobus triangulis ternario, & ſenario, quorum

Hippon Metapõtinus.

Auicẽna li. 10. de nat. an.

Alcabitius.

Kk *vterque*

vterq. eſt perfectus. quod vero ſit quadratus primum imparem numerum radicem habens, dictu ſuperfluum. Nouenarius denique (quod enotetur hoc potiſſimum loco, dignum prorſus eſt) in trigonum ductus, efficit numerum 45, quem tractãdum aſſumſimus. Quod ſi Aſtrologorum ſcholas percurrere volueris, inuenies ſtatim ſingulis vteri gerendi menſibus, ſingulos præeſſe planetas. ideo octauo menſe natos viuere haud poſſe, quoniam qui primo, idem octauo mẽſi Saturnus dominetur planeta frigidus, & ſiccus, hoc eſt, qualitatibus vitæ contrarius: Menſi autem nono, Iupiter Fortuna maior, calidus & humidus; vt ſeptimo menſi Luna frigida et humida. Adducunt Chaldæi multas, easq; probabiles rationes, aſſerentes actum vitamque noſtram ſtellis tam vagis, quam ſtantibus eſſe ſubiectam, earumq; vario multipliciq; curſu genus humanum gubernari; ſed ipſarum motus ſchemataq; & effectus a Sole crebro immutari. nam vt aliæ occaſum, nonnullæ ſtationem faciant, noſq; omnes hac ſua diſparilitate pariter afficiant, Solis fieri potentia. Itaq; eum qui ſtellas ipſas, quibus mouemur, permouet, animam nobis dare qua regamur, potentiſſimumq; in nos eſſe, moderarique quando poſt conceptionem veniamus in lucem; ſed hoc per tres facere conſpectus. Quid autem ſit aſpectus, et quot eius genera, paucis aperiemus, ſi illud prius adnotabimus natiuitatem perſimilem eſſe generationi, quia natura emittit fœtum in illa cæli cõſtitutione, quæ ſimilis eſt conſtitutioni generationis. Inde dixit Hermes quod locus Lunæ in hora infuſionis ſpermatis in matricem, eſt horoſcopus in natiuitate: gradus vero oriens in conceptione, eſt locus Lunæ in natiuitate; et Ptolomeus dicit in Centiloquio: In quo ſigno eſt Luna in genitura, illud in conceptu fac aſcendens: & in quo ſigno fuerit in conceptu, illud aut eius oppoſitum fac aſcẽdens in partu. Libro quoque de Iudicijs aſtrorum, duo ſtatuens humani corporis principia, primam ſcilicet generationem, & natiuitatem, natiuitati præfert generationem. Cum ergo circulus Heliophori, in quo Sol, & Luna, ceteraque ſtellæ vagæ feruntur, in partes duodenas

Ptol. in cẽtũ enũciatis aphor. 15. Lib. 3. c. 1 Quadripartiti.

totidem

totidem ſignis redditas æquabiliter ſit diuiſus, eũ Sol annuo ſpacio metitur, ita in vnoquoq; ſigno ferme vnum menſem moratur. Sed ſignum quodlibet cum cęteris ſingulis habet mutuum conceptum; non tamen vniformem cum omnibus; nam validiores alij, infirmiores alij habentur. Igitur quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo ſigno ſit neceſſe eſt. quem proprie vocant locum cõceptionis. Sol ergo cum in proximum ſignum tranſcendit, locum illum cõceptionis, aut aſpicit, aut non. Proximantia .n. ſigna inuicem ſe videre omnino inficiantur Aſtronomi. at cum in tertio eſt ſigno, hoc eſt vno medio interpoſito, tum primum illum locum vnde profectus eſt, videre dicunt, ſed valde obliquo, et inualido lumine, qui aſpectus Sextilis appellatur. cuius natura a primo ſigno ſit ad tertium, a tertio ad quintum, inde ad ſeptimum, deinde ad nonum, a nono ad vndecimum. hunc autem aſpectum non vſquequaq; receperunt, quod minimum ad maturitatem partus conferre videretur. Cum vero Sol in quartum ſignum peruenerit, et media duo fuerint, videt aſpectu Tetragono, quoniã linea quam viſus pertendit, quartam circuli partem abſcidit. ſit is radius a primo ad quartũ, a quarto ad ſeptimũ, inde ad decimũ. Quare ſi fuerit Sol in decimo zonię tẽpore natiuitatis, in quo fuerat tempore primæ generationis, viuet quidẽ infans, ſed cũ difficultate, quia quadratus aſpectus eſt diſcordiæ atq. medię inimicitiæ. Viuet ẽt ſi prodierit in lucem Sole ſeptimũ ſignum occupante, ſed non facile reſpectu oppoſitionis; immo (ſi Cardano creditur) habebit vngues imperfectos, ac cutim non expolitã; et vix vnus hoc in mẽſe naſcitur, qui aliqua nõ habeat in corpore vitia. ſeu debilitates, & ægritudines inſeparabiles. Si vero infans hãc in lucẽ natus fuerit Sole nonum a generatione ſignum poſſidente, naſcetur validus, quo ad rõnem ſignorum & radiorum, quia Trigona radiatio eſt omnium potentiſſima. Ceterum ſi vterum exibit Sole in ſexto vel octauo ſigno exiſtente haud vitam ducere poterit, quia nullus intercedit aſpectus, cum huiuſmodi numeri nõ ſint pars integra duo denarij. Veteres .n. rõnem aſpectuum attulerunt ex numeris, vt

numero illo partium inter ſe, ſidera ſeparata iuncta dicerentur, qui in aliquem numerũ ductus, vniuerſus Zodiaci partes numeraret. Hexagona. n. radiatio duobus ſignis computatur, quæ ſunt ſexta pars duodecim partium. Quadrata radicatio partibus fit tribus, quas ſi per 4 duxeris ſummam colligis 12. Pariter Trigonum ex quattuor partibus cõſtat. quas ſi triplicaueris, enaſcetur idem Duodenarius. ſex deniq; partium interuallo diametra fit radiatio, duplicatus enim hic numerus integrum numerum 12 partium efficit. Accedit alia proferenda ratio, qua perſpicuum erit, cur cęterorum conſpectuum pleniſſimus potentiſſimusq; ſit trigonus. & nono men-

Ptolom. ĩ quadripart. li. 1. cap. 11.

ſe nati infantes maturi ſunt & perfecti. Ex ſignis Zodiaci quædam maſculina ſunt & diurna; quædam feminina & nocturna. Et ex his alia ſunt calida & ſicca, vt ignis; frigida, & ſicca, vt terra; calida et humida, vt aer; frigida et humida, vt aqua.

Ptol. quadrip. li. 1. cap. 17.

In nono ſigno viget conſonantia, tum ſexus, quod vtraq; maſculina & diurna, vel feminina et nocturna: tum etiam qualitatum, quoniam vtraq; vel ignea ſunt, vel aerea, vel aquea, vel terrea. Namq; ab Ariete nonum ſignum eſt Sagittarius, vtraque maſculina, diurna, calida et ſicca, ſicut ignis. In ſeptimo autem ſigno ſexus quidem conſonãtia reperitur; ſed in vna conſentiens qualitate, diſſentit in altera, quia ſeptimum ab Ariete Libra eſt, vtraque maſculina, & diurna; ſed Aries calidum eſt, & ſiccum, Libra calidum, et humidũ, ſicut Aer. Adhuc in decimo quolibet ſigno vna conſonat qualitas; ſed altera diſcrepat. Aries. n. calidum, & ſiccum; Capricornus frigidum, & ſiccum; illud maſculinum, & diurnum; iſtud femininum, & nocturnum; illud igneum, iſtud terreum. In octauo deniq. ſigno nulla intercedit, vel ſexus, vel qualitatum conſonantia. Cum. n. Aries ſit maſculinum, & diurnum; Scorpius femininum, & nocturnum eſt; Aries, calidum & ſiccum; Scorpio, frigidum & humidum. Ex his patet cur octimeſtres infelices eſſe conſpiciamus. Sociabilia quippe ſunt, quorum vnum ab alio nonum eſt; deinde quorum vnũ ab alio ſeptimum eſt; poſtremo quorũ vnum ab alio decimũ eſt: inſociabilia

quo-

quorum vnum ab alio octauum eſt. Quare, ſecundum hanc rōnem nata menſe nono vitalia ſunt, deinde quæ ſeptimo: ſed quæ decimo cum difficultate vitam agent. At uero dubitabit quiſpiam quomodo Christus Dominus qui eſt omnium perfectiſſimus, manſerit in vtero matris nouem duntaxat menſium ſpacio. conceptus.n. traditur die 25. Martij, a quo ſupputantur dies 275, ideſt menſes nouem, & dies quinq. vſque ad 25. Decembris, quando creditur natus. Ex quo efficitur. vt vel dies Dominici natalis, amputatis quinque diebus, ſit celebrandus die 20. Decembris, in qua ſententia fuiſſe legimus D. Epiphanium & Clementem Alexandrinum; quibus conſentire videntur ea ſcripta, quæ Titus Hieroſolymis Romam reportauerat, cum eam vrbem caperet. aut dicatur in vtero Virginis habitaſſe decem menſes, nouem ſcilicet menſes, & quinq. dies decimi. Sed hæc queſtio facile diluitur. Vt enim accepimus a Philoſophis, primigeni fetus quinque diebus in matrum ſuarum aluo diutius exiſtunt, quam non primigeni. Cui opinioni fidem conciliant ex illo ſapiente Salomone, de ſeipſo dicente: Decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine, ex ſemine hominis. Quibus verbis hoc indicare vult, quod non modo nouem menſibus in vtero matris ſuæ fuerit, ſed tanquam fetus primigenius, etiam decimi partem aliquam, nempe dies quinque, ceperit. vt figura ſinechdoche totum pro parte poſitum cenſeas, quod annotauit Tichonius regula quinta. Aut ita intellige, Salomon Hebræorum more tempora metiens, decem menſium ſpacio ſe in corpore defixu[illegible] [illegible]cit. quippe menſes Hebræorum breuiores ſunt noſtris menſibus, cum ad Lunæ curſum eos metirentur, non Solis. Vnde quoties in Scriptura ſacra, ſiue in lege, ſiue ante legem quota die menſis quid factum ſit, indicatur, nihil aliud, quam Lunæ ætas ſignificatur; & alius quidem 30, alius 29, dierum menſis habetur, videlicet quia Luna ſpacio 29 $\frac{1}{2}$ dierum Solem ſua uelocitate ſemper aſſequitur, eidemq. ſingulis annis ſolaribus duodecies, hoc eſt in ſingulis dodecatemorijs ſemel coniungitur. Itaq. ſi Lunæ

Aug. li. 4 de Trin. c. 5. cōputat dies 276. incluſiue.

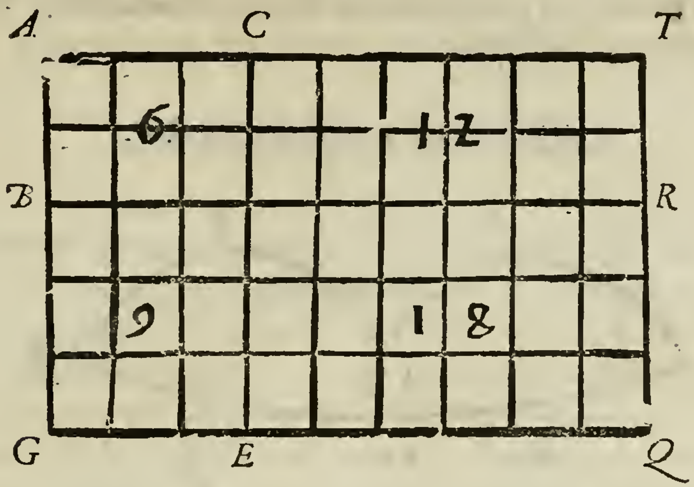
Theorianus legatione ad Armenios.

Sap. 10.

circuitiones numeras, naſcũtur infantes decimo menſe: ſin vulgares menſes, nono, tempus uero idem eſt. Illud addamus ad Lunæ cõmendationem, Romanos ante Iulium Cęſarem menſes habuiſſe ad Lunæ curſum accommodatos, atq; a media nocte, ad mediam ſequentem, integrum diem feciſſe, Lunam terris familiariſſimam, nocturniq; temporis ducem in dierum ciuilium diuiſione ſequentes. quod notatum reliquit Paulus Patauinus Iureconſultus lib. 2. Digeſtorum tit. 12. qui de Ferijs inſcribitur, lege 8. Hinc natæ illæ locutiones A.D.X.Kal. ideſt, ante diem decimũ Kalen. Cicero Philipp. vltima: Memoria tenent me ante diẽ xiiij. Kal. Ianuarij principem reuocandæ libertatis fuiſſe. quibus verbis eum diem ſignificauit, quo die xiiij. Kal. Ian. dicitur, vt ex Philippica liquet. Nam dies vuulgariter eſt tempus inter Ortum & Occaſum Solis interiectum; locutio autem illa Ante diem, vel Ex ante diem, cõprehendit etiã tempus proximum ante Ortum, quinimmo a media nocte ad Ortum. Atqui de his ſatis. Supereſt ratio phyſica. Qui enim naturæ ſecreta mirantur humani corporis formam Quadraginta quinque dierum ſpacio perfici tradunt, quia videlicet primis ſex diebus a conceptione, lactis habeat ſimilitudinem; ſequentibus nouem, conuertatur in ſanguinem; deinde duodecim ſolidetur, & fiat caro; reliquis decem & octo formetur vſq; ad perfecta lineamenta omnium membrorum; & hinc iam reliquo tempore vſque ad tempus partus magnitudine augeatur. ſex autem, & nouem, & duodecim, & duodeuiginti in vnum collata Quadragintaquinquinque faciunt. quæ per ſenarium, qui huius ordinationis caput tenet, multiplicata, ducentum ſeptuaginta conflabunt, qui dierum numerus procreat nouem menſes. nã 9. ductus 30. parit 270. Quattuor etiam dictis numeris ſcilicet 6. 9. 12. 18. quibus corpus maſculi organizatur ac perficitur, & arithmetica, & harmonica includitur proportio; quam progreſſionem cum vulgo vocamus, cuius vis erit conſpicua, ſi deſcriptionem propoſuerimus.

Eſto

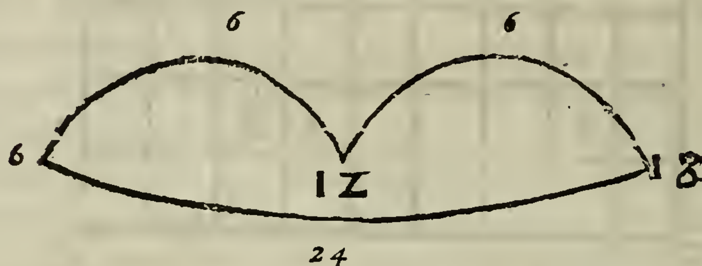
Eſto igitur Parallelogrammum rectangulum A.G.Q.T. cuius latus A.G. quinque: latus A.T. nouem ſit punctorum. ſeceturque A.G. in duo, & tria puncta, vbi eſt punctum B. latus A.T. in tria, & ſex puncto C. ducantur deinde a punctis ſectionum

lineæ paralleli lateribus, vt B,D,R. & C,D,E, quæ ſe in puncto D, innicem ſecent. Ita figura B, D, E, G, continebit areolas nouem; C,D,R,T, duodecim; D,E,Q, R. octodecim; A,B,C,D, ſex. Totum autem parallelogrammum Quadragintaquinque numeris areolarum, quas continet, primarum conſonantiarum rationes proponit: quoniam 9. ad 6. & 18. ad 12. rationem habent ſeſquialteram, quæ eſt harmoniæ Diapente. 12. ad 9. ratione ſeſquitertia, quæ eſt in harmonia Diateſſaron. 12. autem ad 6. rationem habent duplam in conſonantia Diapaſon. parem rationem habent 18. ad 9. per 14. ſeptimi, & 16. quinti Euclidis. Quando enim fuerint quattuor quantitates proportionales, permutatim quoque proportionales erunt, hoc eſt, ſicut ea eſt proportio primi ad ſecundum, quæ eſt tertij ad quartum; ſic ea eſt proportio primi ad tertium, quæ eſt ſecundi ad quartum. ſequitur poſt hæc proportio tripla inter 18. & 6. quæ eſt Diapaſon diapente, quam vocant duodecimam. Adhuc etiam vniuerſas proportiones his numeris

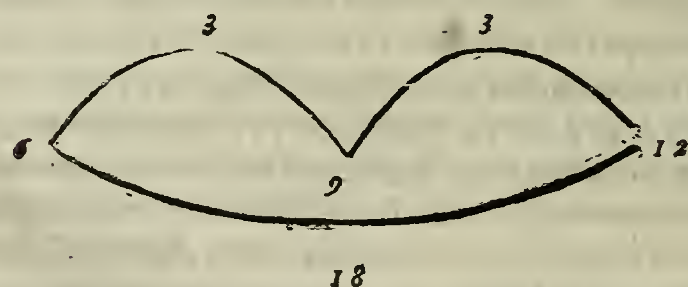
contineri conſpicuum eſt, primum quidem Arithmeticam, in qua medietas pari numero præſtat, parique ſuperatur. vt 6. 12. 18. nam 12. medium vtrique extremo Arithmetica medietate connectitur, ſenarij differentia. & extremorum coniunctio duplex eſt propria medietate, quia ſi iunxeris 6. ad 18. habebis 24. qui eſt 12. medio termino duplus.

Arithmetica proportionalitas.

Poteſt etiam Arithmetica proportio his numeris conſiderari: 6, 9, 12. quoniam medium tribus minorem ſuperat, totidemq. a maiori ſuperatur, & 12. iuncta ad 6. efficiunt 18. dup. 9.

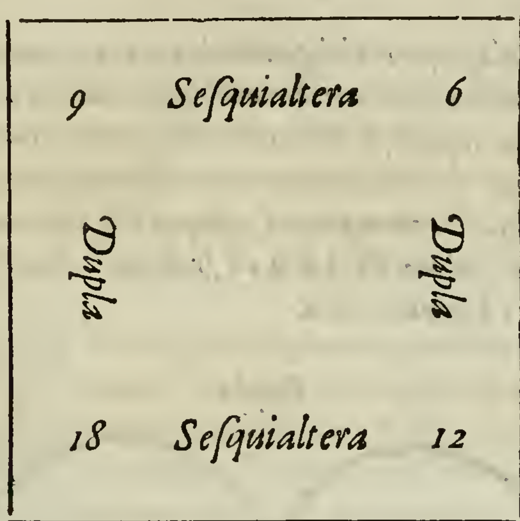
Arithmetica proportio.

Ineſt adhuc conſideratio Geometicæ proportionis. qualis enim habitudo 9. ad 6. eadem vtique 18. ad 12. quia vtraque comparatio

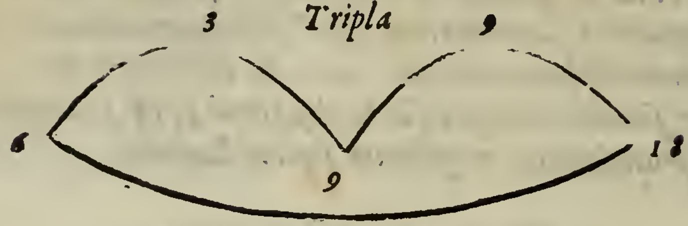
tio ſeſquialtera proportio eſt: & quæ ratio inter 12. ad 6. eadem inter 18. ad 9. quoniam vtraque dupla: quodque continetur ſub extremitatibus, æquum eſt ei, quod ſub vtraque medietate ad ſe inuicem multiplicata conficitur. nam ſub extremis 6. & 18. continetur ſumma 108. quæ ſub medijs etiam 9. & 12. continetur, iuxta propoſitionem vigeſimam ſeptimi Euclidis.

Geometrica proportio.

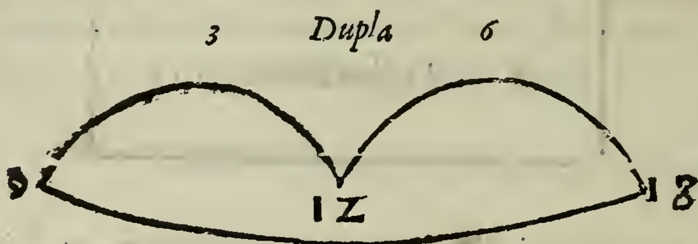
Licet etiam inuenire harmonicam comparationem, ex his tribus 6. 9. 18. quam enim rationem habet 18. ad 6. eandem habet id, quo 18. ſuperat 9. médium, ad id, quo 6. ſuperatur a 9. quia vbique tripla. Et partes quibus hi numeri ſeinuicem ſuperant, triplæ ſimiliter, nam 18. ſuperat 9. medium nouenario, & 9. ſuperat 6. ternario. Rurſus 9. medium æqua portione ſuperat, & ſuperatur.

Harmonica proportio.

Tripla.

Poteſt & dupla proportio his terminis 9.12.18.conſiderari. Partes enim ſeinuicem ſuperant ratione dupla. nam 18 ſuperat 12. ſenario, & 12. ſuperat 9. ternario. Eſt autem ſenarius ternarij duplus. Adhæc 12. proportione tertia ſuperat, & ſuperatur ab extremis. ſubtractis enim nouem, reliqua tria ſunt nouenarij portio tertia: & ſubtractis 12. a 18, reliqua 6, fiunt maioris termini, nempe 18. portio tertia.

Dupla.

In diuinis Scripturis hoc numerò deſignantur, qui corpus quadragenaria abſtinentia caſtigantes, & in ſeruitutem redigentes, quinque ſenſibus ordinate vtuntur. Quare Gen. cap. 18. propter quadragintaquinque iuſtos promittit Dominus ſe parciturum Sodomis. idem dierum ſpatium conceſſum iri a Diuina clemētia poſt mortem Antichriſti ad agendam pœnitentiam ijs, qui vel per igno

ran-

rantiam, vel per infirmitatem carnis, Antichriſto conſenſerant, ſentiunt præter alios Anſelmus Cantuarien. in c. 5. primę Theſſal. & Dionyſius Carthuſianus. Angelus .n. apud Danielem cap. 12. terq. quaterq. beatum dicit, qui exſpectat & peruenit vſque ad dies mille trecentos & trigintaquinque. ideſt, qui vixerit vſque ad finem mille ducentorum & nonaginta dierum, quibus (vt infra demonſtrabimus) duratura eſt atrox illa perſecutio Antichriſti. & in cuius temporis extremo occidendus eſt Antichriſtus, & pręterea ſuperuixerit per dies Quadragintaquinque agendæ pœnitentiæ deſtinatos. Nec tamen credendum eſt, omnes qui eo tempore fuerint, acturos pęſentiam, ſiquidem multos in ſua nequitia permanentes, repentinus Chriſti aduentus in ſua maieſtate, & Mūdi interitus opprimet. non ſecus quam diluuium eos, qui fuerunt tempore Nohe, quemadmodum teſtatus eſt Dominus.

Vide Bedam de temp. rōne. ca. 68

Gen. 7. Matt. 24. Luc. 17.

DE NVMERO XLVI.

QVadrageſimus ſextus numerus myſtico ſuo calculo ſacramentum inhabitationis Domini noſtri in caſtiſſimo Virginis matris vtero, cum noſtræ ſubſtantiæ, infirma ſuſciperet, & tempus illius ſacræ immanſionis nobis conficit. Nempe Quadraginta et ſex annis ædificatum legitur ſecundum Templum Hieroſolymitanum, figura & typus ſacratiſſimi illius Templi, in quo habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter, & quod Iudæorum crudelitate diſſolutum, in triduo ab eodem Domino noſtro excitatum eſt. Verum vt figura ipſa veritati accommodetur, pro annis illis Quadraginta ſex, totidem dies accipiendi ſunt, in quos ſi ducatur ſenarius numerus perfectus, colliguntur dies ducēti ſeptuaginta ſex. tempus ſcilicet nouē menſium, quo Chriſtus in virginali thalamo antequam de eo, vt ſponſus proceſſit, habitaſſe monſtratur. Et hoc eſt templum corpo-

reum, quod ſibi Chriſtus ędificauit ex carne Adæ, cuius nomen apud Gręcos ex litteris numerum 46. comprehendentibus conflatur. Tradunt.n. Pythagorici, aſſentiunt Ariſtoteles, & Hebręorũ Cabaliſtę ipſa litterarum elementa certos quoſdam numeros poſſidere, per quos ex proprijs nominibus in ſummam collectis, de rebus occultis elicimus ſententiam, atque inde mutata fuiſſe nomina Abrahę, & Sarę, quo mutarentur & numeri, quos litteræ prę ſe ferunt. Dicebatur enim prius אברם *Abram, poſtea ſuperaddita* ה *he littera, nuncupatus eſt* אברהם *Abraham. Et* שרי *Sarai primum vocata eſt, ſublataq.* י *iod, addita eſt* ה *he littera, & appellata fuit* שרה *Sarah. Eadem myſterij ratione Abiſai dicunt ablatam fuiſſe litteram* י *iod, eo quod necis Abner fuerit conſcius. Quare capite decimo 2. Reg. & lib. Paralipom. legitur* אבשי *Abſai. alibi vero libri Regum ſemper habent* אבישי *Abiſai. Cuius rei doctrinam D. Gulielmus de Franchis Romanus neophitus nobis ſubminiſtrauit. Is Vallis Vmbroſæ monachus eſt, tantumq. morum integritate, philoſophiæ, & ſacrarum litterarum cognitione præſtat, vt eius Ordinis lumen ac decus merito ſit exiſtimandus. Hebraicarum litterarum eruditione ſic eſt inſtitutus, vt ad id vnum ſtudium natus eſſe videatur. Hetruſca oratione eius doctrinæ inſtitutio ab eo litteris prodita eſt, & Bergomi feliciter impreſſa, qua Hebraicæ linguę rationem plurimum illuſtraſſe, atque exornaſſe cenſetur. Addunt Pythagorici, quod ſi duo in pugnam collati fuiſſent, palmam illi fauere, qui maiorem poſſederit numerorum ſummam. Hinc Patroclem dicebant nouem confici litteris, quarum ſumma 871 colligeret. Ideo fuiſſe ab Hectore interfectum, quod hic quinque litteris, quibus conſtet apud Gręcos, 1225 comprehenderet, maiorem vtique Patrocle ſummam. Pari ratione Hectorem ab Achille deuictum & ſuperatum, quod Achillei numeri ſumma maior fuiſſet Hectorea, nempe 1276. De quibus Terentianus Maurus hęc ſcribit.*

Gen. 17.

Vide q̃ſt. D. Hieronymi in ca. 10. li. 2. Reg.

De hoc Pythagoreorũ cõmẽto extat in operib. Vener. Bedæ Epiſtola Petoſyris ad Necepsũ regem Aegypti.

Et

Et nomina tradunt ita litteris peracta,
Hæc vt numeris pluribus, illa ſint minutis:
Quandoque ſubibunt dubiæ pericla pugnæ,
Maior numerus qua ſteterit, fauere palmam
Præſagia leti minima patere ſumma.
Sic Patroclon olim Hectorea manu periſſe:
Sic Hectora tradunt cecidiſſe mox Achilli.

Hinc & amicabiles dicti ſunt Numeri, quorum videlicet partes vnum numerantes mutuo alterum aggregant, cuiuſmodi ſunt 220. & 284. nam primi numeri partes aliquotę, ſemel iunctæ, parturiunt 284. cuius etiam numeri partes producunt 220. Cum ergo ſub aliquo numero conſtet omne creatum, arbitrantur Pythagorici, quæ taliter conuenerint, mutuo ſe diligere. Sed his miſsis de numero 46. diſſerentem audiamus D. Cyprianum lib. de Syna & Sion: Omnipotens Deus ab initio Mundi, et deinceps omni homini naſcendi dedit tempus: & nati nomina a parentibus ſuis accipiebant, non quidem ex ſe; ſed a Deo mente impellebantur, qui antequam fiant, prę ſcius futurorum, quales poſt crementum ætatis ſuæ futuri eſſent, poſteriori tempore vegeti in nominibus Hebraicis deſignabantur. quid ſingulis futurum eſſet, interpretatio nominum deſignabat veritatem. ſicuti tunc temporis in Patriarchis completum eſt, ſecundum quod primi hominis carnem ex terra & limo eſſe, ex ipſo protoplaſto probamus veritatem. Nomen accepit a Deo Hebraice ADAM, quod interpretatur caro facta. cuius nomen ex principalibus quattuor climatum Mundi litteris apud Græcos conſtat, per quod innuitur, ipſum primum parentem noſtrum de Paradiſo eiectum, & in totum Orbem fuiſſe diſſeminatum. Nomina quippe quattuor Mundi partium, ſecundum Gręcos, ſunt Arctos, Dyſis, Anatole, Meſembria, hoc eſt, Oriens, Occidens, Septentrio, & Meridies. Ex ſingulis nominibus climatum tolle ſingulas litteras cardinales, & habebis nomen ADAM, per quod deſignabatur primum ADAM [illegible], per ſecundum ADAM,

Euſebius Cęſar. de ꝑpar. Euäg. lib. 11.c.4.& li.7.ca.3. Item Iſidor⁹ Etymol. lib. 7. cap. 6. Eſa.40.

ideſt

ideſt, Chriſtum, colligendum atque in vnionem fidei congregandũ. Nam de Anatole tollens A, de Dyſis D, de Arctos A, de Meſſembria M, reſultabit nomen ADAM. Quarum litterarum ſumma ſecundum Grecos eſt A, vnum; D, quattuor; A, vnum; M, quadraginta. ex quibus reſultat numerus Quadragenarius ſenarius, paſſionem carnis Adæ deſignans, quam carnem in ſe figuralem Chriſtus portauit, et eã in ligno ſuſpendit. Quæ caro Dominica a Deo patre IESV uocata eſt. Hic ergo numerus 46. Dominicã paſſionẽ declarat, eo quod Sexto milleſimo anno, hora Sexta paſſus, a mortuis reſurgens, Quadrageſimo die in cælos aſcẽdit. Vel quia Quadraginta ſex annis Templum reędificatum eſt, in cuius Templi ſimilitudinẽ IESV carnem ſuam eſſe dixit, hunc in modum alloquens Phariſæos: Deſtruite fanum iſtud, & ego in tribus diebus excitabo illud. Quod ſacramentum cum non intelligerent Phariſæi, dicebant: Quadraginta ſex annis ędificatum eſt fanum iſtud, & hic in tribus diebus ſuſcitabit illud? Dicebat autem IESV fanum de corpore ſuo. Quoniam igitur Chriſtus de Maria corpus accepit, non de Adam peccatum traxit, templum corporeum inde ſumſit, non iniquitatem quæ a Templo pellenda eſt. ipſam autem carnem, quam traxit de Adam (Maria enim de Adam, & Chriſti caro de Maria) Iudęi crucifixerunt, ſolueruntq. Templum Quadraginta ſex annis exædificatum; ille vero triduo ſuſcitauit illud. Hactenus ferme Cyprianus. Quod ſi quis nobis obijciat eſſe ambiguum, ex qua officina prodierit tractatus ille de Syna & Sion, legat is Auguſt. tract. nono & decimo in expoſitione Iohannis, legat Bedam, legat Clementem Alexandrinum. ij enim fuſius de hoc myſterio locuti ſunt. Illud monendum ſupereſt, per illos Quadraginta ſex annos, quibus templum Hieroſolymitanum a Iudæis de captiuitate Babylonica reuerſis diximus inſtauratum, intelligendos eſſe ſex et quadraginta dies, quibus corpus Chriſti in ſacratiſſimo Virginis vtero eſt abſolutum, quo ad augmentum, non quo ad formationem. Neq; n. ſacroſanctum Domini noſtri corpus ſenſim per dierum curricula figuratum

[Margin: Act. 1. — Eadem Hieron. in Ezech. 9. — Iohan. 2.]

ratum

ratum eſt in vtero Virginis & effigiatum, perinde atq; in noſtra
ipſorum generatione maſculi corpus certo quodam dierum ſpacio di
citur in vtero materno formari; ſed vno (vt ita dixerim) eodem-
que momento atq; articulo, ſacratiſſimæ Virginis conſenſum proti-
nus ſequente, ſanctum Chriſti corpus omnino completum, abſolutũ,
& lineamentis corporis, figuraq. membrorum omniquaq. conſum-
matum fuit. quod non intactum reliquit D. Tho. par. 3. q 33. ar. 1.

DE NVMERO L.

MVlta Quinquagenarij Numeri inueniuntur
ſymbola Eccleſiæ in diuinis ſcripturis. Primo
loco ſuę originis & radicis, a qua denomina-
tionem habet. ſ. quinarij, naturam ſapiens, deſi-
gnat quinque corporis ſenſus. Nempe ſicut ſe-
narius perfectionem operum demonſtrat: ita
præſens numerus vniuerſa bona opera, quę perficiuntur per quinque
corporeos ſenſus. quinquies. n. deni, quinquaginta fiunt. Hinc a Do
minica Quinquageſimæ, vſque in diem ſanctum Paſchæ, Quinqua
ginta dies computantur: quoniam ſi quis per quinque ſenſus, ideſt,
per exteriorem adminiſtrationem, decem verba legis impleuerit, hic
proculdubio ad conſortium beatæ reſurrectionis, quæ in Paſcha cele
bratur, eſt peruenturus. Secundo vero Quinquagenarius remiſſioni
& indulgentię conſecratus eſt. Nam ſpiritualis Nohe Chriſtus Gen. 6.
Dominus in arca ſua, in qua genus humanum de interitu liberat. i. 3. Reg. 7.
in Eccleſia ſua, hunc Quinquagenarium remiſſionis numerum in Orig. in
latitudine collocauit. niſi enim remiſſionem peccatorum donaſſet homil. 2. in Gen.
credentibus, non fuiſſet per Orbem terræ diffuſa Eccleſiæ latitudo. Ambroſ.
Quare apud Moyſen, vbi Deus tractat de indulgentia Sodomo- lib. de Sa
rum, ſi forte poſſent ad veniam peruenire, huiuſmodi myſteriorum lom. c. 4.
conſcius pater Abraham a Quinquagenario numero incipit pro in-
dulgentia Sodomorum ſupplicare Domino, dicens: ſi inuenti fuiſſet Gen. 18.
Quin-

Exho.36 *Quinquaginta in Ciuitate, num ſaluaſſet illam propter Quinquaginta? Sic vndecim ſaga cilicina, quibus Decalogi trãſgreſſores ſignificantur, Quinquagenis anſulis ſibi ſociantur, propter pœnitentiæ ſignum, & ſpem indulgentiæ. Huius eſt doctrinę, quod apologia Regis Dauid calculo Quinquagenario conſtituitur, quæ proprie vox eſt pœnitentiæ & remiſſionis. licet enim in toto Pſalmorũ libro ſeptem Pſalmi pœnitentium eſſe doceantur, Eccleſiarum tamẽ vſu receptum eſt, vt quoties peccatorum petitur venia, per Quinquageſimum Pſalmum magis Domino ſupplicetur. Nam & hunc Pſalmum licet iterare frequenti meditatione, nec nobis impedit ad honores Eccleſiaſticos expetendos. ſi vero a Sacerdote ſupra nos pœnitentię voto dicatur, quoniam ex perſona datur, iuſte a Canonibus vetamur vltra accedere. quidquid enim in Chriſti nomine percipimus, inuiolabile nobis, & definitiuum decet eſſe iudicium.*

Pſal. 50.

Caſſiod. Senat. in Pſal. 50.

Cap.18 *Legimus in Exhodi lib. quod Iethro ſciens minus intentum humanis actibus animum Deo quodammodo vacuari, hoc Moyſi conſilium dederit, nempe vt conſtitueret Quinquagenarios in Iſraelitico exercitu, qui in capite eſſent Quinquaginta militum. Vnde apud Eſaiam ſcriptum eſt, quod Dominus auferet a Hieruſalẽ Principem ſuper Quinquaginta. Et in Reg. hiſtoria, impius Rex mittit duos Quinquagenarios cum ſubditis ſibi militibus, vt exhiberent Heliam, qui diuino igne conſumti ſunt. tertius autem ſaluatur ex eis, qui conuerſus ad preces, pœnitentiæ ſacramenta cognouerat. Semper.n. Quinquagenarius numerus refertur ad pœnitentiã & remiſſionem peccatorum. princepsq. remiſſionis, & caput eorum qui per pœnitentiam ſalutem aſſequuntur, Chriſtus eſt; Iudæi vero non volentes Dominum eſſe perfectum, nec principem Quinquagenarium, dicunt ad eum: Quinquaginta annos necdum habes, & Abraham vidiſti? & ille ſciens ſe eſſe non ſolum pœnitentium principem, ſed & iuſtorum, reſpondit: Antequam Abraham eſſet, ego ſum. quod autem Dominus princeps ſit Quinquagenarius, ex vna feſtiuitate intelligere vel facile poſſumus, de qua ait: Dominus eſt*

Cap.3.

4.Reg.1

Iohan.8.

Matt.12.

ſab-

ſabbati filius hominis, quod ſi ſabbati, & Kalendarum; & ſi Ka Matt. 12.
lendarum, & Paſchæ, ideſt Azymorum; ſi Paſchæ, & iubilei; ſi iubilei, & tabernaculorum; ſi tabernaculorum, & Penteceſtes, de qua mox dicemus. Ad idem myſterium refertur quod Apoſtolus apud Epheſios, quibus myſtica quæq. diſſolucrat, vult permanere vſque ad Pentecoſten, donec perfecte ad Dominum cõuertantur, di
cens: Oſtium enim mihi apertum eſt magnum, & euidens; ſed ad- 1. Cor. 16.
uerſarij multi. Eo etiam referendum videtur, quod ſanctorũ aſſeruationem ac cuſtodiam, non quibuſuis committit legislator, ſed Leuitis duntaxat numerum ſortitis Quinquagenarium, annuncian
tem remiſſionem & libertatem. Hæc eſt (inquit) lex Leuitarum Num. 8.
a triginta annis ingredientur, vt miniſtrent in tabernaculo teſtimonis, & a Quinquageſimo anno miniſtrare ceſſabunt, ſuccedente fra
tre in miniſterium. Huc itidem facit, quod de preda, et ſpolijs tam Num. 31
de hominibus, quam de iumentis, Quinquageſimum caput iubet ſumere Sacerdotes, & Quinquageſimum Leuitas, qui fores cuſtodiunt tabernaculi. & de Madianitarum ſpolijs Domino Quinquageſima delibatur. Ad huiuſmodi myſterium ſpectat parabola,
de qua Saluator dicebat in Euangelio. Homini cuidam fœnerato- Luc. 7.
ri erant duo debitores, vnus ex ipſis debebat denarios quingentos, & alius Quinquaginta. non habentibus illis vnde redderent, do-
nauit vtriſque. Quinquaginta lagenę apud Aggeum, ſignificant Cap. 2.
remiſſionem per IESV Chriſtum: ſed Iudęis fiunt viginti, quia Rupert⁹.
ſolum confitentur duos denarios in ipſo, nempe natiuitatem, & mortem: ſed negant tres, videlicet reſurrectionem, aſcenſionem, & ad-
uentum ad iudicium. Non pręterierim quod S. Hieronymus in re- Matt. 18.
ſponſione IESV de dimittendis peccatis, ſeptenarium dixit in ſe
multiplicatum, numerum conficientem 49. ſeptenarij quadratum, Luc. 16
vnde laudetur & villicus iniquitatis de prudentia, qui centũ, non ſine myſterio, reduxit ad Quinquaginta, vt inde facilius miſericordiam conſequeretur. Ceterum quia de ſeptenario huius numeri radice cecidit ſermo, illud memoria recolendum, ſeptenarium nume-

rum magno ſemper in precio fuiſſe tum apud Hebræos propter Sabbatum, quod apud illos aſſidue celebratur, tum apud nos propter ſeptiformem Spiritus gratiam. Nec in hebdomadis ſolum ſeptenario ſuus conſtat honor, ſed etiam in hebdomadarum hebdomadis. Hebdomades autem dico, non dierum tantum, ſed & annorum quoq;. Ac annorum quidem hebdomada, ſeptimus eſt annus, quo terrā incultam, & inaratam requietis ipſius cauſſa relinquere iubebantur, ſponteque naſcentibus acquieſcere. debitumque omne relinquere, atque Hebręos, qui ſeruituti aſtricti erant, libertate donare. Annorum autem ſeptimanæ Iubilęum conficiunt, quo non modo eadem hæc facere, ſed & ſeruos ethnicos manumittere atq; prædiorum emtorum poſſeſsione veteribus dominis cedere lege cautū erat. Dierum pariter hebdomadę Pentecoſten faciunt inſignem apud Hebræos, et nobilem diem, ac diuinitus nomen conſecutum. de quo hæc ſcribit Philo Alexand. de his diſſerens, qui totam vitam ex Moyſis inſtituto, dedicarunt cognitioni naturæ contemplationique. Hi numeros, inquit, in primis obſeruando, poſt ſeptem hebdomadas elapſas, conuentus ſuos inſtaurant, venerati non ſolum ſimplicem ſeptenarium, ſed et vim eius multiplicem. Caſtam enim ſciunt hebdomadam, & ſemper virginem. Is dies profeſtus eſt maximæ feſtiuitatis, incidentis in numerum Quinquagenarium ſanctiſſimum, et naturæ gratiſſimum, cōſtantem ex vi rectangularis trianguli, quod eſt initium generationis rerum omnium. Sic Philo, cuius verba, quia quadam difficultate, & obſcuritate videntur implicata, in gratiam Quinquagenarij explicabimus. Quorundam ſane Philoſophorum fuit comprobata ſententia, principia rerum naturalium ex Geometricis figuris fieri, quod ex lineis ſuperficies, ex ſuperficiebus fiant corpora trina dimenſione contenta. ceterum quia figurarum prima eſt triangulus, vti circulus eſt finis earum; ac triangulorum maximus eſt rectangulus, data paritate circumferentię, ideo analogice dicitur triangulus principium generationis rerum omnium. Quod vero numerus Quinquagenarius con-

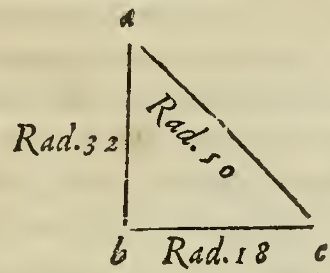
Deut. 15

Leuit. 25.

Libro de vita contemplatiua.

ſtet

ſtet ex vi rectangularis trianguli, quę ſequitur figura demonſtrabit. ſit triangulus orthogonius a b c, cuius rectus angulus ſit b, contentus a duabus lineis a b, & b c, quarum altera ſit Rad. 32, altera Rad. 18, harum quadrata faciunt 50, Et hęc eſt vis ſeu potentia lateris a c; latus vero ipſum, Rad. 50, Cum ergo quinquagenarius numerus ſit potentia lateris oppoſiti angulo recto contento ab illis duabus lineis, quorum radices conſtituunt 50. Ideo iuremerito Philo dixit Quinquagenarium numerum conſtare ex vi rectangularis trianguli, Atqui de hoc ſatis. Sublimiori inueſtigatione, ex his quę adduximus de anno remiſsionis, alia ſeſe offert admodum myſtica Quinquagenarij ſignificatio, ſicut & anni Iubilęi. hoc enim numero deſignatur nobis perfecta ęternę vitę requies, quæ poſt generalem, & nouiſsimam reſurrectionem Iuſtis conferetur. Septenarius enim, qui quietis poſt laborem numerus eſt, in ſeipſum multiplicatus, quadraginta nouem conſtituit, ſolidę firmæque quietis indicatiuum numerum. cui ſi vnum addas abſolutæ, completę, & pleniſsimę quietis ſignificatiuum, conſurgit Quinquagenarius numerus, qui non ab re ſtatum exprimit futurę reſurrectionis, in quo vnuſquiſque Iuſtorum reuertetur in poſſeſsionem ſuam, ſiue patriam, ſcilicet paradiſum, quę vera eſt Beatorum patria. Cęteraquoque anni Iubilęi propria priuilegia ad litteram explicata, ad quietem illam ſupernam adaptari vel facile poterunt, in qua non ſerendum, neque metendum, quia tunc amplius operandi non erit tempus; ſed operum mercedem percipiendi. Hunc quidem vnum ab eo, qui proprie vnus eſt, ex futuro ſeculo, velut imaginem ac figuram, Cypria. li. de Spiritusſcti.

adiecit Spiritus ſanctus, octauum eundem ac primum; octauum quidem præcedentium numerorum ratione et adiunctione; & quia ſequitur ſeptimum. (ſeptimus enim præſens eſt ſeculum, vtpote quod per hebdomadas numeretur) primum autem vt diuinæ ac cęleſtis Reipub. atque immortalis vitæ principium, vel vt eximium & excellentem, vel vt rectius loquar, quoniam primus dies ratione ſecundi, & tertij, & aliorum deinceps ſequentium dicitur. Dies autem futuri ſeculi nullos alios dies ſibi ſuccedentes habet, nec Solis occubitu extinguitur. idcirco ſolus ille vnus nominandus eſt, vt ſucceſſore carens, finisque neſcius, nec iam nocte interciſus, verum ſempiterno fulgore coruſcantem, nec vnquam occumbentem Solem habens. Hinc fit, vt in diuinis litteris quotiens in ſingulari numero dies ponitur, venturus ille ſignificetur, qui noctem non patitur,
Eſa. 60. de quo ſcriptum legitur: Et erit illi Dominus lumen æternum. Et
Pſal. 83. in quodam Pſalmo dicitur, quia melior eſt dies vna in atrijs Domini ſuper millia. Merito igitur vnum hunc diem, qui ad Quinquagenarium explendum deſideratur, ex futuro ſeculo accepimus. Neceſſe eſt enim in illius ſeculi ſtatum deſinere ſabbatiſmum illũ, qui animis noſtris in hac vita contingit, hoc eſt, ceſſationem illam a mundanis operibus, quam mors affert; quemadmodum ſeptenarius in octonarium deſinit, vt hac ratione curæ noſtræ partem ſeptem impertiamur, hoc eſt, huic vitæ, atque ita demum octo, ideſt, futuræ; nimirum, vt non huius tantum vitæ cura, & ſolicitudine tangamur, ſed etiam futuræ. ſic enim nonnulli illum Salomonis locum in-
Eccl. 11. tellexerunt: Da partes ſeptem atq; etiam octo. Septem quidem hanc vitam nominantes, vt quæ eadem cum ſeptenario numero menſura finitur; octo autem, futuram. Is porro ſuam vtrique vitæ partem dat, qui hic quidem bonis actionibus atque operibus incubuit; in altero autem ſeculo reſtitutus eſt, hoc eſt, in cęleſtium bonorum perceptione conſtitutus. Atq; id notatu dignum, a nobis haud
Clemẽs Alexan. multum diſſonare Pythagoricos, quando octonarium appellant cubum, cum ſeptem errantibus inerrantẽ ſphęram connumerantes, per quas

quas annum magnum fieri cenſebant, veluti quãda m periodũ remunerationis eorum quæ ſunt promiſſa; octauum nempe orbem, quem cęlum dicimus, & firmamentum, in quo omnes quas cernimus ſtellæ præter ſeptem errantes continentur: extremum atq; vltimum eſſe credidit ætas Ariſtotelis, Ciceronis, & Plinij, ſolumq; perpetuo curſu ab ortu in occaſum ferri, atq; ideo ab firmitate, et cõſtantia motus, Firmamentum vocauere. At recentiorum diligentia duas alias ſupra eum ſphęras adinuenit, quod hic orbis tribus impellatur motibus (neque .n. poteſt corpus vnum plures vno proprios habere motus) Primo quidem eoque proprio curſu, quem tum acceſſus et receſſus, tum trepidationis motus appellarunt, fertur ab Auſtro ad Septemtrionem, & inde rurſum in Auſtrum. cieturque hic motus circulis duobus paruis ab Arietis, & Libræ initio in orbe octauo circum principia Arietis, et Libræ orbis noni, perficiturq; circuitus ſeptem millium annorum interuallo. Secundo, qui motus Mundi, & raptus cognominatur, quod eo vniuerſa circumagãtur, præter quattuor elementa, cum decimo, & nono communis, quotidie ab exortu per meridiem in occaſum decurrit, circulum abſoluens horis quattuor, & viginti. Tertio, ab occaſu in ortum, ſpacio annorum quadragintanouem millium perficitur motus, nonum orbem imitatus, quo vertentium annorum numero noni orbis proprius perficitur curſus, ab occaſu per meridiem in ortum circum axem Zodiaci deuolutus, qui motus augium, & ſtellarum fixarum dicitur. quo ſane motu ſtellæ, quæ ſunt in Firmamento, variantur de ſigno in ſignum reſpectu Zodiaci primi mobilis. Vnde Pleiades ſtellę fixæ, quæ iuxta figurationem ſunt in capite Tauri, in Firmamento reſpectu Zodiaci ſuperioris ſunt in vigeſimo tertio gradu Tauri. Et hic eſt annus ille mundanus magnus, & Platonicus, quo cuncta aſtra ad eundem locum, vnde ſemel ſunt profecta, redeunt, eandemque totius cæli deſcriptionem longis interuallis referunt. De quo iſtiuſmodi verſus in volumine quodam inueni.

An nouus Mundi redijt Platonis
Annus; & quidquid fuerat peractis
Omnibus cœli ſpacijs refertur
Ad rude corpus.

Huius anni hiems eſt cataclyſmus, quem noſtri diluuium vocant; æſtas autem empyrωſis.i.exuſtio, quod eſt Mundi incendium. Chriſtianis quidem omnibus hoc plane perſuaſum habetur, Mundum hunc duplici exitio obnoxium. ſemel quidem aquarum cataclyſmo, quod iam re ipſa conſummatum in ortu Mundi ex myſterijs num. 17. & 27. didicimus. rurſus in fine ſeculi Mundus ignis incendio deflagrabit, qua deflagratione ſecundo delebitur impietas hominum. Quod præter Chriſtianos, & primi ſeculi homines, non latuit Ouidium, qui lib. 1. Transformationum hæc canit.

Videque de duabus colũnis ſcribit Ioſephus antiquit. li. 1. c. 4.

Eſſe quoque in fatis reminiſcitur affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat, & Mundi moles operoſa laboret.

Libro 7. Phar.ſal.

Lucanus ſtomachans in Iulium Cęſarem, quod cęſos a ſe in Pharſalico prælio cremari noluerit, quod tum honeſtum ſepeliendi genus erat, ſolatur eos, tandem fore vt omnes vltimo Mundi incendio deflagrentur.

Hos Cæſar populos ſi nunc non vſſerit ignis
Vret cum terris, vret cum gurgite ponti.
Communis Mundo ſupereſt rogus, oſsibus aſtra
Mixturus.

Sed ab his accedamus ad Euangelium. nam & nos quinquageſimum diem Hebræorum more colimus, quamuis, vt dictum eſt, illud interſit, quod illi propter ſabbatum, hunc diem habēt ſacrum: nos autem propter aduentum Spiritus ſancti. quemadmodum & alia quædam ſunt in lege Moyſis, quæ apud eos quidem per figuram, & adumbrationem peraguntur, ac celebrantur; a nobis aũt myſtice & vere reſtituuntur ac perficiuntur. quo in genere illorum eſt Circunciſio, & noſter Baptiſmus; eorum Iubilæus, quo terræ fit remiſsio & ſeruorum libertas, & noſter Iubileus; quo

peccata

peccata dimittuntur, & a diabolica ſeruitute liberamur per Spiritum ſanctum. Illorum etiam Paſcha, agnus ſenſibilis: noſtrum, Chriſtus. Quemadmodum .n. in veteri Teſtamento Quinquageſimo die, poſt immolationẽ paſchalis agni, Moyſes digito Dei ſcriptam legem accepit in monte, a qua Pentecoſtes nomen accepit tantæ rei ſolennitas; Ita quando Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, peractis Quinquaginta diebus, in linguis igneis ſuper Apoſtolos deſcendit Spiritus ſanctus. Et his multum concordant Cabaliſtæ, qui numerum Quinquagenarium attribuunt Spiritui ſancto, qui apud eos etiam per ignem ſignificatur, tum quia purgandi vim ſpiritus habet, veluti ignis ille de quo Chriſtus loquebatur: Ignem veni mittere in terram, & quid volo ſi iam accenſus eſt? hoc eſt, euangelica prædicatio, quæ ignis more credentium peccata purgat atq; abolet. tum etiam propter eſſentiam. ſcriptum.n. habetur in Deuteronomio: Dominus Deus tuus ignis conſumens eſt. præter hæc apud Cabaliſtas Spiritus ſanctus eſt tertia perſona ſiue proprietas in diuinis, procedens a prima, & a ſecunda, quæ ſecunda dicitur ſapientia, & procedit a prima, & differt ab vtraq; ſolum ratione proceſſionis, quemadmodum.ſ.id quod procedit differt ab his a quibus procedit, cum ſit tamen per ſubſtantiam & eſſentiam idẽ cum illis. Vocant etiam eandem tertiam proprietatem Pœnitentiam, quod concordant modo dictis, vt idem ſit numerus Spiritui ſancto attributus, qui & pœnitentiæ ſacramento. Unde & illud poſſumus colligere, Peccatum in Spiritum ſanctum proprie peccatum eſſe impœnitentiæ, quod nec in præſenti, nec in futuro ſeculo remittetur. Quando enim iſthinc exceſſum fuerit, nullus iam locus eſt pœnitentiæ, nullus ſatisfactionis effectus. Hic vita aut amittitur, aut tenetur, hic æternæ ſaluti cultu Dei, & fructu fidei prouidetur; Quamobrem ad eum, qui longioris vitæ fiducia, & exſpectatione, corruptiſſimæ vitæ emendationem ſemper differt, eaque procraſtinatione deceptus, inopinatæ tandem mortis ſuperuentu miſerrime circumuoluitur, peritque, legitur in litteris

Exho.31

Act.2.

Io.Picus.

Luc. 12.

Cap. 41

Gregor. mor. lib. 16. c.31.

Cyprianus trac. 1. contra Demetr.

Eccl. 5. *diuinitus inſpiratis dictum: Fili ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, quia neſcis quid futura pariet dies.*

Horati' lib. 4.
Quis ſcit an adijciant hodiernæ craſtina ſummæ
Tempora Dij ſuperi?

Eccli. 14. *Qui tardat conuerti, periculum facit animæ ſuæ, quia mors non tardat. Homerus in Iliade Rhapſodia quarta teſtatur Deos nonnunquam differre pœnas nocentium; ſed tandem perſoluere cum magno fœnore, ipſis ſupplicio affectis cum vxoribus & filijs.*

Haud impune ſinunt ſuperi ſcelera impia, quanquam
Diſtulerint culpas hominum, grauiora morantur
Supplicia, æterni ſi qua eſt ſententia cęli.

Libro 1. *Celebratiſſima illa ſententia Valerij Max. & quæ vel mediocriter doctis in ore eſt: Lento. n. gradu ad vindictam ſui diuina procedit ira, tarditatemque ſupplicij grauitate compenſat.*

DE NVMERO LX.

SExagenarius prima eſt menſura ijs, qui tractant Aſtronomiam. Nam erudita & ingenioſa antiquitas ne multas paginas, quod adhuc fieri ſolet, tacitis numeris impleret, coacta fuit certa numerandi compendia, ac certos quoſdam numeros inuenire, quibus vteretur facile in immenſa magnitudine vniuerſitatis, & cæli in quo verſatur. Magni enim circuli ſunt diuidendi; varij & multiplices planetarum motus ſunt obſeruandi: Ephemerides conficiendæ. Quare ex cunctis numeris duo delecti potiſsime duodenarius, & Sexagenarius, vterque quidem vnica de cauſa, quod facile in tenuiſsimas quasſque partes rumpi, & diſtrahi poſſet. Habet enim Sexagenarius ſemiſſem, 30. trientem, 20. quadrantem, 15. ſextantem, 10. præterea partem quintam, 12.

tum

tum decimam, 6. duodecimam, 5. decimamquintam, 4. vigeſimam, 3. trigeſimam, 2. ſexageſimam, 1. Et ideo ſexagenarius numerus, eorum qui infra centum ſunt, aptiſsimus eſt diuiſionibus conficiendis; quemadmodum, & numerus quinquies mille, & quadraginta, quem Plato commodum duxit in agrorum, tribuum, & domiciliorum diuiſione, quod multas habeat partes diuiſibiles. Omnia igitur integra, quæ non habent partes vſitatas, Aſtronomi partiti ſunt in Sexaginta partes. Nam gradus, ſiue partes, & horas ſecant in Sexaginta ſcrupula prima; vnum ſcrupulum primum, in ſexaginta ſecunda; ſecundum vnum, in ſexaginta tertia; ſimiliter tertium, quartum, quintum, in quarta, quinta, ſexta. qua ratione licet ſemper progredi, quoties calculi vſus requirit. Neque motuum numerandorum gratia tantum artifices circulorum gradus in minuta, ſecunda, & tertia, per Sexagenariam diuiſionem continue partiti ſunt; ſed eodem modo etiam temporis diſtributio initur; diei quippe in ſcrupula prima, ſecunda, & tertia; horæ quoque, in ſcrupula prima, ſecunda, & tertia, ob accuratiorem temporis menſurationem. Nec ſolum partes, ſeu gradus circulorum velut integra, in minutiſſimas ac ſubtiliſſimas quasque particulas Sexageſimas diſtribuunt, perpetua diuiſione Sexagenaria: verum ipſa quoque integra eodem Sexagenario colligunt, ſeu coagmentant, vt fiant Sexagenæ partes, ideſt, ſextans circuli, qui duo dodecatemoria, ſeu ſexaginta partes continet, & vnam Sexagenam primam conſtituit. Et Sexaginta ſexagenæ primæ, ideſt, decem integri circuli, vnam ſexagenam ſecundam efficiunt, & ſic vlterius aſcendendo. Ad hunc igitur modum in accumulandis, ſeu coaceruandis integris aſcendunt, donec vſus poſtulet. Nec illud ignorare debemus, quod nos in 360. gradus circulos ſecamus, Græci vero in Sexaginta tantum partes, quarum ſingulis, ſex Latinorum gradus reſpondent, quod numerus 360. conſtet ex Sexaginta ſenarijs, quos Manilius in circulis parallelis ſecutus eſt.

De legibus li. 5. & 6.

Priſca

Priſca Romanorum theologia inter ſacros Sexagenarium numerum collocauit. vt.n. ſcribit Dionyſius lib. 2. præter gentilia ſacrificia, Sexaginta Romulo regnante deſignati ſunt publici Sacerdotes, qui publice pro ciuitate ſacra tributum & curiatim facerent. Quos cum alij temere plerunque atque inconſiderate eligant, quidam licitatoribus hunc honorem proponentes, quidam committentes ſortibus; ipſe neque venalia voluit eſſe ſacerdotia, neque ſorti ſubdita; ſed lege ſanxit vt e ſingulis Curijs legerentur bini annum ingreſſi quinquageſimum, qui virtute ac genere præcellerent cæteros, ſenſumq; ſufficientem haberent, et integro eſſent corpore. Apud Aegyptios etiã religioni ſacer fuit Sexagenarius numerus. Quandoquidẽ quos ipſi pro Dijs habent Crocodili, ſexaginta annos (teſte Philoſopho) viuere dicuntur, & dentes eodem numero habere, totidemq; diebus in ſeceſſu quieſcere quotannis ſine cibo; Sexagenis præterea diebus oua parere Sexaginta, totidemq; dies excludendo fœtui impendere. Deniq; in hoc animali ineſſe vim præſagiendi probant, cum eo loco oua ponat, quo exundationis Nili terminus eſſe debet. Itaq; cui ea primum obuiam facta fuerint, is reliquis agricolis prædicit, denuntiatque quouſque Nilus aſſurgere debeat. res quidem admiratione digna. Illud addit Plutarchus, quod cicuratus cõdocefactusq. ab homine Crocodilus, non modo humanam vocem audit, vocatusq. reſpondet; ſed & manu tractari ſe patitur, deductaq; gula, dentes ſibi ſcalpi, & mantili abſtergi. Solusque animalium elinguis eſſe comperitur. quare huiuſmodi animal fuit Aegyptijs exemplum Dei, quia voce Numen nihil indiget; ſed iter iuſtitiæ citra vllum conficiens ſonitum, res humanas iuſte temperat. Aiunt etiam huic ſoli in humore verſanti oculos a membrana tenui ac pellucida contegi, quæ a fronte deſcendat, ita vt videns nõ videatur ipſe; qua in re principi Deo reſpondet, de quo confidenter hec cecinit Onomacrites Athenienſis, cuius eſſe dicũtur Poemata, quæ Orpheo adſcribuntur.

Plut. de Iſide, & Oſiride. Ariſt. de natu. an. li. 5. c. 33. Clemẽs Alexan. Strom. 1.

Vnicus ex ſe natus, ſunt atque omnia ab vno.

In

In his ingreditur, nec quiſquam reſpicit illum
Mortalis verum ipſe immenſus reſpicit omnes.

In diuinis ſcriptis magnarum rerum ſacramenta continet numerus quem dilucidamus. primo enim viduarum ſtatum, & poſt mortem coniugis in cœlibatu viuentium, continentiumque conditionem ſignificat. Nec diſſentiunt Phyſici, quibus viduitas hoc numero deſignata, quod mulier id ætatis nata haudquaquam amplius idonea eſt ad conceptum, propterea quod ab eo annorum numero claudi vuluam Philoſophi naturæ cõtemplatores tradunt: ideoq. vlterius illi nubere non licebat. cui legi plurimum nititur Aemilianus contra Lucium Apuleium; ſi qua vero, quod aliquando accidiſſe ferunt, natu tam grandis concepiſſet, oſtenti loco habitum. Quare Heliſabetis conceptus grandæua illa ætate pro miraculo Luc. 11. *adducitur a diuino nuncio, vt Virgini Deiparæ fidem faceret poſſe Deum quæcumque naturæ vim excedunt, efficere. Sara etiam* Gen. 18. *cum a ſummo Numine ſibi iam nonagenariæ promitti conceptum audiſſet, riſit; vtpote quæ id naturæ lege fieri minime poſſe cognoſcebat. Paulus quoque, qui Sexagenarium numerum viduitati dicatum agnoſcebat, illi inquam viduitati, quæ vera viduitas eſt, caſtaq. ſincera, & non incontaminata in ſolitudine perſeuerat, vbi probatam mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præſit: Vidua,* 1. Tim. 5. *inquit, eligatur non minor Sexaginta annorum, ad eum vſque numerum ſcilicet perfectionem in muliere deſignans. Et quia eſt vi-* Matt. 13. *ro infirmior, nonniſi Sexageſimum fructum colligit in diuinis lit-* Aug. lib. 83. queſ. *teris. Ideo ſi ſe redẽptura ſit mulier in Leuitico, didrachmas trigin* & in Ciuit. li. 15. *ta offert. i. fructum Sexagenarium. Eruditeq. admodum Hiero-* c. 26. 27. *nymus in Iouin. cauſſam, cur Sexagenarius numerus ad continentes, & viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert, in quo ſ. pollex a ſuperiore digito deprimatur, arcteq. ab eo in quantis affligatur anguſtijs, & tribulationibus ipſa viduitas oſtentet, quę ita ſit vndecunque cohibita. maiorem enim habent moleſtiam, atque difficultatem, ob pręteritas nuptias*

conti-

D. Ambroſ. in prĩcipio libri de Viduis.

continendi, quam quæ nuptijs ſunt addictę, legitimum thorum inuiolatum obſeruandi, ampliuſq; ſe abdicant a Mundi voluptatibus, ſoli Deo hærentes. Hinc illud addit idem Hieronymus, ad conſolationem: Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abſtinere, tanto maius propoſitũ eſt pręmium. Atque his, quæ diximus, veritatis fert teſtimonium Pſalmus Sexageſimus, qui fidelibus Domini Sexagenaria præmia pollicetur. Neque enim Viduarum dumtaxat ſtatus; ſed & virorum etiam cœlibatus hoc numero demonſtrati. Eo ſiquidem natu homo ad caſum fere deducitur. Ad quod reſpiciens Tiberius Cæſar lege Papia Poppia (ſic .n. legendum eſt, non Pompeia) cauit, ne Sexagenarij viri, & ſupra eã ætatem vxores ducerent. quod turpe viſum eſſet, & fœdiſsima res ſenectuti, vt quibus ad eam ætatem ſors liberos minime dediſſet, aut cœlibes vixiſſent, his quaſi emeritis, ætate affecta, aliunde liberos quęrere libido foret. Sexagenarius pręter hęc perfectionem obſeruationis Diuinorum mandatorũ recte deſignat, vt qui conſtet ductu ſenarij in denarium, quibus numeris aſſerunt Hebręi infinitam Diuinarum virtutum copiam ſignificari, eo quod denarius, antiſtite Auguſtino ſuffragante, totius ſcientiæ & ſapientiæ plenitudinem; ſenarius autem vniuerſarũ rerum virtutem deſignare ſoleant. Nam ſummam inter homines perfectionem, & puritatem eius, quæ in agendo verſatur philoſophiæ, cuius finem dicunt eſſe bonum, quod quidem eſt ipſe Deus, ſola perfecte charitas, quæ per ſenarium ſuarum partium numerum recte perficitur, conſtituit. in quibus partibus in ſeipſum aperte ſuſcipit eam, quæ in egentes exercetur, benignitatem. Miſericordibus enim miſericordia repenſans miſericordiam, & vt munificus tribuens dona eius, quæ illic eſt, beatitudinis, cum iam digni habiti fuerint, vt ſtent a dextris, dicet: Venite benedicti patris mei, poſsidete paratum vobis regnum a conſtitutione Mundi. Eſuriui .n. & dediſtis mihi manducare; ſitiui, & dediſtis mihi bibere; hoſpes eram, & collegiſtis me; nudus, & operuiſtis me; infirmus, & viſitaſtis me;

Vid. Glo. in cap. 2. in ver. facilius de pęnit. diſtin. 3.

Lactan. Fir. lib. 1. capit. 16. Trãquil. l. i Claudio.

Auguſ. de queſt. Euãg. li. 1. cap. 9. & ca. 12.

Lib. 83. quæſtio. cap. 55.

Matth. 25.

eram

eram in carcere, & veniſtis ad me. tunc reſpondebunt ei Iuſti, dicentes: Domine, quando te vidimus eſurientem, & pauimus; ſitientem, & dedimus tibi potum. Quando autem te vidimus hoſpitem, & collegimus te. aut nudũ, & cooperuimus te. aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te. Et reſpondens Rex dicet illis: Amen dico vobis, quamdiu feceſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Hac de cauſſa vniuerſitatem ac perfectionem notare videntur tum 60. tum 600. Apud Troglodytas habetur lapis, quem vocant Hexecontalithon, quod eſt ſexaginta lapidum, quoniam hic lapis in parua magnitutine multicolor inuenitur, nomen ob id Sexaginta adaptans ſibi. præterea Sexaginta vrbes quas a populo Dei vaſtatas legimus in regione Deut. 3. *Og regis Baſan, ideſt, diaboli, qui eſt rex turpitudinis, ſignificant* Glo. ordin. *omnem vitiorum delectationem eſſe perfecte deſtruendam. Si abundantius adhuc Sexagenarij numeri placet colligere ſacramenta. Annus Sexageſimus eſt vita ſpiritualis. Homo qui votum feciſſet, & ſpopondiſſet Deo animam ſuam, a vigeſimo anno vſq; ad ſexageſimum dare tenebatur Sexaginta ſiclos. vt apud Leuit. cap. 27. & Plato belli tempus in viro metitur in annis viginti ad Sexaginta. exiſtimans in hoc præcipue tempore homines ad hoc officium corpore vegetos, validoſq; exiſtere. Porro Sexaſimum humanę ætatis annum eſſe fatalem cenſuit Mimermus, quem tamen a Solone redargutum ſcribit Laertius, monuiſſeq; vt Octogeſimum qui ſola* Diog. in Solone. *monade cadit a nouenarij quadrato, ſcriberet. Hebręi hunc ætatis annum ſenectuti adſcribunt. vt.n. in Dictionario Hebraico refert Dauid de Pomis conſuetudo apud priſcos Doctores Hebræorum fuit, in Sexageſimo anno conuiuium agere, pręſertim dum filios poſſiderent. dicebant.n. Deum ob grauiſſimas culpas, aut hoĩem ante ſexageſſimum annum, aut filios ante mortẽ patris rapere. Sexaginta* 3. Reg. 4. *cori farinę in cibum Salamonis per ſingulos dies, perfectionem ope-* 3. Reg. 6 *rum deſignãt. Longitudo templi Salomonis Sexaginta cubitorum,* Beda. *fidem ſanctæ Eccleſiæ deſignat, per quam longaminiter inter opera*

ſua

Ezech. 40. *ſua bona, prauorum aduerſa tolerat. Sexaginta cubiti in Templo, notant perfectionem Mundi & operum, quia ſex ſunt dies in quibus oportet operari, & in ſex diebus omnem curſum noſtræ bonæ operationis perficimus. hinc in Canticis capte ſexto legitur, quia Salomoni Sexaginta ſunt Reginæ. quod exponens ille Carpathiorum magnæ grauitatis antiſtes Philo: Per Sexaginta (inquit) Reginas, eos omnes ſignificari arbitror, qui ante legem, & in lege ipſa ſanctiſſime vixerunt; quod hi naturæ legem iuſtiſſime ſeruantes, ſenarij numeri, quo quidem omnia a ſummo ipſo Deo rerum omnium conditore patrata conſtant, myſticam perfectionem acceperunt; illi vero decalogo æquiſſime parentes, Diuinam gratiam meruere. ſex enim decies multiplicata, Sexaginta reddunt. Conſentit Theodoretus Cyrenen. Epiſcopus, qui ediſſerens illud dictum Canticorum tertio capite: En lectulum Salomonis Sexaginta fortes ambiunt ex fortiſsiſimis Iſrael, dicit, Sexagenarium numerum hic poſitum, non vt hanc exprimat quantitatem; ſed vt indicet viros in veteri Teſtamento ſanctitate præſtantes. Numerum enim denarium (ait ille) perfectum eſſe contendunt; ſenarium autem illis congruere qui erant ſub lege. Gloſſa item ordinaria lectulum Salomonis dicit eſſe Eccleſiam Chriſti, vbi ille dicitur quieſcere & cubare, quam animorum fortitudine ſepti, verboq; Dei muniti Pontifices, Doctores, & Declamatores cuſtodiunt, qui Decalogum legis perfectione operum implent, et denarium retributionis pro perfectione operum exſpectant. Quod poſterius ideo dictum intelligatur, quoniam denarius (vt ſuo expoſitum eſt loco) interdum retributionem operum in altero futuram ſeculo, deſignat, eo quod pater familias cuique operariorum, qui laborauerunt in vinea, ſingulum dedit denarium, tanquam diurni operis mercedem. Non tamen omittenda ſententia Gregorij Nyſſeni, & D. Maximi aſſerentium per numerum, de quo agimus, intelligendos qui ſenſus optime regunt. Quare Sexaginta fortes ſymbolice referent cogitatione efficaces, qui Diui-*

na

na virtute vndique tuentur animam ad Dei requiem præparatam, aduerſus fallacias ſpirituum improborum. Ratio enim quæ quinque ſenſibus corporis præeſt, ſimul cum ipſis ſenſibus accepta, ſenarium conficit numerum. at cum Diuina præcepta, quę ſunt decem numero, is, qui ſenſibus ratione imperat, perficit, numerum abſoluit Sexagenarium, ex virtute viuens, vt dictum eſt. Vel etiam fortes illi numero notantur Sexagenario, qui quinque corporeos ſenſus ad regulam Apoſtolicę doctrinę temperant. Duodenarius enim per quinarium multiplicatus, reddit Sexagenarium. Breuitatis ergo quamplurima alia omiſimus, quę in huius numeri laudem produci potuiſſent teſtimonia.

DE NVMERO LXX.

SEptuagenarius numerus ex denario Septe-
narioq. compoſitus, primo Euangelicã ſepti-
formis Spiritus ſancti gratiam, & legis,
cuius decem præcepta ſunt, veram deſignant
ſcientiam. ſic phiala argentea habens in pon- Num. 7.
dere ſiclos Septuaginta, oſtendit obſerua-
tionem mandatorum non niſi per gratiam
Spiritus ſancti, qui in nouo Teſtamento manifeſtius datus eſt,
perfici poſſe. Vnde & apte hęc vaſa plena ſimilia conſperſa o-
leo in ſacrificium fieri iubentur, quia ſpiritalis ſcientia in lege, &
in Euangelio ineſſe omnibus recte credentibus, & rite intelligen-
tibus patet; quæ Spiritus ſancti gratia diſpenſante ad hominum
ſalutem conſcripta atque prolata eſt. Secundo loco pręſens nume-
rus, propter ſeptimam Sabbati ad eorum legem ſignificandam, qui
iuuãte Chriſti gratia Decalogum impleuerint, aptiſime congruit.
Nam & apud Euangelium Lucæ generationum ordo, a baptizato

Dei

Gen. 5. *Dei filio vſque ad Deum patrem aſcendens, Septuageſimo gradu Enoch habet, qui mortis fato nequaquam perfunctus eſt; ſed in paradiſum tranſlatus, ne mortem videret; illos quidē præſignans, qui in gratiam adoptionis filiorū, ex aqua, et Spūſancto regenerantur, interim poſt abſolutionem corporis ęternā ſuſcipiendos in requiem, & in reſurrectionis tempore indemutabili Dei ſapientiæ cōtemplandæ per ſæcula monſtret eſſe iungendos. Huius eſt doctrinæ regnum,*
2. Reg. 5. 1. Par. 29 *quod Dauid inchoauit trigeſimo ætatis anno, Septuagenarius, hoc eſt, perpetua quiete dignus, compleuit. Septuagenarius etiam vetus inſtrumentum notat: vnde & Patres noſtri Pſalmorum numerum in veteri ac nouo Teſtamento, ita diuidendum eſſe rati ſunt, vt ſeptem decades ponerent in ſabbatum; octo autem decades ad nouum Teſtamentum, vt per vtramque ſupputationem, vetus & nouum Teſtamentum continere dignoſceretur. quod enim poſſunt ſeptem & octo decades, hoc valent ſignificare ſeptem & octo monades. Sed de his alias. nunc enim hæc commemorare curauimus, vt quamuis breuiter dicta, non tamen viderentur eſſe prætermiſſa.*

Adferri poteſt ad huius numeri commendationem, quod a Ticlo-
Regula. 5. *nio Donatiano fuit obſeruatum, ſeptenarium. ſ. per denarium ductū pro vniuerſo tpe ſolitum poni in diuinis Oraculis. namq; & Septuaginta ſunt anni vitæ humanæ. quod non tacuit D. Hier. dilucidans locum illum in Ezechiele cap. 27. Non eris vltra vſque in ſeculum. ait. n. Vnius ſeculi tempus oſtendit, quod iuxta ætatem hominis annorum Septuaginta circulo ſupputatur. Eodem fere myſterio per Septuaginta annos, quibus in Babylone captiuus fuit populus Iſ-*
Aug. de doctrina Chriſt. Libro 3. cap. 3. *raeliticus, intelligunt ſacri Auctores totum præſentis vitæ tempus, quo Eccleſia in belli procinctu contra hoſtes hic ſtans & dimicans, in confuſione Babylonica, preſſuris & miſerijs huius vitæ verſatur.*
Ierē. 29. Dan. 9. Zachar. 7. *At ſicut expletis ipſis Septuaginta annis populus Domini edicto Cyri Regis Perſarum libertate donatus, redijt in Hieruſalem, & inſtaurauit Templum prius dirutum & exuſtum; ita poſt breuem mortalis vitæ decurſum, & exactas temporariæ durationis reuolutiones,*

nes, quæ ſeptenarij dierum numeri repetitione tranſcurrunt, Eccleſia Dei ad ſupernam euecta Hieruſalem reędificabitur vt ciuitas Domini electa, triumphaliq; decorata gloria, immortalitate ſimul & incorruptibilitate dotabitur. necnon erepta de ſeruitute Babylonis, perpetua in Domino libertate florebit. Hanc ſane myſticam Iudęorũ captiuitatem Auctor libri cui titulus Altercatio Synagogæ, & Eccleſiæ his fere verbis dilucidat: Typus humani ge- Cap. 17.
neris pro exceſſu protoplaſti in exilium miſsi, hæc captiuitas eſt, vbi homo cęleſtibus, & ſpiritualibus bonis amiſsis, captiuitati mortis mancipatus eſt: & hoſtibus inuiſis, quaſi Babylonicis ſubiectus, fruſtra reſpexit ad bona perdita, quem ſemper repreſſerunt ad ima peiorum incrementa. Nam & Septuaginta annorum tempus, totius vitæ mortalis decurſus figura eſt, quo tempore peracto, tandem per Regem noſtrum Chriſtum IESV reuocamur ad patriam, reconſignatis Templo Dei vaſis aureis, & argenteis, ideſt, ſanctis animabus per compaſsibilem noſtræ naturæ Diuinitatis gratiam. Myſterium hoc admodum dignum reſerat etiam D. Auguſtinus in expoſitione Pſalmi centeſimi vigeſimi quinti dicens: Homo ciuis eſt Hieruſalẽ; ſed venditus ſub peccato, factus eſt peregrinus. De propagine ipſius natum eſt genus humanum, & impleuit terras captiuitatis Sion. & iſta captiuitas Sion quam acceperunt Iudęi in imagine, in figura fuit in captiuitate in Babylonia, & poſt Septuaginta annos redijt ille populus ad ciuitatem ſuam. Septuaginta anni ſignificant omne tempus; quod ſeptem diebus voluitur. Cum autem tranſierit oẽ tempus, tunc redimus & nos ad patriam noſtrã, quemadmodum ille populus poſt Septuaginta annos redijt a captiuitate Babylonica. Babylonia certe eſt Mundus iſte. Babylonia. n. interpretatur confuſio. Idemquoque in explicatione Pſalmi 147, eandem exprimit ſententiã, dicens: Reparata eſt Hieruſalem poſt Septuaginta annos captiuitatis. Sic Ieremias propheta Septuaginta annis: Septenario illo numero oẽm volubilitatem huius tẽporis ſi- Cap. 25.
gnat. Septenario. n. numero voluuntur dies hi (ſicut noſtis) ijdem

abeunt, iidem redeunt. Poſt Septuaginta ergo annos cum prophetauit Ieremias reparari ciuitatem Hieruſalem, factum ideſt, vt & ibi ſignificaretur imago futurorum. Significatum eſt nobis poſt omnem iſtam volubilitatem temporis (quæ Septenario numero voluitur) futuram illam ciuitatem noſtrã iam in æternitate in vno die. In illa quippe habitatione tempus non voluitur; quia habitator ibi
Eſa. 73. *non labitur. Hactenus Auguſtinus. Septuaginta anni Tyri, poſt quos reſtituitur in antiquum ſtatum, ſignificant remiſſionem poſt pœnitentiam. D. Hieronymus 23. in Eſa. commen. Septenarius (inquit) & Septuageſimus numerus, qui vel de ſingulis diebus, vel de ſeptem conficitur decadibus, perfectam ſignificat & conſummatam pœnitentiam; vt iuſte Tyrus expleto pœnitentiæ tempore in*
Zach. 1. *antiquum redeat ſtatum. hæc ille. Septuageſimus annus Hieruſalem, requiem poſt labores ſignificat. Multis etiam creaturis aptatus reperitur hic numerus apud ſanctum Moyſen, vt quod eſt in monadibus, hoc ſit & in decadibus, & maiori myſterio creſcant*
Num. 29 *& ipſa quæ perfecta ſunt. Septuaginta iuuenci mactantur ad epuleum ſolenne feſti tabernaculorum, vt vocant, idque certo ordine, non ſimul, ſed per dies ſeptem, incipiendo a 13. ſic enim quotidie ſubtrahendo vnum, vſque ad diem ſeptimum Septuagenarius numerus adimpletur. Mactantur igitur prima die iuuenci 13. ſecunda 12. tertia 11. quarta 10. quinta 9. ſexta 8. ſeptima 7. cuncti ſimul poſiti numeri, Septenarium proferunt per decadem multiplicatum. Item Septuaginta annis ignis ſacrificij in Babylonica captiuitate ſub aqua latens vixerat. Septuaginta annis complebatur de-*
Ezech. 8 *ſolatio Hieruſalem. Septuaginta viri de ſenioribus domus Iſrael tenebant thuribulum in manu ſua, ſtantes ante picturas, & idola.*
Iudic. 1. *Septuaginta Reges, amputatis manuum, & pedum ſummitati-*
8. 9. *bus, colligebant cibum ſub menſa Adonibeſech. Septuaginta filij egreſſi ſunt de femore Ierobaal. Septuaginta pondera argentei dabantur Abimelech. Qui etiam fratres ſuos ex ingenuis mulieribus procreatos, viros Septuaginta in vno lapide morti tradidit.*

Septua-

Septuaginta filios, & nepotes habuit Abdon, qui aſcendebant ſuper Septuaginta pullos aſinarum. Septuaginta millia virorũ erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filij Achab Regis in Samaria decapitati ſunt. Septuaginta iuxta Pſalmiſtam ſunt anni noſtræ ætatis. Moyſes a principio egreſſus elegit Septuaginta ſeniores, quibus cum familiarius conuerſabatur, vt patet Exho. 24. qui etiam poſtea cum conqueretur ſe ſolum non poſſe ferre onus populi, ex mandato Dei Septuaginta ſeniores delegit, quibus Deus ſpiritum Moyſis impertiuit, vt ſcribitur Num. 11. Vnde & poſtea manſit apud Iudæos conſuetudo, vt in Hieruſalem eſſent Septuaginta ſeniores veluti Senatores, qui cum principe ſacerdotum populũ Iſraeliticum iudicarent, & gubernarent. Decorarunt hunc numerum libri Cabalæ. non eam dico Cabalam, quæ languet circa litterarum apices, numeros, tranſpoſitiones, vocum inuerſiones, & amphibologias, cuius vanitatis myſteria tribus præcipue conſtant, Arithmetica. ſ. quando litteræ expenditur numerus: Notariacon vbi littera pro integra dictione ponitur: Temura, cũ vna littera ꝓ altera ſubſtituitur. Illam inquam cum eruditis patribus intelligo Cabalam, quæ legis ſcriptæ pura eſt interpres, legalium rerum arcana, ſpiritalem allegoricamq; intelligentiam, ac ſimplices ſynagogæ traditiones continens. Eſt. n. cõis Rabinorum & conſtans opinio, a quibus nequaquam diſſentiunt noſtri Doctores, Moyſen duplicem a Deo in monte accepiſſe legem, litteralem, & ſpiritalem. illã litteris mandaſſe, & ex præcepto Dei, populo cõmunicaſſe: de hac vero mandatum ei a Deo ne ipſam litteris traderet; ſed Sapientibus ſolum, qui erant Septuaginta, cõicaret, atq; eis pariter præciperet ne illam ſcriberent; ſed ſucceſſoribus ſuis viua voce reuelarent, tum & illi, alijs. At vero poſteaquam a captiuitate Babylonica reſtituti fuerũt per Cyrum, & ſub Zorobabel Templi facta eſt reſtauratio, tum Eſdras, qui fuit præfectus Synagogæ, vbi reparauit legem ſcriptam Moyſis, ſtatuit etiam vt hec ſecreta Dei eloquia ſcriberentur. neque enim poterant ob gentis captiuatem illum ſeruare

3. Reg. 5. 4. Reg. 10. Pſal. 89. Hier. ꝓlogo in libros Regum.

*ordinem tradendi per manus) & iuxta numerum Septuagin-
ta ſeniorum iuſſit illa ſecreta redigi in Septuaginta volumina,
quæ tamen deinde etiam non niſi ſapientibus communicarentur.
Ad hoc confirmãdum ſatis erit ex quarto Eſdrę libro teſtimoniũ:*
4.Eſd. 14 *Priora (dicit Altiſſimus) quæ ſcripſiſti, in palam pone, & legant
digni et indigni: nouiſsimos aũt Septuaginta conſeruabis, vt tradas
eos ſapientibus de populo tuo. in his .n. eſt vena intellectus, & ſa-
pientiæ fons, & ſcientiæ flumen, &c. Neq; mirandum accidat Le-
ctori me vſum auctoritate quarti libri Eſdræ, quem non eſſe cano-
nicum dixi. hic .n. & in Duodenario, vbi duodenis ſeculis diuiſum
eſſe Mundum aſſerebam, ſecutus ſum auctoritatem Cypriani, qui
aduerſus Demetrianum ex eo multa ſumſit de Mundo ſeneſcente.
D. etiam Ambroſius hunc, vt ſacrum citat 2, in Luc. comment. &
c. 10. de bono mortis. Epiſtola quoq; 21, quam ſcripſit ad Horon-
tianum ſuadet librum quartum Eſdræ eſſe legendum, quod in ipſo
anima cęleſtis eſſe naturæ demonſtretur, & Philoſophorum nugæ
de ipſius ſubſtantia confutentur. Etiam ad huius numeri myſte-*
Clemẽs *riareferuntur interpretes ab Eleazaro ſummo Iudęorum Sacerdo-*
ſtrom. 1. *te ad Ptolomeum Regem Aegypti miſſi, qui legem Moſis & vetus*
Ariſteas ad Philo *Teſtamentum ex Hebręo in Gręcum transferrent Regi id impen*
cratẽ de 72, Inter *ſius expoſcenti. Licet .n. duo & Septuaginta eſſent, vtpote ex ſingu*
pret. Iu- *lis Tribubus delecti ſeni; attamen ab omnibus fere Scriptoribus*
ſtin. admonito- *Septuaginta interpretes ſunt nominati, tum propter Septenarij di*
rio Gentium. *gnitatem, a quo pentagonus eſt Septuagenarius: tum etiam ob inte*
Aug. in ciuit. lib. *gritatem, appellandiq; compendium. Quemadmodum Iudices illi*
18. c. 42. *Romani, qui ad haſtam de rebus minoribus iudicabant, quo faci-*
Iren. lib. *lius nominarētur, Centũ viri appellati ſunt, quãuis quinq. amplius,*
3. cap. 13 Orig. in *quã cētũ fuerint. Nã cũ eſſent Romæ triginta quinq; Tribus, quæ*
Exho. Hom. 7. *et Curiæ ſunt dictæ, terni ex ſingulis Tribubus ſunt electi. Auctor*
Euſebius *Feſtus. Hac loquendi forma de ſeptuaginta duob. Diſcipulis, quos*
Eccl. hiſ. li. 1. c. 12. *cũ duodecim Apoſtolis elegit Dominus, ſcriptum eſt; Septuaginta*
Niceph. li. 1. c. 21. *fuiſſe delectos, atq. ita nõnullos primę claſſis Doctores legiſſe video.*

Pro numero 70. facit, & typus veteris inſtrumenti, vbi duodecim fontes, & Septuaginta palmæ in deſerto repertæ, præfigurant duodecim Apoſtolos, & Septuaginta Diſcipulos. quod diligenter annotauit Theophilactus; & Cyrillus, qui citatur in catena, conſentit, præter duodecim fontes & Septuaginta palmas commemorans et illos Septuaginta Iudices, quos iuſſu Domini delegit Moyſes, & impleti ſunt Spiritu ſancto. Ac ne quis cauſſetur ſolos Græcos ita legiſſe, producetur in mediū D. Hieronymus, qui ad Fabiolam manſione ſexta ſcribit in hunc modum: Numquam prius occurrerūt fontes puriſſimi, niſi vbi Magiſtrorum doctrina prorupit. Nec dubium quin de duodecim Apoſtolis ſermo ſit, de quorum fontibus deriuatæ aquæ totius Mundi rigant ſiccitatem. Iuxta has aquas Septuaginta creuerunt palmæ, quos & ipſos ſecundi ordinis intelligimus præceptores, Luca Euangeliſta teſtante duodecim fuiſſe Apoſtolos, & Septuaginta Diſcipulos minoris gradus, quos & binos Dominus ante ſe præmittebat. Diuus item Ambroſius ita legiſſe videtur, cum exponens eum locum: Ecce ego mitto vos ſicut oues inter lupos: Ad Septuaginta, inquit ille, Diſcipulos dicit hoc. Ad hunc numerum faciunt Animæ domus Iahacob, quæ ingreſſæ ſunt in Aegyptum. Nam ſi animabus ſexaginta ſex, quæ intrauerunt cum Iahacob in Aegyptum, tres adijciantur de ſemine eius, quæ iam in Aegypto erant, Ioſeph nimirum, & duo eius filij Manaſſes & Ephraim, fient ſexaginta nouem, quibus ſi adnumeretur et pater Iahacob, habebis numerum Septuaginta. Quemadmodum igitur Septuaginta animæ intrarunt in Aegyptum: ita Septuaginta Diſcipuli ad prædicandum verbum Dei toto mittuntur Mūdo. Aegyptum enim eſſe hunc Mundum, figuraliter multis Prophetarum vocibus approbatur. Aliter. Septuaginta animę, quæ deſcenderunt in Aegyptum, myſtice in numero remiſſionis accipiuntur, ſcilicet vt huic ſeculo, quod per Aegyptum figurabatur, poſt tanta peccata, & ſacrilegia donaretur remiſſio delictorum.

Matt. 10

Exho. 1.

Gen. 46.

16. diſt. Septuaginta.

DE NVMERO LXXII.

EST numerus ſecundus poſt ſeptuageſimum magnopere in Diuinis ſcripturis celebratus, quod Diuinæ legis Interpretum ſummam teneat, & exprimat calculum. Licet enim, quod nuper oſtendimus, ſub numero LXX. citentur, Ioſephus attamen lib. 12. antiquit capit. 12. Tertulianus in Apologetico aduerſus Gentes. Auguſtinus de Ciuit. Dei libro 18. Iuſtinus Martyr. Euſebius Cæſarien. & euiſdem ſuffragij aliquot clariſsimi docent Interpretes illos fuiſſe Septuagintaduos. Eodem myſterio quos Dominus deſignauit Diſcipulos, legimus fuiſſe Septuagintaduos. Græcum.n.exemplar Euangelij Lucæ, quod antiquitatis & grauitatis gratia in Vaticana ſeruatur bibliotheca, habet Septuagintaduos. Epiphanius vetuſtate, & ſapientia inſignis, in fine primæ partis aduerſus hæreſes diſſerens de numero Diſcipulorum, hæc nobis ſcripta reliquit: Miſit autem & alios Septuaginta duos ad prædicandum. & paullo poſt: Et reliquos Septuaginta duos. ac non multo poſt, de D. Paulo verba faciens: Quem (inquit) reperimus D. Lucam de numero Septuaginta duorũ exiſtentẽ ſibi ſocium feciſſe. Clemens etiam ſummus pontifex, huius nominis primus, Diſcipulus D. Petri Apoſtoli lib. 2. cap. 59. Apoſtolicarum conſtitutionum aſſerit Diſcipulos fuiſſe Septuaginta duos. Hippolytus cuius meminit D. Hieronym. lib. de Viris illuſtribus, qui floruit anno Domini 220, teſtatur & ipſe totidem fuiſſe Diſcipulos, eosq; nominatim appellat in catalogo quem edidit, eorum nomina referens in tabulas, quas apud Georgium Ederum in Oeconomiæ, ſeu partitionum theologicarum lib. 4. videre licet. Non aberrauerit autem a recta ſententia qui Chriſti Diſcipulos dixerit fuiſſe adumbratos in ſupradictis Septuaginta duobus Interpretibus, cum hi & illi tum numero conueniant, tum officio elucidandæ Diuinæ legis, et vtriq; id Spiritu ſancto auctore,

ſtore, mirifice ſint aſſecuti atque expleuerint. Auguſtinus libro 2. Euang. quæſt. ediſſerens de myſtico numero Diſcipulorum, hæc ſcribit: Sicut vigintiquattuor horis totus Orbis peragitur, atq; a Sole illuſtratur: ita myſterium illuminandi Orbis per Euangeliũ Trinitatis in Septuaginta duobus Diſcipulis intimatur. Vigintiquattuor .n. ter in 72 ponimus. Affert Beda eiuſdem numeri Diſcipulorum Chriſti alteram rationem, dicens: Certificauerat Deus per Prophetas, quod Euangelij prędicatio ſalutaris cõprehenſura erat non ſolum Iſrael, ſed etiam Gentium greges; & ideo a Chriſto poſt duodecim Apoſtolos, & alij Septuaginta duo ſunt inſtituti. Et bene Septuaginta duo mittuntur, quia totidem linguarum Gentibus Euangelium prędicandum erat. Vt quo duodecim Apoſtoli primo propter duodecim Tribus Iſrael; ita et hi propter exteras gẽtes deſtinarẽtur imbuendas. Cum .n. filij Nohe ab Oriẽte proficiſcerẽtur, atq. in Aſſyriã uenıſſent, Babyloniã & turrim ędificare cęperunt Nẽrod impulſore, ſtatimq; in Septuaginta duas linguas de tribus Nohe filijs Orbis terrarum cũ ſuis cultoribus diſtinctus eſt, vt linguæ hominibus pares fuerint. ſicut maiorũ noſtrorũ ſagax prudentia poſteritati tranſmiſit. Sem primogenito Nohe pars facta eſt a Perſida, & Bactris vſq; in Indiam longe, & vſq; Rhinocoruras; quæ ſpacia terrarum habent linguas ſermone barbarico 27. Filij ergo Sem ab Euphrate fluuio vſq; ad Oceanum terrã incoluerunt. Porro filij Iapheth poſſederunt terram ab Amana, & Tauro Syriæ Cœles, & Ciliciæ montibus vſq; ad fluuium Tanaim. Habet etiam Tigridem fluuium, qui diuidit Mediam, & Babyloniam, in linguis 23. Cham vero pars facta eſt a Rhinocoruris vſq; Gadiram, habens linguas ſermone punico: a parte Garamantum, latino ſermone: a parte Boreæ, barbarico ſermone: meridiana Aethiopum & Aegyptiorum ac barbaris interioribus, vario ſermone, 22. linguis. Fuit autem terminus eius a Sydone donec venias in Gerara, vſq; Gazam, pergentibus Sodomam, & Gomorram, a Danaim vſq; Liſen. fiunt ergo linguæ ſimul Septuagintaduæ. Ipſa vero gen-

Gen. 10.

Arnobi⁹ rhetor in expoſitione Pſal. 104. Beda li. de ſex ętatibus Mundi.

tium vocabula, vel patrias, ſeu linguas, mutatis & deletis alicubi temporum vetuſtate vocabulis, & ſcriptorum vitio exemplaribus corruptis diffinire admodum difficile eſt. Verumtamen adhæc explicanda greſſus calami noſtri præcedentium imprimamus veſtigijs. Sunt igitur hæc: Paronia, Diſponia, Abuſia, Partauia, Tarſia, Pacreuantia, Samſutia, Meſopotamia, Epiphania, Aranuntia, Pomponia, Macedonia, Aractonia, Cretica, Vrbachia, Cananæa, Sidonia, Sadochia, Vuaſconia, Brictia, Pamphilia, Philippia, Carterioni, Iſmaelitæ, Parthia, Scuortia, Balathia, Pacationi, Arcinoni, Saxonia, Numidia, India, Ciporia, Vngaria, Ruſcia, Polonia, Bulgaria, Becinac, Scotia, Hiſpania, Aquitannia, Britannia, Fracina, Armenia, Vuirich, Eppeperich, Oſch, Trech, Apahamuth, Tepegia, Maſchuth, Zelech, Amazonia, Alan, Aethiopia, Saumaria, Gerſtenſtania, Keuia, Meſcpia, Vaſpurgania, Caldie, Peræſica, Scythica, Arabica, Ellemazie, Mariz, Perſica, Galilæa, Caldæa, Hebræa, Aſſyria. Habet hic numerus cum duodenario magnam communionem.

Matt. 26. *Hinc D. Hieronymus vbi Dominus dixit ad Petrum: An putas quia non poſſum rogare Patrem meū, & exhibebit mihi modo pluſquam duodecim legiones Angelorum? Vna (inquit) legio apud Veteres ſex millibus complebatur hominum. Pro breuitate temporis, numerorum non occurimus explicare typos, tantum dixiſſe ſufficiat, Septuaginta duo milia Angelorum, in quot Gentes hominum lingua diuiſa eſt, de duodecim legionibus fieri. Hæc D. Hieronymus. Hinc etiam in cęleſtibus, quouis ſigno in ſex partes diuiſo, reſultant Septuagintaduo quinarij, quibus præſident totidem Angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinarius vni præeſt idiomati, tanta efficacia, vt inde Aſtrologi, & Phyſiognomi cognoſcere queant, cuius idiomatis quiſque fuerit oriundus. Reſpondent iſtis totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum, & pedum habentur tres, qui cum principalibus duodecim, conſtituunt Septuaginta duos.*

Suida.

Quod

Quod vero de nominibus Dei dicimus, illud ſciendum quod licet Deus ſit vnitiſſimus, nullo indigens nomine; ſortitur tamen diuerſa nomina, non quæ diuerſas eius eſſentias, vel deitates exponant, ſed quaſdam eius proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina in nos, & ea quæ creata ſunt, multa beneficia velut per canales quoſdam diſtillant. Eſt quidam textus in Exhodo tribus verſiculis con Cap. 14. *tentus, quorum quilibet Septuaginta duobus ſcribitur Hebraicis litteris, quorum primus incipit Vayſa; ſecundus, Vaiauo; tertius, Vaiot, qui vnam in lineam extenſi, videlicet primus & tertius a ſiniſtra in dexteram, medius vero conuerſo ordine a dextra incipiẽs terminatus in ſiniſtram, tunc ſingulæ tres litteræ ſibi ſubalternatæ conſtituunt vnum nomen, quę ſunt Septuaginta duo nomina, quæ Mecubales Schembamphoras, hoc eſt, expoſitorium vocant. quibus ſi in fine addatur nomẽ diuinũ El, vel Iah, producũt Septuaginta duo Angelorũ noĩa triſyllaba, quorũ quilibet fert magnũ nomen Dei, ſicut ſcriptum eſt; Angelus meus pręcedet te, obſerues eum, eſt* Exho.23 *.n. nomẽ meum in illo. Et hi ſunt qui pręſident Septuaginta duobus quinarijs cęleſtibus, totidemq. nationibus et linguis, et humani corporis artub. et cooperãtur Septuaginta duobus ſeniorib. Synagogæ.*

DE NVMERO LXXV.

Diuus Stephanus plenus Spirituſancto in oratione habita ad populum, quã S. Lucas litteris mandauit Act. c. 7. aſſerit aĩas Septuaginta quinq; ex Iahacob progenie deſcendiſſe in Aegyptũ. qđ ex Septuaginta interpretũ tralatione deſumſit Euãgeliſta. Cũ.n. Gręce ſcripſerit acta Apoſtolorũ, quę ad Gentes emiſit, illã ſequutus eſt ſcripturã, quę iã fuerat Gręcis diuulgata, grecoq; ſcripta ſermone. Et vtiq; maioris opinionis illo pſertim tpe Septuaginta interpretũ habebatur auctoritas, q̃ Lucas, qui ignotus in nationibus erat. Porro vbi D. Hier. ſecutus hebraicã ueritatẽ, trãſtulit Septuaginta aĩas, tralatio Septuagin- Aug. q̃ſt. ſuper Geneſ. *torũ habet Septuagintaquinq;. Nec in hoc erraſſe uidentur, qui pp*

aliquam

aliquam numeri myſticam ſignificationem, & quadam veluti prophetica libertate hunc numerum complere voluerunt. Eſt.n.numerus 75, ſenſibilis naturæ inſenſibilisq;, ſenioris iunioriſq;, corruptibilis incorruptibilisq; confinium. Nam intelligibilis, ſenior, incorruptaq; ratio in ſeptuaginta eſt: ſenſibilis, iuniorq; quinq; ſenſus æquat numero. quo fit vt ſenſibilem Mundum præſignet, cuius etiã ſpeciem tenet Aegyptus. Symbolice igitur ſcriptum legitur quod erant Septuagintaquinq; animæ in Iahacob progenie, quæ deſcenderunt in Aegyptum ſenſuum regionem.

Gen. 12. Philo Alexan. li. de Migratione Abrahę.

Atq; etiam Abraham amator ſapientiæ, futurusq; perſpicacior, diſcuſſa caligine, ſenſuum regionem, cui nomen Charra, relinquendam cenſet natus annos Septuagintaquinq;. Non me fugit ab anno natiuitatis Abrahæ, vſq; ad annum quo egreſſus eſt Charra, annos cucurriſſe 135. ſed ei non computantur anni, qui tranſacti ſunt antequã exiret de igne Chaldęorum, Dei liberatus auxilio.

DE NVMERO LXXVII.

PLenam delictorum remiſſionem poſt completam pœnitentiam notat numerus 77. Nam de Lamech, qui poſt legem (ideſt) poſt ſententiã aduerſus Cain a Deo pronunciatã (nam lex ſcripta nondum data erat) homicidium perpetrauerat, ſcriptum legitur: quia ſepties vindicabitur de Cain, de Lamech autem Septuagies ſepties. Quæ vero fuerint Septuaginta ſeptem vindictæ, auctore D. Hieronymo, quidam Hebræus aſſerebat in aprocryphis illorũ libris Septuaginta ſeptem

Ioſeph' li. 1. ca. 4. antiquit.

animas ex Lamech progenie reperiri, quæ diluuio ſint deletæ, atq; in hoc numero de Lamech factam fuiſſe vindictam, quod genus ipſius vſque ad diluuium perſeuerauerit. At vera Patrum expoſitio fuit ſimpliciter quidem de Cain vindicatum eſſe diluuio, verum Lamech non iam cataclyſmo ad curationẽ opus habuiſſe volunt, ſed

illo

illo ipſo qui tollit peccata Mundi, et Patri cōiungit, vt fiat quod ait Apoſtolus: Qui adhæret Domino vnus ſpiritus eſt. Ideo in eo nume 1. Cor. 6.
ro, qui eſt penes Euāgeliū Lucæ, et ipſe Chriſtus a quo incipit nume Cap. 3.
ratio, et Deus ad quem peruenit, cōnumerantur, et fit numerus 77. Quod ſi retroacto ordine atq. inuerſo modo ab Adā vſq. ad Chriſtū cęperis numerare, Septuageſimū ſeptimū illū inuenies. Sicut ergo ſeptima generatione peccatum Cain diſſolutū eſt (nō. n. vindicabit Deus bis in id ipſum; et qui ſemel receperit mala in vita ſua, nō eoſdē cruciatus patietur in morte, quos paſſus eſt in vita) ita, et Lamech. i. totius mundi peccatum, Chriſti ſoluitur aduentu. Quod myſterium Alcuinus non reliquit intactum, hæc ſcribens: Peccatum Lamech, qui interpretatur Humiliatus, ſignificat deiectionem humani generis, quod præuaricante Adam corruit, nec per legem vel circunciſionem, nec per ſuam iuſtitiam ſurgere potuit, donec poſt Septuaginta ſeptem generationes ſecūdum Lucam Chriſtus in Mūdum veniens, effuſione ſui ſanguinis peccatum deleuit. hæc ille. Non temere autem, nec fruſtra Septuageſima ſeptima generatione venit Dominus noſter aboliturus omnia peccata, niſi quia in illo numero Aug. de
aliquid latet, quod ad ſignificationem pertinet omniū peccatorum, queſt. Euāg. li. 2.
hoc autem in vndenario & ſeptenario conſiderandum eſt. nam 7. cap. 6.
in 11. faciunt 77. Vndenarius porro tranſgreſſionem denarij notat. At ſi in denario perfectio beatitudinis ſignificatur, (vnde eſt etiam illud quod omnes conducti ad vineam denario remunerātur, quod fit vbi ſeptenaria creatura Trinitati Creatoris adiungitur,) Matt. 20.
liquet quod tranſgreſſio denarij peccatum notat per ſuperbiam plus aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq; amittentis. hoc aūt ſepties propterea ducitur, vt motu hominis facta ſignificetur illa tranſgreſſio. Ternario quidem numero incorporea pars hominis ſignificatur, vnde eſt quod ex toto corde, & ex tota anima, Deut. 6.
totaq; mente Deum diligere iubemur; quatternario vero, corpus. Matt. 22.
multis etenim modis quadripartita inuenitur corporis natura, quēadmodum & anima tripartita. ex his ergo coniunctis conſtans homo,

mo,

mo, non abſurde ſeptenario numero ſignificatur. Motus autem in numeris non exprimitur cum dicimus vnum, duo, tria, quattuor & reliqua; ſed cum dicimus ſemel, bis, ter, quater. Quare, vt cum Aug. loquar, non ſeptem & vndecim, ſed ſepties vndecim ſignificant tranſgreſſionem, quæ motu hominis facta eſt peccantis, hoc eſt, perfectionis ſuæ ſtabilitatem tranſgredientis cupiditate amplius aliquid habendi. Exſtat, & alia de hoc numero ſententia. Cum .n. vt nuper diximus, ſit reſolubilis in 7, & 11, ideo peccatum Lamech oſtenditur remiſſibile; at vero peccatum Cain, de quo dictum eſt: Septies vltio dabitur de Cain. inſolubile demonſtratur, cum ſeptenarius ſit numerus primus incompoſitus, nullam habens partem aliquotam, niſi ſeptimam. Cum ergo legimus dicente Domino: Omnis qui occiderit Cain ſeptuplum punietur. inſolubilis pœna debet intelligi, & ſubaudiri oportet, niſi præcedens pœnitentia ſolubile, ideſt remiſſibile peccatum fecerit. Cum vero dicit Lamech: Septies vltio dabitur de Cain, de Lamech vero ſeptuagies ſepties. inſolubilis vindicta Cain, & ſolubilis vindicta Lamech debet intelligi. Cain quippe pœnitentiam non egit; ſed Deo negare auſus eſt: Ipſe vero Lamech confeſſus eſt peccatum ſuum, & pœnitentiã egit. Huiuſmodi expoſitionem approbare videtur D. Athanaſius hunc in modum ſcribens lib. Quæſtion. capp. 96. 107. Cain, inquit, negauit, & a Deo peccatum ſuum abſcondit, quapropter illum execratus eſt Deus, dicens: Maledictus tu ſuper terram. Adam vero, quia confeſſus fuerat, ſupplicium illud a ſe depulit. Qui enim ſua peccata confitetur, remiſsionem conſequitur. quare execrationem impoſuit terræ, non Adæ, dicens: In operibus tuis maledicta ſit terra. Eadem reminiſcentia Lamech, accuſando ſcilicet peccatum ſuum, pœnam declinauit, & ipſe ſua lata ſententia, ſententiam Dei remoratus eſt. Hæc ille. Huius numeri meminiſſe, & huc reſpicere dignatus eſt Dominus, qui fere nihil abſq; Scripturarum auctoritate loquebatur. Cum .n. apud Matthæum cap. 18. illum Petrus de dimittendis peccatis interrogaſſet, dicens: Do-

mine

mine quoties peccauerit in me frater meus & dimittam ei: vſque ſepties? id reſponſi dedit Dominus: Non dico, ſepties; ſed, vſque ſeptuagies ſepties dimittes proximo in te peccanti. Vſq; ſepties etenim peccare, eſt inceſſanter & inſolutibiliter, ideſt, abſq; pœnitentia peccare, ſicut Cain: At vero ſeptuagies ſepties peccare, eſt peccatum quidem admittere; ſed per pœnitentiā illud ſoluere, quemadmodum fecit Lamech. At vero quibus hæ non arrident expoſitiones, aliam audiant a Beda in ſupradicti loci Euāgelici dilucidatione deſumtam. ſentit quidem, & ipſe numero 77. omnium peccatorum deſignari remiſsionem; ſed alia numeri ſeptenarij attenta ratione. hæc ſunt illius verba: Septenarius quidē numerus eſt ſacratiſsimus, ex donis ſeptiformis Spiritus; vndenarius vero numerus figuram tenet omnis peccati. In vndenario namq; tranſgreſsio eſt decalogi; & nos cum peccamus, decalogum profecto præceptorum Dei tranſgredimur. Hinc eſt, quod in tabernaculo Dei vndecim ſaga cilicina fuiſſe memorantur. cilicium namq; habitum pœnitentium, & pro peccatis mœrentiū deſignat. In tabernaculo ergo Dei vndecim ſaga cilicina fieri iuſſa ſunt, quia ſancta Eccleſia non ſolum ex iuſtis, et immaculatis, verum ēt ex peccatoribus pœnitentibus, et conuerſis exiſtit. Septuageſimus autem ſeptimus numerus conſtat ex ſeptenario, & vndenario. nam ſiue ſepties vndecim, ſiue vndecies ſeptē dicamus, Septuaginta ſeptē perficimus. Septuagies ſepties ergo Dominus dimitti peccata præcepit, vt oſtēdat quia quotiens & quotiens aliquis peccauerit; totiens et totiens ei dimittere, & nunquam a dimittendo ceſſare debemus. Quod enim per hunc numerum, peccatorum ſignificatur remiſsio, illudquoq; manifeſtat, quod beatus Lucas catalogū Dominicæ generationis ſeptuaginta ſeptem generationibus terminauit, incipiens a Ioſeph et vſq; ad ipſum Deum conditorem perueniens. Quia enim Dei filius ad ſoluenda mundi peccata veniebat; ideo iure eius incarnatio 77. generationibus texitur, & hoc aſcendendo. quia videlicet filij Dei incarnatio, noſtra fuit exaltatio; et vnde ille deſcendit, inde noſtra

abiectio

abiectio aſcendere meruit. Quod vero hic numerus ex ſeptenario et vndenario multiplicatus exſurgit, ſignificat quod omnis peccatorũ remiſſio per gratiam ſancti Spiritus fit. cuius donis priuari merentur, quicunque fratribus in ſe peccantibus, dimittere nolunt.

DE NVMERO XXC.

O*Ctonarius in denarium ſurgens, ſignificat ſacramentum legis propter circuncisionem, quæ die octauo a natiuitate infantis fieri demandata eſt.* Exho. 7. *Quando.n Moyſes legislator locutus eſt ad Pharaonem, ętatis erat Octoginta annorũ; quia lex, quando ad ſalutem Gentibus per ſanctos Doctores oblata eſt, circuncisionem ſpiritualem perfecte docuit. Notat idem numerus ſanctam Ieſu Chriſti reſurrectionem. in cuius figura Ioſeph a carcere ſublatus in regnum, Octoginta annos a fame defendit Aegyptios, vt colligitur ex Gen. c. 41. 50. De hac etiam vaticinatus fuerat Propheta Regius. Pſalmus. n. Octogeſimus pro torcularibus habet inſcriptionem, ſicut & Octauus, &* D. Hier. de Dominico Paſche, & Hilarius in Pſalmis. *Octogeſimus tertius, qui omnes Ogdoadis habẽt myſterium. Euangelij ſiquidem gloria coruſcante Gentium torcularia nouo muſto exuberabant, dilatato in diem Octauum Moſaicæ legis ſabbato. Huius quidem numeri myſterium dilucidare dignatus eſt Dominus in parabola de Villico iniquitatis apud Euangeliũ Lucæ: quam* Allegoriarũ. li. 3 *exponens Theophilus Antiochenæ Eccleſiæ ſeptimus poſt Petrum* Luc. 16. *Epiſcopus, hæc nobis ingenij ſui monumenta dimiſit: Diues qui habebat villicũ, ſiue diſpenſatorem, Deus omnipotens eſt, quo nihil eſt ditius. Huius diſpenſator Paulus erat, qui ad pedes Gamalielis ſacras litteras diſcens, legem Dei ſuſceperat diſpenſandam, qui cum cępiſſet credentes in Chriſtũ perſequi, ligare, morti tradere, & oẽm* Act. 9. *Domini ſui diſſipare ſubſtantiã, correptus eſt a Domino: Saule Saule quid me perſequeris? durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.*

Di-

Dixitq. Saulus in corde ſuo: Quid faciam? quia magiſter fui, & villicus, & cogor eſſe diſcipulus, & operarius? fodere non valeo. cuncta.n.mandata legis video deſtructa, et legẽ, ac Prophetas vſq; ad Iohan. Baptiſtam eſſe finitas; mendicare erubeſco, vt qui doctor fueram Iudæorum, cogar a Gentibus, & diſcipulo Anania ſalutis, & fidei mendicare doctrinam. Faciam igitur quod mihi vtile eſſe intelligo, vt poſteaq̃ proiectus fuero de villicatione mea, recipiant me Chriſtiani in domos ſuas. Cepitq. eis, qui prius verſabantur in lege, & ſic in Chriſtũ crediderant, vt arbitrarentur ſe in lege iuſtificandos, dicere legẽ abolitã, Prophetas p̃teriiſſe. Vocauit itaq. duos de plurimis debitoribus; primum, qui debebat centũ cados olei, eos videlicet, qui fuerant ex Gentibus congregati, & magna indigebant miſericordia Dei; & de centenario numero, qui plenus eſt ac perfectus, fecit eos ſcribere quinquagenarium, qui proprie pœnitentiũ eſt, iuxta Iubilæum. Secundum aũt vocauit populũ Iudæorum, qui tritico mandatorum Dei nutritus erat, & debebat ei centum coros tritici, & coegit, vt de centum faceret Octoginta.i.credere ſanctam Domini reſurrectionem, quæ Octauę diei numero continetur, & Octo completur decadibus, vt de ſabbato tranſiret ad primam ſabbati. Ob hanc cauſſam a Domino prædicatur quod bene fecerit, & pro ſalute ſua in Euangelij clementia de legis auſteritate mutatus ſit. Hæc Theophilus Poteſt ẽt numerus, de quo agimus, ſignificare Euangelij nouiq; Teſtamẽti gratiam per obſeruationẽ mandatorũ obtentam. quod his verbis approbat Ven. Beda in expoſitione eiuſdem parabulæ villici iniquitatis. Euangelij (inquit) gratia ſignificatur per Octonarium, ſicut auſteritas legis per ſeptenarium. ſed meretur Octonarij gratiam, qui præcepta cuſtodit, quæ ſignificantur per decem. vt per Octonarium iunctum denario gratiam intelligamus acquiſitã præcepto. vt qui ſcribit Octoginta per decalogi cuſtodiam perueniat ad Octonarij gratiã. Præterea Octogenarius ſignificat ſtatũ gloriæ et ſalutis, quia in cęleſti gloria inuenitur denarius in Octogenariũ ductus, quũ ibi acquiritur obſeruãtiæ decem

man-

mandatorũ retributio, et octo beatitudinum perfecta conſummatio. De hoc autem myſterio dicitur Iudic. cap. 3. Humiliatus eſt Moab ſub manu Iſrael; & quieuit terra annis Octoginta. Illud tandem de Octogenario dici poteſt, eſſe illum peccati hieroglyphicum, vt qui producatur ab Octonario, per quem crimina noſtra purgamus. 2 Paral. 29. Expiauerunt templum diebus Octo. Per Octonariũ, Deum placare ſolemus. Iohan. cap. 20. Poſt dies octo vbi Diſcipuli erant congregati in vnum, venit IESV clauſis ianuis. Per Octonarium defectus noſtros ploramus. Apud Moyſem Nazareus qui ſuper mortuum peccaſſet, vel ſeminifluus die octauo ab emundatione offerebant duos turtures, vel duos pullos columbarum, quæ ſcilicet ſunt aues gemebundę. Per hunc etiã peccator ſignificatur, vt Apoc. cap. 17. Beſtia quæ erat, & non eſt, & ipſa octaua eſt. octo namq; ſunt principalia vitia, quę genus humanum infeſtant, primum gula, ſecundum fornicatio, tertium auaritia, ira quartum, quintum triſtitia, ſextum acedia, ideſt, ocium, vel tędium cordis, ſeptimum vana gloria, octauum ſuperbia. Totidem ſunt & modi peccandi. Amentia, vt Dathan: deceptio, vt Eua; repentina obreptio, vt Petrus Apoſtolus; obliuio, vt Moyſes, qui non ſanctificauit Deum ſuper petram; tyrannis, vt Darius, qui tradidit Danielem; incredulitas, vt vxor Loth; contemtus, vt Giezi Eliſęum. mala affectio, vt Phariſæi, qui celabant reſurrectionem Domini. Quare propheta Amos octo vicibus malum Iſraeli intentat per enuntiatiua verba hęc: Stridebo ſuper vos; peribit fuga; non obtinebit fortis virtutem; non ſaluabit robuſtus animã; non ſtabit tenens arcum; non ſaluabitur velox; non ſaluabitur aſcenſor equi; fugiet robuſtus corde. Totidem vicibus Eſaias, et ipſe Dominus apud Matthęum cap. 23. Væ generationi illi &c. inclamat contra Scribas & Phariſæos. Quod ergo audis de Octonario idem prorſus opus eſt cenſeas de Octogenario ab eo producto. qui et ipſe quandoque notat ſtatum peccati, vt peccator inſinuetur in capite aſini, de quo 4. Reg. 6. legimus, Samaria obſeſſa a Benadab rege Syriæ, venundatum fuiſſe

Num. 6. Leuit. 15

Beda in collectaneis.

Atthanaſi⁹ ĩ Quæſtionib.

Rupert⁹ ĩ Amos. 1

caput

caput aſini Octoginta argenteis. Ierem. cap. 41. Octoginta viri, quos morti tradidit Hiſmael. 2. Reg. 23. Octingenti interfecti impetu vno. Et 2. Machab. 5. Octoginta milia occiſi. Octonarij numeri fatale exitium nouerunt Aſtronomi, qui Mundum ſecantes in duodecim æquales partes quas vocant domos, Octauam morti contribuunt. Cumq; ex domibus vna ſit alia fortior, Octaua omnium debiliſsima iudicatur. Prima domus (inquiunt) eſt fortior decima, hæc fortior ſeptima, ſeptima fortior eſt quarta, iſta fortior vndecima, quinta cedit vndecimæ, quinta eſt fortior nona, tertia debilior eſt nona, tertia præualet ſecundæ, hæc demum præualet Octauæ, in qua magnum eſt infortunium. Adhuc etiam in ortu infantis oſtendit Octonarius perniciem ſuam, quod magno quidem miraculo adſcribendum. ſeptimo enim menſe in pleriſque, (vt alibi demonſtrauimus) origo legitima formatur, & qui fuerit editus, vitalis generationis curricula ſortitur, Octauo autem menſe, interdicta naturali lege pariendi cernimus tempora; ac ſi forte leteralis neceſsitas partus clauſtra laxauerit, periculum pariter generantis properatur, & pignoris. Quin ſi concubuerit menſe Octauo parens, fiet infans oppletus lentoris mucoſi, & cute fœda, atq; oſtreacea valde obſcęna. Apud Moyſem Octoginta diebus a viri thoro, & ab ingreſſu ſanctuarij arcebatur, quæ enixa fuiſſet feminam, quod duplum eſt ad formationem maſculi, vtpote duplo longiori indigens expurgatione. Obidq; dedit Dominus expurgationi primæ duas hebdomadas; ſecundæ ſexaginta ſex dies, vt coniunctis vtriſque fierent Octoginta, qui duobus conſtant quadragenarijs, qui numerus imperfecto, & femineo ſexui maxime congruit, vt vnitas virili. quia vnitas perfectio & forma eſt, binarius principium diuiſionis & materię. Porro mulier ſerpentis perſuaſioni conſenſit, & virum perſuaſioni ſuę conſentire coegit: vir autem ſoli mulieri conſenſum prębuit. Cum ergo mulier et ſe, & virum deceperit, ideo in ortu ſuo duplici ſubiacet maledictioni. Octoginta concubinę in Canticis deſignant animas terrenorum mercedem accipientes, vel

Octonarius vitioſus. Ex Petri Pitati Iſagog. Leuit. 12. Cant. 6.

Nn animas

animas minus perfectas. Denario.n. ſignificatur ſcientia vniuerſitatis. quæ ſi ad terrena & corruptibilia referatur, quæ Octonario ſignificari poſſunt, fiunt Octoginta. Hieronymus: Multam eſſe diſtantiam animarum in Chriſto credentium demonſtrat Canticum canticorum, in quo ſcriptum eſt: Sexaginta ſunt reginæ, Octoginta concubinæ, & adoleſcentulæ, quarum non eſt numerus. Vna eſt columba mea, perfecta mea, proxima mea, de qua dicitur. Viderunt eam filiæ & beatificant eam reginę, & concubinę, & laudant eam. quę ergo perfecta eſt & ſancta corpore & ſpiritu; & columba, & proxima vocari meretur: quę autem ſupergreſſæ ſunt ſex dies Mundi, & futura regna ſuſpirant, reginæ appellantur: ſi qua vero circumciſionem quidem habet octauæ diei, ſed adhuc non venit ad nuptias, hæc concubina vocitatur: Diuerſa autem multitudo credentium, quæ necdum poteſt ſponſi copulari amplexibus, nec de eo liberos parere, adoleſcentula dicitur. Hæc ſtrictim poſuimus; vt ſciamus in hoc numero & bona, & mala pariter contineri..

Ad Principiā Virginem.

DE NVMERO XXCI.

Petr' Crinitus lib. de honeſta diſciplina.

MAgi inter cetera ſuæ diſciplinæ dogmata, illum aſſerunt perfectiſſimum numerum, quem nouies nouem multiplicata componunt. is eſt 81: Iccirco, vt refert Anneus Seneca; qui forte fortuna tunc Athenis aderant Perſarum Magi, immolarunt Platoni vita functo, quod ſeptimo Nouembris die, quo natus fuerat, in nuptijs diſcumbens remotis dapibus expiraſſet, annum alterum & 80. abſoluens abſque vlla prorſus additione vel deductione, amplioris ſortis, quam humanæ rati, quod hunc numerum conſummaſſet. Qua de cauſſa Labeo Romanus Theologus Platonem inter Semideos, vt Herculem & Romulum, referendum non dubitauit. De annis climacterius diſſerens

Laer. de vitis Philoſ. lib. 5

rens Symphorianus Champerius, hec ſcribit de Platone, & anno 81. Alij, inquit, non pauci vnum omnium difficillimum climactera prodire; anno ſcilicet. Vno de quinquageſimo, quem complent anni ſepties ſepteni; ad quam opinionem plurimorum conſenſus inclinant. Nam Quadrati numeri potentiſſimi dicuntur. Deniq; Plato ille venia ceterorum Philoſophiæ Doctiſſimus, Quadrato numero annorum vitam humanam conſummari putauit. ſ. Nouenario, qui complet annos 81. Fuerunt etiam qui vtrumq; recipiant numerum vnum de quinquaginta, & 81, & minorem, nocturnis geneſibus: maiorem diurnis aſcriberēt. Pleriq; aliter moti, duos iſtos numeros ſubtiliter diſcreuere, dicentes: ſeptenariū ad corpus, Nouenariū ad aīam pertinere. illum medicinæ corporis & Apollini attributū: hunc Muſis, quia morbos animi, quos appellant Pathe, muſicā lenire ac ſanare conſueuerit. Itaq; primum climactera annū 49, eſſe prodiderunt; vltimum aūt 81: medium vero ex vtroq; permixtū anno tertio et 60, quē hebdomades 9, vel 7 enneades conficiunt. Hūc licet quidam periculoſiſſimum dicāt, quod ad corpus, & aīam pertineat; ego tamen ceteris nō duco infirmiorem. nam vtrumq; quidem ſupradictū continet numerum; ſed neutrū, quadratum; & vt eſt ab vtroq; non alienus; ita in neutro potens. Nec multos ſane, quos vetuſtas claro nōīe celebrat, hic annus abſumſit. Ariſtotelem Stagiriten reperit; ſed hunc ferunt naturalem ſtomachi infirmitatem, crebraque morbidi corporis offenſiones adeo virtute animi diu ſuſtentaſſe; vt magis mirum ſit ad annos 63, eum vitam pertuliſſe. Illi autem qui animi potius, quam corporis naturam ſciunt dominari, eos viros qui tales fuerunt, non prius vita exceſſiſſe, quam ad annum illum 81, peruenerunt; in quo Plato finem vitæ, & legitimum eſſe exiſtimauit, & habuit legitimum. Hoc anno & Dionyſius Heracleotes, vt vita abiret, cibo abſtinuit. Contra Diogenes Cynicus cibi cruditate in choleram ſolutus eſt. Eratoſthenesquoque ille Orbis terrarum menſor, & Xenocrates Platonicus veteris Academiæ princeps. ad eundem annum vixerunt.

Sympho niæ lib. 4 tract. 3. cap. 7.

DE NVMERO XXCVI.

HAbet & numerus Octogenarius ſenarius ſua myſteria in Diuinis ſcriptis. Neq;.n.abſq; myſtico ſenſu ſex, & octoginta annorum legitur fuiſſe Abraham quãdo genuit Hiſmaelem; ſed vt deſignetur eum generaſſe tempore vitę ſpiritualis. Porro Octoginta ſex annorum quantitas duobus diſponitur terminis. eſt.n. in decimo limite Octonarius: in ſingulari, ſenarius. Senarius perfectus numerus ipſe quodammodo eſt Abraham perfectorum vir operum, ſed parui atq; frigidi ſanguinis: Octonarius autem, qui a Pythagoricis femina dicitur, ipſe in deceno limite quodammodo eſt Agar, infirmior quidem, quia femina; ſed viro fęcundior, quia iuuencula.

Gen. 16.

Glo. interl.

Ex Ruperto in cap. 27. Gen.

DE NVMERO XC.

NVmeri Nonageſimi infelicitas nota Mathematicis Chaldęis, qui Nonagenariam radiationẽ, minacem malignamq; eſſe dicunt, quod duo ſigna huiuſmodi interuallo diſiuncta, ſexu naturaq; diſſideant. hęc fit a ſigno vno ad aliud ſignum quod ab eo ordine ſit quartum, vt a Leone ad Scorpium. quare & quadratus, & quadrantalis aſpectus appellatur. Plinius lib.2. Martis (inquit) ſtella vt propior etiam ex quadrato ſentit radios ab Nonaginta partibus. vnde & nomen accepit. Pythagorici Nonagenariũ, triſtẽ iudicarunt numerum, vtpote altera parte lõgiorẽ, ſicut et 2, quo in Diuinis oraculis notãtur hęretici, et 20, in quo perſecutiones paſſus eſt Iahacob, atq; etiam 42,

quo

quo fuit Eccleſiæ perſecutio denotata, quam impius agitat Antichriſtus. Quare huiuſmodi numeri ſemper habentur infauſti in Diuinis litteris. Adhæc in Nonageſimo calculo, eadem quam ſæpe deſignauimus, obſeruatio cuſtodita, ut eiuſdem naturę dicantur 9. 90, & 900, & deinceps in maioribus ſummis, dum per eundem articulum numerus ſurgit. Maiores enim numeri ſuorum minimorum, a quibus primum denominantur, ſeruant etiã ſignificationem. Sane quemadmodum Nouenario notati ſunt Idololatræ, & qui Eccleſię aduerſantur Hæretici; eodem myſterio Nonageſimo numero terminantur perſecutiones & afflictiones quas ab infidelibus militaris Eccleſia patitur. vt habet liber Danielis. Sic & trecentis nonaginta diebus, quibus Ezechiel dormiuit ſuper latus ſuum ſiniſtrum, captiuitas domus Iſrael deſignatur, quæ cæpit tempore Regis Phaceę, vſq; ad extremum annum Aſſueri, qui & Arctaxerſes. Eiuſdem ſignificationis eſt quod Iſraeliticus populus legitur traditus in manu Siſaræ principis militiæ Iabin, cui inerant Nongenti currus ferrei, quibus ſcilicet affligerentur Iſraelitæ. Porro Siſara interpretatur viſio equi. Iſte eſt.n. animalis non ſpiritalis, qui non videt niſi ea quæ animalis ſunt. Et ideo ſemper animalis homo, & is qui ſecundum carnem eſt, perſequitur eum qui ſecundum ſpiritum eſt. Præterea Pſalmus, de quo Dominum noſtrum IESV Chriſtum Satan tentare non dubitauit, Nonageſimum in ordine continet locum. quod ab Athanaſio myſtice fuit obſeruatum libro de myſterijs Pſalmorum. Hoc dierum calculo fuit & Pharaonis in Iudæos inſinuata ſæuicia. Cum enim Rex Aegypti animaduertiſſet Iſraeliticum populum, tunc in Aegypto detentum, magis ac magis creſcere, veritus ne inquilini, ſuperante numero, cum indigenis de principatu contenderent, vires illorum nefarijs artibus elidere conatus, iuſſit vt ex recens editis mares tollerentur e medio, ne opidatim inualeſcerent. Eo tempore natus Moyſes, viſus præ ſe ferre non vulgarem indolem, Nonaginta diebus domi lacte nutritus eſt, nemine conſcio; ſed timentes parentes, ne dum vni conſulunt, ipſi

Cap. 12. Hieron. in cap. 4. Ezech. Iudic. 4. Exho. 2.

necis eius fierent acceſſio, puerum exponunt in ripa fluminis, atq; ita gementes diſcedunt dicentes: Heu miſeri debueramus recens natum exponere, quando priuſquam nutricis intercedat officium, vulgus vix habet pro homine. Nos nimia cura per Nonaginta dies aluimus, maiorem nobis parantes triſtitiã, maiorem cruciatum puero, vt voluptatum & dolorum per ætatem capacior ſe perire ſentiat.

2. Reg. 23. Leuit. 26 Vide Origenem hom. 15. in Num.

Hæc illi de futuro incerti, præſenti indulgentes luctui. Huius numeri mentionem facit liber Regnorum quando peccauit Dauid iubens dinumerare populum contra præceptum Domini. vſus erat. n. vt ſi quando numeraretur populus, a viginti annis & ſupra numerarentur hi qui poterant ad bella procedere. At vero quia David, nulla habita ætatis ratione omnes in vniuerſum numerari iuſſerat, ideo indignationem Domini expertus eſt, dum tria leuat ſuper eum, vt ſibi vnum ex his eligat nempe, vel ſeptem annis fames veniat in terra, vel tribus diebus veniat peſtilentia, vel Nonaginta dies fugiat aduerſarios ſuos. Notat etiam hic numerus ſtatum imperfectorum, qui cæcantur ignorantia obſcuritatis; quare vt legitur Luc.

1. Reg. 4

23. tenebræ factæ ſunt vſque ad horam Nonam. Et de Heli cæcutiente dicitur quod mortuus eſt cũ eſſet annorum amplius Nonaginta. Neq; te latere velim quod refert Valerius Probus, hunc numerum per N, litteram a Romanis fuiſſe deſignatum, quæ auctore Feſto, diem nefaſtum notabat in Faſtis, ſunt autem faſtis diebus contrarij nefaſti, quos & nefandos vocatos ait Priſcianus, a Græcis Apophrades eodem auctore dictos, quorum apud veteres crebra mẽtio eſt. Dieſquoq; quibus rei capitis damnabantur, vel inſigni aliqua calamitate funeſti, eodem nomine dicti. Quibus & feſtiue Lucianus hominem nullam Numinis rationem habentem, corpore vitiatum, conflatum ex impoſturis, & mendacijs, omnibus abominandum dici poſſe ait ſimilem.

Latinis

Latinis litreris expreſſi numeri ex Valerio Probo.

A	B	C	D	E	F	G	H
500	300	100	500	250	40	400	200
I	k	L	M	N	O	P	Q
1	51	50	1000	90	11	400	500
R	S	T	V	X	Y	Z	
80	70	160	5	10	150	2000	

DE NVMERO XCIX.

NOnus ſupra nonagenarium numerus Iuſtorum nobis inſinuat numerum, ob parabolam illam Euangelicã Lucę cap. 15. conſcriptã de centum ouibus, quarũ vna perdita, reliquæ Nonaginta nouem relinquuntur in deſerto, et vna quę perdita eſt, ſolicite a paſtore quæritur. Illic. n. in vna oue perdita, peccatorũ intelligitur conditio. vnde Pſalmus ait: Pſal. 118
Erraui ſicut ouis quæ perierat, require ſeruum tuũ Domine: In ouibus vero 99. relictis in deſerto, Iuſtorum accipitur numerus. non. n. Matth. 9.
venit Dominus vocare Iuſtos; ſed peccatores ad pœnitentiã. Quare eo in loco parabolã exponens Dominus: Dico (inquit) vobis quod ita gaudium erit in cęlo, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quam ſuper Nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia. Quẽ Euangelij locũ Greg. Rom. explanans ait: Quia Centenarius numerus perfectus eſt, Deus Centũ oues. i. perfectum numerum habuit, cum Angelorum et Hoĩum ſubſtantiã creauit; ſed vna perijt, quando Homo paſcua uitæ peccãdo, dereliquit. Ergo quia rationalis creaturę numerus pereunte hoĩe erat diminutus, quęrit in terra Hominem, vt ſumma integretur. Dimiſit autem Nonaginta nouem in deſerto; quia illos ſummos Angelorum choros reliquit in Cęlo..

DE NVMERO C.

Centum apud Poetas haud raro licet inuenire nō pro exacto hoc numero accipi, ſed pro multis; & eximia quadam, & ſumma multiplicatione, quaque etiam rei cui adiecta eſt, & ſingularem dignitatem indicet, & præſtantiam. Muſæus vetuſtiſsimus Poeta puellæ Herus pulchritudinem & gratiam ſic deſcribit.

Tres gratias mentiti ſunt eſſe, alteruter vero Herus
Oculus ridens Centum gratijs pullulabat.

Vbi centum gratias pro multis intelligit. Homerus vt nobiliſſimæ inſulæ Cretæ potentiam & ſplendorem ſignificaret, illam appellat ἑκατόμπολιν, *quaſi centum vrbes habentem. Interp. gloſſographus,* ἑκατὸν φησὶν, οὐ τῷ ἀριθμῷ ἀλλ' ἀιτὶ τοῦ πολλὰς, *id eſt, Centum dixit non ipſo numero; ſed pro multis. Quod Homerus ipſe ſatis declarat Vlyß. 19. cum Cretam his verbis deſcribit.*

Creta terra quædam eſt ſita in nigricanti Ponto
Fœcunda, & fertilis, circumflua, in qua homines
Multi & infiniti.

Homerum ſecutus eſt optimus maximus Poeta Virgilius Aen. lib. 3.

Creta Iouis magni medio iacet inſula Ponto
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula noſtræ
Centum Vrbes habitant magnas, uberrima regna.

Et de Veneris cultu, quem apud Paphum Cypri vrbem habebat, ſcribens, ait, illum ibi habere Centum aras, vt ſciamus illam ibi exquiſitiſſimis, & maximis honoribus affici.

Aen. 1. vbi templum illi, Centumque Sabæo
Ture calent aræ, ſertiſque recentibus halant.

Alibi-

Alibiquoque Centum pro infinito leguntur .

Non mihi ſi linguæ Centum ſint, oraque Centum Aen. 6.
Ferrea vox, omnes ſcelerum comprendere formas,
Omnia pœnarum percurrere nomina poſſem.

Quem imitatus Sedulius.

Nam Centum licet ora mouens, vox ferrea clamet, Lib. 1.
Centenoſque ſonos humanum pectus anhelet.

Et Satyricus Poeta,

Vatibus hic mos eſt Centum ſibi poſcere uoces, Sat. 5.
Centum ora, & linguas optare in carmine Centum.

In ſcripturis etiam diuinitus inſpiratis, tum temporum, tum rerũ, de quibus agitur, perfectionem Centenarius inſinuat. Nam denarius numerus pro perfectione ſemper accipitur, quia in decem præceptis legis cuſtodia continetur. Actiua enim, & contemplatiua vita, ſimul in decalogi mandatis coniuncta eſt. quia in eo, & amor Dei, & amor proximi ſeruari iubetur. Amor quippe Dei, ad contemplatiuam; amor vero proximi pertinet ad actiuam; Denarius autem numerus per ſemetipſum multiplicatus, in Centenarium ſurgit. Deſignat igitur Centenarius abſolutam completamq; perfectionem, vt ſui lateris atq; radicis naturam teneat, & conditionem. quinimmo vt id ipſum quod ſuum latus, ſed vberius ac copioſius. Proinde Iſaac vnam ſementem iaciens fidei, hoc numeri calculo, ſui laboris multiplicata ſuſcipit opera, quod non intelligitur de certo ac definito numero ſupra & infra quem nihil eſſe poſſit; ſed pro copioſo, & ampliſſimo, vberem ſignificans eſſe meſſem, & pleno, vt aiunt, copiæ cornu effuſam. Chriſtus etiam in Euangelio fertiliſſimum agrum Centum aſſerebat producturum, fertilitatis probatæ animæ plenitudinem ſuboſtendens. Et primi Paralipomenon c. 20. Augeat Dominus populum ſuum, Cẽtuplum, quã ſunt. i. ad perfectã uſq; multitudinẽ copiamq; prouehat. Eodem modo perfectam eruditionẽ demonſtrat Eſaias dicens de Beatis, ꝙ Iuuenis Centum erit annorum, nulluſq. ibi immaturæ ſapientiæ reperietur.

Gen. 26. Luc. 8. Cap. 65.

Nemo

Theophil' Epiſcopus Alex. paſcalium. lib. 3. *Nemo enim in ſacris verſatus litteris ignorat; iuuenem vocari abſolute non ætate vigentem, ſed eum qui habet animam temerariam, & nouarum rerum cupidam: ſicuti non longitudine temporis, ſed ex laudata vita honore præſtantes vocantur ſeniores. Nam chari Deo populi conſiſtorium, quod cogitur ex decies ſepteno numero, ſeniores ſolent nominari. dicitur enim: Conuoca mihi ſeptuaginta*
Num. 11 *viros ex ſenioribus Iſrael, quos tu ipſe noſti quod ſeniores ſint. Adhuc ſapiētiſſimus Abraham breuioris æui quam vllus pene omnium maiorum ſuorum inducitur: cum tamen dicat oraculū, quod Abra-*
Gen. 15. *ham erat ſenior ætatis prouectæ. Illudquoq; quod in Apocalypſi Io-*
Hiero. in Eſa. c. 10 cap. 65. *hannis legimus; poſt reſurrectionem exhiberi præſentiæ Iudicis paruos, & magnos, non ætatum, ſed meritorum ſignificat differentias.*
Sap. 6. *Qui.n paruus eſt, iuxta ſententiam Salomonis, dignus eſt miſericordia; potentes autem potenter tormenta patientur. Iuuenes igitur Centum annorum dicuntur, non qui iuuenili temerarioq; animo fuerint, ſed qui diſciplinas canicie dignas optime callēt, iuxta pru-*
Matt. 18 *dentiam facti ſeniores. In Euangelio quoq; Paſtor noſter Chriſtus*
Luc. 15. *habere ſe dixit Centum oues, plenitudinem inſinuans rationalium creaturarum; quemadmodum qui crediderunt credituriq. ſunt Iudæi, numero notantur quinquagenario ad Centenarium ſub duplo, longeq; diſtante a plenitudine. Vnde & Centurio, cuius fidē Do-*
Matt. 8. *minus Iſraeli prętulit, electos ex Gentibus oſtendit, qui quaſi Cen-*
Luc. 7. *teno milite ſtipati, virtutum ſpiritualium ſunt perfectione ſublimes, nihil a Domino terrenum, ſed ſola ſalutis æterna gaudia ſibi ſuiſq; requirentes. Cētenarius.n.inter tres eorum qui ſalui fiunt gradus, eos demonſtrat qui ſupremum ac maioris perfectionis hac in vita locum obtinent. Quod aperte liquet auctoritate Sanctorū Patrum explanantium id Euangelicum verbum apud Matth. ca. 13. & Mar. cap. 4. poſitum, quod ſemen cecidit in terram bonam, & fecit fructum aliud triceſimum, aliud ſexageſimum, & aliud Centeſimum. quem quidem locum exponens D. Hieronym. inquit: Fructus terræ bonæ in triceſimo, ſexageſimo, & Centeſimo continetur.*

hoc.

hoc eſt, in lege, prophetia, & Euangelio. Vnde conſtat ſemper illud quod inter tria bona minimum eſt, trigeſimi fructus nuncupatione cenſeri: medium, nomine ſexageſimi: & ſupremum atq; pręſtantiſsimum, centeſimi prouentus fœnore notari. Eundem locum explicans Theophilus ait: Qui in Centum fructificant, ſunt qui perfectam & obedientem habent vitam, vt Virgines & Eremitæ. Qui autē in ſexaginta, qui mediocriter ſe habent, vt continentes, et qui in cœnobio ſunt. Qui autem in triginta, qui parui quidem ſunt, ſecundum propriam virtutem fructum ferentes, vt laici, & qui in coniugio ſunt. Deniq; eundem locum ediſſerens Ven. Beda: Chriſtus (inquit) exijt de ſinu patris in Mundum, ſemen doctrinæ ſuę ſpargere per ſe, & prędicatores ſuos, vt fructus bonę operationis in cordibus fideliū creſceret. Bona terra ſignificat corda perfecta, in qbus uerbum Dei in alio generat fidē Trinitatis, quā ſignificat tricenarius: in alio loco perfectionē bonorū operum, qđ ſexagenarius: in alio perſeuerantiam, quæ ad æternā ducit remunerationem, quæ in Centenario numero figuratur. Hactenus Beda. Non eſt autē a myſterio alienum Centenario ſignificari præmium atq; mercedem Sanctorum in cœleſti regione. quoniam ab antiquis (vt in tricenarij numeri tractatu tetigimus) certo digitorum inflexu atq; diſpoſitione & ſitu numeros omnes deſignantibus Centenarius figurari ſolebat vngue indicis dextræ manus fixo in medium articulum pollicis eiuſdem manus. Huiuſmodi autem infixio vnguis ipſius indicis dextri in medium pollicis locum, ſpeciem quandam circuli, coronæque repræſentat ob inflexionem in girum. Coronæ vero figura manifeſte inſinuat præmiū Sanctis, qui legitime certarūt, in regno cœlorum præparatum. Quod ſi teſtem huiuſce ſignificationis Centenarij quis expoſcit, illico offert ſe Caſſiodorus in Pſalmi Centeſimi expoſitione dicens: Merito ſanctiſſimus iſte qui in medio domus Diuinæ miſericordiam & iudicium Domini pura mente cantauit, hunc numerum Centenarium obtinuiſſe videtur; qui ſpeciem deſiderabilis coronæ, digitorum dextræ manus inflexione deſignat.

Hoc

Aug. in Ciu. Dei Lib. 15. capit. 26. Beda in capit. 13. Matth. 2. Tim. 4.

Hoc donum Martyrum, hoc eſt Virginum munus. & quidquid eſt eximium in Eccleſia, tali fructu peruenire demonſtratur ad præmium, ſicut dicit Apoſtolus: De reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddit mihi Dominus in illa die iuſtus iudex. Orbis ipſe terrarũ hoc ſchemate fertur ambiri. Cælum in innumeris Auctoribus legimus eſſe conuexum. Stellas videmus ſphęrica rotunditate fulgentes. Solem ipſum circuli pulchritudine radiare. Lunamquoq; certum eſt in hanc venire formam, quando noſcitur eſſe perfecta. Et ideo conſideremus cuius hæc perſona ſit meriti, cuius elegantiæ comprobetur; vt in hoc calculo poſita eſſe videatur, qui & præmiorum ingentium continet dignitatem, & creaturarũ cœleſtium portat imaginem. Pudet .n. dicere peccatis obnoxium, Centenarij numeri fæcunditate prouectum. & quod Sanctorum diximus meritis applicatum, indigno mihi fuiſſe collatum. Hactenus Caſſiodorus. Ex eo aũt maxime computatur quæ a Caſſiodoro adducta eſt Centenarij ſignificatio, quoniam cum cæteri numeri omnes ante Centenariũ ſignari apud antiquos Auctores ſoleant certa quadam lege poſitionis digitorum ſiniſtræ manus; hunc de quo agimus numerum de ſiniſtra transferunt ad dextram, eodemq; vtuntur modo, quo in læua decem monſtrabant. Vulgatum ſane illud Iuuen. Sat. 10. de Neſtore, qui ad Centum ætatis annos peruenerat.

Atque ſuos iam dextra computat annos.

Centeſimus igitur numerus, licet eodem inflexu digitorum videatur tenere figuram, quam habuerat denarius, cuius æqualia latera continet; de lęua tamen tranſlatus in dexteram, ac nimium quantitatis magnitudine ſupercreſcens, in cœleſtis vitę ſignificationem poni conſueuit in Oraculis. Nam vbi dextera ſimul et ſiniſtra in bono accipiuntur, vel futuram & præſentem Eccleſię vitam, vel lętitiam Sanctorum & triſtitiam, vel bonos & malos inſinuant. Vbi vero abſolute dextera ponitur, ęterna gaudia demonſtrat. Ad hanc ſignificationem reſpicit quod Salomon poſuit mare ęneum ad dexteram partem Templi, inſinuans per lauacrũ Baptiſmi, ad regnum (3. Reg. 7.)

cęleſte

cęleſte debere perueniri. Qui enim crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit. Zacharię quoq; apparuit Angelus, ſtans a dextris altaris incenſi. Apud Marcum Euang. quia Redemtor noſter iam præſentis vitę tranſierat corruptionem, Angelus, qui annunciare perennem illius vitam venerat, in dextra ſedebat. Iſidorus de ſummo bono: Sedet, inquit, Chriſtus ad dexteram Patris, non vt dexteram corpoream habeat Pater, ſed dextera Patris beatitudo eſt, ſicut ſiniſtra miſeria. Hinc apud Euangeliū ſecundum Matthæum dicit veritas, bonos a dextris collocandos, malos a ſiniſtris. Origenes: Sancti, qui dextera opera operati ſunt, pro mercede dexterorum acceperunt dexteram Regis, in qua requies, & gloria eſt. Mali vero propter opera ſua ſiniſtra, ceciderunt in ſiniſtram, & in triſtitiam tormentorum. Eiuſdem ſententię fuit Pythagoras noſter, qui vt habetur Metaph. 1. inter decem rerum principia dextrum poſuit, & ſiniſtrum. hoc quidem in ſerie malorum, illud in bonorum ordine locans. His etiam conſonat diuinus Plato, qui Herum Pamphilium reſurrexiſſe confingens, eum inducit de inferis ita differentem, vt poſt corporis interitum anima cum pleriſq; alijs in dęmonicum quēdam peruenerit locum, in quo terrę duos agnouerit hiatus; totidemq; ſuperne in cœleſti regione ex aduerſum; inter hiatus vero huiuſmodi ſedentes Iudices, qui vbi iudicaſſent animas, Iuſtos quidem ad dexterā ſuperne per cœlum aſcendere iuſſerint; Iniuſtos contra, ad ſiniſtram inferius. Adhuc & nobiliſſimus poeta Maro:

Luc. 1. Cap. 16. Matth. 25. Plato de Repub. lib. 10.

Hic locus eſt, partes, ubi ſe uia findit in ambas;
Dextera, quæ ditis magni ſub mœnia tendit.
Hac iter Elyſium nobis: At læua malorum
Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit.

Æne. li. 6

Ad hoc myſterium referendum eſt quod nos Chriſtiani Centeſimo die ab obitu defuncti parentalia celebrari curamus, nempe vt mortui tranſeant a lęua in dextram; a malitia in triumphum; a terra in cœlum; a miſericordia in glariam; a morte in vitam. In repromiſſionibus etiam, pro his quę contemſimus, multiplicata nobis

Cen-

Centuplum Dominus pollicetur, dicens apud Marcum cap. 10. Amen dico vobis, nemo eſt qui reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores, aut matrem, aut filios, aut agros propter me, et propter Euãgelium, qui nõ accipiet Centies tantum nunc in tempore hoc domos, & fratres, & ſorores, & matres, & filios, & agros cum perſecutionibus: & in ſeculo futuro vitam æternam. Et apud Matthęũ cap. 19. Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut ſorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomẽ meum, Centuplum accipiet, & vitam æternam poſsidebit. Centuplum intelligens ampliſsimum illud premium, quod pijs, pro relictis caducis, ac vilibus poſſeſsionibus, & carnis affinitatibus, confertur; nempe precioſam illam margaritam Euãgelicæ mentis, nullis huius Mũdi mercibus æſtimãdam. quod inſinuans quodam modo Paulus
2. Cor. 6. *ad Corinthios ſcribens, ait: Quaſi nihil habentes, et omnia poſsidentes. quia & ante iam dictum erat: Fidelis hominis totus Mundus*
Gregor. Mor. lib. 15. ca. 7. *diuitiarum eſt. Quamquam & illud dici poteſt, quod Centuplum promittatur, ac æternæ vitæ poßeſsio, quia quiſquis pro nomine Dei temporalia terrenaq. contemnit, & hic perfectionem recipit mẽtis, vt iam ea non appetat, quæ contemſit, & in futuro ſeculo ad æternã*
Gregor. Mor. lib. 30. c. 33. & in Ezech. homil. 18. *vitæ gloriam peruenit. Terra bona, inquit Greg. fructu Centuplo fecundatur, quando cor docile virtutũ ſpiritualium perfectione donatur. Notat ergo Centenarius complementum virtutis & gratiæ, vnde de tentorijs Tabernaculi, ideſt de viris virtute præditis, qui ſunt in Eccleſia, dicitur Exhod. capite vigeſimo ſeptimo: Erunt tentoria de byſſo retorta, cubitorum Centum. Centum enim cubiti perfectam virtutum dimenſionem deſignant. ſignificant & complementum, ac perfectionem ſalutis, & gloriæ. hinc de Paradiſo poteſt dici illud, quod de illa ciuitate legitur Iudith. ca-*
D. Hier. in ca. 14. Matth. Mar. 6. Luc. 9. *pite primo: Turres poſuit in altitudine cubitorum Centum. Huc itidem facit quod homines iubet Chriſtus accumbere in virenti gramine ſecundum contubernia in partes per Centenos et quinquagenos, vt poſtquam ſuam carnem calcauerint, & omnes illius*

flores,

flores, & ſeculi voluptates, quaſi arens fenum ſibi ſubiecerint, tunc per quinquagenarij numeri pœnitentiam, ad perfectum Centeſimi numeri culmen aſcendant. vnde per quendam dicitur: Quinquageni ad conuiuium Domini diſcumbunt, qui adhuc in pœnitentia commiſſorum poſiti, verbi percipiunt auditum: Centeni autem qui iam præſumta veniæ ſpe, de ſolo vitæ æternæ deſiderio ſuſpirant. Poſſunt etiam diuerſi conuiuantium diſcubitus diſtinctos per Orbem Eccleſiarum conuentus, quæ vnam catholicam faciunt, deſignare. Quos bene Dominus quinquagenos per turmas, vel Centenos diſcumbere præcepit, vt videlicet turba fidelium eſcam ſuam, & locis diſtincta, & moribus coniuncta perciperet. Iubilæi quippe requiem quinquagenarij numeri calculo contineri ſatis ſuperque monſtratum. bis autem ducitur quinquagenarius, vt ad Centenarium perueniatur. Quia ergo prius a malo quieſcitur opere, vt poſt anima plenius quieſcat in cogitatione, alij quinquagenarij, alij Centeni diſcumbunt, quando ſunt nonnulli, qui a prauis actibus habent operis requiem; & ſunt nonnulli qui a peruerſis cogitationibus iam mentis requiem habent. Centenarius item myſtice bis continet quinquagenarium. vt enim quinquagenarius ſpiritualis vitæ hieroglyphicum eſt, & animi eius qui diuinis intentus, ſublimia quæque mente concipiat, & contempletur: ita duplicatus in Centenarium, negocioſam ſolet inſinuare. Quinquageſimo enim poſt reſurrectionem die deſcendit Spiritus ſanctus. Et operum noſtrorum fructus vberrimi atque pinguiſſimi, ad Centenarium vſque numerum cumulantur; eorum inquam qui vitæ integri, ſcelerumque pueri peregrinationis noſtræ curſum pie ſancteq. peregerunt. Quod ſi maiora deſideras huius numeri ſacramenta, memento decem milia inimicorum fugari a Centũ bonis. quia Centum fideles, nõ tã numero Centum, quam perfectione ſignati, multa millia cõtrariorum virtutum perſequuntur. Fugant. n. fideles doctores innumeros dæmones, ne aĩæ credentium antiqua fraude decipiantur. Centum milites ſunt qui

Beda in Lucã li. 3

Beda in Mar. 6. li. 2. c. 26

Act. 2.

Leuit. 26

2. Paral. 12.

Ezech. 40.

per-

perfectioni ſtudent. Centum cubiti a porta interiori ad exteriorē, deſignantes altiorem profectum eorum, qui iam perfectionem atti- Cap. 16. Cap. 5.7. *giſſe videbantur. Centum bati olei apud Lucam, magnam Dei mi ſericordiam præſignantes. Arca Nohe, quæ ſpecialiter typum geſta-* Exho. 27 *uit Eccleſię, Centum annis fabricata deſcribitur. Centum cubiti longitudinis atrij tabernaculi, ſpem cœleſtium ſignificant, & Cœ-* Ezech. 40. & 41. *leſtem vitam. Centum quoque cubitorū erant longitudo, & latitudo Templi, vt oſtendatur nos mente, ſermone, & operibus Deo ſeruire debere: vel etiam deſignari poteſt perfectio operum. Abraham* Gen. 7. Gen. 21. *Centenarius Deo credidit, iuſtificatus eſt, & genuit Iſaac. Ruper-* Aug. in Ciu. Dei li. 18. c. 3. & Rupertus. ſ. Geneſ. 27. *tus Tuitienſis: Cum naſcitur (inquit) Iſaac, cuius generationem vnica Dei gratia operata eſt, paternæ ætatis nnmerus plenus & integer, vnus et ſimplex. i. ſolo limite Centeno contentus eſt ſub vnitate. Vnitas namq; apud Philoſophos, neque mas, neq; femina dicitur, & proinde recte ſub Centena vnitate paternorum annorum naſcitur Iſaac, cuius generationem neque viri, neq; feminæ natura, ſed ſola diuinæ promiſſionis veritas operatur. Hæc Rupertus. Tu vero illud ſuperaddas, In Iſaac Centeſimo patris ſui anno naſcente, Electos omnes, atq. diuinæ promiſſionis filios intelligi, quos Cēteſimo anno naſci nihil aliud eſt, niſi ſingulari magnoq; Dei beneficio non ſolum in præſenti hac vita affici, verum etiam poſt hanc longe feliciſſima immortalitate frui. His alijsq; ſecretioribus rationibus, quas illuſtrium virorum ſubtiliora ingenia indagarūt, Centenus numerus in ſcripturis ſanctis ſępe ſacramentales cauſſas complectitur.*

DE NVMERO CXII.

Iodocus Clict. *Centenarium conſequens duodenarius, idem fere deſignat in ſacris litteris, quod ante Centenarium duodenarius, ſed exuberantius atque auguſtius, totam ſcilicet Sanctorum in cœleſti ciuitate multitudinem, atque frequentiam. Vt. n. Centenarium antecedens duodenarius,*

præ-

præcipuos ſanctæ Syon & Eccleſiæ præſentis patres complectitur; ſanctos inquam Prophetas & Apoſtolos: non ſecus ex adiectione centenarij accreſcens duodenarius, ſacratiſſimum ſupernæ Hieruſalem, & ciuium cęleſtium comprehendit cœtum, totamque illam feliciſſimæ regionis curiam. Quod vel ex Caſſiodiori Senatoris patet ſententia in explanatione Pſalmi centeſimi duodecimi dicentis: Vehementer admiror, quotiens iſtum numerum reperio, ingentium ſacramentorum honore pleniſsimum. Ipſe.n.calculus Apoſtolos complectitur, ipſe Iſraeliticum populum diuiſit in Tribus: futuram illam (ſicut pater Hieronymus ait) ſignificans beatitudinem duodenaria quantitate diſtingui. Verbi gratia, vt primum locum habeant Apoſtoli, ſecundum Prophetæ, tertium Martyres, quartum infantes poſt baptiſmum rapti, quintum Virgines, ſextum vere pœnitentes. vt ſic vſq; ad duodecim partes per diuerſas meritorum diſtantias gaudeatur. Hoc tangere videtur Apoſtolus cum dicit: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas ſtellarum. 1.Cor.15 *Stella enim a ſtella differt in claritate. Sic erit & reſurrectio mortuorum. Quapropter iſte Pſalmus poſt centeſimum duodenario numero conſtitutus, futuræ nobis beatitudinis imaginem compromittit; quando ad illam æternæ lętitiæ ſimilitudinem, iugiter Dominum a pueris præcipit eſſe laudandum.*

DE NVMERO CXX.

ADmirabilis eſt numerus Cẽteſimus viceſimus, cum tantis reſtituatur, & numeretur partibus, quotus ipſe trigonus eſt. Habet enim partem dimidiam, hoc eſt, ſexaginta: habet tertiam, nam quadraginta: nec caret quarta, videlicet triginta: habet quintam nimirum vigintiquattuor: nec illi deeſt ſexta, ſcilicet viginti: tenet octauam, quindecim; decimam, quæ ſunt duodecim: habet & duo-

1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5
6	6	6
8	7	8
10	8	1
12	9	3
15	10	6
20	11	2
24	12	6
30	13	3
40	14	4
60	15	6
240.	120.	60.

decimam, nempe decem; quindecimam, octo; rurſus viceſimam, nempe ſex; vigeſimã quartam, quæ ſunt quinque; triceſimam, quattuor; quadrageſimam, hoc eſt, tria; ſexageſimam, duo; habet deniq; centeſimam viceſimam, quod eſt vnum. Sunt igitur omnes partes quindenæ, quarum partium notas, ſi ad vnum iunxeris, habebis ſexaginta, ad 120. ſubduplum. & ſi dictas partes quis copulauerit, eius duplum, ideſt 240. reſtituet. ſi ſuis quoque partibus ipſe adijciatur, triplum ipſius i. trecentorum ſexaginta numerus emerget. Eſt igitur numerus 120 ſe ipſo toto fecundus, & abundans, ſe ipſum quantus eſt tranſcendens, ſemet cõgeminans, ſeſe integre reſtituens, ſeque totum toto ſeipſo compenſans ac redimens. Eſt alias quoque 120. numerus triangulus, & conſtat ex paritate quidem numeri 64. nempe octo imparibus ab vnitate ſumtis. nam vnum, tria, quinque, ſeptem, nouem, vndecim, tredecim, & quindecim, ſimul iuncta producunt ſexaginta quattuor, quadratum numerum, quod eorum quæ fit per impares compoſitio, quadratos generet. nam diſpoſitis ab vnitate imparibus, eiſdemq. in vnam ſummam coacervatis collectiſq. tetragoni prodeũt.

Hier. ad Paulinũ. Clemẽs Alexan.

Impares	1.	3.	5.	7.	9.	11.	13.	15.
Quadrati	1.	4.	9.	16.	25.	36.	49.	64.

Ex imparitate rurſus numeri 56. nempe ſeptem paribus a binario, poſteriores coaceruando ſuperioribus, ſiue etiam in ordine diſpoſito naturali numerorum ordine, ſecundo per primum ducto, procreabuntur altera parte longiores, quorum ſeptimus erit 56.

Numeri continue pares	2.	4.	6.	8.	10.	12.	14.	
Altera parte longiores	2.	6.	12.	20.	30.	42.	56.	
Numerorum naturalis ordo	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Altera parte longiores	2.	6.	12.	20.	30.	42.	56.	

Simul

Simul autem iuncti 64. & 56. procreant numerum 120. In alio rurſus ſignificato conſtat 120 ex quattuor, triangulo quinto, quadrato quinto, quinto pentagono, & hexagono quinto.

Trigoni	1.	3.	6.	10.	15.
Tetragoni	1.	5.	9.	16.	25.
Pentagoni	1.	5.	12.	22.	35.
Hexagoni	1.	6.	15.	28.	45.

Eadem igitur proportione ſumtū eſt. 5. in vnaquaq; ſpecie. Triangulorum. n. ab vnitate quintus eſt 15. Quadratorum quintus 25. Pentagonorum 35. Hexagonorum 45. ſimul autem ſumtis, 15, 25, 35, et 45. exſurgit numerus 120. Iam vero, vt de his rurſus pauca tangam, Numerus quadragenarius quinarius conſtat ex deſcriptione quæ fit ex triplis 6. 9. 12. 18. quarum compoſitione gignitur numerus 45, qui ſexies multiplicatus, parit 270, qui dierū numerus conficit menſes nouē, quibus humanus perficitur fœtus. Numerus tricenarius quinarius ipſe quoq; habetur ex ea quę fit ex duplis deſcriptione arithmetica, geometrica, et harmonica nēpe 6, 8, 9, 12, quorum compoſitio numerum 35. generat, qui ductus, 6. parit 210. quo dierum calculo diximus formari fœtus ſeptem menſium. Numerus aūt Vicenarius quinarius, qui eſt ab vnitate quintus tetragonus, pertinet ad Chriſtū ſeruatorem noſtrū, qui vt multorum Doctorum Eccleſiaſticorum conſtat ſententia vulgatum, mortuus eſt die Vigeſimo quinto Martij (hic. n. dies tunc in decimam quintam Lunam primi menſis Hebręorum incidebat.) Hoc quippe pręter cęteros aſtruunt Cyrillus Epiſtola ad Synbodum Carthag. Tertull. lib. 1. cont. Iudęos. Athanaſius in Quęſtionibus. Iohan. Chryſoſt. ſerm. de Iohan. Baptiſta. Auguſtinus de Trinitat. lib. 4. cap. 5. & in Ciuit. lib. 18. cap. vlt. Et beatus Hieron. in Martyrologio teſtatur dicens: Octauo Kalendas Aprilis Hieroſolyma Dominus crucifixus eſt, & ſexto Kal. April. Hieroſolyma reſurrectio Domini noſtri Ieſu Chriſti celebrata eſt. Eadē fere verba refert Beda lib. de Tēporū rōne c. 45. et lib. 1. c. 3. in Lucā. Vt. n.

æquinoctio verno, & Sole in eo exſiſtente, Luna autem plena ad punctum autumnalis æquinoctij ſibi oppoſita, Mundi creatio, & primi hominis plaſmatio, principium habuerunt; ita ipſe poſt ſacri Paſchatis ad idem tempus inſtitutionem die 25. Martij, Sole, & Luna conformiter æquinoctium tenentibus, pati voluit, maculam illam, quam ſimili tempore poſt protoplaſti Adæ peccatum & prævaricationem genus humanum contraxerat, per ſuam ipſe paſsionem deleret, atq; omnia parata ac nitida redderet, et humanam naturam priſtinæ innocentiæ reſtitueret: vtque æquinoctio illo totus aquæ atque terræ ambitus pleno ab vtroque luminari vndecunque illuxit; ita fugatis & peſſundatis tenebris, æternam nobis lucem cuius tota terra capax eſſet reduceret. Eſt enim vernum æquinoctium vertex temporis, & lucis principium, quandoquidem ante primum æquinoctium dies luxque non fuit, & Sole in circulo æquinoctiali exſiſtente, lumen diei, ſupra tenebras noctis creſcere incipit, vt non ſemel magni myſterij arcano tempus æquinoctij, quod in 25. menſis incidit, Saluator noſter obſeruaſſe videri debeat: quemadmodum in libris, quos de Romani Kalendarij correctione edidit, ſcriptum reliquit Paulus Germanus Foroſempronienſis Epiſcopus. Numerus denique quindenarius ipſe etiam ſacer habetur, magnamque cum Centeſimo uiceſimo coniunctionem habens. Poſt ethicum illum Pſalmum, quindecim carmina, & quindecim Graduum Pſalmi ſunt, per quos primum ad canendum Deo, & in atrijs conſiſtendum iuſtus aſcendens eruditur in lege; & ſeptenario numero completo, poſtea per ogdoadem ad Euangelium ſcandit. Præterea hic idem numerus illud continet Sacramentum, vt cum quinque ſenſus corporei (per quos fragilis humanitas contrahit omne peccatum) beatæ, & indiuiduæ Trinitatis fuerint virtute ſuperati, ad quintum decimum Gradalium Pſalmorum nos culmen educat, eoq; fiat vt corporis imbecillitate ſubmota, victoribus præmia ſempiterna donentur. Deniq; quindenarius vtriusque gerit Teſtamenti ſignificationem, & trigonus in

Ioſeph. Moleti. lib. 1. de de correctione Kalendarij c. 15.

Pſal. 118 119. Hiero. in Eccl. c. 11

Beda in Pſal. gra.

ordine

ordine quintus decimus conſtituit numerum Centum viginti, vt nuper oſtendimus. quo fit vt numerus 120 typum figuramq. veteris & nouæ legis preferat, eorumq. qui in vtroq; Teſtamento legis, & Euangelij præcepta implere laborant. Quindenarius quidem ex ſeptem & octo confertur. ſeptem, ad ſabbatum refertur; octo, ad circuncisionem, quia octaua die circũcidebatur puer. ſi vero ad nouum Teſtamentum reſpicias, habes ſeptem dona Spiritus ſancti, & in octauo reſurrectionem Chriſti. Cẽtum viginti ergo eos ſignificant, qui vel in veteri, vel in nouo Teſtamento legis & Euangelij præcepta implere ſtudent. Simili modo in Actis Apoſtolorum cap. 1. cum deſcribitur ſurrogatio et aſcriptio S. Matthiæ in numerum Apoſtolorum loco Iudæ proditoris, ait Lucas: Erat autem turba hoĩum ſimul fere centum viginti. Quod exponens Hieronymus in principio libri 17 in Eſaiam: In hoc (inquit) numero virorum, gratiam Spiritus ſancti primitiua ſuſcepit Eccleſia, patenter oſtẽdens, quia qui lege legitime vtuntur i. qui Chriſti in ea gratiam cognoſcentes amplectuntur, iure ſpiritus eius gratia replentur, qua in charitate eius amplius igneſcant. nam 120 doctrinæ legali cõueniunt, propter annos totidem Legiſlatoris. Oportebat. n. vt ſacramẽtum, quod Legiſlator in annis exhibuit, hoc nouę gratiæ prædicatores ſuo numero deſignarẽt. Porro Moyſes vita uixit annos Centum ſupra uiginti. Quadraginta ſiquidem annis Aegyptum coluit, dux ſub Pharaone Aegyptiæ militiæ; quarta uero decade, profugus ex Aegypto, ſequentibus quadraginta annis, paſcendis ouibus operam dedit gener Sacerdotis Madianitarum; in exitu aũt octauæ decadis Deo, ſub inambuſti rubi flãma cõſpecto, reuerſus in Aegyptũ octogenarius populi Dei paſtor eſt inſtitutus; demũ quadraginta annis, ſacro perfunctus populi Dei paſtoratu, peracto oĩ diuinitus inſtituto magiſterio, Cẽteſimũ ſupra uigeſimũ attigit uitæ terminũ. Rabanus in Gl. ordinaria: Hic, inqt, numerus Cẽtũ uiginti cõgruit ętati Moſi. ut ſicut ſub hoc num. Moſe defuncto, Ieſus ſucceſſit, ꝗ populũ in terrã ꝓmiſſionis induxit: ſic ueteri legi ĩ Eccleſia principatus Chriſti ſucceſſit, (Glo. ordin. in c. 34. Deu.)

 verum

verum Iſrael ducens ad regnum cœli. Denique numerus Centeſimus vigeſimus æternam Sanctorum beatitudinem in futura vita deſignat, propter habitudinem eius ad quindenarium iam expreſſam, vitę venturi ſeculi deſignatiuũ. Nempe ſeptenarius & octonarius quindenarij partes, placidã cœleſtis patrię quietẽ inſinuant, hic quidem corporum requiem in reſurrectione vltima (quã ſignat) venturam; ille vero quietem animarum iam corpore ſolutarum. Atteſtatur hoc Glo. ordinaria in explanatione ſupradicti loci de æ-
Cap. 34. *tate Moſis, in qua ſupremum diem clauſit, ex Deuter. adducti, dicens: Quod Moſes centum & viginti annorum erat quando mortuus eſt, hoc ſignificat tam eum, quam cæteros patres veteris Teſtamenti poſt perfectionem mandatorum Dei, quæ eſt in duobus præceptis charitatis, per gratiam Chriſti, & ſanguinis redemtionem, æternę quieti & futurę vitæ aptos eſſe. Scrutemur cætera huius numeri myſteria. Centum viginti cubitorum erat altitudo domus Domini ædificatę a Salomone, vt ſecundus habet liber pa-*
3. Reg. 9. *ralip. cap. 3. Hyram rex Tyri miſit centum viginti auri talenta*
3. Reg. 10. *Regi Salomoni. totidem auri talenta recepit Salomon a Regina Sa-*
Gen. 6. Aug. in Ciu. Dei lib. 15. cap. 24. Hier. hom. 2. in Cant. Io Franc. picus de rerũ pręnotione lib. 3. cap. 4. *ba. Hic item annorum numerus conſecratus eſt vitæ hominum eorum, qui fuerunt in diebus Nohe, quibus iſtud conceditur vitæ ſpacium, quo inuitantur ad pœnitentiam, magis volens Dominus ignoſcere, quam punire, vt imminentis diluuij terrore, ſuſpenſos ad veniam cogeret poſtulandam; quo, dum periculum futurę mortis horreſcunt, impietati, atq; iniuſtitiæ renunciarent. Homo .n. inter intellectuales creaturas hoc præcipue ſortitus eſt, quod ſolus pœnitentiam agendo, venia dignus fit. Ex quo Domini ſupra modum clementiam colligere licet; qũia multorum annorum offenſionẽ a Mundi conſtitutione in finem vſque contractã voluit relaxare, ſi eos pœ-*
Theodoret. Cyrenen in prophetas. *nituiſſet hoc temporis curriculo. At vero Deus cum ad pęnitentiam Centum viginti annos præfiniſſet, poſtquam vidit peccatum creſcere, & inundare, non exſpectauit præſcriptum terminum; ſed amputatis viginti annis, morte plectendos homines iudicauit; tum*

vt

vt peccati progreſſionem comprimeret; tum quia non ignorabat ſatius fore his qui inſanabiles ſunt mori, quam vitam agere; ac ſi vita priuentur, dupliciter prodeſſe cæteris: namq; horum exemplo a peccato cæteros deterreri, et improbis hominibus mundum ipſum emendari. Myſtice vero qui pondere & menſura omnia regit, & adminiſtrat Dominus, Centum viginti annos deputarat, quod pœnitentiæ ſit addictus hic numerus ex conflatione quadragenarij ter repetiti, quem frequenter emundationi & purificationi in diuinis litteris inuenimus aptatum. Inde & quadraginta diebus, fuſo Cataclyſmo ab hominum iniquitatibus terra diluta eſt. Reijcit aũt D. Hier. trãſlationem illam, quæ habet: Non permanebit ſpiritus meus in homine &c. dicens in hebræo ſcriptum eſſe: Non iudicabit Spiritus meus homines iſtos in ſempiternum, quoniam caro ſunt; hoc eſt, quia fragilis eſt in homine condicio, non eos ad æternos ſeruabo cruciatus; ſed hic illis quod merentur reſtituam. ſic enim legit & Rabi Salamon: Non diſceptabit, non iudicio contendet Spiritus meus. Iam vero apud Philon. Iud. dicit Dominus: Non diiudicabit Spiritus meus in omnibus iſtis in ſecula, eo quod carnales ſunt. erunt autem anni eorum 120. in quos poſui terminos ſeculi. Nec ab ijs diſſentit Glo. de pœniten. diſt. 1. prędixerat: Spiritus meus, ideſt indignatio mea non remanebit in homine in ęternum. i. non erit ęterna, quia non reſeruabo hominem in ęternis cruciatibus, ſed ipſum hic puniam temporaliter. ſ. diluuio, quaſi Dei ſonet clementiam, dum peccator hic pro ſuis ſceleribus viſitatur. Magna ſiquidem eſt ira Dei, quando peccantibus non iraſcitur, vltionis tempus differt vt maiori ſupplicio delinquentes afficiat. Vnde iratus Dominus in hunc modum ad quoſdam loqui deſcribitur: Non viſitabo filias eorum cum fuerint fornicatæ; nec ſponſas earum cum adulterauerint. e contrario miſericordiam nuncians: viſitabo, inquit, in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; verum tamen miſericordiam meam non diſpergam ab eis, neq; nocebo in veritate mea. Fatidico vati ſubſcripſit Plato; aſſerens ſi quem Deus

Plato de legibus lib. 9.

De pœnit. diſt. 1. cap. ne forſitan.

Hier. lib de Hebraicis quæſt. Ioh. Chryſoſt. in Gen. hom. 20.

Lib. Biblicarum antiq.

Oſe. 4.

Pſal. 88. Prouerb. 23

De Rep. li. 9

punit, punire gratia boni: & ſi quis Poeta Iambica inducat, in quibus paſſiones Niobes referantur, vel Pelopidarum, vel Troianorum, aut aliquid huiuſmodi; vel ſinendum non eſſe eum dicere hęc Dei opera eße, vel ſi Dei ſunt, educendum eſſe in his rationem, dicendũq. Deum quidem bona, iuſtaq. egiſſe, atque eos puniendo iuuiſſe. Quod vero miſeri ſint, qui pœnas pendent, ſitq. Deus, qui ſic affligit, Poetam dicere non eſt permittendum; ſed ſi diceret malos homines, vt pote miſeros, pœnis egere, easq. ſoluentes à Deo iuuari, permittendum. Diodorus Tarſen. Epiſcopus. Ioſephus Heb. Antiq. lib. 1. c. 5. Lact. Firm. Diuin. inſtit. lib. 2. c. 14. Trebellius Pollio in Claud. Petrus Aponen. lib. qui ab eo Conciliator inſcribitur differentia 9. Carolus Bouill. lib. de numeris perfectis, hunc numerum referunt ad terminum vitæ hominum, quam Deus intra Centum viginti annos coarctauerit, ne diu viuendo, & peccata, & damnationem noſtram augeremus. Sunt ex Hebręis, qui opinentur Henoch filium Iaret

Gen. 5. *præmatura morte a Deo ſublatum, idque ſacram ſcripturam oſtendere, quę de eo ſic ſcribit:* כ לקח אותו אל'הם *.i. quoniam tulit eum Deus. vt clarum; ſit Deum illi mortem, muneris loco, dediſſe. Idem etiam Menander poeta ſcribit: Deos nonnunquam ijs, quos diligũt, mortem pręmaturam, ceu beneficium aliquod dare, vt vitam eri-*

Vide Adagiũ Optimum nõ naſci. *puiſſe putandi non ſint, ſed magis mortem dediſſe,* ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος. *ideſt. Quem Dij amant, moritur iuuenis. Vt.n. mala vita, quo longius fuerit propagata, eo magis delinquentibus pęnam multiplicat, ſic Fidelibus non vita longa prodeſt; ſed bona. Nã*

Plini⁹ natural. hiſto. lib. 7. cap. 50. *ſi rem penitus introſpicias, ſoli bono viro bonam ſenectutem cõcedi compertum eſt, non longæuitatem dico; ſed uitam cum prudentia. Felices enim dies multis annis ſunt meliores: ſicut breuis lux, me-*

Pſal. 83. *lior, quam æternę tenebrę. ſalubriter etenim dixit Propheta, malle ſe vnam diem cum virtute viuere, quam mille annos in vmbra mortis. per vmbram, vitam ſubindicans malam, quod re magis, quam verbis diuina docet auctoritas, quando impium*

Gen. 4. *Cain, pro eo quod ſe ipſum fraternę cędis crimine conſtrinxe-*

rat,

rat, Dominus viuere voluit vſque ad ſeptimam generationem. Vnde varia quantitate numeroſitatis annorum interpoſita, ab Adam vſq; ad Cataclyſmum per Cain ſeptem enumerantur generationes; at per Seth, decem. Abrahã rurſus patriarcham cui, bonam ſenectutem Dominus pollicetur, breuioris æui narrat oraculum, quã vllum ex eius maioribus, philoſophice nos erudiens quæ ſit bona ſenectus, ne hoc promiſſum intelligamus de ſenectute, quæ apparet in corpore plena probroſis fœditatibus; ſed de prudentia, conſtantiaque animi dictum accipias. Hic ſuum teneant locum Platonis verba in Timęo: Noſtris illis fabricatoribus de noſtro genere conſultantibus, vtrum diuturnius quidem, ſed deterius; an breuioris quidem uitę, ſed melioris efficerent, viſum fuit uitam breuem melioremq. diuturnę et deteriori eſſe omnino anteponendam. Itaq; caput oſſe raro texere; ſed carnibus, neruiſq; quia flexiones non erat habiturum, non fulciuerunt. His de cauſſis caput membris omnibus acutius ad ſentiendũ, prudentiuſq;, ſed imbecillius eſt conſtitutum. Gen. 5.

DE NVMERO CL.

CEnteſimus quinquageſimus numerus in ſcripturis diuinitus inſpiratis admodum ſacratus habetur, & myſticus propter certam quantitatem quam ſumma ſua complectitur, nam triplum in ſe continet quinquagenarium, quaſi illum multiplicauerit Trinitas. vnde hac de cauſſa non inepte conſpicimus Pſalmorũ coæquationem fieri numero 150. qui ſi per quinquagenarios articulos interrogetur, magnum aliquid & valde myſticum continere probabitur. Non .n. fruſtra quinquageſimus Pſalmus eſt de pœnitentia; centeſimus, de miſericordia, et iudicio; Cẽteſimus quinquageſimus, de laude Dei in ſanctis eius, quando completo illorũ numero magnæ feſtiuitatis completoriũ celebrabitur in æternũ. Sic porro ad beatam, æternamq; tendimus vitam, primitus damnando peccata; deinde bene viuendo, vt poſt vitæ malę fugam, per bona opera perueniamus ad vitam æternam. Hugo a Sã. Vict. in ſpec. Eccl. c. 3.

Hi

Hi ſane tres ſunt dies ante Paſcha, quorum primus eſt pœnitentię, ſecundus iuſtitiæ, tertius dies retributionis, in quo fit
Luc. 13. *conſummatio. Vnde Dominus in Euangelio: Hodie, & cras eijcio dæmonia, & ſanitates perficio, & tertia die conſummor. Dies pœnitentiæ ſignificatur, per diem, in quo paſſus eſt; dies iuſtitiæ, per diem in quo iacuit in ſepulchro; dies retributionis, per diem in quo ſurrexit Dominus. Pœnitentia cruciat: iuſtitia tranquillat: remuneratio, & vita æterna glorificat, & lætificat.*
Pſal. 50. *Pœnitentiæ vox eſt: Miſerere mei Deus, & ſecundum multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam. Iuſtitiæ*
Pſal. 110. *Chriſti vox eſt in Electis ſuis: Miſericordiam, & iudicium can-*
Pſal. 150 *tabo tibi domine. Vitæ æternæ vox eſt: Laudate Dominum in ſanctis eius; et, Omnis ſpiritus laudet Deum. Eſt huius numeri aliud*
Gen. 7. *euidens ſacramentum. nam quemadmodum Centum quinquaginta diebus, diluuio ſuperducto, criminibus ſuis terra diluta eſt; ita Pſalmi tali numero producti genus humanum peccatis ſuis pollutũ*
In Pſal. 150. *conuenienter reddunt abſolutum. Caſſiodorus: Pſalmorum, inquit, ſpiritualis abyſſus peccatis inquinata corda mortalium, vſq; ad iudicij tempus perpetua emundatione purificat, & fit nobis ex ipſo ſalutare diluuium, quod noſtrum ſenſum delictis ſordidum reddit ablutum. Tertio quoq; myſterio decoratur hic numerus. cum.n. quindecim conſtet decadibus vtriuſq; Teſtamenti cõplectitur ſacramenta; ſeptem quippe decades referuntur ad vetus Teſtamentum, vel propter obſeruantiã ſabbati, quam ſeptima die fieri præcipiebat; vel quia promittebat terrena, & temporalia bona, quæ ſeptenario dierũ voluuntur; vel quia carnalis ille populus, cui talia promittebat, ſeptuaginta annis in captiuitate detentus eſt Babylonica. octo vero noſtro tempori deputantur, qui reſurrectionem Domini, quæ octaua die mane facta eſt, per quam reparati ſumus ad æternitatem, per ſingulas hebdomadas die octaua cum deuotione veneramur; vel propterea quia ſex ætates huius ſeculi ſunt; ſeptima dormientium, ideſt, illorum qui adhuc exſpectant communem reſurrectionem;*

octaua

octaua vero reſurgentium quando nouiſſima mors deſtruetur, & quando duplici ſtola veſtiemur ſ. in anima, & in corpore. Inde patet quod Pſalmi, in quibus noui, & veteris Inſtrumenti myſteria panduntur, Centum et quinquaginta myſtice numerantur. quid. n. in illo cęleſti armario ſcripturarum diuinarum inuenire non poſſis? Geneſim quęras, hic quẽadmodum fabricatus fuerit Mundus exprimitur. Prophetam dicas, quis de incarnatione Domini, tanta locutus eſt? Euangelium quoq; cupias, paſſionem & reſurrectionem Chriſti Domini locis innumeris euidenter oſtendit. Apoſtolum velis, audi doctorem, audi miſerentem, qui & futura iudicia propter correctiones prædicat, & pro peccatoribus frequenter exorat. quidquid deniq; in cęlo, in mari, in terra, vel apud inferos agitur, omnia ſuis poſita locis competenter agnoſcis. Cum igitur idem valeant ſeptem, & octo in ordine ſingulorum, quod ſeptuaginta, & octoginta in ordine decadum, non immerito ſeptem primæ Pſalterij decades, ad vetus; cetere octo decades ad nouum Teſtamentum ſpectabunt. quamuis interdum in prima parte veteris Inſtrumenti noua miſceãtur myſterij ſacramenta, vt vtrumq; culturæ noſtræ conuenire modis omnibus ſentiatur. Huc facit quod Pſalmo octogeſimo nono ſcriptum eſt: Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni; ſi autem in potentatibus octoginta anni, & plurimum eorum labor, & dolor. Nam ſi annos illos ad litteram velimus aduertere, multos hominum, & nonagenarios bene vigentes inuenies, vt Saturnios, & Iouiales, vtpote tardiorem vitam ſortitos, ob tardiorem ſtellarum ambitum; quia etiam ſic decernit ſuum Hilech & Alcocoden, vt Aſtronomi dicunt. Et iterum, necdum ſeptuagenarios debilitate confectos, vt Mercuriales puros. quorum vitę ſpacium Aſtronomi decernũt triginta annorum. Aſclepiades dicebat Aethiopes celerius ſeneſcere, anno. ſ. trigeſimo; idque propterea quod eorum corpora nimio Solis ęſtu exurantur. In Britannia contra ſenium anno 120 inchoari, quod corpora, ob frigiditatem iſtarum regionum, igneam in ſeſe contineant naturam. Et corpora Aethiopum rariora eſſe, quod

Ex Plutar. de Placitis Philoſ. lib. 5. cap. 3.

rela=

relaxentur calore Solis. in Septentrionalibus regionib. corpora denſiora, ideoq. etiam viuaciora. vt quod ibi dicitur, conſtare minime poſſe videatur. Ergo duo teſtamenta per hos numeros inſinuauit. Ipſa ſunt.n.præcepta, in quibus animæ fideles ſaluberrima mentis valetudine reguntur. Vnde numero octogenario addidit: In potentatibus, quia tunc re vera cępimus habere potentiam, quando nobis Saluator noſter apparuit. Iſti ſunt igitur dies annorum noſtrorum, qui nobis probabilis vitę conferunt claritatem, vt merito dies dicantur, per quos Dominum in verbis ſuis illuminata mente conſpicimus. Quod ſi adhuc myſtica quędam noſſe deſideras, dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni. Aliud eſt in ipſis, aliud in potẽtatibus. nam in ipſis temporalibus rebus ſeptuaginta, quia temporalia promittuntur in veteri Teſtamento; ſi vero non in ipſis annis, ſed in potentatibus, ideſt, non in temporalibus, ſed æternis, octoginta anni, quod nouum Teſtamentum in ſpe eſt renouationis, & reſurrectionis in ęternum, & amplius eorum labor & dolor. qui enim hæc duo Teſtamenta tranſcenderit, laboribus maximis & doloribus implicatur. Non enim eſt illic aliquid, ſicut Hæretici faciunt, plus minusue ſentire, vbi cæleſtem regulam ſeruat moderata diſtinctio.

DE NVMERO CLIII.

NVmerus aliquis in diuinis oraculis expreſſus, ſępe totam aliquam multitudinem inſinuat, numero quidem indeterminatam, & aſſignato illo numero longe profuſiorem; in aliqua tamen certa proprietate, per numerum illum indicata, conuenientem. Huiuſmodi eſt numerus Centeſimus quinquageſimus tertius, ſignificans omnem Electorum multitudinem in die iudicij collocandam ad dextram, et in gloriæ ſortẽ aſſumendam. Non.n.ſolummodo Centum quinquaginta tres Iuſti

in

in dextera Iudicis erunt, cum ex omnibus populis, tribubus, & linguis milia milium in conſpectu throni, & agni ſtantia, Diuo Iohanni in reuelatione oſtenſa ſint; verum numero Centum quinquaginta trium omnes ſignificantur certa quadam ratione, pertinentes ad reſurrectionem vitæ æternæ. Hic. n. piſcium inuentus eſt numerus, quando Diſcipulis piſcatui intẽtis, poſt reſurrectionem ſuam Dominus, nouam vitam demonſtrans, retia leuari præcepit. quæ tamen non rupta ſunt, quia tunc hæreticorum inquietudo non erit. mittuntur. n. in dexteram partem, vbi peccatores, qui ad ſiniſtram pertinent, non inueniuntur. tunc quippe homo perfectus, & quietus, purgatus in anima ſua & corpore, per eloquia Domini caſta argentum igne examinatum, terræ purgatum ſeptuplum accipiet mercedem denariũ, vt ſint decẽ et ſeptem. Quare Pſalmus decimus ſeptimus in Regnorũ libris ſolus integer legitur, quia regnũ illud ſignificat, vbi non habebimus aduerſarium. Titulus. n. illius eſt: In finem, puero Domini Dauidi, qui locutus eſt Domino verba Cantici huius, in die qua liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul. Quis. n. figuratur in Dauid, niſi ille, qui venit in carne ex ſemine Dauid? qui vtiq; in corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, adhuc patitur inimicos. Vnde et illi perſecutori, quem voce mactauit, & in ſuum corpus traijciens quodammodo manducauit, inſonuit de cœlo: Saule Saule quid me perſequeris? quando autem merebitur arripere hoc corpus de manu omnium inimicorum eius, niſi cum & illa nouiſſima deſtruetur mors? Amplius vis ſcire vniuerſam Sanctorum multitudinem numero notari 17? hac ratione cognoſces, ſi numerum cõſtituas qui legem ſignificet, quot erunt niſi decem? ſed lex quando non adiuuat gratia, præuaricatores facit, & tantummodo in littera eſt. propter hoc enim maxime dicit Apoſtolus: Litteram occidere; ſpiritum viuificare. Accedat ergo ad litteram ſpiritus; ſed vt operemur præcepta legis, non viribus noſtris, ſed gratia Saluatoris. Cum autem accedit ad legem gratia, ideſt ad litterã Spiritus, quodammodo denario numero ſeptenarius additur,

Apoc. 5. 7.

Iohan. 21

Vide Hierō. ĩ Eſa. lib. 17. & in Ierem. cap. 32.

Act. 9.

2. Cor. 3.

tur, Spiritui ſancto dicatus numerus. Cum itaq; legis denario per ſeptenarium Spiritus ſanctus accedit, fiunt decem & ſeptem, quæ in trigonum reſurgentia, conficiunt numerum 153. qui poteſt occurrere ad Eccleſiæ ſanctitatem, quæ per Chriſtum facta eſt, vt, quoniam ſeptenario numero creatura cõſtat, cum ternarius animæ, quaternarius attribuitur corpori, ſuſceptio ipſa hominis ſignificetur. ducantur itaq; tria ſepties, quia Pater miſit Filium, & Pater eſt in Filio, & dono Spiritus ſancti de Virgine naſci dignatus eſt. hæc ſunt tria, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus; ſepties autem ipſe homo temporali diſpenſatione ſuſceptus eſt, vt fieret ſempiternus; fit ergo ſumma numeri 21. vel tria ſepties. Hæc autem hominis ſuſceptio, ad liberationem valuit Eccleſiæ, cuius Chriſtus caput exſiſtit. at ipſa Eccleſia propter animam, & corpus, in eodem reperitur numero ſeptenario. ducantur itaque 21. etiam ſepties, propter eos, qui per hominem dominicum liberantur, & fiunt ſimul 147. cui additur ſenarius perfectionis ſymbolum, quia ad illud etiam ſacramentum pertineat quod Deus ſexta die perfecit opera ſua. ad 147. cum ſex addideris, fient omnes Centum, & quinquaginta tria. Aliud huius numeri myſterium. Centenarius Gentium ſignificat multitudinem; quinquagenarius, Iudæos ad fidem ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis conuerſos. vnde additur Triadis myſterium, vt fiant Centum quinquaginta tres. tres enim dicti numeri myſtice coniunctim deſcripti ſunt; quoniam coniunctim intelligitur, quia vnum ſunt omnes pij, & credentes in Deum per IESV Chriſtum Dominum noſtrum, cuius mandato ad virtutem, & perfectionem trahuntur. Vel ita cum D. Gregorio conſideretur. In Teſtamento veteri omnis operatio per decalogi mandata præcipitur; in nouo autem eiuſdem operationis virtus per ſeptiformem gratiam Spiritus ſancti multiplicatis fidelibus datur; ſed ille in hoc ſpiritu operationem percipit, qui fidem Trinitatis agnoſcit, vt & Patrem et Filium, & eundem Spiritum ſanctum vnius virtutis credat, vnius ſubſtãtiæ eſſe fateatur. Oĩs igitur noſtra virtus & operatio per 17,

Hom. in Iohan. 21

poteſt

poteſt plene comprehendi. ducamus ergo per ternarium 17, naſcetur 51, qui ſane numerus a magno myſterio non vacat, quia in Teſtamento veteri legimus quod annus quinquageſimus Iubilęus vocari iuſſus eſt, in quo videlicet vniuerſus populus ab omni operatione quieſcet; ſed vera requies in vnitate eſt. diuidi quippe non poteſt vnum. vbi enim diuiſionis eſt ſciſſura, vera requies non eſt. ducamus ergo per ternarium, quinquaginta vnum, fiunt Centum quinquaginta tres. quia ergo cuncta noſtra operatio in fidem Trinitatis exhibita tendit ad requiem, decem & ſeptem ter ducimus, vt ad quinquaginta vnum venire debeamus. Et quia vera noſtra requies tunc eſt, cum ipſam iam claritatem Trinitatis agnoſcimus, quam in vnitate diuinitatis eſſe certū habemus, quinquaginta et vnū ter ducimus: et Electorū ſummā in ſuperna patria quaſi Centum quinquaginta trium piſcium numerū tenemus. Poſt reſurrectionem ergo Domini miſſum rete, dignum fuit vt tot piſces caperet, quot ſolummodo electos ciues ſupernæ patriæ deſignaret.

Leuit. 25

DE NVMERO CC.

DV centeſimi numeri calculum ſæpe in malam partem in diuinis oraculis poſitum reperies. quandoque .n. titubantem fidem ſignificat, vt qui proueniat a dualitate prima ab vnitate diſſidente. Cum Dominus noſter ſubiens in montem cū Diſcipulis ſuis, numeroſam cōſpexiſſet hominū multitudinem ad ſe venientem, & noſſet ſuorū rudes adhuc, et obliuioſos animos, dixit Philippo, illius tentans animū, & ad futuri miraculi fidem formās: Vnde ememus panes, vt iſti manducent? At Philippus, non exſpectans miraculū, ſtatim refugit trepidus ad pecuniarum viam, nullo alio modo rem hanc peragi poſſe putans, niſi cōmuni, tritoq; pecuniariū medio, nihil interim cogitans de virtute & potentia verbi IESV, tam etſi viderat illū in nuptijs aquam vertentem in vinum. ab impoſſibili igitur argumentatus, iuxta humanā rationem: Quid, inquit, Domine quęris de panibus emendis?

Iohan. 6.

etiam

etiam ſi Ducentis emamus denarijs panes non ſufficiunt eis. Qualitatem nimirum oſtendens animi, per hunc numeri calculum. Obſeruet autem benignus Lector, quod Ducenti denarij (ſupputatore magno illo Budæo de partibus aſſis) valebant 20. aureos coronatos Gallicos. quos numeros inuenies in muneribus Abigail vxoris Nabal. nam primi Regum cap. 25. Abigail placatura Regẽ Dauid ad irã accenſum ſtolido, & ſuperbo reſponſo ſtulti Nabal, illi obuiam iuiſſe memoratur, ſecum afferens munera Ducentos panes, duos vtres vini, Ducentas maſſas caricarum. Cuius ratio numeri non vacat prorſus myſterio. non .n. ſponte hæc offert munera Regi, ſed vi timoris, & quaſi coacta, nempe quo iuſtam indignationem hoſtis temere, contumelioſe, & ſtolide offenſi, placaret. Cum hoc facto congruit item quod Gen. cap. 32. de muneribus Iahacob memoratur. dum enim & ipſe timeret occurſum fratris ſui Eſau, diuiſit de his quæ habebat munera capras Ducentas, hircos Viginti, oues Ducentas, arietes Viginti, tauros Viginti, aſinas Viginti. Quæ ratio numeri habet quandam latentem ſignificationem conuenientiæ cum eo, cui munera dantur. Cum enim numerus 200, itemq; 20. originem ducant a Dualitate fonte diuiſionis et alteritatis, recte munera in hoc numero ad eum mittuntur, qui ab amore germanitatis erat calumnioſe diuiſus. Cum autem a binario ideſt 2. cognominentur 20. 200, & 2000. merito cognati ſunt omnes eiuſdemq; naturæ cenſentur, quod & ſæpe docuimus, & hic vno vel altero exemplo dilucidabimus. Diximus vnitatem eſſe hieroglyphicum Virginitatis; vt Matrimonij dualitatem. oſtendamus iam ſecunda vel tertia dualitate. ideſt 20, & 200. ſignificata fędera nuptiarum. nec non ſecunda, tertia, et quarta vnitate videlicet. 10. 100. & 10000. notari virginum ſtatum. Apud Oſeam capite tertio eſt ſermo de meretrice, quam ſibi Dominus cõduxit pretio quindecim argenteorum, & coro hordei, & dimidio coro hordei. Vides neq; in argenteis, neq; in hordeo quantitatẽ non peruenire ad dualitatem. Eſſet quidem vnitas ſi dixiſſet, decem argenteis. quia denarius numerus

eſt

eſt ſecunda vnitas. itemque ſi dixiſſet: coro hordei, neque addidiſſet, & dimidio coro hordei. Exceſsit ſecundam vnitatem, nec ad ſecundam dualitatem peruenit, quia neque viginti ſunt argentei, neque duo ſunt cori hordei. Quid igitur hoc ſibi vult? niſi quia mulier iſta, cuius de carne Chriſtus Deus homo fieri dignatus eſt, & tamquam ſponſus proceſsit de thalamo ſuo, ad coniugium eiuſdem Chriſti non peruenit? ſequitur enim: Et dixit ad eam, dies multos exſpectabis me, non fornicaberis, & non eris cum viro. Itaq; coniugij defectum notat huiuſmodi numerorum defectus; quia neque vnitas ſola, neque dualitas tota. Gens enim illa de qua Chriſtus Eccleſię ſponſus natus eſt, neque virgo eſt, quippe quæ iam adultera nominatur; neque vxor eſſe meretur, quia ſine viro. patrem quippe non habet, qui filium non fatetur. At contra quæ virum hunc habet, quæ ſponſa dici meretur, & eſt, & virgo eſt & coniux. atque idcirco quantitas argentorum eius, vnitate & dualitate taxatur. Sic enim habes in Canticis: Vinea fuit pacifico in Cap. 8.
ea quæ habet populos, tradidit eam cuſtodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos. ſtatimque vir ipſe, ſcilicet Chriſtus, dicit: Vinea mea coram me eſt, Mille tui pacifici, & ducenti his qui cuſtodiunt fructus eius. Igitur ſicut illa neque virgo, neque viro iuncta eſt, & ideo argentei eius neque decem, neque viginti, neque corus vnus, neque cori hordei; e contra quia hæc virgo eſt, & coniux, idcirco argentei eius mille ſunt, quia virgo; & ducenti, quia coniux. Habet Ducentenus in diuinis oraculis alia ſuæ triſtitæ documenta, ex quibus huiuſmodi numerum dolos, fallacias, & proditionem ſapere perſpicuum eſt. Vt enim habet liber ſecundus Regum cap. 15. Abſalon dolos molitus, & oppreſſionem impiam, delegit, ad peragẽdum praua conſilia, viros Ducentos. Præterea Taxatus etiamnum legitur præſens numerus in præputijs Philiſtinorum, quando Rex Saul duobus periculis arbitrabatur interimi poſſe Dauidem, nempe vel inſidijs filiæ ſuæ, a qua ſe multum amari videbat, aut cauſſa Ducentorum præputiorum Philiſtinorum.

1. Reg. 18. Hieron. in trad. Hebr.

propter quæ adipiſcenda Philiſtæos bello aggreſſurus erat. Dixit ergo Saul: Dabo filiam meam Michol illi, vt fiat ei in ſcandalũ; & ſit ſuper eum manus Philiſtinorũ. Deinde dicit ad Dauid: In duabus rebus gener meus eris hodie. quia iam illi tulerat præputia Philiſtinorum, pro Merob, quam Saul dedit Adrieli; et poſtea pro Michol Ducenta. Præterea Ducẽtos ſiclos argenti furatus eſt Acham. Ioſ. cap. 7. Deniq; præſens numerus oſtendit myſteriũ ſuum in cæſarie Abſalonis, quæ põderabat Ducẽtis ſiclis, vt legitur 2. Reg. 14. quem locum exponens Drogon, atq; ab hiſtoria ad myſticum ſenſum aſcendens, hæc nobis conſideranda proponit libro primo de Sacramento Dominicæ paſsionis. Animæ caluities quanto dilatatur, tanto ſe purius in eam vera lux infundit. Qui autem ſibi comam nutriunt, cęcitatis & grauitatis ſibi damnationem acquirunt. propterea lucis huius beatæ viſionem perdidit Abſalon, quia grauabat eum cęſaries, & non niſi ſemel in anno tondebatur, & crines ſuos ponderabat Ducentis ſiclis pondere publico. Vnde in eodem crine ſuſpenſus ad arborem interijt. Abſalon, qui interpretatur patris pax, ipſe eſt & Iudas, & quicumque in pace Chriſto eſt amaritudo amariſsima. Sed quomodo comam nutriebat? fur erat, & loculos habebat. iſta enim cęſaries grauabat, & ſemel in anno tonſus eſt, quando ſemel retulit triginta argenteos, quos ponderauit Ducentis ſiclis, qui numerus immundorum eſt. Pendet Iudas & Abſalon per comam capitis ſui. Crinis Abſalon quo ſuſpenditur, radix omnium malorum auaritia eſt; vbi hæc radicauerit omnium malorum cęſaries abundabit. &c. In hac capillorum tonſura ne illud quidem quod Pythagoram ſæpius dicere ſolitum accepimus, ſilentio prætereundum eſt, quippe qui Diuinis addictos myſterijs monebat capillis poſitis ſacrificare. purum enim a non puro tangi nefas eſſe dicebat Plato. liquet profectò nullum excrementum alimenti purum eſſe vel caſtum. Atqui ab excrementis naſcuntur crines. Hominem ſane conſtat inter cętera animantia capite eſſe piloſo tum ad neceſsitatem. propter cere-

Eadẽ fere Hugo de Foilleto. & Hugo a S. Vict. li. 2. c. 32 Meſcell.

bri

bri humiditatem & commiſſuras caluæ. (vbi enim plurimum humoris caloriſque eſt, ibidem ortum pilorum eſſe copioſum neceſſe eſt) tum ad ornatum, qui ſit velut in culmine ædificij, nec in orbem coactus, ne quibuſdam partibus nudis, eſſet informis. Cuius rei non ignarus Licurgus memoriæ traditur ciues ſuos inſueſeciſſe comam nutrire, quod ea pulchros redderet decentiores, deformes vero terribiliores. Charilaus item ſciſcitatus cur comam nutriret? reſpondiſſe fertur, ex omni ornatu hunc eſſe pulchriorem ac venuſtiorem. Ceterum peſſum euntibus vitæ precijs, ac re tota in turpem effeminatamque molliciem abeunte, adeo vt nullum eſſe comatum videas, qui vt eſt in prouerbio, non ſimul ſit cinędus, teſtante Cicerone in Catilinam li. 2. vbi capillo pexo nitidos cenſoriæ ſubnotauit. Hinc Antonini præclara ſententia cum Philiſcum ſophiſtam inceſſeret: Coma (inquit) virum, rhetorem indicat vox. Hinc & Pherecydes iuuene comato ſibi obuio, oculos tunica operuit, digito oſtendens ex corpore eius manifeſtum fieri, illum eſſe de pathicorum grege, vt ſcribit Syneſius Cyrenenſis in Oratione de Caluitij laudibus. Qui & ipſe paullo ante hæc ſcripſerat: Qui comam curant, effeminati ſunt, & meretricij omnes. Proſtant enim tantoq; maiorem palmam ſe conſequi putant, quanto magis feminei ordinis imitatores fiant. Hęc igitur proſpiciens Pythagoras optime iudicauit, Dei miniſtros detonſo eſſe capillo. Huiuſmodi autem præceptum, per manus traditum, ad noſtra vtique tempora perueniſſe videtur, cum Sacerdotes ſacris legum decretis comam nutrire prohibeantur, ſed illis tonſura, raſuraque competere probetur. Admonet aũt vertex raſus, oĩbus huius Mundi cupiditatib. liberũ eſſe oportere Chriſto dicatũ, cũ ſacræ litteræ nihil aliud doceant, quã terrena contemnere, & vendere omnia quę poſſidentur in hac vita. Quare tolluntur capilli ex parte ſuperiori, ne mens per occupationes temporales retardetur a contẽplatione diuinorũ myſteriorũ. ſummitas. n. capitis eſt eminentia mentis. Adde per capillorum detonſionẽ fieri eleuationem ſenſuum nẽpe viſus & auditus, ne oculi vel aures

23. diſt. ſiqs ext. de vit. & hon. cle. c. ſi quis.

impediantur ab officio ſuo. Quare Euāgeliū audituri in ſacro Miſſæ aperiunt caput, quo ſenſus ad audiendum magis fiant idonei. Vnde dicit Canon, quod incedere debent Clerici detonſo capite, & paten
24. diſt. c pen. *tibus auribus. Ceterum, ſi alterum deſideres ſenſum, paulisper attende. In ſacris ſcripturis capillorum nomine, hominum petulantes motus, inordinatiq. affectus, & quæuis naturæ ſuperflua deſignan-*
Num. 8. *tur incommoda. Jn cuius typum veteris Teſtamenti Leuitæ, ac Sacerdotes, carnis ſuæ capillos crebro radebant. Porro hominum peccata ante Chriſti aduentum, mortemq. mirum in modum augeban-*
Gen. 16. *tur, in diesq. multiplicabantur: ita vt Moyſe teſte, Deum feciſſe ac creaſſe hominem propemodum tęderet & pœniteret. Vnde in huius*
Nume.6. *ſignum Nazareorum, hoc eſt, Domino ſanctificatorū, ac voto conſecratorum Ceſariem ample, diffuſeq. luxuriari non tantum permiſſam, ſed & Dei mandato tunc diſtincte præceptam autumant Doctorum plerique. Verum Chriſto iam ſpinis coronato, paſſo, atque in montis cacumine decaluato, omnium noſtrum maledicta, atque in vnum congeſta peccata, acutiori paſſionis nouacula raſa fuere, & precioſi ſanguinis eiuſdem effuſione deletā. In cuius figuram peracta agni immaculati oblatione, Nazareorum cæſaries Dominico præcepto radebatur, quo poſt Chriſti (qui vere agnus eſt immaculatus) paſſionem, tum Sacerdotum capita radenda, tum vniuerſa vitiorum portenta ab omnibus reſecanda, & diuino amoris ardore concremanda eſſe intelligantur. Nunc igitur refulgente Chriſto, Sacerdotum ceſaries nouacula tondetur, quod Dominus noſter IESV Chriſtus Nazareorum, & omnium Deo conſecratorum princeps ſpinea corona inſignitus, atque in ſummo Caluariæ montis vertice pro omnium peccatis cruci appenſus ſit, ac decaluatus. Qui hoc inſigni facto, omnibus paſſim caluiciem ſequendam, capitisq. raſuram amplexandam eſſe denunciat. Nec ſuo myſterio caret, quod cæſaries in modum coronæ nouacula tondetur. hoc. n. fit ratione figuræ, quod corona perfectionis ſymbolū teneat, vtpote circularis, angulo carens, in ſignū carentiæ ſordium; quia vbi angulus, ibi ſordes.*

DE

DE NVMERO CCXV.

NVmerus Quindenarius ſupra ducenteſimum nihil eorum habet, quæ in numeris illuſtria ac p̄clara hñtur. In Vet. Teſt. tēpus indicat quo Patriarchæ peregrinati ſunt in terra Chanaan. Ab eo ſiquidem tēpore, quo dictū eſt Abrahæ, peregrinum fore ſemen eius in terra non ſua, vſq; ad illud tempus, quo Iahacob deſcendit in Aegyptum, completi ſunt anni 215. quia Abraham anno ſeptuageſimo quinto vitæ ſuæ egreſſus eſt Meſopotamia in terram Chananeam, et genuit Iſaac, cum eſſet annorum centum, vt dicitur Geneſ. 21. Aguntur itaque anni viginti quinque a promiſſione, vſque ad diem Iſaac natalem. His adduntur anni, quos vixit Iſaac, ideſt, centum octoginta, & fiunt 205. Tunc erat Iahacob annorum centum ſupra viginti. nati ſunt enim ſexagenario patre gemini, ipſe & Eſau, vt aperte colligitur Geneſ. cap. vigeſimo quinto. Poſt decem autem annos intrauit Iahacob in Aegyptum, cum eſſet annorum centum triginta, Ioſeph autem cum ageret ætatis ſuæ annum trigeſimum nonum; ad triginta ſcilicet quos agebat, quando a Rege honoratus eſt, additis ſeptem vbertatis, & duobus famis, fiunt peregrinationis anni 205. Poſtremo notat hic annorum numerus duram ſeruitutem filiorum Iſrael in Aegypto, & hominum ſub peccati iugo oppreſſionem. Ioſeph enim ab illo trigeſimo nono ętatis ſuę anno, quo eum pater reperijt in Aegypto, quam Dominus vocat domum ſeruitutis, vixit ſeptuaginta & vnum annos, quandoquidem ex hac vita migrauit annos natus centum & decem. vt patet Geneſ. capite vltimo. poſt cuius obitum filij Iahacob ſeruierunt in Aegypto annos centum quadraginta quattuor. Ex annis igitur Ioſeph centum & decem, detractis triginta nouem, ſuperſunt 71, quibus iuncti centum quadraginta quattuor, exſurgent Ducenti & quindecim. Quoniam igitur in fornace ferrea,

Athanaſius in Exhod.

Raban⁹. Gen. 15.

Aug. in ciuit. Dei li. 16. 43.

Ex tranſlatione lxx. Interpretū vt patet Exho. c. 12.

Aegypti, populus Iſraeliticus igne tribulationis fuit exeoctus, ac Lib. De nominibus Hebraicis ĩ Acta Apoſt. *graui preſſus ſeruitute: Aegyptus autem, quæ interprete Hieronymo, tenebras & tribulationem ſignificat, ſtatum qualitatemq; peccati inſinuat, quod hominem interioribus inuoluit tenebris. non abſurde numero 215, oppreſſio hominis ſub onere et ſarcina vitiorum exprimitur, ipſum in captiuitatem redigentium.*

DE NVMERO CCC.

T*Recenta pro magno admodum numero ponũtur. Virgilius. Georg. 1.*

Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci.

Et Aeneid. lib. 4.

Tercentum tonat ore Deos.

Item apud Catullum.

Quos ſimul complexa tenet Trecentos.

Et iterum.

------Hendecaſſyllabos Trecentos
Expecta.

Eſt numerus 300. trigonus 24. ſumti ſiquidem ab vnitate numeri continui adv ſq; 24. tercenteſimi ſummam parturiunt, cuius trigonum latus eſt aggregatorum ſupremus 24. ſi.n. medietatem, nempe 12. in numerum qui 24. vnitate tranſiliat, videlicet 25, ductitaueris, trecenteſimus, per trigonorum normam, conſurget. Quemadmodum autem 24. legis plenitudinem notat, ac perfectam diuinæ paginæ cognitionem; pari menſura numerus, quem dico, pleni- Gen. 6. *tudinem perfectionis inſinuat. In arca .n. Nohe, vbi menſuræ cælitus dantur, Trecentorum cubitorum ponitur longitudo. porro Tre-* Origen. in Gen. hom. 4. *centi, ter centeni ſunt. Centenarius autem numerus plenus in omnibus, ac perfectus oſtenditur, totiuſq; rationabilis creaturæ conti-* Cap. 15. *nens ſacramentum, ſicut in Euangelio Lucæ legitur, vbi dicit, quod habens quis centum oues, cum vna perijſſet, relictis nonaginta nouem in montibus, deſcendit quærere eam, quæ perierat; quamque*

reper-

repertam, humeris ſuis reportauit, et poſuit cum illis nonaginta nouem, quæ non perierant. Centenarius ergo totius creaturæ rationabilis numerus, quoniam non ex ſemetipſo ſubſiſtit, ſed ex Trinitate deſcendit, & longitudinem vitæ, hoc eſt, immortalitatis gratiam ex Patre per Filium, ac Spiritum ſanctum ſuſcepit, idcirco triplicatus ponitur, vt pote qui ad perfectionem per gratiam Trinitatis augeatur, & ex centenario per ignorantiam lapſum, per agnitionem Trinitatis reſtituat in tercentos. Trecenteſimum igitur Trinitatis ferre myſterium manifeſtum eſt, quo ſub numero oĩs Electorum cenſetur exercitus, in quo obtinemus, vt nos etiam mereamur adſcribi. Et, ſi in Veterum geſtis ingentia deſignari myſteria non inficiabimur, poterunt fortaſſe (ſi tamen coniectare licet, non affirmare) per Trecentas vulpes a Samſone captas, quibus, igne Iudic. 15 *caudis alligato, Philiſtinorum ſegetes incendit, ſapientes Eccleſiæ Doctores, ac Verbi Dei concionatores deſignari, qui in fide diuinæ Trinitatis doloſam huius Mũdi ſapientiam in melius mutauerunt, & feruentiſſimo zelo contra meſſem hæreticorum exarſerunt, dolo dolum opponentes, iuxta illud: Cum eſſem aſtutus dolo vos* 2. Cor. 12 *cœpi: & illud: Aſtutus conſiderat vias ſuas.* Proue. 14 *Neque. n. ignoramus aſtutias eius, ideſt, diaboli latentis in corde errantium. Quid eſt autem ignis in cauda, niſi in amore Chriſti Doctorũ perſeuerantia? Caudę ſiquidem nomine, operis conſummatio deſignatur, quia in lege cauda offerri præcipitur. Itaq; ſancti Doctores terga Mundo vertentes, in ſui abiectione magis hoſtium mentes inflammarunt, cum Mũdi contemtu ea quę retro ſunt obliuiſcentes, & mentes in anteriora, ideſt, ad brauium ſupernæ vocationis extendentes, in via Dei profecerunt. Nec eſt quod quiſpiam cauſſetur, quoniam vulpem aſtutum ex ipſa natura animal, in laude poſuerimus. Plurima enim eademque in ſacris ſcripturis enuntiata crebro pro rebus eiſdem; interdum pro diuerſis, immo nõnunquam ſibi inuicem pugnantibus accipiuntur. Nam & in vituperatione poſuit fermentum Dominus, dicens: Cauete a fermento Phariſæorum; & in laude cum* Mar. 8. Luc. 12. 13.

diceret: Simile eſt regnum cœlorum mulieri, quæ abſcondit fermentum in tribus menſuris farinæ, donec totum fermentaretur. Tale
Apoc. 5. *eſt etiam quod Leo ſignificat Chriſtum, vbi dicitur: Vicit Leo de tribu Iuda. quandoq; vero pro Dæmone, Chriſti implacabili aduer*
1. Pet. 5. *ſario ſumitur. quomodo B. Petrus ſic vtitur dicens: Vigilate, quia aduerſarius veſter Diabolus, tanquam Leo rugiẽs, circuit quærens*
Pſal. 21. *quem deuoret. cui concinit Pſalmographus dicens: Salua me ex ore Leonis. Eodem tropo ſerpentis vocabulum Chriſtus & Diabolus, bonus & malus, licet effectu diſſimili, ſortiuntur. Et ſapientibus*
Prouer. 1 *animis adſcribitur aſtutia in diuinis oraculis. vt detur, inq̃t, paruulis aſtutia, & adoleſcenti ſcientia, & intellectus. & apud Mat-*
Cap. 10. *thæum nos admonet Dominus eſſe prudentes, ſicut ſerpentes. Nos quidem minime fugit vulpem ſpeluncæ ſuæ duos parare exitus, vt dum vrgeri cœperit per venatorem ex iſta parte, euadendi locum habeat, ex altera. Hac præditus aſtutia Paulus Apoſtolus, dum*
2. Cor. 11 *poſitus in Damaſco ab hoſtibus ex parte vna vrgeretur; ex altera*
1. Reg. 19 *parte euaſit in ſporta. Sic Dauid quæſitus vt occideretur aſtu, & auxilio vxoris Michol filię Saulis, per feneſtram noctu in ſporta dimiſſus, euaſit: & trunco in lecto poſito, perſequentes illuſit. Neq; igitur eſt quod miremur ſi dux iſte hoſtes oppugnauit cum Trecen*
Iudic. 7. *tis Vulpibus, & facibus. Gedeon cum Trecentis viris deuincens Madian, noſtræ ſpiritualis militiæ expreſſam gerit imaginem. Madian. n. iniquitas Hebraica tralatione interpretatur ſeu contradictio, quæ vniuerſam dęmonum deſignat phalangem. Gedeon autem, qui circumiens in vtero dicitur, typus primum eſt Chriſti in vtero Matris humanitatem aſſumentis, dein cuiuſuis ſtrenui militis in Eccleſiæ gremio circumeuntis ac ſtrenue decertantis. Ipſi*
Iudic. 6. *namque Gedeoni, dum excuteret atque in torculari frumenta expurgaret, apparuit Angelus Domini qui eidem ſpectandam pollicitus eſt victoriam, illud proferens ſignum de quo Pſaltes: Deſcen-*
Pſal. 71. *dit (inquit) ſicut pluuia in vellus; & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. hoc eſt, ſi victoriam exſpectes, crede Chri-*

ſti

ſti primum admirandam in Virginis vtero incarnationem, deinde eiuſdem per vniuerſum Orbem longe lateque diffuſam gratiam. Nec hoc ſatis eſt, ſed & Gedeonis exemplo pariter tibi cum viris Trecentis fortiter certandum, hoc eſt, in Trinitatis Diuinæ cognitione, & Decalogi legis obſeruatione aſſidue laborandum. nemo enim ſine fide pugnabit, & ſine operibus mortua Iac. 2.
eſt fides. Quare canino more aquam lambentes, eliguntur; flectentes genua, ſequeſtrantur. illi nempe qui verbo, & opere in prælio Domini proficiunt, victores erunt hoſtium: qui vero in actu remiſſi ſunt, & curui, Chriſti bello iudicantur indigni. Addit Gregorius eo virorum numero crucis myſterium fuiſſe figuratum, hæc proferens Moralium libro trigeſimo capit. trigeſimo tertio: Tricentenarius numerus in Tau littera continetur, quæ Crucis ſpeciem tenet, cui ſi ſupertranſuerſam lineam, id quod in Cruce eminet, adderetur, non iam crucis ſpecies, ſed ipſa crux eſſet. Quia ergo iſte Trecentorum numerus in Tau littera continetur, & per Tau litteram, ſicut diximus, ſpecies crucis oſtenditur, non immerito in his Trecentis Gedeonem ſequentibus, illi deſignati ſunt, quibus dictum eſt: Si quis vult poſt me venire, abneget Matt. 10.
ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & me ſequatur. Qui ſequentes Mar. 8.
Dominum tanto verius crucem tollunt, quanto acrius et ſe edomãt, & erga proximos ſuos charitatis compaſſione cruciantur. D. Gregorio ſubſcribit Auctor libri cui titulum fecit Altercatio ſynagogę & eccleſię. cuius hæc ſunt verba. Quid in Trecentis cubitis, quibus longitudo Arcæ conſtabat, accipimus, niſi fidem paſſionis Chri- Gen. 6.
ſti, ſicut habes in pugna Gedeonis, vel in ſigno Tau, quod habes in lib. Ezechielis? Eiuſdem ſententiæ fuere Aur. Auguſtinus q. 37. in Iudic. Beda. Glo. interlin. Gen. cap. 45. Iſidorus & Strabus adducti a Gloſ. ordin. in Gen. cap. decimo quarto; aſſerentes littera Tau apud Hebræos notari numerum Trecenteſimum. Quod ſi quis a nobis ſciſcitetur, an mutata fuerit litterarum forma, cum poſtrema littera alphabeti Hebraici non habeat formam crucis,

neque

neque T Gręcorum. hanc ei dabimus reſponſionem. Elementa quidem, quibus iam olim, hodieq. Iudæi vtuntur, fuiſſe Aſſyriorum, non ueterum Hebræorum, auctore Eſdra, qui ideo litteras (idque opinantur eruditi conſilio quintæ Synhodi, in qua editus Canon Hebręorum de ſacris ſcripturis, cuius ſcriba aſſeritur idem Eſdras) mutauit, quod has Samaritani poſt exilium callerent. Non tamen mutauit antiquam figuram litterę Tau, vt quæ gereret formam crucis. ſed hæc poſt captiuitatem Romanam, vel a Maſoretis vel a Rabbinis, odio crucis, immutata eſt. vt ex Origene, & Hieronymo colligi vel facile poteſt, qui ſuo tempore crucem expreſſiſſe narrant. quorum hęc ſunt verba, Origenis quidem homilia in Epiphania, Hieron. vero tractat. de Natiuitate Domini: In Ezechiele propheta, cum omnes qui miſſus fuerat Angelus occidiſſet, & interfectio cępiſſet a Sanctis; illi tantummodo ſoſpites reſeruantur, quos Tau litteræ, ideſt Crucis pictura ſeruauerat. Exultemus itaque ad Crucis ſimilitudinem; ſanctas in cęlo leuemus manus; cum ſic nos armatos dęmones viderint, opprimentur. Quando Moyſes erectas habebat manus, vincebatur Amalech; ſi paululum illæ conciderant, inualeſcebat; Antennæ nauium, & velorum cornua ſub figura noſtræ Crucis volitant. Aues quoque ipſæ, quando in ſublimiora tolluntur, & pendent per aerem, extenſis alis imitantur Crucem. ſed & trophæa ipſa, & victoriæ triumphorum, ornamenta Crucis ſunt, quam non ſolum in frontibus, ſed in manibus quoque noſtris habere debemus. Hęc illi. Qui maiora litterę Tau myſteria velit agnoſcere, is conſulat Io. Goropium Becanum lib. 16. Hieroglyphicorum, vbi poſt longam diſputationem hęc ſubdit: Dico figuram Tau, & figuram Crucis antiquam, quam in D. Antonij & manu & penula cernimus, eandem prorſus eſſe; atq; id Ezechielis teſtimonio, vna cum Diui Hieronymi explicatu non obſcure indicari: quinetiam hieroglyphicis Aegyptiorum notis tam aperte doceri, vt ſi quis vlterius diſſentiat, cum eo non magis velim altercari, quam cum eo, qui effronte impudentia iis, quę oculis omniũ cer-

Vide Hier. in prol. Galeato. & comm. in c. 9. Eze.

Idem in Mar. c. 15

cer-

cernuntur, velit aduerſari. Accedere deinde ipſius Crucis etymolo-
giam; quæ tametſi nihil eſſet cæterorum, luculenta tamen veritate
demonſtraret, quæ ipſius Tau fuerit figura. Si enim Crux Tau
Gallicum eſt Virgilio, ſi Crux ad formam litterę Tau Gręcorum
facta ſit de Luciani teſtificatione, qui alterutrius figuram norit,
vtriuſque norit. At littera Tau Gręcorum notiſſima eſt, notiſſima
etiam forma ſcipionis cum ligno tranſuerſo, quem vel claudican-
tes, vel vtero qui non ſatis firmi axillis ſubijciunt. Quid igitur re-
liquum eſt dubitationis, quin dicamus antiquiſſimam Tau figu-
ram eam ipſam eſſe, quam Græci, & Latini ſeruarunt. Goro-
pij verbis ſuum calculum adhibent Attici priſcæ militiæ notarij,
quibus T ſignum vitale fuit, & ſalutiferum. dum enim in breui- Alexan. ab Alex.
culis, quibus militum nomina continebantur, vellent demonſtrare, li.3. c.5.
quot ex militibus ſupereſſent, quotve in bello cecidiſſent, T nota in
capite poſita verſiculi, ſuperſtitem deſignabant: ſignificat autem
hoc elementum apud eos Tercentum in numeris: ſicut etiam Θ, Iſidorus
quod nouem inſinuat, eorum nominibus præponebāt, quos dura mor- Etym. 1. cap. 13.
tis oppreſſiſſet iniuria. Hugo a S. Victore in Miſcellaneis vult Tre- Libro 1.
centenario numero figuratas fuiſſe gentes credituras in Crucifi- cap.181.
xum, quod T ſit Grecum elementum: cui ſuffragatus fuerat Apo-
ſtolus Græcorum nomine cunctas gentes his verbis ſignificans: Iu- Rom. 1.
dæo primum, & Græco. quod in linguis Gentium ita excellat Græ-
ca, vt per hanc omnes ſignificentur. Solet præter hæc Trecentenus
numerus ſignificare ſenſus noſtros corporeos, tum exteriores, tum
interiores; ſenſus item ſpirituales animæ (qui cognatione quadam
& germanitate ad corpus ſumuntur) perfecte repreſſos, atque ad
virtutis vſum accommodatos. Vtraque ſane harum ſignificatio-
num manifeſte colligitur ex Hieronymo exponente locum illum E-
uangelicum apud Marcum cap. 14. Poterat enim vnguentum iſtud
venundari plusquam Trecentis denarijs. Ait enim: Sub prætextu
auaritiæ, Iudas myſterium loquitur fidei. Etenim noſtra fides Tre-
centis emitur denarijs, ideſt, decem ſenſibus, per corpus, animam,

&

& ſpiritum triplicatis. Vt & nos ſicut Gedeon Trecentorum virorum numerum aſſumentes, Allophilorum caſtra pauperes ſpiritu fractis laguncul is noſtris cum tubis et lucernis deſtruamus. In tanta myſteriorum occurrentium copia, illud pene exciderat, eum, de quo loquimur, numerum in bello ad aſsequendam victoriam eſſe validiſſimum, quod & Gedeonis exemplo (quem ſupra diximus eo virorum numero potentiſſimum quondam exercitum profudiſſe) &
Gen. 14. *Abrahæ comprobatur, qui Trecentis vernaculis ingentem hoſtium multitudinem in fugam conuertit. Leonidæ etiā Lacedęmoniorum regis præclarum facinus, & proxime vel ad Gedeonis, vel Abrahę accedens, tacitus nullo modo præterire poſſum: Qui per vniuerſam Græciam tot hominum milibus, quibus Xerſes Perſarum rex in Græciam irruperat, imparem viribus eſſe iudicaret, collectis tantum Trecentis e ſuis ciuibus Xerxem audacia viribuſque exultantem, aggreſſus, caſtra eius inuadit, factoq; repente in barbaros impetu, multis confixus telis, in Xerxem contendit, eiuſque caput diademate vi ſpoliauit. Quid dicam de Trecentis Fabijs? qui in ipſo Vrbis exordio totius belli contra Veientes onus ſubiere. cumq; ſæpe victores exſtitiſſent, paullatim recedente Veientum exercitu, ad Cremeram fluuium caſtra poſuere: Veientes vero cum viribus ſe eſse Fabijs inferiores ſæpe experti eſſent, conuerſi ad dolos iuxta prouerbium, Si Leonina pellis non ſufficit, addenda eſt vulpina, tentarunt dolis vincere, quos viribus ſuperare nequiuerant: Quare pecora ex diuerſo in conſpectu propulerunt, ad quæ progreſſi Trecenti Fabij, et in inſidias lapſi, conſerta pugna omnes contrucidati. Ex tanta tamen Fabiorum familia vnicus per ætatem ad bellum nondum idoneus, & ob id domi relictus, ſuperfuit, ex cuius ſanguine per nepotum ſeriem natus eſt Fabius ille maximus dictator, qui Reip. ad extremas anguſtias ab Annibale redactæ amiſſum pene decus, & poteſtatem reſtituit. qui maiorum ſuorum ductus exemplo, Trecentis manibus armatis cum eodem Annibale conſeruit, eiq; diadema regium a capite auulſit. Ac-*

cedit

cedit etiã illud dictu mirabile, quod paſſim apud Hiſtoriographos legitur, a Gallis ſcilicet Trecẽtis bello Cæſaris Africano duo millia equitum loco expulſos ac fugatos fuiſſe: Nec a recta via aberrabimus, ſi peccatorum omnium principem ad huius Numeri poteſtatem reſpexiſſe aſſeuerabimus, quando Vlyſs. lib. 13. Vlyſſem ſic cum Minerua loquentem inducit.

Si mihi ſic animoſa aſtabis Minerua,
Et cum Trecentis ego viris pugnarem
Tecum, venerabilis dea, quando mihi prompta adiuuares.

DE NVMERO CCCXIIX.

TRecenteſimi decimi octaui ſacratam haud potui reperire calculi rationem, qualis ſcilicet creatura hoc numero ſit aptata. Verũ cum in ſcripturis canonicis nihil fruſtra, nihil ſuperflue ſine cauſſa ſcriptum ſit; ſed omnia myſticũ aliquid reſonent. ſecundum exempla quę adducta ſunt, quando non inuenimus rationem in numero ſingulari, operæ pretiũ erit aliquas ſimilitudines indagare in partito calculo. Trecentos quidem, & octodecim fuiſſe grauiſſimos Patres qui in Concilio Nicæno vnanimi ſententia, & vno ore determinarunt Filium Dei eſſe conſubſtantialem Patri, & de Patris ſubſtantia æterne genitũ contra blaſphemiam Arij, cum ex alijs paſſim habetur, tum ex hiſtor. Eccleſiaſtica Tripartita lib. 2. cap 9. Pręterea totidem numero fuiſse expeditos vernaculos Abrahę, quibus hoſtes profligauit, et excuſsit prędam de manibus eorum, liquet ex cap. 14. Gen. quod explanans Iſidorus adductus in Glo. ordinaria: Abraham, inquit, Hier. ad Damaſ. *in Trecentis decem & octo aduerſarios debellauit; quia nos in ſacramento Crucis (quam littera Thau repræſentat, quæ Trecenta ſignificat) quinq; ſenſus carnales, nos antea varijs captiuantes, ſuperamus; Decem vero & octo ex ternario et ſenario multiplicatus, fidem Trinitatis, & perfectionem ſignificat operis, quibus virtu-*

tum

tum contra vitia plena victoria perficitur. Gregorius Papa hunc modum ſcribit de hoc myſtico numero: Hic numerus Trecentenarius, ſanctæ crucis, etiam in vernaculis Abrahæ aduertendus eſt, per quos fratrem ab hoſtibus liberauit, quando eum Melchiſedech magno myſterio benedixit. Quod .n. exuberant decem & octo, videtur ſignificare, quo tempore fieret victoria per crucem atq; benedictio, id eſt tertio, quod futurum erat ſub gratia. Nam primum eſt ante legem: ſecundum ſub lege, tertium ſub gratia. Singula vero tempora ſenario ſignificata ſunt numero propter perfectionem; ter enim ſeni, decem & octo ſunt. vnde et mulier decem & octo annos

Luc. 13. *habebat in infirmitate, quam curuā Saluator erexit. Hæc Gregorius. Illud vero minime prætermittere debemus non caſu, ſed ita diſponente Domino, & in Abrahę vernaculis, et in contionis Nicenę paribus eundem omnino reperiri numerum; vt hic per illum præſignificatus non immerito credi poſſit. Reſpondet n. & conſimile in vtriſq; opus, atq; officium. Quandoquidem ſicut ſerui illi Abrahæ ad bellum promti, hoſtilem fuderunt inſigni victoria exercitum; ita & ſacroſanctæ Synhodi Nicenæ Patres, eodem prorſus, vt dixi, numero comprehenſi, veſanam hæreticorum cohortem, & turbam dęmonicam ſibila dira mouentem cōtra Chriſti Diuinitatem, grauiq; turbine infeſtantem Dei Eccleſiā, debellarunt, egerunt in fugam, atq; ſubneruarunt; præſtiteruntq; vt victrix veritas celebrem egerit de hoſtibus ſuis triumphum. Occurrit adhuc aliud de hoc numero conſiderandum. Quemadmodū apud Græcos T littera eſt typus*

Hylarius d' Synhodis circa finem. Ruffinus Eccleſi. hiſt. li. 10 Clemēs ſtro. 1.

Crucis, ſignificans in numeris 300, eadem myſterij ratione ἰῶτα *&* ἦτα *ſignificant nomen ſalutare. Vt .n. alibi diximus, I & H IESV ſignificant, & octodecim. inſinuari ergo videtur eos eſſe Abrahę domeſticos, Deoq; coniunctos, quod ad ſalutem ſpectat, qui ad ſignum et nomen Domini confugerunt; c ſuperaſſe eos, qui ipſos abducebant in captiuitatem, & plurimas gentes infideles, quæ eos ſequebantur. Eſt .n. numerus 18 . hieroglyphicum victoriæ, quoniam Antiquiores tribus teſſeris vti cōſueuerant, non quemadmodū nunc*

duabus;

duabus; atq; in trium cubitorum iactu, ſeniones iecisse, fortunatiſſimum erat, et primæ palmæ victoria. Vnde Ter ſex iacere, prouerbio dictum, cui ex animi ſententia, ac pro votis omnia proſperrime ſuccedunt. Exſtat & aliud prouerbium, quod ancipiti voto, vel infimam vel ſupremam ſortem depoſcit. Aut tres vniones, aut ter ſex. vt.n.tres cladem, ſic 18. victoriam ſignificant. Ad hoc fortaſſe referri poteſt quod Rupertus Abbas in volumine quattuor Euang. cap.27. colligit octodecim virtutes, ſeu miracula, quæ fecit IESV, quę quidem talia ſunt, vt ex illis manifeſtetur poteſtas Regis Dei. Ex his partibus (non quidem aliquotis) conſtans numerus 318, neceſſarios ad intelligentiam Scripturarum parturit intellectus.

DE NVMERO CCCL.

SAcratus eſt numerus 350; ſed in partito calculo ſunt veſtiganda myſteria. Cum .n. poſt diluuiũ dicitur Nohe vixiſſe annis tercentis quinquaginta. in tercentis, Crucem ſignificari nuper oſtendimus, cuius typo Iuſtus a cataclyſmo liberatus eſt. in quinquaginta, qui ſepties ducti conſtituunt 350, Iubilæus eſt remiſſionis numerus, quo Spiritus ſanctus miſſus eſt de cœlo, gratiã humanis peccatoribus infundens. Quare perfecto numero remiſſionis et gratiæ Iuſtus impleuit huius vitæ curriculum. Tichonius lib. de ſeptem regulis, vbi de temporibus diſſerit, quodam tropo ex minori temporis quantitate maiorem colligit, & dies ſæpe tranſmutat in annos, ex quodam dierum numero computãs annos 350. per quos notari poſſe dicit perſecutiones, quibus adhuc militans Eccleſia ſubiecta eſt. Si.n in diuinis oraculis aliquando dies vnus, ſunt centum dies, poterunt dies 1260, de quibus legitur in Apoc. c.12, ad hunc numeri calculũ reduci, ſi per centenariũ fuerint multiplicati. nam milies ducẽties ſexagies, centeni, ſunt dies 126000, qui conficiunt annos 350. menſibus tricenorum dierũ. Quod ſi diem vnũ pro centũ annis quandoq; poſitũ dixeris,

Gen. 9.

Amb. de Nohe & Arca capit. 33.

pro

prout ſentit & Primaſius comm: in Apoc. poterunt dies tres cum dimidio ſignificare annos Trecentum quinquaginta, vt in eadem Apoc. de Eccleſia ſcriptum legitur cap. 11. Iacere in ciuitate, vbi
Dan. 7. *Dominus eius crucifixus eſt, tres dies & dimidium. Adhuc etiam*
Apoc. 12 *tempus, & tempora, & dimidium temporis, ſignificant annos 350. ſi tempus pro centum annis, tempora pro ducentis, & dimidium temporis pro quinquaginta intelligantur. Eadem prorſus figura, menſes per centenarium multiplicare contingit, vt in Apoc. ca. 11. Ciuitatem ſanctam calcabunt menſibus 42. nam quadragies bis centeni, quattuor millia & ducenti menſes ſunt, qui conſtituunt annos Tercentum quinquaginta.*

DE NVMERO CCCLX.

Plato de legib9 lib. 6.

NVmerus Trecentum ſexaginta in legibus a Platone magnopere commendatur, quod Ciuitatibus ſit accomodatus. Conſilium, inquit, triginta conſtet duodenarijs, nã diſtributio huic per Sexaginta trecentoſq; viros conuenit. Cæleſtis quoq; Ciuitas in tot partes ab Aſtronomis fuit diſtributa. licet enim Sol in 365. diebus, & ſex horis fere totum peragret ſigniferum; quia tamen ſupputationibus hic numerus incommodus reperiebatur, Zodiacum diuiſerunt in numerum proximiorem partibus plurimis conſtantem, qui eſt 360. Vt ſic vnum quodq; ſignum triginta partibus conſtet. ductus autem 12. in 30. numerum, quem dico, conſtituet. Neq; dumtaxat Heliophorum, ſed & in vniuerſum omnes cæleſtes circulos, cum poſtulat vſus, cogitatione in 360. partes diuidunt Aſtronomi. quod ab arte quidem, non natura, conſtitutum eſt. Porro intra ſpacium, quo Sol ſigniferum perluſtrat, Luna ad Solem duodecies reuertitur, totieſq; diametrum ei locum tranſit. Ac quia interea dum Luna a Sole digreſſa eundem rurſus conſequitur, triginta fere dies elabuntur, ideo

cæli

cęli ſpatium, quod Sol medio tempore emenſus eſt, in totidem partes ſecari intelligitur, quas a greſſu Solis diurno videntur Neoterici dixiſſe gradus. Ex his fontibus, quos ipſa monſtrat natura, oritur hypotheſis aſtronomica circulos diuidendi in duodecim partes, & earum quamlibet in gradus 30, quorum ſumma conficitur numerus 360. Primi igitur Mathematici omnem cęli peripheriam in 360. gradus partiti ſunt, ad locorum diſtantias, regionum differentias, poli multiplices eleuationes diſtinguendas. quod nullus fuerit ab vnitate ad infinitum numerus conuenientior huic negocio tribuendus, qui in tot æquales partes diuidi poſſet, ſine aliqua minutione phyſica. Primo enim in duas æquales partes diuidi poteſt, vtpote in bis, 180 gradus; ſecundo, in tres æquales, & cuilibet portioni reſpõdebunt 120; tertio, in quattuor, ſcilicet in quattuor quadrantes 90 grad. quarto, in ſex, & quælibet pars obtinebit grad. 60, portionem inquam duorum ſignorum; quinto, in duodecim, & cuilibet parti conuenient grad. 30. Sunt adhuc aliæ diuiſionis partes, vtpote quinta 72. octaua 45. nona 40. decima 36. quindecima 24. et decima octaua ſcilicet 20. Habet rurſus alias diuiſiones quibus partes ſunt denominatæ. nimirum vigeſimam, 18. vigeſimam quartam, 15. trigeſimam, 12. trigeſimamſextam, 10. quadrageſimam, 9. quadrageſimamquintam, 8. ſexageſimam, 6. ſeptuageſimamſecundam, 5. nonageſimam, 4. centeſimamuigeſimam, 3. centeſimamoctogeſimam, 2. triceſimamſexageſimam 1.

DE NVMERO CCCLXV.

C*Vm vrbis conditor Romulus digereret tempora, annum in decem menſes partitus eſt: at Numa Pompilius, cum ineruditiorem hanc menſium numerationem eſſe animaduerteret, vt quæ neq; ad Solem, neque ad Lunam fuiſſet accomodata, ad anni magnitudinem, quo lunari vſus eſt, imitatione Græcorum, complendam, menſibus anti-*

quis duos inſuper adiecit, Ianuarium ſcilicet, & Februarium. eoſq. vniuerſos diſpares habuit, vt huic 29, alij 30 dies alternatim attribuerit. vnde facile a quouis colligi poteſt, annum Pompilianum ex 354 diebus tantum conſtitiſſe, (mitto quæ de Pontificum inter calatione diſputat Macrobius lib. 1. Saturnal.) Sed Aegyptij & C. Iulius Cęſar, neglecto menſtruo Lunæ curſu, periodico motu Solis anni metas concluſerunt. Verum nec hi per omnia inter ſe conſentiunt. Nam Aegyptij, Chaldęi, & Perſę annum ſolarem finierunt diebus 465 tantum. Cuius rei teſtis eſt Q. Curtius, qui li. 1. deſcribens agmen Darij Perſarum regis cum Alexandro magno congreſſuri: Erant (inquit) in eo Trecenti ſexaginta quinque iuuenes, punicis amiculis velati, qui magos ſequebantur; totidem anni diebus numero pares, quippe Perſis annus in totidem dies deſcriptus eſt. Ceterum Iulius Cęſar, cum Rempublicam in ſuam redegiſſet poteſtatem, adiutore Soſigene, alijsq; artificibus, nouam emendationem inſtituens, vt iuſtus & vertens annus conficeretur, diebus 365 addidit quadrantem, hoc eſt ſex horas, ex quadrante quater replicato. faciens quouis anno quarto diem intercalarem, hoc eſt, annum habentem 366. dies, vt ſignorum quodlibet Heliophori tricenis diebus deniſq; horis ac ſemiſſe, ideſt dimidia hora tranſcurrens Sol incremēto dimidiarū horarum quarto anno unum diem cōpleat. Intercalationi autē illi deputatus fuit Februarius, quod tunc vltimus eſſet anni menſis, quemadmodum cecinit Ouidius.

Iohau. Roſinus Rom. antiqui. li. 4 Affricanus apud D. Hier. in Dan. cap. 9.

Faſt. li. 2.

Sed tamen antiqui, ne neſcius ordinis erres,
  Primus vt eſt, Iani menſis & ante fuit,
Qui ſequitur Ianum, veteris fuit vltimus anni.
  Tu quoque ſacrorum termine finis eras.
Primus enim Iani menſis, quia Ianua prima eſt.
  Qui ſacer eſt imis Manibus, imus erat.

Nec tamen intercalatio illa fiebat vltim. Februarij die, ſed ſexto Kalendas Martij, Terminalibus ſcilicet iam peractis, Vnde & biſſextilis eſt appellatus. Ceterum quia aſtrorum calculatoribus perſpicuum eſt quam ineptum locum habeat dies intercalandus in

noſtro

noſtro Kalendario, et quantum illis faciat negocium; optime actum foret, ſi diei intercalando alius aſſignaretur dies, puta vel finis Decembris, cum publico fere conſenſu annum auſpicemur a Ianuario: vel (quod alijs magis quadrat) finis Februarij. anni principium ſtatuentes in Aequinoctio verno, vt die prima primi menſis Sol primum Arietis gradum ingrediatur, ſicq; vna incedant menſes & ſigna Zodiaci. Nam & Sole primum Arietis gradum tenente legimus creatum fuiſſe Mundum. Neq; tamen ad amuſſim ſolarem motum aſſecutus fuerat Iulius; ſed hęc anni Iuliani quantitas adhuc alia indigebat correctione. ſuccedente enim tempore ſupereſſe ex illis ſex horis ſcrupula quędam compertum eſt, adeo vt quarto quolibet anno, poſt diem intercalatum, Sol præciſe non ſit in illo cęli loco et puncto, in quo fuerat quarto ab hinc retroacto anno. Atq; hunc errorem nonnulli pro viribus elidere conati ſunt. primus Cl. Ptol. ante annos 1444, hoc eſt poſt tempus natiuitatis Saluatoris noſtri Chriſti 138. diligentiſſimis obſeruationibus tempus reuolutionis Solis 365. dierum, horarum 5. min. 55. ſecund. 12. inuenit; ita, vt in annis 300. vnus biſſextus prætermitteretur. Nam ſi exacte reſiduum tempus a diebus eſſet ſex horarum, inter annos 300. eſsent biſſextiles 75. at hic deſunt minuta 4. ſecund. 48. Quare ſi multiplices 4. minut. & 48. ſecun. in 300. producetur integer dies. Minuta enim 1200, horas 20. & ſecunda 14400, horas 4 conſtituunt. Sed & hæc anni quantitas noſtro tempore ab experimentis aberrat. Ptolemæus enim nec motum abſidis excentrici Solis, ob inopiam obſeruationum, deprehendere potuit: nec initium anni, vt par erat, ab aliquo eclipticæ fixæ loco, ſed ab Aequinoctij puncto ſumſit: illud inquam temporis ſpacium complexus quo Sol ad verum, vel Aequinoctium, vel Solſtitium reuertitur, cuius anni ſpacia inæqualia ſunt. ætate .n. Albategni non horarum 5. m. 55. ſec. 12. vt tempore Ptolemæi, ſed fuit dierum 365. hor. 5. m. 47. fere. Quare Aſrael, qui tabulas motuū Alphōſo regi compoſuit, Georg. Peurbachius,

Iohannes a Monte regio, atq; omnium poſtremus Aloyſius Lilius multo verius ac certius tempus reſtitutionis Solis ad idem eclipticæ fixæ punctum tam in longitudine, quam in latitudine, per circumferentiā maximi circuli a polis eclipticæ fixæ in Solis centrum ductam, atq; ibidem fixam, donec Sol in idem punctum reuertatur, nullam ex hoc differentiam ſtatuentes, quod Sol ſub mobili ecliptica a fixa dimotus, nunc in Septentrionalem, nunc in Merid. partem deflectat, ad definiendam anni quantitatem aſſumſerunt, veram noſtri temporis annorum quantitatem facientes dierū 365. hor. 5. cum minut. horæ 49. ſecundis vero 16. fere. Ex qua anni quantitate ſequitur vt quibuſlibet 134. annis, per integrum diem æquinoctium verſus menſis initium retrocedat. Huic autem retroceſſioni illud poteſt adhiberi remedium nempe vt quolibet 134. annorū circuitu vnus eximatur ex anno dies, & ex biſſextili communis fiat. Verū vt annis notabilioribus id contingat, quales ſunt centeſimi, Aloyſius Lil. aliam a Io. Lucido relatam rationem affert, vt. ſ. non in ipſomet 134. annorum completo ſpacio, demtio illa per annum biſsext. cōem factum efficiatur; ſed vt per 300. annos centeſimus quilibet annus ex biſſextili cōis fiat, quadringenteſimus dehinc uero biſſextilis relinquatur, atq; eodem ordine deinceps pro-
Hieron. in Amos cap. 3. pemodum procedatur. Non commemorabo hic numerū illum 365. cælorum, cuius principem Abraxan Baſilidis deliramenta conſtituerunt, ne rem ſeriam inanibus & ridiculis fabulis infarciam.

DE NVMERO CD. ET CDXXX.

SI quis diligentius Diuina ſcripta perſcrutetur, nunquam laudabiliter poſitum reperiet numerum Quadringenteſimū, quem dilucidandum
Act. 5. aſſuminus. Eorum .n. eſt expreſſiuus qui cum ſequerētur magiā Theode, diſſipati et vſq; ad vnū adnihilum redacti ſunt. Eoſquoq; cōplecti
1 Reg. tur qui erat ī anguſtia cōſtitui, et amaro aīo, atq; oppreſſi ære alieno,

quorum

quorum princeps factus eſt David dum fugeret a facie Saulis. Notat & Prophetas lucorum, quos Helias interfecit in torrente Cyſſon. Prophetas Baal nobis aperit, quos conſuluit rex Iſrael, & deceptus eſt. Rurſum præſens numerus inſinuat deſtructionem muri Hieruſalem, atteſtante Scriptura Quadringentis cubitis interruptos muros a porta Effraim, vſq; ad portam Anguli. Viros etiam taxat hic numerus quibus Eſau perſequutus eſt fratrem Iahacob. Præterea quemadmodum in Vicenario Eſau munera quædam accepit a fratre. pro Rachel ſeruitute preſſus eſt Iahacob. in ſeruũ venundatus eſt Ioſeph. & his plura. ſic Quadringenteſimo, vicenarij numeri quadrato, peregrinationem, & ſeruitutem ſignificari teſtantur quæ ad Abraham per Angelum dicta referuntur Geneſi c. 15, his verbis: Scito prænoſcens quod peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubijcient eos ſeruituti, & affligẽt annis Quadringentis. generatione autem quarta reuertentur huc. Idem commemorat D. Stephanus in Actis Apoſt. cap. 7. dicens de Abraham: Locutus eſt ei Deus quia erit ſemen tuum accola in terra aliena, & ſeruituti eos ſubijcient, & male tractabunt annis Quadringentis. Perplexa autem & implicita prorſus eſt hæc ſtructura verborum. non .n. ita intelligendum quaſi peregrinaturum et male tractandum, & ſeruituti apud exteros ſubijciendum, vel in Aegypto detinendum dixerit hoc ſemen annis Quadringentis. ſed per hyperbaton ſic legendum, quia peregrinum erit ſemen annis Quadringentis, in cuius parte temporis etiam accidet ſeruitus in Aegypto. Quod plane atteſtatur Auguſtinus hæc ſcribens lib. 16. c. 24. Ciuitatis diuinę. Quemadmodum ſcriptũ eſt de Thare patre Abrahæ: Et fuerunt dies Thare in Charra quinq; & ducẽti anni, non quia ibi omnes acti ſunt; ſed quia ibi completi ſunt: Ita & hic propterea interpoſitũ eſt: Et in ſeruitutẽ redigent eos, et affligẽt eos Quadringentis annis. quoniã iſte numerus in eadẽ afflictione cõpletus eſt; nõ quia ibi vniuerſus perfectus eſt. Hactenus Aug. Quia .n. ſcriptũ eſt: In Iſaac vocabitur tibi ſemẽ. et ab anno natiuitatis Iſaac

3. Reg. 18
3. Reg. 22.
4. Reg. 14.
Gen 32.
31. 37.
Beda li. de Tẽpo rib. c. 19.
Gen. 11.
Gen. 21.

vſq; ad annũ egreſſionis ex Aegypto, cõputãtur anni quinq. et quadringenti. & a quinto anno Iſaac, quo per filium ancillæ cępit affligi, labor Quadringentorum computatur annorum, quibus ſiue in terra Chanaan, ſiue in Aegypto peregrinum fuit illud ſemen. Nec obſtat quod Paulus vas electum ſupradictis Quadringẽtis annis adijcit triginta annos, quoniam non idem ſumitur exordium ſupputationis annorum hic, & illic. Apoſtolus .n. dicit legem datam poſt annos Quadringentos triginta a Teſtamento ſeu fœdere Dei facto cum Abraham, numerans annos Quadringentos triginta a tempore primæ promiſſionis factæ ad Abraham agentem tunc ætatis annum ſeptuageſimum quintum, ad illud vſq; tempus quo lex data eſt Hebræis in monte Syna tertio menſe, quam egreſſi fuerant ex Aegypto. ſic. n. ait ad Galatas ſcribens tertio ſuæ Epiſtolæ capite. Abrahæ dictæ ſunt promiſsiones, et ſemini eius. Hoc autem dico Teſtamentum confirmatum a Deo; lex, quæ poſt annos Quadringentos & triginta facta eſt, non irritum facit ad euacuandam promiſſionem. Eandem ſupputationem requirit quod ſcriptum eſt Exhodi ca. 12. Habitatio filiorum Iſrael qua manſerunt in Aegypto Quadringenti triginta anni. Non quod ex eo tempore quo illa promittebantur Abrahæ, in ea ſeruitute, affligentibus Aegyptijs, fuerit ſemen Iſrael Quadringentis triginta annis; ſed quia bonus et amator hominum Deus a ſua ſententia, non a rerum euentu diſciplinæ tempus numerare conſueuit. quod & hic erga Patriarcham Abraham fecit, non permittens ſemen eius hoc omne tempus affligi in Aegypto, verum a ſententia ſua Quadringentos triginta annos enumerat. tunc. n. Abraham egreſsus Meſopotamia terrã promiſſionis ingreſſus eſt, quod aperte docet editio Septuaginta interpretum, quæ dicit: Habitatio filiorum Iſrael, qua habitauerunt in Aegypto & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum anni 430. Quam neceſſario ſequendam, & ipſa hebraica veritas oſtendit, quæ narrat Chaath filium Leui, quem natum eſſe conſtat in terra Chanaan, vixiſſe annos 133, & filium eius Amram Patrem Moſis annos

137.

137. & ipſum Moyſen 80 fuiſſe annorum, tempore egreſsionis de Aegypto. quorum annorum ſumma non perficit 430. ſed 350.

DE NVMERO CDXC.

AD numerũ Quadringẽtorum nonaginta referri debere remiſsionẽ atq; relaxationẽ peccatorũ, ſunt qui referant Theologi, quod percunctanti Petro Apoſt. quoties condonaret fratri in eum peccanti, num vſq; ſepties? Dñus reſponderit: Non ſolum vſq; ſepties, ſed vſq; ſeptuagies ſepties. Aiunt ergo in numero 490. terminum conſtituiſſe remiſsionis, quod hanc numeri ſummam conficiant ſeptuagies ſepties, ſeu ſeptuagies ſeptem. non vt terminũ remiſsioni cõſtituat, ſed vt totiens ille peccanti dimitteret in die, quotiens ille peccare minime poſſet. (impoſsibile eſt enim quadringẽtis nonaginta vicibus in fratrem poſſe delinquere) ſiue quia hic numerus ita veniæ conuenit, vt pœnę. Quidam enim hac ratione explicarunt locum illum Geneſeos: De Cain vltio dabitur ſepties; de Lamech vero ſeptuagies ſepties. Cain ob id quod fratri manus inferre auſus eſt, ſeptem ſupplicia ſibi accerſet. At Lamech poſt Caini condemnationem duplici cæde conſtrictus merito dicit: Si de Cain ſepties vindicatum eſt, de me Lamech ſeptuagies ſepties vindicabitur. hoc eſt, ſi iuſta aduerſus Cain Dei ſententia extitit, vt ſeptem ſupplicijs afficeretur, ipſe equidem dignus ſum, qui Quadringentis nonaginta pœnis excrucier. Quoniam ille, quemadmodum ab alio, quid, quamque graue crimen eſſet, cædem committere, minime didicerat; ſic nec homicidam vllum viderat meritas pęnas exſoluentem. Ego autem gementem, ac trementem cernens, iræq; diuinę magnitudinem ob oculos habens, huiuſmodi exemplo nec melior factus, nec a facinore deterritus ſum. proinde iure optimo multo maiora mihi tormenta inferentur. Hic igitur numerus honori habitus eſt non modo in remittenda

Theophil act. Iohann. Chryſoſto. Beda D. Hier.

Matt.18.

Theophilus Antioch. Al leg. lib.1. D. Hier.

Gen.4.

offenſa; verum etiam in animaduertēdis, atq; vlciſcendis flagitijs. Scio in his cōmentarijs nonnulla bis a me fuiſſe cōſcripta. quod non tam ex obliuione, quā ex animi ſentētia factitaui. ſ. vt ſatisfacerem

Plato de legib. 6.

veteri prouerbio, Non nocet bis dicere quod bene dicitur. Et vt cecinit Horatius, Quæ per ſe pulchra ſunt. ea vel decies repetita placebunt. ſic D. Paulus ad Philipp. 3. veluti ſe excuſans, quod eandem rem iterum ſcriberet: Eadem (inquit) vobis ſcribere me quidem nō piget, vobis aūt tutum. Nō erubeſcam igitur hic repetere expoſitionem alteram ex numerorum partibus aliquotis deſumtam. quoniā vti ſeptenarius nullas habet partes in quas reſolui poſſit; numerus vero 490 multas continet partes in quas reſoluatur; ita per ſeptenarium, in quo ſignatum eſt peccatum Cain, inſolubilis intelligitur vltio, quæ de ipſo data eſt, eo quod impœnitens fuerit. per 490, in quo numero poſitum eſt vulnus ſeu liuor Lamech, dicendo: De Lamech ſeptuagies ſepties, ſolubilis intelligitur vltio, ideſt, quam aliquando terminet, vel finiat remiſſio. Et hoc eſt quod Dominus Petro dixit: Non dico tibi, ſepties, ſed ſeptuagies ſepties. ideſt, non omni impœnitenti, ſed cuique pœnitentiam agenti dimittes. Ad hunc numeri calculum referendæ videntur ſeptuaginta hebdomadæ

Dan. 9.

Danieli ab Angelo vſque ad peccatorum remiſſionem, & iniquitatis expiationem determinatæ, quæ in Triceſimum tertium IESV Chriſti annum deſinunt. quia ſi, pro ſingulis hebdomadæ diebus ſinguli Solales anni, vti conſueuit Scriptura, numerentur, ex ſeptuaginta aſſumtis ſepties, Quadringenti & nonaginta Solares anni propagantur, qui, ſi a ſeptimo Darij Lōgimanni anno, quo Eſdras Hieroſolymam conſtituendæ denuo Reipublicæ cauſſa miſſus eſt: ſiue ab Olympiadis octogeſimæ anno tertio, vſque ad Chriſtum pro nobis voluntaria nece peremtum Olympiadis ducenteſimæ ſecundæ anno quarto colligantur, erunt exacte intermedij anni Solares Quadringenti nonaginta, vti Angelus Danieli præſcripſerat.

Vide Hierony. in Dan. t. 3. Leuit. 25 Petr⁹ Galatin⁹ de Arcanis cath. ve. li. 4. c. 14

DE

DE NVMERO IƆ.

QVingenteſimus numerus ſignificat quietis perfectionem, quoniam fit ex quinquagenario decies multiplicato. Quinquagenarius autẽ, requiem; denarius perfectionem deſignat. vt ſuperius demonſtratum. Greg. Mor. lib. 1. cap. 15. exponens illud Iob c. primo poſitum: Fuerunt Iob Quingenta iuga boum, & Quingentæ aſinæ: In Quinquagenario (inquit) numero, qui ſeptem hebdomadibus ac monade addita impletur, requies deſignatur. denario autem numero ſumma perfectio exprimitur. Quia ergo fidelibus perfectio quietis promittitur, quaſi quinquagenario decies ducto, ad Quingenteſimum peruenitur. Porro quod Quingenteſimus remiſſionis, et indulgẽtiæ teneat ſacramentum, non ſolum vetus ſcriptura, ſed Saluatoris in Euangelio verba Hiero. in Ezechielem. 42. demonſtrant, qui dum parabolã remiſſionis edocet, & indulgentiæ debitores, quos introducit, vnum in Quinquaginta, & alterum in Luc. 7. Quingentis fuiſſe denarijs, dicit obnoxios. Quinquaginta autẽ, & Quingenti, licet cognatus ſit numerus, quod ibi ſeptem ſeptimanis, addita vnius numeri perfectione, cõſurgat quinquagenarius; et hic, ſeptuaginta ſeptimanis, addita vnius decadis perfectione, Quingentorũ numerus cumuletur: quo tñ plures ſũt ſeptuaginta ſeptimanę, quam ſeptem, eo perfectior ac præſtantior (ex ſententia doctiſſimi Origenis) numerus Quingentorũ, quã quinquaginta. Vnde Saluator noſter pronunciat, Ibidem. quod plus diligat ille, cui Quingenti, quos debebat, denarij donati ſunt, q̃ ille, cui quinquaginta. Hæc hiſtorica expoſitione dicta ſint, nunc myſtici intellectus ſecreta videamus. Duo quidẽ debitores vtrunq; populum Iudæorũ .ſ. et Gentiũ deſignant, qui vni fœneratori .i. ſuo Creatori non materialem pecuniã, ſed propriæ ſalutis nummum debebant. Conditor .n. noſter, quos ad imaginem ſuam creauit, quaſi cõmodato ad ſeruandum ſublimauit denario. Nam denarius ſolet Regis imagine, ac nomine formari.

Omni

Luc. 12. *Omni autem, cui multum datum eſt, multum quæretur ab eo. Et*
cui multum cõmendauerunt, plus petunt ab eo. Et quidem vtriuſ-
que populi debitum per quinarium numerum multiplicatur. Quia
videlicet quinq; ſunt ſenſus, quibus in hac vita vtẽtes, imaginem,
quam accepimus noſtri Conditoris excolere debemus. Sed minus
debet populus, cui legis decalogus per ſeruum data eſt; amplius au
tem, cui gratia vitæ æternæ, per filium commiſſa: ideoq; huius per
denarium, illius per cẽtenarium numerum fœnus accumulatur, quẽ
ad regni cęleſtis, quod his, qui ſunt a dextris dabitur, ſignificatio-
nem pertinere ſæpe docuimus. Neq; fruſtra eodem flexu digitorũ,
quo denarius in læua, ipſe figuratur in dextra, niſi quia & nunc o-
pera decalogi quæ littera non poterat, fides perficit, & in futuro
reddet vnicuique ſecundum opera eius. Verum quia neutri noſtris
viribus, ſed illius gratia ſalui facti ſumus per fidem, recte dicitur:
Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtriſque. Et vtique
plus diligit, cui plus donatur. Cui autem minus dimittitur, minus
diligit. quia ſiue bona perficiendæ, quam accepimus, ſcientiæ; ſiue
vitandæ, quam incurrimus, inſipientiæ velis intelligere, multo vti-
que plus Eccleſiæ, quam ſynagogæ donatur, quæ & fœdiori quon-
dam, vtpote quam nullus doctor prohibuit, idololatriæ ſorde cor-
Rom. 5. *rupta eſt. ſed vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit gratia: &*
maiori nunc eſt perfectionis Euangelicæ ſublimata præconio. Cui
Matt. 13. *dicitur, quia multi Prophetæ, & iuſti cupierunt videre, quæ vos*
videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt.
Cap. 31. *Conuenit huic loco quod Numerorũ hiſtoria refert, diuiſis æqualiter*
cæſorum Madianitarum ſpolijs, eos quidem, qui de pugna vene-
runt, Quingenteſimum de ſua portione caput, ceteros vero Quin-
quageſimum Domino dediſſe. Quia & magna offert, qui ſe in ca-
ſtris virtutum exercendo, tutum ab incurſione conſeruat hoſtili; ſed
Ioannes *maiora vtique, qui gladium verbi vibrando, innumeras aduerſa-*
Roſinus *rij exercitus copias ſternit. Deſignabant hunc numerum Romani,*
Roman. antiquit. *quemadmodum ſcribit Valerius Probus, littera, A, quam Gul.*

Budæus

Budæus refert ſalutarem dici litteram, eamq; in iudicijs abſolu- li.9.c.24
tionis fuiſſe notam; vt triſtem. C. quæ Condemnationis. Aſconius Alex. ab Alex. li-
Pedianus Comm. in primam & tertiam Orationem con. Verrem. bro 3.c.5
In diuinatione (inquit) & in alijs cauſis maioribus vniuerſi Iudi-
ces in ciſtam tabulas ſimul conijciebant ſuas, eaſque inſculptas li-
teras habentes, A abſolutionis, C condemnationis; cum de alicuius
capite agebatur, N L, ampliationis. his.n.litteris ſignificabant non
liquere.

DE NVMERO DC.

COmpletam operum ſeriem atq; ſupremam perfe-
ctionẽ demonſtrat numerus ſexcẽtenus. Quod
vel ex D Gregorij patet ſententia in explana-
tione illius loci cap. 13. libro 1. Reg. Recenſuit
Saul populum, qui inuẽtus fuerat cum eo quaſi
Sexcentos viros. vbi dicit: Septẽ diebus hebdo
mada impletur; ſed vnus eorum ad operandum prohibitus eſt; ſex
vero in boni operis ſtudio conceduntur. Centenarius autem nume-
rus ſummam continet numerorũ. In Sexcentis ergo viris deſignan-
tur qui opere & cordis deliberatione robuſti ſunt. Nam quidam for
tia proponunt; ſed quia quod proponunt, non faciunt, ad Sexcentorũ
virorum numerum non pertingunt. In Sexcentis ergo viris, fortes
operarij ſanctæ Eccleſiæ deſignantur, quia magna proponunt, & ri
gorem propoſiti fortitudine complent bonæ operationis. Hæc Greg.
Sexcenteſimi numeri perfectionem comprobat et Origines lib.4. in
Iudic. his verbis: Hoc ipſum quod Scriptura dixit in Sexcentis vi- Iudic. 3.
ris Semegad percuſſiſſe Allophilos, non mihi videtur ocioſe dictum.
quid .n. opus erat deſignare etiam numerum; niſi forte euidentius
in ipſo numero ea (de quibus ſuperius diximus) indicauit? Nam- Amb. de Nohe &
que ſenarius numerus qui multiplicatus venit in Sexcentos, Mun- arca li.12
di huius figurã tenet, qui in ſex diebus dicitur conſummatus Sex- Gen. 7.

centos

*cētos ergo in aratro dicitur percuſſiſſe ille qui per crucē Domini cru-
cifixus eſt Mundo.tantum ille. Eſt ēt illa perſunctoria conſideratio
Amb. de quod Sexcēteſimo anno Nohe factū fuit Diluuiū illud vniuerſale.
Nohe & arca lib. 14. videtur.n.oſtendere, quia ſexta die Adam creatus eſt. Idem nu-
Gen. 7. merus eſt par,et in auctore,et in reparatore ſeruatur.quia ſenarius,
qui ſingularis dicitur, & huius mundanæ fabricæ figuram tenet,
tranſpoſitus vltra in ſecundum, tertium, quartum, quintum, &
ſextum limitem, 60. 600. 6000. 60000. & 600000. deſignat. Vnde
Gen. 7. et ſecundus menſis anni Sexcenteſimi,quo intrauit Nohe in arcam,
eandam ſenariam diem ſignificat, quia duo menſes ſexaginta die-
Cap. 42. bus concluduntur. Sic Sanctus Iob ſex milia camelorum poſſidet;
Gregor. mor. 35. quia plenitudinem operis in Eccleſia accipint,qui ab illa dudum vi-
cap. 20. tiorum ſuorum fœditate perierunt. Quod vero in Exho. de Iſraeli-
Exho. 12 tis egreſſis ex Aegypto ſcriptum eſt numerū peditum virorum fuiſ
ſe Sexcenta fere millia. Per hunc numerum deſignantur perfecti in
operibus bonis. at vero per hoc quod dicit, fere, intelligi datur, quod
in præſenti vita quantumcunq; ſit homo perfectus, ſemper tamen
deeſt ei plenitudo in hac vita meriti, iuxta illud cuiuſdā ſapientis:
Gloria perfectorum principium, non perfectio. Illud igitur dici po-
Gen. 7. teſt, quod anno Sexcenteſimo inundauerunt aquæ cataclyſmi, quia
ſexta Mundi ætate commendatum eſt Sacramentum Baptiſmi.
Athanaſ. Diluuium enim præſignabat ſanctum Chriſti Baptiſmum. De quo
Queſ. 110 Amb. de Pſalmographus dicebat: Dominus Diluuium inhabitare facit. quia
ſacramē. lib. 2. inundat ſuper vniuerſa peccata. Et hoc ſeptima decima die menſis,
Pſal. 28. quia denarius, decalogum; Septenarius, propter ſabbatum, ſepti-
mam requiem deſignat. Et quia in decalogo, renunciatio vi-
tiorum videtur, quicunq; in Baptiſmo initiatur; propter æternam
requiem omnibus intus ſe abrenunciare profitetur. Illud etiā aper-
Gen. 7. tum eſt myſterium, quod anno 600. vitæ Nohe completa eſt arca,
quia ſexta etate, veniente Chriſto, inſtituta eſt Eccleſia, quam in-
grediantur ſeruandi; vt iam in egreſſione ab arca finis Mundi de-
ſignetur, quando iam non erit opus arca, quod fiet poſt Sexcenteſi-
mum*

mum annum. Sexcenteſimo autem & vno anno vitæ Nohe, ideſt, peractis Sexcentis annis, aperitur arcæ tectum, quia finita ſexta ſeculi ætate, quæ etiã ſex milleno anno dicitur poſſe concludi ſecundum prophetiam Heliæ, reuelabitur abſconditum ſacramentũ atq; promiſſum. Habet aũt Sexcenteſimus numerus quoddã perfectionis ſymbolũ. cum. n. procedat a ſenario primo perfecto, cũ Greci, tum Latini eo vtuntur, vbi rem, cui nihil addi poteſt, amplificare contendunt. Gregorius Naz. in funere patris: Ne a Sexcentis quidem, vt dici ſolet, emotus fuiſſet. Item Lib. in plagam grandinis: vtinam mihi potius quinq; verba eloqui prudenter contingat, quam Sexcenta in lingua, & voce tubæ obſcura & incerta. Plutar. lib. de His qui ſero a Numine puniun. Medicinam animę, quę Iuſtitia cognominatur, omnium eſſe artium maximam, præter Sexcentos alios, etiã Pindarus teſtatur. Cicero ad Attic: Venio ad Epiſtolas tuas, quas ego Sexcentas vno tempore accepi. item: Sexcenta incommoda ſum perpeſſus in tuenda Republica: &. Sexcenta poßum decreta proferre. De nat. Deorũ lib. 1. Cur non Sexcenta mihi eſſe Mundorum, ſed innumerabilia auſus es dicere? De Diuinatione lib. 2. Sexcenta licet eiuſmodi proferri. Martialis epigrammat. lib. 6.

Gen. 8. Aug. cõ. Fauſtum Manich. lib. 8. Lactãti Firm. diuin. inſt. lib. 7. capit. 14. Aug. in Ciu. Dei lib. 20. capit. 7.

Et dolet, & queritur ſibi non contingere frigus.
Propter Sexcentas Baccara gauſapinas.

Lepideq. Plautus in Captiuis: Sexcentoplago nomine fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne Sexcenta eiuſmodi proferam, ad reliqua progrediar.

DE NVMERO DCLXVI.

NVmerus beſtiæ dici poteſt Sexcenteſimus ſexageſimus ſextus, quod viri quidam illuſtres ſcripſerint ex litteris componi nomen Antichriſti comprehendentibus 666. dicente Spiritu ſancto: Hic eſt ſapientia. Qui habet intellectum computet numerum beſtiæ. numerus. n. hominis Apoc. 13

eſt:

eſt: & numerus eius Sexcenti ſexaginta ſex. Itali quidam auſi ſunt affirmare hanc prophetiam adimpletam in impio illo Martino Lutero, quod huius numeri, in vnum collati, conficiant 666. Diuidunt. n. totum alphabetum tres in claſſes, quarum prima tenet vnitates; ſecunda, decadas; tertia, centurias. Cumque in noſtro alphabeto, ad complementum viginti ſeptem characterum, quattuor deſint, illarum locum ſupplent I, & V, conſonantes ſimplices, vt in Iacobus & Vincentius nominibus; deinde HI. & HV, aſpiratæ, vt in Hieronymus, & Huielmus: licet Germani pro HV aſpirato, vtantur duplici V V, vt Vuielmus. Galli autem, & Itali in ſuo alphabeto vulgari G, cum V coniunctum loco eius ponunt, dicentes Gulielmo, Eundem ordinem ſeruant Græci, omnibus ſuis litteris exprimentes numeros. verum toto alphabeti ſui charactere in numerorum figuras extenſo, tres, qui plus ſunt, numeros notis proprijs, quæ ex alphabeto non ſunt, depingunt. prima eſt S, ſignificans 6. ſecunda ς, notas 90. poſtrema ϡ, vel ϡ, ſignans 900. Hebręi vero, quibus quinque ſunt finales litterę, illas ceteris viginti duabus ſuperaddunt.

Ex-

Expreſsi Numeri Hebraicis, Græcis, Latinis litteris.

1	א	Α	A
2	ב	Β	B
3	ג	Γ	C
4	ד	Δ	D
5	ה	Є	E
6	ו	ϛ	F
7	ז	Ζ	G
8	ח	Η	H
9	ט	Θ	I
10	י	Ι	K
20	כ	Κ	L
30	ל	Λ	M
40	מ	Μ	N
50	נ	Ν	O
60	ס	Ξ	P
70	ע	Ο	Q
80	פ	Π	R
90	צ	Ϙ	S
100	ק	Ρ	T
200	ר	Ϲ	V
300	ש	Τ	X
400	ת	Υ	Y
500	ך	Φ	Z.
600	ם	Χ	I
700	ן	Ψ	V
800	ף	Ω	H
900	ץ	ϡ	HV

Hæc igitur apud Italos erit ſumma numerorum perfidi Hereſiarchę.

M 30. A 1. R 80. T 100. I 9. N 40.
L 20. V 200. T 100. E 5. R 80. A 1.

qui ſimul iuncti faciunt 666. Fuit hic caput & patriarcha Hæreticorum, qui ſe toti armarunt contra Chriſti doctrinam, & beneficiorum eius: Adde ad illorum conieſturas characteribus Hebraicis reddere numerum 666. לולתר. Lulter.

Græci, quorum idiomate ſcripta eſt hæc viſio, nomē beſtiæ reperiunt in dictione τειτανος, *ideſt, gigantis, hoc inquam modo:*

Irenæus li.5. c.30 T 300. E 5. I 10. T 300. A 1. N 50.

hoc ſibi nomen Antichriſtus, quaſi omnibus potentia antecellat, vſurpatum reputans, ipſum ſe eſſe iactans; de quo ſcriptum eſt:
Pſal. 18. *Exultauit vt Gigas ad currendum viā a ſummo cęlo egreſſio eius. Accedit huic ſententiæ Heſichius Grammaticus, conferunt quæ Suidas tradit, Titanes nempe eſſe Dęmones infernales, qui vt Hyginus fab. 150. enarrat bellum, Ioui inferre auſi ſunt. Ioue tamē eos apud Inferos vinctos, relegante, & ideo dici* ἀπὸ τῆς τίσεως, *ideſt ab vltione. Id quod Antichriſto eiusq; Titanibus & ſectatoribus euenturum certiſſime credimus, Xp̄o in tartareū ignem eos per Angelos & miniſtros ſuos fideles, detrudi faciente. Ceterum ex nomine illo non ſatis colligitur numerus 666. cum Titan per ι & non per ει apud Græcos ſcribatur. ſed alius quinq; vnitatibus minor. Quare Tychonius ponit aliud nomen, quod Illuſtris dicitur interpretatum:*

Λ 30. Α 1. Μ 40. Π 80. Ε 5. Τ 300. Ι 10. Σ 200.

Aliud affert Arethas, quod Latinus dicitur:

Λ 30. Α 1. Τ 300. Ε 5. Ι 10. Ν 50. Ο 70. Σ 200.

Rupertus Tuitienſis, & ante eum Haymo adducunt quoddam nomen Gothicum, quod interpretatum ſonat Gentium ſeductor.

Γ3. E5. N50. Σ200. H8. P100. I10. K20. O70. Σ200.

Quocirca per numerum, nomen; & ex nomine ſupputatus numerus inuenitur; atque ipſius interpretatione nominis, qualitas meritorum agnoſcitur. Cur vero hoc numero voluerit inſigniri, facile dictu. Senarius, quo factus eſt Mundus, operis perfectionem ſignificat, qui ſiue ſimplex, ſiue per decem, centumue multiplicatus, eiuſdem perfectionis ſexageſimũ, ſexcenteſimumq; fructum demonſtrat. Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per ſingulos annos Sexcentorum ſexaginta ſex talentorum vt habetur 3. Regum cap.10. & 2. Paral. cap.9. Quod ergo vero Regi iure munus & debetur & ſoluitur, hoc etiam ſibi ſeductor ille tyrannus exigere præſumet. Duoquoq; nomina ponunt Primaſius, Anſelmus, Richardus dictam numerorum ſummam comprehendentia. primum eſt:

A1. N50. T300. E5. M40. O70. Σ200. Anſelm⁹ Richardus.

quod ſignificat honori contrarium (neque enim honor ei, ſed anathema conuenit) Alterum iſtud:

A1. P100. N50. O70. Y400. M40. E5.

interpretari poteſt. Nego. Nec mirum quod hoc vocabulo dignus dicatur Antichriſtus, ideſt, negationis; cum Chriſto nomen congruat credulitatis, ipſo teſtante, cum dicit: Hoc eſt opus Dei vt credatis in eum quem miſit ille. Itemque creditis in Deum? & in me credite. Iohan.6. 14. *Ac per hoc ſiue honori contrarium dixeris, quod eſt Antemos; ſiue, nego, quod eſt Arnoyme, iure ad Antichriſtum poteſt vtrumque referri; vt per duas partes orationis, nominis ſcilicet, & verbi, tum perſonæ qualitas, tum operis aſperitas inſinuetur. Beatus Hippolytus Oratione de Mundi cõſummatione, eiuſdẽ eſt ſententiæ, ſcripturã. ſ. ſigilli eſſe Arnoyme, verba eius ita ſe habent: Ante quoq; hoſtis ille nobis aduerſarius, opera Miniſtrorum ſuorũ, hoc eſt, idololatrarũ, Chriſti Martyres hortãtium: Negato, aiebat,*

Deum tuũ crucifixum. Tale erit tẽpore illius tẽpeſtatis, oĩs oſoris ſigillum dicẽs: Nego creatorẽ cęli et terræ, nego baptiſma, nego adorationẽ a me Deo præſtari ſolitam; tibi adhæreſco, in te credo. Hoc.n. Enoch et Helias denunciabunt: Ne credatis hoſti, qui venturus eſt & apparebit. Hic tamen lectorem monitum volumus, ne in errorem Hippolyti a Patribus damnatum, impingat, Exiſtimabat ille Antichriſtum non alium fore, quam ipſummet diabolum, ſub ſpecie ſimulata humani corporis & naturæ. Ne putemus (inquit D. Hieronymus) Antichriſtum, iuxta quorundam opinionem, diabolum eſſe futurum, ſed unũ de hominibus, in quo totus ſatanas habitaturus ſit corporaliter. Hęc ille. Nõnulli quidẽ uiri eruditiſſimi ſentiunt Maometem illum ſpurciſſimum, et abominabilis execrandæq; legis auctorem, eſſe verũ in perſona Antichriſtũ a ſacris litteris prę nunciatũ, quia vident fere oĩa, quæ Scripturæ de Antichriſto prædicant, in eo eſſe cõpleta, ipſiq. potiſſimum rõnem noĩs Antichriſti cõpetere. Hic quippe fuit primus dux Arabum ſeu Iſmaelitarũ, edoctus a Sergio et Ioanne hęreticis Arrianis monachis, Alcoranũ ſuum ex Iudęis, Gẽtibus, et Chriſtianis cõpoſuit, quem partim verbis et prodigijs mẽdacibus columbæ, tauri, comitialis morbi, et Lunæ, partim ui, et armis infinitę multitudini perſuaſit, quo maior Mundi pars nunc corrupta deploratur. Quis aũt magis unquã Chriſto cõtrarius in lege et moribus? Chriſti ſiquidem lex repugnat carni et ſanguini, monetq. aĩam noſtrã odio habendã, ut in uitã æternã cuſtodiamus eã; Moametes vero vt propenſum ad libidinẽ genus humanũ his illecebris ineſcaret, atq; inuitaret ad ſuæ legis ſuſceptionẽ, laxauit habenas voluptatibus et ſpurcitijs, vxorum pluralitatẽ admiſit, earũ repudium, et pro arbitrio reconciliationem, et demũ paradiſum uoluptatibus et delitijs Mundi refertiſſimum, ſuis cultoribus repromiſit cum Cherinto hæretico et ſectatoribus eius. Chriſtus itẽ aliena detineri et cõcupiſci uetuit, quinimmo auferentibus tunicã, dãdũ inſuper palliũ cõſuluit; Maometes uero rapinã, prędas, populationemq. ſuis permiſit, aſſuetus ex rapto viuere, legem ſuã non rõnibus, ſed armis

Cedren' in Chronogr.

defen-

deſenſandā dictitans, et alterius ſectæ uiros armis adigēdos ad ſuæ legis obſeruationem decernens. Deniq. Chriſtus totius ueritatis magiſter, nil niſi uerum, pium, ſincerum, rōnabile credendū agendumq; proponit; Maometes vero in ſuo Alcorano, futilia multa, deliramenta, nęnias, fabulas, et mendacia confingit, neq; rōni quoquo pacto conſona. Ob eius igitur beſtialem et fędiſſimam vitā, legemq; turpiſſimam, dicere vel facile poſſumus: Hic eſt ſapientia, qui habet intellectum computet numerum beſtiæ, numerus .n. hominis eſt, & numerus eius 666. Hic ſane numerus eſt annorum ab incarnatione Domini vſq; ad ſubdolā et beſtialem legislationem pſeudoprophetę Maometis, quæ quidem pullulare cępit circa annum Domini ſexcenteſimum ſexageſimum ſextū, circa finem imperij Heraclij Rom. Hic idem numerus reperitur in nomine Maometis, per litteras Græcas hunc numerum referens.

M 40. A 1. O 70. M 40. E 5. T 300. I 10. Σ 200.

Hinc colligunt huius ſententiæ aſſertores Maometem eſſe in perſona Antichriſtum aut ſaltem regni Antichriſti conditorem. Ceterū quia multa in Daniele, Euangelijs, Apoſtolo ad Theſ. & Apocalypſi dicuntur de Antichriſto, quæ non facile poſſunt accōmodari Maometi, nec in eo cōpleta, neq; complenda videntur, illud ad quærēdum ſupereſt, quid ad illum hoīem ſpectet hic numeri calculus, quando & numerus taxatur, & tamen ad eiuſdem computationem quæritur Sapientia & Intellectus. Sapientiam igitur quæramus, diuinam paginam conſulamus de Antichriſto dicentem: Et faciet ne Apoc. 13. *quis poſſit emere, aut vendere, niſi qui habet characterem, aut nomen beſtię, aut numerum nominis eius. Diligenter igitur conſiderandum quia prius cum dixiſſet: Vt ne quis poſſit emere, aut vendere, niſi qui habet characterem, aut nomen beſtiæ, aut numerum, non ſine certi promiſſione ſacramenti addidit: Nominis eius. poſt vero cum dicit: Siquis habet ſapientiam, computet numerum nullam de nomine fecit mentionem, ſed tantummodo: Computet numerum beſtiæ: ac deinde: Et numerus*

eius (et abſq; vlla nōīs interpoſitione,) eſt Sexcenti ſexaginta ſex. Cur hoc quæſo? niſi quia aliud nomen beſtiæ ſignificat, et aliud ipſa eſt? ipſa namq; beſtia homo eſt, & in ea Diabolus inhabitat. At vero nomen eius, quod ſibi vſurpat, quod niſi quis confeſſus fuerit, vendere, aut emere non poterit, Deus eſt. Aduerſatur namq;, et extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, adeo vt in Tēplo Dei ſedeat, oſtēdens ſe tamquam ſit Deus, et nō ſit alius præter eum. Duos ergo numeros hic intelligi oportet, alterum nōīs eius, quod illa beſtia ſibi vſurpat. ſ. Dei, alterum beſtiæ. i. hōīs eius, quod ipſa erit. Alius namq; eſt numerus Dei, & alius hominis; immo oīs creaturæ rōnalis, quæ ad Creatoris gratiam non pertingit, ſiue hominis, ſiue Angeli. Debuerat quidem vnus eſſe numerus Creatoris, et creaturæ; ſed creatura numerum ſibi alium elegit, diſſentiendo a Creatore. Creatoris
Gen. 2. ſiquidem numerus eſt ſeptenarius, quia cōpleuit Deus opus ſuū die ſeptimo, & benedixit diei ſeptimo, et ſanctificauit illum, de quo hæc ſcribit Philo Iud. lib. de vita Moyſis: Moyſes diem ſacratum ſeptimum veneratus eſt, cuius eximiā pulchritudinem cernebat acutioribus oculis, expreſſam cęlo, Mundoq. vniuerſo, ipſa natura præferēte eius ſimulacrum. Inueniebat. n. ante oīa matre carere hunc numerū, expertem feminini generis e ſolo patre ſatum abſq; ſemine, et abſq; partu genitum. Aīaduertit præterea ſeptimam ſemper virginē, nec e matre natā, nec matrem ipſam, nec e corruptione oriundā, nec ipſam corruptibilem. deniq; intellexit hanc eſſe Mundi natalem, cęlo, terræq. feſtam, et oībus terreſtribus exhilarantem cuncta cōcinniſſimo ſeptenario. Hactenus Philo. Quis eſt aūt numerus creaturæ? ſena-
Gen. 1. rius. Senario nāq; dierum numero vniuerſa creauit ſummus artifex Deus, et in ſexta die. immo et ſextus dies creatura eſt hōīs, & ille quidem ad hoc fuit conditus, vt poſt obedientiæ opus conſummatum cum Deo in ſeptimo ſabbatizaret. i. requieſceret, eoq. compleretur bono, quod ſignificat dicēdo: Compleuitq; Deus die ſeptimo opus ſuū, quod fecerat. Significat namque dies ſeptimus, ſiue ſabbatum æter
Hebr 4. nam requiem. Apoſtolo teſte, qui dicit: Ingrediemur. n. in requiem

qui

qui credimus, quemadmodum dixit: Sicut iuraui in ira mea ſi introibunt in requiem meam. Nam ſecundum legem cum non plus quam mille paſſus in ſabbato extra portam progredi liceret, Dominus, apud quem tota lex ſpiritalis eſt, ſtatum, vel ſeculum illud, quod præſenti vitæ ſuccedit, ſabbati nomine voluit intelligi, dum apud Matthæum inquit: Orate, ne ſiat ſuga veſtra hyeme, vel ſabbato. Eſt enim ſenſus, Orate ne finis omnium mors vos cõprehendat in infidelitatis hyeme; vel ne tunc primum conuerti, & per pœnitentiam velitis effugere iram Dei quando iam non licet operari. Quoniam ergo homo, vt in illam Dei requiem introiret, vt in illius numeri ſeptenarij ſabbatiſmo cum Deo ſabbatizaret, conditus eſt; ſed neque homo tunc introiuit, neque diabolus, qui illum decepit, vnquam introibit (namque vterq; ſine Deo, immo contra Deum, in creatura Mundi, & in ſemetipſo voluit gloriari) ideo, nos admonet veritas dicens: Si quis habet ſapientiam, cum viderit illum hominem peccati, filium perditionis magnifice gloriantem, cogitet, quia quicquid loquitur vel agit, non pertinet ad illam requiem, non eſt de illa ſeptima Creatoris, ſed totum de creatura Mundi, de concupiſcentia oculorum, ac proinde quaſi certo confirmatus argumento, ſciat, & dicat, quia ille homo non eſt ipſe, quem ſe eſſe dicit: non eſt Deus, ſed fallaciter ſe oſtendit tãquam ſit Deus. numerus enim hominis eſt: & homo ille, homo quidem natura, ſed diabolus in illo totus erit cum omni ſua aſtutia, & tota plenitudine: & eiuſdem hominis aduentus erit, ſecundum operationem Satanæ. quare, nõ ſenarius ſimplex, ſiue ſingularis, numerus illius erit. ſed numerus eius Sexcenti ſexaginta ſex. Nam ſenarius, qui numerus hominis eſt, ad ſeptimum, ad ſabbatum, ad requiem Dei, propter ſuam præuaricationem, non pertingentis, ſecundi & tertij limitis tranſgreſſione multiplicatus eſt; & de primo, ideſt, ſingulari limite, in ſecundum, ideſt, decimum tranſgreſſus, ſexaginta facit; idemque in tertium, ideſt, centenum traductus, ſexcentos efficit; qui ſimul poſiti conficiunt 666.

Pſal. 94. Act. 1. Cap. 24. 1. Ioã. 2.

Quod eſt hoc, niſi quia diabolus Satanas, qui in illo homine totus habitabit, poſtquam ſemel a requie Dei, a cœleſti ſabbatiſmo ſeſe excuſſit, ſecundo & tertio laborem ſuum multiplicauit? Vis ſcire quomodo, quando, vel vbi transgreſſor antiquus numerum ſuum multiplicauerit? Dicam. Primo, vbi perfectis cœlo, & terra, & omni ornatu eorum, die ſeptimo compleuit Deus opus ſuum, quod fecerat, & requieuit ab omni opere quod patrarat; ille cum requieſcente Creatore in ſeptimo eius die non requieſcebat: quin etiã iam dudum propter inquietudinem ſuperbię ſuæ de cœlo in iſtum caligi-
Pſal. 11. *noſum aerem proiectus, in circuitu ambulabat & laborabat. Erat ergo in numero ſenario ſingulari, in iſta ſex dierum creatura, in quo quippe ſenario ſe detineri dolens homo pœnitens, ſeptimumq; diem*
Pſal. 38. *ſuſpirans dicit in Pſalmo: Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis eſt, vt ſciam quid deſit mihi. Ille autem impius, & præuaricator angelus non ſic, ſed cum eſſet foris a requie ſiue ſeptima die, & ſenarius ei adhuc ſimplex ſiue ſingularis eſſet, non contentus fuit labore ſuo, ſed adiecit per inuidiam vt genus humanum in eundem laborem traheret ſecum decipiendo protoplaſtum. Hoc agendo vtiq; traſgreſſionem auxit, & recte ſicut proprius, ita & hominis labor imputatur illi. Multiplicatus eſt ergo primus eius ſenarius, et factus eſt iam numerus eius ſexaginta ſex. At nec iſto cõtentus, adijciet adhuc tertia tranſgreſgreſſione ſenarium eius multiplicare, quando qui hominem deceperat, rurſus dolo, & in prodigijs mendacibus manifeſtus hoſtis apparebit. Apposite igitur numerus eius Sexcenti ſexaginta ſex, quia videlicet labor peccati, qui in homine cum Deo non ſabbatizante ſimplex eſt, in illa beſtia notis incrementis ſecundo, ac tertio multiplicatus eſt. Auctoritate fulcitur noſtra ſententia, quando plagam*
Apoc. 13 *mortis Antichriſti ter commemorat, primo quidem cum dicitur: vidi vnum de capitibus ſuis quaſi occiſum in mortem, & plaga mor-*
Ibidem. *tis eius curata eſt; ſecundo cum dicitur: & fecit terram, & inhabitantes in ea, adorare beſtiam primam, cuius curata eſt plaga mortis;*

tertio

tertio cum dicitur : vt faciant imaginem beſtiæ, quæ habet plagam Ibidem.
gladij , & vixit . Ter namque malignus ille plagatus eſt . primo
quando iudicatus in cęlo, ſententiam damnationis accepit; ſecundo, Gen. 3.
quando in ſerpente, per quem deceperat hominem, maledictione mul
ctatus eſt . tertio quando Dominus IESV interficiet eum ſpiritu 2. Theſſ. 2.
oris ſui , & deſtruet illuſtratione aduentus ſui . Hic eſt verus be-
ſtiæ numerus Sexcenti ſexaginta ſex . Si quis huic expoſitioni con-
trarius eſt, quærat aliam ſolutionem, & tunc recte ea, quę a nobis
dicta ſunt , improbabit.

DE NVMERO DCC.

A *Numero Septingenteſimo Diuina panditur ſapientia, quæ vſq; adeo vniuerſa nemeris diſpoſuit, vt Monarchias ac Ciuitates ipſas poſt Septingentos annos ab earum primo ortu, aut magna detrimenta pati, aut penitus fatali quodam ordine cadere videamus. Cum enim quattuor fuerint Regnorum principatus ineffabili ordinatione per quattuor Mundi cardines diſtinctis gradibus eminentes, horum quemlibet terminat Septenarius per centenarium multiplicatus.*
Quandoquidem Macedonicum regnum, quod ſub Septemtrione Paul' Oroſi' li. 7.
fuiſſe cũ ipſa cœli plaga docent Alexandri Magni aræ ſub Ryphæi
montibus collocatæ, a Carano conditore vſq; ad Perſen annos nu- Eutropi' hiſt. li. 4.
merat Septingentos. Africanum vero ſiue Carthaginenſe vniuerſę de puni-
præcelluiſſe Africæ, & non ſolum in Siciliam, Sardiniam, cæte- co bello.
raſq; adiacentes inſulas, verum etiam in Hiſpaniam regni termi- Raph. volater. li-
nos extendiſſe, hiſtoriarum monumenta declarant. Hoc aũt Me- bro 13.
ridianum regnum annos ſtetit Septingentos. Diruta ſiquidem Car- Oroſius Præf. li. 7
thago a Scipione & a Romanis poſt annos Septingentos, quã fue- Nicola' Cuſ. exci
rat extructa. Orientiſquoq; & Occidentis regnum æque Babylo- tat. li. 8.
nicum, & Romanum vocitari neminem vnquam dubitaſſe ſcio. Alleluia dies.

Ceterum conſtat Babyloniam caput regni Aſſyriorum, poſtquam incommoda multa perpeſſa fuiſſet, poſt annum Septingenteſimum, quam fuerat a Semiramide inſtaurata, tandem altero Septingenteſimo anno ſcilicet 1400, a Cyro primo Perſarum rege ſubuerſam. Ipſa deniq; Roma, in qua per Septem Reges primo regnatum eſt, licet ad IESV Chriſti aduentum perfecto proueheretur imperio, dictu tamen lachrimabile quanta fuerit paſſa anno ſui natalis Septingenteſimo. Namq; contra Parthos miſſus M. Licinius Craſſus, conſulatu ſecundo occiditur, exercitusq; deletur, & inter hæc Roma repentino correpta incendio concrematur. incertum autē vnde concretus ignis plurimam Vrbis partem inuaſerit, neq; vnquam antea tanto correptam, ac vaſtatam Ciuitatem ferunt. Nam quattuordecim vicos cum vico Iugario conſumtos memoriæ traditum eſt, adeo vt poſt aliquot annos Cæſar Auguſtus ad eorum reparationem, quæ tunc exuſta fuerant, magnam pecuniæ quantitatem ex ærario publico largitus ſit. Hic iam Pompei & Cæſaris bellum ciuile ſucceſſit execrandum, quo præter calamitates, quæ pręlijs acciderant, ēt Romani nominis fortuna mutata eſt. Nam Cæſare aduerſus patriam cum exercitu veniente, Conſules Pompeo duce, Senatusque omnis, atque vniuerſa nobilitas ex Vrbe fugit in Græciam. Ipſequoque Iulius Cæſar oppreſſa Repub. primus ſingulare imperium obtinuit. Præterea (ſicuti Byzantijs annalibus ſcriptum legimus) Conſtans XXIV. Conſtantinopolitanus Imperator cum Romam ſe e Thracia contuliſſet, licet benigne, honorificeque a S. P. Q. R. exceptus, quinta poſt die tanta Vrbem ipſam impietate diripuit ac deuaſtauit, quāta nuſquam Barbari vſi ſunt. Hoc autem accidit annis A. V. C. 1400. & a Iulij Cæſaris Imperio Septingentis. Illud etiam ex Hiſtoricis colligimus a Punico incendio a Romanis facto anno Vrbis conditæ 602, quouſq; Totila Gothorum rex immaniſſimus Romam igne conſumſit, annos interceſſiſſe Septingentos. Totidem Xenophon lib. de Aequiuocis ſupputat annos ab vniuerſali diluuio ſub Nohe, ad ortum Deucalio-

Diodorus lib. 2. cap. 7.

Eutrop. li. 6. c. 6. Paul. Oraſ. lib. 6. ca. 12. & li. 7. c. 1. Henric⁹ Glar. in chronologia Cōſulum.

nis

nis ſecundo anno Spheri, quo tempore Theſſalicum diluuium factũ eſt. Et ſi tempora ſingularum rerum publicarũ recte ſupputarentur, neq; Hiſtorici in temporũ ſupputatione inter ſe diſſentirẽt, innumeris pene exemplis, modo a nobis vſitato, earũ durationes, detrimẽta,

& caſus certa ratione per annos 700 colligi, nedũ conijci poſſent. Verum cum Scriptorum diſcordia veritati ſæpe tenebras offundat, id negotij alijs relinquemus, minime tamen ſilentio pretermittentes Aſtrologorum dogma, oẽs inquam Ciuitates & Reſp. proprias habere rerum viciſſitudines, ſtatutumq; ac definitũ illis eſſe durationis tempus. Quod ex conſtitutione ſtellarum, tẽpore illarum inchoationis, cognoſci putant. Quocirca Conſtantinus cognomento Magnus cum animo ſtatuiſſet vrbem ſui nominis ædificare, primum in Aſia in Sardico agro, poſt ad Siggum Troadis fundamẽta iecit, tertio tranſtulit opus Chalcedonem. ſed vbi iam muri erecti erant, aquilæ funiculos regulares ter quaterq; rapientes, tranſmiſſo mari abiecerunt Byzantiũ, quod a Seuero Pertinace fere totum euerſum fuerat triennali obſidione. Itaq; translati Byzantium Architecti, ductis rite foſſis, vrbem in medio ſpacio cõdidere. Cumq; Imperator deſiderio teneretur ſcire vrbis ętatem. hanc prouinciã Valenti Mathematico dedit. qui inſpecto vrbis horoſcopo, nunciauit opus dura-

turum

turum annos ſexcentos nonaginta ſex. (numerus vel minimũ diſtãs a ſeptingentis) intelligens quod tandiu futuri Principes rebus impe rij nihil eſſent detracturi, & tandiu conſilio Senatus Reſp. eſſet gubernanda, poſt quod tempus Tyranni eſſent imperaturi, qui Remp. diſſiparent, atque ad priuatos vſus transferrent.

DE NVMERO DCCC.

OCtingentenus numerus, futuræ reſurrectionis gerit indicium, quod octaua die a mortuis reſurrexit Chriſtus, & placidæ itidem quietis in ſuperna ciuitate Hieruſalem perpetuo habendæ, poſt peractum iudicium in anima et corpore glorificato. Siquidem hæc intermina quies & finem nunquam habitura, dicta eſt iam ſuperius per 8 & 80 deſignari. Quinimmo quoties maioris numeri, & in amplam creſcentis ſummam, ſignificationem quærimus, minorem illi reſpondentem, & a quo denominationem ſortitur, attendamus oportet; quoniam conſimilis & pene eadem in minori, & ſuo maiori, comperietur deſignatio. Inde aliquando præſens numerus ſignificat ſtatum perfectorum, ſicut dicitur Geneſi cap. 5. Vixit Iareth Octingentis annis. Item ſignat ſtatum beatorum 2. Reg. ca. 24. Inuenti ſunt de Iſrael Octoginta millia virorum fortium Nonnunquam etiam ſtatum notat impiorum, qui ſ. æternaliter morti dantur, 2. Reg. c. 23. Octingentos interfecit impetu vno. quem locum myſtice exponens Galfridus: Ego (inquit) hos Octingentos vniuerſitatem intelligo vitiorum, quorum octo ſunt principalia, ſed ad perniciem hominum numeroſus quidem exercitus ſub ſignis militat ſingulorum. Longũ opus eſſet ſingulos ſtatim duces verborum iaculis perſequi, ſed etiã eorum diſtinguere acies et impugnare quam longius. Illud commemoraſſe ſufficiat, non incongrue ſub eiuſmodi numero vitia vniuerſa concludi. Quia.n. quinq; ſunt corporis ſenſus, & vis animæ tripartita, corporalia perinde vitia ad eorumdem ſenſuũ corruptelam

Petrus Berchorius.

in

in quinquepertito diſtribuuntur exercitu, & aduerſus animam rationalem, iraſcibilem, concupiſcibilem inſidiantes Chaldæi tres turmas faciunt ſpiritalium vitiorum.

DE NVMERO CIↃ.

Millenarius numerus, vltra quem nulla noſtra ſuccreſcit computatio, plenitudinem rerum, de quibus agitur, indicare conſueuit. eſt enim de- Beda in *narij cubus, nam denarius in ſe ductus produ-* Iohann. *cit centum, quę iam figura quadrata profundi-* cap. 6. *tate carens, vt autem in altitudinem ſurgat, & ſolida ſit, rurſum centum decies multiplicantur, et Mille fiunt,* Aug. in *vltra quem numerus nequit extendi, cum ſit extenſus in longum,* Ciui. lib. 2. cap. 7. *latum, et profundum. Homerus inter Græcos poetas facile princeps,* Iliad. *Achillis iram ſcribit Mille dolorum cauſſam fuiſſe Græcis, Mille-* Rhaps. 1 *nario pro perfecto, & abſoluto numero poſito, quem imitatus eſt Virgilius dum Iunonem deſcribit irim e cęlo dimiſiſſe ad Didonem moribundam:*

> Ergo Iris croceis per cœlum roſcida pennis,
> Mille trahens varios aduerſo Sole colores
> Deuolat. Aeneid. lib. 4.

Huiuſmodi mille alia inuenies apud Poetas, Ceterum in Diui- Iſychius *nis litteris licet infinitæ rei per finitam deſignatio ipſius Millena-* Hieros: 1 capit. 27. *rij nuncupatione frequens occurrat, vt Pſal. 89. Mille anni ante* Leuit. *oculos tuos tanquam dies heſterna quæ præterijt. & Pſal. 90. Cadent a latere tuo Mille. hic enim copioſa, ſed numero indeterminata cadentium eſſe multitudo ſignificatur: illic vero indefinita multorum annorum duratio, quæ apud Deum tranquam dies vnius reputatur. non tamen quælibet eſt notata perfectio, ſed cœleſtium præcipue, ideſt, incorporeorum, quæ eſt illorũ, qui habitationem ſuper nos ſortiti ſunt, quæ eſt excedentium corruptionem, & conſequentiũ incorruptionem. propter quod Dei ſpiritus dicit in Cãticis:*

Vinea

Cant. Cant. 8. *Vinea fuit pacifico, in ea quæ populos habet: tradidit eam cuſtodibus: vir affert fructum eius Mille argenteos. Quis vir? neq; .n. poſſunt omnes hunc offerre fructũ. Ex ſequentibus diſce: Mille tui*
Ibidem. *pacifici, et ducenti his qui cuſtodiunt fructũ eius. Mille tui pacifici, ideſt, Salomon, qui pax ſibi ipſi interpretatur, & eſt ille verus Rex pacis IESV Chriſtus, qui habet pacem a ſemetipſo, ideſt, a Diuinitate in ſeipſo exiſtente. nam aliunde, quã a vero Deo vera pax haberi nequit, iuxta illud ab Eccleſia celebratum: Da nobis illam, quam mundus dare non poteſt pacem. Huic itaq;, qui eſt pax ſibi*
Coloſſ. 1 *ipſi, & omnia (teſte Paulo) pacificauit in cælo, & in terra, & cuius prouincia fuit perducere nos ad hunc finem, perfectiſsimus deputatur Millenarius. hic enim iure optimo, in eo quod finis, & vltimus numeri vltimi, et conſummati vere Chriſto conuenit ſoli, qui primus eſt ſecundum Diuinitatem, ante quem nullus; nouiſſimus*
1. Cor. 15 *autem, quia vt dicit Apoſtolus: Factus eſt primus homo Adam in animam viuentem; nouiſsimus Adam in Spiritum viuificantem.*
Eſa. 41. 44. *Vide clementiam Chriſti. ipſe eſt primus, et nouiſſimus. Qui primus erat, propter nos ſe nouiſſimum fecit; primus, quia per ipſum reſurrectio. deſcendit enim & proiecit ſe, vt caderet, infra omnes ſe faciens, vt omnes iacentes leuaret. Docuerunt hoc et Hebræorum ſapientes, aſſerentes Aleph* א *primam Hebraici alphabeti litteram, ſigillum eſſe Dei patris, quæ vnitatem ſignificet, & ſi apex ei ſupponatur, Millenarium omnium numerorum periodum, hoc eſt principium, & finem numerorum. quemadmodum apud Grecos* α *eſt prima littera, ſignificans vnitatem, cui ſubiecta virgula toni acuti, vt hic* ͵α*, ſignificat Mille ſic & Deus æternus fons, origo, et principium primum eſt, & finis vltimus omnium bonorum. quod de ſeipſi teſtatus eſt in Apocalypſi, dicens: Ego ſum* Αλφα & ωμεγα;
Apoc. 21 22. *primus, & nouiſſimus. Immenſam igitur miſericordiam Dei*
Exho. 20 & 34. *oſtendens Diuini verbi Scriba dicit de Deo: Ego Dominus faciens*
Deut. 5. *miſericordiam in Millia, his qui diligunt me, & cuſtodiunt præ-*
Ie-- 32. *cepta mea. Tempus eſt etiam Euangelicæ gratiæ a Chriſti reſurre-*

ctine

ctione vſq; ad diem vltimum, quo militaris regnat Eccleſia. Nam poſtquam conſummati fuerint Mille anni, ſoluetur Satanas, vt habetur in Apoc. quod exponens Auguſt. Millenario, inquit, vniuerſum pro perfectione ſua, hoc quantumlibet ſit Eccleſiæ ſanctæ tempus exprimitur. Ad eandem Millenarij numeri ſignificationem refert Primaſius locũ illum Apocalypſeos cap. 20. Tenuit draconem illum ſerpentem antiquum, qui cognominatus eſt diabolus & ſatanas, & alligauit eum Mille annis: Mille (inquit) anni duobus modis intelligi poſſunt, aut quia in vltimis annis Mille iſta res agitur, ideſt ſexto annorum Millenario, quantumcunq; vſq; ad finem ſeculi proteletur, cuius nunc ſpacia poſteriora voluuntur, ſecuturo deinde ſabbato quod non habet veſperam, requie ſcilicet Sanctorũ, quæ non habet finem. vt huius millenarij, tanquam diei nouiſſimam partem, quæ remanebit vſq; ad terminum ſeculi, Mille annos appellet, eo loquendi modo quo pars pro toto ſignificatur. Aut certe Mille annos pro annis omnibus huius ſeculi poſuit, vt perfecto numero notaretur ipſa temporis plenitudo. Vnde nec illud melius intelligitur quod Dauid dicit de Deo: Memor fuit in ſeculum teſtamenti ſui, verbi quod mandauit in Mille generationes, ideſt, omnes. Cum enim nequaquam credendum ſit quod ad centum generationes Mundus extenditur, quid aliud Mille generationibus, niſi vniuerſitas generationum figuratur? Accedit eidem ſententiæ Auguſtinus dum ait: Mille generationes, propter numeri perfectionem, pro omnibus intelligendæ ſunt, ideſt, quandiu generatio generationes ſequendo ſuccedit; tandiu mandatum eſt, viuendum eſſe ex fide. quod obſeruat populus Dei, filij promiſsionis; naſcendo venenientes, & moriendo abeuntes; donec omnis generatio finiatur, quod Millenario numero ſignificatum eſt. Alia huius loci expoſitio in medium adducitur a Greg. Pontifice dilucidante verbum illud Iob cap. 9. Si voluerit contendere cum eo, non poterit reſpondere ei vnũ pro Mille: In ſcriptura, inquit, ſancta Millenarius numerus pro vniuerſitate ſolet intelligi: Hinc etenim Pſalmiſta ait, Verbi

Apoc. 20 victorin. Pictauié. | Lib. 1. in Apoc. | Aug. in ciuit. Dei libr. 20. cap. 7. | Gregor. Mor. lib. 18. capit. 27. & lib. 32. c. 12. | Pſal. 104. | Aug. in Pſal. 104. | Mor. lib. 9. cap. 1

quod

quod mandauit in Mille generationes. perfectionem diuinæ legis, & eorum qui legem percipiebant, per Mille generationes oſtendens. cum profecto conſtet quod ab ipſo Mundi exordio vſq; ad Redem-
Cap. 3. *toris aduentum per Euangelium Lucæ non amplius, quam ſeptuaginta ſeptem propagines numerentur. Quid ergo in Millenario numero niſi ad proferendam nouam ſobolem, perfecta vniuerſitas præſcitæ generationis exprimitur? Quia vero monas decies multiplicata in denarium ducitur, denarius per ſemetipſum ductus, in centenarium dilatatur, qui rurſus per denarium ductus in Millenarium tenditur, cum ab vno incipimus, vt ad Millenariũ veniamus, quid hoc loco vnius appellatione, niſi bene viuendi initium? Quid Millenarij numeri amplitudine, niſi eiuſdem bonæ vitæ perfectio deſignatur? Vnde & per Iohannem dicitur: Et regnabunt cum eo Mille annis. quia videlicet regnum Sanctæ Eccleſiæ vniuerſitatis perfectione ſolidatur. Aliter, ex commentarijs Aretæ: Mille anni, non hi dicuntur, qui decies centum multiplicati, id numeri prꝑſtant: ſed quia denarius numerus, primus; numerus perfectus eſt, ex vnitatibuss conſtans; itemq; rurſus idẽ decies multiplicatus, centũ conſtituit; & iterũ hic per decem multiplicatus, aceruum conficit Millenarium, de perfecto ad perfectius aſcendens, merito ipſi Deo, qui omniũ perfectionem longe ſuperat, perfectionem conuerſationis cum hominibus ſepoſuit; non quod omnino tantus ſit annorum numerus; ſed hoc eſt quod per perfectum numerum indicat, quod vniuerſum, quidquid illud fuerit temporis ſpacium, quo Chriſtus cum hominibus conuerſatus eſt, neutiquã imperfectioni ſit adſcribendum. Hæc ibi. Alibi rurſus cum vellet Pſalmographus infinitatem*
Pſal. 118 *oſtendere precij dixit: Bonum mihi lex oris tui, ſuper Millia auri & argenti, hoc eſt, ſuper omnes diuitias Mundi, quæ huic ve-*
2. Eſd. 3. *ræ ſapientiæ non valent æquiparari. ſic Mille cubiti muri Hie-*
2. Par. 1. *ruſalem perfectam operationem deſignant. Quod vero Salomon obtulit Domino Mille hoſtias, & circa Ciuitates Leuitarum debebat eſſe ſpatium Mille paſſuum pro pecoribus paſcendis: per*

Mille

Mille hoſtias, & Mille paſſus intelligere debemus plenitudinem virtutum, quæ ſcilicet Deo a fidelibus offerri debent; & in quibus pecora, ideſt Chriſti fideles, impinguari continue debent, vt ſic cuilibet dicatur, quod dictum eſt Rebeccæ: Soror mea paruula es. crescas in Mille millia. Gen. 24. *Præſignat adhuc Millenarius vniuerſitatem Beatorum. Quare Balthaſar Rex, vt habet prophetia Danielis, fecit grande conuiuium optimatibus ſuis Mille: & vnuſquiſque ſecundum ſuam bibebat ætatem.* Dan. 5. *Balthaſar enim qui interpretatur abſorbens diuitias, Deum ſignat, qui diuitias æternæ beatitudinis in ſeipſo continet, & abſorbet, qui pro certo in patria Paradiſi Mille optimatibus, ideſt, Electis omnibus facit magnum conuiuium & immenſum, ita quod vinum æternæ felicitatis ſecundum ætatem propriorum meritorum bibunt, & recipiunt vniuerſi. Millenarius etiamnum collati muneris plenitudinem notat. nam Mille, quibus præeſt vir fortis, æternam requiem ſignant.* 1. Paral. 12.

DE NVMERO CIƆXCV.

Taciturnitatem ſignificabant Aegyptij numero 1095. hanc afferentes cauſſam, quod compertum ſit eo dierum numero, qui annos tres complectitur conſtituto anno ex diebus tercentis ſexaginta quinq; more Aegyptiorum, niſi cœperit puer affari linguã eius præpeditam eſſe, nec vllam ſupereſſe ſpem, vt amplius loquatur. Exſtat adagium apud Suidã in plane tacentes Σιωπηλώτερος ἔσομαι καὶ τῶν Πυθαγόρα τελεσθέντων, *ideſt: Taciturnior ero his etiam, qui Pythagorę ſunt initiati. Nam Pythagoræ diſcipuli præceptum habebant exercendi ſilentij per annos tres. quod quidem triennale ſilentium (vt eſt apud Origenem) hinc inſtitutionem habuiſſe dicunt, vt naturæ ſpecies exprimeretur in diſcipulis, quos vt tunc primum natos alendos, educandosq. animi cibo ſuſcepiſſet.* Pieri' in Hierogl.

DE

DE NVMERO CIↃCC.

Iuſt⁹ Ep. Orgelita n⁹ i Cât.

NVmerus 1200, qui aſcendente duodenario per centenarium adimpletur, Apoſtolis, vel apoſtolicis viris, qui ex eis ſpiritualiter per Euangelium in Chriſto ſunt geniti, conuenit. qui in ſumma perfectione conſtituti, tãquam illa terra optima centeſimum fructum auctori ſuo re-
Cant. 8. ſpondet. De quibus in Cãticis ſcriptum eſt: Mille tui pacifici, & ducenti his qui cuſtodiunt fructus eius. Merito aũt pacifici, ideſt, Chriſti Diſcipuli deſcribuntur, quia ipſi Eccleſiæ fructus cuſtodiũt, cum vel malos foris doctrinæ ſuæ voce deterrent, vel ſuis orationibus, de improbis canibus & beſtiarũ morſibus Eccleſiam, quam Chriſtus plantauit, defenſare non ceſſant. Ad quam ſub nomine
Iſa. 62. Hieruſalem dicit Dominus per Prophetã, Super te, & ſuper muros tuos poſui cuſtodes tuos, tota die & nocte, vſque in finem non tacebunt.

DE NVM. CIↃCCLX. ET CIↃCCXC.

OMnium Philoſophorum eadem eſt ſententia, ſimilitudinem in numeris ſuperfluis, non virtutis eſſe, ſed vitij. quod tamen rata ſerie, præcipue in ſacris Oraculis, intelligendum videtur. Qui.n. magis partibus ſuis excreſcit, is maxime vitiorum eſt æmulator. huiuſmodi eſt nu-
Cap. 12. merus 1260, quem non ſine myſterio D. Iohannes taxauit in ſua Apocalypſi dicens de Eccleſia: Mulier fugit in ſolitudinem, vbi locum habebat paratum a Deo, vt ibi paſcant illam diebus Mille ducentis ſexaginta. Quod perinde eſt ac ſi dixiſſet: Spiritalia ſeminantes paſcunt Eccleſiam quandiu peregrinando in hoc ſæculo perſecutiones tolerat. Porro quia tanto tempore agitanda eſt ſumma perſe-

perſecutionis in illo filio perditionis Antichriſto notas effundente inimicitias, appoſite tot dierum numero vniuerſa perſecutionū tempora intelliguntur. De perſecutione Eccleſię verba faciens Daniel, vſurpauit numerū 1290, qui licet quidem paullo maior, quā 1260, et vterq; ſuperabundet partibus: de partibus tamen minoris huius, quam de partibus maioris illius excreſcit multo numeroſior quantitas. numerus .n. 1290 his partibus continetur. 1.2.3.5.6.10. 15.30.43.86.129.215.258.420.& 645. quibus in vnum redactis conficitur numerus 1878. At vero numerus 1260. habet partē dimidiam 630. tertiā 420. quartā 315. quintā 242. ſextā 210. ſeptimam 180. nonam 140. decimam 126. duodecimā 105. decimam quartam 90. quindecimam 84. decimam octauā 70. nec caret vigeſima 63. vigeſima prima 60. vigeſima octaua 45. trigeſima 42. habet trigeſimam quintam 36. & ab his denominatas videlicet trigeſimā ſextā 35. &c. fiunt omnes in vnum collectæ 3108. Ita numerus 1260, ſuperfluit, & vltra menſuram ſuæ originis creſcit partibus, tanquam ſi quis multis ſuper naturam manibus natus ſit, vt centimanus Gigas, vel quicquid vnquam monſtruoſum naturæ in partium multiplicatione ſurripuit. Illud ēt de hoc myſterio dici pōt numerum 1260, ob ſexageſimum, vniuerſam perſecutionem inſinuare. Non.n. dumtaxat nouiſſima eſt Eccleſiæ perſecutio intimata; ſed & omne tempus quo Gentes & Hæretici illam odio proſequuntur. Quemadmodum prophetia Danielis numerum 90 accepit aptiorē ad inſinuandam magnitudem perſecutionis Antichriſti, quæ tanta erit, vt pene ſola debeat agnoſci, ac præ vniuerſis perſecutionibus ſola computari, quaſi cæteræ perſecutiones illi comparatæ, perſecutiones non ſint, aut fuerint. Atq; hic licet ſcrutari immenſam Dei miſericordiam, qui vires inimicorum in oppugnanda Eccleſia, mirabiliter temperet, ad vtilitatem Sanctorum ſuorum. Siquidem oī hoc tempore præſentis ſeculi, vſq; ad finem Mundi longiſſimum illis conceſſit ſpatium oppugnandi, ſed exiguam dedit lędendi poteſtatem. At vero prope finem ampliſſimam accipiet per Anti-

Cap. 12.

Augſt. in ciui. Dei libr. 20. cap. 8.

Mar. 13.

Augſt. in Ciuit. li. 20. capit. 8. Gregor. mor. lib. 33. cap. 12.

chriſtum poteſtatem; ſed ad id tamen breuiſſimum ei tempus erit præfinitum. niſi enim illa ſæuiſſima perſecutio eſſet breuiſſima, multi perirent, qui non ſunt perituri, Vnde & Dominus ait: Niſi breuiati fuiſſent dies illi, non fieret ſalua omnis caro.

Matt. 24.

DE NVMERO CIↃIↃC.

Illeſimus ſexcenteſimus a quadragenario tetragonus eſt. nam quadragies quadraginta totidem faciunt. Hunc etiam componunt quater quadringenti. In diuinis ſcriptis totum inſinuat Mundum, cuius partes quattuor eſſe conſtat. Apoc. capite decimoquarto ſcriptum legitur, quod manauit ſanguis vſque ad fræna equorum per ſtadia Mille ſexcenta, quaſi dixeris, per quattuor Mundi partes, Ortum & Occaſum, Septentionem & Meridiem. Vnde & Lamentationes Ieremiæ carminibus Hebraicis cōpoſitæ, quattuor ſunt, & quadruplici alphabeto diſtinctæ, quia in illis Ieremias non ſolum Iudæorum, ſed etiam totius Mundi ſcelera deplorat, & omnes ad deplorandum inuitat.

F. Hector Pint. mom. in Ier. c. 1

DE NVM. CIↃIↃIↃCCXXIIX.

Icturi de numero 1728, referemus mirū quoddam commentum de numero, ordineq; intelligentiarum animarum, quod veteribus Theologi tribui poteſt. Eſt.n. hic numerus duodenarij cubus, porro exploratum apud nos eſt, numerum cubum plenitudinem, firmitatemq; ſignificare, vnde etiam numerus in cubum procedens, vniuerſam expli-

cat

eat perfectionem. Cum.n.vltra tres terminos non ſit procedendum ex Pythagoræorum ſententia, quaſi tribus terminis longo, lato, profundo ſit quieſcendum, cubus numeri vltimus proceſſus eſt, ac perfectio. Hanc proceſſionem Pythagoræi tam rebus ſeiunctis & æternis, quam corporeis, caducisq. diuine accommodabant. Ergo duodenarius primus numerus ſecundus, (cuius plenam conſummatamque virtutem proprio tractatu proſecuti ſumus) in ſuperficiem, cubumque procedens, numerum 1728 conſtituit, qui vniuerſam plenitudinem firmitatemque procedentem ex duodenario numero continet. Hac itaque ducti ratione, cum duodecim ſint principes animæ in vniuerſo, nonnulli exiſtimarunt, harum ſingulas duodenis alijs præeſſe, quarum ſingulis duodenæ pareant animarum legiones, vt in numerum 1728 excreſcant. quarum ſingulæ totidem habeant numero animas, quot habet ſtellas poſtremus Orbis. Hunc, de quo agimus, numerum Vniuerſo potiſſime conuenire ſentiunt Pythagoræi, quod millenarius, in ipſo numero latenter incluſus, ſignificet Firmamentum in ſtellis quodammodo latens; numerus vero ſepties centum, planetis ſeptem ſequentibus Firmamentum congruat; additus autem eſt 28 ad Lunarem circuitum exprimendum. reditus ſiquidem Lunæ ad idem Heliophori punctum, 28 numero deſignatur. Competit numerus 28 Lunæ alia quoque de cauſſa, quoniam Luna viginti octo manſiones habet inſignes. Myſtica autem ratione millenarius quadratus, ex centenario pariter æquilatero procreatus, Firmamento præcipue competit propter motum eius æqualem, ſimplicem, ſimpliciter circularem. Planetis, propter inæqualem ac multiplicem motum, iure optimo congruit numerus 728, qui inæquilaterus eſt, nec ſolum propterea longus, ſed inſuper eſt oblongus. nam numerus ſepties centum extra controuerſiam eſt oblongus, quippe cum latitudo eius ſit ſeptem, longitudo vero centũ. ſi huic oblongo addideris 28, nihilominus oblongus erit. Hęc ex doctrina Pythagoręorũ. Ceterũ diuinus Plato li. de Rep. 8. duode-

Franciſc. Diacet' Floré. de amore li br. 2. c. 1.

narium tanquam diuinum celebrans, illum aſſerit magnam Ciuitatibus portendere mutationem, ſi quando multiplicari contigerit, atq; ad 144, ſuum quadratum peruenire. Poterunt autem in melius demutari, ſi prudenti diſciplina regantur: nec fato tunc; ſed imprudentia collabi poterunt. At cum peruenerit ad ſolidum numerum 1728, tanquàm finem ſuum contigerit, declinabit poſtea, tuncq; fatali numero, non imprudentia, collabetur. tanta eſt huius
Io. Bodinus libr. de Rep.
numeri uis. Hoc autem breuitati conſulens, quattuor duntaxat exemplis comprobabo: A Nino primo Aſſyriorum rege, vſq; ad Darium poſtremum regem Perſarum, qui ſcilicet poſt Arbelæ conflictum ab Alexandro illo magno profectum, fugiens occiſus fuit, 1728 anni interfuerunt: at quoniam Herodotus, Diodorus, Trogus Pompeus, & Iuſtinus ſuam a Nino hiſtoriam contexuunt, hinc ego Philonis Hebrei ſubductam ſum rationem ſecutus. Præterea hiſtorici hunc ipſum numerum cucuriſſe a diluuio, vſque ad regni Iudæ deſtructionem, & Hieruſalem vaſtatam, ac Templi incendium abſolutum teſtantur. Eodem temporis ſpacio Aegyptij ab Aſſyrijs regibus deſciuerunt. Athenienſes a Piſiſtratorum ſe tyrannide vindicarunt. Qui plura deſiderauerit, legat ſcriptores hiſtoriarum, quorum intentio fuit ſcriptis ſuis mandare primos ortus, incrementa, declinationes, deinde interitus Regnorum & Rerumpublicarum.

DE NVMERO CIƆ CIƆ.

Cap. 5.

NVmerus Duo millia a diuina ſcriptura celebratur, eo potiſſimum in loco Euangelij apud Marcum, vbi refert Duo millia ſpirituum immundorum, qui introierant in porcos, fuiſſe in mari præcipitatos, & ſuffocatos ob vnius hominis ſalutem. Symbolice enim vt Gloſſa adducit ordinaria, porci ſignificant homines immundos, qui vocis

& ar-

& rationis expertes in monte ſuperbiæ paſcuntur, & lutulentis a-
ctibus oblectãtur; quibus per cultum idolorum poſſunt dęmones do
minari. Nam niſi quis porci more vixerit, in eum diabolus poteſta-
tem nõ accipit, niſi forte ad probandum, non autem ad perdendum.
Beda com. in Mar. eundem Euangelij locum explanans: Significat Li.1.c.21
(inquit) quia iam clarificata Eccleſia, & liberato populo gentium
a dominatione dęmoniorum, in abditis agunt ſacrilegos ritus ſuos,
qui Chriſto credere noluerunt, cęca & profunda curioſitate ſubmer
ſi. Valerius Probus notat hunc numerum littera Z, quam ſemper
in ſortibus inauſpicatam, & mali euentus fuiſſe refert Alexander
ab Alex. Genialium dierum lib. 3. ca. 5. ἴσσα idest Iſſa (inquit Sui-
das) vox eſt de his quibus littera Z, obuenit, & oĩa male cadunt.
Martianus Capella in nuptijs Philologiæ & Mercurij teſtatur
hoc elementum inuiſum fuiſſe Appio Claudio, quod dentes mortui,
dum exprimitur, imitetur.

DE NVMERO CIƆ CIƆ CIƆ.

Millenario ter repetito variæ Beatorum perfectio-
nes deſignantur. Saul Tria millia virorum de
Iſraelitico populo elegiſſe dicitur, quia prædica- 1. Reg. 13. & 24.
tor veritatis ad defenſionẽ ſanctæ Eccleſiæ non
infimos ac debiles, ſed robuſtos & validos bel
latores inducit, vt Virgines, Continentes, &
Defenſores veritatis. Dum. n. exẽplo Virginum ad ſummam incor-
ruptionis alios accendunt: dum Cõtinẽtium vita alios a ſeculi corru
ptionibus auferunt: dum humilium debilitatem per auxilia poten-
tium defendunt, contra hoſtes ſanctæ Eccleſiæ boni Doctores, quaſi
cũ Tribus electorum virorum millibus veniunt. Viri aũt dicuntur
pro fortitudine. De Iſrael quoq. eſſe referuntur pro diuina contẽpla
tione. In ſummo. n. perfectionis numero cõtineri non põt, qui aut uir-
tute caret magni operis, aut notitia internę uiſionis. Eſt itẽ ſacratus

hic numerus quod in illo aĩa, et corpus, & ſpiritus, vel triformis do-
Gen. 22. ctrinæ ſcientia in ſcripturis diuinis, ſiue ſacramentũ ſanctiſſimę Tri-
Exho. 3. nitatis intelligi poteſt, pro eo quod oĩs credentium multitudo trium
dierum viam ambulans, ad perfectionem æternitatis peruenire de-
Beda. ſiderat. hinc vbi primum Eccleſiæ celebratum eſt Baptiſma, diſpen-
ſatorie pietas diuina, ab beatiſſimæ Trinitatis confeſſionem, parem
numerum collegit animarum, atteſtante Spiritu ſancto, & dicente
Act. 2. Vna die, prædicante Petro, appoſita animarum circiter Tria millia.
Iob 1. Quid porro in Tribus millibus camelorum Iob, niſi ad plenitudinẽ
fidei veniens torta Gentilium vitioſitas deſignatur? In ſcriptura.n.
Gen. 24. ſacra cameli nomine eſt Gentilitas figurata. Vnde & Rebecca ad
Iſaac veniens, dorſo cameli deducitur, quia ad Chriſtum ex Genti
litate Eccleſia properans, in tortis vitioſiſq; vitæ veteris conuerſa-
tionibus inuenitur. quę viſo Iſaac deſcendit, quia Domino cognito,
Chromatius Epiſcop⁹ Roman⁹ tractat. in Matth. 5 vitia ſua Gentilitas abiecit. Iam vero quod legimus apud Mat-
thęum dicente Domino: Quicumq; te angariauerit mille paſſus, va
de cum eo adhuc & alia duo. hunc ſenſum quidam ſpiritualiter in-
telligendum crediderunt, vt qui angariatus fuerit mille paſſus, id
eſt, vt quicumq; infidelis, vel necdum veritatis cognitionem conſe-
cutus, de vno Deo patre rerum omnium conditore, velut per iter
legis ingreſſus fecerit mentionem, vadas cum illo adhuc alia duo.i.
vt poſt Patris profeſſionem, per viam veritatis hunc eundem vſq;
ad cognitionem Filij, et Spiritus ſancti perducas, oſtendens illi nõ
ſolum Patrem, ſed & Filium, & Spiritum ſanctum eſſe creden-
3. Reg. 5. dum. Eodem myſterio Salomon, hoc eſt pacificus, qui eſt Chriſtus
Hiero. in Pſal. 89. Dominus, quando ędificauit Tẽplum Domino, elegit Tria millia vi-
rorum, qui præeſſent operibus & Templo, quia qui pręſunt operi-
2. Reg. 4. bus, Trinitatem pr ędicant. Scriptum eſt itidem ediidiſſe Salomo-
nem queſtionum Tria millia. Quid.n. per Tria millia queſtionum,
niſi plenitudo fidei in lege, & in Euangelijs a Chriſto tradita deſi
gnatur? Quæ dum tota multipliciter per allegoricos ſenſus ſub my
ſterio Trinitatis deſcribitur, quaſi Tres mille q̃ſtiones nũcupãtur.

DE

DE NVMERO CIↃIↃↃ.

NVmerus Quattuor millium, quemadmodum docet Theophilus Antiochenus lib. 1. Allegoriarum, propter quattuor notiſſimas Mundi partes, vniuerſitatem deſignat. Quod.n. Dominus noſter apud Matthæum cap. 15. et apud Mar. cap. 8. de ſeptem panibus. i. doctrina Spiritus ſeptiformi, & paucis piſcibus. i. Apoſtolis, quattuor hominum millia ſatiauit, ſignificat in quattuor Mundi cardines verbum Dei cucurriſſe. vt legimus Pſal. 18. In omnem terram exiuit ſonus eorum. Atq; idcirco forſan minime errabimus a recta ſententia, ſi illo
hominum numero dixerimus inſinuari Gentiles ex quattuor Orbis Hilarius in ca. 15.
partibus ad fidem adductos, & ad nouum Teſtamentum pertinen- Matth.
tes: vel etiam ſpirituales viros perfectionis quattuor generalium Ambr. in
virtutum rationem ac doctrinam habentes. Eodem myſterio Quat- Luc. capit. 5.
tuor millia Iſraelitarum cæſa a Philiſteis, deſignare poſſunt eos, qui 1.Reg.4.
mortui ſunt: quia quattuor Euāgeliorū veritatē recipere recuſarunt.

DE NVMERO IↃↃ.

AD corporeos ſenſus refertur numerus Quinque millium. Vnde lorica conſerta hamis, qua in-
dutus erat Goliath. i. diabolus, deſignat ſimu- 1.Reg.17
lat iuſtitiam, quando diabolus transfigurat ſe in Angelum lucis; quare habebat in pondere
Quinque millia ſiclorum æris. Quinq; millia In Ezech.capit.
quæ erant prophana extra templum, ex ſententia D. Hieronymi 48.
deſignant deditos quinq; ſenſibus. Carmina Salomonis Quinquies 3.Reg.4.
mille, pro quinque ſenſibus intelliguntur, quos qui in diuerſis virtutibus bene regit, beatus eſt. rectus n. vſus horum & moderatio, eſt quaſi ratio canendi Domino laudes. quo circa etiam per eos quaſi

Matt. 14. *Quinque millia carmina Domino Salomon canit. Quinque millibus virorũ ſattatis a Chriſto, deſignantur qui ſunt perfecti quinq; ſenſibus, qui ſcilicet viriliter agere, & conſortari ſatagunt ſobrie, & pie, & iuſte viuendo, vt cœleſtis ſapientiæ mereantur dulcedine recreari. Virorum quippe nomine ſolent in diuinis ſcripturis perfectiores quiq; figurari, quos ſcilicet feminea mollities nulla corrumpit, quales cupit eos eſſe, de quibus dicit Apoſtolus: Vigilate, ſtate*
1. Cor. 16 *in fide, viriliter agite, & confortamini. Hinc in Euangelica hiſtoria mulieres, & paruuli non computantur in numero, quia in Dei populo numerari digni non ſunt, qui vel paruulos in ſtultitia, & fatuitate, vel muliers in mollitie, & debilitate imitantur. Vnde Apo*
1. Cor. 14 *ſtolus: Nolite, inquit, pueri effici ſenſibus; ſed malitia paruuli eſtote.*
Nicetas Setroui[9] *Vel vita intellige. Quinq; panes reficientes Quinq; hominum millia, allegorico ſenſu ſunt naturalis illa de Deo doctrina, quę ex quinque ſenſibus innaſcitur, qua nutriuntur, qui ſenſualem duntaxat vitam agunt, neq; mentis alis ad ſublimiorem ſpeculationẽ euehuntur. Vnde etiam per hordeaceos panes ſignificatur hanc naturalem doctrinam promtam atq; obuiam eſſe, & imperfectam habere ſpeculationem; quandoquidem nec hordeaceo pane quicquã eſt vilius. Quod autem cum mulieribus & pueris comedunt, id ſignificat eos a voluptatum cupiditatibus, atq; imperfecta rationis infantia non plane liberos atq; ſolutos eſſe. Deniq; cophini duodecim, qui multitudine ſatiata ſuperſunt, naturalem, & moralem, & theologicam doctrinam ſignificant. Hæ.n. ſuperfuerunt, quia nullam harũ ſubierunt, hoc eſt intellexerunt, nimirum ex ſolis ſenſibus, velut craſſi & ſtupidi, Creatoris cognitionem aſſecuti. Ternaria enim eſt theologica doctrina, propter ſanctam vnius diuinitatis Trinitatẽ. Quadruplex aũt moralis dicitur, propter quattuor primarias & generales virtutes. prudentiam, fortitudinem, temperantiam, & iuſtitiam. Quinaria autem naturalis propter materiam, quæ ex quattuor elementis conflata, formam quintam adiunctam habet. neq; .n. aliud quidquam eſt natura in ſenſum cadens, quam materia forma*

conue-

conueſtita. Tales autem ſunt eorũ epulæ, qui ſimpliciter ad Deum tendũnt, nec ab inueterata & in habitum perducta animi affectio ne erga eam animæ partem, quæ perturbationibus agitatur, atque a rõne auerſa eſt, plene adhuc expurgati ſunt. Eſt adhuc alia huius numeri ratio. poſſunt .n. quos Dominus myſticis dapibus aluit, ſigni ficare homines veteris legis, qui aſperitate legis vtebantur. Ad Iudęos.n referri quandoq. ſolet hic numeri calculus propter pentateuchum. Nam poſt aſcenſionem Domini, loquente D. Petro, Quinq. Act.4. millia hominum baptizata ſunt. Sed audiamus quæſo D. Hieronymum ſuis verbis hunc locum exponentem. Puer, inquit, qui habet Ioan.6. quinque panes, mihi ſignificare videtur Moſen; duos autem piſces, Matth.14 quia par numerus, ad legem refertur. Igitur Apoſtoli ante paſsionem Saluatoris & coruſcationem Euangelij fulgurantis, non habe bant niſi quinq; panes, & duos piſciculos, qui in ſalſis aquis, & in amaris fluctibus verſabantur. Et rurſus. Iuxta numerum quinq; panum, et comedentium virorum, Quinque millium multitudo eſt. Necdum enim ſecundum ſuperioris ſigni narrationem ad ſeptenarium ſacratum & perfectum numerum venerat, quem qui comedunt, quattuor millia ſunt, qui numerus ſemper in laude ponitur; & quadrangulus lapis non fluctuat, & non eſt inſtabilis; in Matt. 15. & ob hanc cauſſam etiam Euangelia in eo numero conſecrata ſunt. Hæc de numero Quinque millia dixiſſe ſit ſatis, ſi illud ſuperaddatur. De iure triumphandi exſtitiſſe apud Romanos legem.

Ne quis triumpharet, niſi qui hoſtium Quinque millia vna acie ceciſſet.

DE NVMERO IↃↃXL.

NVmerum Quinquies mille et quadraginta ſummopere commendat Plato in Magiſtratuum, domiciliorum, agrorumq. partitione, utpote omnium cōmodiſſimum, multas in ſe diſtributiones partium integras continentem. Quandoquidem ſi vniuerſum hunc numerum in binas ſecemus partes, pars dimidia, 2520 cōtinebit; ſi in partes tres, pars tertia erit 1680; ſi in quattuor, quarta pars 1260; ſi in quinque quinta quælibet pars 1008 cōtinebit; ſi in ſex, ſexta quælibet 840; ſi in ſeptem, ſeptima pars 720; ſi in octo, octaua 630; ſi in nouem, nona 560; ſi in decem, decima 504. huc vſq; partes omnes ſunt integræ. Sed ſi in vndecim ſecemus, vndecima 458, atq; inſuper duę vndecimæ portiunculæ; quod ſi in duodecim, duodecima, 420, Sed ipſum Platonem audiamus. Quinquies mille & quadraginta ſint conuenientis cuiuſdam numeri gratia agrorum participes diſtributioniſq; defenſores. Ager autem & habitationes ſimiliter eaſdem in partes diſtribuantur, vt vir, et portio cum diſtributione conueniant. Et in primis duas in partes totius numeri partitio fiat: deinde in tres, licet & in quarta, & in quinta, & vſque ad decem deinceps. Oportet certe legiſlatorem tantum de numeris intelligere, vt quis qualiſq. numerus ſingulis Ciuitatibus commodiſsimus ſit, nō ignoret. Dicamus autem eum numerum qui plurimas & præſertim deinceps ordine diſpoſitas in ſe ipſo diſtributiones recipit. Porro vniuerſus numerus omnes in omnia partitiones habet; ſed Quinquies millium & quadraginta numerus, & ad bellum, & ad pacem, ad contraria omnia, ſocietates, tributa, diſtributiones, non in plures, quam vnam de ſexaginta partes incidi poteſt. Hactenus Plato lib. 5. de legibus. Amplius autem libro ſequenti, hæc affert. Oportet repetere quot numerus Quinque millium & quadraginta partitiones commodas habuit, atq; habet, tum totus ipſe numerus, tū

qui per tribus ipſas porrigitur, quem totius partem duodecimam poſuimus, vnam & viginti vigeſies rectiſſime natam. Atque vt totus numerus duodecim conſtat partibus: ita tribus ipſa in duodecim ſcinditur. ſingulas itaq. partes ſacrum eſſe Dei munus exiſtimare debemus, cum & menſes, & circuitum vniuerſi ſequantur. Quapropter, & Ciuitatem omnem ducit, quod ipſis innatum eſt, ad eas ſacrādas. Alij forſan rectius, quam alij partiti ſunt, ac Dijs partitiones ſuas felicius dedicarunt; nos autē nunc rectiſſime arbitramur Quinque milium & quadraginta numerum elegiſſe, qui omnes ab vna vſq; ad duodecim deciſiones habet, vndecimo numero ſolum excepto, qui minimo quodam remedio redintegratur. reſtituitur enim ſi duæ ad alteram partem domus acceſſerint.

DE NVM. IↃↃCIↃ.

Non prætermittendus eſt numerus Sex mille, cum nonnullos veterum ſcriptorum tam ex Hebræis, quam Chriſtianis in hanc ſententiā deueniſſe conſtet, huius Mundanæ machinæ ætatem Sex annorum millibus eſſe cōcluſam. Quod eos dixiſſe putarim per coniecturā ad animi recreationem, non autem definiendo. Neque.n.ignorarunt eum qui dicit: De die illo et hora nemo nouit, nec Angeli Dei; ſed verum exitum & finem ſeculi ſolus ſcit creator temporum & vniuerſorum. Ceterum Deus (inquiunt) abſcondit ipſum diem et horam. poſſunt autem tempora conijcere hi qui habent Sanctum ſpiritum, qui cognoſcit & profunda Dei. Conijcimus ergo ex rebus, & verbis Dei, & Scripturæ quæ de conſummatione dicta ſunt, ænigmatice, et occulte. Sic aūt argumētamur.

R. Iſaac in primum ca. Geneſ.
Irene⁹ li. 5. cap. vlt.
Lact. Iſir. li. 7 cap. 14.
Tichonius reg. 5.
Q. Iuli⁹ Hilarion lib. de Muodi duratione.
Rabanus in Deut. lib. 1. cap. 11.
D. Cyprianus ad Fortunatum de cohortatione martyrū
Iuſtinus in Dialogo quē habuit cum Tryphone.
Victorinus in commentarijs Apocalypſ.
Aug. in Ciuit. Dei lib. 20. cap. 7.
Hilar. ca. 17. in Matth.

Primus verſus Geneſis, quo continetur ſumma operum Dei, ſex vicibus literam א exprimit, Aleph autem millenarium notat. Sex primi parentes Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared

mortui

mortui ſunt, ſeptimus Enoch viuus in cœlum tranſlatus eſt. quia poſt millenarios ſex, quibus labor, & mors viguerit, ſeptimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Iſidorus adductus in Glo. ord. Gen. 5. Enoch, inquit, ſeptimus ab Adam placens Deo, qui & tranſlatus eſt, ſeptimam requiem ſignificat, ad quam transfertur qui tanquam ſexta die, ideſt ſexta ætate ſeculi per Chriſti aduentum formatur: tranſactis autem ſex millibus annis, facto iudicio & renouato cœlo & terra, transferentur Sancti in vitam æternam. Deus ſex diebus totius Mundi fabricam abſoluit, ſeptimo quieuit, ac ſabbatum conſecrauit. eſt autem inter decreta veteris Hebraicæ diſciplinę per illos ſex dies Geneſeos Sex mille annos Mundi ſic deſignari, vt ſint quę dicuntur opera primi diei, vaticinium eorum, quæ primo Mundi millenario futura erant vt contingerent; opera item ſecundi, eorum quæ in ſecundo, & ſic deinceps. cui ſententię atteſtatur etiã Moſes Gerundinenſis theologus primæ celebritatis apud Hebræos. Meminit & D. Hier. Epiſtolà ad Cyprianũ exponens pſalmum 89, Moyſi inſcriptum. videturq; opinio hęc pręcipue illi fundamento inniti quod mille anni (vt dicitur 2. Petr. 3.) ſunt apud Deum ſicut Dies vnus. Eidem argumẽto innitur Anaſtaſius Synaita hęc ſcribens in Hexameron: Perfecta & plena nox eſt quingenteſimus annus diei; nox autem dimidia eſt annus ducenteſimus quinquageſimus. Suffragatur Gaudentius Epiſcopus Brixienſis dicens: Exſpectamus, illum vere ſanctum ſeptimi milleſimi anni diẽ, qui adueniet poſt iſtos ſex millium videlicet annorũ ſeculi, quibus completis requies erit verę ſanctitatis, et fideliter credẽtibus in reſurrectione Chriſti. nã nulla erit ibi pugna cõtra Diabolũ, qui tunc vtiq; detinebitur ſupplicijs religatus. Hæc ille. Accedit oraculũ Helię Iudei, quod habetur in Talmud: ששת אלפים שנה העולם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח*. quod Latine interpretatum ſonat: Sex mille annorum Mundus. Duo mille inane, duo mille lex, duo mille dies Meſſię. Quod propemodum inſinuare videtur. ad legem duo millia*

Tract. de idololat.

lia

lia; duo item millia a lege ad Chriſtum; & duo ſuperſunt millia a Chriſto ad Vniuerſi terminum. Naturæ ſiquidem tempus, quod vocant inanitatis, ab Adam ad Abraham, cui ſucceſſit Moyſes. (Eraſmo Reinholdo ſupputatore) 2023 annis abſoluitur. Legis deinde tempus ab Abraham, cui datum fœdus circunciſionis totius antiquæ legis radix & firmamentum, vſq. ad Chriſtũ, per quem nobis gratia, comprehendit annos 1939. Quo fit vt a prima rerum creatione ad Chriſtum fluxerint anni 3962. Conſentit Iohannes Lucidus apud quem ab Adam ad Abrahã numerãtur anni 1948, ab Abraham. ad Chriſtum 2012. Eſt eiuſdem ſententiæ Iohannes Picus Miran. qui ab Adã ad Abraham cõnumerat annos 1948; ab Abraham ad Dauidis regnum 940, teſtimonio vtriuſq; editionis, & Rabani; a Dauidis regno ad initium eius captiuitatis, quæ ex vaticinio Ieremiæ annis quinquaginta durauit, 480 idem Beda, & Rabano conſentientibus. ab ea vero captiuitate, ideſt ab eo quo cœpit tempore, ad Chriſtum 590. quos ſi colligas, inuenies tempus legis annorum 2010. Et totidem annorum coniecturalis duratio gratiæ. quod idem Picus ſentire videtur hæc ſcribens concluſione nona Cabaliſtica: Si qua eſt, inquit, de nouiſſimis temporibus humana coniectura, inueſtigare poſſumus per ſecretiſſimã viã cabalæ, futurã eſſe cõſummationem ſeculi hinc ad annos quingentos & quattuordecim, & dies vigintiquinq. Porro quando hæc ſcribebat Picus, annus agebatur redemtionis noſtræ 1486, vt ex illius vita conijcitur. quibus ſi addas annos 514, perficitur numerus 2000. Alij hanc in lucem prognato generi humano, poſt Adæ lapſum, ad Mundi finem ſex millia annorum aſſignata fuiſſe probãt ex verbis Moſis, apud quem cũ vniuerſa caro abhominandis ſe flagitijs penitus tradidiſſet, terramq; contaminaſſet, dixit Dominus: Non permanebit ſpiritus meus in homine in æternum, quia caro eſt, eruntq. dies illius centum viginti annorum, myſticorum ſcilicet, ſeu magnorum Moſaicorum, qui ſpacium quinquaginta annorum ciuilium noſtrorum contineant (vt docuit Nicolaus Cuſa) quibus per nu-

Lib. 5. capit. 10. in Astro.

Gen. 6.

merum

merum 120 ductis, exactiſſimo calculo Sex annorũ millia pœniten-
Act. 7. *tiæ generali aſſignata exſurgant. Idem confirmauit ætas Moſis, quę*
Deuter. 34. *præterquam quod centum viginti annorum fuerit, myſtice Sex an-*
norum millia ætatis Mundi arguens, etiam duo millia legis, & duo
millia annorum Chriſti magno myſterio triplici vitæ ſuæ varietate
adumbrauit. Quadraginta ſiquidẽ annis in aula Pharaonis agens,
tempus inanitatis, quod legem præceſsit, prefigurauit, cum Ietro-
Exho. 7. *ne quadraginta annis vitam ducens, exſilio ſuo exſilium Iudaici po*
puli ab exitu Aegypti ad Chriſtum vſq; ſignificauit. quadraginta
vero poſterioribus annis, quibus populũ rexit, tempus a Chriſti ad-
uentu vſq; ad Mundi conſummationem manifeſtiſsimo typo decla-
rans: Eandem ſententiam caput duodecimum Leuitici comprobare
videtur, Mulier .n. ſi ſuſcepto ſemine maſculum peperiſſet, immun
da erat ſeptẽ diebus, iuxta dies ſeparationis menſtruę, et die octauo
circuncidebatur infantulus, ipſa vero trigintatribus diebus mane-
re debebat in ſanguine purificationis. Quod ſi ſecundum hanc ſcri-
pturam, ſeptem dies immunditiei addamus, triginta tribus diebus
purificationis, quadraginta dies maſculi, temporis myſtici corporis
Chriſti, Eccleſię ſcilicet duorum annorũ millium, exſurgunt. Sin
autem feminam peperiſſet, immunda erat duabus hebdomadibus,
iuxta ritum fluxus menſtrui, & ſexaginta ſex diebus manebat in
ſanguine purificationis ſuę. Quod ſi duas hebdomadas ſexaginta
ſex diebus coniungamus, octoginta dierum myſticorum efficiemus
duplicem matris Euę prolificationis, & mariti ſorte condemnatę
numerum, ſcilicet inanitatis & legis, quattuor annorum millium,
cui ſi myſticos illos numeros quadraginta, maſculi ſcilicet duorum
annorum millium addamus, annos Sex millia durationis Mundi
exactiſsimo calculo conficiunt. Addamus obiter Tyrrhenam fabu-
lam de Mundi ætate a Suida deſumtam. Apud Hetruſcos, quos &
Tyrrhenos & Thuſcos nuncupamus, hiſtoriam ſcripſit vir peritus.
hic Opificem rerum omnium Deum duodecim annorum millia im-
pẽdiſſe rebus omnibus a ſe conditis, eoſq; in duodecim quę vocentur

domos

domos diſtribuiſſe ait, ac primo millenario feciſſe cęlum & terram; altero feciſſe firmamentū id quod appareat, et vocaſſe cęlum; tertio mare & aquas in terra oēs; quarto lumina magna Solem, & Lunam, & ſtellas; quinto aīam omnem volucrum, & reptilium, & quadrupedum in aere, terra, & aqua degentium; ſexto vero hominem. Videntur itaq; primi ſex millenarij ante formationem hoīs pterijſſe, et reliquos Sex millenarios duraturū eſſe genus humanū.

DE NVMERO IↃↃ CIↃ CIↃ.

NVmero Septem millium uniuerſitas ſignificatur illorū, qui etiam in illo tēpore malo, regnātibus Achab et Iezabel, impietati non conſenſerunt, latentes apud ſemetipſos, et colentes Deū verum. Cum enim Helias conſediſſet in monte Horeb, in quo audiuit arcana Dei conſilia, & futuras immutationes temporum in his quæ facturus erat Deus poſt ipſum, poſtulatus a voce Dei ſe palam alloquentis, quidnam ibi ſedens ageret? reſpōdit: Zelo zelatus ſum pro Domino Deo exercituū, quia dereliquerunt Dominum Deū patrum ſuorum filij Iſrael. Prophetas tuos occiderunt gladio, & ego derelictus ſum ſolus, et quærunt aīam meam vt auferāt eam. hæc Helias arbitratus forte preter ſe vnū, oēs ſui temporis Iſraelitas declinaſſe cum Rege ſuo poſt ſimulachra et idola ſed audiuit mox a Deo ſui caſtigationē reſpōſi, dicente Domino: Dereliqui mihi Septē millia virorū in Iſrael, qui nō curuauerunt genua ſua ante Baal. Vt cum ſeptenarius ſignificet requiē, ſint figura conuerſorū, qui peccati onere depoſito, ad Chriſti requiē uenerunt ad menſurā viri perfecti. Septē millia ouiū Iob, auctore D. Hier. plebē Chriſti deſignant, propter innocentiam, quæ in Baptiſmo ſordes peccatorū depoſuerūt. apud Greg. li. 2. Moral. ſignificant cōuerſos ex Iudęis. Vel Septē millia ouiū poſſidemus, cū cogitationes innoxias perfecta cordis mūditia intra noſmetipſos, inquiſito veritatis pabulo, paſcimus. Paralip. 1. ca. 29. dicit Dauid ſe paraſſe 7000. talentorum argenti probatiſſimi ad deaurandos parietes tēpli.

Rupert. in Amos. 3. Reg. 19 Orig. in cap. 11. ad Rom. Hier. in capit. 8. Zachar. Rom. 11

DE NVM. CCIƆƆ.

NVmerus Decem millium numeroſam notat multitudinem, certo tamen numero nobis indefinitam. Quod enim apud Matthęum capit. 18. ſub numero Decem millium talētorum ſeruus adducitur, atq; omni ære alieno a Domino liberatur, quid aliud ſub hoc myſtico numero inſinuat euangelica lectio, quam uniuerſa prorſus peccata dimittenda eſſe, vt viciſſim nobis a Domino remitti poſtulemus? cum vnuſquiſque noſtrum correctioni & pœnę obnoxius ſit, ac ſecum lutea hæc
Pſal. 90. maſſa plurimum æris alieni circumferat. ſic Pſalmographus dicens: Decem millia a dextris tuis cadent. huius numeri expreſſione copioſam & minime nobis conſtantem innuit cadentiũ a dextris Dei
Pſal. 67 turbam. Et in alio pſalmo cum dicit: Currus Dei decem millibus multiplex. eo numeri calculo ſignificatur innumera Sanctorum multitudo. Sed illud animaduertendum videtur, huius numeri ſupremam perfectionem. non in terra, ſed in cœlo reperiri poſſe. cuius rei argumentum eſt quod de viris, qui erant cum Saul, non ſcriptum
1.Reg.14 eſt, eos fuiſſe Decem millia, ſed: Quaſi decem millia. Quaſi enim
Gregor.. Decem millia virorum illa ſunt, quæ in iſtius adhuc ſeculi exſilio poſita, illius beatæ ſocietatis formam in moribus ſuſceperunt. Quia enim nouem ſunt Ordines Angelorum, & ad illorum ſocietatem Electorũ illa multitudo ſuſtollitur, Decem millia virorum illa ſunt, quæ in ſanctis Angelis & electis Hominibus in æternę gloriæ ſede gratulantur. Nec eſt abſq; ſignificatione myſterij quod Angelorum Ordines nouenario, non quidem ſimplici, ſed aliquo modo compoſito, conſummantur; quia et ipſi ab intellectu ſimplici primo ſeiuncti, aliquam compoſitionem admittunt, quia in illis eſt eſſentia, & virtus ipſos perficiens, vel materia, vt aiunt, metaphyſica, & forma. Ceterum quia in ipſis ſunt gradus perfectionis, Deo proximiores, nouenario ternarij quadrato deſcribuntur, manifeſtiſſimã ſimplicis

ternarij gerentes imaginem. Hoc etiam dignum eſt, mea quidem ſententia, ſpiritali conſideratione, maximam eſſe & mortalibus incomprehenſibilem Angelorum multitudinem. docet hoc Iob capite 25. dicens: Nunquid eſt numerus militum eius? Et Paulus ad Hebręos cap. 12. Acceſsiſtis (inquit) ad cęleſtem Hieruſalem multornm millium Angelorum. Athanaſius libro queſtionum ad Antiochum c. 6. quoſdam ait opinatos ita ſe habere numerum Angelorum, ad numerum hominum, vt nonaginta nouem, ad vnum: alios vero vt ſe habent nouem, ad vnum. id autem eos argumentari, ex duabus illis Domini parabolis, vna de nonaginta nouem ouibus in deſerto relictis, & vna oue, quæ amiſſa fuerat, quæſita: altera de nouem drachmis ſeruatis, & vna perdita. ſubdit eodem loco Athanaſius nonnullos exiſtimaſſe, tot eſſe Angelos, quot ſunt homines, propter illud, quod eſt in Deuter. cap. 32: Conſtituit numerum populorum ſecundum numerum Angelorum eius. Ita. n. verterunt eum locũ Septuaginta interpretes. Albertus cognomento Magnus (ſi tamen ex eius officina prodijt liber cui titulus compendiũ Theologiæ) ſcribit quemlibet Angelorum ordinem ſuas habere legiones, legionem vero Angelorum habere 6666 vnitates, atque in ſingulis ordinibus tot eſſe legiones, quod in legione ſunt vnitates. Quare in quolibet choro, prædicto numero in ſemet ducto, exſtabũt quadraginta quattuor millia millium, & quadringenta triginta quinq; millia, quingenti & quinquaginta ſex. Quo ſane numero per nouem ordines cęleſtium ſpirituũ multiplicato, reſultabunt trecenta et nonaginta nouem millia millium, nongenta viginti millia, & quattuor. At vero Daniel, vt Angelorum & cęli copioſam multitudinem perfectionemq; deſignaret: Mille millia (inquit) miniſtrabant Domino, & decies millies dena millia aſsiſtebant ei. Hoc modo ſupremos humanos numeros, ſemel & iterum deſignatos, in ſeipſos conuoluens ac multiplicans. Horum. n. primus ſcilicet Millia millium ex ductu denarij in centum millia enaſcitur, nempe decies decem millia conſtituent centum millia; & rurſum decies centum

Luc. 15.

Libro 2. cap. 23.

Vide Bartholomęũ Caſſaneũ in catalogo gloriæ mũdi parte 3. cõſid. 18. 44

Cap. 7.

millia componunt mille millia, cubum decem millium, & tetragonum millenarij. quandoquidem mille ſi in ſe fuerint multiplicati, dicendo. millies mille, conſtituunt millia millium. In qua quidem multiplicatione millenarius radix eſt; mille millia vero ſiue millia millium eius quadratus. Numerusquoque aſſiſtentium quadratus eſt; ſicut & miniſtrantium, conſurgens ex decem millibus in ſe reuolutis. myſtice exercitibus militiæ cęleſtis aptans numerum quadratorum numerorum, quorum radices, & tetragonica latera, mille inquam & Decem millia, rerum humanarum ſupremi ſunt ſummique numeri. Illud autem neutiquam prętermittendum videtur omnes quidem libros in priore numero ex ſeptimo Danielis cap. adducto conuenire atque conſpirare, habereque Millia millium miniſtrantium; in ſecundo vero numero ſcilicet aſſiſtentium ipſi antiquo dierum, diuerſos quidem libros inter ſe diſcrepare. cum nonnulli non habeant decies millies dena millia, ſed Decies centena millia. Alij etiam codices in ſecundo illius ſententiæ Danielis contextu habent Decies millies centena millia. qui ſane numerus eſt omnium multo maximus, reddens millies mille millia, nã decies centena; conſtituunt mille, & ipſa adiecta millies millibus, proculdubio aggregãt millies mille millia. Atq. his plane declarantur cęleſtium naturarum, qui a nobis numerari nõ poſſunt, ordines. Multi ſunt. n. beati cęleſtium mentium exercitus, qui infirmum & contractum numerorum corporeorum, quibus vtimur, modum ſuperant & tranſeunt, atque ſcienter definiuntur a ſola earum ſumma cęleſtiq; intelligentia ac ſcientia, quæ eis feliciter conceditur a diuina ſapientum effectrice, quæ vniuerſarum rerum ſingulari modo & principium eſt, & cauſſa efficiens eſſentiæ, & vis continens, et complectens determinatio, his verbis atteſtãte Euſeb. Cęſarien. Cum Daniel numerum videatur aliquem nominare, numeratas illas oſtendit eſſe virtutes a Deo: cum vero tantam numeri quantitatem dixerit, ignotum nobis illum numerum propter innumerabilitatem ſuam eſſe oſtendit.

Dionyſius de cęleſti hierar. c. 14.

De pręp. euang. li. 7. ca. 5. & Gregor. Mor. lib. 17. c. 7. Hier. in c. 7. Danielis.

DE

DE NVM. CCIↃↃ CIↃ CIↃ.

CAeleſtium diuinorumq; ſupremam perfectionem
notari Millenario per duodenarium complica-
to, teſtatur D. Iohannes in ſua Apocalypſi, vbi Cap. 7.
numerus Duodecim millium ſeruorum Dei,
atque ex ſingulis Tribubus ſignatorum in
frontibus ſuis, ſanctam vnius ordinis Bea-
torum cęleſtis Hieruſalem inſinuat multitudinem. Quare & Ci- Apoc. 21
uitas illa ſuperna magna & immenſa Duodecim millibus ſtadio-
rum in longitudine, latitudine, & altitudine concluditur. Quod
ad myſterium potius, quam ad numerum terminatum referri de-
bere docent qui talia ſcrutantur Theologi. Cęlum enim & cęle-
ſtia omnia duodenario menſurauimus: diuina, millenario cubo ſu-
premi, & diuini denarij.

DE NVMERO XXXM.

DE Rege Dauid ſcriptum legitur, quia con- 2. Reg. 6.
gregauit omnes electos ex Iſrael Triginta
millia. Quoniam Dominus Eccleſiam pri-
mitiuam ex Iſrael inſtituit, non quidem
omnem Iſrael, ſed electos quoſque ſibi con-
ſocians. non enim omnes qui ex Iſrael, hi
ſunt Iſraelitæ; ſed filij promiſſionis depu-
tantur in ſemine, qui Triginta millia eſſe referuntur, ideſt, fi-
dei, operis, & ſpei firmitate perfecti. tria enim propter confeſſio-
nem ſanctæ Trinitatis, ad fidem pertinent; decem, propter deca-
logum legis, ad opera; mille, propter ſui perfectionem, ad ſpem vitæ
æternæ, qua ſuperius aliquid nō eſſe pōt. ſicut numerus millenario
nullus eſt maior. & ſi enim decem millia, ſi quadraginta millia, ſi
etiam mille millia dixeris, non ipſum mille numerando tranſcendes;

ſed vel per ſe, vel per minores numeros ſæpius ducendo multiplicas. Tria ergo per decem multiplica, ne fides ſine operibus mortua ſit: item triginta, per mille multiplica, vt fides quæ per dilectionem operatur, non alibi, quam in cælis ſperet retributionem. Electi igitur ex Iſrael, populos recte credentes, operantes, ſperantes, inſinuant.

1.Reg.5. *Eundem ad modum Triginta millia virorum quos ex Iſrael elegit Salomon, vt cederent ligna cedrina ad opus tabernaculi, ſunt Doctores in fide Trinitatis perfecti. Hac etiam myſterij ratione libro 1. Reg. cap. 11. filiorum Iſrael trecenta milla; virorum autem Iuda Triginta millia a Rege Saul recenſita fuiſſe perhibentur. quem locum myſtice declarãs Greg. Mag. Tricenarius, inquit, numerus ad rectitudinem fidei, & ſtudium pertinet bonæ operationis, quia nulla ſunt præcepta legis, ſi ad contemplationem non tendunt ſummæ Trinitatis. Apte ergo viri Iuda dicuntur, qui Triginta millibus continentur; quia confeſſionem habent rectæ fidei, & robur bonæ operationis. Patres autem noſtri eiuſdem fidei, atq; operationis fuere; ſed in contemplatione diuinitatis, quo longe altius, quam nos profecerant, eo & opera fidei fortiora exhibebant. Quare etiam filiorum Iſrael Trecenta millia recenſentur. Triginta quidem a tribus, & decem in Triginta veniunt; ſed in Tricenario numero tam denarius, quam ternarius ſimplex eſt, ſed vt vſque ad trecentos numeremus, & denarium triceſies, & tricenarium decies multiplicamus, quia & ſi magna eſt contemplatio, magna ſunt opera ſubiecta plebis: illa tamen, quæ in Patribus noſtris præceſſerunt, incomparabilia fuerunt.*

DE

DE NVMERO CXLIVM·

CEntum quadraginta quattuor milla, completum Sanctorum numerum ex Duodecim Tribubus conflatum & collectum inſinuant. Duodecim .n. millium numerus in ſe ductitatus quadratum ſuum 144000. conficit. Qui ſane numerus 144000, tanquam tota ſignatorum ex duodecim Tribubus completaq; ſumma, expreſſius habetur ſeptimo Apocalypſeos capite. itidem & decimoquarto, vbi dilectus Deo diſcipulus in ſpiritu vidit illum Sanctorum numerum ſtãtem cũ agno ſuper mõtem Sion, Sanctorum inquam, quos numerus ille ſignificat (vt ait. Gloſa) in virginitate perfectiſſimos, & in fide Trinitatis in quattuor Mundi partibus collectos. Huius etiã ſacri numeri rationem aſſignans Rupertus Tuitienſis, in ſeptimo eiuſdem libri capite, ait: Duodenarius, qui numerus erat primorum filiorum Iſrael, ita diſponitur, vt in deceno vnitas, in ſingulari vero limite binarius conſtituatur, vt hic 12. Verum vt iſti duodecim primigeni in duodecim milla ſuccreſcant, vnitas illa decena vnum et alterum limitem tranſit, & in tertio conſiſtit, & decem millia fiunt, vt hic 10000. Item binarius ſingularis, qui coniunctus eidem decenæ vnitati duodecim perficiebat, vnum & alterum limitem tranſit, & in tertio conſiſtit, & duo millia ſunt, vt hic 2000. Qui videlicet duo millia, decemmillibus iam dictis in ſecundo ab eis limite cõſtitutis connumerantur, et duodecim millia fiunt, vt 12000. Ita qui duodecim tantum erant filij Iſrael, iam in duodecum millia multiplicati, rurſus duodecies multiplicantur, & fiunt centum quadraginta quattuor millia. Qui quidem numerus ita diſponitur vt tribus limitibus diſtinguatur. Nam in centeno milleno, vnitas; in deceno milleno, quaternarius; in milleno item, quaternarius collocatur. Nota myſterium. duodecim primi vel ſingulares, vt duodecim millia fiant, tres limites aſcendunt, & eadem duodecim millia duode-

cies ſecundum eundem numerum filiorum Iſrael ductitata, centum quadraginta quattuor millia conficiunt, numerum videlicet tribus limitibus diſtributum vt 12. 12000. 144000. Quid ergo ſanctam huius reuelationis gratiam intendere arbitramur, niſi id quod omnis legalis, prophetica, euangelica atq; apoſtolica veritas teſta-
Rom.91. tur, Nulli prodeſſe ad ſalutem quod ſit Iſrael, aut Abrahæ filius per carnem, niſi ſit etiam filius eiuſdem per eam, quæ non minus, quam trium nominum confeſsione perficitur, fidem? Fidei namq; confeſsio nunc reuelatę gratię tempore manifeſtas neceſſario perſonas exprimit Patris & Filij & Spiritus ſancti. Dudum autem in illa vmbra Moſaycæ legis arcana profeſsione ſignificabatur, totidē
Exho. 3. noīum paternorum illo populo Dei, Deū Abrahā, Deum Iſaac, Deū Iahacob palam confitente atq; inuocante. Hæc igitur in decuplum trina multiplicatio fidem nobis pulchre innuit ſanctiſsimę Trinitatis. primo enim duodecim in decuplum tranſducti fiunt 120. rurſus centum viginti in decuplum promoti fiunt 1200. item mille ducēti
Iac. 2. decies multiplicati fiunt 12000. Verum quia ſola fides ſine operibus ad perfectionem, ſiue ad vitam non ſufficit, rurſus per duodenarium multiplicantur duodecim millia & fiunt 144000. Quo numero & fidei cōfeſſio, et bonorum operum multiplicitas ſignificatur. Hactenus Rupertus. Eiuſdem numeri myſterium aperiēs Ven. Beda hęc ſcribit in c.14. Apoc. Numerus (inquit) cētum quadraginta quattuor millia finitus pro infinito debet intelligi, et ſecreti ſignificatione myſterij virginali aptus examini; quod Deum ex toto corde, tota anima, totaque mente diligens, corporis quoq;, quod ex quattuor qualitatibus ſubſiſtit, illi eſt integritate ſacratum. Ter enim terni nouem, & quater quaterni ſedecim, ſedecies autem nouem, centum quadraginta quattuor adimplent. Eo numero ſignificatur totius Eccleſiæ multitudo, quæ de Patriarchis vel proſapia carnis, vel fi-
Gal. 3. dei eſt imitatione progenita. Si.n. (inquit) vos Chriſti, ergo Abrahæ ſemen eſtis.

DE

DE MILLENARII CVBO.

DEcies millies centena millia, vel vt nunc mos eſt loquendi, millies millena millia, ſeu mille millia millium, ſiue mille millies (hęc enim ſola voce diſcrepant) chaldaicis notis hoc modo depicta 1000000000. mirabile myſterium proferunt. Ex vno enim decem characteribus tanquam perfectis triplicata perfectione perfecti, per vnitatis ſimplicitatem, et numeri quandam humanam incomprehenſibilitatem, vniuerſa in Deo conſtare comprehendiq; oſtendunt Et ſicut poſteriores nouem litteræ, ad primam comparatæ, per ſe nihil ſunt: ita quæ a Deo ipſo ſunt, & prodeunt, quamquam immenſa eius bonitate maximam & multitudinem & perfectionem oſtendunt, eius attamen comparatione nihil ſunt omnino, ac ſine eo omni priuata virtute, ad eius tantum ornamentum conſtituta creduntur, vt quæ vnitate fuerat ſimpliciſſima Deitas, comparatione ceterorum omnium, infinita etiam eſſe cognoſcatur. Afferunt ſacri Scriptores alteram huius numeri pręſtantiam cum n. ſit millenarij cubicus tum magnam deſignat copioſamq; multitudinem, tum rei de qua habetur ſermo ſolidã perfectionem inſinuat. Quare Iuſtinus in Dialogo quem habuit cum Tryphone, Greg. Hom. 34. in Euangelia. & lib. 17. Mor. cap 9 & Sanctes Pagninus ad hunc numerum referunt locum illum Danielis cap. 7. de Angelis antiquo dierum aſiſtentibus. ad hunc. n. modum legunt. Millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſiſtebant ei. Quę fortaſsis lectio illi anteponenda videtur, quę habet decies centena milla, ſeu centum myriadas (millionem vocat vulgus) Hic. n. numerus coincidit in ſumma cum pręcedente numero Angelorum miniſtrantium Domino. ſ. millibus millium; cum decies centum, reddant mille. quemadmodum annotauit Scholiaſtes Dionyſij ca. 14. de Cęleſti hierarchia. Quare mendoſus cenſeri poterit ea in parte

qui eundem ſecundo loco enuntiat numerum, quem primo, cum ex natura copulæ, & ratione enuntiandi, alter videatur potius poſteriore ſententia innui, quam priore.

DE MAIORIBVS NVMERIS.

CVm præter a nobis deſcriptos, numerus aliquis
legitur in diuinis litteris millenariũ ſuperans,
perditorum multitudinem oſtendit, quemad-
modum fuit præfiguratum in peſtilentia Da-
2. Reg. 24. *uidica, qua a matutino tempore, vſq; ad horã*
prandij, percutiente Angelo conciderunt homi-
1. Machab. 7. *nes 7000. Et in caſtris Sennacherib regis Aſſyriorum vna nocte cæ-*
Cap. 19. *ſa 185000 fortiſsimorum virorum. Et in combuſtione librorum in*
Actib. Apoſtolicis, vbi propter nefandum ſcelus magicæ artis, legi-
tur inuentam fuiſſe pecuniam denariorum quinquaginta millium.
Decem milla inimicorum fugari dicuntur a centũ bonis: Leuit. 26.
Aug. *Quadraginta duo millia de Ephraim percuſsit Iephte, qui interpre*
tantur omnes rebelles condemnandi in fine Mundi: Iudic. 12. Vi-
ginti tria millia plebis internecioni dantur, quod vitulum in Horeb
fecerint, & adorauerint ſculptile, mutantes gloriam Dei in ſimi-
litudinem vituli comedentis fœnum: Exho. 32. & Pſal. 105. Iterũ
Greg. pp. comm. in 1. Reg. 6. *quinquaginta millia virorum fortium ex Iſrael, qui corruerunt vul*
nerati, eo quod vidiſſent arcam Domini, deſignant hæreticos, qui
præter errorem in fide, etiam in quinque ſenſibus peccauerunt.

DE MVLTITVDINE.

SEd hactenus de numero diſſeruimus, nunc autẽ, quod ſupereſt, de multitudine agamus. Diſcrimẽ. n. maximũ eſt inter multitudinem, et numerũ, licet idẽ videantur eſſe. Numerus quidẽ certã dicit quantitatẽ diſcretam ſub aliqua ſpecie ipſius numeri contentã, vt decem, centum &c.

At

At multitudo diſsimilitudinis & inconſtãtiæ faciem habet, ſuopte ingenio indefinita, neq; pari ratione vnquam fit obuiam indagantibus eam; ſed veluti Proteus, interim quidem vt ſtatus occurrit, quatenus extrinſecus cohibetur; interim vero vt motus, nil certum indicans, cum nullo pacto per ſe deprehendi queat, contrarietatem vbiq; præ ſe ferens. et cum credideris eam illaqueare, protinus euaneſcens, ſemper fluitans, ſemper inſtabilis: nec unquam, niſi ſub confuſa notitia comprehenditur; adeo ut animalia ratione carentia huius cognitionis haud uideantur expertia, cum tamen ad numeri notitiam nequeant peruenire. Gallina n. multitudinem nouit pullornm, non tamen numerum. Adde omnem numerum ideo perfectionis imperfectionisq; participem, quia numerus omnis unitatem habet, ac multitudinem. Vnitatem, quoniam numerus ternarius unus eſt ternarius, & una trinitas. Multitudinem, prout dicimus ternarium habere tres unitates. Ergo numerus omnis unitatem habet, habet et multitudinem. Vnitas conſenſum ac perfectionem: multitudo diuiſionem & imperfectionem dicit. Itaq; multitudo utpote quæ ab unitate recedit, & habet confuſionem ſine ordine numerali, in malam partem plerunq; ſumi ſolet. ut. n. ait Origines Adamantius, principium malorum oĩum eſt multitudo. Pſal. 32. Multitudo fortitudinis gigantis, eſt fortis uirtus diaboli. Eſa. cap. 13. Multitudo in montibus, ſunt dęmones & hęretici cum ſuperbia. Exho. cap. 19. Multitudo plurima, malorum indicat ſectatores. Ezech. c. 27. Multitudo Tyri, eſt uulgus malorum. Iob c. 39. Multitudo ciuitatis quam cõtemnit onager, ſunt hoĩes terreni uiam latã ſequentes. Oſe c. 8. Multiplicauit Ephraim altaria ad peccandũ. Ezech. c. 16. Multiplicaſti Hieruſalem oẽs fornicationes tuas. et iterũ: Multiplicaſti fornicationem tuam ad irritandum me. Eſa. cap. 57. Hieruſalem humiliata eſt vſq; ad inferos, quia in multis vijs laborauit. i. diuerſis vitijs, & erroribus. ſic. n. exponit D. Hier. cuius hæc ſunt uerba. Hoc de hæreticis poſsumus dicere, qui derelicto Deo ſuo, ſequuntur errores, & putant ſe aliquid plus habere, cum ſequentes mendacia,

perdiderint veritatem, & multiplicauerint fornicationem ſuam; non in uno dogmate, ſed in plurib. Et paucis interiectis, ſubdit. Qui ambulat in uia vna & regia, non laborat, de qua per Moyſen pręcepit Deus: Via regia ambulabis, & non declinabis ad dextram, neq; ad ſiniſtrã: Vna via eſt veritatis, quę dicit in Euangelio: Ego via, veritas, & vita. & multę mendaciorũ vię per quas nunc ambulaſſe arguitur Hieruſalem. Hęc ille. Gen.c.6. Videns Deus quia multa malitia hominũ eſſet in terra, pęnituit eũ quod hominẽ feciſſet. In eodẽ capite, Arca quę a Noe conſtructa eſt, vbi menſuratur, in inferioribus lata deſcribitur; vbi vero textus eius ad altiora conſurgit, paucorũ cubitorũ cõcluſione colligitur. q̃a Eccleſia cuius figurã tenebat arca, dilatatur in carnalibus, anguſtatur in ſpiritualib. In inferioribus .n. vbi lata & ſpacioſa habebantur loca, vel beſtię, vel pecudes erant locatæ; in ſuperioribus vero aues; in ſummis aũt, quæ anguſtiora erant & arctiora, ibi Homo rationabilis & Dei capax poſitus fuerat. Sic & apud Matthæum teſtatur veritas latam eſſe viam ducentem ad mortem, & multos per eam ingredi. Iohannes item in Euangelio ſuo ſcriptum reliquit, quod Diſcipuli multi abierunt retro, & iam cum Domino non ambulabant. Sic Propheta Regius oſtẽſurus maiorem eſſe numerũ infidelium, quam deuotorum, dixit Pſalmo 68. multiplicatos eſſe perfidos Iudæos ſupra numerum capillorum. i. recte credentium. Quemadmodum .n. capilli noſtri ad decorẽ capitis ſunt conceſſi, ſic Eccleſiæ, Apoſtoli ſunt attributi: & omnes fideles Eccleſiam decorant. De Synagoga quoque ſcriptum legitur, quod Phenenna multa erat in filijs, & infirmata eſt. Eſaiæ vero cap. 54. Multi filij deſertæ magis, quam eius quæ habet virum. Et de Idololatris Pſal. 15. dicit Propheta multiplicatas eſſe infirmitates eorum; per infirmitates intelligens Idola. et ita habet textus hebræus. Sicut .n. bonus vnũ habet Deum quem colit: ita mali multos habent Deos & Idola, quia multas .ſ. voluptates, multa deſideria vana, paſsiones diuerſas quibus ſeruiunt. ideo autem multas quærunt voluptates, quia nullam inueniunt, in qua quieſcant. Angelomus monachus in 1. Reg. cap. 1. Vnuſquiſq; inſipientium

[Margin notes: Deuter. 5 (beside "cepit Deus"); Iohan. 14 (beside "via, veritas"); Cap. 7. (beside "capax poſitus"); Cap. 6. (beside "Iohannes item"); Caſſiodorus Senator in Pſalmi. (beside "pra numerum"); 1. Reg. 2 (beside "attributi"); Io. Picus. (beside "plicatas")]

pientium non eſt vnus, ſed multi. vnde ſcriptura: Stultus vt Luna mutatur. Luna cum videtur vna eſſe per ſubſtantiam, per mutationem dierum ſemper ipſa alia eſt, et diuerſa. Sic & peccatores qui mutantur a ſapientia, & ſcientia, diuerſa concupiſcunt, et inſtabiles efficiuntur in omnibus vijs ſuis. hæc ille. Non diſsimili modo multipedes animantes diuerſam & variam doctrinam atq; inconſtantem notant, ideoq; inter animalia immunda computantur. Pari ratione Leproſi, qui dogmata erroribus permixta profitentur, inſinuant, interprete, D. Auguſtino. Apud Eccleſiaſten capite primo: In multa ſapientia multa eſt indignatio, & qui addit ſcientiam, addit & dolorem. Et in Eccleſiaſtico capite vndecimo. Fili ne in multis ſint actus tui. Adeo fere ſemper multitudo vitioſa. Prouer. capite 16. Melior eſt parua acceptio cum iuſtitia, quam multa genimina cum iniquitate. Et in Pſal. 36, Melius eſt modicum iuſto, quã diuitias peccatorũ multas. & Pſal. 55. Multi bellantes aduerſus Chriſtum. Oſe cap. 3. Dies multos ſedebunt filij Iſrael ſine Rege, & ſine principe, & ſine ſacrificio, & ſine altari, & ſine ephod. Gen. 4. Dies multi poſt quos offert Cain munera, ſignant negligentiam, & tarditatem cõuertendi ſe ad Deum. Leuit. cap. 15. Diebus multis pati fluxum ſanguinis, eſt perſeuerare in peccato, aut idololatria. Luc. cap. 8. Temporibus multis arreptus a diabolo, deſignat Gentiles, qui a diluuio vſq; ad Chriſti aduentum poſſeſſi ſunt a dæmonio. Ioel. cap. 2. Pupulus multus, ſunt ipſi dæmones. Matth. cap. 10 Paſſeres multi, deſignant multitudinem confuſam infideliũ. Aque multæ de quibus in Pſal. 143. Eſa. cap. 8. & 23, ſunt multitudo malorum hominum, & dæmonum, & tentationum. Ioel. cap. 2. Multa caſtra Dei, dicuntur dæmones, & mali qui eius voluntatem puniendo exequuntur. Eſa. c. 30. Ligna multa, perpetuitatem inſinuant pœnarum inferni. Cum vero per eundem Prophetam dicitur, quod claudentur impij in carcere, & poſt dies multos viſitabuntur, qui modum loquendi non intelligunt, putant poſt multa tempora terminati iudicij ſaluãdos impios,

Eccli. 27

Leuit. 11

Luc. 17.

D. Hier.

cum

cum Eſaias e contra nullam ipſis ſalutem tribuat; ſed eos qui hoc tempore mortui, pro enormitate flagitiorum, claudi merentur in carcere pœnarum, tempore reſurrectionis ad modicum viſitandos eſſe ſignificet, tantum vt receptis corporibus in iudicio grauius damnentur, & poſt iudicium continue atrocioribus perpetuo claudantur in pęnis. Nunc quid de ſeptem Gentibus, quarũ Iſrael accepit terras, ſcriptum ſit, videamus. Deuter. cap. 7. Cum introduxerit te dominus Deus in terrã, quam poſſeſſurus ingredieris, & deleuerit Gentes multas coram te Ethæum, & Gergeſæum, & Amorræum, & Chananæum, et Pherezæum, et Euæum, et Iebuſæum ſeptem Gentes multo maiores numero, quam tu es, & robuſtiores te, traduxeritq; eas Dominus tibi, percuties eas vſq; ad internetionẽ. Exhodi rurſus cap. 3. vbi Dominus loquitur de populo Iſrael: Deducam (inquit) eum de terra illa in terram, quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Ethæi & reliqua. Porro bella filiorum Iſrael aduerſus ſeptem illas robuſtiſsimas Gentes, bellorum ſpiritualium figuras eſſe nemo qui ambigat. Quare terra promiſſa fluens lacte et melle, nihil aliud eſſe dicimus, quam Regnum cælorum: Sicut .n. illa plebem a iugo Pharaonis: ſic Eccleſiam a vinculo diaboli ſolutam Regno cælorum reſtituit. Sed delendæ ſunt ſeptem Gentes .i. vniuerſi maligni ſpiritus; Chananæus, qui ſecundum hebraicã tranſlationis virtutem idem eſt quod, poſsidens; Amorræus, amarus; Gergeſæus, colonum eijciens; Iebuſęus, calathus; Ethæus, formidans; Euæus, ferus; Pherezæus, ſeparans. Poſſederat .n. Mundum Diabolus, in amaritudine ſua, colonum Paradiſi eijciens, guſtum mortis in calatho malitiæ offerens, ne homo altiora peteret formidans, ſicq; ſuaſu feritatis a Deo ſeparans. Etiam ſeptem iſtæ Gentes, ſeptem ſunt principalia vitia, nempe Superbia, Auaritia, Ira, Luxuria, Inuidia, Acedia, Gula, quæ per gratiam Dei vnuſquiſq; ſpiritalis miles exſuperans, exterminare penitus admonetur. Porro quod multo maioris numeri dicuntur eſſe, quid aliud inſinuat, quã vitia virtutibus numerioſiora? Et quod dicit Eccleſiaſtes, ſtultorum

Rabanus in Deut. li. 5. cap. 13. & Iſidorus.

Eccle. 1.

rum eſſe numerum infinitum? In catalogo namq. ſeptem nationes dinumerantur: in expugnatione autem earum abſq. numeri adſcritione ponuntur, ita .n. dicitur: Et deleuerit Gentes multas coram te. numerioſior eſt .n. quam Iſrael carnalium paſſionum populus de hoc ſeptenario fomite vitiorum, ac radice procedens. Exinde enim pullulant contemtus, inobedientiæ, blaſphemiæ, murmuratio, detractio, contentiones, hæreſes, iactantia, præſumtio nouitatū, mendacium, fraudulentia, furtum, periuria, turpis lucri appetitus, falſa teſtimonia, violentiæ, inhumanitas, rapacitas, homicidia, clamor, indignatio, fornicatio, ſcurrilitas, turpiloquia, otioſitas, ſomnolentia, importunitas, inquietudo, peruagatio, inſtabilitas mentis, & corporis, verboſitas, curioſitas, rancor, puſillanimitas, amaritudo, deſperatio, tentatio, comeſſationes, ebrietates, aliaq; quāplura ſimilia, quę cū ſint multo maioris numeri, quā virtutes; deuictis tñ illis ſeptē principalibus vitijs, ex quorū natura iſta procedunt, vniuerſa protinus cōquieſcunt, ac perpetua pariter cū his internecione delentur. Hactenus de vitiorum multitudine. ad reliqua accingamur. Quēadmodū qui in aliquo precio haberi incipiūt, in numerū aliquē peruenire dicuntur. & in aliquo numero eſſe dicuntur, qui ſunt alicuius exiſtimationis: Ita quem nullius precij, nullius eſſe momenti intelligimus, hunc numero indignū, hunc eſſe nullo numero ferimus. Hac quaſi parœmia vſus eſt Ruffinus lib. 2. Apolog. in D. Hieronymum. Quid (inquit) mirū ſi me minimū, & nullius numeri hominem laceret? Homerus omnium diſciplinarum fons vberrimus.

Deut. 7. Caſſian⁹ in collationibus lib. 5. capit. 16. Hoſt. sũma de pęnit. & remiſſi. §. quis debet confiteri. Gal. 5.

Nuſquam in conſilijs, nuſquam numeratur in armis. Iliad. li. 2.

Cui ſimile eſt illud Euripidis Poetæ magna in primis doctrina, & elegantia ornatiſſimi.

Formidoloſi nullum habent in prælio
Numerum, ſed abſunt, licet ibi adſint maxime.

Cum his faciunt & dicta Theocriti in Catellæ amore.

—— At neque nos ratione uidemur, Idil. 14.

Nec

Nec numero digni, velut infauſti Megarenſes,
Sortis in extrema miſerandæ parte locati.

Quis vero nō exploratiſſimam deputauerit hanc veritatem, qui Iob
Iob. 3. *maledicta non tam dolenter, quam diuinitus iacta legerit? Non nu*
meretur (inquit) in menſibus nox in qua natus ſum .i. interprete
Mor. lib. 4. cap. 10 & 11. *D. Greg. deleatur Iudas de numero Apoſtolorū. Eadem ſignificatione, non computari noctem illam in diebus anni, eſt non agi memoriā Iudæ, vt Sanctorum; ſed ipſum deleri de libro viuentium. Dicuntur itidem aliqua Innuberabilia, quaſi indigna numero, vt Exho. cap. 10. Innumerabiles locuſtæ. Item cap. 12. Innumerabile vulgus promiſcuum. Iudith. cap. 5. Innumerabilis exercitus. Iudic. cap. 6. 7. Iudith. c. 2. Innumerabiles cameli. Eſai. cap. 2. Innumerabiles quadrigæ. In Eccleſiaſte cap. 5. Vbi multa ſunt ſomnia, plurimę ſunt vanitates, & ſermones innumeri. Et per Ieremiam dicit*
Capit. 2. *Dominus: Populus meus oblitus eſt mei diebus innumeris. Hac ratione myſterij, mali dicuntur innumerabiles, quia intra Electorum numerum non habentur, vt eo ſint innumerabiles, quo extra numerum currunt. Iob. cap. 34. Conteres multos & innumerabiles. Innu merabiles hōies, quos rapit ante ſe diabolus, Iob cap. 21. ſunt carna les ab exordio Mundi vſq; ad tempora Antichriſti. Innumerabilis*
Iob. Gre. Mor. 15. 30. *gens, Iohel primo, ſunt dæmones & mali homines: Adhuc & Propheta Regius de ſe ipſo verba faciens Pſ. 19. Circundederunt (inquit) me mala, quorum nō eſt numerus: Item Pſal. 103. Hoc mare magnū & ſpacioſum, illic reptilia, quorum non eſt numerus. Mare quippe (auctore Caſſiodoro) præſentē mundum ſignificat, vbi Dę-*
Aug. in Pſal. *monum malitia, velut quibuſdam fluctibus, voluntas animarū inſtabilis commouetur. Reptilia.n. iſta ſunt ſpiritus maligni innume-*
Glo. in Pſal. *rabiles nobis: Et ipſorum ſunt innumeræ inſidiæ, quæ in hoc ſeculo reperiuntur, & incautos occupant. Præterea in alio Pſalmo refert*
Pſal. 104 *veniſſe Aegyptijs locuſtam & brucum, quorum non erat numerus.*
Pſal. 146 *Quod vero de Diuina Trinitate dicit idem Propheta: Sapientiæ eius non eſt numerus. hūc habet ſenſum. Hoc ipſum quod Trinitas*

dicitur,

dicitur, non niſi numerum ſignificat, & ſecundum perſonas diſcernitur & numeratur, quia tres perſonæ Trinitas Pater & Filius & Spiritus ſanctus. Quam tamen ſecundum naturã, quę vna & ſola eſt, minime numeramus, quia vnitas ſiue ſingularitas Diuinitatis nec diſcernitur nec numeratur: Huius rei teſtis locupletiſſimus eſt Cerealis Epiſcopus, cuius hæc ſunt verba libro aduerſus Maximinum: Cum Pater & Filius, & Spiritus ſanctus ſit, nemo Chriſtianus tres deos poterit dicere, quia in nullo a ſe diuina diſtat natura. Numerus ſiquidem ordinem efficit, æqualitas non admittit. alter.n.primum ſequitur, alteri tertius applicatur. Sed cum gradus fieri non poſsint ex paribus, qui ſubdi poſsint quemadmodum cum numeratur, vnus ergo erit, quia non habet ſecundum; ſecundus quippe minoris ordinem tenet, & minor alterum facit, alter poſteriorem indicat, poſterior imparem ſignat. Remoue diſtantiam, & quod numeres non habebis, Propheta dicit: Sapientiæ eius non eſt numerus. ſi ſapientia eius non numeratur, quomodo Filius numeratur, qui eſt ſapientia Patris, ſicut Apoſtolus dicit? Hactenus ille. Dicitur etiam non eſſe numerus militum Dei Iob cap. 25. quia ſoli Deo cognitus. ſimili modo in Canticis, Adoleſcentularũ, hoc eſt, animarum vagarum, quę vana huius Mũdi ſectantur, dicitur non eſſe numerum, quia dum per vanitatem quam diligunt, in numerum Electorum non currunt, extra remanentes, quaſi in cognitionem diuinam non veniunt. Quibus ipſa veritas in futuro iudicio dictura eſt: Neſcio vos, diſcedite a me omnes qui operamini iniquitatem. Vnde et in Pſalmo myſtico dictum eſt in perſona Chriſti de his quorum Deus non eſt pars hæreditaria: Nec memor ero nominum eorum per labia mea. Iam vero quando iuſsit Dominus in principio ſuæ prædicationis laxari retia, illa piſcium multitudo copioſa & indefinita, inſinuat bonos & malos, quos nunc habet Eccleſia. quare, non in dexteram, ne ſolos bonos, nec in ſiniſtram, ne ſolos malos inſinuaret; ſed indifferenter miſſa ſunt retia. Quando vero mittuntur retia in dextram nauigij, poſt reſurrectionem dominicam

Io. Maxẽti⁹ Dialog. lib. 2

Cant. 6.

Matt. 25.

Cap. 7.

Pſal. 15.

Luc. 5.

Iohã. 21.

nicam, ſignificans nos reſuſcitatos, (quemadmodum vocatos altera,) intimat eos qui ſtant a dextris, ſolos videlicet bonos, quorum certus & definitus numerus habetur, nempe 153. In prima igitur piſcatione, quia multi ſunt vocati, pauci vero electi, non exprimitur numerus, tamquam illud ibi fiat quod prædictũ eſt per Prophetam: Annunciaui, & locutus ſum, multiplicati ſunt ſuper numerum: ac ſi diceret, multis Eccleſiam intrantibus etiam hi ad fidem ſpecie tenus veniunt, qui a numero Regni cœleſtis excluduntur, quia Electorum ſummam ſua nimirum multiplicitate tranſcendunt. Porro quod Electorum numerus apud Deum ſit conſtitutus, manifeſtat Apoſtolus Paulus qui ait: Nouit Dominus qui ſunt eius. Et per ſemetipſum Dominus ait: Ego ſcio quos elegerim. quos quia non imperfecte ſcit, ſed perfecte nouit, proculdubio & numerum in quo eliguntur, agnoſcit, de quibus per Paulum dicitur: Quos enim præſciuit et prædeſtinauit conformes fieri imaginis filij ſui. Et in Pſalmo 146. ſcriptum eſt quia Deus numerat multitudinem aſtrorum, & illa omnia nominatim compellat. Quem locum dulicidans Aug. Manifeſtum, inquit, eſt fratres aliquid velle Deum intelligere nos in eo quod ait: Qui numerat multitudinem ſtellarum. ſunt ſtellæ quædam lumina in Eccleſia conſolantia noctem noſtram omnes de quibus dicit Apoſtolus: In quibus apparetis tamquam luminaria in Mundo. In iſta, inquit, natione tortuoſa & peruerſa, inquibus apparetis tamquam luminaria in Mũdo verbum vitæ habentes, illas ſtellas numerat Deus: omnes ſecum regnaturos, omnes aggregandos corpori vnigeniti ſui numeratos habet, & numerat eos. Item Pſal. 138. de Electis, dicit Dominus: Dinumerabo eos & ſuper arenam multiplicabuntur. vbi licet multiplicari dicantur ſuper arenam, id tamen eſt ſub certo numero Deo cognito, cum dicitur eos dinumerandos. Itaq; illi in numero habentur apud Deum, quorum eſt veluti præſens memoria apud ipſum, vt illis benefaciat. Huius rei euidens indicium continet liber Numerorũ, in quo cap. 1. refertur quod ex præcepto Domini, neq; mulieres deducãtur ad numerum,

Matth. 22. Pſal. 39. 2. Tim. 2 Iohann. 13. Rom. 8. Phil. 2.

merum, feminæ ſine dubio infirmitatis obſtaculo; neq; ſeruorũ quiſquam, vt puta vita moribuſq; degeneres; nec Aegyptiorũ quidem vllus, ex his qui erant admixti, numeratur, profecto vt alienigenę & barbari, ſed ſoli numerãtur Iſraelitæ. Et iſti non omnes, ſed a Viginti annis et ſupra; nec ſola ætatis habetur obſeruatio, ſed quęritur ſi et aptum bellis robur oſtendat. Deſignatur .n. per verbũ Dei, vt numeretur omniſqui procedit in virtute. Sed quid videtur? poſſunt hæc vacua eſſe myſterijs? Atqui hoc ſolum procuraſſe creditur Spiritus ſanctus qui hæc ſcribẽda dictauit, vt ſciremus qui diuinis numeris digni fuerint; quiq; ſine numero manſerint. Et quis dabitur ex hoc profectus his qui ſacris libris cupiunt erudiri? Quid .n. prodeſt iſta didiciſſe, aut quid animę confertur ad ſalutem? Si vero ſequentes Pauli ſententiam, legem ſpiritalem eſſe credamus, & ſpiritaliter, quæ continet, audiamus, ingens profectus animę apparebit. Non .n. numeratur populus in Aegypto, ſed poſtquam tranſierit mare rubrum, poſt columnam ignis, in manſione iuxta montem Syna. quia manentes in tenebris peccatorum non ſunt Dei, ſed emundati Baptiſmo, & armati manus impoſitione. Nec inter eos qui erant proſeliti & alienigenę, nec ex Iſraelitis pueri, vel feminę, ſed duntaxat viri qui bello apti, diuinis numeris digni habiti ſunt. Qui enim tranſcenderit puerilis ætatis inſipientiam, vir factus depoſuerit quæ ſunt paruuli, & factus fuerit iuuenis, qui vincat malignum, aptus videbitur his qui procedunt in virtute Iſrael, & diuinis numeris dignus. Cui autem ineſt puerilis et lubricus ſenſus, uel feminea, et reſoluta ſegnities, vel Aegyptij, vel Barbari mores, apud Deum in ſancto numero non habetur? Quare vbi in Hebræo de peccatoribus ſcriptum eſt, dicente Domino: Numerabo vos in gladio. Eſa. 65. *Septuaginta interpretum tralatio habet: Ego tradam vos in gladio, omnes interfecti corruetis. & ita legit D. Hieronymus. Vis maiora myſteria? Paſcha Domini, hoc eſt, agnum ita patres epulari iubentur, vt ſecundum numerum animarum epulentur ſuarum, neque plures, neque pauciores. Plures ſunt, inquit D. Ambro-* Exho. 12

ſius,

ſius, quando aliqui extra numerum ſunt, Sancti numerati ſunt omnes, cognouit Dominus qui ſunt ipſius. Porro quid aliud eſt numerare, quam eligere? Vnde Abraham numeraſſe dicitur ſer- Gen. 14. Luc. 12. *uos ſuos vernaculos. Quare quod in Euangelio dicit Dominus:* Matt. 10. *Capilli veſtri numerati ſunt. non ſolum ad ſcientiam Dei refertur, ſed etiam ad gratiam Iuſtorum. Idem Sermone 26. Quomodo poteſt obliuiſci noſtri Deus, qui etiam capillos capitis noſtri apud ſe dicit eſſe numeratos? Si enim capillorum noſtrorum meminit, multo magis noſtrarum animarum meminit. per numerum enim curam circa nos ſolicitudinemque cognoſcimus. Nemo enim numerat niſi quod vult diligentius cuſtodire. nemo numerat* Matt. 18. *niſi quod veretur ne fraudem abſque numero patiatur. Paſtor, vt ſaluum gregem habeat, eum frequenter annumerat. Hinc illud Theocriti.*

Idyll. 8.
De grege non auſim quicquam deponere tecum;
Nam mihi difficilis pater eſt, & prouida mater;
Solis ad occaſum numero pecus omne recenſent.

Et Dominus, qui eſt bonus paſtor, cum vna ouicula de centum ouibus aberraſſet, recurrens ad numerum, proprijs eam ad gregem humeris reportauit, vſque adeo habetur ſub tutela, qui habetur in numero, vt errans proprijs apportetur humeris, ne quid de numero minuatur.

F I N I S.

Plato Epiſtola ſecunda, quæ eſt ad Dionem.

CAue ne excidant hæc vnquam in aures hominum diſciplinæ, eruditioniſque expertium. Nulla ſunt enim, vt mea fert opinio, quæ dicta ad populum, magis ridicula videantur, neque, quæ apud doctos prolata, magis mirabilia & diuina.

Anaxarchus lib. de regno, ex Clemente Alexan. ſtrom. 1.

MVlta ac varia doctrina, multum quidem iuuat, multum autem lædit eum qui eam poſſidet. Iuuat quidem eum qui dignus eſt, lædit autem eum qui quiduis dicit vel in vniuerſo populo. Oportet autem ſcire menſuram temporis, hic eſt autem finis ſapientiæ. Quicunque vero canunt pro foribus, etiam ſi quid doctum cecinerint, non reputati ſapientes, opinionem ſubeunt ſtultitiæ.

SALVSTII BVCELLENI
IN ZOILOS
HENDECASYLLABON.

DOctos inuidia viros carere
O quam difficile eſt, fuitque, eritq́;.
Bungus doctiloquum, lepore, ſale,
Doctrina, ſophia librum repletum
Quamuis ediderit, ſuo lepore
Illa non potuit carere peſte.
Non hunc Doctiloqui viri reprendunt,
Quod doctrinam animo libri penetrent;
Sed qui Grammaticas ſcholas frequentant,
Hoc opus nitidis carere verbis
Dicunt, iudicio carentque docto.
Quis poteſt ſophicos modos referre,
Vtatur ſophicis niſi ille verbis?
Alter, hic aliquid deeſt: Acutum
Magni iudicium viri, atque rarum,
Plura includere non videt ſub vno
Bungum, ſed temere locum eſſe mancum
Retur. Bunge tamen leues loquelas
Sperne: Doctiloqui Sophi & Poetæ
Summo iudicio probant libellum.
Quid cum Grammaticis decus Sophorum?

4° Jurid. 676 [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]